

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Συμβόλαιο Αρ. 07/2020

ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΤΩΣΕΩΝ (ΣΜΠΕ) ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ
ΤΑΜΕΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ 2021 - 2027

Τελική Έκθεση ΣΜΠΕ

Ημερομηνία: 4 Ιουνίου 2021

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του Αναδόχου και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τις απόψεις της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

Αριθμός Έργου:	07/2020
Τίτλος του Έργου:	Παροχή Υπηρεσιών για την εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ 2021 - 2027
Χώρα:	ΚΥΠΡΟΣ
Ανάδοχος:	LA SOLAS SERVICES Ltd.
Διεύθυνση:	Θεμιστοκλή Δέρβη 41., 1066 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ.:	+357 22 875707
Φαξ:	+357 22 757778
E-mail:	info@lasolas-services.com
Ημερομηνία:	04/06/2021
Περίοδος Αναφοράς:	Τελική Έκθεση ΣΜΠΕ

Συγγραφείς της Έκθεσης:

Δρ. Ιωάννης Π. Γκλέκας (La Solas Services Ltd. – ΚΥΠΡΟΣ)

Δρ. Δημήτριος Π. Γκλέκας (La Solas Services Ltd. – ΚΥΠΡΟΣ)

Κος. Παναγιώτης Γκλέκας (La Solas Services Ltd. – ΚΥΠΡΟΣ)

Η Σύμβαση συγχρηματοδοτείται από την Τεχνική Βοήθεια των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε. κατά εξήντα τοις εκατό (60%) και από εθνικούς πόρους κατά σαράντα τοις εκατό (40%)

Ανάδοχος :

LA SOLAS SERVICES Ltd.

Δρ. Ιωάννης Π. Γκλέκας

04/06/2021

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΤΑ	Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΓεΣΥ	Γενικό Σύστημα Υγείας
ΓΔ ΕΠΣΑ	Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης
ΔΕΔ-Μ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
ΔΣΔΔ	Δημόσιου Σχεδίου Διαβουλεύσεων και Δημοσιοποίησης (ΔΣΔΔ).
ΔΥΑ	Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΔΕΤ	Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕ	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
ΕΕΚ	Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
ΕΕπ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΑ	Ένωση Κυπρίων Αγροτών
Ε&Κ	Έρευνα και Καινοτομία
ΕΚΤ+	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΜΠ	Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος (ΕΜΠ)
ΕΣΔΕΚ	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα
ΕΣΕΚ	Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας
ΕΤΘΑΥ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας
ΕΤΕΚ	Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ)
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Θ.Α.Λ.Ε.Ι.Α	Θεμέλια Αλλαγής Ευημερίας Ισότητας Ανάπτυξης
ΚΕΒΕ	Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ)
ΜΑΑ	Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΜΜΕ	Μικρο Μεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΜΜ	Μαζικά Μέσα Μεταφοράς
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΚΥΠΥ	Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ)
ΟΕΒ	Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων (ΟΕΒ)
ΟΧΑ	Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης
ΠΟΒΕΚ	Παγκύπρια Ομοσπονδία Βιοτεχνών Επαγγελματιών και Καταστηματαρχών
ΠΤΠΣ	Πρόγραμμα Ταμείου Πολιτικής Συνοχής
ΡΑΕΚ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
ΜΕΟΑ	Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης
ΣΒΑΚ	Σχεδίων Βιώσιμης Κινητικότητας
ΣΕΣ	Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΠΔ	Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
ΤΔΜ	Ταμείο Δίκαιης μετάβασης
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
ΤΣ	Ταμείο Συνοχής
ΥΔΕΠ	Υπηρεσία Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας
ΥΚΑ	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ασφάλισης
ΦΒ	Φωτοβολταϊκά
CSR	Country Specific Recommendations
ECEC	Early Childhood Education and Care

EMAS	Environmental management and Audit Scheme
TEN-T	Trans-European Transport Network
LULUCF	Land Use Land-Use Change Forestry

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Μη Τεχνική Περίληψη της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1-5
1.1 Παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027 ..	1-5
1.1.1 Δομή του Προγράμματος	1-8
2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΩΝ	1-10
2.1 Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου	1-19
3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	1-21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Εισαγωγή

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2-5
2.1 Συνοπτική παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027	2-5
2.1.1 Αναγκαιότητα Εκπόνησης του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027	2-8
2.1.2 Συσχέτιση του Προγράμματος με Κοινοτικούς και Εθνικούς Στόχους Πολιτικής - ..	2-10
2.1.2.1 Έρευνα και Καινοτομία	2-10
2.1.2.2 Ψηφιακή Πολιτική	2-11
2.1.2.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) 2- 13	
2.1.2.4 Ενέργεια	2-15
2.1.2.5 Κλιματική Αλλαγή	2-17
2.1.2.6 Κυκλική Οικονομία	2-20
2.1.2.7 Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων	2-21
2.1.2.8 Μεταφορές	2-23
2.1.2.9 Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα	2-25
2.1.2.10 Απασχόληση	2-27
2.1.2.11 Κοινωνική Πολιτική	2-29
2.1.2.12 Εκπαίδευση/Κατάρτιση/Διά Βίου Μάθηση	2-32
2.1.2.13 Υγεία	2-34
2.1.2.14 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κοινωνική καινοτομία	2-36
2.1.2.15 Αστικές Περιοχές	2-37
2.1.2.16 Αγροτικές και Παράκτιες Περιοχές	2-39
2.1.3 Συνάφεια με άλλα Σχέδια και Προγράμματα	2-43
2.1.4 Μεθοδολογία εκπόνησης του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής	2-44
2.2 Ανάθεση της Σύμβασης	2-48
2.3 Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	2-49
2.4 Περιεχόμενα της Έκθεσης	2-50
2.5 Ομάδα Μελέτης	2-51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Περιγραφή Περιβάλλοντος

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	3-9
3.1 Εισαγωγή.....	3-9
3.1.1 Σκοπός	3-9
3.1.2 Περιοχή Μελέτης	3-9
3.1.3 Πηγές Δεδομένων	3-10
3.2 Περιγραφή Χώρου	3-10
3.3 Πολεοδομικές Ζώνες - Χρήσεις γης	3-11
3.3.1 Εισαγωγή.....	3-11
3.3.2 Κάλυψη Γης	3-13
3.3.3 Δήλωση Πολιτικής	3-13
3.3.4 Πολεοδομικές Ζώνες	3-14
3.4 Κλίμα και Κλιματική Αλλαγή	3-15
3.4.1 Κλίμα	3-15
3.4.2 Κλιματική Αλλαγή.....	3-16
3.5 Μετεωρολογικά Δεδομένα.....	3-16
3.5.1 Βροχοπτώση, Χαλαζόπτωση, Χιόνια	3-18
3.5.2 Θερμοκρασία, Υγρασία, Ανέμοι	3-20
3.5.3 Παράκτιο Κλίμα	3-19
3.5.4 Προβλέψεις για το Κλίμα της Κύπρου	3-23
3.6 Φυσικό περιβάλλον	3-23
3.6.1 Τοπογραφία και Γεωμορφολογία	3-23
3.6.2 Σεισμολογία.....	3-27
3.6.3 Υδρολογία.....	3-33
3.6.4 Ποιότητα του εδάφους	3-40
3.6.5 Ποιότητα των επιφανειακών και υπογείων νερών	3-42
3.6.6 Ποιότητα αέρα.....	3-43
3.7 Θόρυβος και Κυκλοφορία	3-50
3.7.1 Θόρυβος	3-50
3.7.2 Οδικό Δίκτυο.....	3-59
3.8 Βιοποικιλότητα	3-62
3.8.1 Φυσικά Οικοσυστήματα	3-62
3.8.2 Χλωρίδα	3-65
3.8.3 Πανίδα	3-66
3.8.4 Προστατευόμενες περιοχές.....	3-68
3.9 Ανθρωπογενές Περιβάλλον	3-73
3.9.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	3-73
3.9.2 Υγεία	3-74
3.9.3 Εκπαίδευση	3-75
3.9.4 Ναυτιλία	3-76
3.9.5 Δημόσια Υπηρεσία	3-76
3.9.6 Τηλεπικοινωνία και ΜΜΕ	3-76
3.9.7 Πολιτιστική κληρονομιά - Αρχαιολογικοί χώροι	3-77
3.10 Παράκτια Ζώνη.....	3-82
3.10.1 Ακτογραμμή	3-82
3.10.2 Παραλίες με γαλάζια σημαία	3-83
3.11 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.....	3-85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Παρουσίαση του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4-5
4.1 Παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027	4-5
4.1.1 Δομή του Προγράμματος	4-8
4.1.2 Στόχοι του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής	4-9
4.1.3 Συνοπτική Περιγραφή των Δράσεων / Μέτρων του προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027.....	4-28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Εναλλακτικές Δυνατότητες

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	5-5
5.1 Εισαγωγή.....	5-5
5.2 Περιγραφή και αξιολόγηση εναλλακτικών επιλογών	5-7
5.2.1 Διαδικασία Διαβούλευσης για τον καταρτισμό του Προγράμματος	5-7
5.2.2 Εναλλακτικές επιλογές	5-11
5.2.3 Συγκριτική Αξιολόγηση των ειδικών στόχων και δράσεων	5-13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Μεθοδολογία Εκπόνησης ΣΜΕΠ

6. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΕΠ	6-5
6.1 Εισαγωγή.....	6-5
6.2 Προσδιορισμός περιβαλλοντικών θεμάτων, στόχων και δεικτών	6-7
6.3 Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου	6-14
6.4 Περιβαλλοντικές Πλευρές και Προσδιορισμός Επιπτώσεων	6-15
6.4.1 Καθορισμός των περιβαλλοντικών πτυχών	6-17
6.4.2 Προσδιορισμός Περιβαλλοντικών πτυχών	6-17
6.4.3 Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.....	6-17
6.4.4 Διαχειριστικά Μέτρα.....	6-19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Αξιολόγηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - Μέτρα Μετριασμού

7. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	7-5
7.1. Πιθανές επιπτώσεις από την υλοποίηση των δράσεων του Σχεδίου	7-5
7.2. Εκτίμηση των περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	7-6
7.2.1. Αναλυτικά Αποτελέσματα Αξιολόγησης των Επιπτώσεων	7-6
7.2.2. Συνόψιση περιβαλλοντικών επιπτώσεων	7-97
7.3. Προτάσεις Μέτρων Μετριασμού των Επιπτώσεων	7-105
7.3.1 Αναγκαιότητα λήψης μέτρων	7-105
7.4. Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης	7-110
7.5. Δημόσια Διαβούλευση	7-114
7.5.1 Πρότυπα που αφορούν στις διαβουλεύσεις και στην δημοσιοποίηση	7-114
7.5.2 Στόχοι των Δημόσιων Διαβουλεύσεων και της Δημοσιοποίησης στο πλαίσιο της εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος.....	7-115

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Παρουσίαση του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Μη Τεχνική Περίληψη της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

Πίνακας 1.1: Δομή του Προγράμματος	1-8
Πίνακας 3.1: Συνολική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προτεινόμενου Προγράμματος (Σχεδίου)	1-22
Πίνακας 3.2: Μέτρα Αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	1-28
Πίνακας 3.3: Δείκτες Παρακολούθησης	1-34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Εισαγωγή

Πίνακας 2.1: Ομάδα Μελέτης	2-9
Πίνακας 2.2: Συμμετοχή Εμπειρογνομόνων / Επιστημονικών Συνεργατών	2-9
Πίνακας 2.3: Συνάφεια του Προγράμματος με άλλα Εθνικά Σχέδια / Προγράμματα	2-49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Περιγραφή Περιβάλλοντος

Πίνακας 3.1: Χαρακτηριστικά σταθμών μέτρησης ποιότητας του αέρα	3-43
Πίνακας 3.2: Οριακές Τιμές ρύπανσης βάση της Οδηγίας 2008/50/ΕΚ και τους περί της Ποιότητας Ατμοσφαιρικού Αέρα Κανονισμούς του 2010 και 2017	3-47
Πίνακας 3.3: Δείκτες Ποιότητα του Αέρα (Air Quality Index)	3-47
Πίνακας 3.4: Αυτοκινητόδρομοι στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας	3-62
Πίνακας 3.5: Χλωρίδα της Κύπρου - Κατηγορίες κινδύνου	3-67
Πίνακας 3.6: Κύρια είδη πανίδας της Κύπρου	3-68
Πίνακας 3.7: ΤΚΣ και ΖΕΠ	3-71
Πίνακας 3.8: Σημαντικότεροι Αρχαιολογικοί χώροι και Μνημεία της Κύπρου	3-79
Πίνακας 3.9: Κατάλογος μνημείων UNESCO	3-80
Πίνακας 3.10: Βασικές πολιτικές προτεραιότητες για κάθε διάσταση του Εθνικού Σχεδίου για το Κλίμα και την Ενέργεια	3-92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Παρουσίαση του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027

Πίνακας 4-1: Δομή του Προγράμματος	4-8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Εναλλακτικές Δυνατότητες

Πίνακας 5-1: Δομή του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ	5-12
Πίνακας 5-2: Αξιολόγηση Ειδικών Στόχων και δράσεων	5-17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Μεθοδολογία Εκπόνησης ΣΜΕΠ

Πίνακας 6.1: Πίνακας Συμβολισμών 6-18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Αξιολόγηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - Μέτρα Μετριασμού

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)	7-7
Πίνακας 7.2: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii) ..	7-13
Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii) ..	7-19
Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(i) ..	7-25
Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii) .	7-31
Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(v) .	7-37
Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vi) ..	7-43
Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii) ..	7-49
Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii) ..	7-55
Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i) ..	7-61
Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv) ..	7-67
Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii) ..	7-73
Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)	7-79
Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i) ..	7-85
Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)	7-91
Πίνακας 7.16: Συνολική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σχεδίου	7-101
Πίνακας 7.17: Μέτρα Αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	7-107
Πίνακας 7.18: Δείκτες Παρακολούθησης	7-112

ΧΑΡΤΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Περιγραφή Περιβάλλοντος

Χάρτης 3.1: Γεωλογικός χάρτης Κύπρου. (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)	3-7
Χάρτης 3.2: Γενική επισκόπηση της ευρύτερης περιοχής	3-10
Χάρτης 3.3: Τοπογραφικός χάρτης της Κύπρου	3-22
Χάρτης 3.4: Γεωλογία της Κύπρου (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης).....	3-23
Χάρτης 3.5: Κατανομή των σεισμών στην Ανατολική Μεσόγειο (Πηγή:Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)	3-28
Χάρτης 3.6: Τεκτονικό ρήγμα από τους σεισμούς στην Ανατολική Μεσόγειο και κεντρική και δυτική πλευρά του Κυπριακού Τόξου (Πηγή: <i>Pilidou et al., 2004</i>)	3-29
Χάρτης 3.7: Σεισμικές Ζώνες (Πηγή: <i>CYS EN 1998-1:2004/AC:2009</i>)	3-30
Χάρτης 3.8: Επιφανειακά νερά - Λεκάνες Απορροής (Πηγή: <i>Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου, 2016</i>)	3-34
Χάρτης 3.9: Συστήματα Υπογείων Υδάτων στην Κύπρο (Πηγή: <i>2ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, 2016</i>)	3-38
Χάρτης 3.10: Θέσεις σταθμών παρακολούθησης ποιότητας του αέρα (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2018)	3-43
Χάρτης 3.11: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας	3-52
Χάρτης 3.12: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας	3-53
Χάρτης 3.13: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λεμεσού	3-54
Χάρτης 3.14: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας	3-55
Χάρτης 3.15: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λάρνακας	3-56
Χάρτης 3.16: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου	3-57
Χάρτης 3.17: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου	3-58
Χάρτης 3.18: Περιοχές Natura 2000 (Πηγή: <i>Τμήμα Περιβάλλοντος</i>)	3-70

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Περιγραφή Περιβάλλοντος

Εικόνα 3-1: Βραβευμένες ακτές με γαλάζια σημαία για το 2018 3-85

Εικόνα 3-2: Ποσοτικοί στόχοι στο πλαίσιο της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα για το 2030 3-91

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Εναλλακτικές Δυνατότητες

Διάγραμμα 5.1: 5-27

Διάγραμμα 5.2: 5-27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

**Μη Τεχνική Περίληψη της Στρατηγικής
Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του
Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 -
2027**

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔΕΠΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
1.1 Παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027	5
1.1.1 Δομή του Προγράμματος	8
2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΩΝ	10
2.1 Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου	19
3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	21

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1.1: Δομή του Προγράμματος	8
Πίνακας 3.1: Συνολική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προτεινόμενου Προγράμματος (Σχεδίου)	22
Πίνακας 3.2: Μέτρα Αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	28
Πίνακας 3.3: Δείκτες Παρακολούθησης	34

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων εκπονείται στο πλαίσιο της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης που προβλέπει ο Ν. 102(Ι)-2005 «περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα» και αφορά στην εφαρμογή του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027.

Ο σχεδιασμός και η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση των επιμέρους προγραμμάτων των Ταμείων Συνοχής έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη και την σμίκρυνση των κοινωνικών διαφορών, και γι' αυτό ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έξυπνη επιχειρηματικότητα, στην πράσινη ανάπτυξη και στην δημιουργία θέσεων εργασίας.

Το ποσό που έχει κατανεμηθεί στην Κύπρο για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, είναι κατά 30% αυξημένο σε σχέση με την προηγούμενη, και ανέρχεται στα €968 εκατ. για έργα ύψους €1.5 δις περίπου συμπεριλαμβανομένης και της εθνικής συνεισφοράς.

1.1 Παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

Η πρόταση της Ε.Ε. σχετικά με την πολιτική Συνοχής περιλαμβάνει έναν ενιαίο Κανονισμό Κοινών Διατάξεων (ΚΔΔ) που διέπει την εφαρμογή των ακόλουθων Ταμείων:

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ),
- Ταμείο Συνοχής (ΤΣ),
- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+(ΕΚΤ+),
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑΛ)

και για πρώτη φορά

- το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης,
- το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και
- το Ταμείο Διαχείρισης Συνόρων και Θεωρήσεων.

Το Πρόγραμμα «Θ.Α.Λ.Ε.Ι.Α», είναι ένα πολυετές, πολυταμειακό, αναπτυξιακό σχέδιο στο οποίο αναλύεται η αναπτυξιακή στρατηγική για αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο μέσω των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής την περίοδο 2021 - 2027:

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
- Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)
- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + (ΕΚΤ+)
- Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ)

Το Πρόγραμμα καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 17 και του σχετικού υποδείγματος στο Παράρτημα V, του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων XXXX/2006 .

Με βάση το πλαίσιο αυτό, στη νέα προγραμματική περίοδο έμφαση δίνεται στους παρακάτω πέντε στόχους πολιτικής :

- 1) Μια εξυπνότερη Ευρώπη – καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.
- 2) Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
- 3) Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη – κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.
- 4) Μια πιο κοινωνική Ευρώπη – υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
- 5) Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της – βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Η κατανομή των €968 εκατ. ανά Ταμείο είναι €467 εκατ. από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, €178 εκατ. από το Ταμείο Συνοχής, €222 εκατ. από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, και €101 εκατ. από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Για να καταρτιστεί το Πρόγραμμα έγιναν εκτενείς διαβουλεύσεις με όλα τα Υπουργεία, τις τοπικές αρχές και τους κοινωνικούς φορείς.

Το Πρόγραμμα δομείται στη βάση των πέντε (5) Πυλώνων (Στόχων Πολιτικής της ΕΕ) για την περίοδο 2021-2027, οι οποίοι είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με τους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους, όπως αυτοί περιγράφονται στη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020-2022 και στις επί μέρους τομεακές στρατηγικές.

Οι πέντε Στόχοι Πολιτικής της ΕΕ (οι οποίοι εξειδικεύονται μέσω των Ειδικών Στόχων και οι οποίοι ορίζονται στις προτάσεις του Κανονιστικού Πλαισίου των Ταμείων της ΕΕ για την περίοδο 2021 - 2027 είναι:

1. Μια πιο έξυπνη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού
 - 1.1 Ενίσχυση της Έρευνας και Καινοτομίας
 - 1.2 Εκμετάλλευση των οφελών της Ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις
 - 1.3 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων

- 2.1 Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
 - 2.2 Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, πρόληψη κινδύνων και ανθεκτικότητα στις καταστροφές
 - 2.3 Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
 - 2.4 Προαγωγή της Βιώσιμης Διαχείρισης Υδάτων
 - 2.5 Προώθηση της βιώσιμης αλιείας
 - 2.6 Συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ μέσω της ανταγωνιστικής και βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και των ανταγωνιστικών και βιώσιμων αγορών
 - 2.7 Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των θαλασσών και καθιέρωση ασφαλών προστατευόμενων, καθαρών και με βιώσιμη διαχείριση θαλασσών
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ)
 - 3.1 Ενίσχυση ψηφιακής διασυνδεσιμότητας
 - 3.2 Βιώσιμες, ανθεκτικές, έξυπνες και ασφαλείς μεταφορές
 - 3.3 Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας
 4. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων
 - 4.1 Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία
 - 4.2 Προώθηση της κοινωνικής συνοχής
 - 4.3 Προώθηση της ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση, ενίσχυση της κατάρτισης και προώθηση της δια βίου μάθησης
 - 4.4 Ενίσχυση των συστημάτων Υγείας
 - 4.5 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κοινωνική καινοτομία
 5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών
 - 5.1 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές
 - 5.2 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της

ασφάλειας, των αγροτικών και παράκτιων περιοχών.

1.1.1 Δομή του Προγράμματος

Η δομή του Προγράμματος παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.1.

Πίνακας 1.1: Δομή του Προγράμματος

ID	Τίτλος	TB	Σενάριο Μελέτης	Βάση υπολογισμού Κοινοτική συνεισφορά (€)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
1	Προτεραιότητα 1: Έξυπνη, Ψηφιακή και Ανταγωνιστική Οικονομία	Όχι	2	147.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	1 (i)
			3	116.731.317			1 (ii) 1 (iii)
2	Προτεραιότητα 2: Ενέργεια και Περιβάλλον	Όχι	2	171.700.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	2 (i)
			3	140.077.580			2 (ii) 2 (v) 2 (vi) 2 (vii)
3	Προτεραιότητα 3: Προώθηση της Βιώσιμης, Πολυτροπικής Αστικής Κινητικότητας	Όχι	2	63.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	2 (viii)
			3	63.000.000			
4	Προτεραιότητα 4: Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη	Όχι	2	75.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	5 (i)
			3	37.354.021			5 (ii)
5	Προτεραιότητα 5: Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση	Όχι	2	108.000.000	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	2 (iv)
			3	206.056.638			2 (vi)
6	Προτεραιότητα 6: Περιφερειακή Συνδεσιμότητα	Όχι	2	59.700.000	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	3 (iii)
			3	59.700.000			
7	Προτεραιότητα 7: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας	Όχι	2	101.155.180	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (i)
			3	101.155.180			4 (ii) 4 (iii) 4 (iv) 4 (vi)
8	Προτεραιότητα 8: Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας	Όχι	2	22.500.000	ΕΚΤ +	Μετάβασης	4 (i)
			3	27.775.648			

ID	Τίτλος	TB	Σενάριο Μελέτης	Βάση υπολογισμού Κοινοτική συνεισφορά (€)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
9	Προτεραιότητα 9: Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού	Όχι	2 3	76.250.000 55.551.295	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (vii) 4 (ix)
10	Προτεραιότητα 10: Αντιμετώπιση της Υλικής Υστέρησης Απόρων	Όχι	2 3	12.300.000 6.667.155	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (xi)
11	Ειδική Προτεραιότητα Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	Όχι	2 3	97.100.000 97.100.000	ΤΔΜ	Μετάβασης	
12	Προτεραιότητα 12 Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	Ναι	2 3	27.925.267 97.100.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	Δ/Ε
13	Προτεραιότητα 13 Τεχνική Βοήθεια Ταμείου Συνοχής	Ναι	2 3	10.621.777 10.621.777	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	Δ/Ε
14	Προτεραιότητα 14 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	Ναι	2 3	10.000.000 10.000.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	Δ/Ε

2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ, ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΩΝ

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Προγράμματος θα αξιολογηθούν βάσει περιβαλλοντικών παραμέτρων. Σε επίπεδο στρατηγικής, έχουν επιλεγεί οι κύριες περιβαλλοντικές παράμετροι ή τομείς, ως προς τις οποίες θα εξεταστούν οι επιπτώσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τις εξής:

- Π1. Βιοποικιλότητα,
- Π2. Χλωρίδα,
- Π3. Πανίδα,
- Π4. Πληθυσμός,
- Π5. Ανθρώπινη υγεία,
- Π6. Έδαφος,
- Π7. Ύδατα,
- Π8. Αέρας,
- Π9. Κλιματική αλλαγή και ενέργεια,
- Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος
- Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία
- Π12. Τοπίο
- Π13. Πολιτιστική κληρονομιά
- Π14. Αστική βιωσιμότητα
- Π15. Διαχείριση Αποβλήτων
- Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο

οι οποίες κατ' ελάχιστον καθορίζονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ περί «της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» καθώς και στον «Νόμο που προβλέπει για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων και/ή προγραμμάτων» (Νόμος 102(Ι)/2005).

Κατά περίπτωση, ανάλογα με το περιεχόμενο του Σχεδίου / Προγράμματος, μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιπρόσθετες περιβαλλοντικές παράμετροι. Στην συγκεκριμένη μελέτη οι επιπρόσθετες περιβαλλοντικές παράμετροι βάσει των οποίων αξιολογήθηκαν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ, περιλαμβάνουν :

Αστική Βιωσιμότητα : Η αστική βιωσιμότητα απαιτεί ορθολογική κινητικότητα και βιώσιμες μεταφορές που επηρεάζουν το περιβάλλον (εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ατμοσφαιρική ρύπανση, θόρυβος, επιπτώσεις στα εξωτερικά οικοσυστήματα), την οικονομία (αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα, που επηρεάζεται από τη συμφόρηση) και την κοινωνία (όσον αφορά τις συνθήκες υγείας, συνοχής και ολοκλήρωσης, δημογραφικών αλλαγών, προσβασιμότητας και κατοικίας),

Πολεοδομικό πλαίσιο : Το πολεοδομικό πλαίσιο ανάπτυξης των επιμέρους δράσεων θα πρέπει να διευκολύνει την λήψη αποφάσεων για την υλοποίηση της ανάπτυξης της γης λαμβάνοντας υπόψη τους φυσικούς παράγοντες του περιβάλλοντος, τους κοινωνικούς,

πολιτικούς, οικονομικούς και διακυβέρνησης και να παρέχει ένα ολιστικό πλαίσιο για την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του ΠΤΠΣ αναλύονται για κάθε μια από τις παραπάνω παραμέτρους, και η αξιολόγησή τους έγινε χρησιμοποιώντας ως πρότυπα Περιβαλλοντικούς Στόχους (οι οποίοι καθορίζονται ξεχωριστά για κάθε παράμετρο).

Ο προσδιορισμός στρατηγικών περιβαλλοντικών στόχων¹ είναι μία διαδικασία απαραίτητη για την εξέταση της τήρησης των απαιτήσεων που προκύπτουν από διεθνείς και εθνικές πολιτικές, Ευρωπαϊκές Οδηγίες και Συβάσεις σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος. Με βάση τις αντίστοιχες πολιτικές σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό Επίπεδο, την γνώση της περιοχής μελέτης, την διεθνή βιβλιογραφία, και την ειδική γνώση-κρίση των μελών της Ομάδας μελέτη, καθορίζονται οι περιβαλλοντικοί στόχοι ως προς τους οποίους εξετάζονται και αξιολογούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός Σχεδίου.

Στα πλαίσια της προαναφερόμενης μεθοδολογικής προσέγγισης που ακολουθήθηκε για τη σύνταξη της ΣΜΠΕ επιλέχθηκαν οι ακόλουθοι περιβαλλοντικοί στόχοι ανά περιβαλλοντικό τομέα / παράμετρο ως οι πλέον συναφείς με το ΠΤΠΣ.

Π1.Βιοποικιλότητα

- i. Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων,*
- ii. Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές)*
- iii. Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη.*

Π2.Χλωρίδα

- i. Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών*
- ii. Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών,*

¹ Όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία, οι Περιβαλλοντικοί Στόχοι μιας περιβαλλοντικής παραμέτρου (σε στρατηγικό επίπεδο) είναι μια έκφραση της επιθυμητής κατάστασης ή εξέλιξης της συγκεκριμένης περιβαλλοντικής παραμέτρου στην οποία αναφέρεται (EC-DHV, 1999, p.38). Η ευρωπαϊκή βιβλιογραφία υποδεικνύει ότι είναι χρήσιμο η Στρατηγική Μελέτη να αναφέρεται τόσο σε στόχους περιβαλλοντικής προστασίας όσο και σε στόχους αειφορικής ανάπτυξης.

- iii. Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών
- iv. Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων,
- v. Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών,
- vi. Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου

Π3. Πανίδα

- i. Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν),
- ii. Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν),

Π4. Πληθυσμός

- i. Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον,
- ii. Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές),
- iii. Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή,
- iv. Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες,
- v. Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές
- vi. Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης

Π5. Ανθρώπινη υγεία

- i. Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία),
- ii. Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.

Π6. Έδαφος

- i. Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους,
- ii. Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης,
- iii. Υποστήριξη των εκτάσεων βιολογικής καλλιέργειας,
- iv. Προστασία των εδαφών από την ερημοποίηση και διάβρωση,
- v. Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης),
- vi. Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)

Π7. Ύδατα

- i. Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών,
- ii. Μείωση των κινδύνων πλημμυρών,
- iii. Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας)
- iv. Κατανάλωση υπόγειων υδάτων,
- v. Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων,
- vi. Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)

Π8. Αέρας

- i. Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Προγράμματος,
- ii. Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα),

Π9. Κλιματική αλλαγή και ενέργεια

- i. Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO₂, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Προγράμματος,

- ii. Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ),
- iii. Μείωση των εκπομπών CO₂, CH₄, N₂O, HFCs / PFCs
- iv. Εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)

Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος

- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον

Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία

- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων)
- ii. Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία,
- iii. Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις

Π12. Τοπίο

- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας,
- ii. Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση του Προγράμματος
- iii. Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου,
- iv. Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπιών

Π13. Πολιτιστική κληρονομιά

- i. Διατήρηση και προστασία ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (αποφυγή ζημιών),
- ii. Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος,
- iii. Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος),
- iv. Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς

Π14. Αστική βιωσιμότητα

- v. Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ,
- vi. Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης,
- vii. Μείωση μήκους μετακινήσεων,
- viii. Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών,
- ix. Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο),
- x. Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών,
- xi. Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης

Π15. Διαχείριση Αποβλήτων

- i. Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων,
- ii. Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων,
- iii. Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων,
- iv. Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης

Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο

- v. Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη,
- vi. Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις,

- vii. Αλλαγές χρήσεων γης,
- viii. Εκτός σχεδίου δόμηση
- ix. Εντός σχεδίου δόμηση
- x. Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη

Ο βαθμός επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων που τέθηκαν, και κατά συνέπεια η εκτίμηση του μεγέθους των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του Προγράμματος αξιολογήθηκε με τα κριτήρια που καθορίστηκαν για κάθε ένα στόχο κάθε μίας περιβαλλοντικής παραμέτρου ως ανωτέρω.

Η επιλογή των κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν εξασφαλίζει ότι αυτά αρμόζουν με τον στρατηγικό χαρακτήρα της μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη ότι :

- Ως μεταβολές σε μια περιβαλλοντική παράμετρο εννοούνται οι διαφοροποιήσεις που αναφέρονται σε μία περιοχή αναφοράς η οποία είναι ευρύτερη από την περιοχή εφαρμογής της δράσης. Έτσι επιπτώσεις τοπικού χαρακτήρα στην άμεση περιοχή της δράσης από κάθε μελλοντική δραστηριότητα του Προγράμματος δεν θεωρούνται μεταβολές στρατηγικού χαρακτήρα, και δεν αναλύονται στα πλαίσια της ΣΜΠΕ. Αυτές οι επιπτώσεις θα αναλυθούν σε μεταγενέστερο στάδιο στα πλαίσια των επιμέρους Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
- Αξιολογούνται όχι μόνο οι πρωτογενείς αλλαγές που συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή μιας ομάδας μέτρων ή έργων του Προγράμματος, αλλά και τυχόν δευτερογενείς αλλαγές που μπορεί να προκληθούν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του Προγράμματος,
- Εξετάζεται και η πιθανότητα η επίπτωση να επεκτείνεται και έξω από τα σύνορα της χώρας (διασυνοριακός στρατηγικός χαρακτήρας),

Ο προσδιορισμός των περιβαλλοντικών πλευρών που υιοθετείται από την παρούσα ΣΜΠΕ προέρχεται από το Πρότυπο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001: 2015. Μια περιβαλλοντική πλευρά δηλώνει ότι μια δραστηριότητα έχει τη δυνατότητα να επιδράσει με το περιβάλλον.

Προκειμένου να προσδιοριστούν οι περιβαλλοντικές πλευρές του Προγράμματος, είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν οι ειδικοί στόχοι οι οποίοι συνθέτουν το περιεχόμενο του Προγράμματος.

Με την ανάλυση όλων των ειδικών στόχων του Προγράμματος, προσδιορίστηκαν οι περιβαλλοντικοί πλευρές. Οι βασικές παράμετροι για τον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών πλευρών συμπεριλαμβάνουν:

- Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο,
- Την υφιστάμενη κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος (Κεφάλαιο 3).

Για να προσδιοριστούν οι περιβαλλοντικές πτυχές του Προγράμματος, αναλύθηκαν όλοι οι προτεινόμενοι ειδικοί στόχοι, ως προς το ενδεχόμενο άμεσης ή έμμεσης:

- Παράβασης του σχετικού νομοθετικού και διοικητικού πλαισίου, της εφαρμοζόμενης Εθνικής, Ευρωπαϊκής και Διεθνούς νομοθεσίας, των προτύπων και οδηγιών, των εταιρικών συστημάτων πολιτικής και διαχείρισης για το περιβάλλον,
- Αλληλεπιδράσεις με το φυσικό περιβάλλον,

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως πιθανές σημαντικές θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις των προτεινόμενων μέτρων στους σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους και δείκτες. Αυτά τα αποτελέσματα δεν περιορίζονται μόνο στις άμεσες επιπτώσεις, αλλά περιλαμβάνουν επίσης πιθανές δευτερεύουσες επιπτώσεις και βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες μόνιμες και προσωρινές επιπτώσεις καθώς και διασυννοριακές επιπτώσεις. Η ανάλυση αναφέρεται επίσης σε σωρευτικά αποτελέσματα των προτεινόμενων μέτρων.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η σαφήνεια και η διαφάνεια της αξιολόγησης των επιπτώσεων, η μέθοδος που θα ακολουθηθεί προσδιορίζει με σαφήνεια τα χαρακτηριστικά των προσδιορισμένων επιπτώσεων, δηλαδή πιθανότητα, κλίμακα, συχνότητα / διάρκεια, αντιστρεψιμότητα και οποιαδήποτε διασυννοριακή διάσταση, ακολουθώντας το συμβολισμό του Πίνακα που ακολουθεί.

Χαρακτήρας επίπτωσης	Σύμβολο	Εξήγηση
Πιθανότητα	!!	Πολύ πιθανή
	!	Πιθανή
Μέγεθος	- -	Αρνητική Μεγάλης κλίμακας
	-	Αρνητική
	+ +	Θετική μεγάλης κλίμακας
	+	Θετική
	ο	Ουδέτερη
	>>	Συχνές έως σταθερές / μακροπρόθεσμες έως μόνιμες
Συχνότητα / διάρκεια	>	Περιστασιακές / βραχυπρόθεσμες

Αναστρεπτό	ΜΑ	μη αναστρέψιμες
Διασυννοριακή διάσταση	Α	Αναστρέψιμες
	ΔΡ	Πιθανή διασυννοριακή επίπτωση
Αβεβαιότητα	?	Η πιθανή επίπτωση εξαρτάται πλήρως από τις ρυθμίσεις εφαρμογής που περιγράφονται στα συνοδευτικά σχόλια του μέτρου / ειδικού στόχου

2.1 Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου

Στα πλαίσια ετοιμασίας της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Μελέτης αναλύθηκαν τρεις εναλλακτικές επιλογές (μηδενική λύση, και δύο Σενάρια του Προτεινόμενου Προγράμματος που παρουσιάστηκε αναλυτικά στο Κεφάλαιο 4, τα οποία όμως διαφέρουν ως προς την κατανομή των κονδυλίων στους διάφορους στόχους) με καθαρά περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως περιγράφεται στην συνέχεια, ώστε να αξιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την νέα αναπτυξιακή στρατηγική που αποσκοπεί στον μετασχηματισμό της Κύπρου σε μια ευημερούσα κοινωνία, η οποία θα διαθέτει μια σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική οικονομία, όπου η ανάπτυξη θα έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων.

Σενάριο 1 - Πρώτη Εναλλακτική Επιλογή - Μηδενική Λύση: σύμφωνα με την Μηδενική Επιλογή δεν υλοποιείται το Πρόγραμμα,

Σενάριο 2 - Δεύτερη Εναλλακτική Επιλογή: η επιλογή αυτή αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.1.

Σενάριο 3 - Τρίτη Εναλλακτική Επιλογή: η επιλογή αυτή αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.1.

Στην συνέχεια η ΣΜΠΕ αναλύει και αξιολογεί διεξοδικά, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της νομοθεσίας, το Προτεινόμενο Σενάριο.

Η αξιολόγηση των ειδικών δράσεων και στόχων του Προγράμματος έγινε στην βάση 4 κριτηρίων :

- Ενεργητική προστασία του περιβάλλοντος (με βαρύτητα 45%), για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της επιλογής σε σχέση με την διαφύλαξη του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (άμεση περιβαλλοντική βελτίωση)
- Έμμεσο θετικό ή ουδέτερο περιβαλλοντικό αποτέλεσμα (με βαρύτητα 15%), ώστε να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση της κάθε επιλογής οι έμμεσες περιβαλλοντικές που επιτυγχάνονται με την στήριξη τομέων οι οποίοι χαρακτηρίζονται από έμμεσες περιβαλλοντικές πτυχές ή η στήριξή τους έχει ουδέτερο αποτέλεσμα,
- Ισορροπία κατανομής πόρων μεταξύ επιλογών με καθαρά περιβαλλοντική διάσταση και επιλογών που περιλαμβάνουν δράσεις σε άλλους τομείς (με βαρύτητα 25%, ώστε να αξιολογηθεί
- Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (με βαρύτητα 15%)

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με κλίμακα το 1 - 10 (μέγιστος βαθμός το 10). Επειδή οι διάφορες επιλογές του Προγράμματος περιλαμβάνουν διαφορετικό αριθμό ειδικών στόχων

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

και δράσεων, οι βαθμολογίες κανονικοποιούνται με βάση την μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να λάβει κάθε στόχος.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σε στρατηγικό επίπεδο, συνοψίζοντας την αξιολόγηση όλων των μέτρων του Προτεινόμενου Προγράμματος λαμβάνοντας υπόψη όλα τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια που περιλαμβάνονται στη στρατηγική της Ένωσης για το Ταμείο Συνοχής, προκύπτει ότι το Πρόγραμμα όπως έχει σχεδιαστεί επιτρέπει στην Κύπρο να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ που αφορούν στη συμμόρφωση με τις διεθνείς υποχρεώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και το κλίμα. Η κατανομή των κονδυλίων του Προγράμματος στους στόχους που σχετίζονται με το περιβάλλον είναι μεγαλύτερη από το ελάχιστο ποσοστό που προνοεί το Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021-2027.

Τα συνολικά αποτελέσματα της περιβαλλοντικής αξιολόγησης συνοψίζονται στον Πίνακα 1.3 που ακολουθεί. Η αναλυτική αξιολόγηση και τεκμηρίωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων περιλαμβάνεται στους Πίνακες 7.1 - 7.15 του Κεφαλαίου 7.

Αρνητικές επιπτώσεις αναγνωρίστηκαν στην βιοποικιλότητα, στο έδαφος και στο τοπίο, οι οποίες όμως με τα κατάλληλα διαχειριστικά μέτρα είναι αναστρέψιμες.

- 10 παράμετροι είχαν θετικές και θετικές / ουδέτερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, το οποίο είναι αναμενόμενο λόγω της φύσεως και της περιβαλλοντικής διάστασης όλων των μέτρων,
- Μικρές αρνητικές επιπτώσεις αναγνωρίστηκαν σε τέσσερις παραμέτρους, οι οποίες όμως είναι αναστρέψιμες με τα κατάλληλα μέτρα (ενότητα 7.3):
 - Βιοποικιλότητα : Προτεραιότητες 2 (παραγωγή από ΑΠΕ), και 6 (ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)),
 - Έδαφος : Προτεραιότητες 2 (παραγωγή από ΑΠΕ), και 6 (ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)),
 - Ύδατα : Προτεραιότητα 2 (παραγωγή από ΑΠΕ)
 - Τοπίο: Προτεραιότητες 2 (παραγωγή από ΑΠΕ), και 6 (ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)),
- Η εφαρμογή των μέτρων δεν συνδέεται με διασυννοριακές επιπτώσεις

Πίνακας 3.1: Συνολική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προτεινόμενου Προγράμματος (Σχεδίου)

		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ									
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ											
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ											
Βελτίωση						Επιδείνωση					
											
		μεγάλη	μέτρια	μικρή				μεγάλη	μέτρια	μικρή	ουδέτερη
ΣΕΝΑΡΙΟ											
1: Με τα ισχύοντα Μέτρα / 2: Με τις προγραμματισμένες πολιτικές και Μέτρα											
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
1	Βιοποικιλότητα Αποφυγή απώλειας και διατήρηση οικοτόπων - διατήρηση και αύξηση του συνολικού αριθμού φυτικών ειδών - αποφυγή μείωσης απειλούμενων και ενδημικών ειδών		 								
2	Πληθυσμός Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά										

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
3	Υγεία των κατοίκων Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας / βελτίωση της ποιότητας ζωής / περιορισμός της έκθεσης σε κίνδυνο										
4	Έδαφος Μείωση των επιπτώσεων / προστασία από την διάβρωση / αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης										
5	Υδατα Μείωση της ρύπανσης										
6	Αέρας Τήρηση οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων										

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
7	Κλιματικές αλλαγές										
	Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου / εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών κάθε τομέα	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
8	Περιβαλλοντικός Θόρυβος										
	Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
9	Υλικά περιουσιακά στοιχεία										
	Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων στην αξία της γης / Βέλτιστη διαχείριση ενεργειακών υποδομών	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
10	Τοπίο										
	Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
11	Πολιτιστική κληρονομιά										
	Διατήρηση, προστασία, ανάδειξη / ενίσχυση προσβασιμότητας	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
12	Βιώσιμη κινητικότητα Προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας										
13	Διαχείριση Αποβλήτων Ασφαλής διαχείριση αποβλήτων										
14	Πολεοδομικό πλαίσιο Ορθολογική ανάπτυξη										

Το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ, όπως προτείνεται από την ΓΔ ΕΠΣΑ, αξιολογήθηκε ότι στο σύνολό του θα έχει συνολικά θετική συνεισφορά στην προστασία του περιβάλλοντος.

Γενική κατευθυντήρια γραμμή για την εφαρμογή του Προγράμματος είναι η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας η οποία αναφέρεται στην περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και Σχεδίων / Προγραμμάτων σύμφωνα με τους νόμους:

- Ο περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμος του 2018 (Ν. 127(I)/2018),
- Νόμος για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων και/ή προγραμμάτων (Ν. 102(I)/2005).

οι οποίοι προνοούν ότι ανάλογα με την περιβαλλοντική κατάταξη και το στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης θα πρέπει να εκπονούνται οι απαιτούμενες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, στις οποίες θα γίνεται εκτίμηση και αξιολόγηση των πιθανά σημαντικών επιπτώσεων από τις εργασίες κατασκευής και λειτουργίας των επιμέρους έργων και θα περιγράφονται με σαφήνεια και πληρότητα τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων. Κατά την εκπόνηση των περιβαλλοντικών μελετών η επιλογή της βέλτιστης περιβαλλοντικά λύσης και η ενσωμάτωση μέτρων και όρων ελαχιστοποίησης των αναμενόμενων επιπτώσεων έχει ιδιαίτερη σημασία.

Επιπρόσθετα, για τα έργα και σχέδια/προγράμματα που χωροθετούνται εντός των γεωγραφικών ορίων των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 θα πρέπει να εκπονείται Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ), η οποία θα εξετάζει τις πιθανές σημαντικές επιπτώσεις στα είδη και τα ενδιαίτηματα σύμφωνα με τους καθορισμένους στόχους διατήρησης της κάθε προστατευόμενης περιοχής.

Η υλοποίηση οποιουδήποτε έργου ή σχεδίου /προγράμματος δεν μπορεί να προχωρήσει, εάν στην βάση της αξιολόγησης της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, η περιβαλλοντική Αρχή δεν έχει εκδώσει θετική περιβαλλοντική γνωμάτευση.

Σημαντική επίσης είναι, η παρακολούθηση όχι μόνον της εφαρμογής των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης αλλά και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους στην διαφύλαξη της καλής κατάστασης του περιβάλλοντος. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την ικανοποίηση της παραπάνω απαίτησης, είναι η συμπερίληψη στους όρους της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης, της υποχρέωσης εκ μέρους του ιδιοκτήτη του έργου ή σχεδίου / προγράμματος, της ανάπτυξης και εφαρμογής Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης τόσο κατά το στάδιο της κατασκευής όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας.

Επιπρόσθετα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο για την κλιματική αλλαγή, την βιοποικιλότητα και την αλληλεπίδρασή τους, στο προτεινόμενο Σχέδιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης έχουν προστεθεί πρόσθετα μέτρα (εκτός εκείνων που απορρέουν από την εθνική και Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Νομοθεσία) τα οποία αναφέρονται στον περιορισμό και αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή, στην προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές, και στην διατήρηση της βιοποικιλότητας.

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

Στην συνέχεια παρουσιάζεται με λεπτομέρεια το προτεινόμενο Σχέδιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, η φιλοσοφία του οποίου είναι τα μέτρα να επιτυγχάνουν τον περιορισμό ή εξάλειψη των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων όπου εμφανίζονται, ενώ παράλληλα να ενισχύουν τις θετικές επιπτώσεις, οι οποίες είναι άμεσα συσχετισμένες με τη αποτελεσματικότητα των μέτρων που συμπεριλαμβάνονται στο Πρόγραμμα.

Πίνακας 3.2: Μέτρα Αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ		ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΠΤΩΣΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ 1 έως 15
1	Βιοποικιλότητα Αποφυγή απώλειας και διατήρηση οικοτόπων - διατήρηση και αύξηση του συνολικού αριθμού φυτικών ειδών - αποφυγή μείωσης απειλούμενων και ενδημικών ειδών	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων προτεραιότητας, κτλ., για την προστασία της γενετικής ποικιλομορφίας, - Εκπόνηση Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για τα έργα που χωροθετούνται εντός ή κοντά προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, - Αποκατάσταση και επαναφορά των υποβαθμισμένων προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων προτεραιότητας, υγροτόπων, δασών, αλυκών, και οικοσυστημάτων γενικότερα - Εκπόνηση Περιβαλλοντικών Μελετών Υποβάθρου, οι οποίες θα περιλαμβάνουν την χαρτογράφηση και σήμανση των οικοτόπων προτεραιότητας, των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης, των σημαντικών ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας (φωλιές, θέσεις αναπαραγωγής και τροφοληψίας), πριν την έναρξη της φάσης κατασκευής, καθορίζοντας και τα μέτρα προστασίας τους κατά την φάση της κατασκευής
2	Πληθυσμός Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή οικισμών, - Αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού των κοινοτήτων που προγραμματίζονται τα έργα
3	Ανθρώπινη Υγεία Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας / βελτίωση της ποιότητας ζωής / περιορισμός της έκθεσης σε κίνδυνο	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή οικισμών, - Αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού των κοινοτήτων που προγραμματίζονται τα έργα
4	Έδαφος Μείωση των επιπτώσεων / προστασία από την διάβρωση / αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή περιοχών όπου το έδαφος παρουσιάζει προβλήματα ευστάθειας και διάβρωσης ανάλογα με τους γεωλογικούς σχηματισμούς της περιοχής, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την περιορισμό τις κάλυψης του εδάφους από τις εγκαταστάσεις των έργων, - Προσεκτικός σχεδιασμός ώστε να αξιοποιούνται κατά το δυνατόν υποβαθμισμένες περιοχές και εδάφη αντί παραγωγικών εδαφών, - Υιοθέτηση πρακτικών για τη σωστή διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων. - Επαναχρησιμοποίηση των χωματοεργικών υλικών που προκύπτουν από τις εργασίες διαμόρφωσης του χώρου και τις εκσκαφές, στο μέγιστο δυνατόν και διάθεση της περίσσειας των χωματοεργικών υλικών σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις
5	Ύδατα Μείωση της ρύπανσης	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή επηρεασμού των επιφανειακών και υπόγειων νερών από την ρύπανση ή την αλλαγή του υδρογραφικού καθεστώτος και των υδρολογικών συνθηκών, - Να τηρούνται οι προβλεπόμενες αποστάσεις από τα όρια υδατορεμάτων και εφόσον απαιτείται να εκπονούνται οι μελέτες οριοθέτησης σύμφωνα με τις υποδείξεις του ΤΑΥ προκειμένου να μην παρεμποδίζεται η φυσική επιφανειακή απορροή και η αποστράγγιση, - Μέτρα ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων (τεχνολογίες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων παραγωγής επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων κατάλληλων για άρδευση και όπου κριθεί σκόπιμο να εφαρμοστούν, προγράμματα επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στο κτηριακό απόθεμα, προγράμματα παρακολούθησης και ελέγχου της υπεράντλησης των υπόγειων υδροφορέων, - Βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων
6	Αέρας Τήρηση οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Τήρηση των ορίων εκπομπής. - Εφαρμογή μέτρων που προτείνονται στο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα στην Κύπρο» και μέτρων τα οποία αναφέρονται στην Έκθεση για τα Ετήσια Ανώτατα Όρια Εκπομπών των Ατμοσφαιρικών Ρύπων στην Ατμόσφαιρα της Κύπρου, - Προγράμματα προώθησης των μέσων μαζικής μεταφοράς και άλλων βιώσιμων μέτρων μετακίνησης, - Δημιουργία υποδομών για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης και των καθαρών αστικών μεταφορών, - Περιβαλλοντική αναβάθμιση του στόλου ΜΜΜ με την εισαγωγή τροχαίου υλικού χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών
7	Κλιματικές αλλαγές Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου / εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών κάθε τομέα	- Προγράμματα ενημέρωσης των καταναλωτών και χρηστών του Ηλεκτρικού Συστήματος σε σχετικά με τις πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, - Προώθηση προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης του κτηριακού αποθέματος της Κύπρου (Βιοκλιματικός σχεδιασμός, θερμομόνωση κελύφους κτηρίων, αντλίες θερμότητας, κτλ.), - Προώθηση των έργων ΑΠΕ, - Ετοιμασία Χωροθετικής Πολιτικής για τα ΦΒ έργα, λαμβανομένου υπόψιν του μεγάλου μεγέθους ανάπτυξής τους που προνοείται από το ΕΣΔΕΚ, - Βελτίωση των πολεοδομικών σχεδιασμών και ένταξη σε αυτούς πράσινων και γαλάζιων υποδομών, - Περιορισμός των συμβατικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, - Έλεγχοι των ρυπογόνων βιομηχανιών και άλλων χρήσεων/δραστηριοτήτων ώστε να διασφαλιστεί ότι πληρούνται οι όροι των αδειών εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου,

		- Τα μέτρα για την προσαρμογή των έργων στην κλιματική αλλαγή να συνδέονται με τους όρους των αδειών οποιουδήποτε νέου έργου στην περιοχή και να επιβάλλονται από τις Αρμόδιες Αρχές, - Εφαρμογή μέτρων που προτείνονται στο Στρατηγικό Σχέδιο για την Μείωση των Εκπομπών των Αερίων του Θερμοκηπίου Βάσει της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ - Μέτρα ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων (προγράμματα επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στο κτηριακό απόθεμα, προγράμματα παρακολούθησης και ελέγχου της υπεράντλησης των υπόγειων υδροφορέων, - Βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων
8	Περιβαλλοντικός Θόρυβος Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Για τα έργα εντός προστατευόμενων περιοχών να λαμβάνεται μέριμνα ώστε κατά το δυνατόν οι κατασκευαστικές εργασίες να πραγματοποιούνται εκτός εποχής αναπαραγωγής και φωλεασμού της ορνιθοπανίδας (Μάρτιος - Ιούνιος). Επιπλέον, συνιστάται η παρακολούθηση του θορύβου πριν και κατά τη διάρκεια της φάσης κατασκευής εντός και στα όρια του γηπέδου επέμβασης παράλληλα με τις εργασίες πεδίου για την ορνιθοπανίδα, σύμφωνα και με τους όρους της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης
9	Υλικά περιουσιακά στοιχεία Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων στην αξία της γης / Βέλτιστη διαχείριση ενεργειακών υποδομών	- Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή περιοχών: γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας, υψηλού κινδύνου πλημμύρας, με έντονη τουριστική ανάπτυξη - Ετοιμασία Χωροθετικής Πολιτικής για τα ΦΒ έργα, λαμβανομένου υπόψιν του μεγάλου μεγέθους ανάπτυξής τους που προνοείται από το ΕΣΔΕΚ (ΣΜΠΕ), - Η υλοποίηση των προτεραιοτήτων να γίνει με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να η υλοποίηση του κάθε ειδικού στόχου να συνεισφέρει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στις περιοχές παρέμβασης και συνεπώς στην περαιτέρω αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων στις περιοχές όπου θα γίνουν τα έργα, - Να λαμβάνεται υπόψη κατά την χωροθέτηση των περιβαλλοντικών υποδομών η αξία της γης στις γειτονικές περιοχές και να χρησιμοποιηθεί στην ανάλυση κόστους οφέλους των επί μέρους έργων, έτσι ώστε να προστατευτούν τα περιουσιακά στοιχεία των περιοχών όπου θα υλοποιηθούν οι παρεμβάσεις.
10	Τοπίο Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων προτεραιότητας, κτλ., - Εκπόνηση Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για τα έργα που χωροθετούνται εντός ή κοντά προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, - Εφαρμογή της Σύμβασης για το Τοπίο, - Ετοιμασία Χωροθετικής Πολιτικής για τα ΦΒ έργα, λαμβανομένου υπόψιν του μεγάλου μεγέθους ανάπτυξής τους που προνοείται από το ΕΣΔΕΚ (ΣΜΠΕ), - Σε όλες τις παρεμβάσεις υιοθέτηση μέτρων ενσωμάτωσής τους στο τοπιολογικό περιβάλλον όπου αναμένεται να υλοποιηθούν, - Κατά τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων αποκατάστασης να ληφθούν υπόψη τα υφιστάμενα τοπιολογικά χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν οι θετικές επιπτώσεις στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου. Σε περιπτώσεις αποκατάστασης εντός υποβαθμισμένων τοπίων θα πρέπει να γίνουν φυτοτεχνικές μελέτες έτσι ώστε να επέλθει τοπιολογική αναβάθμιση.
11	Πολιτιστική κληρονομιά Διατήρηση, προστασία, ανάδειξη / ενίσχυση προσβασιμότητας	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή χωροθέτησης των έργων εντός αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, - Τήρηση των αποστάσεων ασφαλείας σύμφωνα με τις υποδείξεις του Τμήματος Αρχαιοτήτων, - Σε περίπτωση εντοπισμού αρχαιοτήτων οι εργασίες θα πρέπει να διακόπτονται και να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα προστασίας κατόπιν υπόδειξης του Τμήματος Αρχαιοτήτων
12	Βιώσιμη κινητικότητα Πρωώθηση της βιώσιμης κινητικότητας	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Εφαρμογή κατάλληλης διαδικασίας από κάθε Αρχή Σχεδιασμού ώστε να διασφαλίζεται ότι οι επενδύσεις σε υποδομές και τα θεσμικά και οργανωτικά μέτρα υλοποίησης της κάθε παρέμβασης που περιλαμβάνεται στους ειδικούς στόχους θα χαρακτηρίζονται από επαρκή περιβαλλοντική συμβατότητα, - Ενσωμάτωση αρχών βιώσιμης κινητικότητας: Τα έργα εντός των αστικών συγκροτημάτων θα πρέπει να σχεδιάζονται ενσωματώνοντας τις αρχές της ελαχιστοποίησης των ατμοσφαιρικών εκπομπών και του θορύβου, της ενθάρρυνσης τρόπων μετακίνησης που διακρίνονται από φιλικότητα προς το περιβάλλον και της ενίσχυσης της χρήσης μέσων συλλογικής αντί ατομικής μετακίνησης, - Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς: Οι υποδομές μεταφορών θα πρέπει να λαμβάνουν εξαρχής μέριμνα αποφυγής επιβλαβών επιδράσεων σε σημαντικά στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, επιδιώκοντας επιπροσθέτως την ενσωμάτωση τρόπων προβολής και ανάδειξης ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής τους, - Ενίσχυση της ασφάλειας ως προς την αποφυγή ατυχημάτων με επίπτωση στο περιβάλλον ή/και ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους: Στο σχεδιασμό των επενδύσεων, ιδίως εκείνων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στην ενίσχυση της ασφάλειας των μεταφορών, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται μέριμνα για την πρόληψη ατυχημάτων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν περιβαλλοντική υποβάθμιση, καθώς και μέτρα για τον περιορισμό και την αποτελεσματικότερη δυνατή αντιμετώπιση των συνεπειών τους, - Η δημιουργία υποδομών για καθαρές αστικές μεταφορές, ιδιαίτερα αυτές που αφορούν την ηλεκτροκίνηση, η οποία μεταξύ άλλων συνοδεύεται από σημαντικά οφέλη ως προς το περιβάλλον των μεγάλων πόλεων, θα πρέπει να εξειδικευθούν και να εφαρμοστούν κατά τον ταχύτερο δυνατό τρόπο, είτε ως αυτοτελείς δράσεις (π.χ. αύξηση των σημείων φόρτισης) είτε ως μέρη άλλων δράσεων (π.χ. ανανέωση στόλου οχημάτων), - Οι ειδικοί στόχοι του Προγράμματος που σχετίζονται ευθέως ή εμμέσως με την «έξυπνη κινητικότητα», όπως π.χ. η αύξηση χωρητικότητας αυτοκινητοδρόμων, η βελτίωση του επιπέδου ασφάλειας των οδικών μεταφορών, καθώς και οι νέοι αυτοκινητόδρομοι ή οι αναβαθμίσεις υπαρχόντων, θα πρέπει να ενσωματώνουν εξαρχής μέριμνα για τις επερχόμενες τεχνολογίες αυτόνομων και συνδεδεμένων οχημάτων, οι οποίες αυξάνουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των μεταφορών και ως εκ τούτου προσφέρουν σημαντικά οφέλη στο περιβάλλον. Κατ' ανάλογο τρόπο, το σκέλος των θεσμικών και επιχειρησιακών μέτρων του Προγράμματος θα πρέπει να εμπλουτιστεί κατάλληλα ώστε να συμπεριλάβει εγκαίρως ρυθμίσεις και ενισχυτικές παρεμβάσεις για τα αυτόνομα και συνδεδεμένα οχήματα
13	Διαχείριση Αποβλήτων	Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία,

	Ασφαλής διαχείριση αποβλήτων • Προώθηση της οικο-καινοτομίας στις επιχειρήσεις, • Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης της μείωσης των αποβλήτων, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, • Προώθηση της εφαρμογής Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS, ISO 14001) στις επιχειρήσεις και στην βιομηχανία, • Μέτρα προώθησης τεχνολογιών επεξεργασίας υγρών αποβλήτων παραγωγής επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων κατάλληλων για άρδευση και όπου κριθεί σκόπιμο να εφαρμοστούν, προγραμμάτων επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στο κτηριακό απόθεμα, • Βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων
14	Πολεοδομικό πλαίσιο Ορθολογική Ανάπτυξη • Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, • Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την ενσωμάτωση των έργων στο πολεοδομικό πλαίσιο ανάπτυξης της κάθε περιοχής παρέμβασης , • Κατά τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων να ληφθούν υπόψη τα υφιστάμενα πολεοδομικά χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν οι θετικές επιπτώσεις: στις χρήσεις γης, στις προοπτικές ανάπτυξης μειώνοντας στο ελάχιστο την ανάγκη απαλλοτριώσεων, στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα των περιοχών των παρεμβάσεων.

Ένα ευρύ φάσμα υφιστάμενων προγραμμάτων που ισχύουν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο στοχεύουν στην παρακολούθηση της περιβαλλοντικής κατάστασης και στην αξιολόγηση των επιδόσεων μέσω δεικτών. Πολλοί από αυτούς τους δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση του Προγράμματος. Η «Έκθεση για την Κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Κύπρο 2015», παρέχει πληροφορίες για ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών θεμάτων και δεικτών, συμπεριλαμβανομένων δεικτών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, τις χρήσεις της γης, την ποιότητα των υδάτων, του εδάφους, της παραγωγής αποβλήτων, και της βιοποικιλότητας.

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα της Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης και οι αντίστοιχοι δείκτες, παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.5 που ακολουθεί. Στον Πίνακα έχει συμπεριληφθεί και οι αξιόπιστες διαθέσιμες πηγές (βάση δεδομένων) από τις οποίες θα αντληθούν οι πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την μέτρηση των προτεινόμενων δεικτών.

Πίνακας 3.3: Δείκτες Παρακολούθησης

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Δείκτης Παρακολούθησης	Βάση Δεδομένων
Βιοποικιλότητα - Χλωρίδα και Πανίδα	Ποσοστό προστατευόμενων περιοχών οι οποίες θα επηρεαστούν από το Σχέδιο	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Αφθονία και Κατανομή Επιλεγμένων Ειδών	
	Είδη Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος	
	Βαθμός ανάσχεσης απώλειας βιοποικιλότητας	
Πληθυσμός	Αριθμός απασχολούμενων	Στατιστική Υπηρεσία
Ανθρώπινη Υγεία	Προσδόκιμο ζωής	Στατιστική Υπηρεσία
Έδαφος	Εκτροπή βιοαποικοδομήσιμων υλικών από τους χώρους υγειονομικής ταφής	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Παρακολούθηση και έλεγχος των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Κάλυψη της γης	
Επιφανειακά και υπόγεια νερά	Ισοδύναμος πληθυσμός που καλύπτεται από αποχετευτικά δίκτυα και σταθμούς επεξεργασίας αστικών υγρών αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος - Τμήμα Αναπτύξεως υδάτων
	Χρήση υδάτινων πόρων	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
Ατμοσφαιρικός Αέρας	Εκπομπές κύριων ατμοσφαιρικών ρύπων	Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας
	Τάσεις και προβλέψεις των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Η πρόοδος στην επίτευξη των στόχων για τις εκπομπές του θερμοκηπίου	
Κλιματικοί παράγοντες	Παγκόσμιες και Ευρωπαϊκές θερμοκρασίες	Μετεωρολογική Υπηρεσία
	Η πρόοδος στην επίτευξη των στόχων για τις εκπομπές του θερμοκηπίου	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Τάσεις και προβλέψεις των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Ένταση Ενέργειας	Υπηρεσία Ενέργειας
	Τελική Κατανάλωση Ενέργειας	
	Κατανάλωση Πρωτογενούς Ενέργειας	
	Ανανεώσιμες πηγές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας	
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε σχέση με την ακαθάριστη εσωτερική κατανάλωση ενέργειας	

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

	Μερίδιο των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας	
	Χρήση καθαρότερων και εναλλακτικών καυσίμων	Υπηρεσία Ενέργειας
Θόρυβος	Πολυεοδομικά Συγκροτήματα για τα οποία έχουν ετοιμαστεί Στρατηγικοί Χάρτες Θορύβου	Τμήμα Περιβάλλοντος
Τοπίο	% γης που προορίζεται για πράσινες και γαλάζιες υποδομές	Τμήμα Πολυεοδομίας και Οικήσεως
	Αριθμός ΧΑΔΑ που έχουν αποκατασταθεί	Τμήμα Περιβάλλοντος
Πολιτιστική κληρονομιά	Αριθμός επισκεπτών σε χώρους πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος	Τμήμα Αρχαιοτήτων
	Αριθμός υποδομών πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος	
Βιώσιμη κινητικότητα	Αριθμός σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων	Τμήμα Οδικών Μεταφορών
	Ανθρωποχιλιόμετρα που διανύονται ανά έτος ανά είδος μεταφορικού μέσου	Τμήμα Οδικών Μεταφορών
	Χιλιόμετρα ποδηλατοδρόμων	Τμήμα Δημοσίων Έργων
	% χρηστών των ΜΜΜ και του ποδήλατου	Στατιστική Υπηρεσία
Διαχείριση αποβλήτων	Ποσοστό του πληθυσμού συνδεδεμένο με συστήματα επεξεργασίας αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Ποσοστό του πληθυσμού που εξυπηρετείται από σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων	
	Ετήσια κατά κεφαλήν παραγωγή απορριμμάτων	
	Ποσοστό ανακύκλωσης επί της συνολικής παραγωγής απορριμμάτων	
	Αριθμός επιχειρήσεων και βιομηχανιών που έχουν πιστοποιημένο ΣΠΔ κατά EMAS ή ISO 14001	
Πολυεοδομικό πλαίσιο	Αριθμός πολυεοδομικών συγκροτημάτων και τοπικών αρχών στις οποίες: • έχει εγκαθιδρυθεί σύστημα ξεχωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων, • εφαρμόζεται το σύστημα «Πληρώνω όσο Πετάω»	Τμήμα Περιβάλλοντος
	% δημόσιων κτηρίων στα οποία ελήφθησαν μέτρα ενεργειακής αναβάθμισης	Υπηρεσία Ενέργειας
	% οικιστικού αποθέματος στο οποίο ελήφθησαν μέτρα ενεργειακής αναβάθμισης	
	Μέτρα βιώσιμης κινητικότητας τα οποία περιλαμβάνονται στα Τοπικά Σχέδια Ανάπτυξης	Τμήμα Δημοσίων Έργων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Εισαγωγή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
2.1 Συνοπτική παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027.....	11
2.1.1 Αναγκαιότητα Εκπόνησης του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027	13
2.1.2 Συσχέτιση του Προγράμματος με Κοινοτικούς και Εθνικούς Στόχους Πολιτικής -	16
2.1.2.1 Έρευνα και Καινοτομία.....	16
2.1.2.2 Ψηφιακή Πολιτική	17
2.1.2.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)....	19
2.1.2.4 Ενέργεια	21
2.1.2.5 Κλιματική Αλλαγή.....	23
2.1.2.6 Κυκλική Οικονομία	26
2.1.2.7 Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων	27
2.1.2.8 Μεταφορές.....	29
2.1.2.9 Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα	31
2.1.2.10 Απασχόληση	33
2.1.2.11 Κοινωνική Πολιτική.....	35
2.1.2.12 Εκπαίδευση/Κατάρτιση/Διά Βίου Μάθηση	38
2.1.2.13 Υγεία	40
2.1.2.14 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κοινωνική καινοτομία.....	42
2.1.2.15 Αστικές Περιοχές.....	43
2.1.2.16 Αγροτικές και Παράκτιες Περιοχές.....	45
2.1.3 Συνάφεια με άλλα Σχέδια και Προγράμματα.....	49
2.1.4 Μεθοδολογία εκπόνησης του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής	50
2.2 Ανάθεση της Σύμβασης.....	6
2.3 Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	7
2.4 Περιεχόμενα της Έκθεσης	8
2.5 Ομάδα Μελέτης.....	9

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 2.1: Ομάδα Μελέτης.....	9
Πίνακας 2.2: Συμμετοχή Εμπειρογνομόνων / Επιστημονικών Συνεργατών	9
Πίνακας 2.3: Συνάφεια του Προγράμματος με άλλα Εθνικά Σχέδια / Προγράμματα.	49

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της Σύμβασης αποτελεί η εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ για την περίοδο 2021-2027.

Ο σχεδιασμός και η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση των επιμέρους προγραμμάτων των Ταμείων Συνοχής έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη και την σμίκρυνση των κοινωνικών διαφορών, και γι' αυτό ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έξυπνη επιχειρηματικότητα, στην πράσινη ανάπτυξη και στην δημιουργία θέσεων εργασίας.

Το ποσό που έχει κατανεμηθεί στην Κύπρο για την προγραμματική περίοδο 2021- 2027, είναι κατά 30% αυξημένο σε σχέση με την προηγούμενη, και ανέρχεται στα €968 εκατ. για έργα ύψους €1.5 δις περίπου συμπεριλαμβανομένης και της εθνικής συνεισφοράς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περασμένη επταετία η Κύπρος κατάφερε να έχει απορροφητικότητα 100% και η προσπάθεια σύμφωνα με τις δηλώσεις του Υπουργού Οικονομικών θα είναι αυτό να επαναληφθεί.

Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ περιλαμβάνει τα εξής ταμεία της Πολιτικής Συνοχής :

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ),
- Ταμείο Συνοχής,
- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+),
- Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

2.1 Ανάθεση της Σύμβασης

Η ανάθεση της Σύμβασης για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία «Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Μελέτης για το «Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής» το οποίο καλύπτει την χρονική περίοδο 2021 - 2027, ανατέθηκε από την ΓΔΕΠΣΑ του Υπουργείου Οικονομικών, στον Συμβουλευτικό Οίκο La Solas Services Ltd.

Η Σύμβαση υπεγράφη στις 2 Φεβρουαρίου 2021 και έχει διάρκεια 12 μηνών.

2.2 Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) προσβλέπει στην εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν στο φυσικό περιβάλλον της Κύπρου από την εφαρμογή του «Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ» το οποίο καλύπτει την χρονική περίοδο 2021 - 2027, και προτείνει μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων αυτών. Η παρούσα ΣΜΠΕ έχει συνταχθεί σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΟΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και σύμφωνα με τη Κυπριακή νομοθεσία (Νόμος 102(I)/2005) η οποία είναι εναρμονισμένη με την Οδηγία.

Ο κύριος στόχος είναι η εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν από την εφαρμογή του προτεινόμενου Προγράμματος (άμεσες, έμμεσες, σωρευτικές, αρνητικές, θετικές, κτλ.), η αναγνώριση τους, η ιεράρχησή τους και οι προτάσεις μέτρων αποφυγής ή μετριασμού, με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος. Κατά την ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, άλλες αξιολογούνται ως αρνητικές και άλλες ως θετικές και εμφανίζονται και στους τρεις τομείς της παραγωγής (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής). Επίσης παρουσιάζονται αρνητικές επιπτώσεις προς το περιβάλλον λόγω της αδυναμίας που αντιμετωπίζει το κράτος στην εφαρμογή μέτρων για τη προστασία του περιβάλλοντος.

2.3 Περιεχόμενα της Έκθεσης

Η παρούσα Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΜΠΕ) αποσκοπεί στην εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν από την εφαρμογή του «Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ» το οποίο καλύπτει την χρονική περίοδο 2021 - 2027 με βάση τον Περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και Προγράμματα Νόμο με Αρ. 102(I)/2005.

Κύριος στόχος της ΣΜΠΕ είναι ο εντοπισμός και η κατάλληλη αξιολόγηση όλων των επιπτώσεων (άμεσων, έμμεσων, σωρευτικών κλπ.), τις οποίες ενδεχομένως θα επιφέρει το προτεινόμενο Σχέδιο, καθώς και η τεκμηριωμένη εισήγηση σχετικά με τον προσδιορισμό, την υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων αποφυγής ή όπου δεν είναι δυνατό, ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων αυτών.

Η Μελέτη περιλαμβάνει επτά (7) κεφάλαια, τα οποία καλύπτουν τις παρακάτω ενότητες:

Κεφάλαιο 1 : Μη Τεχνική περίληψη

Κεφάλαιο 2 : Εισαγωγή

Κεφάλαιο 3 : Περιγραφή Περιβάλλοντος

Κεφάλαιο 4 : Περιγραφή του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021-2027

Κεφάλαιο 5 : Εναλλακτικές Επιλογές

Κεφάλαιο 6 : Μεθοδολογία Εκπόνησης Στρατηγικής Μελέτης Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Κεφάλαιο 7 : Αξιολόγηση των Επιπτώσεων - Μέτρα Μετριασμού

2.4 Ομάδα Μελέτης

Συντονιστής και επιστημονικός υπεύθυνος της ΣΜΠΕ είναι ο Δρ. Ιωάννης Π. Γκλέκας, Μηχανολόγος Μηχανικός - Μηχανικός Περιβάλλοντος.

Η ομάδα μελέτης περιλαμβάνει ειδικούς επιστήμονες μελετητές και επιστημονικούς συνεργάτες όπως παρουσιάζονται στην συνέχεια.

Πίνακας 2.1: Ομάδα Μελέτης

ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ	
Δρ. Ιωάννης Π. Γκλέκας ΒΕ 1	Συντονιστής - Υπεύθυνος Ανάδοχου
Δρ. Δημήτριος Γκλέκας ΒΕ 2	Θέματα Κλιματικής Αλλαγής και Ενέργειας
Παναγιώτης Γκλέκας ΒΕ 3	Θέματα Βιοποικιλότητας και /ή διαχείρισης φυσικών πόρων

Η εμπλοκή κάθε εμπειρογνώμονα και επιστημονικού συνεργάτη φαίνεται στον επόμενο Πίνακας 2.2.

Πίνακας 2.2: Συμμετοχή Εμπειρογγνωμόνων / Επιστημονικών Συνεργατών

α/α	ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΑΣ		
		ΒΕ1	ΒΕ2	ΒΕ3
1	Μεθοδολογία ΣΜΠΕ	X		
2	Παρουσίαση του Προσχεδίου	X	X	X
3	Συσχέτιση / αλληλεπίδραση με το γενικότερο πλαίσιο πολιτικής ενέργεια και Κλίμα σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο	X	X	X
4	Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (i) στον ανθρώπινο πληθυσμό και/ ή την ανθρώπινη υγεία και / ή σε οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο, (ii) στην πανίδα και / ή τη χλωρίδα και/ ή τη βιοποικιλότητα, (iii) στο φυσικό, ιστορικό και παραδοσιακά ανθρωπογενές τοπίο, (iv) στο έδαφος, τα νερά, την ατμόσφαιρα και/ ή το κλίμα, (v) σε οποιαδήποτε υλικά αγαθά,	X	X	X

	(vi) στην πολιτιστική κληρονομιά, περιλαμβανομένης της αρχαιολογικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (vii) διαχείριση αποβλήτων (viii) περιβαλλοντικός θόρυβος (ix) βιώσιμη κινητικότητα			
5	Μέτρα Μετριασμού	X	X	X
6	Πρόγραμμα παρακολούθησης	X	X	X
7	Διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς (κυβερνητικά τμήματα)	X	X	X
8	Δημόσια Διαβούλευση / παρουσίαση	X	X	

2.5 Συνοπτική παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

Η Κυπριακή Δημοκρατία, για την Προγραμματική Περίοδο 2021 - 2027, εξασφάλισε από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής κονδύλια συνολικού ύψους €968 εκ. τα οποία μαζί με την εθνική συμμετοχή ανέρχονται σε περίπου €1,5 δις. Η αξιοποίηση των εν λόγω κονδυλίων γίνεται στη βάση πολυετών στρατηγικών εγγράφων, τα οποία καταρτίζονται από το κάθε κράτος-μέλος και εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα προγραμματικά έγγραφα είναι η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) και τα Προγράμματα.

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ), καταρτίστηκε σύμφωνα με το Άρθρο 8, και το υπόδειγμα στο Παράρτημα II, του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων του 2020 και αποτελεί το γενικό στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού, στο οποίο παρουσιάζονται οι στόχοι πολιτικής στους οποίους θα επικεντρωθεί η αξιοποίηση των πόρων. Η ΣΕΣ αναπτύσσεται και εξειδικεύεται μέσα από τα Προγράμματα, τα οποία αναλύουν τη στρατηγική, τις ανάγκες και προτεραιότητες καθώς και τις επί μέρους κατηγορίες παρέμβασης. Η Κύπρος, έχει επιλέξει να υποβάλει τη ΣΕΣ μαζί με το Πρόγραμμα των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του κανονιστικού πλαισίου.

Το Πρόγραμμα «Θ.Α.Λ.Ε.Ι.Α», είναι ένα πολυετές, πολυταμειακό, αναπτυξιακό σχέδιο στο οποίο αναλύεται η αναπτυξιακή στρατηγική για αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο μέσω των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής την περίοδο 2021 - 2027, ήτοι:

- του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
- του Ταμείου Συνοχής (ΤΣ)
- του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου + (ΕΚΤ+)
- του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ)

Το Πρόγραμμα καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 17 και του σχετικού υποδείγματος στο Παράρτημα V, του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων και είναι συνολικού ύψους €968 εκατ.

Η κατανομή των €968 εκατ. ανά Ταμείο είναι €467 εκατ. από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, €178 εκατ. από το Ταμείο Συνοχής, €222 εκατ. από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, και €101 εκατ. από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Για να καταρτιστεί το Πρόγραμμα έγιναν εκτενείς διαβουλεύσεις με όλα τα Υπουργεία, τις τοπικές αρχές και τους κοινωνικούς φορείς.

Το Πρόγραμμα δομείται στη βάση των πέντε (5) Πυλώνων (Στόχων Πολιτικής της ΕΕ) για την περίοδο 2021-2027, οι οποίοι ευρίσκονται σε πλήρη ευθυγράμμιση με τους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους, όπως αυτοί περιγράφονται στη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020-2022 και στις επί μέρους τομεακές στρατηγικές.

Οι πέντε Στόχοι Πολιτικής της ΕΕ (οι οποίοι εξειδικεύονται μέσω των Ειδικών Στόχων) όπως ορίζονται στις προτάσεις του Κανονιστικού Πλαισίου των Ταμείων της ΕΕ για την περίοδο 2021 - 2027 είναι:

1. Μια πιο έξυπνη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού
 - 1.1 Ενίσχυση της Έρευνας και Καινοτομίας,
 - 1.2 Εκμετάλλευση των οφελών της Ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις
 - 1.3 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων
 - 2.1 Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,
 - 2.2 Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, πρόληψη κινδύνων και ανθεκτικότητα στις καταστροφές,
 - 2.3 Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία,
 - 2.4 Προαγωγή της Βιώσιμης Διαχείρισης Υδάτων,
 - 2.5 Προώθηση της βιώσιμης αλιείας,
 - 2.6 Συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ μέσω της ανταγωνιστικής και βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και των ανταγωνιστικών και βιώσιμων αγορών,
 - 2.7 Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των θαλασσών και καθιέρωση ασφαλών προστατευόμενων, καθαρών και με βιώσιμη διαχείριση θαλασσών
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ)
 - 3.1 Ενίσχυση ψηφιακής διασυνδεσιμότητας,
 - 3.2 Βιώσιμες, ανθεκτικές, έξυπνες και ασφαλείς μεταφορές,
 - 3.3 Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας
4. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων
 - 4.1 Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία,
 - 4.2 Προώθηση της κοινωνικής συνοχής
 - 4.3 Προώθηση της ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση, ενίσχυση της κατάρτισης και προώθηση της δια βίου μάθησης,

- 4.4 Ενίσχυση των συστημάτων Υγείας,
- 4.5 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κοινωνική καινοτομία
- 5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών
 - 5.1 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές,
 - 5.2 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, των αγροτικών και παράκτιων περιοχών

2.5.1 Αναγκαιότητα Εκπόνησης του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2021 - 2027

Η κυπριακή οικονομία μετά από τις δυσμενείς επιπτώσεις της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2013, επέστρεψε το 2015 σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, σημειώνοντας από το 2016 μέχρι το 2018 τις υψηλότερες επιδόσεις στο ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ στην ΕΕ, ο οποίος το 2019 έφτασε στο 3,2%¹.

Η συνετή δημοσιονομική πολιτική οδήγησε σε σταθεροποίηση της οικονομίας και επανάκτηση της εμπιστοσύνης της χώρας στις διεθνείς αγορές, ενώ οι προσπάθειες που κατέβαλε η κυβέρνηση με μια σειρά στοχευμένων πολιτικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων οδήγησαν σε επαναδραστηριοποίηση της οικονομίας και ενθάρρυνση του επιχειρηματικού κλίματος και των επενδύσεων, δημιουργώντας συνθήκες σταθερότητας και βιώσιμης ανάπτυξης.

Ως αποτέλεσμα, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 7,1% το 2019, συγκλίνοντας περισσότερο με τον μέσο όρο της ΕΕ-27 (6,7%). Παράλληλα, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας των νέων, παρόλο που εξακολουθούν να είναι υψηλά, μειώθηκαν το 2019 σε 2,1% και 16,6% αντίστοιχα (σε σχέση με 6,1% και 38,9% το 2013, που ήταν το έτος με τα υψηλότερα ιστορικά ποσοστά)².

Το δημόσιο χρέος για το 2019 έφτασε στο 96% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2018, ενώ κρίθηκε βιώσιμο σύμφωνα με τα σενάρια της άσκησης ευαισθησίας του χρέους³. Επίσης, το δημοσιονομικό ισοζύγιο ήταν πλεονασματικό κατά 3,8% του ΑΕΠ για το 2019.

Οι ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες και οι θετικές εκτιμήσεις για περαιτέρω ανάπτυξη και ενδυνάμωση της οικονομίας, διακόπηκαν απρόσμενα λόγω της πανδημίας του

¹ Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία, Εθνικοί Λογαριασμοί, Ιούνιος 2020

² Πηγή: Eurostat, (Ιούνιος 2020), για όλα τα Στατιστικά στοιχεία της ανεργίας

³ Υπουργείο Οικονομικών, Οικονομικές Εξελίξεις 2019 και Προοπτικές 2020-2022, Οκτώβριος 2019

κορωνοϊού. Η πανδημία, όπως σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι και στην Κύπρο δημιούργησε ένα μεγάλο σοκ στην οικονομία με σοβαρές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες. Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω των «Προγραμμάτων Στήριξης» που έχει ανακοινώσει ακόμη και μέχρι σήμερα, έχει λάβει σειρά στοχευμένων μέτρων, επιδιώκοντας αφενός τη στήριξη της οικονομίας και τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων και αφετέρου τη γρήγορη ανάκαμψη και επαναδραστηριοποίηση της οικονομίας. Τα μέτρα αυτά αναμένεται να απορροφήσουν μεγάλο μέρος του αρνητικού αντίκτυπου της πανδημίας στην κυπριακή οικονομία, στηρίζοντας κατά κύριο λόγο τις επιχειρήσεις, που αποτελούν τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας, καθώς και τη διατήρηση των θέσεων απασχόλησης.

Σύμφωνα με τις οικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών για το έτος 2020⁴, ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ της Κύπρου εκτιμάται ότι θα είναι αρνητικός της τάξης του -7,3%, το δημοσιονομικό έλλειμμα αναμένεται να κυμανθεί στο -7% του ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος να αυξηθεί στο 117% του ΑΕΠ, ενώ η ανεργία επίσης να αυξηθεί στο 9%. Με βάση τις πρόσφατες θερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵, το ΑΕΠ της Κύπρου αναμένεται να συρρικνωθεί κατά 7,75% το 2020 και είναι κοντά στην αντίστοιχη εκτίμηση για την οικονομία της ΕΕ-27 (-8,3%).

Η ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας θα εξαρτηθεί κυρίως από την ύπαρξη ενός εύρωστου οικονομικού μοντέλου, που θα μπορεί να ανταποκρίνεται γρήγορα και με ευελιξία στις μεταβαλλόμενες και απρόβλεπτες καταστάσεις. Η πρόσφατη κρίση της πανδημίας αποτελεί μια ευκαιρία επαναξιολόγησης του κυπριακού οικονομικού μοντέλου για αντιμετώπιση των προκλήσεων, ώστε η οικονομία να εξέλθει από την κρίση ακόμα πιο εύρωστη και υγιής. Ως εκ τούτου, ο στόχος του Επενδυτικού Σχεδιασμού για την περίοδο 2021-2027, ο οποίος θα υλοποιηθεί μέσα από τη χρηματοδότηση της Πολιτικής Συνοχής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής ορίζεται ως εξής:

Η διαμόρφωση μιας εύρωστης και ανταγωνιστικής οικονομίας, μέσω έξυπνων, ψηφιακών, πράσινων και γαλάζιων δημόσιων επενδύσεων, με πλήρη απασχόληση και κοινωνική συνοχή.

Οι βασικοί άξονες πολιτικής για την επίτευξη του προαναφερθέντος Στόχου είναι:

1. Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων της οικονομίας,
2. Έμφαση σε τομείς με υψηλή συνεισφορά στην ανάπτυξη και την αειφορία,
3. Αύξηση της εξωστρέφειας της οικονομίας,
4. Προώθηση της πράσινης ανάπτυξης και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής,
5. Προώθηση της αποδοτικής χρήσης της ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας,
6. Ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας,
7. Προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού,

⁴ Stability Programme 2020-2023, April 2020

⁵ Summer 2020 Economic Forecasts, 7 July 2020

8. Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και προώθηση της επιχειρηματικότητας, στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους,
9. Προσέλκυση ξένων επενδύσεων,
10. Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας,
11. Ενίσχυση της απασχόλησης με έμφαση στους νέους και στους μακροχρόνια άνεργους,
12. Μείωση της φτώχειας και ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, στήριξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού,
13. Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, ενίσχυση εκπαιδευτικού συστήματος,
14. Περαιτέρω στήριξη του τομέα της υγείας,
15. Ενίσχυση των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για επίτευξη βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης.

2.5.2 Συσχέτιση του Προγράμματος με Κοινοτικούς και Εθνικούς Στόχους Πολιτικής -

2.5.2.1 Έρευνα και Καινοτομία

Η Κύπρος αναγνωρίζει τη σημασία της Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ) ως ένα από τους βασικότερους μοχλούς της οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας και της κοινωνικής ευημερίας, και τα τελευταία χρόνια καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για αύξηση των δαπανών και για ενίσχυση του τομέα με ενδυνάμωση του συστήματος διακυβέρνησής του, με επιστέγασμα τη δημιουργία του Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής.

Οι δαπάνες σε Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α) ως ποσοστό του ΑΕΠ, έχουν αυξηθεί από 0,48% το 2014 σε 0,56% το 2018 ⁶, υπερκαλύπτοντας τον εθνικό στόχο της Στρατηγικής Ευρώπης 2020 (0,50% για το 2020). Παρά τη σημαντική ενίσχυση του τομέα, οι δαπάνες Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ παραμένουν χαμηλές σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ (2,12%), κατατάσσοντας την Κύπρο δεύτερη από το τέλος. Όσον αφορά την Καινοτομία, σύμφωνα με την Έκθεση του European Innovation Scoreboard για το 2020, η Κύπρος βρίσκεται στο 89% του μέσου όρου της ΕΕ και κατατάσσεται στην κατηγορία «μέτρων καινοτόμων», ενώ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια (82% και 87% το 2017 και 2018 αντίστοιχα).

Η χαμηλή ένταση της Ε&Κ οφείλεται στο μικρό μέγεθος της ερευνητικής κοινότητας, στον προσανατολισμό της οικονομίας σε προϊόντα και υπηρεσίες χαμηλής προστιθέμενης αξίας, στην πολύ χαμηλή συμμετοχή των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε&Κ και στο χαμηλό επίπεδο διασύνδεσης μεταξύ ερευνητικού και επιχειρηματικού τομέα. Στα δυνατά σημεία της Κύπρου εντοπίζονται η διεθνής ανταγωνιστικότητα της επιστημονικής κοινότητας (διεθνείς επιστημονικές συν-δημοσιεύσεις), το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, στοιχεία πνευματικής ιδιοκτησίας και αποτελέσματα πωλήσεων (αποτελέσματα καινοτομίας σε εξαγωγικά προϊόντα).

Με βάση την ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Κύπρος διαθέτει ένα μικρό αλλά αναπτυσσόμενο σύστημα Ε&Κ, το οποίο διαδραματίζει περιορισμένο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη. Υπάρχουν, ωστόσο, μεγάλες δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης, έτσι που να διαδραματίζουν αυξημένο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη στο μέλλον. Η κρίση που προέκυψε λόγω της πανδημίας έχει αναδείξει ακόμα περισσότερο την ανάγκη ανάπτυξης του τομέα της Ε&Κ ως βασικού πυλώνα για την έξοδο από την κρίση και τη δημιουργία μιας υγιούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Οι Στρατηγικές επιδιώξεις στον τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας περιγράφονται στο Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ε&Κ «Innovate Cyprus 2019/2023», το οποίο εγκρίθηκε από το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΣΕΚ) και είναι οι ακόλουθες:

- σημαντική αύξηση των δαπανών σε Ε&Κ, μέσω της ενίσχυσης των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, την αύξηση της συμμετοχής των επενδύσεων των

⁶ Eurostat, Μάιος 2019, προκαταρκτικά στοιχεία

επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε&Κ και της ενίσχυσης της διασύνδεσης και συνεργασίας του ερευνητικού και επιχειρηματικού τομέα

- σημαντική βελτίωση των επιδόσεων στον τομέα της καινοτομίας, ώστε η Κύπρος να μεταβεί από την κατηγορία των «μέτριων καινοτόμων» στην κατηγορία των «ισχυρών καινοτόμων» χωρών της ΕΕ με βάση τους δείκτες επιδόσεων που σχετίζονται με την καινοτομία (European Innovation Scoreboard) ⁷.

Το Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για Ε&Κ περιλαμβάνει μέτρα/δράσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των επενδύσεων Ε&Κ από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα κάτω από εννέα πυλώνες: Διακυβέρνηση, Εθνική Στρατηγική Ε&Κ, Επιστημονική Αριστεία, Μεταφορά Γνώσης & Εμπορική Εκμετάλλευση, Καινοτόμος Επιχειρηματικότητα, Αλλαγή Κουλτούρας, Διεθνής Διάσταση, Επικοινωνία και Ψηφιακός Μετασχηματισμός.

Σημαντικό ρόλο στον εν λόγω σχεδιασμό διαδραματίζει η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, η οποία εντοπίζει τους τομείς προτεραιότητας / οικονομικές δραστηριότητες στους οποίους η χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα για ανάπτυξη επενδύσεων Έρευνας και Καινοτομίας, που θα οδηγήσουν σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Οι τομείς προτεραιότητας που περιλαμβάνονται στη Στρατηγική είναι: τουρισμός, ενέργεια, γεωργία-τρόφιμα, δομημένο περιβάλλον-κατασκευές, μεταφορές-ναυτιλία, υγεία, περιβάλλον και τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Οι ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για τα έτη 2019 και 2020 (αριθμός 4 και 3 αντίστοιχα) συστήνουν όπως η επενδυτική οικονομική πολιτική της Κύπρου εστιάσει, μεταξύ άλλων, στους τομείς της Έρευνας και Καινοτομίας.

Επίσης, στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου για την υλοποίηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τίθεται ως προτεραιότητα, μεταξύ άλλων, η ενίσχυση της Έρευνας και Ανάπτυξης και κυρίως η αύξηση των δαπανών σε Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ.

2.5.2.2 Ψηφιακή Πολιτική

Η μετάβαση της χώρας σε μια ψηφιακή εποχή αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας, καθώς θα συμβάλει καθοριστικά στην αύξηση της παραγωγικότητας, θα εκσυγχρονίσει και θα βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Η ψηφιοποίηση είναι μια οριζόντια πολιτική, η οποία έχει μεγάλη θετική επίδραση σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.

Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναγνωρίζοντας τις τεράστιες δυνατότητες που προσφέρουν οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), δημιούργησε το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, το οποίο έχει ως

⁷ Με βάση την τελευταία έκθεση European Innovation Scoreboard (2020), η Κύπρος για το 2018 είχε βαθμολογία 89% του μέσου όρου της ΕΕ και κατατάσσεται στην κατηγορία «moderate innovator» (50-90% του μέσου όρου της ΕΕ), ενώ για να περιληφθεί στην κατηγορία «strong innovator» θα πρέπει να εξασφαλίσει βαθμολογία 90 – 120% του μέσου όρου της ΕΕ.

αρμοδιότητα την χάραξη και εφαρμογή στρατηγικής για την ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών, με στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης στις ΤΠΕ, και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, προάγοντας ταυτόχρονα την οικονομική και κοινωνική συνοχή.

Η πανδημία του κορωνοϊού, ανέδειξε ακόμα περισσότερο την επιτακτική ανάγκη επιτάχυνσης του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου, ο οποίος θα διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο και στην επανεκκίνηση της οικονομίας.

Οι προτεραιότητες, όπως αναπτύσσονται στη νέα Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική, περιλαμβάνουν τη συνεισφορά στο ευρύτερο εθνικό όραμα, να καταστεί η Κύπρος μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία με βασικούς πυρήνες μεταξύ άλλων την τεχνολογική ανάπτυξη και ψηφιοποίηση όπως και η δημιουργία ενός σύγχρονου, λειτουργικού και φιλικού προς τον πολίτη κράτους και μιας δυναμικής ψηφιακής οικονομίας όπου κάθε πολίτης και κάθε επιχείρηση θα ευδοκιμούν και θα ευημερούν.

Οι Στρατηγικές Επιδιώξεις είναι οι εξής:

- Επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης της υλοποίησης του εθνικού ευρυζωνικού πλάνου και της προώθησης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ως καταλύτες για την ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας,
- Επιτάχυνση της ανάπτυξης με τη χρήση της καινοτομίας και των τεχνολογιών αιχμής,
- Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας βασισμένης στο ανθρώπινο κεφάλαιο ενισχύοντας τη γνώση και τις ψηφιακές δεξιότητες του μέλλοντος,
- Ενίσχυση των δομών Κυβερνοασφάλειας για την προστασία των κρίσιμων υποδομών πληροφοριών του κράτους, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας ευρύτερα,
- Προώθηση της νεοφυούς και ψηφιακής επιχειρηματικότητας και της ψηφιακής καινοτομίας,
- Ο βασικός στρατηγικός στόχος της Κύπρου είναι η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού, που θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης και στην οικοδόμηση μιας στέρεης βάσης για μια σύγχρονη, ευέλικτη, ανταγωνιστική και βιώσιμη οικονομία,
- Οι Ειδικές ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2020, συστήνουν όπως α) η επενδυτική οικονομική πολιτική εστιάσει στην ψηφιακή μετάβαση και ψηφιοποίηση και β) βελτιωθεί η ψηφιοποίηση της δημόσιας υπηρεσίας και του δικαστικού συστήματος,
- Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, οι κύριες αναπτυξιακές επιδιώξεις περιλαμβάνουν την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η ψηφιοποίηση και οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα,
- Επιπρόσθετα, στην Έκθεση Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο (2019), αναγνωρίζεται ο κρίσιμος ρόλος του τομέα της ψηφιοποίησης στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και στη βιώσιμη ανάπτυξη. Γίνεται σύσταση για ενίσχυση του τομέα και δημιουργία κατάλληλου πλαισίου που θα εγγυάται την άμεση υλοποίηση της Ψηφιακής Στρατηγικής. Επίσης, συστήνεται η παροχή

κινήτρων (οικονομικών, ή άλλων), που θα συμβάλουν στην ψηφιοποίηση βασικών τομέων της οικονομίας (πχ. τουρισμός, ναυτιλία), και στην προσέλκυση ξένων εταιρειών στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Κύπρο,

- Παράλληλα, η υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής θα συμβάλει και στην επίτευξη των στόχων της Ψηφιακής Στρατηγικής της ΕΕ, στόχος της οποίας είναι να καταστήσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό επωφελή για όλους, θέτοντας ως προτεραιότητα τον άνθρωπο και το κοινωνικό σύνολο. Η στρατηγική της ΕΕ δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και ενισχύει την ανάπτυξη

2.5.2.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

Οι Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της κυπριακής οικονομίας με βασική συνεισφορά στην απασχόληση και στη συνολική προστιθέμενη αξία. Το 99,9% των επιχειρήσεων στην Κύπρο ανήκουν στην κατηγορία των ΜΜΕ, ενώ το 94,8% εμπίπτει στην κατηγορία των «Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων» (Micro Enterprises) με λιγότερους από 10 απασχολούμενους⁸. Οι ΜΜΕ απασχολούν κατά μέσο όρο 3,9 απασχολούμενους, ενώ η παραγωγικότητά τους υπολογίζεται στα €32.900 και βρίσκεται περίπου στο 75% του μέσου όρου της ΕΕ-28⁹.

Οι ΜΜΕ γνώρισαν μεγάλο πλήγμα κατά την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση του 2011-2013, με επακόλουθο το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων και τη σημαντική συρρίκνωση των εργασιών αρκετών άλλων. Από το 2014 και μετέπειτα ξεκίνησε μια σταδιακή ανάκαμψη των ΜΜΕ και το 2017-2018 ο ρυθμός ανάπτυξης της απασχόλησης και της προστιθέμενης αξίας των ΜΜΕ έφτασε σε υψηλά επίπεδα στο 6,4% και 10% αντίστοιχα. Τα επίπεδα απασχόλησης των ΜΜΕ το 2018, ξεπέρασαν τα προ της κρίσης επίπεδα (2008), ενώ η προστιθέμενη αξία τους παραμένει ακόμα χαμηλότερη κατά 3,8%¹⁰. Ωστόσο, οι πολύ θετικές προβλέψεις για περαιτέρω ανάπτυξη των ΜΜΕ στην Κύπρο που είχαν δημιουργηθεί για τα επόμενα χρόνια, ανακόπηκαν από την κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού.

Η μεγαλύτερη πρόκληση για τις ΜΜΕ, όπως εντοπίζεται από αναλύσεις σε διεθνές¹¹, ευρωπαϊκό¹² και εθνικό επίπεδο¹³ είναι η αδυναμία πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στη συρρίκνωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, στον ψηλό βαθμό ιδιωτικού χρέους και στο μεγάλο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων, παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν σε πιο αυστηρούς όρους χρηματοδότησης. Η κυβέρνηση έχει λάβει διάφορες πρωτοβουλίες για στήριξη της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, ενώ πολύ σημαντική υπήρξε η συμβολή των Ταμείων της Πολιτικής

⁸ Στατιστική Υπηρεσία. Μητρώο Επιχειρήσεων 2018

⁹ 2019 SBA Fact Sheet - Cyprus

¹⁰ 2019 SBA Fact Sheet - Cyprus

¹¹ Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index) 2019, world economic forum

¹² 2019 SBA Fact Sheet – Cyprus & Country Report 2019

¹³ Δήλωση Πολιτικής για την ενίσχυση του Επιχειρηματικού Οικοσυστήματος – Έκθεση ανταγωνιστικότητα για την Κύπρο 2019

Συνοχής της ΕΕ στη συγχρηματοδότηση μέσα από τα σχέδια χορηγιών και τα χρηματοοικονομικά εργαλεία.

Άλλα σημεία στα οποία εντοπίζονται αδυναμίες και απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση των ΜΜΕ είναι η συμμετοχή τους στην ενιαία αγορά, ο βαθμός της εξαγωγικής τους ικανότητας, η ανάπτυξη της επιχειρηματικής καινοτομίας και της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, καθώς και η προσαρμογή/συμμετοχή τους σε δράσεις για προστασία του περιβάλλοντος/κυκλικής οικονομίας και της αντιμετώπισης/μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

Στα θετικά σημεία της επιχειρηματικότητας στην Κύπρο συγκαταλέγονται η ικανότητα των επιχειρήσεων να αφομοιώνουν νέες τεχνολογίες, η ανάπτυξη επιχειρηματικής ευκαιρίας, καθώς και οι δυνατότητες για διεθνοποίηση 14.

Τουριστικές Επιχειρήσεις

Ο τομέας του τουρισμού έχει αναδειχθεί μέσα από τη μελέτη Ανταγωνιστικότητας 2019 και μέσα από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης ως ένας από τους κυριότερους τομείς που η Κύπρος διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα. Σύμφωνα και με τις συστάσεις της Εθνικής Στρατηγικής για τον Τουρισμό, θα πρέπει να ενισχυθούν οι ΜΜΕ στον τομέα του τουρισμού, ώστε να μπορέσουν να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο (ψηφιοποίηση εργασιών κτλ). Επίσης, οι εν λόγω επιχειρήσεις έχουν πληγεί σε μεγαλύτερο βαθμό από την πανδημία του κορωνοϊού και υπάρχει σημαντικός κίνδυνος όσον αφορά στην επιβίωσή τους.

Βιομηχανικές Επιχειρήσεις

Ο τομέας της βιομηχανίας απέδειξε ότι διαθέτει σημαντικές αντιστάσεις και ότι έχει την ικανότητα να στηρίζει την κυπριακή οικονομία με πολύ καλές προοπτικές. Η βιομηχανία, ως μέρος του δευτερογενούς τομέα δραστηριότητας της οικονομίας, κατά το 2017, συνείσφερε 7,9% στο ΑΕΠ και 8,8% στην αγορά εργασίας¹⁵, ενώ παράλληλα διαθέτει την ικανότητα να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση των εξαγωγών, στην παραγωγικότητα και γενικότερα στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της Κύπρου.

Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναγνωρίζοντας τις προοπτικές και τη συνεισφορά που δύναται να έχει η βιομηχανία στην οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη υιοθέτησε στις 6 Μαΐου 2019 τη Νέα Βιομηχανική Πολιτική, βασικός στόχος της οποίας είναι η σταδιακή αύξηση της παραγωγικότητας της βιομηχανίας μέσα από την διευκόλυνση της λειτουργίας του βιομηχανικού οικοσυστήματος και τις κατάλληλες επενδύσεις στην πράσινη οικονομία, στην καινοτομία, στη ψηφιοποίηση και στις υποδομές.

Σύμφωνα με τη Δήλωση Πολιτικής για την ενίσχυση του Επιχειρηματικού Οικοσυστήματος της Κύπρου, η προώθηση της επιχειρηματικότητας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ αποτελούν σημαντική προτεραιότητα της κυβέρνησης. Στα

¹⁴ Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας 2019, world economic forum

¹⁵ Στατιστική Υπηρεσία, Στατιστικά της Βιομηχανίας, Μάιος 2020

πλαίσια αυτά προωθούνται δράσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την επιχειρηματική καινοτομία, την καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας, την ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά. Το Εθνικό όραμα, όπως περιγράφεται στη Δήλωση Πολιτικής είναι «η ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας, παρέχοντας τις κατάλληλες συνθήκες για επιτυχή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας».

Η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο (2019), στις συστάσεις της τονίζει ότι δεδομένου ότι η Κύπρος έχει μικρό αριθμό μεγάλων επιχειρήσεων, η οικονομία της στηρίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη των ΜΜΕ για την ενίσχυση της απασχόλησης και την αύξηση της παραγωγικότητας. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας και στην ανάπτυξη της ευελιξίας των επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσει η οικονομία να ανταποκριθεί σε εξωγενή σοκ και να μπορέσει να κάνει διαρθρωτικές αλλαγές για ένα πιο ισορροπημένο και αειφόρο μοντέλο ανάπτυξης.

Η Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο (αριθμός 3) του 2020, συστήνει όπως η Κύπρος λάβει δράσεις, ώστε να διασφαλίσει την απρόσκοπτη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ειδικά για τις ΜΜΕ.

Πρόσθετα, στις επενδυτικές προτεραιότητες που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Κύπρο (Παράρτημα Δ) χαρακτηρίζεται ως υψηλή επενδυτική προτεραιότητα η ενίσχυση της ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και η αύξηση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας.

2.5.2.4 Ενέργεια

Ο τομέας της εξοικονόμησης ενέργειας αποτελεί βασικό άξονα πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα μέχρι το 2030. Με τη νέα δέσμη μέτρων «Καθαρή ενέργεια για όλους», γίνεται αναθεώρηση σειράς Ευρωπαϊκών Οδηγιών που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση, έτσι ώστε να ευθυγραμμιστούν με το γενικό πλαίσιο για την Ενέργεια και το Κλίμα και να επιτευχθεί ο νέος Ευρωπαϊκός στόχος για το 2030. Η Κύπρος καλείται μέσω του νέου πλαισίου να θέσει την ενεργειακή απόδοση ως προτεραιότητα κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν την παραγωγή και τη χρήση ενέργειας. Σημαντικός τομέας είναι επίσης και ο τομέας των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (Παράρτημα Δ), η Κύπρος έχει υψηλή εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα. με αποτέλεσμα τις υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ενώ δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), ιδιαίτερα στον τομέα παραγωγής ενέργειας, παρόλο που με βάση τον εθνικό προγραμματισμό και τα μέτρα που έχουν προωθηθεί, ο εθνικός στόχος για 13% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας μέχρι το 2020 έχει ήδη επιτευχθεί (14% για το 2018). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη χρήση ηλιακής ενέργειας, σύμφωνα και με την πρωτοβουλία

«Καθαρή ενέργεια για τα όλα τα Ευρωπαϊκά νησιά». Σημειώνεται επίσης, ότι και οι εθνικοί στόχοι και υποχρεώσεις για εξοικονόμηση ενέργειας για το 2020 αναμένεται να επιτευχθούν. Για την επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων υλοποιούνται προγράμματα στήριξης, για προώθηση επενδύσεων σε μεμονωμένα μέτρα ενεργειακής απόδοσης στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις, αλλά και σχέδια στήριξης για προώθηση συνολικών ενεργειακών αναβαθμίσεων στα κτίρια. Παράλληλα, προωθούνται νέες πολιτικές και νομοθετικές ρυθμίσεις, μέτρα για αύξηση της πληροφόρησης των καταναλωτών και μέτρα για περαιτέρω εμπλοκή του χρηματοπιστωτικού τομέα (χρηματοδοτικά εργαλεία) και των διανομέων ενέργειας.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις Κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το Παράρτημα Δ για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβαση, η Κύπρος βρίσκεται ανάμεσα στα Κράτη Μέλη με τις μεγαλύτερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ανά άτομο. Ποσοστό 39% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην Κύπρο προέρχεται από τους δύο ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς σε Βασιλικό και Δεκέλεια. Πρόσθετο 16% των εκπομπών προέρχεται από το Τσιμεντοποιείο Βασιλικού. Με βάση τα στοιχεία αυτά, κρίνεται ιδιαίτερα δύσκολο για την Κύπρο να επιτύχει τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας και να προσαρμοστεί στην κλιματική αλλαγή. Οι σημαντικότερες προκλήσεις που αναγνωρίζονται στο Παράρτημα Δ είναι (α) η ανάγκη για αλλαγή στην ενεργειακή παραγωγή και κατανάλωση με την αύξηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, επιτρέποντας την ομαλή μεταμόρφωση των εξαιρετικά ρυπογόνων ηλεκτροπαραγωγών σταθμών στο Βασιλικό και στη Δεκέλεια και (β) η ανάγκη για επένδυση σε καθαρότερες τεχνολογίες οι οποίες θα οδηγήσουν σε αποδοτικότερες και λιγότερο ρυπογόνες παραγωγικές διαδικασίες, ιδιαίτερα για το Τσιμεντοποιείο Βασιλικού.

Στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 παρουσιάζεται η συνεισφορά της Κύπρου στην επίτευξη των ακόλουθων ευρωπαϊκών στόχων ενέργειας:

- Υποχρεωτικός στόχος 32% Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση της ΕΕ μέχρι 2030. Η εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ είναι 23% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση, ενώ οι επιμέρους εθνικοί στόχοι για ΑΠΕ είναι: υποχρεωτικός στόχος για 14% ΑΠΕ στις μεταφορές και ενδεικτικός στόχος για 1,1% ετήσια αύξηση στη θέρμανση-ψύξη από ΑΠΕ, ενώ οι στόχοι για ηλεκτροπαραγωγή θα καθοριστούν σε μεταγενέστερο στάδιο.
- Υποχρεωτικός στόχος για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά 32,5% σε επίπεδο ΕΕ μέχρι το 2030.
 - Εκτιμώμενη ενδεικτική εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ: Πρωτογενής κατανάλωση ενέργειας το 2030 μέχρι 2,4 Mtoe και τελική κατανάλωση ενέργειας το 2030 μέχρι 2,0 Mtoe¹⁶.
 - Επίτευξη υποχρεωτικού σωρευτικού στόχου εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση ύψους 243,04 ktoe τα έτη 2021-2030, με λήψη μέτρων πέραν των όσων επιβάλλουν οι ευρωπαϊκές νομοθεσίες¹⁷.
 - Πρόσθετος στόχος σχετικά με την ενεργειακή απόδοση, αφορά την Οδηγία

¹⁶ Πηγή Eurostat, Ιούνιος 2020

¹⁷ Μείωση κατά 17% και 13% αντίστοιχα σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο το 2007

2012/27/ΕΕ η οποία τροποποιήθηκε ώστε να συνεχίζεται μέχρι το 2030 της υποχρέωσης για ετήσια ανακαίνιση του 3% του εμβαδού ψυχόμενων και θερμαινόμενων ιδιόκτητων δημοσίων κτιρίων, που χρησιμοποιούνται από την κεντρική δημόσια διοίκηση, προκειμένου να ικανοποιούν τις εθνικές ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων.

Επιπλέον, ο καθορισμός εθνικού προγραμματισμού για την εξοικονόμηση ενέργειας και για τις ΑΠΕ για την περίοδο 2021-2030, που να είναι ρεαλιστικός και υλοποιήσιμος, αποτελεί σημαντική στρατηγική επιδίωξη, εφόσον θα πρέπει να διαμορφωθεί, ώστε να λαμβάνει υπόψη το εθνικό δυναμικό εξοικονόμησης σε όλους τους τομείς, τις εθνικές ιδιαιτερότητες και τις σχετικές εθνικές υποχρεώσεις.

2.5.2.5 Κλιματική Αλλαγή

Η κλιματική αλλαγή σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί αναγνωρισμένη πρόκληση για το σύνολο των Κρατών Μελών της ΕΕ. Το φαινόμενο της αυξανόμενης θέρμανσης του πλανήτη είναι πλέον αδιαμφισβήτητο. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η εναλλαγή μεγάλων περιόδων ξηρασίας και έντονων βροχοπτώσεων, η λειψυδρία, οι καύσωνες, η απώλεια της βιοποικιλότητας και οι συνεπακόλουθες ασθένειες και παθήσεις στην υγεία του ανθρώπου αποτελούν δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής που απαντώνται με μεγαλύτερη ένταση σε ολόένα και περισσότερες περιοχές του πλανήτη. Η σοβαρότητα των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος κυμαίνεται ανάλογα με την περιφέρεια. Οι πλέον ευπαθείς περιφέρειες στην Ευρώπη είναι η Νότια Ευρώπη και η Μεσογειακή Λεκάνη.

Η Κύπρος βρίσκεται στη νοτιοανατολική Ευρώπη και περιβάλλεται από τη Μεσόγειο θάλασσα στην επίδραση της οποίας οφείλει το ήπιο κλίμα της. Τα κύρια χαρακτηριστικά του μεσογειακού κλίματος της Κύπρου είναι το ζεστό και ξηρό καλοκαίρι και ο βροχερός ήπιος χειμώνας. Στη διάρκεια του 20ου αιώνα και στις αρχές του 21ου το κλίμα της Κύπρου και ιδιαίτερα η βροχόπτωση και η θερμοκρασία, παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις και τάσεις. Παρόμοιες διακυμάνσεις και τάσεις στο κλίμα έχουν παρατηρηθεί και σε άλλες χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, κατάσταση που υποδηλώνει μια γενικότερη αλλαγή του κλίματος στην περιοχή. Από την ανάλυση των μετεωρολογικών δεδομένων των σταθμών της Λευκωσίας και Λεμεσού για τις περιόδους 1892-2016 και 1903-2016 αντίστοιχα, παρατηρείται αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας κατά 1,5°C στο σταθμό της Λευκωσίας και 2,3°C στο σταθμό της Λεμεσού. Επίσης προκύπτει ότι η ποσότητα της βροχής που πέφτει στην περιοχή παρουσιάζει πτωτική τάση. Όπως καταγράφηκε, η μέση ετήσια βροχόπτωση στην Κύπρο μειώθηκε από 559mm την περίοδο 1901- 1930 σε 463mm την περίοδο 1971-2000 με ποσοστό μείωσης 17%.

Οι επενδύσεις στον τομέα πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα με στόχο τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας. Η εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της ικανότητας προσαρμογής και της ευπάθειας της Κύπρου προσδιορίστηκε στους τομείς που επηρεάζονται ή αναμένεται να επηρεαστούν από την κλιματική αλλαγή σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την

Κλιματική Αλλαγή. Οι τομείς που επηρεάζονται είναι: Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία.

Υδάτινοι Πόροι

Οι υδάτινοι πόροι συνδέονται άμεσα με το κλίμα καθώς ο υδρολογικός κύκλος εξαρτάται σημαντικά από κλιματικούς παράγοντες. Οι υδάτινοι πόροι της Κύπρου θεωρούνται ευάλωτοι στην κλιματική αλλαγή καθώς είναι περιορισμένοι λόγω του ημι-άνυδρου κλίματος που χαρακτηρίζει το νησί. Στον τομέα των υδάτινων πόρων πρώτη προτεραιότητα είναι η αντιμετώπιση της ευπάθειας της διαθεσιμότητας πόσιμου νερού και νερού άρδευσης στις ορεινές περιοχές (ανεπάρκεια υδατικών έργων). Δεύτερη προτεραιότητα είναι η επαρκής διαθεσιμότητα νερού για άρδευση στις πεδινές και παράκτιες περιοχές, η ποιότητα των υπόγειων υδάτων και η αντιμετώπιση της ξηρασίας. Πρόσθετα και η διαθεσιμότητα πόσιμου νερού στις αστικές περιοχές, η ποιότητα νερού των επιφανειακών υδατικών σωμάτων και οι πλημμύρες αποτελούν προτεραιότητα.

Εδάφη

Οι κλιματικοί παράγοντες προκαλούν αλλαγές στα εδάφη μέσα από περίπλοκες φυσικές διεργασίες. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους εδαφικούς πόρους της Κύπρου ανέδειξε ως πρώτη προτεραιότητα την απερήμωση καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εδαφών ήδη απειλείται με απερήμωση, ενώ η κλιματική αλλαγή αναμένεται να επιδεινώσει το φαινόμενο. Ως δεύτερη προτεραιότητα αναδείχθηκε η αντιμετώπιση της διάβρωσης του εδάφους η οποία είναι εκτεταμένη. Τα εδάφη είναι πιο ευάλωτα μετά από περιόδους ξηρασίας. Επίσης, προτεραιότητα αποτελεί η μείωση της αλάτωσης των εδαφών, η οποία προκαλείται από την άρδευση με νερό υψηλής περιεκτικότητας σε άλατα, είτε από παράκτιους υδροφορείς που έχουν υποστεί υφαλμύριση, είτε από την άρδευση με ανακυκλωμένο νερό.

Παράκτιες Ζώνες

Οι παράκτιες περιοχές των νησιών όπως η Κύπρος θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή. Σύμφωνα με την αξιολόγηση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η μείωση της παράκτιας διάβρωσης, η οποία αναμένεται να επιδεινωθεί. Πρόσθετα, προτεραιότητα αποτελούν η μείωση της συχνότητας και της έντασης των παράκτιων πλημμυρών λόγω κλιματικής αλλαγής.

Βιοποικιλότητα

Η κλιματική αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στη βιοποικιλότητα. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα της Κύπρου ανέδειξε ως πρώτη προτεραιότητα του τομέα τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα χερσαία οικοσυστήματα κυρίως λόγω του νησιώτικου χαρακτήρα και των γεωγραφικών περιορισμών στα συστήματα αυτά για τη μετακίνηση και προσαρμογή των πληθυσμών των ειδών. Τα υγροτοπικά συστήματα της Κύπρου και οι τύποι οικοτόπων σε αυτά θεωρήθηκαν ότι είναι επίσης ιδιαίτερα ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή, δεδομένου ότι είναι ήδη περιορισμένα λόγω της μειωμένης διαθεσιμότητας νερού.

Δάση

Οι αλλαγές στο κλίμα, όπως η μείωση της βροχόπτωσης, η αυξανόμενη διάρκεια και ένταση των περιόδων ανομβρίας καθώς και οι πολύ υψηλές θερμοκρασίες το καλοκαίρι επηρεάζουν δυσμενώς τα δάση. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα δάση της Κύπρου ανέδειξε ως πρώτες προτεραιότητες την ευπάθεια στη ξηρασία, τις προσβολές από παράσιτα και ασθένειες (σημαντικό μέρος των δασών της Κύπρου επηρεάζεται ειδικά σε περιόδους ανομβρίας και υψηλών θερμοκρασιών) και την ευπάθεια στις πυρκαγιές λόγω των σοβαρών και εκτεταμένων καταστροφών που αυτές επιφέρουν.

Δημόσια Υγεία

Οι άνθρωποι εκτίθενται άμεσα στην κλιματική αλλαγή, μέσω των αλλαγών στα καιρικά φαινόμενα (θερμοκρασία, βροχόπτωση, άνοδος στη στάθμη της θάλασσας, ακραία καιρικά φαινόμενα) και έμμεσα μέσω αλλαγών στην ποιότητα του νερού, του αέρα και των τροφίμων και μέσω αλλαγών στα οικοσυστήματα, τη γεωργία, τη βιομηχανία, τους οικισμούς και την οικονομία. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα της δημόσιας υγείας της Κύπρου ανέδειξε ως πρώτη προτεραιότητα τη μείωση των θανάτων και των προβλημάτων υγείας που σχετίζονται με τους καύσωνες και τις υψηλές θερμοκρασίες καθώς αυτά τα καιρικά φαινόμενα αναμένεται να αυξηθούν. Σημαντικό είναι να καταπολεμηθεί το φαινόμενο της αστικής θερμνησίδας σύμφωνα με το οποίο οι θερμοκρασίες των πόλεων είναι ψηλότερες από άλλες περιοχές. Επόμενη προτεραιότητα αποτελεί η αντιμετώπιση των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω διαβιβαστών, δεδομένου ότι η εξάπλωση τους είναι ευαίσθητη στην αύξηση της θερμοκρασίας και έχουν ήδη αρχίσει να αυξάνονται στην Ευρώπη. Ως τρίτη προτεραιότητα αναδείχθηκε η αντιμετώπιση των υδατογενών και τροφιμογενών λοιμώξεων, καθώς η ανάπτυξή τους ευνοείται σε συνθήκες υψηλών θερμοκρασιών και περιορισμένης διαθεσιμότητας νερού. Η μείωση των θανάτων και των τραυματισμών που σχετίζονται με τις πλημμύρες, καθώς και των ασθενειών που σχετίζονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελούν επίσης προτεραιότητα του τομέα.

Τουρισμός

Ο τουρισμός θεωρείται ένας τομέας της οικονομίας ιδιαίτερα ευαίσθητος στις αλλαγές του κλίματος. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ορισμένων δημοφιλών τουριστικών προορισμών σε μικρότερα γεωγραφικά πλάτη (όπως η Μεσόγειος το καλοκαίρι) αναμένεται να μειωθεί. Πρώτη προτεραιότητα του τομέα είναι επίτευξη επαρκούς διαθεσιμότητας νερού, οι οποίες είναι σημαντικές για την ανάπτυξη του τουρισμού και αναμένεται να αυξηθούν στο μέλλον, ενώ οι διαθέσιμοι πόροι είναι ήδη περιορισμένοι και αναμένεται να περιοριστούν περαιτέρω λόγω της κλιματικής αλλαγής. Δεύτερη προτεραιότητα αποτελεί η αντιμετώπιση της αύξησης της έντασης και της συχνότητας των κυμάτων καύσωνα που έχει ως συνέπεια τη δημιουργία αισθήματος δυσφορίας στους τουρίστες. Τρίτη προτεραιότητα του τομέα αποτελεί η καταπολέμηση της διάβρωσης των ακτών της Κύπρου, λόγω της κλιματικής αλλαγής, δεδομένου ότι ήδη αποτελεί πρόβλημα για τον παράκτιο τουριστικό τομέα. Τέταρτη προτεραιότητα αποτελεί η διαθεσιμότητα πόσιμου νερού, παρόλο που έχει εξασφαλιστεί σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργία των μονάδων αφαλάτωσης. Πέμπτη προτεραιότητα είναι η αναβάθμιση των

φυσικών αξιοθέατων, και επομένως η αύξηση του τουρισμού της Κύπρου που σχετίζεται με τα φυσικά αξιοθέατα.

Υποδομές

Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να αυξήσει τον κίνδυνο πλημμυρών και καταστροφών σε υποδομές και κοινότητες αλλά και να προκαλέσει προβλήματα στις μεταφορές, στην παροχή ενέργειας και στα τηλεπικοινωνιακά συστήματα. Προτεραιότητα για τις υποδομές αναδείχθηκε η αποκατάσταση των φθορών σε αστικές και παράκτιες υποδομές.

Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ οι δασικές πυρκαγιές, η εγκαταλελειμμένη γεωργική γη, η διάβρωση, η απερίμωση και η μείωση της βιοποικιλότητας αποτελούν μερικές από τις αρνητικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Οι επενδύσεις στον τομέα πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα με στόχο τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας.

2.5.2.6 Κυκλική Οικονομία

Σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για το 2019, χρειάζονται ακόμα σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη των Ευρωπαϊκών στόχων για τα απόβλητα, καθιστώντας ως προτεραιότητα τις επενδυτικές ανάγκες που απαιτούνται για βελτιώσεις στη διαχείριση των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και συγκεκριμένα για την προώθηση της χωριστής συλλογής, της επαναχρησιμοποίησης, της ανακύκλωσης, των μονάδων διαχείρισης και των κέντρων επαναχρησιμοποίησης.

Η ανάγκη εστίασης της επενδυτικής οικονομικής πολιτικής στη διαχείριση των αποβλήτων τονίζεται και στις Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο του 2019, όπως επίσης και στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου 2019 όπου αναγνωρίζεται ότι παρά τις πρόσφατες επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων, απαιτούνται ακόμα σημαντικά κονδύλια για την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων και την επίτευξη συμμόρφωσης με τους Ευρωπαϊκούς στόχους. Στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών υποχρεώσεων και συστάσεων, η Δήλωση της Κυβερνητικής Στρατηγικής για το 2020-22 τονίζει τη σημασία προώθησης των επενδύσεων στους τομείς διαχείρισης των αποβλήτων και ενίσχυσης των δράσεων μετάβασης από το γραμμικό στο κυκλικό μοντέλο, με βασικό στόχο την επίτευξη μιας κυκλικής οικονομίας με μηδενική παραγωγή αποβλήτων, στα πλαίσια του νέου αναπτυξιακού μοντέλου.

Σημαντική είναι η Έκθεση Έγκαιρης Προειδοποίησης για την Κύπρο που εκδόθηκε από την ΕΕ το 2018 στα πλαίσια παρακολούθησης της επίτευξης των στόχων για τα απόβλητα, η οποία προτείνει την παροχή στήριξης σε τοπικές αρχές με στόχο τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για τη βελτίωση της χωριστής συλλογής, την ανάπτυξη της χωριστής συλλογής των οργανικών αποβλήτων και τη θέσπιση συστημάτων «Πληρώνω Όσο Πετώ» με παράλληλη εξασφάλιση διαχωρισμού στην πηγή, συμπεριλαμβανομένων των οργανικών αποβλήτων και βελτίωση των συστημάτων συλλογής. Οι δράσεις αυτές κρίνονται από την ΕΕ απαραίτητες ώστε η Κύπρος να πετύχει τους στόχους της για χωριστή συλλογή και ανακύκλωση των δημοτικών αποβλήτων.

Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις στην επίτευξη των στόχων σε σχέση με τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Η Κύπρος παράγει κατά κεφαλή περισσότερα σκουπίδια από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και δεν επαναχρησιμοποιεί ούτε ανακυκλώνει αρκετά. Οι επενδυτικές ανάγκες για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και τη βελτίωση της διαχείρισης στερεών αποβλήτων, σύμφωνα και με την πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για όλα τα Ευρωπαϊκά νησιά» πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω η προώθηση του πακέτου μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κυκλική Οικονομία έχει τεθεί ως επενδυτική προτεραιότητα για την Κύπρο. Ως μέρος του πακέτου Κυκλικής Οικονομίας, το 2018 τέθηκαν σε ισχύ οι τροποποιήσεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τα απόβλητα θέτοντας φιλόδοξους μακροπρόθεσμους στόχους και αυξημένες υποχρεώσεις για μείωση της δημιουργίας αποβλήτων, αύξηση της διαλογής στην πηγή, αύξηση της επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων και σημαντική μείωση των αποβλήτων που προορίζονται για υγειονομική ταφή.

Συγκεκριμένα, μέχρι το 2025 θα πρέπει να υπάρχει χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων, ενώ η χωριστή συλλογή των ανακυκλώσιμων ρευμάτων θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά αφού η προετοιμασία για ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των δημοτικών αποβλήτων θα πρέπει να ανέλθει σε 55% μέχρι το 2025, 60% μέχρι το 2030 και 65% μέχρι το 2035. Στόχος είναι όπως, μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται.

Η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2020 (αριθμός 3) και η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2019 (αριθμός 4), συστήνουν όπως η Κύπρος εστιάσει την οικονομική της πολιτική σε σχέση με τις επενδύσεις, μεταξύ άλλων, στον τομέα του περιβάλλοντος και κυρίως στη διαχείριση των αποβλήτων.

2.5.2.7 Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων

Η Κύπρος διαχρονικά υποφέρει από λειψυδρία. Το πρόβλημα έχει επιδεινωθεί και λόγω της κλιματικής αλλαγής αφού σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή προκύπτει ότι η ποσότητα της βροχής που πέφτει στην περιοχή παρουσιάζει πτωτική τάση. Όπως καταγράφηκε, η μέση ετήσια βροχόπτωση στην Κύπρο μειώθηκε από 559mm την περίοδο 1901- 1930 σε 463mm την περίοδο 1971-2000 με ποσοστό μείωσης 17%. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά φαίνεται να επιβεβαιώνονται τα αρνητικά σενάρια για το πώς επηρεάζει η κλιματική αλλαγή την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Στο προσεχές μέλλον η τάση προδιαγράφει συνεχώς λιγότερες ποσότητες βροχής και παράλληλα αυξημένες ανάγκες σε νερό με αποτέλεσμα να μεγαλώνει το χάσμα μεταξύ προσφοράς και ζήτησης νερού.

Τις τελευταίες δεκαετίες υλοποιήθηκαν σημαντικά κατασκευαστικά έργα υδατικής ανάπτυξης για ύδρευση, άρδευση, προστασία του περιβάλλοντος και άλλες χρήσεις, όπως φράγματα, μονάδες επεξεργασίας νερού, αντλιοστάσια, έργα μεταφοράς νερού,

έργα προστασίας ποταμών και εμπλουτιστικά έργα. Πρόσθετα, για την αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και την ενίσχυση της αξιοπιστίας των πηγών νερού για άρδευση και ύδρευση, προωθείται η μέγιστη αξιοποίηση μη συμβατικών πόρων νερού, όπως η αφαλάτωση και η ανακύκλωση. Η χρήση μη συμβατικών υδάτινων πόρων μειώνει την εξάρτηση της παροχής νερού από τις καιρικές συνθήκες, συμβάλλει στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στην πρόληψη των κινδύνων και ενισχύει το υδατικό ισοζύγιο. Η αφαλάτωση έχει ενισχύσει την παροχή νερού ύδρευσης και έχει απεξαρτητοποιήσει τα μεγάλα αστικά, περιαστικά και τουριστικά κέντρα από τη διακύμανση της βροχόπτωσης. Παρά την υλοποίηση πληθώρας έργων, το πρόβλημα της λειψυδρίας παραμένει.

Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ στην Κύπρο παρατηρείται υπεράντληση των υπόγειων υδάτων και λειψυδρία, ενώ σημαντικές ποσότητες λυμάτων απορρίπτονται χωρίς συλλογή ή/ και επεξεργασία, ως εκ τούτου η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων πρέπει να τεθεί ως υψηλή επενδυτική προτεραιότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων αποτελεί ζήτημα ύψιστης σημασίας, αφού αφορά την ασφάλεια της κοινωνίας και την αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Στόχος είναι η διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής κάλυψης των αναγκών σε νερό για οικιακές, γεωργικές, βιομηχανικές, περιβαλλοντικές και άλλες χρήσεις, στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Είναι αναγκαίο να δοθεί έμφαση στην καλύτερη διαχείριση των υδάτινων πόρων με συγκράτηση της ζήτησης και παράλληλα αύξηση των διαθέσιμων ποσοτήτων νερού καλής ποιότητας, τόσο για τις επόμενες γενιές όσο και για το περιβάλλον.

Παράλληλα με τα πιο πάνω και στο πλαίσιο υλοποίησης του στόχου του Στρατηγικού Σχεδίου για τη διασφάλιση της ποιότητας και την προστασία των υδάτινων πόρων και του υδατικού περιβάλλοντος στον τομέα των υγρών αποβλήτων, προτεραιότητα αποτελεί η πλήρης εφαρμογή της Οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων 91/271/ΕΟΚ. Η υλοποίηση των αποχετευτικών συστημάτων για τη διαχείριση των αστικών λυμάτων στα πλαίσια της Οδηγίας πέραν της περιβαλλοντικής ωφέλειας συνεισφέρει στην ενίσχυση του υδατικού ισοζυγίου λόγω της παραγωγής ανακυκλωμένου νερού τριτοβάθμιας επεξεργασίας. Η χρήση του ανακυκλωμένου νερού αναμένεται να αυξήσει την παροχή νερού για άρδευση και να μειώσει τον κίνδυνο έναντι της ξηρασίας. Το ανακυκλωμένο νερό αποτελεί μια σταθερή πηγή νερού, δεδομένου ότι οι ποσότητες που παράγονται είναι άμεσα εξαρτημένες από την αστική κατανάλωση, ενώ ταυτόχρονα αξιοποιούνται ποσότητες οι οποίες διαφορετικά θα χάνονταν.

Οι στρατηγικές επιδιώξεις σχετικά με τα ύδατα είναι (α) η Διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής κάλυψης των αναγκών σε νερό για όλες τις Χρήσεις, (β) η Προώθηση της αποδοτικής χρήσης των υδάτινων πόρων και (γ) η Διασφάλιση της ποιότητας και προστασία των υδάτινων πόρων και του περιβάλλοντος.

Η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2020 (αριθμός 3) και η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2019 (αριθμός 4), συστήνουν όπως η Κύπρος εστιάσει την οικονομική της

πολιτική σε σχέση με τις επενδύσεις, μεταξύ άλλων, στον τομέα του περιβάλλοντος και κυρίως στη διαχείριση των υδάτων και των υγρών αποβλήτων.

2.5.2.8 Μεταφορές

Οι χερσαίες μεταφορές αποτελούν την κυριότερη υποστηρικτική υποδομή προς τους τρεις τομείς της οικονομίας (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας). Η Κύπρος ως ένα μικρό νησιώτικο Κράτος στηρίζεται αποκλειστικά για τις εσωτερικές χερσαίες μετακινήσεις στις οδικές μεταφορές. Εναλλακτικές επιλογές δεν υπάρχουν, είτε λόγω φυσικών καταστάσεων (απουσία ποτάμιων συνδέσεων), είτε λόγω τεχνοοικονομικών συνθηκών (μη βιώσιμη επιλογή η ανάπτυξη σιδηροδρόμων λόγω απουσίας κρίσιμης μάζας πληθυσμού). Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζεται στο εκτεταμένο οδικό δίκτυο (περίπου 13.000 χιλιόμετρα) και το μεγάλο ποσοστό ιδιοκτησίας/χρήσης ιδιωτικού αυτοκινήτου (595 επιβατικά αυτοκίνητα ανά 1000 κατοίκους - δεδομένα του 2016). Το κύριο οδικό δίκτυο είναι περίπου 2,490 χιλιόμετρα (257 χιλιόμετρα αυτοκινητόδρομοι τεσσάρων λωρίδων, κατά κύριο λόγο ή έξι λωρίδων, 500 χιλιόμετρα αστικοί δρόμοι και 1,733 χιλιόμετρα υπεραστικοί δρόμοι) ¹⁸.

Το σημαντικότερο τμήμα του δικτύου των αυτοκινητοδρόμων της Κύπρου ανήκει στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Κύπρος έχει πλήρως εναρμονιστεί με το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο της Ένωσης. Το ΔΕΔ-Μ (Trans-European Transport Network, TEN-T) έχει καθοριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στοχεύει σ' ένα βιώσιμο, λειτουργικό, ασφαλές και ψηλής απόδοσης δίκτυο μεταφορών, το οποίο θα εξυπηρετεί την Ευρώπη στην ολότητά της. Περιλαμβάνει οδικές αρτηρίες, σιδηροδρομικές γραμμές, αεροδρόμια, λιμάνια, ποτάμια συνδέσεις και συστήματα διαχείρισης μεταφορών. Το ΔΕΔ-Μ είναι διαχωρισμένο στο Κεντρικό Δίκτυο (Core Network) και στο Εκτεταμένο Δίκτυο (Comprehensive Network), ενώ έχουν καθοριστεί εννέα Διάδρομοι Κεντρικού Δικτύου (Core Network Corridors). Η Κύπρος συμμετέχει στο Διάδρομο του Κεντρικού Δικτύου Orient/East-Med, ο οποίος έχει αφετηρία το Αμβούργο της Γερμανίας και μέσω των χωρών Τσεχίας- Σλοβακίας- Αυστρίας- Ουγγαρίας- Ρουμανίας- Βουλγαρίας και Ελλάδας καταλήγει στην Κύπρο. Παράλληλα, υπάρχουν οι Οριζόντιες Προτεραιότητες, η Διαχείριση Μεταφορών (π.χ. Ευφυή Συστήματα Μεταφορών) και οι Θαλάσσιες Αρτηρίες (Motorways of the Sea).

Στο υπεραστικό δίκτυο, έχει συμπληρωθεί σημαντικό τμήμα του δικτύου των αυτοκινητοδρόμων που συνδέουν τα κυριότερα αστικά κέντρα με τα λιμάνια και τα αεροδρόμια, καθώς και τις κύριες τουριστικές περιοχές. Αντίστοιχο πρόγραμμα ακολουθήθηκε και για το δευτερεύον υπεραστικό οδικό δίκτυο, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Στις αστικές περιοχές, η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην ανάπτυξη του κύριου οδικού δικτύου με στόχο την αύξηση της χωρητικότητας, όπου ήταν δυνατόν, καθώς και τη βελτίωση των επιπέδων λειτουργικότητας και ασφάλειας. Σε περιοχές όπου δεν υπήρχε η δυνατότητα ή κρίθηκε ότι δεν απαιτείτο η ολική αναβάθμιση του οδικού δικτύου εφαρμόστηκαν τοπικά μέτρα κυκλοφοριακής διαχείρισης και ύφεσης.

¹⁸ Πηγή: Τμήμα Δημοσίων Έργων, 2020

Η ύπαιθρος εξακολουθεί να υποφέρει από το φαινόμενο της αστυφιλίας, πρόβλημα το οποίο αναγνωρίζεται και στην Ετήσια Έκθεση 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (Παράρτημα Δ). Βρίσκεται σε μειονεκτική θέση λόγω της έλλειψης εύκολης και γρήγορης πρόσβασης των πολιτών στα μητροπολιτικά κέντρα (δημόσιες υπηρεσίες και χώροι εργασίας), αφού δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως το προβλεπόμενο οδικό δίκτυο (ελλείποντες κρίκοι- missing links).

Πρόσθετα, στο θέμα της οδικής ασφάλειας, η Κύπρος παρουσίασε σημαντική πρόοδο την τελευταία 15ετία, μειώνοντας τον ετήσιο αριθμό νεκρών από οδικές συγκρούσεις σε 49 το 2018 από 117 το 2004. Παρά την πρόοδο που επιτεύχθηκε, η Κύπρος εξακολουθεί να υστερεί έναντι των ΕΕ-28 στον τομέα της οδικής ασφάλειας, αφού στο σχετικό δείκτη «αριθμός θανάτων ανά εκατομμύριο πληθυσμού» παρουσιάζει τιμή 57 έναντι 49 του μέσου όρου των ΕΕ-28. Επίσης, σύμφωνα με έρευνα που διενεργήθηκε με βάση το διεθνές πρότυπο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Οδικής Αξιολόγησης (EuroRAP), η οποία κάλυψε το κύριο υπεραστικό οδικό δίκτυο της Κύπρου (αυτοκινητόδρομοι), αυτό κατατάχθηκε στη δεύτερη καλύτερη βαθμίδα, από συνολικά πέντε βαθμίδες, με βαθμό επικινδυνότητας «χαμηλού-μέσου ρίσκου».

Τέλος, σημειώνεται ότι η Κύπρος ως ένα απομακρυσμένο νησιώτικο κράτος βρίσκεται σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση σχετικά με τη συνδεσιμότητά του με την υπόλοιπη Ευρώπη. Σήμερα, το μόνο διαθέσιμο μέσο μεταφοράς από και προς την Κύπρο είναι οι αερομεταφορές με τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν. Επισημαίνεται ότι τα τελευταία χρόνια τρεις αερομεταφορείς (οι Κυπριακές αερογραμμές, η Eurocypria Airlines και η Cobalt Air) έπαυσαν να δραστηριοποιούνται. Επίσης, παλιότερα λειτουργούσε θαλάσσια σύνδεση για επιβάτες μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας, στο δρομολόγιο της οποίας, περιλαμβάνονταν και άλλα λιμάνια της Μέσης Ανατολής. Η σύνδεση αποδείχτηκε ζημιογόνα με αποτέλεσμα να διακοπεί από το 2000. Οι πιο πάνω εξελίξεις δημιούργησαν συνθήκες ολιγοπωλίου με αποτέλεσμα τα αυξημένα αεροπορικά ναύλα, ιδιαίτερα με προορισμό την Αθήνα κατά την περίοδο των διακοπών.

Η μεγάλη εξάρτηση στις αερομεταφορές αποτελεί σοβαρή αδυναμία. Η πρόσφατη πανδημία του κορωνοϊού, έφερε στην επιφάνεια ακόμα εντονότερο το πρόβλημα της συνδεσιμότητας της Κύπρου. Η απότομη αναστολή της λειτουργίας των αεροδρομίων δημιούργησε συνθήκες πλήρους απομόνωσης της Κύπρου από τον υπόλοιπο κόσμο καθώς δεν υπήρχε εναλλακτικό μέσο μετακίνησης ατόμων από και προς το εξωτερικό.

Η διαμόρφωση ενός ασφαλούς, άνετου, αποδοτικού, αποτελεσματικού, βιώσιμου και πολυτροπικού συστήματος χερσαίων μεταφορών, που να εξυπηρετεί τις ανάγκες διακίνησης των πολιτών στο σύνολό τους, χωρίς οποιουσδήποτε αποκλεισμούς, με σεβασμό προς το περιβάλλον και με τον άνθρωπο στο επίκεντρό του αποτελεί την κύρια στρατηγική επιδίωξη στον τομέα των Μεταφορών.

Η διασφάλιση της ομαλής και ασφαλούς λειτουργίας του οδικού δικτύου αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη διατήρηση της βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας, αλλά και της κοινωνικοοικονομικής συνοχής, για το σύνολο των ομάδων του πληθυσμού, ειδικότερα κατοίκων των απομακρυσμένων περιοχών. Το κράτος έχει την ευθύνη για την ανάπτυξη βιώσιμων, ασφαλών και λειτουργικών οδικών υποδομών για όλους τους χρήστες (μηχανοκίνητη κυκλοφορία, ποδηλάτες, πεζοί), ενώ υποστηρίζει

τεχνικά και οικονομικά το σύστημα των δημοσίων επιβατικών μεταφορών και παρέχει καθοδήγηση και υποδομές με βάση το σχεδιασμό και τις λειτουργικές ανάγκες του συστήματος αυτού. Στόχος είναι η δημιουργία ενός πλήρους υπεραστικού και αστικού οδικού δικτύου.

Το κράτος επιδιώκει τη βελτίωση του οδικού δικτύου στις απομακρυσμένες περιοχές, ιδιαίτερα στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές, όπου παρατηρείται εντονότερα το φαινόμενο της αποψίλωσης του πληθυσμού. Η βελτίωση της προσβασιμότητας των περιοχών αυτών στα μητροπολιτικά κέντρα θα δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών, για τη διαφοροποίηση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης του αγροτουρισμού ή/και άλλων μορφών τουρισμού, κάτι που θα συμβάλει και στην ευρύτερη επιδίωξη του κράτους για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και για διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου ώστε να καταστεί πιο ανταγωνιστικό.

Πρόσθετα, στρατηγική επιδίωξη είναι και η περαιτέρω βελτίωση του επιπέδου οδικής ασφάλειας, μέσα από την ετοιμασία και εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου 2021-2030. Ο στόχος του ασφαλούς οδικού δικτύου είναι η μείωση της σοβαρότητας της οδικής σύγκρουσης, με έμφαση στα μέτρα ασφάλειας του οδικού δικτύου γι' αυτό και το οδικό δίκτυο της Κύπρου βρίσκεται υπό συνεχή αναβάθμιση. Μακροπρόθεσμος εθνικός στόχος είναι η επίτευξη του οράματος για μηδενικούς θανάτους από οδικές συγκρούσεις (Vision Zero).

Τέλος, στρατηγική επιδίωξη αποτελεί και η θαλάσσια σύνδεση της Κύπρου με την Ελλάδα και την Ηπειρωτική Ευρώπη ώστε να μειωθεί ο αποκλεισμός της, καθώς και η εξολοκλήρου εξάρτηση από τις αερομεταφορές. Η θαλάσσια σύνδεση θα προσφέρει ένα εναλλακτικό μέσο μεταφοράς προς τους Κύπριους και άλλους Ευρωπαίους πολίτες, ενισχύοντας τη διασυνοριακή κινητικότητα.

2.5.2.9 Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα

Η ανάπτυξη της βιώσιμης αστικής κινητικότητας στην Κύπρο, βασίζεται στις πολιτικές που έχουν αναπτυχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Κυπριακή Δημοκρατία τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια περίπου. Βασική στόχευση είναι η αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας. Περαιτέρω επιδιώκεται η ανάπτυξη της αστικής κινητικότητας σε υποβαθμισμένες/εγκαταλελειμμένες περιοχές και διασύνδεσή τους με το αστικό κέντρο.

Τα κυριότερα αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης (bottlenecks), με ουρές αυτοκινήτων και καθυστερήσεις. Το κυκλοφοριακό πρόβλημα στα αστικά κέντρα προκύπτει κυρίως από το γεγονός ότι πέραν του 90% των μετακινήσεων πραγματοποιούνται με ιδιωτικής χρήσης μηχανοκίνητα οχήματα, ενώ το πρόβλημα επιδεινώνεται λόγω της μη συμπλήρωσης του προβλεπόμενου οδικού δικτύου, δηλαδή απουσίας προβλεπόμενων παρακαμπτήριων δρόμων, ή/και μη ανάπτυξης των προτεινόμενων μέτρων κυκλοφοριακής διαχείρισης. Πρόσθετα, οι

δημόσιες επιβατικές μεταφορές δεν έχουν αναπτυχθεί ικανοποιητικά και δεν έχουν προσελκύσει τον προσδοκώμενο αριθμό χρηστών, με ποσοστό μετακινήσεων με δημόσιες μεταφορές 2-4%. Επίσης, οι Τοπικές Αρχές πολλές φορές αδυνατούν να επενδύσουν σε έργα βιώσιμης κινητικότητας λόγω χρηματοοικονομικής αδυναμίας, με αποτέλεσμα τη μη προώθηση των απαραίτητων έργων.

Στον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2018/842/ΕΕ καταγράφονται οι δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα κράτη μέλη από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού. Για την Κύπρο, το ποσοστό μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου το 2030 σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του 2005 καθορίστηκε στο -24%. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Τμήματος Περιβάλλοντος, ο τομέας των μεταφορών συμβάλλει κατά 50% στην εκπομπή των ρύπων αυτών.

Στη Δέσμη Αστικής Κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Μαζί για Ανταγωνιστική και Αποδοτική από Άποψη Πόρων Αστική Κινητικότητα» καταγράφονται οι δράσεις/πολιτικές για να ενισχυθεί η στήριξη των ευρωπαϊκών πόλεων στην αντιμετώπιση των προβλημάτων αστικής κινητικότητας, καθώς και στην επίτευξη των στόχων για ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού ανταγωνιστικού και αποδοτικού από άποψη πόρων συστήματος μεταφορών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην αναγκαιότητα ανάπτυξης Σχεδίων Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) για όλες τις Ευρωπαϊκές πόλεις. Στη Λευκωσία υπάρχει Ολοκληρωμένο Σχέδιο Κινητικότητας, το οποίο αναμένεται να αναθεωρηθεί, το ΣΒΑΚ της Λεμεσού έχει ολοκληρωθεί, ενώ βρίσκεται υπό ετοιμασία το ΣΒΑΚ της Λάρνακας. Η ετοιμασία των ΣΒΑΚ της Πάφου και της Ευρύτερης Περιοχής Αμμοχώστου ευρίσκονται υπό εξέλιξη.

Η κύρια στρατηγική επιδίωξη του κράτους, είναι η αναβίωση του συστήματος των δημόσιων επιβατικών μεταφορών, ώστε να μειωθεί η διακίνηση με οχήματα ιδιωτικής χρήσης με αποτέλεσμα τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η εφαρμογή μέτρων που θα ενθαρρύνουν τη χρήση των λεωφορείων (π.χ. συχνότερες διαδρομές, καλύτερες διασυνδέσεις κ.λπ.) και θα αποθαρρύνουν τη χρήση των ιδιωτικών οχημάτων (π.χ. μονοδρομήσεις, μείωση λωρίδων διακίνησης με οχήματα κ.λπ.). Βασική επιδίωξη αποτελεί επίσης η δημιουργία συνθηκών αστικής κινητικότητας που να παρέχουν συμπληρωματικά/υποστηρικτικά τη δυνατότητα ανάπτυξης υποβαθμισμένων /εγκαταλελειμμένων περιοχών

Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ της Ετήσιας Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, η προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας έχει αναγνωριστεί ως μια από τις κυριότερες επενδυτικές ανάγκες της Κύπρου. Σημαντική συμβολή στην εν λόγω προσπάθεια θα διαδραματίσουν τόσο η κεντρική κυβέρνηση όσο και οι τοπικές αρχές, για την υλοποίηση των δράσεων που περιλαμβάνονται στα ΣΒΑΚ.

Οι κεντρικοί στόχοι για την προώθηση της πολυτροπικής αστικής κινητικότητας είναι α) η επίτευξη πολυκεντρικής χωρικής ανάπτυξης των πόλεων, β) η ανάπτυξη ενός κατάλληλου δικτύου δημόσιων μεταφορών και η διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος μακροπρόθεσμα, γ) η βελτίωση της ποιότητας της υπηρεσίας των

δημόσιων μεταφορών και η ικανοποίηση των αναγκών διακίνησης του πληθυσμού, δ) η ανάδειξη του ποδηλάτου ως σημαντικού μέσου μεταφοράς για μικρές και μεσαίες αποστάσεις, ε) η δημιουργία πόλεων φιλικών προς τους πεζούς και στ) η ανάπτυξη του απαραίτητου οδικού δικτύου για υποστήριξη όλων των χρηστών και εξισορρόπηση του ρόλου του αυτοκινήτου.

2.5.2.10 Απασχόληση

Η οικονομική κρίση και ύφεση του 2013 επέφερε σημαντικό πλήγμα στην αγορά εργασίας με την ανεργία να σημειώνει δραματική αύξηση και τους όρους/συνθήκες εργοδότησης να μεταβάλλονται δυσμενώς, επηρεάζοντας αρνητικά την ποσότητα και ποιότητα των θέσεων εργασίας. Παρόλα αυτά η κυπριακή οικονομία κατάφερε να ανακάμψει, αφού από το 2015 και μετά βρέθηκε σε τροχιά ανάπτυξης με την αγορά εργασίας να παρουσιάζει σημαντική βελτίωση.

Το ποσοστό απασχόλησης το 2019 αυξήθηκε στο 75,7%, πετυχαίνοντας τον στόχο του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος για το 2020 ο οποίος καθορίστηκε στο 75-77%. Το ποσοστό ανεργίας το 2019 διαμορφώθηκε στο 7,1% του εργατικού δυναμικού, παρουσιάζοντας μείωση κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2018 που ήταν 8,4%. Κατά την ίδια περίοδο, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (πέραν των 12 μηνών) ως ποσοστό του συνολικού ενεργού πληθυσμού διαμορφώθηκε στο 2,1% το 2019 σε σχέση με 2,7% το 2018.

Το ποσοστό ανεργίας των νέων 15-24 ετών ήταν 16,6% το 2019 και πλησίασε περισσότερο το μέσο όρο της ΕΕ (15,2%). Εξίσου υψηλό παραμένει το ποσοστό των νέων που δεν εργάζονται, ούτε βρίσκονται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEETs), το οποίο το 2019 ήταν 13,7% για την ηλικιακή ομάδα 15-24 σε σχέση με 10,1% κατά μέσο όρο στην ΕΕ, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την ηλικιακή ομάδα 15-29 ήταν 14,1% σε σχέση με 12,6% στην ΕΕ.

Πρωταρχικό στόχο πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης αποτελεί η υποστήριξη και η ενίσχυση της απασχόλησης, μέσω δημιουργίας περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, καθώς και της πλήρους αξιοποίησης, εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, σύμφωνα με τις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς εργασίας.

Στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου για την υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τίθεται ως προτεραιότητα μεταρρύθμισης η βελτίωση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και της ποιότητας των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης, κυρίως για της νέους.

Η υπ' αριθμό 3 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2019 περιλαμβάνει πρόνοια για ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης και στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της στήριξης της ενεργοποίησης των νέων.

Για το 2020 η υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση προτείνει την επαρκή αντικατάσταση εισοδήματος και την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για όλους, ενίσχυση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων απασχόλησης και βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Επιπρόσθετα, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση των Νέων θέτει ως προτεραιότητα τη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των νέων, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης στρατηγικών ενεργοποίησης για τους νέους 15-29 που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, της διαμόρφωσης στρατηγικής ενημέρωσης και αύξησης της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας και της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών απασχόλησης. Το υψηλό ποσοστό των NEETs δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες για πιθανές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που η ανεργία μπορεί να επιφέρει στη ζωή των νέων και τα μακροοικονομικά προβλήματα που μπορεί να προκληθούν στο σύντομο μέλλον, λόγω της μικρότερης διάρκειας εργασιακού βίου που θα έχουν τα άτομα αυτά.

Μετά τη θετική ανάπτυξη των πρόσφατων χρόνων και τη διαρκή βελτίωση των συνθηκών της αγοράς εργασίας, η Κύπρος αναμένεται να αντιμετωπίσει εκ νέου προκλήσεις στα επίπεδα απασχόλησης ως αποτέλεσμα της κρίσης του κορωνοϊού. Κατά συνέπεια, θα απαιτηθούν αυξημένες προσπάθειες για μετριασμό του κοινωνικοοικονομικού αντικτύπου της κρίσης, για διατήρηση της απασχόλησης και αναχαίτιση της ανεργίας στο άμεσο μέλλον αλλά και μεσοπρόθεσμα.

Για να καταστούν οι πιο πάνω στόχοι εφικτοί, θα επιδιωχθεί η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός των αρμόδιων θεσμών και Υπηρεσιών της αγοράς εργασίας που είναι αρμόδιες για την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, την προστασία και ενίσχυση των εργασιακών σχέσεων σε συνδυασμό με την προώθηση Μέτρων των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης. Η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων στον σχεδιασμό, εφαρμογή και παρακολούθηση των εν λόγω μέτρων αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία της στρατηγικής ενεργοποίησης των ανέργων και την ένταξη / επανένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Με βάση τα πιο πάνω, οι κυριότερες στρατηγικές επιδιώξεις για την πολιτική απασχόλησης εστιάζουν στην ανάγκη βελτίωσης της διοικητικής αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ). Στα πλαίσια αυτά θα επιδιωχθεί, μεταξύ άλλων, η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση όλων όσων αναζητούν εργασία διευκολύνοντας την πρόσβαση τους στην απασχόληση. Ειδικότερη στόχευση θα δοθεί στα άτομα που ανήκουν της ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως μακροχρόνια άνεργοι, νέοι, γυναίκες, ΑμεΑ, μετανάστες καθώς και άτομα που στηρίζονται από επιδόματα τα οποία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μειωμένες ευκαιρίες για ενεργοποίηση, ένταξη/ επανένταξη τους στην αγορά εργασίας και για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Η υποστήριξη αυτών των ιδιαίτερων ομάδων του πληθυσμού κρίνεται απαραίτητη, για αποτροπή του κινδύνου κοινωνικής περιθωριοποίησης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στον εντοπισμό, ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των NEET.

Παράλληλα, θα επιδιωχθεί η ενίσχυση της συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους για την από κοινού προσπάθεια διαφύλαξης και προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων και την κατοχύρωση της αξιοπρεπούς απασχόλησης, τη συμμόρφωση/προσαρμογή των επιχειρήσεων με το ισχύον νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, περιλαμβανομένης της ισότητας στην απασχόληση και της ίσης αμοιβής, την έγκαιρη πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, τον εντοπισμό και ενεργοποίηση των οικονομικά μη ενεργών ατόμων και την αύξηση της προσφοράς ποιοτικών θέσεων εργασίας.

Επιπρόσθετα, η διαρκής βελτίωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού συγκαταλέγεται ανάμεσα στις προτεραιότητες της πολιτικής απασχόλησης με στόχο την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της αγοράς εργασίας που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της ψηφιοποίησης, της παγκοσμιοποίησης, των ευέλικτων και νέων μορφών απασχόλησης, των δημογραφικών αλλαγών, της κλιματικής αλλαγής και του περιβάλλοντος.

2.5.2.11 Κοινωνική Πολιτική

Κοινωνική Πολιτική

Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει μεν υψηλό αλλά σημειώνει καθοδική πορεία γεγονός που οφείλεται στη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών των τελευταίων χρόνων, των συνθηκών της αγοράς εργασίας, καθώς και στην εφαρμογή του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ). Ο δείκτης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (People at risk of poverty or social exclusion - AROPE) έχει διαμορφωθεί στο 23,9% το 2018 σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο που ήταν 21,7%.

Υλική Υστέρηση

Το ποσοστό υλικής υστέρησης στην Κύπρο ακολουθεί φθίνουσα πορεία αφού το 2018 σημείωσε για τέταρτη διαδοχική χρονιά μείωση και διαμορφώθηκε στο 27,8% από 36,5% που ήταν το 2014, παραμένει όμως σε πολύ υψηλό επίπεδο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (13,2%). Με βάση την ηλικιακή ανάλυση διαπιστώνεται ότι η ομάδα που βρίσκεται σε δυσμενέστερη θέση είναι οι νέοι/παιδιά κάτω των 18 ετών αφού για τη συγκεκριμένη κατηγορία το ποσοστό υλικής υστέρησης το 2018 ήταν 32,2% έναντι 14,7% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Ακολουθεί η ηλικιακή κατηγορία 18-64 όπου τα αντίστοιχα ποσοστά διαμορφώθηκαν σε 28,4% το 2018 (13,4% ΕΕ28) ενώ για τα άτομα ηλικίας άνω των 65 ήταν 13,3% (11,2% ΕΕ28). Όσον αφορά στον δείκτη που μετρά τη σοβαρή υλική υστέρηση, το ποσοστό για το 2018 κατήλθε στο 10,2% (5,9% ΕΕ28).

Παιδική Φροντίδα

Ο δείκτης για παιδιά ηλικίας κάτω των 3 ετών στα οποία παρέχεται επίσημη παιδική φροντίδα έχει βελτιωθεί από 28,1% το 2017 σε 31,4% το 2018, αλλά εξακολουθεί να

Βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2018: 35,1%) και το σχετικό στόχο της Βαρκελώνης (33%).

Κοινωνική Ενσωμάτωση Ατόμων με Αναπηρίες

Το ποσοστό των ατόμων με αναπηρίες που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού είναι ψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (35,7% έναντι 29,9%). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, μόνο ένα στα δύο άτομα (ποσοστό 47,8%) ηλικίας 16-64 χρόνων που αντιμετωπίζουν κάποιο μακροχρόνιο πρόβλημα υγείας, εργάζεται.

Η επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος που προκλήθηκε ως αποτέλεσμα της χρηματοοικονομικής κρίσης και ύφεσης του 2013 και η συνεπαγόμενη αύξηση των αναγκών κοινωνικής πρόνοιας έθεσαν τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής πολιτικής ως άμεση προτεραιότητα αφού είναι γενικά παραδεκτό ότι η κοινωνική συνοχή και η κοινωνική ένταξη αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Ο τερματισμός της φτώχειας σε όλες τις μορφές και για όλους καθώς και η διασφάλιση της ευημερίας σε όλες τις ηλικίες αποτελούν τις ύψιστες προτεραιότητες. Ενδεικτικός της προσπάθειας αυτής είναι ο εθνικός στόχος για τη φτώχεια που τέθηκε στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου για την Στρατηγική «Ευρώπη 2020» όπου το ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί στο 19,3% (27.000 άτομα).

Το Πλαίσιο Αναδιάρθρωσης των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) αποσκοπεί στην παροχή προσβάσιμων, προσιτών, φιλικών και εξατομικευμένων κοινωνικών υπηρεσιών, για ολιστική στήριξη του ατόμου και της οικογένειας, με ανθρωποκεντρικό, πολυθεματικό και αποτελεσματικό τρόπο. Κυριότερος στόχος της αναδιάρθρωσης αυτής αποτελεί η ενδυνάμωση και η διασφάλιση της αξιοπρέπειας των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, οι οποίες αντιμετωπίζουν εντονότερα τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, η βελτίωση της ποιότητας διαβίωσής τους, η κοινωνική ενσωμάτωση και η ανάπτυξή τους στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους (πχ άτομα και οικογένειες που λόγω ιδιαίτερων ψυχοκοινωνικών καταστάσεων χρήζουν είτε βραχυπρόθεσμης είτε μακροπρόθεσμης στήριξης περιλαμβανομένων ατόμων τρίτης ηλικίας που λαμβάνουν χαμηλές συντάξεις, γυναίκες με εξαρτώμενα άτομα στον οικογένεια, λήπτες προνοιακών επιδομάτων, ΑμεΑ, μετανάστες, υπήκοοι τρίτων χωρών και άτομα υπό καθεστώς προστασίας κλπ).

Στο πλαίσιο αυτό θα επιδιωχθεί η ενδυνάμωση της συνεργασίας και της εμπλοκής μεταξύ διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων και επαγγελματιών (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τοπικών αρχών και ΜΚΟ) για ενίσχυση της προσέγγισης και παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών προς τις ομάδες στόχου αποσκοπώντας στην κοινωνική τους ένταξη και τη μακροπρόθεσμη ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Η αντιμετώπιση της υλικής υστέρησης και η παροχή βασικής βοήθειας και στήριξης προς τα άτομα που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση.

Με βάση τον «Περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμο του 2014», θεσπίστηκε η εφαρμογή ενός νέου συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, ώστε να διασφαλίζεται ένα ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης για κάθε οικογένεια που πληροί συγκεκριμένα κριτήρια. Στο πλαίσιο της εν λόγω μεταρρύθμισης έχει συσταθεί η Υπηρεσία Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (ΥΔΕΠ), με κύρια αρμοδιότητα τη διαχείριση της επιδοματικής πολιτικής του κράτους. Η νέα επιδοματική πολιτική στηρίζεται στην αρχή ότι το κράτος, ως αρωγός, πρέπει να είναι σε θέση να διασφαλίσει ένα ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους τους πολίτες που πραγματικά έχουν ανάγκη, ενώ παράλληλα να λαμβάνονται μέτρα για την ενεργοποίηση, ένταξη ή επανένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Η εισαγωγή ενός σύγχρονου και ενιαίου μηχανογραφικού συστήματος θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την αποτελεσματική εφαρμογή της μεταρρύθμισης της επιδοματικής πολιτικής και θα επιτρέψει την δυνατότητα αξιοποίησης της διαλειτουργικότητας μεταξύ συνδεδεμένων ηλεκτρονικών συστημάτων της Δημόσιας Υπηρεσίας, της αποτελεσματικής παρακολούθησης και ελέγχου, καθώς και της ανατροφοδότησης για την ορθή χάραξη πολιτικής⁴⁰. Η ενεργοποίηση των ικανών και πρόθυμων ληπτών δημοσίου βοηθήματος (ΕΕΕ) στην αγορά εργασίας μέσα από ποιοτικές θέσεις απασχόλησης συνεισφέρει στην μακροπρόθεσμη καταπολέμηση των εισοδηματικών ανισοτήτων και στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας βελτιώνοντας παράλληλα την κοινωνική ασφάλιση.

Αντίστοιχα, η εισαγωγή ενός νέου σύγχρονου και λειτουργικού μηχανογραφικού συστήματος για τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ασφάλισης (ΥΚΑ), σε συνδυασμό με τον ουσιαστικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό που προωθείται ο οποίος αφορά στην ανάπτυξη εργαλείων, συστημάτων και διαδικασιών, θα συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών των ΥΚΑ προς τους πολίτες αλλά και τις επιχειρήσεις, προς άλλες κυβερνητικές Υπηρεσίες, καθώς και στους υπόλοιπους αποδέκτες των υπηρεσιών τους (π.χ. Εργοδοτικές και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις), αφού διαχρονικά αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά μηχανογραφικά συστήματα της κυπριακής δημόσιας διοίκησης.

Στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2019 σημειώνεται ότι η παροχή οικονομικά προσιτής υψηλής ποιότητας προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας για την εν λόγω ηλικιακή ομάδα είναι ανεπαρκής, με αποτέλεσμα την υψηλή εξάρτηση από την άτυπη φροντίδα και αντίκτυπο στις επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά στην ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και την παροχή υποστήριξης στα παιδιά. Επιπρόσθετα, στην υπ' αριθμό 3 Ειδική Ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2019 καταγράφεται η ανάγκη μεταρρύθμισης για παροχή οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. Η χαμηλή συμμετοχή παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (Early Childhood Education and Care - ECEC) οφείλεται κυρίως σε προσωπικές προτιμήσεις των γονιών για παραμονή μικρών βρεφών σε οικιακό περιβάλλον, ώστε να τυγχάνουν φροντίδας είτε από την οικογένεια / συγγενείς / φίλους είτε από ανθρώπους που παρέχουν κατ' οίκον φροντίδα. Επίσης, το κόστος φροντίδας παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών θεωρείται υψηλό σε σύγκριση με το εισόδημα των νοικοκυριών, γεγονός που αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα. Με βάση τα πιο πάνω η περαιτέρω ενίσχυση της προσφοράς υψηλής ποιότητας υπηρεσιών

προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας σε προσιτό οικονομικό κόστος για ευρύτερη κάλυψη του δυνητικά επιλέξιμου πληθυσμού αποτελεί προτεραιότητα.

Η Κυπριακή Δημοκρατία κύρωσε τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες το 2011. Τον Δεκέμβριο του 2017 το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την Πρώτη Εθνική Στρατηγική για την Αναπηρία 2018-2028 και το Δεύτερο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αναπηρία 2018-2020⁴² το οποίο καταρτίστηκε με βάση της συστάσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες ως της τον τρόπο εφαρμογής της Σύμβασης. Κατά την τελευταία δεκαετία προωθούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις όμως παραμένουν ακόμα πολλά μέτρα και ενέργειες προς υλοποίηση, ώστε το υφιστάμενο γενικά σύγχρονο και ισχυρό νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες στην Κύπρο να μετουσιωθεί σε ποιότητα και αξία στην καθημερινή ζωή των πολιτών με αναπηρίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την προώθηση αποτελεσματικών μέτρων στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης είναι η δημιουργία Εθνικής Βάσης Δεδομένων για την Αναπηρία, η οποία θα αποτελέσει μια πλατφόρμα για την υποστήριξη διάφορων σχετικών πολιτικών, όπως πχ οι κοινωνικές παροχές, οι υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας, η υποστηριζόμενη διαβίωση στην κοινότητα, η επαγγελματική αποκατάσταση κλπ. Επιπρόσθετα, επιδιώκεται η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των εμπλεκόμενων οργανώσεων των ΑμεΑ η οποία θα βοηθήσει στην αποτελεσματική προετοιμασία, παρακολούθηση και συμμετοχή των φορέων αυτών στις διάφορες διαδικασίες. Παράλληλα μέσω της επαρκούς στελέχωσης του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρία με έναν βασικό πυρήνα μόνιμου προσωπικού σε συνδυασμό με την αγορά υπηρεσιών θα διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη συνέχιση και αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που παρέχει.

2.5.2.12 Εκπαίδευση / Κατάρτιση / Διά Βίου Μάθηση

Η Κύπρος παρουσιάζει διάφορες αδυναμίες σε σχέση με τις δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού. Παρά το υψηλό ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παρατηρείται χαμηλό ποσοστό εγγραφής στην επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και χαμηλό ποσοστό αποφοίτων σε θέματα Επιστήμης, Τεχνολογίας, Μηχανικής και Μαθηματικών (STEM) μεταξύ των ατόμων ηλικίας 20-29. Γενικότερα, το επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων μεταξύ του πληθυσμού είναι χαμηλό, αφού το 2017 μόνο το 50% των Κυπρίων κατείχε τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες σε σχέση με 57% που ήταν ο μέσος όρος της ΕΕ, ενώ το ποσοστό των ατόμων με προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες ήταν από τα χαμηλότερα στην ΕΕ με 19% σε σχέση με 31% που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ.

Προβληματική σε σχέση με τις δεξιότητες είναι και η κάθετη αναντιστοιχία δεξιοτήτων που παρατηρείται. Με βάση στοιχεία της Eurostat η Κύπρος έχει συγκριτικά υψηλό ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που απασχολούνται σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης, ιδίως στον τομέα της μεταποίησης, των επαγγελματικών υπηρεσιών, της χονδρικής και λιανικής διανομής και της δημόσιας διοίκησης.

Πρωταρχικό στόχο πολιτικής στον τομέα της εκπαίδευσης αποτελεί η συνεχής αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης για διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης σε όλους τους εκπαιδευόμενους, με στόχο τη διά βίου ισορροπημένη και ολόπλευρη ανάπτυξη των πολιτών, μέσω της παροχής εκείνων των δεξιοτήτων, που θα τους καταστήσουν ικανούς να συμβάλουν δημιουργικά στην ανάπτυξη της κοινωνίας και της οικονομίας και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος.

Στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου για την υλοποίηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τίθεται ως προτεραιότητα η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων στρατηγικής σημασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, με στόχο την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών στην εκπαίδευση, τη βελτίωση της ποιότητας και της συνάφειας της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η υπ' αριθμό 3 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το έτος 2019 (Country Specific Recommendations - CSR) για το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα περιλαμβάνει πρόνοια για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, την αύξηση της εμπλοκής των εργοδοτών, τη συμμετοχή των μαθητευομένων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και την οικονομικά προσιτή προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Όπως σημειώνεται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2020, η Κύπρος έχει σημειώσει περιορισμένη πρόοδο ως προς την εφαρμογή της πιο πάνω σύστασης.

Επιπρόσθετα, στην υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το έτος 2020 περιλαμβάνεται πρόνοια για βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης καλούνται να αντιμετωπίσουν τις ιδιαίτερα σημαντικές προκλήσεις του τομέα:

- Οι ψηλές δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση δεν αποτυπώνονται στα παρατηρούμενα αποτελέσματα, όπως αναδεικνύεται από τα πρόσφατα αποτελέσματα του Προγράμματος Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών⁴⁵.
- Η ανεπαρκής στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας υπονομεύει τα δυνητικά υψηλά μακροπρόθεσμα οφέλη των ποιοτικών υπηρεσιών παιδικής φροντίδας και λειτουργεί αποτρεπτικά για την απασχόληση ή την αναζήτηση εργασίας.
- Η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και των δεξιοτήτων, ειδικά των ψηφιακών δεξιοτήτων, καθώς και η αύξηση της συμμετοχής στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, είναι ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στο μέλλον.
- Η ανεπαρκής αξιοποίηση των δεξιοτήτων των πτυχιούχων με υψηλό επίπεδο προσόντων εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας. Το 2018, ενώ το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν πολύ υψηλό (57,1%), το ένα

τρίτο των ατόμων με υψηλά προσόντα απασχολείται σε επαγγέλματα που δεν απαιτούν τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το ποσοστό αυτό παρέμεινε σχετικά σταθερό κατά την τελευταία δεκαετία, γεγονός που υποδηλώνει διαρκή σοβαρή πρόκληση όσον αφορά στην αντιστοίχιση των δεξιοτήτων με τις απαιτήσεις των διαθέσιμων θέσεων εργασίας (ανάγκες πραγματικής οικονομίας).

- Πέραν των ψηφιακών δεξιοτήτων, πρέπει να ενισχυθούν οι δεξιότητες στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά (STEM).
- Επίσης η συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) εξακολουθεί να παραμένει χαμηλή.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η Κύπρος δέχεται μεγάλο αριθμό μεταναστών και προσφύγων. Ειδικά τα τελευταία δύο χρόνια, η ταραχώδης κατάσταση στη Μέση Ανατολή, τη Συρία και τις αφρικανικές χώρες, οδήγησε σε μια άνευ προηγουμένου εισροή προσφύγων στην Κύπρο. Η συνεπακόλουθη αύξηση του αριθμού των ξενόγλωσσων μαθητών και η ομαλή ένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι μια σημαντική πρόκληση, καθώς παρατηρείται έλλειψη ικανοποιητικών μηχανισμών στήριξης των εν λόγω μαθητών. Το σχετικά υψηλό ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (7,8% με σημαντικό ποσοστό μαθητών που έχουν μεταναστευτική βιογραφία), παρόλο που παρουσιάζει πτωτικές τάσεις δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες.

Με βάση τα πιο πάνω, οι κυριότερες στρατηγικές επιδιώξεις για την πολιτική εκπαίδευσης εστιάζουν στη συνέχιση των προσπάθειών για υλοποίηση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα. Μια ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης δεξιοτήτων, καθώς και η βελτίωση της αξιολόγησης και της κατάρτισης των εκπαιδευτικών, μπορούν να συμβάλουν προς την κατεύθυνση αυτή. Η συνεργασία με τον επιχειρηματικό κόσμο θα συμβάλει στην έγκαιρη πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες μειώνοντας έτσι την αναντιστοιχία που παρατηρείται μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας.

Η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία είναι μια βασική ευκαιρία για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την επανεκπαίδευση. Αναμένεται να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας κυρίως σε πράσινους τομείς παραγωγής, κατασκευής και υπηρεσιών, καθώς και στη διαχείριση αποβλήτων και τη βιώσιμη χρηματοδότηση. Επομένως, οι πολιτικές εκπαίδευσης και μάθησης ενηλίκων πρέπει να αναθεωρηθούν και προς αυτή την κατεύθυνση.

Σε κάθε περίπτωση θα δίνεται έμφαση στη στήριξη και ενίσχυση του κάθε εκπαιδευομένου αναγνωρίζοντας τη διαφορετικότητα, με ιδιαίτερη ευαισθησία στις ευπαθείς ομάδες μαθητών.

2.5.2.13 Υγεία

Το Σύστημα Υγείας της Κύπρου μέχρι πρόσφατα εθεωρείτο ετεροχρονισμένο χωρίς κάποιο Εθνικό Σύστημα Ασφάλισης Υγείας και με τις υπηρεσίες υγείας να παρέχονται από δύο παράλληλα συστήματα, του Δημόσιου και του Ιδιωτικού Τομέα. Οι τρέχουσες δαπάνες υγείας ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουν αυξηθεί από 6,3% το 2010 σε 6,7% το 2017. Οι δημόσιες δαπάνες υγείας το 2017 κάλυπταν το 42,6% των συνολικών δαπανών

υγείας, καθιστώντας τις ως ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στην ΕΕ (μέσος όρος 78,8%). Αντίθετα, το ποσοστό δαπανών του ιδιωτικού τομέα το 2017 ανήλθε στο 57,4% των συνολικών δαπανών υγείας και είναι πολύ ψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (21,2%). Επίσης, το ποσοστό του πραγματικού κόστους των νοικοκυριών για την υγεία (out-of-pocket expenditure) επί των συνολικών δαπανών υγείας (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) ανέρχεται στο 44,6% το 2017, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος στην ΕΕ ήταν 23,3% (2017).

Ο περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Τροποποιητικός) Νόμος του 2017, προβλέπει ότι το ΓεΣΥ θα εφαρμοστεί σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση υλοποίησης του ΓεΣΥ προνοεί την εισαγωγή της εξωνοσοκομειακής φροντίδας υγείας, δηλαδή την παροχή υπηρεσιών φροντίδας υγείας από προσωπικούς και ειδικούς ιατρούς, φαρμακοποιούς και εργαστήρια, η οποία άρχισε την 1η Ιουνίου 2019. Η δεύτερη και τελική φάση εφαρμογής του ΓεΣΥ περιλαμβάνει όλες τις υπόλοιπες υπηρεσίες φροντίδας υγείας και τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Ιουνίου 2020.

Ο «Περί Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας Νόμος του 2017» και οι σχετικοί Κανονισμοί αποτέλεσαν τη νομική βάση για την ίδρυση του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ), καθώς και για την αυτονόμηση των δημοσίων νοσηλευτηρίων και των Κέντρων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.

Μετά την εμφάνιση της πανδημίας του κορωνοϊού (Covid19) τον Μάρτιο του 2020, η Κυπριακή Δημοκρατία έθεσε σε εφαρμογή το «Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης» δημοσιονομικού χαρακτήρα με στόχο τη διαφύλαξη του συστήματος δημόσιας υγείας και τη διασφάλιση της οικονομικής στήριξης των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται μέτρα που αφορούν στην εργοδότηση πρόσθετου ιατρικού, νοσηλευτικού και άλλου βοηθητικού προσωπικού, την προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού και αναλωσίμων καθώς και τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών.

Ο τομέας της υγείας στην Κύπρο διανύει περίοδο θεμελιώδους μεταρρύθμισης, η οποία επιδιώκει τη διασφάλιση ενός ανθρωποκεντρικού συστήματος υγείας με έμφαση στην πρόληψη και στοχεύει στην ενίσχυση της κοινωνικής προσφοράς μέσα από τη συνεχή αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών με επαγγελματισμό και σεβασμό, ισότιμα προς όλους τους πολίτες.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της εν λόγω μεταρρύθμισης προωθείται σειρά δράσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας των νοσηλευτηρίων, την πρόληψη ασθενειών, την αποτελεσματική και ασφαλή παροχή υπηρεσιών υγείας προς όλους τους πολίτες, περιλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας, της νοσοκομειακής και της μακροχρόνιας φροντίδας υγείας, της προσβασιμότητας των ασθενών και των επαγγελματιών υγείας σε ηλεκτρονικά δεδομένα και πληροφορίες, την εισαγωγή της ηλεκτρονικής υγείας, την εκπαίδευση των ειδικευόμενων ιατρών κλπ.

Η υπ' αριθμό 3 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το έτος 2019 προνοεί όπως ληφθούν μέτρα για να διασφαλιστεί ότι το Εθνικό Σύστημα Υγείας θα καταστεί λειτουργικό το 2020, όπως είχε προγραμματιστεί, διατηρώντας παράλληλα τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Επιπρόσθετα, στην υπ' αριθμό 1 Ειδική

ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το έτος 2020 περιλαμβάνεται πρόνοια για ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ικανότητας του συστήματος υγείας, ώστε να διασφαλίζεται η παροχή ποιοτικών και ποσοτικών υπηρεσιών, περιλαμβανομένης της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων στον τομέα της υγείας.

Η παρούσα κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού κατέδειξε την ανάγκη βελτίωσης και εκσυγχρονισμού του συστήματος φροντίδας υγείας και ολοκλήρωση της εφαρμογής της μεταρρύθμισης του τομέα. Στο μεσοπρόθεσμο διάστημα θα επιδιωχθεί η αύξηση της αποτελεσματικότητας, της προσβασιμότητας και της γενικότερης ανθεκτικότητας του Γενικού Συστήματος Υγείας.

Πρόσθετα, επιδιώκεται η διασφάλιση επαρκούς στελέχωσης, επαρκών αποθεμάτων σε προμήθειες και κατάλληλων υποδομών, ο εκσυγχρονισμός του συστήματος μέσω της αξιοποίησης των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και η βελτίωση της ικανότητας των νοσοκομειακών μονάδων και των συνθηκών εργασίας του προσωπικού στον τομέα της υγείας.

2.5.2.14 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κοινωνική καινοτομία

Οι τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού έχουν πληγεί ιδιαίτερα από την πανδημία του κορωνοϊού με μεγάλες και συνεχιζόμενες απώλειες. Τα άτομα/επιχειρήσεις τα οποία το εισόδημά τους προέρχεται από πολιτιστικές δραστηριότητες ή τον τουρισμό σε μικρής κλίμακας επιχειρηματική δραστηριότητα, έχουν να αντιμετωπίσουν σοβαρές προκλήσεις επιβίωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζοντας το σοβαρό πρόβλημα και με στόχο τη στήριξη των οικονομιών οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και τον πολιτισμό, πρόσθεσε τη δυνατότητα ενίσχυσης του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική καινοτομία. Πρόσθετα, περιθωριοποιημένες/εγκαταλελειμμένες περιοχές που στο παρελθόν αποτελούσαν κέντρα πολιτισμού και πόλο έλξης τουριστικής δραστηριότητας υπόκεινται σε συνεχή υποβάθμιση με αποτέλεσμα την κοινωνική παρακμή και υποβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος.

Ο Πολιτισμός και ο Τουρισμός αποτελούν τομείς ιδιαίτερα ευάλωτους σε εξωγενείς και άλλους παράγοντες. Από την άλλη με κατάλληλο συνδυασμό τους μπορούν να συνδράμουν στην ανάπτυξη περιοχών που αντιμετωπίζουν οικονομικά, διαρθρωτικά, κοινωνικά και άλλα προβλήματα.

Στόχος είναι η ανάπτυξη των σχέσεων του πολιτισμού με τον τουρισμό και η στήριξη, ενίσχυση και προώθηση της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας και κληρονομιάς ούτως ώστε να υπάρξουν πολλαπλασιαστικά οφέλη στην οικονομία και την κοινωνία στο σύνολο.

2.5.2.15 Αστικές Περιοχές

Οι πόλεις της Κύπρου και κυρίως οι πυρήνες των αστικών κέντρων παρουσιάζουν σημάδια υποβάθμισης, τα οποία αντικατοπτρίζονται κυρίως από την καταπόνηση του φυσικού περιβάλλοντος και την υποβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος (οικιστικές και άλλες κτιριακές υποδομές). Οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν επίσης οξυμένα κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία επιδεινώθηκαν ακόμα περισσότερο λόγω της μεταναστευτικής κρίσης, αφού οι πλείστες ροές μεταναστών καταλήγουν στα ιστορικά κέντρα των πόλεων, αλλοιώνοντας ακόμα περισσότερο το δημογραφικό χαρακτήρα των κέντρων.

Όπως καταγράφεται και στο Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, οι πυρήνες των αστικών κέντρων των πόλεων εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα παρακμής, μείωσης του πληθυσμού, καθώς και αλλοίωσης τόσο του ιστορικού τους χαρακτήρα όσο και των συνθηκών διαβίωσης σε αυτούς.

Επιπρόσθετα, οι αστικές περιοχές αντιμετωπίζουν προβλήματα πυκνής τροχαίας κίνησης, λόγω της περιορισμένης χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς από τους πολίτες, καθώς και έλλειψη υποδομών για ασφαλή διακίνηση πεζών και ποδηλατιστών. Ελλείψεις υπάρχουν και στη βιώσιμη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στις αστικές περιοχές, που λόγω του μεγάλου τους μεγέθους επιβαρύνουν σημαντικά τη συνολική παραγωγή και διαχείριση των αποβλήτων της χώρας. Σημαντικές ανάγκες υπάρχουν επίσης και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις έντονων βροχοπτώσεων, που προκαλούν φαινόμενα πλημμύρας στα αστικά κέντρα.

Επίσης, λόγω του σχετικά μικρού πληθυσμιακού και γεωγραφικού μεγέθους κάποιων αστικών Δήμων, το κόστος παροχής βασικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις είναι δυσανάλογα υψηλό σε σχέση με την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, μέσω των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, οι Δήμοι των ιστορικών κέντρων των τεσσάρων πόλεων πραγματοποίησαν διάφορες επενδύσεις/παρεμβάσεις, που αφορούσαν κυρίως στην αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη βελτίωση της αστικής κινητικότητας, καθώς και στη δημιουργία ή αποκατάσταση κοινωνικών υποδομών. Οι πλείστες Στρατηγικές δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί.

Με βάση τους Κανονισμούς της ΕΕ για τη διαχείριση των ΕΔΕΤ 2021-2027, όλες οι επενδύσεις που προγραμματίζονται στις αστικές περιοχές θα πρέπει να προκύπτουν μέσα από την εκπόνηση Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΑ), δηλαδή η υλοποίηση μεμονωμένων έργων σε μεμονωμένες περιοχές δεν είναι δυνατή. Οι εν λόγω Στρατηγικές θα πρέπει να εκπονηθούν από τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης και περιλαμβάνουν τη συνεργασία Δήμων ή/και Κοινοτήτων με ομοιογενή χαρακτηριστικά, κοινά προβλήματα και ομοειδείς δυνατότητες ανάπτυξης. Δεδομένου ότι η υποχρέωση αυτή υπήρχε και κατά την περίοδο 2014-2020, παρέχεται η δυνατότητα μιας ομαλής

μετάβασης και συνέχισης του έργου που έχει επιτελεστεί στην περίοδο 2014-2020, προσαρμόζοντας και αναθεωρώντας τις υφιστάμενες Στρατηγικές με βάση τις ανάγκες και προτεραιότητες της περιόδου 2021-2027, αλλά και δημιουργώντας νέες Στρατηγικές σε περιοχές που υστερούν και δεν είχαν περιληφθεί στον προηγούμενο σχεδιασμό.

Η απαίτηση των Κανονισμών της ΕΕ είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με την πρόθεση της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας για μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσα από την οποία θα προκύψει συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων σε μεγαλύτερα συμπλέγματα, με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας των ΑΤΑ, τη δημιουργία συνεργειών και εξοικονομήσεων, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας και της ταχύτητας εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων στο χαμηλότερο δυνατό κόστος. Η απαιτούμενη από την ΕΕ συνεργασία μεταξύ των Δήμων/Κοινοτήτων για την εκπόνηση μιας ενιαίας, ολοκληρωμένης, μεσοπρόθεσμης αναπτυξιακής Στρατηγικής είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για τους Δήμους/Κοινοότητες να θέσουν τις κατάλληλες βάσεις για τη μετέπειτα συνύπαρξη και συνεργασία τους, ώστε να ανταποκριθούν γρηγορότερα και πιο αποτελεσματικά στις απαιτήσεις της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Σύμφωνα με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, οι κύριες αναπτυξιακές επιδιώξεις στις αστικές περιοχές περιλαμβάνουν την προώθηση της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης των αστικών κέντρων, την ενσωμάτωση μικρότερων αστικών κέντρων στο αστικό δίκτυο, περιλαμβανομένης της συνδεσιμότητας μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, καθώς και την αναζωογόνηση των μειονεκτουσών/ υποβαθμισμένων αστικών περιοχών, περιλαμβανομένης της προώθησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και κοινωνικής οικονομίας σε υποβαθμισμένες γειτονιές.

Μέσα από τις Στρατηγικές ΟΧΑ για τις αστικές περιοχές επιδιώκεται η καταγραφή των κυριότερων αναγκών και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι υπό συνεργασία Δήμοι/Κοινοότητες, καθώς και η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση αυτών μέσα από αλληλένδετες δράσεις, με στόχο την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών των αστικών περιοχών, και ιδιαίτερα των υποβαθμισμένων περιοχών στα αστικά κέντρα των πόλεων. Επίσης, επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός βιώσιμου περιβάλλοντος,

προάγοντας αφενός το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών και αφετέρου την οικονομική ανάπτυξη, μέσω της διαμόρφωσης βέλτιστων συνθηκών για τη διενέργεια επενδύσεων.

Σημαντική κρίνεται επίσης και η συμβολή των αστικών Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στους τομείς στους οποίους η Κύπρος παρουσιάζει υστέρηση σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, όπως είναι η βιώσιμη διαχείριση στερεών αποβλήτων, η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, η εξοικονόμηση ενέργειας και η ενθάρρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Σύμφωνα με τους Κανονισμούς των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2021-2027, τουλάχιστον 6% των πόρων του ΕΤΠΑ που θα κατανομηθούν στην Κύπρο θα πρέπει να διατεθεί για ενίσχυση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.

2.5.2.16 Αγροτικές και Παράκτιες Περιοχές

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή πληθυσμού το 2011, το 67,4% του πληθυσμού κατοικεί στις αστικές περιοχές, έναντι 32,6% που κατοικεί στην ύπαιθρο. Το φαινόμενο της αστυφιλίας είναι κάτι που χαρακτηρίζει την Κύπρο διαχρονικά, με αποτέλεσμα οι περιοχές της υπαίθρου, και κυρίως οι πιο απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα, να εμφανίζουν πληθυσμιακή αποψίλωση, σημαντική εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα και γερασμένη πληθυσμιακή σύνθεση, με εμφανή τον κίνδυνο εγκατάλειψής τους. Ένας από τους σημαντικότερους λόγους μετακίνησης του πληθυσμού είναι η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης και θέσεων εργασίας.

Επίσης, η παραγωγική δραστηριότητα είναι περιορισμένη στις εν λόγω περιοχές, αφού δεν υπάρχει η απαιτούμενη πληθυσμιακή κρίσιμη μάζα, για να καταστούν βιώσιμες μεγάλες επενδύσεις. Ένας ακόμα παράγοντας που συμβάλει στη μειωμένη επιχειρηματική δραστηριότητα είναι η έλλειψη ανθρώπινου κεφαλαίου, λόγω της μετακίνησης, ιδίως των νέων, στις αστικές περιοχές.

Ακόμα, οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται και από υποβαθμισμένες βασικές υποδομές (π.χ. στους τομείς της υγείας, της παιδείας και των κοινωνικών υπηρεσιών), αφού τόσο ο μικρός αριθμός κατοίκων όσο και ο μικρός αριθμός παιδιών καθιστούν οικονομικά ασύμφορη για το κράτος τη λειτουργία ικανοποιητικού αριθμού σχολείων, βρεφοκομικών σταθμών, κέντρων περίθαλψης ηλικιωμένων και ιατρικών κέντρων, ενώ ακόμα και εκεί που υπάρχουν οι υποδομές αυτές είναι υποστελεχωμένες σε ανθρώπινο δυναμικό ή/και δεν διαθέτουν επαρκή εξοπλισμό. Επιπρόσθετα, η πρόσβαση στα αστικά κέντρα και κατ' επέκταση η πρόσβαση τόσο σε δημόσιες υπηρεσίες όσο και σε χώρους εργασίας είναι δύσκολη και χρονοβόρα, λόγω μη ανεπτυγμένου συγκοινωνιακού δικτύου, ενώ ελλείψεις υπάρχουν και στη δυνατότητα πρόσβασης των νοικοκυριών και επιχειρήσεων σε ευρυζωνικές συνδέσεις υψηλών ταχυτήτων, εντείνοντας ακόμα περισσότερο την οικονομική απομόνωση.

Υστέρηση παρατηρείται και στην αξιοποίηση από τις περιοχές της υπαίθρου του μεγάλου τουριστικού ρεύματος που επισκέπτεται διαχρονικά την Κύπρο. Συγκεκριμένα, με βάση στοιχεία του Υφυπουργείου Τουρισμού, ο συνολικός αριθμός ξένων τουριστών στην Κύπρο το 2018 ήταν 3.938.625 εκ των οποίων μόνο οι 23.836 επέλεξαν να διαμείνουν σε καταλύματα στην ύπαιθρο, δηλαδή 0,6% του συνόλου. Επίσης, παρά την αυξητική τάση που υπάρχει την περίοδο 2014-2018 στις διανυκτερεύσεις σε τουριστικά καταλύματα της υπαίθρου, αυτή ανήλθε σε 177.105 το 2018, από σύνολο 17.164.183 διανυκτερεύσεων, δηλαδή 1% του συνόλου.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, παρατηρούνται εδαφικές ανισότητες μεταξύ των αστικών περιοχών και των περιοχών της υπαίθρου, ιδιαίτερα αυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Αυτό εντοπίζεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Έκθεση της για την Κύπρο το 2019 (Παράρτημα Δ), όπου γίνεται αναφορά στη μείωση του πληθυσμού στις απομακρυσμένες ορεινές και αγροτικές περιοχές, στις περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης, καθώς και στην έλλειψη σε βασικές υποδομές.

Αντίθετη είναι η εικόνα στις παραθαλάσσιες περιοχές, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική ανάπτυξη λόγω του θαλάσσιου τουρισμού, καθώς και στις πεδινές περιαστικές περιοχές, που λόγω της εγγύτητας και ευκολίας πρόσβασής τους στα αστικά κέντρα χαρακτηρίζονται από αύξηση στον πληθυσμό τους, ικανοποιητική δημογραφική σύνθεση (ηλικιακή ισορροπία) και περιορισμένη εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα. Από την άλλη, οι παραθαλάσσιες και οι περιαστικές πεδινές περιοχές αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα και προκλήσεις με αυτά των αστικών περιοχών, όπως είναι η βιώσιμη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, η αποδοτικότερη χρήση των υδάτινων πόρων, οι βιώσιμες μεταφορές, η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών τόσο για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών όσο και για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, η βελτίωση των υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και η αντιμετώπιση μεταναστευτικών ροών και η ομαλή ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Όσον αφορά στις περιοχές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, οι οποίες περιλαμβάνουν κυρίως παράκτιες περιοχές, παρατηρείται μια φθίνουσα τάση της αλιευτικής δραστηριότητας, γήρανση των αλιέων, ενώ η μη ύπαρξη οριοθετημένων και λειτουργικών περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και ομάδων/οργανώσεων παραγωγών ή άλλων οργανωμένων συνόλων δημιουργεί συγκρούσεις συμφερόντων με άλλες δραστηριότητες/χρήσεις των περιοχών αυτών. Επιπρόσθετα, υπάρχει η ανάγκη διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων στις περιοχές αυτές, ώστε να περιοριστεί η εξάρτηση του οικονομικού τους ιστού από την αλιευτική δραστηριότητα.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, εκπονήθηκαν μέσω της «Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD)» Στρατηγικές στις πλείστες κοινότητες της υπαίθρου, με σκοπό τη συγχρηματοδότηση επενδύσεων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), η υλοποίηση των οποίων δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Σύμφωνα με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, οι κύριες αναπτυξιακές επιδιώξεις στις περιοχές της υπαίθρου περιλαμβάνουν την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, του βιώσιμου τουρισμού, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη διαφοροποιημένων οικονομικών δραστηριοτήτων. Στόχος, όπως καταγράφεται και στις «Ανά Χώρα Συστάσεις 2019» της ΕΕ για την Κύπρο, είναι η μείωση των εδαφικών ανισοτήτων που υπάρχουν εντός της Κύπρου.

Με βάση τους Κανονισμούς της ΕΕ για τη διαχείριση των ΕΔΕΤ 2021-2027, όλες οι επενδύσεις που προγραμματίζονται στις αγροτικές και παράκτιες περιοχές θα πρέπει να προκύπτουν μέσα από την εκπόνηση Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΧΑ), δηλαδή η υλοποίηση μεμονωμένων έργων σε μεμονωμένες περιοχές δεν είναι δυνατή. Οι εν λόγω Στρατηγικές θα πρέπει να εκπονηθούν από τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ) και περιλαμβάνουν τη συνεργασία Δήμων ή/και Κοινοτήτων με ομοιογενή χαρακτηριστικά, κοινά προβλήματα και ομοειδείς δυνατότητες ανάπτυξης. Δεδομένου ότι η υποχρέωση αυτή υπήρχε και κατά την περίοδο 2014- 2020, παρέχεται η δυνατότητα μιας ομαλής μετάβασης και συνέχισης του έργου που έχει επιτελεστεί στην περίοδο 2014-2020, προσαρμόζοντας και αναθεωρώντας τις υφιστάμενες Στρατηγικές με βάση τις ανάγκες και προτεραιότητες της περιόδου 2021-2027, αλλά και

δημιουργώντας νέες Στρατηγικές σε περιοχές που υστερούν και δεν είχαν περιληφθεί στον προηγούμενο σχεδιασμό.

Η απαίτηση των Κανονισμών της ΕΕ είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με την πρόθεση της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας για μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, μέσα από την οποία θα προκύψει συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων σε μεγαλύτερα συμπλέγματα, με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας των ΑΤΑ, τη δημιουργία συνεργειών και εξοικονομήσεων, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας και της ταχύτητας εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων της υπαίθρου στο χαμηλότερο δυνατό κόστος. Η απαιτούμενη από την ΕΕ συνεργασία μεταξύ των Δήμων/Κοινοτήτων για την εκπόνηση μιας ενιαίας, ολοκληρωμένης, μεσοπρόθεσμης αναπτυξιακής Στρατηγικής είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για τους Δήμους/Κοινοότητες να θέσουν τις κατάλληλες βάσεις για τη μετέπειτα συνύπαρξη και συνεργασία τους, ώστε να ανταποκριθούν γρηγορότερα και πιο αποτελεσματικά στις απαιτήσεις της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η εκπόνηση των Στρατηγικών ΟΧΑ και η υλοποίηση των δράσεων που θα περιληφθούν σε αυτές στοχεύουν στην αναζωογόνηση των περιοχών της υπαίθρου, στη βελτίωση της πρόσβασης και της συνδεσιμότητάς τους με τα αστικά κέντρα, στη διαφοροποίηση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων, καθώς και στην άμβλυση μέρους των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, ώστε να συγκρατήσουν ή ακόμα και να αυξήσουν τον πληθυσμό που διαμένει στις περιοχές αυτές. Επιπρόσθετα, επιδιώκεται η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού πλούτου της κάθε περιοχής, καθώς και η προώθηση του αγροτουρισμού ή και άλλων μορφών τουρισμού (π.χ. τουρισμός φύσης, πολιτιστικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, τουρισμός περιπέτειας, γαστρονομικός τουρισμός), ώστε να δοθεί ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής μέσα από την προσέλκυση επισκεπτών τόσο από την ενδοχώρα όσο και από το εξωτερικό. Η ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου θα συμβάλει σημαντικά και στην ευρύτερη επιδίωξη του κράτους για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και για διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου ώστε να καταστεί πιο ανταγωνιστικό. Άλλες επιδιώξεις που δύναται να προωθηθούν μέσα από τις Τοπικές Στρατηγικές είναι και η περαιτέρω ανάπτυξη των τομέων στους οποίους παρατηρείται μια σχετική υστέρηση στην Κύπρο, όπως είναι η βιώσιμη διαχείριση στερεών αποβλήτων, η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, η εξοικονόμηση ενέργειας και η αυξημένη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Πέραν των πιο πάνω, οι Στρατηγικές που θα αφορούν τις περιοχές αλιείας και υδατοκαλλιέργειας στοχεύουν στην εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσφέρει η ανάπτυξη της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας, αξιοποιώντας και ενισχύοντας τους περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς, κοινωνικούς και ανθρώπινους πόρους. Επίσης, επιδιώκεται η ανάπτυξη βιώσιμων υδατοκαλλιεργειών, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας των περιοχών, καθώς και περαιτέρω προώθηση του αλιευτικού και καταδυτικού τουρισμού.

Με βάση τα πιο πάνω, συμπεραίνεται ότι κάποιες στρατηγικές επιδιώξεις έχουν καθολικό χαρακτήρα και εμβέλεια, συνεπώς θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε όλες τις Στρατηγικές που θα εκπονηθούν από τις διάφορες Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης της

υπαίθρου, ενώ κάποιες άλλες ανάγκες και προτεραιότητες αφορούν μόνο συγκεκριμένες περιοχές, γι' αυτό και απαιτείται διαφορετική χωρική προσέγγιση.

2.5.3 Συνάφεια με άλλα Σχέδια και Προγράμματα

Η συνάφεια του Προγράμματος των ταμείων Πολιτικής 2021 - 2027 με τα Εθνικά Σχέδια / Προγράμματα που αφορούν τους διάφορους Τομείς Πολιτικής, συνοψίζονται στον Πίνακας 2.3.

Πίνακας 2.3: Συνάφεια του Προγράμματος με άλλα Εθνικά Σχέδια / Προγράμματα

Έρευνα και Καινοτομία	Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ε&Κ «Innovate Cyprus 2019/2023»
Ανταγωνιστικότητα της οικονομίας	Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3CY)
Ψηφιακή Πολιτική	Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική
Ενέργεια / ΑΠΕ	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 Εθνικός προγραμματισμός για την εξοικονόμηση ενέργειας και για τις ΑΠΕ για την περίοδο 2021-2030
Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή Πολιτική για την Αειφόρο Διαχείριση Απορροής Όμβριων Υδάτων
Κυκλική Οικονομία	Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-202
Βιώσιμη Διαχείριση Υδάτων	Στρατηγική για τη Διαχείριση των Υδάτων και Αντιμετώπιση της Ανομβρίας
Βιοποικιλότητα	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο
Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα	Σχέδια Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου και Ευρύτερης Περιοχής Αμμοχώστου
Περιφερειακή Συνδεσιμότητα	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021 - 2030
Κοινωνική Πολιτική	Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Πολιτική 2014-2020
Αστικές Περιοχές	Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης
Μη Αστικές Περιοχές	Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

2.5.4 Μεθοδολογία εκπόνησης του Προγράμματος των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής

Η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ), ως η Εθνική Αρχή Προγραμματισμού και η Διαχειριστική Αρχή για τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής έχει τη συνολική ευθύνη για το συντονισμό των απαραίτητων ενεργειών για την ετοιμασία των Προγραμματικών Εγγράφων (Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και **Πρόγραμμα**) και την υποβολή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το περιεχόμενο των προγραμματικών εγγράφων διαμορφώνεται μετά από ευρεία διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, τηρουμένων των αρχών της εταιρικότητας και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, σύμφωνα με το Άρθρο 6 του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων και τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 240/2014 σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ.

Επιλογή και Κατάλογος Εταίρων

Η διαδικασία διαβούλευσης για την ετοιμασία των Προγραμματικών Εγγράφων περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες εταίρων.

- Αρχές του Δημόσιου Τομέα (Υπουργεία/ Υφυπουργεία/ Υπηρεσίες/Τμήματα),
- Επίτροποι Εθελοντισμού και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, Ισότητας, Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Περιβάλλοντος, Ανάπτυξης Ορεινών Περιοχών),
- Αρχές του ευρύτερου δημόσιου Τομέα (Ημικρατικοί Οργανισμοί, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης),
- Εκπροσώπους ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης και άλλους ερευνητικούς οργανισμούς,
- Οικονομικούς και Κοινωνικούς Εταίρους (επαγγελματικές ενώσεις, ενώσεις εργοδοτών, εργαζομένων, επιχειρηματιών εκπροσώπων επιχειρηματικών κλάδων, οργανώσεις κοινωνικών εταίρων κ.ά),
- Εκπρόσωπους της Κοινωνίας των Πολιτών (περιβαλλοντικές οργανώσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, φορείς για την ισότητα των φύλων και της εξάλειψης των διακρίσεων, φορείς για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, οργανώσεις αναπήρων κ.ά.).

Η επιλογή των εταίρων, έγινε με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Ως βάση λήφθηκε η σύνθεση των Επιτροπών Παρακολούθησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Περιόδου 2014-2020, η οποία εμπλουτίστηκε με πρόσθετους φορείς οι οποίοι είτε δημιουργήθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο λόγω νέων θεσμικών ρυθμίσεων ή προστέθηκαν λόγω των τομεακών τους σχέσεων σε επί μέρους τομείς ή/και οριζόντια θέματα που εμπίπτουν στη σφαίρα πολιτικής των νέων Κανονισμών των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής. Όσον αφορά στην τοπική αυτοδιοίκηση, στη διαδικασία διαβούλευσης συμμετέχουν οι Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων που εκπροσωπούν όλες τις αρχές τοπικής

αυτοδιοίκησης, όπως επίσης και όλες οι επαρχιακές/ τοπικές αναπτυξιακές εταιρίες. Σημειώνεται ότι ο κατάλογος των εταίρων της διαβούλευσης για τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και το Πρόγραμμα είναι ο ίδιος, με τη διαφορά ότι στην διαβούλευση για τη ΣΕΣ, περιλαμβάνονται επιπρόσθετα εταίροι που αφορούν στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας.

Σημειώνεται ότι, οι αρμόδιες Αρχές και Φορείς των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που έχουν οριστεί κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 θα εξακολουθούν να ασκούν τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί και στη νέα περίοδο 2021-2027 ενώ όπου κριθεί σκόπιμο πιθανώς να γίνουν μικρές διαφοροποιήσεις/ προσθήκες για διευκόλυνση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του Προγράμματος.

Διαδικασία Διαβούλευσης

Η όλη διαδικασία διαβούλευσης ξεκίνησε επίσημα το **2^ο εξάμηνο του 2019**. Είχε προηγηθεί η παρουσίαση του νέου νομοθετικού πλαισίου των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Σπίτι της Ευρώπης (Απρίλιος 2019) με τη συμμετοχή εκπροσώπων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης και οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Παράλληλα, οι αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες ενημερώνονταν και συμμετείχαν με τη συνεισφορά στους στον καθορισμό εθνικών θέσεων, στα πλαίσια των συζητήσεων του Κανονιστικού Πλαισίου της νέας Πολιτικής Συνοχής 2021-2027 στα διάφορα Ευρωπαϊκά Όργανα (Συμβούλιο, Ευρωκοινοβούλιο).

Η διαδικασία διαβούλευσης είχε τα εξής στάδια:

- **Ευρεία διαβούλευση με Υπουργεία/Υφυπουργεία** και υποβολή προτάσεων στη ΓΔ ΕΠΣΑ. Τον Αύγουστο του 2019 στάλθηκε σε όλα τα Υπουργεία/Υφυπουργεία, Εγκύκλιος Προγραμματισμού με την οποία ενημερώνονταν για τις βασικές πρόνοιες του Κανονιστικού Πλαισίου σχετικά με τη διαδικασία του Προγραμματισμού, τους Στόχους Πολιτικής και τους Ειδικούς Στόχους. Με την εγκύκλιο Προγραμματισμού ζητήθηκε από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία να υποβάλουν τις προτάσεις τους, αναφορικά με τις στρατηγικές κατευθύνσεις στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους όπως επίσης και τις εισηγήσεις για προτάσεις έργων που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027. Νοείται ότι, για τον καθορισμό της στρατηγικής του κάθε Υπουργείου/ Υφυπουργείου, είχαν προηγηθεί περεταίρω διαβουλεύσεις/ επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους φορείς/ εταίρους του τομέα αρμοδιότητάς του. Ειδικότερα αναφέρεται ότι, στο πλαίσιο της ευρείας διαβούλευσης έχουν υποβληθεί προτάσεις έργων που αφορούν στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των κοινωνικών εταίρων, οι οποίες περιλήφθηκαν στο σχεδιασμό των προγραμματικών εγγράφων.

- **Ευρεία διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη βάση του εγγράφου του «Επενδυτικού Σχεδιασμού».** Σε συνέχεια των προτάσεων που λήφθηκαν από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία, η ΓΔ ΕΠΣΑ προχώρησε με την ετοιμασία του εγγράφου «Επενδυτικός Σχεδιασμός 2021-2027». Το εν λόγω έγγραφο αποτέλεσε το περίγραμμα στο οποίο καταγράφονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι επενδυτικές προτεραιότητες στα πλαίσια των οποίων θα αξιοποιηθούν οι πόροι από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Το εν λόγω έγγραφο αφού έτυχε της έγκρισης του Υπουργού Οικονομικών τέθηκε σε ευρεία διαβούλευση με όλους τους εταίρους, συμπεριλαμβανομένων και των αρμόδιων Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η διαβούλευση ξεκίνησε στις 30 Ιουλίου και ολοκληρώθηκε στο τέλος Σεπτεμβρίου 2020. Παράλληλα, το έγγραφο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα των ΕΔΕΤ για ενημέρωση του κοινού και την υποβολή σχολίων/εισηγήσεων (www.structuralfunds.org.cy) .
- **Διαβούλευση του Προσχέδιου των Προγραμματικών Εγγράφων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.** Σε συνέχεια των αποτελεσμάτων της ευρείας διαβούλευσης του Επενδυτικού Σχεδιασμού, η ΓΔ ΕΠΣΑ, προχώρησε με την ετοιμασία των Προσχεδίων των Προγραμματικών Εγγράφων (ΣΕΣ και Πρόγραμμα). Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους για το σχεδιασμό των προγραμματικών εγγράφων και το γεγονός ότι η ΓΔ ΕΠΣΑ αποτελεί την Εθνική Αρχή Προγραμματισμού και Ενιαία Διαχειριστική Αρχή των Προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής αποφασίστηκε, κατόπιν έγκρισης του Υπουργού Οικονομικών, όπως καταρτιστεί ένα πολύ-ταμειακό Πρόγραμμα που θα περιλαμβάνει όλους τους Θεματικούς Στόχους. Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης θα υποβληθεί μαζί με το Πρόγραμμα ως μέρος του, όπως καθορίζεται στους σχετικούς Κανονισμούς. Τα εν λόγω προσχέδια θα σταλούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να ξεκινήσει η ουσιαστική διαδικασία άτυπου διαλόγου/ διαβούλευσης.
- **Διαβούλευση του Προσχέδιου των Προγραμματικών Εγγράφων με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.** Σε συνέχεια των σχολίων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το αναθεωρημένο προσχέδιο των Προγραμματικών Εγγράφων θα τεθεί εκ νέου σε διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς προκειμένου να διαμορφωθεί κατάλληλα ενώ παράλληλα θα διενεργείται διάλογος με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- **Ετοιμασία τελικών αναθεωρημένων Προσχεδίων Προγραμματικών Εγγράφων και υποβολή τους στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση,** Με την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων τα τελικά προγραμματικά έγγραφα θα υποβληθούν για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο
- **Υποβολή των Προγραμματικών Εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση.** Τα τελικά Προγραμματικά Έγγραφα θα υποβληθούν επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση.

Σημειώνεται ότι, καθ' όλη την περίοδο του Προγραμματισμού, υπάρχει στενή επικοινωνία και συνεργασία με τα Υπουργεία/Υφυπουργεία/αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως

επίσης και με αριθμό εταίρων ανάλογα με τα ζητήματα που προκύπτουν με στόχο την ανταλλαγή απόψεων και τη βέλτιστη επιλογή πράξεων.

Η πανδημία του κορωνοϊού και η επιβολή υγειονομικών μέτρων ασφάλειας για αποτροπή της επέκτασης της νόσου, δεν επέτρεψε τη διεξαγωγή ημερίδων πληροφόρησης και μεγάλου αριθμού διμερών συναντήσεων όπως ήταν αρχικά προγραμματισμένο. Ωστόσο, έχουν χρησιμοποιηθεί εναλλακτικές μέθοδοι, όπως γραπτή ενημέρωση, υποβολή γραπτών σχολίων και διεξαγωγή τηλεσυναντήσεων, όπου χρειάζεται. Η ΓΔ ΕΠΣΑ, έχει λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πλήρη τήρηση των αρχών της εταιρικής, της διαφάνειας και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης σε όλα τα στάδια της προγραμματικής διαδικασίας.

Παράλληλα στο διαδικτυακό τόπο www.structuralfunds.org.cy, έχει διαμορφωθεί ειδική ενότητα για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, όπου αναρτώνται πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία προγραμματισμού, τη διαβούλευση, το νομοθετικό πλαίσιο κ.ά. για ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Περιγραφή Περιβάλλοντος

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	9
3.1 Εισαγωγή	9
3.1.1 Σκοπός	9
3.1.2 Περιοχή Μελέτης	9
3.1.3 Πηγές Δεδομένων	10
3.2 Περιγραφή Χώρου	10
3.3 Πολεοδομικές Ζώνες - Χρήσεις γης.....	11
3.3.1 Εισαγωγή	11
3.3.2 Κάλυψη Γης.....	13
3.3.3 Δήλωση Πολιτικής	13
3.3.4 Πολεοδομικές Ζώνες	14
3.4 Κλίμα και Κλιματική Αλλαγή	11
3.4.1 Κλίμα	11
3.4.2 Κλιματική Αλλαγή.....	13
3.5 Μετεωρολογικά Δεδομένα.....	16
3.5.1 Βροχόπτωση, Χαλαζόπτωση, Χιόνια	18
3.5.2 Θερμοκρασία, Υγρασία, Ανέμοι	20
3.5.3 Παράκτιο Κλίμα	19
3.5.4 Προβλέψεις για το Κλίμα της Κύπρου.....	23
3.6 Φυσικό περιβάλλον.....	23
3.6.1 Τοπογραφία και Γεωμορφολογία	23
3.6.1.1 Οροσειρά Πενταδακτύλου.....	26
3.6.1.2 Οροσειρά Τροόδους	27
3.6.1.3 Οι Αλουβικές Πεδιάδες	28
3.6.2 Σεισμολογία	27
3.6.3 Υδρολογία	33
3.6.3.1 Χρήση Υδάτινων Πόρων.....	33
3.6.3.2 Επιφανειακά Νερά	34
3.6.3.3 Υπόγεια Νερά.....	34
3.6.4 Ποιότητα του εδάφους	40
3.6.5 Ποιότητα των επιφανειακών και υπογείων νερών	42
3.6.6 Ποιότητα αέρα	43
3.7 Θόρυβος και Κυκλοφορία	50
3.7.1 Θόρυβος	50
3.7.2 Οδικό Δίκτυο	59
3.8 Βιοποικιλότητα	62
3.8.1 Φυσικά Οικοσυστήματα.....	62
3.8.2 Χλωρίδα.....	65
3.8.3 Πανίδα.....	66
3.8.4 Προστατευόμενες περιοχές.....	68
3.9 Ανθρωπογενές Περιβάλλον	73
3.9.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά	73
3.9.2 Υγεία	74
3.9.3 Εκπαίδευση	75
3.9.3.1 Ποσοστό αναλφαβητισμού	75
3.9.4 Ναυτιλία.....	76
3.9.5 Δημόσια Υπηρεσία	76
3.9.6 Τηλεπικοινωνία και ΜΜΕ	76
3.9.6.1 Εφημερίδες	76
3.9.6.2 Τηλεόραση.....	76

3.9.6.3 Μέσα διαδικτύου	77
3.9.7 Πολιτιστική κληρονομιά - Αρχαιολογικοί χώροι	77
3.10 Παράκτια Ζώνη	82
3.10.1 Ακτογραμμή	82
3.10.2 Παραλίες με γαλάζια σημαία	83
3.11 Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	85

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 3.1: Χαρακτηριστικά σταθμών μέτρησης ποιότητας του αέρα (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2018)	43
Πίνακας 3.2: Οριακές Τιμές ρύπανσης βάση της Οδηγίας 2008/50/ΕΚ και τους περί της Ποιότητας Ατμοσφαιρικού Αέρα Κανονισμούς του 2010 και 2017	47
Πίνακας 3.3: Δείκτες Ποιότητα του Αέρα (Air Quality Index) (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2017)	47
Πίνακας 3.4: Αυτοκινητόδρομοι στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας	62
Πίνακας 3.5: Χλωρίδα της Κύπρου - Κατηγορίες κινδύνου (πηγή: Τμήμα Δασών)	67
Πίνακας 3.6: Κύρια είδη πανίδας της Κύπρου (πηγή: Τμήμα Δασών)	68
Πίνακας 3.7: ΤΚΣ και ΖΕΠ (πηγή: Τμήμα Περιβάλλοντος)	71
Πίνακας 3.8: Σημαντικότεροι Αρχαιολογικοί χώροι και Μνημεία της Κύπρου	79
Πίνακας 3.9: Κατάλογος μνημείων UNESCO	80
Πίνακας 3.10: Βασικές πολιτικές προτεραιότητες για κάθε διάσταση του Εθνικού Σχεδίου για το Κλίμα και την Ενέργεια (Πηγή Πίνακα: Υπηρεσία Ενέργειας)	92

ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 3.1: Γεωλογικός χάρτης Κύπρου. (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)	7
Χάρτης 3.2: Γενική επισκόπηση της ευρύτερης περιοχής	10
Χάρτης 3.3: Τοπογραφικός χάρτης της Κύπρου	22
Χάρτης 3.4: Γεωλογία της Κύπρου (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)	23
Χάρτης 3.5: Κατανομή των σεισμών στην Ανατολική Μεσόγειο (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)	28
Χάρτης 3.6: Τεκτονικό ρήγμα από τους σεισμούς στην Ανατολική Μεσόγειο και κεντρική και δυτική πλευρά του Κυπριακού Τόξου (Πηγή: Pilidou et al., 2004)	29
Χάρτης 3.7: Σεισμικές Ζώνες (Πηγή: CYS EN 1998-1:2004/AC:2009)	30
Χάρτης 3.8: Επιφανειακά νερά - Λεκάνες Απορροής (Πηγή: Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου, 2016)	34
Χάρτης 3.9: Συστήματα Υπογείων Υδάτων στην Κύπρο (Πηγή: 2ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, 2016)	38
Χάρτης 3.10: Θέσεις σταθμών παρακολούθησης ποιότητας του αέρα (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2018)	43
Χάρτης 3.11: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας	52

Χάρτης 3.12: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας	53
Χάρτης 3.13: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λεμεσού	54
Χάρτης 3.14: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας	55
Χάρτης 3.15: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λάρνακας	56
Χάρτης 3.16: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου	57
Χάρτης 3.17: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου	58
Χάρτης 3.18: Περιοχές Natura 2000 (Πηγή: Τμήμα Περιβάλλοντος).....	70

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 3-1: Βραβευμένες ακτές με γαλάζια σημαία για το 2018 (Πηγή φωτογραφίας: http://www.visitcyprus.com).....	85
Εικόνα 3-2: Ποσοτικοί στόχοι στο πλαίσιο της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα για το 2030 (Πηγή Εικόνας: Υπηρεσία Ενέργειας)....	91

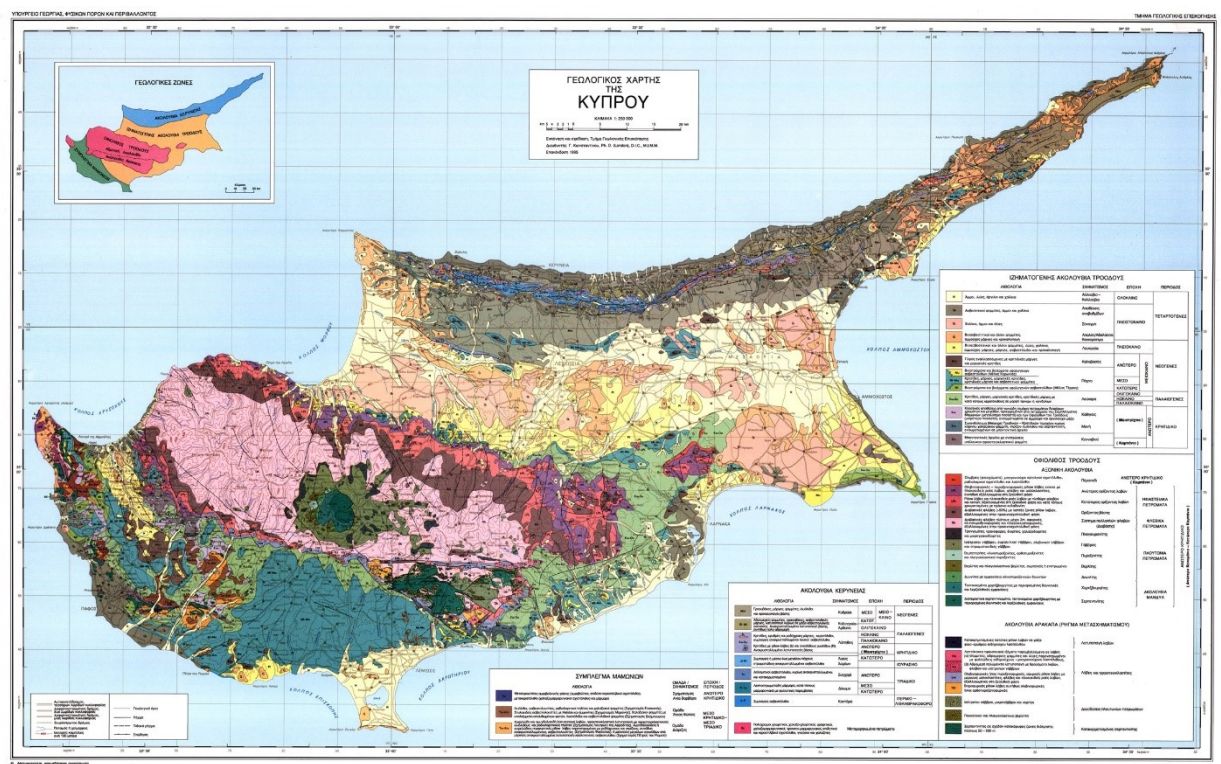
	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

3.1 Εισαγωγή

3.1.1 Σκοπός

Προκειμένου να αξιολογηθούν οι πιθανες επιπτώσεις από την εφαρμογή του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ για την περίοδο 2021 - 2027 στο περιβάλλον, θα πρέπει να προσδιοριστεί και να αναλυθεί η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος. Στο κεφάλαιο αυτό, περιγράφονται τα υφιστάμενα φυσικά, βιολογικά και κοινωνικο-οικονομικά στοιχεία του περιβάλλοντος της Κύπρου.

Χάρτης 3.1: Γεωλογικός χάρτης Κύπρου. (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)

3.1.2 Περιοχή Μελέτης

Ως Περιοχή Μελέτης στην παρούσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, στην οποία αναμένονται περιβαλλοντικές επιπτώσεις από εφαρμογή του Προγράμματος των ΘΑΛΕΙΑ 2021 - 2027, ορίζεται ολόκληρη η έκταση της νήσου που ελέγχεται αποτελεσματικά από την Κυπριακή Δημοκρατία.

3.1.3 Πηγές Δεδομένων

Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος της Περιοχής Μελέτης βασίζεται κυρίως σε υφιστάμενα δεδομένα, δημοσιευμένα αλλά και αδημοσίευτα τα οποία παρασχέθηκαν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες και άλλους φορείς.

Για τη συλλογή των υφιστάμενων δεδομένων πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα σε δημοσιευμένες μελέτες, επιστημονικές βιβλιοθήκες και στο διαδίκτυο και επαφές με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Συγκεντρώθηκαν και μελετήθηκαν δημοσιεύσεις, επιστημονικές εργασίες, εκθέσεις έργων, εκθέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας και άλλες πηγές, αναφορικά με τα επιμέρους αντικείμενα του φυσικού περιβάλλοντος. Το σύνολο των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν παρουσιάζονται στο κεφάλαιο της βιβλιογραφίας. Πριν τη χρήση τους, τα στοιχεία που συλλέχθηκαν διασταυρώθηκαν μεταξύ των επιμέρους πηγών.

Η μελέτη των περιβαλλοντικών συνθηκών στην Περιοχή Μελέτης στηρίζεται σε στοιχεία που συλλέχθηκαν από:

- Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης,
- Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων,
- Τμήμα Περιβάλλοντος,
- Μετεωρολογική Υπηρεσία,
- Υπηρεσία Μεταλλείων,
- Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως,
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου,
- Δημοσιευμένες διαθεσιμες πηγές ,
- Πληροφορίες που έχουν δημοσιευθεί σε άλλες εκθέσεις και μελέτες:
 - ✓ Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα,
 - ✓ Διαχειριστικό Σχέδιο Δικτύου Natura 2000,
 - ✓ Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030,
 - ✓ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
 - ✓ Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση Δημοτικών Αποβλήτων,
 - ✓ Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων,
 - ✓ Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού,
 - ✓ Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας,

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

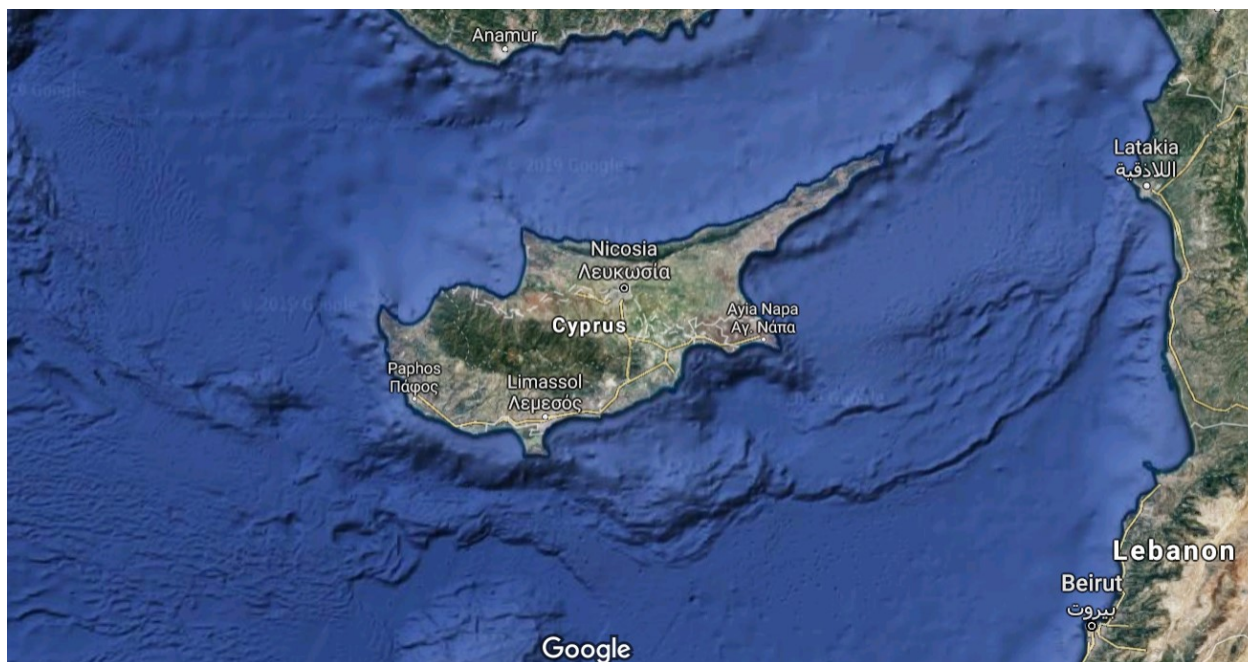
- ✓ Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας,
- ✓ Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Λευκωσίας, Λεμεσού
- ✓ Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα,
- ✓ Ρυθμιστικό Σχέδιο Ανάπτυξης περιοχής Βασιλικού,
- ✓ Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020

Το παρόν κεφάλαιο της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) αποτυπώνει μεταξύ άλλων:

- το περιβαλλοντικό υπόβαθρο σε ότι αφορά την ποιότητα του εδάφους,
- το περιβαλλοντικό υπόβαθρο σε ότι αφορά την ποιότητα των υδάτων (επιφανειακά, υπόγεια και θαλάσσια), ή των ιζημάτων σε περίπτωση έλλειψης ροής στα υδατορεύματα,
- την υφιστάμενη κατάσταση της ποιότητας του αέρα,
- το περιβαλλοντικό υπόβαθρο αναφορικά με το κλίμα και την κλιματική αλλαγή,
- το περιβαλλοντικό υπόβαθρο αναφορικά με τον περιβαλλοντικό θόρυβο,
- το περιβαλλοντικό υπόβαθρο αναφορικά με την βιοποικιλότητα, τις προστατευόμενες περιοχές, την χλωρίδα και την πανίδα,
- το περιβαλλοντικό υπόβαθρο αναφορικά με το πολεοδομικό καθεστώς και τις χρήσεις γης,
- το ανθρωπογενές περιβάλλον (ήτοι δημογραφικά στοιχεία, υγεία, κτλ.),
- την υφιστάμενη κατάσταση του οδικού δικτύου και τα κυκλοφοριακά δεδομένα

3.2 Περιγραφή Χώρου

Η Κύπρος αποτελεί το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, μετά τη Σαρδηνία και τη Σικελία. Η έκταση της είναι 9.251 km² και βρίσκεται (κατά μέσο όρο) σε βόρειο γεωγραφικό πλάτος 35° και ανατολικό γεωγραφικό μήκος 33°.

Χάρτης 3.2: Γενική επισκόπηση της ευρύτερης περιοχής

Το φυσικό χαρακτηριστικό της περιοχής είναι ο νησιωτικός της χαρακτήρας. Στο νησί εμφανίζεται ποικιλία παράκτιων οικοτόπων, όπως βραχώδεις ακτές (λιγότερο ή περισσότερο απότομης κλίσης), αμμώδεις παραλίες με μεγάλη ή μικρή οριζόντια ή κάθετη έκταση, ανοιχτοί και κλειστοί κόλποι, οξύληκτα ή στρογγυλεμένα ακρωτήρια κ.λπ., συνθέτοντας ένα ιδιαίτερο και σημαντικής αισθητικής αξίας τοπίο.

3.3 Πολεοδομικές Ζώνες - Χρήσεις γης

3.3.1 Εισαγωγή

Ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος, από τον οποίο απορρέουν τα ισχύοντα Σχέδια Ανάπτυξης, οι διάφορες πρόνοιες και πολιτικές ανάπτυξης, καθώς και οι καθορισμένες Πολεοδομικές Ζώνες, αποτέλεσαν τη βάση για αξιολόγηση του πολεοδομικού καθεστώτος. Σημαντικός όγκος πληροφορίας που σχετίζεται με το πολεοδομικό καθεστώς έχει αποτυπωθεί σε Θεματικούς Χάρτες.

Ο σχεδιασμός της ανάπτυξης αποτελεί τη βάση στην οποία προγραμματίζεται η ανάπτυξη στο δημόσιο καθώς και στον ιδιωτικό τομέα. Αυτός εκφράζεται τόσο μέσα από τα Σχέδια Ανάπτυξης (Τοπικά Σχέδια, Σχέδια Περιοχής) που ετοιμάζει το Πολεοδομικό Συμβούλιο με την τεχνική υποστήριξη του Τμήματος όσο και μέσα από τη Δήλωση Πολιτικής. Τα εν λόγω Σχέδια αποσκοπούν στον ορθολογικό χωροταξικό και πολεοδομικό προγραμματισμό, στην προαγωγή και ρύθμιση της ανάπτυξης και στη βιώσιμη ανάπτυξη του κυπριακού χώρου. Η πρώτη δημοσίευση των Τοπικών Σχεδίων Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου, καθώς και της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο έγινε την 1η Δεκεμβρίου 1990 με την πλήρη εφαρμογή του Νόμου. Με βάση τις πρόνοιες της νομοθεσίας, τα Σχέδια Ανάπτυξης αναθεωρούνται κάθε πέντε χρόνια.

Το Σχέδιο για την Κύπρο με βάση τις πρόνοιες της νομοθεσίας, θα πρέπει να καλύπτει ολόκληρη την έκταση του νησιού. Καθορίζει τη γενική χωροταξική πολιτική που πρέπει να ακολουθείται για την προαγωγή και τον έλεγχο της ανάπτυξης και παρέχει ένδειξη των προθέσεων της Κυβέρνησης αναφορικά με τις χρήσεις γης, την κατανομή πληθυσμού, την απασχόληση, τον εντοπισμό της τουριστικής ανάπτυξης, των υπηρεσιών, των περιοχών προστασίας και διατήρησης κ.λπ. Ωστόσο, το Σχέδιο για τη Νήσο δεν εφαρμόζεται, καθώς μετά την Τουρκική εισβολή και κατοχή, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί να ασκήσει έλεγχο σε ολόκληρη την επικράτειά της.

Η καταγραφή των χρήσεων γης και των έργων υποδομής έχει βασιστεί σε πληροφορίες που παραχωρήθηκαν από Κρατικά Τμήματα / Υπηρεσίες ή είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο (πχ. ΤΑΘΕ, Τμήμα Αρχαιοτήτων, Τμήμα Δημοσίων Έργων, κα.).

3.3.2 Κάλυψη Γης

Η γη είναι ένας πεπερασμένος πόρος και ο τρόπος που αξιοποιείται από τον άνθρωπο αποτελεί ένα από τους κυριότερους λόγους της αλλαγής του περιβάλλοντος, με σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής και τα οικοσυστήματα.

Η κάλυψη γης για αστική ανάπτυξη προέρχεται κυρίως από γεωργική γη, αλλά ορισμένες φορές και από φυσικά ενδιαιτήματα και οικοσυστήματα, τα οποία παρέχουν σημαντικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, όπως η ρύθμιση της ισορροπίας του νερού, η προστασία από πλημμύρες, κ.ά.

Παρά το γεγονός ότι η τάση της κάλυψης γης από το 2000 παραμένει η ίδια όπως και στην προηγούμενη δεκαετία (1990 - 2000), η κατάληψη γης από την αστική ανάπτυξη και τις υποδομές μεταφορών είναι ελαφρώς ταχύτερη από ότι στα προηγούμενα 10 χρόνια και ακολουθεί τη συνεχή τάση που παρατηρείται από τη δεκαετία του 1980.

Μερικές από τις κύριες αιτίες αλλαγής κάλυψης γης ομαδοποιούνται στα εξής:

- Στέγαση, υπηρεσίες και αναψυχή
- Βιομηχανικές και εμπορικές περιοχές
- Δίκτυα μεταφορών και υποδομές
- Ορυχεία, λατομεία, χώροι απόρριψης αποβλήτων και εργοτάξια.
- Μεταβατικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης

Οι χρήσεις γης εκφράζονται σε εκτάρια ή Km². Τα αποτελέσματα της αλλαγής κάλυψης γης παρουσιάζονται ως μέση ετήσια αλλαγή, ποσοστό επί της έκτασης της χώρας και ποσοστό γης που καταλήφθηκε από αστική ανάπτυξη ή άλλη κάλυψη.

Στην Κύπρο, το μεγαλύτερο μέρος της γης για τη δημιουργία αστικής ανάπτυξης ή άλλων τεχνητών εκτάσεων, για το διάστημα 2000 - 2006, προήλθε από βοσκοτόπους και γεωργικές εκτάσεις (39%). Επίσης, μεγάλο ποσοστό (34%) προέρχεται από καλλιεργήσιμη γη και ακολουθούν τα φυσικά λιβάδια, ερεικώνες και σκληρόφυλλη βλάστηση.

Ο κυριότερος λόγος αύξησης των αναγκών για αστικές περιοχές ή άλλες τεχνητές περιοχές είναι για στέγαση, υπηρεσίες και αναψυχή. Σε πολύ μικρότερο ποσοστό η αύξηση των αναγκών οφείλεται στη χρήση για βιομηχανικούς και εμπορικούς σκοπούς. Το 2012 παρατηρήθηκε αύξηση στην έκταση των τεχνητών επιφανειών σε σύγκριση με τις προηγούμενες καταγραφές (2000 και 2006), όπου η διαφορά από το 2000 είναι περίπου

13,000 ha. Αντίστοιχη είναι η μείωση των γεωργικών και δασικών/ ημιφυσικών περιοχών. Το 2009 το ποσοστό σφράγισης του εδάφους στην Κύπρο ανήλθε στο 3,54%, συγκριτικά με 3,16% το 2006 (Εικόνα 4.9). Το μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης ήταν 4,028% αναλογικά με το 2006 και 0,127% για την περίοδο 2006-2009 αναλογικά με τη συνολική επιφάνεια του νησιού.¹

3.3.3 Δήλωση Πολιτικής

Η Δήλωση Πολιτικής αποσκοπεί στη δημιουργία ενιαίου και ολοκληρωμένου πλαισίου, με βάση το οποίο προάγεται, ρυθμίζεται, ελέγχεται και υλοποιείται η ανάπτυξη στην ύπαιθρο, διασφαλίζοντας τη βέλτιστη αξιοποίηση αναπτυξιακών δυνατοτήτων κάθε περιφέρειας ή περιοχής καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος της υπαίθρου. Η Δήλωση Πολιτικής εφαρμόζεται σε όλες τις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές που δεν καλύπτονται από Τοπικά Σχέδια.

Οι πολιτικές αποφάσεις που καθορίζουν τις χρήσεις γης και κατ' επέκταση την κάλυψη γης, προϋποθέτουν συμβιβασμούς μεταξύ πολλών και διαφορετικών συμφερόντων, όπως π.χ. της βιομηχανίας, των μεταφορών, της ενέργειας, της γεωργίας, της δασοκομίας, κλπ. Αυτοί οι συμβιβασμοί προϋποθέτουν ορθό χωροταξικό σχεδιασμό γιατί έχουν έμμεσες ή άμεσες επιπτώσεις στην αστική ανάπτυξη. Η υιοθέτηση των Οδηγιών για την Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και τη Στρατηγική Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, έχει δείξει ότι μπορεί να βελτιώσει την εξέταση των περιβαλλοντικών πτυχών σε έργα, σχέδια ή προγράμματα.

Τέλος, οι χρήσεις γης αντιμετωπίζονται από τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) όσο αφορά στις χρήσεις γης, στην αλλαγή χρήσεων γης και στη δασοκομία (LULUCF) και από την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κλιματική Αλλαγή.

¹Εκθεση για την Κατάσταση του Περιβάλλοντος, 2015

3.3.4 Πολεοδομικές Ζώνες

Με βάση τα ισχύοντα Σχέδια Ανάπτυξης στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας καθορίζονται Πολεοδομικές Ζώνες, οι οποίες σε πολύ γενικές γραμμές διαχωρίζονται σε Ζώνες Ανάπτυξης και Ζώνες εκτός Ορίου Ανάπτυξης. Σε μεμονωμένο αριθμό περιοχών της Κυπριακής Δημοκρατίας και ειδικότερα στις κοινότητες οι οποίες πριν την Τουρκική Εισβολή του 1974 ήταν αμιγώς τουρκοκυπριακές, δεν καθορίζονται Πολεοδομικές Ζώνες λόγω της εγκατάλειψης των οικισμών και της αδυναμίας ορθολογιστικής ανάπτυξης ως αποτέλεσμα των ιδιαιτεροτήτων του ιδιοκτησιακού καθεστώτος (επικράτηση τουρκοκυπριακών περιουσιών).

Για κάθε κατηγορία Πολεοδομικών Ζωνών υπάρχουν διάφορες βαθμίδες ανάλογα με την επιδιωκόμενη ένταση της ανάπτυξης (πχ. στις Οικιστικές Ζώνες των Τοπικών Σχεδίων με τον κωδικό Κα, υπάρχουν οι βαθμίδες Κα2, Κα3, Κα4, κα.). Σε καθεμιά βαθμίδα καθορίζονται διαφορετικοί συντελεστές ανάπτυξης (Συντελεστής Δόμησης, Ποσοστό Κάλυψης, Αριθμός Ορόφων και Ύψος) από όπου προκύπτει ο όγκος και η πυκνότητα της επιτρεπόμενης χρήσης. Επίσης, για κάθε κατηγορία Πολεοδομικής Ζώνης καθορίζονται οι επιτρεπόμενες χρήσεις προς χωροθέτηση, όπως για παράδειγμα στις Οικιστικές Ζώνες καθορίζεται ως επικρατούσα χρήση η οικιστική, ενώ επιτρέπονται και άλλες συμβατές χρήσεις υπό προϋποθέσεις. Στις περιοχές των Τοπικών Σχεδίων είναι χαρακτηριστική η επικράτηση Ζωνών Ανάπτυξης, σε αντίθεση με τις περιοχές της Δήλωσης Πολιτικής όπου επικρατούν οι Αγροτικές Ζώνες και οι Ζώνες Προστασίας.

3.4 Κλίμα και Κλιματική Αλλαγή

3.4.1 Κλίμα

Οι κλιματολογικές συνθήκες της Κύπρου επηρεάζονται τόσο από τη μορφολογία του εδάφους και το γεγονός ότι γειτνιάζει με τη θάλασσα, όσο και από την γεωγραφική της θέση αλλά και τη γενική κυκλοφορία των αερίων μαζών της ατμόσφαιρας που δημιουργούνται ή και που περνούν πάνω από την Κύπρο. Από τα μορφολογικά δεδομένα τον σημαντικότερο ρόλο στην διαμόρφωση του κλίματος διαδραματίζει η οροσειρά του Τροόδους και (σε μικρότερο βαθμό) η οροσειρά του Πενταδάκτυλου, με την πεδιάδα της Μεσαορίας (η οποία παρεμβάλλεται μεταξύ των δύο οροσειρών) να διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του κλίματος.

Το κλίμα της Κύπρου χαρακτηρίζεται ως ήπιο μεσογειακό, με κύρια χαρακτηριστικά τους ζεστούς και ξηρούς καλοκαιρινούς μήνες (μέσα του Μάη ως τα μέσα του Σεπτέμβρη) και τους βροχερούς, αλλά ήπιους χειμερινούς μήνες (μέσα του Νοέμβρη ως τα μέσα του Μάρτη), καθώς και τις δυο ενδιαμέσες μεταβατικές εποχές, του φθινοπώρου και της άνοιξης, που χαρακτηρίζονται από περιορισμένη διάρκεια.

Κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, το κλίμα της Κύπρου επηρεάζεται από το εποχιακό βαρομετρικό χαμηλό με κέντρο την νοτιοδυτική Ασία, τον μόνιμο υποτροπικό αντικυκλώνα των Αζορών, καθώς και το χαμηλό βαρομετρικό της Σαχάρας, με αποτέλεσμα τις υψηλές θερμοκρασίες και την εξαιρετικά χαμηλή βροχόπτωση με μέση τιμή που δεν ξεπερνά το 5% της μέσης ετήσιας βροχόπτωσης.

Κατά την διάρκεια της χειμερινής περιόδου το κλίμα επηρεάζεται κυρίως από τον μόνιμο υποτροπικό αντικυκλώνα των Αζορών, τον σιβηρικό αντικυκλώνα, το χαμηλό βαρομετρικό της ερήμου της Β. Αφρικής και της τροπικής περιοχής του Ατλαντικού, αλλά και από μικρές υφέσεις και μέτωπα με κατεύθυνση κίνησης από δυτικά προς τα ανατολικά. Οι καιρικές αυτές διαταραχές διαρκούν συνήθως από μια μέχρι τρεις μέρες κάθε φορά και δίνουν τις μεγαλύτερες ποσότητες βροχής. Οι δύο οροσειρές (οροσειρά Τροόδους και οροσειρά Πενταδάκτυλου) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των μετεωρολογικών συνθηκών στο νησί. Χιόνι παρατηρείται μόνο στα βουνά του Τροόδους στο κεντρικό τμήμα του νησιού.

3.4.2 Κλιματική Αλλαγή

Σύμφωνα με τα πορίσματα της 5ης Έκθεσης της Ομάδας Εργασίας I της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC, 2013), από το 1950 μέχρι σήμερα πολλές από τις παρατηρούμενες ατμοσφαιρικές και κλιματικές παραμέτρους παρουσιάζουν αλλαγές άνευ προηγουμένου σε πλαίσιο δεκαετιών έως και χιλιετιών. Οι μετρούμενες τιμές της θερμοκρασίας, τόσο της ατμόσφαιρας όσο και των ωκεανών, παρουσιάζουν αύξηση σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ το ποσοστό του χιονιού και του πάγου έχει αντίστοιχα μειωθεί. Ως κυριότερο αίτιο της παρατηρούμενης αύξησης της θερμοκρασίας, αλλά και των ακραίων καιρικών φαινομένων όπως είναι οι πλημμύρες, οι καύσωνες, οι έντονες περίοδοι ξηρασίας, θεωρείται η ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία αυξάνει με επιταχυνόμενους ρυθμούς τις συγκεντρώσεις των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Μάλιστα, για να περιοριστεί η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη στους 2°C σε σχέση με τα επίπεδα της προ-βιομηχανικής εποχής, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου θα πρέπει άμεσα να περιοριστούν σε πολύ μεγάλο βαθμό, διαφορετικά τα αποτελέσματα θα είναι μη αναστρέψιμα.

3.5 Μετεωρολογικά Δεδομένα

3.5.1 Βροχόπτωση - Χαλαζόπτωση - Χιόνια

Η Κύπρος χαρακτηρίζεται από έλλειψη πόρων γλυκού νερού για αντιμετώπιση των υδρευτικών αναγκών και περιορισμού των δυνατοτήτων γεωργικής εκμετάλλευσης των εδαφών, αλλά και την γενική παραγωγικότητα του χερσαίου οικοσυστήματος. Τα τελευταία 50 χρόνια προτεραιότητα του κράτους ήταν η ανάπτυξη των υδάτινων πόρων (δημιουργία ταμιευτήρων νερού) και η προώθηση μέτρων εξοικονόμησης. Παρόλα αυτά η περιορισμένη διαθεσιμότητα νερού παραμένει γεγονός. Οι μακρές και συχνές περίοδοι ανομβρίας έχουν καταδείξει ότι η αποθήκευση του νερού στα μεγάλα φράγματα δεν αποτελεί εχέγγυο για την επάρκεια του μακροπρόθεσμου, αλλά επιτρέπει μόνο βραχυπρόθεσμο προγραμματισμό.

Η συνολική μέση βροχόπτωση στους μήνες Δεκέμβρη, Γενάρη και Φλεβάρη αντιστοιχεί περίπου με το 60% της ετήσιας βροχόπτωσης. Η μείωση της βροχόπτωσης εντοπίζεται κυρίως στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα, οπότε η συχνότητα ολιγομβρίας και ανομβρίας παρουσιάζεται αυξημένη σε σχέση με το πρώτο μισό του αιώνα. Η μέση βροχόπτωση στην τελευταία δεκαετία του αιώνα είναι επίσης μεταξύ των χαμηλότερων τιμών για τις διάφορες δεκαετίες του αιώνα ενώ η τάση συνεχίζεται και στα τελευταία επτά χρόνια με εξαίρεση τις χρονιές 2001 -2004.

Οι κλιματικές αλλαγές έχουν επηρεάσει σημαντικά και την Κύπρο. Οι αλλαγές είναι εμφανείς στην βροχόπτωση και στη θερμοκρασία. Η μέση βροχόπτωση στην περίοδο 1991/92 - 2011/12 (21 υδρομετεωρολογικά έτη) είναι 472 mm ή κατά 6% χαμηλότερη από την κανονική (503 mm) της περιόδου 1961 - 1990. Σύμφωνα με τους πιο πάνω ρυθμούς αναμένεται ότι μέχρι το 2030 η βροχόπτωση θα ελαττωθεί κατά 10-15% σε σύγκριση με τις κανονικές τιμές της περιόδου 1961-1990.

Η επίδραση του ανάγλυφου της ξηράς στην κατανομή της βροχόπτωσης είναι σημαντική, με τη μέση ετήσια βροχόπτωση στις νοτιοδυτικές προσήνεμες περιοχές της οροσειράς του Τροόδους να αυξάνεται από περίπου 450 mm στους πρόποδες, σε 1.100 mm στην κορυφή του Ολύμπου ενώ, στις υπήνεμες πλαγιές, η βροχόπτωση ελαττώνεται σταθερά κατεβαίνοντας προς τα βόρεια και τα ανατολικά με τιμές μεταξύ 300 και 350 mm στην κεντρική πεδιάδα και τις πεδινές νοτιοανατολικές περιοχές. Η οροσειρά του Πενταδακτύλου στο βόρειο τμήμα του νησιού προκαλεί σχετικά μικρή αύξηση στη βροχόπτωση που φτάνει τα 550 mm στις κορυφογραμμές της.

Οι περισσότερες βροχές παρατηρούνται εντός της χειμερινής περιόδου (μέσα Νοέμβρη μέχρι μέσα Μάρτη), ενώ την άνοιξη και το φθινόπωρο οι βροχές είναι κυρίως τοπικές. Η βροχόπτωση του καλοκαιριού είναι εξαιρετικά χαμηλή, τοπικού χαρακτήρα και πέφτει στις ορεινές περιοχές και στην κεντρική πεδιάδα κατά τις πρώτες απογευματινές ώρες. Καταιγίδες παρατηρούνται πιο σπάνια από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο, συμβαίνουν όμως κατά μέσο όρο 4-5 μέρες σε κάθε μήνα, από τον Οκτώβρη μέχρι τον Ιανουάριο και σε 2-3 μέρες από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάιο.

Χαλαζοπτώσεις παρατηρούνται κατά μέσο όρο 2-3 φορές το χρόνο στις πεδινές περιοχές και μέχρι 10 φορές το χρόνο στις ορεινές, συνήθως κατά τη χειμερινή περίοδο με επίκεντρο την περίοδο από τον μήνα Δεκέμβριο μέχρι τον Απρίλιο. Είναι πολύ πιθανόν όμως να υπάρξουν χαλαζοπτώσεις και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες οι οποίες έχουν ιδιαίτερα σημαντικό αντίκτυπο στις καλλιέργειες.

Οι χιονοπτώσεις αποτελούν συνηθισμένο φαινόμενο κατά την χειμερινή περίοδο σε περιοχές της οροσειράς του Τροόδους, που βρίσκονται σε υψόμετρο άνω των 1.000 m, σπανίζουν όμως στις πεδινές περιοχές και στην οροσειρά του Πενταδακτύλου. Φαινόμενα παγετού συμβαίνουν συχνά κατά την διάρκεια του χειμώνα και της άνοιξης.

3.5.2 Θερμοκρασία, Υγρασία, Ανέμοι

Το ετήσιο εύρος της θερμοκρασίας του αέρα είναι αρκετά μεγάλο και κυμαίνεται γύρω στους 18°C στις εσωτερικές περιοχές και γύρω στους 14°C στα παράλια. Όπως επιτάσσει το Μεσογειακό της κλίμα, η Κύπρος έχει ζεστά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες, ωστόσο το ανάγλυφο και η επίδραση της θάλασσας διαφοροποιούν την εικόνα αυτή από τόπο σε τόπο. Αποτέλεσμα αυτού είναι τα πιο δροσερά καλοκαίρια και οι σχετικά πιο ήπιοι χειμώνες στις παράλιες περιοχές και ειδικότερα στις δυτικές. Οι διαφορές μεταξύ των μέγιστων θερμοκρασιών του κύκλου μέρας-νύχτας είναι επίσης μεγάλες ιδιαίτερα στις εσωτερικές περιοχές το καλοκαίρι. Οι μέσες ημερήσιες θερμοκρασίες τους καλοκαιρινούς μήνες (Ιούλιος-Αύγουστος) κυμαίνονται μεταξύ 29°C στα πεδινά και 22°C στις ψηλότερες κορυφές του Τροόδους, ενώ οι μέσες μέγιστες θερμοκρασίες στους μήνες αυτούς είναι 36 °C και 27 °C αντίστοιχα. Κατά τους χειμερινούς μήνες, οι μέσες ημερήσιες θερμοκρασίες είναι 10°C στα πεδινά και 3°C στις ψηλότερες κορυφές του Τροόδους, με μέσες ελάχιστες θερμοκρασίες 5°C και 0°C αντίστοιχα.

Έχει παρατηρηθεί τάση αύξησης της μέσης μέγιστης ημερήσιας και μέσης ελάχιστης ημερήσιας θερμοκρασίας σε ολόκληρη την Κύπρο από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 έως τα μέσα της δεκαετίας του 2010. Η τάση αύξησης της μέσης ελάχιστης ημερήσιας θερμοκρασίας φαίνεται να είναι μεγαλύτερη σε όλους τους σταθμούς καταγραφής θερμοκρασιών. Ο μέσος αριθμός ημερών με παγετό εδάφους έχει μειωθεί σημαντικά. Συγκεκριμένα, την περίοδο 1986 - 1999, στην Πόλη Χρυσοχούς ο μέσος αριθμός ημερών ήταν 6,6 ενώ την περίοδο 2000 - 2013 ήταν 2. Αντίστοιχα, στη Λάρνακα την περίοδο 1986 - 2001 ο μέσος αριθμός ημερών ήταν 7,1 ενώ την περίοδο 2002 - 2015 ήταν 4,6. Στην περιοχή της Κύπρου, οι προσομοιώσεις των κλιματικών μοντέλων (αξιοποίηση των Regional Climate Models - RCMs) προβλέπουν την αύξηση της μέγιστης θερμοκρασίας από 1,3°C ως 1,9°C για τα έτη 2012 - 2050 και 3,6°C ως 5°C για τα έτη 2071 - 2100. Αντίστοιχα, οι προσομοιώσεις που αφορούν την ελάχιστη θερμοκρασία παρουσιάζουν αύξηση 1,5°C για τα έτη 2021 - 2050 και 4°C για τα έτη 2071 - 2100. Ακόμη, προβλέπεται μείωση των βροχοπτώσεων κατά τους χειμερινούς μήνες και αύξηση των περιόδων ξηρασίας μεταξύ 2021 - 2050, ενώ οι προβλέψεις για τα έτη 2071 - 2100 παρουσιάζουν πιο έντονες κλιματικές μεταβολές.¹

Όσον αφορά στην ημερήσια τιμή της σχετικής υγρασίας του αέρα, αυτή κυμαίνεται κυρίως μεταξύ 65% και 95% για την χειμερινή περίοδο, ενώ για τη καλοκαιρινή περίοδο παρουσιάζει σημαντική μείωση: στα πεδινά φτάνει στο 30% ενώ καταγράφονται και τιμές της τάξης μέχρι και 15%. Κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι τιμές προσομοιάζουν εκείνες των ημερησίων χειμερινών.

Όσον αφορά στο πεδίο ανέμου, οι γενικοί άνεμοι στην περιοχή της Μεσογείου είναι κυρίως ελαφροί ως μέτριοι δυτικοί ή νοτιοδυτικοί το χειμώνα και βόρειοι ή βορειοδυτικοί το καλοκαίρι. Οι άνεμοι στην περιοχή της Κύπρου είναι κυρίως ελαφροί ως μέτριοι με τους ισχυρούς ανέμους να είναι μικρής διάρκειας και να συμβαίνουν σε περιπτώσεις μεγάλης κακοκαιρίας. Άνεμοι ταχύτητας της τάξης των 34 κόμβοι και πάνω είναι σπάνιοι και συμβαίνουν κυρίως στις προσήνεμες περιοχές όταν επηρεάζουν την Κύπρο συστήματα με πολύ χαμηλές πιέσεις.

Επιπλέον, ανά περιοχή επικρατούν τοπικοί άνεμοι όπως είναι οι θαλάσσιες και απόγειες αύρες στις παράλιες περιοχές και οι αναβατικοί και καταβατικοί άνεμοι στις ορεινές περιοχές. Οι θαλάσσιες αύρες και οι αναβατικοί άνεμοι παρουσιάζονται με μεγαλύτερη ένταση κατά την καλοκαιρινή περίοδο, ενώ οι απόγειες αύρες στις παράλιες περιοχές και οι καταβατικοί άνεμοι στις ορεινές περιοχές έχουν τη μεγαλύτερή τους ένταση κατά τους μήνες του χειμώνα. Πολύ σπάνια επίσης συμβαίνουν ανεμοστρόβιλοι πάνω από θάλασσα ή πάνω από ξηρά με διάμετρο περίπου 100 m.

3.5.3 Παράκτιο Κλίμα

Η άμεση γειτνίαση του παράκτιου χώρου με την θάλασσα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της διαμόρφωσης του παράκτιου κλίματος. Οι παράλιες περιοχές, και ιδιαίτερα οι Δυτικές, χαρακτηρίζονται από πιο δροσερά καλοκαίρια και πιο ήπιους χειμώνες από ό,τι το εσωτερικό. Οι διαφορές θερμοκρασίας μεταξύ των παράκτιων περιοχών της Κύπρου και των ηπειρωτικών περιοχών μπορεί να φτάσει μέχρι και τους 10°C, ιδιαίτερα την καλοκαιρινή περίοδο.

Πιο συγκεκριμένα, η ετήσια μέση θερμοκρασία κυμαίνεται γύρω στους 24°C για την μέρα ενώ για την νύχτα γύρω στους 14°C. Για την καλοκαιρινή περίοδο και τον μήνα Απρίλιο η ημερήσια θερμοκρασία κυμαίνεται από 21-23°C (ημέρα) έως 11-13°C (νυχτερινή), ενώ για τον μήνα Νοέμβριο, που σηματοδοτεί και το τέλος της καλοκαιρινής περιόδου, η θερμοκρασία κυμαίνεται από 22-23°C (ημερήσια) έως 12-14°C (νυχτερινή). Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του Ιουλίου και του Αυγούστου, η μέση ημερήσια θερμοκρασία είναι γύρω στους 33°C και για την νύχτα γύρω στους 23°C, ενώ για τον Ιούνιο και Σεπτέμβριο οι αντίστοιχες θερμοκρασίες είναι 30°C για την ημέρα και 20°C για τη νύχτα.

Κατά την χειμερινή περίοδο, οι θερμοκρασίες για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο, κυμαίνονται από 16-17°C τη μέρα και 7-9°C. Για τους μήνες Μάρτιο και Δεκέμβρη οι αντίστοιχες θερμοκρασίες είναι 17-19°C (ημερήσιες) και 8-11°C (νυχτερινές).

Η θερμοκρασία του επιφανειακού νερού στην ανοιχτή θάλασσα είναι πάνω από 22 βαθμούς Κελσίου την καλοκαιρινή περίοδο με μέγιστο τους 27°C τον Αύγουστο. Κατά την χειμερινή περίοδο, η θερμοκρασία του επιφανειακού θαλάσσιου νερού κατεβαίνει στους 16°C ή 17°C. Οι θερμοκρασίες αυτές δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα για τα επιφανειακά νερά των ακτών (βάθους 3-4 m). Η ημερήσια κύμανση της θερμοκρασίας του νερού της θάλασσας είναι σημαντική μόνο στα πολύ ρηχά νερά με βάθος λιγότερο από 1 m. Σε νερά με μεγαλύτερο βάθος η κύμανση αυτή είναι πολύ μικρή.

Οι ώρες ηλιοφάνειας των ακτών κυμαίνονται στις 3.400 ώρες τον χρόνο, με μέσο όρο τις 5-6 ώρες τη μέρα για τον μήνα Δεκέμβριο και τις 12-13 ώρες τον μήνα Ιούλιο.

Κύριο ρυθμιστή του παράκτιου κλίματος αποτελεί το φαινόμενο της θαλάσσιας αύρας. Το σύστημα αυτό κυκλοφορίας του αέρα οφείλεται στη διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ της ξηράς και της θάλασσας, η οποία δημιουργεί διαφορές στην ατμοσφαιρική πίεση πάνω από την ξηρά και τη θάλασσα. Η θαλάσσια αύρα αρχίζει να δημιουργείται το πρωί των ζεστών ημερών, όταν η ξηρά γίνεται θερμότερη από την επιφάνεια της θάλασσας. Τότε ο θερμός αέρας πάνω από τη ξηρά αρχίζει να ανεβαίνει και ο δροσερός αέρας από τη θάλασσα κινείται προς τη ξηρά για να τον αντικαταστήσει. Τη νύχτα η ξηρά ψύχεται περισσότερο από τη θάλασσα και ο πιο θερμός αέρας βρίσκεται τώρα πάνω από τη θάλασσα. Δημιουργείται τότε ένα νέο κύμα κυκλοφορίας του αέρα αντίστροφο του προηγούμενου, που ονομάζεται απόγειος αύρα. Στο σύστημα αυτό ο αέρας κοντά στην επιφάνεια κινείται από την ξηρά προς τη θάλασσα αλλά με μικρότερη ταχύτητα από τη θαλάσσια αύρα. Η απόγειος αύρα μπορεί να παρατηρηθεί σε όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Καθώς η Κύπρος τοποθετείται στα μέσα γεωγραφικά πλάτη, η έντονη ηλιακή ακτινοβολία δημιουργεί μεγάλες διαφορές θερμοκρασίας μεταξύ ξηράς και θάλασσας, τόσο κατά την διάρκεια της ημέρας όσο και κατά την διάρκεια της νύχτας. Αποτέλεσμα αυτού είναι το φαινόμενο να παρατηρείται πολύ συχνά, ιδιαίτερα την θερμή περίοδο του έτους (Απρίλη μέχρι Οκτώβρη) ωστόσο μπορεί να παρατηρηθεί θαλάσσια αύρα και το χειμώνα όταν υπάρχει καλοκαιρία. Οι θαλάσσιες και απόγειες αύρες παρατηρούνται κυρίως στις παράλιες περιοχές, αλλά γίνονται αισθητές μέχρι 35 km στο εσωτερικό. Στον μηχανισμό της θαλάσσιας αύρας οφείλεται επίσης το γεγονός ότι η ημερήσια κύμανση της σχετικής υγρασίας στις παράλιες περιοχές το καλοκαίρι είναι μικρότερη από ό,τι στην κεντρική πεδιάδα.

3.5.4 Προβλέψεις για το Κλίμα της Κύπρου

Σύμφωνα με προσομοιώσεις υψηλής χωρικής ανάλυσης με περιοχικά κλιματικά μοντέλα (RCMs), υπολογίζεται ότι η αύξηση της ετήσιας μέγιστης θερμοκρασίας, για την περίοδο 2021 - 2030, προβλέπεται να είναι 1 - 1,5°C.

Όσον αφορά στη βροχόπτωση, για την περίοδο 2021 - 2030 δεν διαφαίνονται σημαντικές αλλαγές με τις μεγαλύτερες μειώσεις (της τάξεως των 10 - 20 mm ετησίως) να συναντώνται στις ορεινές περιοχές του Τροόδους. Οι περίοδοι ξηρασίας αναμένεται να αυξηθούν την περίοδο 2021 - 2030, κατά 3-5 ημέρες στις παράκτιες περιοχές.

Ο ετήσιος αριθμός των ημερών με θερμοκρασία άνω των 35°C αναμένεται να αυξηθεί σε 19 ημέρες στις νότιες περιοχές, 17 ημέρες στις ανατολικές και μόλις 2-3 μέρες στις δυτικές περιοχές. Αύξηση αναμένεται και στις τροπικές νύχτες: για την περίοδο 2021 - 2050 ο αριθμός των θερμών νυχτών αναμένεται να φτάσει τις 32 ημέρες για τις δυτικές περιοχές και τις 25 - 30 μέρες για τις ανατολικές και τις νότιες περιοχές.

3.6 Φυσικό περιβάλλον

3.6.1 Τοπογραφία και Γεωμορφολογία

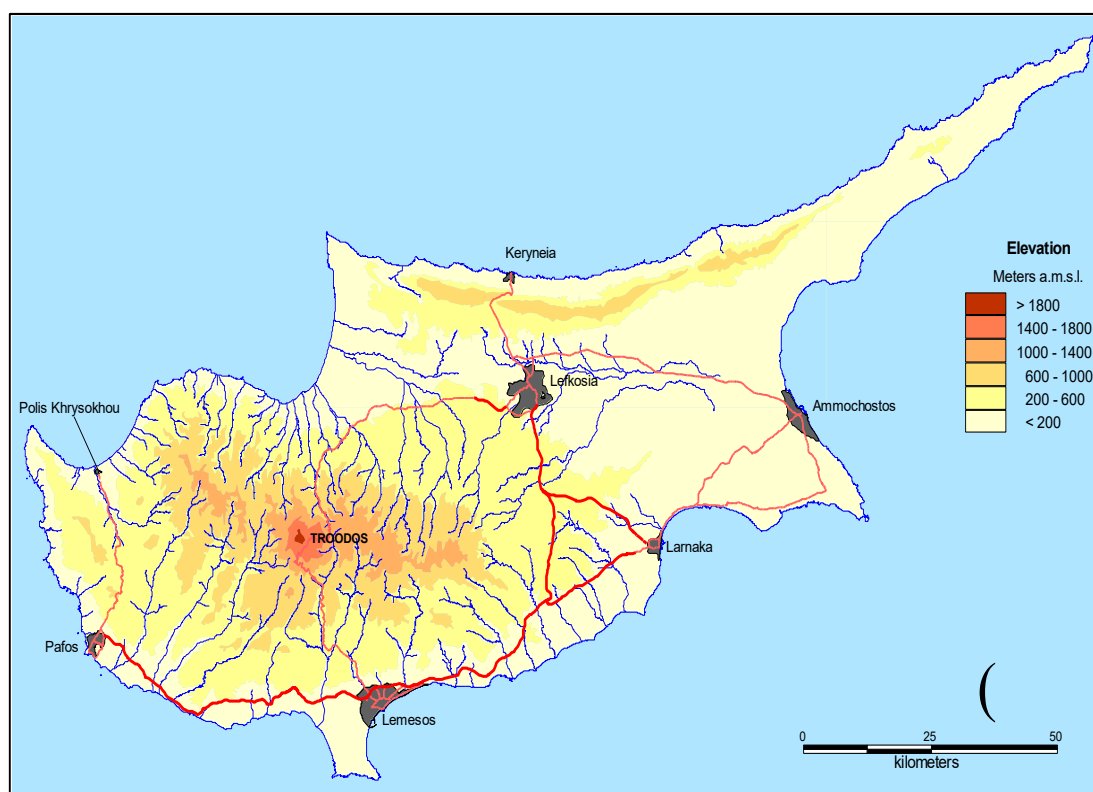
Η Κύπρος είναι από τις λίγες χώρες στον κόσμο όπου η γεωλογία υπήρξε πρωταρχικός παράγοντας στη διαμόρφωση του φυσικού της περιβάλλοντος. Η γεωλογία ήταν επίσης καθοριστικός παράγοντας στην ιστορική, πολιτιστική και κοινωνικοοικονομική εξέλιξη του νησιού τόσο κατά την αρχαιότητα όσο και κατά τους νεότερους χρόνους. Η γένεση του νησιού είναι το αποτέλεσμα μιας σειράς μοναδικών και πολύπλοκων γεωλογικών διεργασιών, που κατέστησε την Κύπρο γεωλογικό πρότυπο για τους γεωεπιστήμονες όλου του κόσμου και συνέβαλε στην κατανόηση της εξέλιξης των ωκεανών και του πλανήτη Γη γενικότερα.

Το χερσαίο κομμάτι εμφανίζει ποικιλομορφία ανάλογη με τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, την έκταση, το ύψος και την κλίση των ορεινών και πεδινών περιοχών. Σε αυτά περιλαμβάνονται ψηλά βουνά (Τρόδος), κάμποι (πεδιάδα της Μεσαορίας), ποτάμια και τεχνητές λίμνες.

Η δασώδης κορυφή του Τροόδους είναι το βαθύτερο στρώμα ενός κομματιού ωκεάνιου φλοιού και του ανώτερου μανδύα της γης, είναι δηλαδή ένα οφιολιθικό σύμπλεγμα που σχηματίστηκε πριν 90 εκ. χρόνια 8.000 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Αποτέλεσμα της μακρόχρονης συνύπαρξης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον είναι η αμφίδρομη διαμόρφωση των δύο. Τα παραδείγματα αυτής της συνδιαμόρφωσης είναι πολλά: οι ξερολιθιές που χαρακτηρίζουν το τοπίο και την προσπάθεια του ανθρώπου να δημιουργήσει καλλιεργήσιμη γη, οι ελαιώνες και αμπελώνες και αντίστοιχα η επιρροή της θάλασσας στην ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας και της αλιείας, όπως επίσης και οι διατροφικές συνήθειες των κατοίκων και τα ιδιαίτερα τοπικά προϊόντα του νησιού.

Σήμερα ο φυσικός πλούτος, το ιδιαίτερο τοπίο και το σημαντικό πολιτισμικό απόθεμα του νησιού αποτελούν πόλο έλξης χιλιάδων τουριστών κάθε χρόνο και τη σημαντικότερη πηγή εσόδων για τους κατοίκους του.

Χάρτης 3.3: Τοπογραφικός χάρτης της Κύπρου

Η Κύπρος μπορεί να διαχωριστεί με βάση τη γεωμορφολογία της σε τρεις περιοχές:

- στην οροσειρά του Πενταδάκτυλου που περιλαμβάνει επίσης τη χερσόνησο της Καρπασίας,
- την οροσειρά του Τροόδους και τη φυσική προέκτασή της και
- στις αλλουβιακές πεδιάδες (κυρίως της Μόρφου και Αμμοχώστου)

Το ανάγλυφο του νησιού αποτελείται κυρίως από την οροσειρά του Τροόδους, η οποία καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των νότιων και δυτικών τμημάτων του νησιού (έκταση

περίπου 3,200km²) και φτάνει σε ύψος 1,952m και την οροσειρά του Πενταδακτύλου, μια στενή επιμήκη τοξοειδή οροσειρά, που εκτείνεται κατά μήκος της Βόρειας ακτής και η οποία καταλαμβάνει πολύ μικρότερη έκταση και χαμηλότερα υψόμετρα (ψηλότερη κορυφή στα 1,024m). Η πεδιάδα της Μεσαορίας σχηματίστηκε από προσχωσιγενή εδάφη και διασχίζεται από τους ποταμούς Πεδιαίο (ο μεγαλύτερος στο νησί) και Σερράχη. Το νησί περιβάλλεται από πέντε στενές παράκτιες πεδιάδες στις οποίες απαντώνται θαλάσσιες αναβαθμίδες. Οι πεδιάδες αυτές είναι της Κερύνειας, της Λάρνακας, της Λεμεσού-Αυδήμου, της Πάφου και της Χρυσοχούς. Η ακτογραμμή κυμαίνεται από απόκρημνους βράχους και απρόσιτες βραχώδεις ακτές με θαλάσσιες σπηλιές μέχρι ομαλές πλαγιές με αμμώδεις παραλίες.

Η Κύπρος χωρίζεται γεωλογικά σε τέσσερις ζώνες:

- (α) τη Ζώνη Πενταδακτύλου που αποτελείται από ανακρυσταλλωμένους ασβεστόλιθους που περιβάλλονται από ιζηματογενή πετρώματα,
- (β) τη Ζώνη Τροόδους που αποτελείται από πυριγενή πετρώματα,
- (γ) τη Ζώνη Μαμωνιών αποτελούμενη από εκρηξιγενή, ιζηματογενή και μεταμορφωμένα πετρώματα και
- (δ) τη Ζώνη των αυτόχθονων ιζηματογενών πετρωμάτων με μπεντονίτες, ηφαιστειοκλαστικά, συνονθύλευμα πετρωμάτων (melange), μάργες, κρητίδες, κερατόλιθους, ασβεστόλιθους κ.α.

Χάρτης 3.4: Γεωλογία της Κύπρου (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)

3.6.1.1 Οροσειρά του Πενταδάκτυλου

Η οροσειρά του Πενταδάκτυλου αναφέρεται και ως βόρεια οροσειρά ή οροσειρά της Κερύνειας. Είναι μια στενή και επιμήκης οροσειρά, που εκτείνεται από το ακρωτήριο Αποστόλου Ανδρέα στα ανατολικά μέχρι το ακρωτήριο Κορμακίτη στα δυτικά. Το πλάτος της σπάνια υπερβαίνει τα 5 χιλιόμετρα. Θεωρείται, μαζί με τα Κρητικά όρη, το νοτιότερο κομμάτι της αλπικής ορογενετικής ζώνης που εκτείνεται από τα Πυρηναία όρη στα δυτικά μέχρι τα Ιμαλαΐα όρη στα ανατολικά.

Το ανάγλυφο της οροσειράς είναι πολύ χαρακτηριστικό και παρουσιάζει μια σειρά βουνοκορφών με υψόμετρο από 740 μέχρι 1024 μέτρα. Το μεγαλύτερο υψόμετρο είναι στο κεντρικό τμήμα της οροσειράς με ψηλότερη κορυφή το Κυπαρισσόβουνο (1024 μέτρα). Ανατολικά και δυτικά το υψόμετρο μειώνεται σταδιακά.

Οι απότομες βουνοκορφές αποτελούνται από σκληρούς ανακρυσταλλωμένους ασβεστόλιθους, που δημιουργούν μια εντυπωσιακή τοπογραφία με απόκρημνες κορυφές, βαθιές κοιλάδες, κάθετες πλαγιές, φαράγγια και διάσελα καθώς επίσης επιφανειακά και υπόγεια καρστικά φαινόμενα, όπως σπήλαια, καταβόθρες και υπόγειες σήραγγες με πιο γνωστά τα σπήλαια του Κόρνου, του Προφήτη Ηλία και της Άσπρης Μούττης.

Βόρεια της οροσειράς η στενή παράκτια ζώνη παρουσιάζει μια εντυπωσιακή αμφιθεατρική τοπογραφία, που οφείλεται στις διάφορες αναβαθμίδες ως αποτέλεσμα των περιοδικών ανυψωτικών κινήσεων της Κύπρου κατά το Πλειόκαινο - Πλειστόκαινο.

Στη χερσόνησο της Καρπασίας συναντώνται χαρακτηριστικοί λόφοι, γνωστοί ως «κουέστες». Οι λόφοι αυτοί, με τη μια πλευρά απότομη (μέτωπο) και την άλλη ήπια (ράχη), είναι μορφές που σχηματίζονται σε σχετικά πρόσφατα αναδυθείσες περιοχές και το σχήμα τους είναι το αποτέλεσμα διαφορικής διάβρωσης.

Το μικρό πλάτος της οροσειράς του Πενταδάκτυλου και η καρστικοποίηση των ασβεστόλιθων δεν επιτρέπουν τη δημιουργία εκτεταμένου υδρογραφικού δικτύου. Αντίθετα, αυτό περιορίζεται σε μικρές και βαθιές κοιλάδες πολύ μικρού μήκους. Οι ποταμοί σ' αυτή τη γεωμορφολογική περιοχή ρέουν μόνο μετά από βροχόπτωση και η διάρκεια της ροής τους είναι πολύ σύντομη.

3.6.1.2 Οροσειρά του Τροόδους

Η οροσειρά του Τροόδους με τις παρυφές της κατέχει το κεντρικό με νοτιοκεντρικό μέρος της Κύπρου και καλύπτει σε έκταση τα 2/3 του νησιού. Γεωλογικά αποτελείται από το ομώνυμο οφιολιθικό σύμπλεγμα. Η ψηλότερη κορυφή του και ταυτόχρονα το ψηλότερο σημείο της Κύπρου είναι ο Όλυμπος με υψόμετρο 1952 μέτρα.

Η οροσειρά του Τροόδους είναι το κυρίαρχο μορφολογικό στοιχείο και το γεωλογικό υπόβαθρο της Κύπρου. Η γένεση και η ανάδυση της Κύπρου από το βυθό της θάλασσας είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη γένεση και ανύψωση του Τροόδους. Η οροσειρά αυτή παρουσιάζει ένα ποικιλόμορφο ανάγλυφο, ως αποτέλεσμα της διαφορετικής αντίστασης στη διάβρωση και αποσάθρωση των πετρωμάτων που τη δομούν. Το κεντρικό μέρος της οροσειράς, που παρουσιάζει και το μεγαλύτερο υψόμετρο, αποτελείται από πλουτώνια πετρώματα και χαρακτηρίζεται από ομαλές πλαγιές και αποστρογγυλεμένες κορυφές. Γύρω από τα πλουτώνια πετρώματα απαντώνται τα φλεβικά πετρώματα, τα οποία χαρακτηρίζονται από απότομες πλαγιές, βαθιές κοιλάδες και χαράδρες. Σε αντίθεση η περιφέρεια της οροσειράς που γεωλογικά αποτελείται από λάβες, παρουσιάζει ένα σχετικά ήπιο ανάγλυφο με λόφους και σχετικά αποστρογγυλεμένες επιφάνειες.

Οι παρυφές της οροσειράς και κυρίως οι νότιες, παρουσιάζουν χαρακτηριστικές «κουέστες» και υψώματα με απότομες κατωφέρειες. Η μορφολογία αυτή είναι χαρακτηριστική των ιζηματογενών σχηματισμών που εμφανίζονται στην επιφάνεια και που βασικά αποτελούνται από εναλλασσόμενα στρώματα κρητίδων και μαργών. Στις βόρειες παρυφές η μορφολογία είναι διαφορετική και χαρακτηρίζεται από δελταϊκές και αλλουβιακές αποθέσεις προϊόντων έντονης διάβρωσης των οφιολιθικών πετρωμάτων. Στις νοτιοδυτικές παρυφές της οροσειράς, λόγω της έντονης παρουσίας αργιλικών σχηματισμών, επικρατεί ένα ήπιο μορφολογικό ανάγλυφο με αποστρογγυλεμένες επιφάνειες. Κατά τόπους, λόγω της παρουσίας αλλόχθονων όγκων ανακρυσταλλωμένων ασβεστόλιθων και άλλων πετρωμάτων κυρίως πυριγενών παρουσιάζεται μια χαρακτηριστική τοπογραφία με τους όγκους αυτούς να ορθώνονται και να δεσπόζουν στο τοπίο.

Το ανάγλυφο και η τοπογραφία του Τροόδους επηρέασαν άμεσα το φυσικό περιβάλλον της Κύπρου και είναι οι κύριοι ρυθμιστές των κλιματολογικών συνθηκών και ειδικότερα της βροχόπτωσης και συνεπώς και των υδατικών της πόρων, επιφανειακών και υπογείων καθώς και της χλωρίδας και πανίδας του νησιού.

Η οροσειρά του Τροόδους παρουσιάζει ένα εκτεταμένο υδρογραφικό δίκτυο που είναι αποτέλεσμα των γεωλογικών συνθηκών, της γεωλογίας και της κατανομής της βροχόπτωσης. Το θολωτό σχήμα της οροσειράς βοηθά, ώστε το υδρογραφικό δίκτυο να είναι ακτινωτό με τους ποταμούς να κατευθύνονται από το κέντρο της οροσειράς προς την περιφέρεια. Το υδρογραφικό δίκτυο είναι δενδριτικής μορφής. Στις περιοχές όπου εμφανίζονται πυριγενή πετρώματα, οι κοιλάδες είναι σχετικά στενές σε σχήμα V και με μεγάλες κλίσεις των πρανών. Αντίθετα στις περιοχές των ιζηματογενών πετρωμάτων οι κοιλάδες είναι μικρού μήκους, με μικρές κλίσεις και γενικά ακολουθούν τον τεκτονισμό και την κλίση των πετρωμάτων. Ο κύριος κορμός του δικτύου στα ιζηματογενή πετρώματα είναι σχετικά ευθύς, με απότομες και απόκρημνες πλευρές και μικρά φαράγγια κατά τόπους.

Όταν οι ποταμοί αρχίζουν να ρέουν σε περιοχές όπου οι φυσικές κλίσεις είναι μικρές και οι επιφάνειες επίπεδες, ο βασικός κορμός τους πλαταίνει και δημιουργεί το πεδίο πλημμύρων. Το ίδιο συμβαίνει και στις εκβολές τους.

3.6.1.3 Οι αλλουβιακές πεδιάδες

Μεταξύ των οροσειρών του Πενταδάκτυλου και του Τροόδους εκτείνεται η πεδιάδα της Μεσαορίας, η οποία γεωμορφολογικά δεν θεωρείται ξεχωριστή ενότητα, αλλά είναι ουσιαστικά προέκταση των παρυφών των δύο οροσειρών. Η ζώνη επαφής των γεωμορφολογικών ζωνών του Πενταδάκτυλου και του Τροόδους ακολουθεί τις κοίτες των ποταμών Πεδιαίου και Οβγού.

Χαρακτηριστικές γεωμορφές της πεδιάδας της Μεσαορίας αποτελούν οι κορωνίδες. Πρόκειται για λόφους με σχήμα τραπεζοειδές (λόφος του Άρωνα) και κωνικό (λόφος Καφίζι). Το χαρακτηριστικό τους σχήμα οφείλεται στο γεγονός ότι η πάνω επιφάνεια τους καλύπτεται από σκληρό πέτρωμα, συνήθως ασβεστίτικο ψαμμίτη και οι πλαγιές τους αποτελούνται από μαλακά μαργαϊκά πετρώματα. Ο σχηματισμός των γεωμορφών αυτών οφείλεται στη διαφορετική διάβρωση των εναλλασσομένων στρωμάτων των μαργαϊκών πετρωμάτων και των ασβεστιτικών ψαμμιτών και στις ανοδικές κινήσεις της Κύπρου κατά το Πλειόκαινο - Πλειστόκαινο.

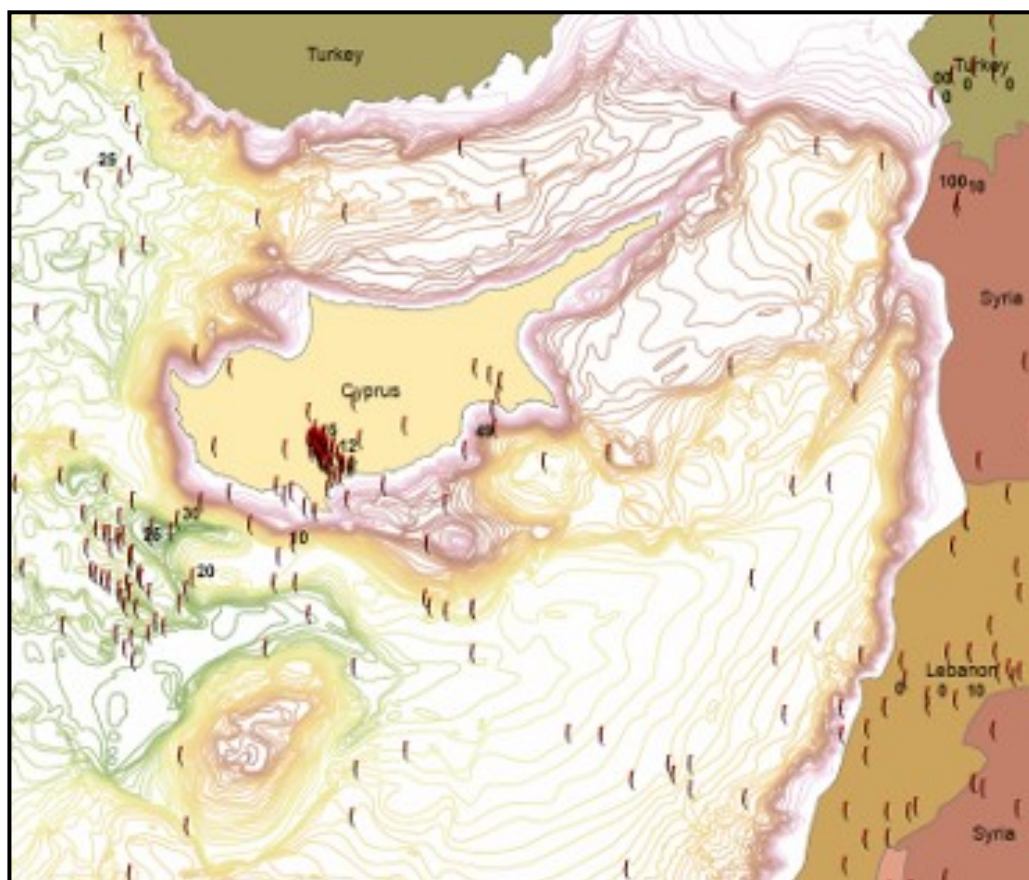
Οι αλλουβιακές πεδιάδες αποτελούνται από ποτάμιες αποθέσεις άμμων, κροκαλών και ιλύος. Τέτοιες πεδιάδες είναι της Αμμοχώστου, της Μόρφου, της Λάρνακας και του Ακρωτηρίου. Οι πεδιάδες αυτές κατά το Πλειστόκαινο αποτελούσαν δέλτα και ποταμόκολπους, ευρίσκονταν δηλαδή κάτω από τη στάθμη της θάλασσας και πολύ πιο μέσα στην ξηρά από ότι είναι

σήμερα. Τα υλικά που μετέφεραν οι ποταμοί εναποτέθηκαν μέσα στους ποταμόκολπους, τους απέφραξαν και τους γέμισαν, δημιουργώντας τις πεδιάδες που υπάρχουν στην εποχή μας.

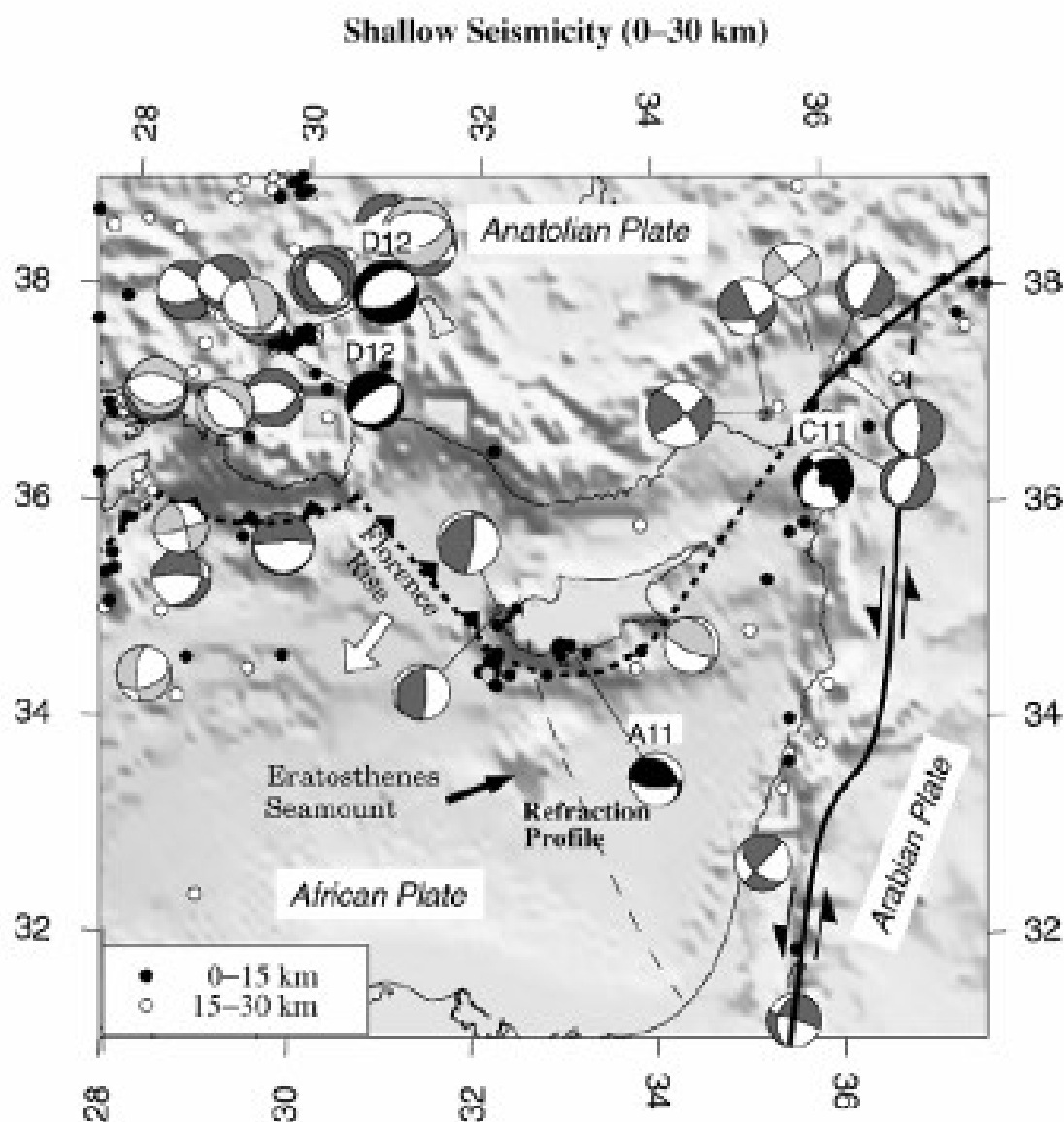
3.6.2 Σεισμολογία

Η Κύπρος, λόγω της γεωγραφικής της θέσης αλλά και της εδαφικής μορφολογίας της βρίσκεται σε συνεχή σεισμική δραστηριότητα. Η γεωγραφική της θέση την κατατάσσει στη δεύτερη σε μέγεθος σεισμόπληκτη ζώνη της Γης η οποία εκτείνεται από τον Ατλαντικό Ωκεανό κατά μήκος της λεκάνης της Μεσογείου και διέρχεται από την Ελλάδα, την Τουρκία, την Περσία, τις Ινδίες και φθάνει μέχρι τον Ειρηνικό Ωκεανό. Στη ζώνη αυτή παρατηρούνται σεισμοί που αντιπροσωπεύουν το 15% της παγκόσμιας σεισμικής ενέργειας. Οι σεισμοί που λαμβάνουν χώρα στη περιοχή της Κύπρου είναι τεκτονικοί και συσχετίζονται με το «Κυπριακό Τόξο» που είναι μια τεκτονική ζώνη η οποία έχει την αφετηρία της στο Καστελόριζο, προχωρεί και κινείται νοτίως των ακτών της Κύπρου και καταλήγει στην περιοχή των συνόρων της Τουρκίας με τη Συρία. Στο τόξο αυτό συγκρούονται η ευρωασιατική πλάκα με την αφρικανική πλάκα προκαλώντας τεκτονικούς σεισμούς όπως αυτός που έπληξε πριν από είκοσι χρόνια την περιοχή της Πάφου.

Η σεισμικότητα στην περιοχή της Κύπρου παρουσιάζεται στον **Χάρτη 3.5** (Ambrasseys and Adams, 1992). Μεγαλύτερη συχνότητα σεισμών παρατηρείται μόνο βορειοδυτικά του υποθαλάσσιου όρους Ερατοσθένης. Σε αυτή την περιοχή έχουν παρατηρηθεί σεισμοί μικρού και μεγάλου εστιακού βάθους, όπως ο σεισμός του Οκτωβρίου του 1996, με μέγεθος 6.8, ο μεγαλύτερος στην περιοχή της Κύπρου από το 1953 (Pilidou et al., 2004). Νότια και ανατολικά του υποθαλάσσιου όρους Ερατοσθένης η σεισμικότητα είναι μικρότερη (**Χάρτης 3.6**).

Χάρτης 3.5: Κατανομή των σεισμών στην Ανατολική Μεσόγειο (Πηγή: Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης)

Χάρτης 3.6: Τεκτονικό ρήγμα από τους σεισμούς στην Ανατολική Μεσόγειο και κεντρική και δυτική πλευρά του Κυπριακού Τόξου (Πηγή: *Pilidou et al., 2004*)

Χάρτης 3.7: Σεισμικές Ζώνες (Πηγή: CYS EN 1998-1:2004/AC:2009)

3.6.3 Υδρολογία

3.6.3.1 Χρήση Υδάτινων Πόρων

Στην Κύπρο παρατηρείται ότι για το διάστημα 2004 - 2013, η ποσότητα νερού που αντλείται από υπόγεια νερά για σκοπούς ύδρευσης είναι σχετικά σταθερή. Το νερό που προέρχεται από επιφανειακά νερά για σκοπούς ύδρευσης παρουσιάζει αυξομειώσεις το ίδιο διάστημα και καταγράφει τη μεγαλύτερή του τιμή το 2013. Αυξομειώσεις παρουσιάζονται και στη χρήση νερού, είτε από υπόγεια είτε από επιφανειακά νερά, για σκοπούς άρδευσης. Σημειώνεται ότι, το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών για σκοπούς άρδευσης καλύπτεται από υπόγεια νερά.

Η Κύπρος καταγράφει τη μεγαλύτερη τιμή του Δείκτη Εκμετάλλευσης Υδάτων από όλες τις χώρες της Ευρώπης. Ο Δείκτης παρουσιάζει αυξομειώσεις στις τιμές που λαμβάνει κάθε έτος για το διάστημα 1998 - 2013 στην Κύπρο. Οι μεγαλύτερες τιμές του καταγράφηκαν τα έτη 2003 (75,51%), 2004 (83,27%), 2012 (79,56%) και 2013 (79,56%).

Οι τιμές αυτές δείχνουν ότι στο νησί υπάρχει σοβαρή υδατική καταπόνηση, καθώς ο δείκτης υπερβαίνει το όριο του 40%.

Ο Δείκτης Εκμετάλλευσης Νερού (Water Exploitation Index (WEI) καθώς και η τροποποίηση του WEI+) χρησιμοποιείται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) για την επισκόπηση της λειψυδρίας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και έχει καθοριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ο βασικός δείκτης λειψυδρίας στα πλαίσια της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ (ΟΠΥ). Ορίζεται ως ο λόγος (%) της συνολικής ετήσιας απόληψης νερού (Total Water Abstraction) προς τη μέση υπερετήσια διαθεσιμότητα υδατικών πόρων (Renewable Water Resources, RWR).

Με βάση τον δείκτη αυτό έχουν καθοριστεί τα εξής επίπεδα :

- για τιμές του WEI < 20%: δεν υπάρχει πίεση νερού (no water stress)
- για τιμές του WEI 20% - 40%: υπάρχει πίεση νερού (water stress)
- για τιμές του WEI > 40% : υπάρχει σημαντική πίεση νερού (severe water stress)

Στην Κύπρο όπου υπάρχει πίεση στους υδατικούς πόρους, θεωρείται ότι το όριο του WEI που υποδεικνύει σημαντική πίεση νερού θα πρέπει να καθοριστεί σε υψηλότερα επίπεδα, όπως για παράδειγμα το 60%. Η τιμή του 60% θεωρείται στο 2ο Σχέδιο Διαχείρισης της Ξηρασίας ως το κατώφλι της «σημαντικής πίεσης νερού».

Η λεπτομερής εφαρμογή του Δείκτη WEI+ για τις υδρολογικές περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας κατέληξε στη μέση τιμή 73.1% για την τελευταία 5ετία (2009 - 2013), που οδηγεί στο γνωστό συμπέρασμα ότι η Κύπρος βρίσκεται υπό καθεστώς σημαντικής πίεσης στους υδατικούς πόρους ακόμα και με το ευμενές όριο του 60%. Οι μεγαλύτερες τιμές του WEI+ εμφανίζονται στις Υδρολογικές Περιοχές 6, 7 και 9 (Περιοχές

Λευκωσίας, Κοκκινοχωρίων και Λεμεσού) και μάλιστα είναι πάνω από το 100% λόγω της άντλησης τμήματος των μόνιμων υπόγειων αποθεμάτων. Είναι γνωστό ότι στην περιοχή των Κοκκινοχωρίων γίνεται άντληση από τα μόνιμα αποθέματα παρόλο που η περιοχή υδροδοτείται σημαντικά από το έργο του Νότιου Αγωγού. Οι μικρότερες τιμές εμφανίζονται στις Υδρολογικές Περιοχές 2 (Χρυσοχούς) και 3 (Μόρφου) όπου, εκτός από το φράγμα Ευρέτου (Περιοχή 2), δεν υπάρχει άλλο έργο σημαντικής ταμίευσης και εκμετάλλευσης νερού σε αυτές τις περιοχές.¹

Με τη σταδιακή αύξηση της συμμετοχής του αφαλατωμένου και του ανακυκλωμένου νερού στο υδατικό μίγμα της Κύπρου αναμένεται η σταδιακή μείωση του δείκτη WEI+ εφόσον δεν υπάρξει αύξηση των υδατικών αναγκών της Κύπρου.

3.6.3.2 Επιφανειακά Νερά

Μέχρι και το 1997 η μοναδική πηγή υδατικών πόρων στην Κύπρο, ήταν η βροχόπτωση. Η ποσότητα νερού που αντιστοιχεί στην ολική επιφάνεια της ελεύθερης περιοχής της Κύπρου ανέρχεται στα 2.750 Εκατομμύρια Κυβικά Μέτρα (ΕΚΜ), αλλά μόνο το 10% ή 275 ΕΚΜ προσφέρεται για εκμετάλλευση, αφού τα υπόλοιπα 90% περίπου επιστρέφουν στην ατμόσφαιρα ως απευθείας εξάτμιση και διαπνοή. Η βροχόπτωση είναι γεωγραφικά ανομοιόμορφα κατανομημένη, με τη μέγιστη στους δύο ορεινούς όγκους και την ελάχιστη στις ανατολικές πεδινές και παράλιες περιοχές. Επιπρόσθετα, υπάρχει μεγάλη διαχρονική διακύμανση της βροχόπτωσης με συχνές συνεχείς ανομβρίες διάρκειας δύο μέχρι τεσσάρων χρόνων. Η μέση ετήσια ποσότητα των 275 ΕΚΜ νερού κατανέμεται με μια αδρή αναλογία 1:3 σε επιφανειακή αποθήκευση και σε υπόγεια νερά αντίστοιχα. Από την υπόγεια αποθήκευση, περίπου το 1/3 ρέει στη θάλασσα.²

Η Κύπρος χαρακτηρίζεται από έλλειψη πόρων γλυκού νερού για αντιμετώπιση των υδρευτικών αναγκών και περιορισμού των δυνατοτήτων γεωργικής εκμετάλλευσης των εδαφών, αλλά και την γενική παραγωγικότητα του χερσαίου οικοσυστήματος. Υπάρχουν μόνο εποχιακοί ποταμοί (χείμαρροι) και δύο αλυκές σημαντικού μεγέθους. Τα περισσότερα ποτάμια και πηγές προέρχονται από την περιοχή του Τροόδους, ενώ δεν υπάρχουν ποταμοί με συνεχή ροή σε όλο το μήκος τους.

² Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων

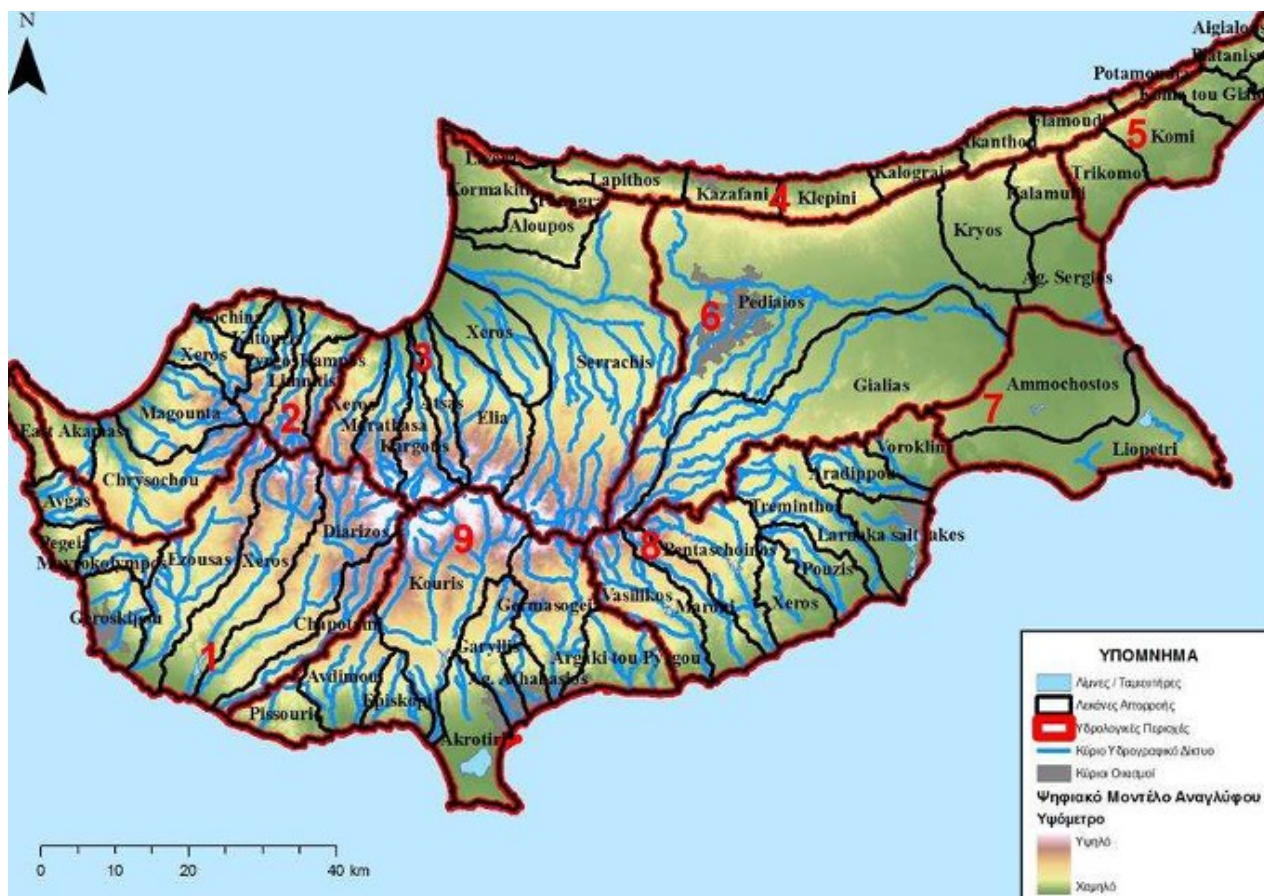
Ποταμοί όπως ο Κούρης, ο Κρυός, ο Διάριζος και Ξερός έχουν μια μόνιμη ροή νερού στη πηγή τους, αν και μειώνεται πολύ το καλοκαίρι. Οι ποταμοί, στις πεδιάδες, έχουν νερό μόνο κατά τη διάρκεια του χειμώνα και την άνοιξη. Ορισμένοι όμως από αυτούς σε υψόμετρο πάνω από 1.000m, έχουν ροή και το καλοκαίρι. Οι μεγάλες πηγές του νησιού είναι περίπου 300, οι μεγαλύτερες των οποίων ονομάζονται κεφαλόβρυσα. Τα κυριότερα κεφαλόβρυσα της Κύπρου είναι εκείνα της Κυθρέας, της Λαπήθου και του Καραβά. Οι βασικές λίμνες της Κύπρου είναι οι Αλυκές της Λάρνακας και η Αλυκή της Λεμεσού. Υπάρχουν 100 φράγματα στο νησί με χωρητικότητα άνω των 300 εκατομμυρίων m^3 , με μεγαλύτερο αυτό του ποταμού Κούρη, χωρητικότητας 115 εκατομμυρίων m^3 . Ο ετήσιος εμπλουτισμός των υπόγειων υδροφόρων στρωμάτων είναι περίπου 350 εκατομμύρια m^3 .

Η υπεράντληση των υδροφόρων στρωμάτων έχει ως αποτέλεσμα τη διείσδυση θαλάσσιου νερού στις παράκτιες περιοχές. Επίσης, οι μακρές και συχνές περίοδοι ανομβρίας έχουν καταδείξει ότι η αποθήκευση του νερού στα μεγάλα φράγματα δεν αποτελεί εχέγγυο για την επάρκειά του μακροπρόθεσμα, αλλά επιτρέπει μόνο βραχυπρόθεσμο προγραμματισμό.

Η υδατική κατάσταση επιδεινώνεται με τη σταθερή αυξητική πορεία στην ζήτηση / διάθεση νερού από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα που οφείλεται κυρίως στην αύξηση του πληθυσμού (ακόλουθο διάγραμμα). Όπως εκτιμάται από το Τμήμα Στατιστικής ο συνολικός πληθυσμός που καταγράφηκε στις ελεύθερες περιοχές κατά την Απογραφή του 2011 ήταν 840.407, σημειώνοντας αύξηση 21,9% από το 2001. Η αύξηση αυτή είναι πολύ ψηλή και αν συνεχιστεί με το ρυθμό αυτό θα υπάρξει οξεία αύξηση της κατανάλωσης νερού ανεξάρτητα από τα μέτρα εξοικονόμησης.

Τα μειωμένα αποθέματα επιφανειακών υδάτων οδήγησαν στην υπεράντληση των υδροφορέων, με αποτέλεσμα τα περισσότερα συστήματα υπόγειων υδάτων να χαρακτηρίζονται σήμερα ότι βρίσκονται «σε κίνδυνο». Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπεράντλησης μεταξύ των υπόγειων υδροφορέων της ελεύθερης Κύπρου, παρατηρείται στους υδροφορείς Κοκκινόχωριών, Κιτίου, Ακρωτηρίου και Πέγειας με αποτέλεσμα τη διείσδυση του θαλάσσιου νερού στους υδροφορείς και τον επηρεασμό της ποιότητας των υδάτων. Στις περιοχές αυτές εφαρμόζεται ειδική νομοθεσία που μεταξύ άλλων προνοεί την παροχή άδειας για άντληση του υπόγειου νερού με στόχο τον έλεγχο της υπόγειας στάθμης του.

Η Κύπρος έχει θεωρηθεί, σε εφαρμογή του άρθρου 3 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τα ύδατα, ως μια Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού. Το νησί της Κύπρου, υδρογραφικά, είναι υποδιαιρεμένο σε 9 υδρογεωλογικές περιοχές, που αποτελούνται από 70 κύριες λεκάνες απορροής και 387 υπολεκάνες απορροής. (Χάρτης 3.8)

Χάρτης 3.8: Επιφανειακά νερά - Λεκάνες Απορροής (Πηγή: Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου, 2016)

Τα τελευταία χρόνια στο υδατικό ισοζύγιο της χώρας προστέθηκαν σημαντικές ποσότητες αφαλατωμένου θαλασσινού νερού και νερού από την επαναχρησιμοποίηση εξαγνισμένων λυμάτων, ενώ παράλληλα προωθήθηκε η χρήση Βελτιωμένων Συστημάτων Άρδευσης. Οι μέσες συνολικές ετήσιες ανάγκες σε νερό για όλη την ελεύθερη Κύπρο ανέρχονται σε 267 εκατομμύρια κυβικά μέτρα νερό, από τα οποία, 30% αφορούν τις ανάγκες για ύδρευση (για νοικοκυριά και τουριστικούς σκοπούς), 63% αφορούν τις ανάγκες για αρδευτικούς σκοπούς (για γεωργική παραγωγή και κτηνοτροφία), 2% για χώρους πρασίνου, 2% για βιομηχανικούς σκοπούς και 3% για σκοπούς τεχνητού εμπλουτισμού των υπόγειων υδροφορέων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται υποβάθμιση της ποιότητας τόσο των επιφανειακών όσον και υπόγειων υδατικών πόρων. Οι κυριότεροι παράγοντες υποβάθμισης των επιφανειακών και υπόγειων υδατικών πέραν της αυξημένης χρήσης λόγω της ανομβρίας είναι η διάθεση

ανεπεξέργαστων αστικών και βιομηχανικών λυμάτων σε περιοχές που δεν καλύπτονται από αποχετευτικά συστήματα και οι παράνομες απορρίψεις σε επιφανειακούς και υπόγειους αποδέκτες από βιομηχανικά λύματα.

Οι μονάδες επεξεργασίας λυμάτων που λειτουργούν ή βρίσκονται σε φάση κατασκευής, καλύπτουν της απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και τις ανάγκες των μεγαλύτερων οικιστικών συνόλων. Παρόλα αυτά εξακολουθεί να υφίσταται έλλειμμα σε υποδομές του δικτύου αποχέτευσης σε περιοχές με πληθυσμό άνω των 15.000. Το έλλειμμα αυτό αναμενόταν να καλυφθεί στο πλαίσιο των Εθνικών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013. Σε ότι αφορά τις «ευαίσθητες» στα αστικά λύματα περιοχές στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας 91/271/ΕΚ, έχουν καθοριστεί δύο περιοχές: α) η παράκτια περιοχή του νότιο- ανατολικού τμήματος της Κύπρου και β) η περιοχή βορείως της Λεμεσού.

Η επίδραση της εντατικής γεωργίας στο περιβάλλον αποτελεί το πεδίο ενδιαφέροντος της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης. Στη Κύπρο έχουν οριστεί πέντε «ευπρόσβλητες» περιοχές για τα υπόγεια νερά οι οποίες βρίσκονται κυρίως στην κεντρική και ανατολική πλευρά του νησιού. Οι περιοχές αυτές είναι: α) Πόλης Χρυσοχούς, β) Κοκκινοχώρια, γ) Κίτι, δ) Πέγεια και ε) Ακρωτήρι. Η βασική αιτία φόρτισης των περιοχών αυτών όπως έχει αναφερθεί είναι η υπερβολική χρήση αζωτούχων λιπασμάτων στις γεωργικές καλλιέργειες. Η Κύπρος με Υπουργικό Διάταγμα καθόρισε το Σχέδιο Δράσης για τη νιτρορύπανση το οποίο άρχισε να εφαρμόζεται στις ευαίσθητες ζώνες.

Η Κύπρος έχει πολυάριθμους υδροφόρους και σήμερα οι κάτοικοι εξαρτώνται, σε μεγάλο βαθμό από αυτούς για σκοπούς ύδρευσης και άρδευσης. Οι υδροφόροι της Κύπρου έχουν υποδιαιρεθεί σε υδροφόρους Α' και Β' τάξης με βάση το πάχος και την πλευρική τους έκταση. Οι περισσότεροι υδροφόροι του νησιού είναι φρεάτιοι, και είναι ανεπτυγμένοι σε ποτάμιες ή παράκτιες αλλουβιακές αποθέσεις. Αυτοί είναι οι μεγαλύτεροι και οι πιο δυναμικοί υδροφόροι, οι οποίοι ανατροφοδοτούνται κυρίως από τις παροχές ποταμών και τις βροχοπτώσεις. Υπάρχουν τρεις μεγάλοι παράκτιοι υδροφόροι οι οποίοι περιλαμβάνουν όλες τις κάθετες κοίτες των ποταμών. Όλοι οι υδροφόροι της Κύπρου (66) έχουν ομαδοποιηθεί σε 20 συστήματα υπόγειων υδάτων, με βάση τη λιθολογία, τα υδραυλικά χαρακτηριστικά, τις πιέσεις και τη σπουδαιότητα του κάθε υδροφορέα.

Υδροφόροι Α' τάξης θεωρούνται εκείνοι που έχουν ικανοποιητικό πάχος και μεγάλη πλευρική έκταση στο μεγαλύτερο μέρος της περιοχής που καταλαμβάνει ο υδροφόρος. Αυτοί είναι οι υδροφόροι της Δυτικής Μεσαορίας (Μόρφου), της Νοτιοανατολικής Μεσαορίας και της Χερσονήσου του Ακρωτηρίου. Ο Υδροφόρος του Τροόδους φαίνεται επίσης να ικανοποιεί τα πιο πάνω κριτήρια έκτασης και συνέχειας και μπορεί να ταξινομηθεί ως υδροφόρος Α' τάξης. Ο πιο σημαντικός υδροφόρος στη Δυτική Μεσαορία είναι ο Ανώτερος Υδροφόρος. Καλύπτει έκταση 400 km² και εκτείνεται από την περιοχή του παλιού αεροδρομίου της Λευκωσίας, στα ανατολικά μέχρι τον Κόλπο της Μόρφου, στα δυτικά. Αποτελείται από χαλίκια, άμμους και ψαμμίτες με ενστρώσεις ιλύος και αργίλου, Πλειοκαινικής-Πλειστοκαινικής ηλικίας. Ο υδροφόρος εμπλουτίζεται από τη βροχόπτωση και από το νερό των ποταμών που διασχίζουν την περιοχή της Δυτικής Μεσαορίας. Έχει αντληθεί εντατικά κατά τα τελευταία 50 χρόνια, με αποτέλεσμα τη διείσδυση του θαλάσσιου νερού στην περιοχή του Κόλπου της Μόρφου. Στη Νοτιοανατολική Μεσαορία, ο πιο σημαντικός υδροφόρος είναι ο Αμμόδης. Καλύπτει έκταση 500 km² περίπου. Αποτελείται από ασβετιτικούς άμμους και ψαμμίτες, μαργαϊκούς άμμους και χαλίκια, Πλειοκαινικής-Πλειστοκαινικής ηλικίας. Ο υδροφόρος αυτός έχει υποστεί εντατική εκμετάλλευση κατά την περίοδο 1950-1970. Καθώς ο υδροφόρος εμπλουτιζόταν μόνο από τη βροχόπτωση, εξαντλήθηκε σύντομα και υπήρξε διείσδυση του θαλάσσιου νερού στο παράκτιο του μέρος, από την Ορμήδεια μέχρι την Αμμόχωστο. Για να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες των κατοίκων, μεγάλες ποσότητες νερού μεταφέρονται σήμερα στην περιοχή διαμέσου του Νότιου Αγωγού, ενός σωληναγωγού που μεταφέρει νερό από τις νοτιοδυτικές προς τις νοτιοανατολικές περιοχές της Κύπρου. Στην περιοχή της Χερσονήσου του Ακρωτηρίου αναπτύσσεται ο ομώνυμος υδροφόρος. Αυτός καλύπτει έκταση 42 km² και αποτελείται από χαλίκια, άμμους και κροκάλες υψηλής περατότητας, με ενστρώσεις ιλύος και αργίλου, Πλειοκαινικής μέχρι πρόσφατης ηλικίας. Ο Υδροφόρος του Ακρωτηρίου εμπλουτίζεται από τη βροχόπτωση καθώς και από τα νερά του ποταμού Κούρη, τα οποία όμως έχουν μειωθεί σημαντικά μετά την κατασκευή του ομώνυμου φράγματος. Η εκμετάλλευση του υδροφόρου άρχισε τη δεκαετία του 1940 και η εντατική άντληση είχε ως αποτέλεσμα τη διείσδυση του θαλάσσιου νερού στα παράκτιά του μέρη. Ο Υδροφόρος του Τροόδους αναπτύχθηκε στα πυριγενή πετρώματα που αποτελούν την οροσειρά και καλύπτει έκταση 3500 km². Είναι ένα θρυμματισμένο υδροφόρο σύστημα, στο οποίο το υπόγειο νερό βρίσκεται σε ρήγματα, ρωγμές, διακλάσεις και σπασίματα που έχουν αναπτυχθεί στα πετρώματα.

Οι **υδροφόροι Β' τάξης** αποτελούνται από περατά στρώματα των οποίων το πάχος ποικίλλει και έχουν περιορισμένη πλευρική έκταση. Αυτοί αναπτύσσονται στους θρυμματισμένους και καρστικούς ασβεστόλιθους της Οροσειράς του Πενταδακτύλου (Κερύνειας), στον υφαλογενή

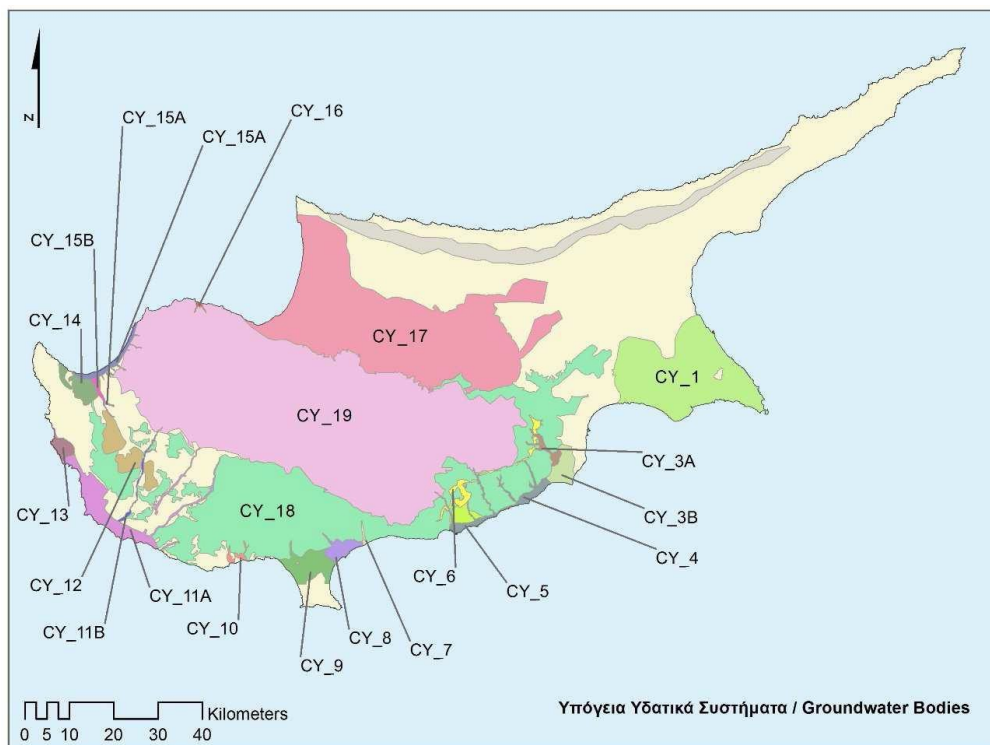
ασβεστόλιθο, γύψο και ασβεστολιθικά πετρώματα που περιβάλλουν την Οροσειρά του Τροόδους, καθώς και στις παράκτιες και ποτάμιες αποθέσεις. Εκτός από την Οροσειρά του Πενταδακτύλου, τέτοιοι υδροφόροι αναπτύσσονται στις περιοχές της Κεντρικής Μεσαορίας, της παραλιακής πεδιάδας της Κερύνειας, της Χερσονήσου της Καρπασίας, του Κιτίου, του Μαρωνίου-Αγγλιδίων, του Πισσουρίου-Παραμαλιού, της Πάφου, της λεκάνης της Χρυσοχούς, της Αγίας Ειρήνης-Κορμακίτη και της Μαραθάσας-Λεύκας-Ξερού-Λιμνίτη.

Πολλές ανθρώπινες δραστηριότητες, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, είχαν ως αποτέλεσμα την εισαγωγή ρύπων στα υπόγεια νερά, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητάς τους. Τέτοιοι ρύποι προήλθαν από οικιακά και βιομηχανικά απόβλητα, λιπάσματα, εντομοκτόνα και παρασιτοκτόνα, κτηνοτροφικά απόβλητα, απόβλητα μεταλλείων και το θαλάσσιο νερό. Οι επιπτώσεις της ρύπανσης στην υγεία των ανθρώπων και στο περιβάλλον έχουν σήμερα αναγνωρισθεί και καταβάλλονται συστηματικές και συντονισμένες προσπάθειες, όχι μόνο για την πρόληψη της, αλλά και για την αναστροφή της δυσμενούς κατάστασης, που ήδη επικρατεί σε αρκετούς υδροφόρους.

3.6.3.3 Υπόγεια νερά

Τα υπόγεια ύδατα στην παράκτια περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας εντοπίζονται σε φρεάτιους υδροφόρους οι οποίοι αναπτύσσονται σε αλλουβιακές και ποτάμιες αποθέσεις. Η τροφοδοσία των υπόγειων υδροφορέων εξαρτάται από τη βροχόπτωση και τη διήθηση του νερού από τους ποταμούς. Σχεδόν όλοι οι παράκτιοι υδροφόροι (με εξαίρεση ίσως της Πάφου) παρουσιάζουν τάσεις μείωσης ή και εξάντλησης των αποθεμάτων τους, αφενός λόγω των αντλήσεων υπόγειου νερού για την κάλυψη των αρδευτικών και υδρευτικών αναγκών, και αφετέρου λόγω της μείωσης των βροχοπτώσεων αλλά και της κατασκευής φραγμάτων στις κοίτες των ποταμών, με αποτέλεσμα τη μείωση της τροφοδοσίας των υδροφορέων. Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι η διείσδυση του θαλασσινού νερού στους παράκτιους υδροφόρους και η επιδείνωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους. Δέκα συστήματα υπόγειων υδάτων έχουν άμεση σύνδεση με τη θάλασσα. Το σύστημα υπόγειων υδάτων της Λεμεσού εκρέει στη θάλασσα και η εκροή φτάνει τα $350\text{m}^3/\text{h}$, ενώ τα άλλα υδατικά συστήματα έχουν εκροή χαμηλότερη από $150\text{m}^3/\text{h}$. Τα περισσότερα συστήματα υπόγειων υδάτων είναι φρεάτια με κάποια τμήματα ημιπερατά ή υπό πίεση. Μόνο οι γύψοι Μαρώνι είναι εντελώς υπό πίεση. Το οικοσύστημα των Βάλτων Φασούρι (κοντά στη αλμυρή λίμνη Ακρωτήρι) είναι το μοναδικό οικοσύστημα στην Κύπρο που εξαρτάται άμεσα από τα υπόγεια ύδατα και συγκεκριμένα από το υδατικό σύστημα του Ακρωτηρίου.²

Στον **Χάρτη 3.9** δίνεται η θέση των 21 Συστημάτων Υπόγειου Ύδατος (ΣΥΥ) στα οποία η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

Χάρτης 3.9: Συστήματα Υπογείων Υδάτων στην Κύπρο (Πηγή: 2ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, 2016)

3.6.4 Ποιότητα του εδάφους

Το έδαφος είναι ένας σημαντικός φυσικός πόρος καθώς αποτελεί πηγή παραγωγής τροφίμων και άλλης βιομάζας, αποτελεί μέσο αποθήκευσης, διήθησης και μετατροπής ανόργανων και οργανικών συστατικών, νερού, ενέργειας καθώς και διαφόρων χημικών ουσιών. Επίσης αποτελεί το οικολογικό ενδιαίτημα για πολυποίκιλους οργανισμούς που διαβιούν στο εσωτερικό ή την επιφάνεια και φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον για την ανθρωπότητα. Το έδαφος αποτελεί το υπόστρωμα κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας ενώ ταυτόχρονα είναι στοιχείο του τοπίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι βασικοί κίνδυνοι για τους εδαφικούς πόρους είναι:

- **Η διάβρωση των εδαφών - Απερήμωση:**

Το φαινόμενο της διάβρωσης των εδαφών αποτελεί παράγοντα μείωσης των εδαφικών πόρων. Η κατάσταση αυτή προκαλείται από τις κλιματικές συνθήκες (ξηρασία, λειψυδρία,

άτακτες και έντονες βροχοπτώσεις) και από τις ανθρώπινες δραστηριότητες (αποδάσωση, υπερβόσκηση, υποβάθμιση της δομής του εδάφους). Το φαινόμενο είναι εντονότερο σε περιοχές με χαμηλή φυτοκάλυψη όπου οι ρίζες των φυτών δεν μπορούν να συγκρατήσουν ικανοποιητικά το έδαφος. Οι εκτάσεις που θίγονται δεν είναι πλέον σε θέση να υποστηρίξουν τη βλάστηση.

Το φαινόμενο της απερίμωσης προκαλεί απώλεια της παραγωγικότητας των εδαφών με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της γης σε άνυδρες, υπο-άνυδρες και ξηρές υπο-άνυδρες περιοχές. Η υποβάθμιση αυτή έχει αντίκτυπο στην οικολογία των επηρεαζόμενων περιοχών καθώς επίσης και στην ποιότητα ζωής και τα εισοδήματα των κατοίκων. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Άτλαντα της Απερίμωσης (UNEP 1992 και ΕΚ 1994), μεταξύ των περιοχών που απειλούνται από την απερίμωση συμπεριλαμβάνονται εκτεταμένες περιοχές της Κύπρου.

- *Η ανεπάρκεια σχεδίων και υποδομών διάθεσης των στερεών αστικών απορριμμάτων:*

Παγκύπρια καμία από τις επίσημες τοποθεσίες απόρριψης στερεών αποβλήτων δεν συμφωνεί πλήρως με την Οδηγία Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (99/31/ΕΚ) για την Υγειονομική Ταφή εκτός από το Χώρο Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) Πάφου και τις Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων (ΟΕΔΑ) Λάρνακας / Αμμοχώστου. Επίσης, στην Κύπρο υφίσταται σημαντικός αριθμός χώρων ανεξέλεγκτης απόρριψης οικιακών και άλλων στερεών αποβλήτων, οι οποίοι είναι μικρής έκτασης αλλά προκαλούν περιβαλλοντικά προβλήματα. Για την λύση του προβλήματος προωθείται η κατασκευή Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Αποβλήτων για τις ανάγκες των επαρχιών Πάφου, Λεμεσού και Λευκωσίας αντίστοιχα. Με τη λειτουργία των ΟΕΔΑ, την παύση λειτουργίας των χώρων ανεξέλεγκτης απόρριψης αποβλήτων, και την αποκατάσταση τους που ήδη έχει υπογραφεί για τις επαρχίες Λάρνακας / Αμμοχώστου, αναμένεται η βελτίωση της ποιότητας των εδαφών από τη ρύπανση που επέρχεται της διάθεσης αποβλήτων επί εδάφους.

Η Κύπρος, αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο που συνεπάγεται για το νησί η εξάπλωση του φαινομένου της απερίμωσης, έχει ήδη επικυρώσει τη σχετική σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίμωσης (Νόμος Αρ. 23(III)/1999).

Παρά τις προαναφερθείσες αιτίες διάβρωσης των εδαφών κατά τις τελευταίες δεκαετίες δεν παρατηρήθηκαν ιδιαίτερα προβλήματα και ζημιές. Αναμένεται ότι με τα διάφορα μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης θα αμβλυνθεί περαιτέρω το πρόβλημα της διάβρωσης των εδαφών. Η υποχρεωτική εφαρμογή των Καλών Γεωργικών και Περιβαλλοντικών

Πρακτικών που προϋποθέτει ενέργειες που προστατεύουν από την διάβρωση αναμένεται να συμβάλει στη βέλτιστη αντιμετώπιση του φαινομένου της διάβρωσης.

3.6.5 Ποιότητα των επιφανειακών και υπογείων νερών

Εκτός από τη ζήτηση νερού, τα υδάτινα σώματα της Κύπρου δέχονται και πιέσεις από διάχυτες και σημειακές πηγές ρύπανσης. Σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου (2016), οι κυριότερες πηγές διάχυτης ρύπανσης είναι:

- οι απορροές και διηθήσεις των λιπασμάτων από τις αγροτικές δραστηριότητες,
- τα κτηνοτροφικά απόβλητα,
- τα αστικά λύματα στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν συλλογικά αποχετευτικά δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, και
- οι όμβριες απορροές

και οι πηγές σημειακής ρύπανσης είναι:

- τα αστικά λύματα, τα οποία αποτελούν δυνητικές πηγές σημειακής ρύπανσης στις περιπτώσεις που υπάρχουν συλλογικά αποχετευτικά συστήματα και κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων
- τα βιομηχανικά απόβλητα και τα απόβλητα από μεγάλες τεχνικές εγκαταστάσεις
- οι χώροι διάθεσης στερεών αποβλήτων
- τα μεταλλεία - λατομεία (σε μικρότερο βαθμό)
- οι υδατοκαλλιέργειες, οι αφαλατώσεις και οι λιμένες (σε μικρότερο βαθμό)

Στην Κύπρο οι συγκεντρώσεις φωσφορικών στις λίμνες την περίοδο 2000 - 2012 είναι χαμηλότερες από τις συγκεντρώσεις στην Ευρώπη την αντίστοιχη περίοδο. Οι μέσες συγκεντρώσεις νιτρικών στα ποτάμια παρουσιάζουν διακυμάνσεις, με τάση αύξησης μέχρι το 2007, ενώ ακολούθως μειώνονται στα μέσα επίπεδα συγκεντρώσεων της Ευρώπης. Οι συγκεντρώσεις νιτρικών στα υπόγεια ύδατα ήταν παρόμοιες με τις συγκεντρώσεις στην Ευρώπη μέχρι το 2004, αλλά από το 2005 μέχρι το 2012, καταγράφονται διπλάσιες συγκεντρώσεις σε σχέση με τον μέσο όρο (της Ευρώπης).*

Μεγάλες εισροές αζώτου και φωσφόρου στις υδάτινες μάζες από τις αστικές περιοχές, τη βιομηχανία και τις γεωργικές περιοχές μπορεί να οδηγήσει σε ευτροφισμό. Το γεγονός αυτό

προκαλεί οικολογικές αλλαγές που μπορεί να οδηγήσουν σε απώλεια φυτικών και ζωικών ειδών, αλλά παράλληλα να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη χρήση του νερού για ανθρώπινη κατανάλωση.

Η περιβαλλοντική ποιότητα των επιφανειακών υδάτων σε σχέση με τις συγκεντρώσεις των θρεπτικών ουσιών και τον ευτροφισμό αποτελεί στόχο διαφόρων Οδηγιών: της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα Ύδατα, της Οδηγίας για την Προστασία των Υδάτων από τη Νιτρορρύπανση Γεωργικής Προέλευσης, της Οδηγίας για την Επεξεργασία των Αστικών Λυμάτων, της Οδηγίας για τα Επιφανειακά Ύδατα και της Οδηγίας για τα Ψάρια του Γλυκού Νερού.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων που υλοποιείται στην Κύπρο (στο πνεύμα του άρθρου 8 της οδηγίας 2000/60), η οικολογική κατάσταση/δυναμικό των ποτάμιων υδατικών σωμάτων είναι καλή/ υψηλή σε ποσοστό 59,5% του συνολικού μήκους των ποταμών, μέτρια σε ποσοστό 38,5% και ελλιπής/κακή σε ποσοστό 2%. Η χημική κατάσταση των ποταμών είναι καλή στο 86,1%, κατώτερη της καλής στο 3,3% και άγνωστη σε ποσοστό 10,6%.

Όσον αφορά τα συστήματα υπόγειων υδάτων (ΣΥΥ), η ποσοτική κατάσταση είναι καλή σε 5 ΣΥΥ (24%) και κακή σε 16 ΣΥΥ (76%), ενώ η ποιοτική (χημική) κατάστασή είναι καλή σε 14 ΣΥΥ (67%) και καλή σε 7 ΣΥΥ (33%).

3.6.6 Ποιότητα αέρα

Παγκοσμίως, η ατμοσφαιρική ρύπανση επηρεάζει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και επιπλέον θεωρείται υπεύθυνη για διάφορα προβλήματα υγείας. Επίσης επηρεάζει και τους υπόλοιπους ζωντανούς οργανισμούς που εντοπίζονται σε μια περιοχή όπως είναι τα ζώα και τα φυτά.

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες, κυρίως οι μεταφορές, οι βιομηχανίες και οι οικιστικές θερμάνσεις, είναι οι κυριότερες πηγές εκπομπής αερίων ρύπων στην ατμόσφαιρα. Στην περιοχή που ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία πρωτεύουσες πηγές παραγωγής Διοξειδίου του Θείου (SO_2) και Οξειδίων του Αζώτου (NO_x) είναι οι ηλεκτροπαραγωγοί σταθμοί. Επιπλέον, η κυκλοφορία των οχημάτων συμβάλλει ουσιαστικά στην παραγωγή Οξειδίων του Αζώτου (NO_x) (και Αιωρούμενων Σωματιδίων (PM_{10} και $\text{PM}_{2.5}$)³.

³ Tsilingiridis *et al*: A spatially allocated emissions inventory for Cyprus, Global NEST Journal 12 (1): 99-107, 2010

Το βενζόλιο είναι ένας ρύπος που συνδέεται άμεσα με την οδική κυκλοφορία, όπως και το μονοξειδίο του άνθρακα. Επίσης, η Κύπρος επηρεάζεται άμεσα από το φαινόμενο της Σκόνης της Σαχάρας, εξαιτίας της οποίας αναπτύσσονται επιπρόσθετες υψηλές τιμές συγκεντρώσεων αιωρούμενων σωματιδίων⁴.

Ο υπεύθυνος φορέας για την παρακολούθηση και καταγραφή των επιπέδων των ατμοσφαιρικών ρύπων στην Κύπρο είναι ο Κλάδος Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η πολιτική του ΤΕΕ στον Τομέα της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα έχει ως κύριο στόχο τη συνεχή παρακολούθηση των επιπέδων των ατμοσφαιρικών ρύπων και την επίτευξη ποιότητας του αέρα ώστε να μην προκαλεί σημαντικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον. Για το λόγο αυτό, λειτουργεί δίκτυο 15 σταθμών πλήρως εξοπλισμένων με αυτόματα όργανα συνεχούς μέτρησης των ακόλουθων ρύπων:

- Μονοξειδίου, Διοξειδίου και Οξειδίων του Αζώτου (NO, NO₂, NO_x).
- Όζοντος (O₃).
- Διοξειδίου του Θείου (SO₂).
- Μονοξειδίου του Άνθρακα (CO).
- Αιωρούμενων Σωματιδίων (PM₁₀, PM_{2,5}).
- Βενζολίου (C₆H₆) και άλλων Πτητικών Οργανικών Ενώσεων (ΠΟΕ - VOC's).
- Βαρέων Μετάλλων (Pb, As, Cd, Ni).

Οι περιοχές των σταθμών μέτρησης της ποιότητας του αέρα φαίνονται στον πιο κάτω **Πίνακα 3.1** και στον πιο κάτω **Χάρτη 3.10**.

⁴ Middleton *et al*: A 10-year time-series analysis of respiratory and cardiovascular morbidity in Nicosia, Cyprus: the effect of shortterm changes in air pollution and dust storms, Environmental Health, 2008

Πίνακας 3.1: Χαρακτηριστικά σταθμών μέτρησης ποιότητας του αέρα (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2018)

No	Όνομα Σταθμού	Συντεταγμένες
1	Λευκωσία - Σταθμός Κυκλοφοριακής Κίνησης	35 09' 07'' B, 33 20' 52'' A
2	Λευκωσία - Οικιστικός Σταθμός	35 07' 37'' B, 33 19' 54'' A
3	Λεμεσός - Σταθμός Κυκλοφοριακής Κίνησης	34 41' 10'' B, 33 02' 08'' A
4	Λεμεσός - Οικιστικός Σταθμός	34 40' 54'' B, 33 01' 04'' A
5	Λάρνακα- Σταθμός Κυκλοφοριακής Κίνησης	34 55' 00'' B, 33 37' 39'' A
6	Λάρνακα - Οικιστικός Σταθμός	34 54' 49'' B, 33 36' 57'' A
7	Πάφος - Σταθμός Κυκλοφοριακής Κίνησης	34 46' 31'' B, 32 25' 19'' A
8	Ζύγι - Βιομηχανικός Σταθμός	34 43' 46'' B, 33 20' 15'' A
9	Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου - ΕΜΕΡ	35 02' 17'' B, 33 03' 28'' A
10	Κάβο Γκρέκο - Σταθμός Υποβάθρου	34 57' 42'' B, 34 04' 54'' A
11	Ίνια - Σταθμός Υποβάθρου	34 57' 44'' B, 32 22' 37'' A
12	Μαρί	34 44' 21'' B, 33 17' 56'' A
13	Πάφος - Οικιστικός Σταθμός	34 46' 46'' B, 32 26' 19'' A
14	Σταυροβούνι - Σταθμός Υποβάθρου	34 53' 15'' B, 33 26' 15'' A
15	Τρόδος	34 56' 36'' B, 32 51' 50'' A

Χάρτης 3.10: Θέσεις σταθμών παρακολούθησης ποιότητας του αέρα (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2018)

Λόγω της σημαντικότητας των μετεωρολογικών συνθηκών στην διασπορά των διαφόρων αέριων ρύπων στην ατμόσφαιρα και για καλύτερη εκτίμηση των αποτελεσμάτων που λαμβάνονται από τους σταθμούς παρακολούθησης, μετρούνται ταυτόχρονα οι πιο σημαντικές μετεωρολογικές παράμετροι, όπως είναι η διεύθυνση και ταχύτητα του ανέμου, η

θερμοκρασία, η σχετική υγρασία, η πίεση και η ηλιακή ακτινοβολία. Η παρακολούθηση και διαχείριση της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα στην Κύπρο γίνεται μέσα από τις πρόνοιες του περί της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα Νόμου του 2010 (Ν. 77(I)/2010) και δυο σειρών των Κανονισμών που καθορίζουν όρια ποιότητας ατμοσφαιρικού αέρα για συγκεκριμένους ρύπους.

Η ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα στην Κύπρο είναι γενικά καλή. Για τους περισσότερους ρύπους, όπως είναι τα Οξείδια του Αζώτου (NO_x), το Διοξείδιο του Θείου (SO_2), το Μονοξείδιο του Άνθρακα (CO), το Βενζόλιο (C_6H_6), και τα βαρέα μέταλλα (As , Cd , Ni , Hg , Pb), δεν παρατηρείται υπέρβαση των οριακών τιμών που καθορίζονται στην Κυπριακή και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία. Λόγω κατάλληλων μέτρων που λήφθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία, οι συγκεντρώσεις των συγκεκριμένων ρύπων στην ατμόσφαιρα μειώθηκαν δραστικά, ιδιαίτερα μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξαιρέση αποτελούν το Όζον και τα Αιωρούμενα Σωματίδια για τα οποία παρατηρούνται υπερβάσεις της τιμής στόχου και της οριακής τιμής αντίστοιχα⁵. Όσον αφορά τα Αιωρούμενα Σωματίδια πολλές από τις ημερήσιες υπερβάσεις οφείλονται σε διασυνοριακή μεταφορά σκόνης.

Οι μειώσεις των ανθρωπογενών εκπομπών των κύριων ατμοσφαιρικών ρύπων για την περίοδο 2000 - 2014 ήταν οι εξής:

- Τα οξείδια του αζώτου (NO_x) μειώθηκαν κατά 23% (54% στην ΕΕ-28 την περίοδο 1990 - 2013). Στην Κύπρο, το 2013, οι εκπομπές NO_x που προέρχονταν από τους τομείς της «ηλεκτροπαραγωγής» (39%) και των «οδικών μεταφορών» (33%) αντιστοιχούσε σε ποσοστό περίπου 72% των συνολικών εκπομπών, ενώ το 2000 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 24% και 49% (περίπου 73% των συνολικών εκπομπών).
- Τα οξείδια του θείου (SO_x) μειώθηκαν κατά 33% (87% στην ΕΕ-28 την περίοδο 1990 - 2013). Στην Κύπρο, το 2013, οι εκπομπές που προέρχονται από τον τομέα της «παραγωγής και διανομής ενέργειας» αντιστοιχούσαν σε ποσοστό περίπου 88% των συνολικών εκπομπών SO_x , ενώ το 2000 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν περίπου 68%. Οι μειώσεις στις εκπομπές SO_x των τελευταίων χρόνων οφείλονται σε ένα συνδυασμό μέτρων που έχουν ληφθεί και συγκεκριμένα:
 - Καύσιμα: Υπήρξε σημαντική μείωση της περιεκτικότητας σε θείο στα καύσιμα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή θερμότητας, στην ηλεκτροπαραγωγή, στη βιομηχανία και τον οικιστικό τομέα .

⁵ Ετήσια Τεχνική Έκθεση Ποιότητας του Αέρα, Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2014

- Εξοπλισμός μείωσης των εκπομπών θείου: Έχει εγκατασταθεί μονάδα ηλεκτροπαραγωγής στο Βασιλικό για αποθείωση του καυσαερίου.
- Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης: Οι βελτιώσεις στην ενεργειακή απόδοση έχουν επιφέρει μειώσεις στη ζήτηση για ενέργεια, με συνεπακόλουθες μειώσεις στις συναφείς εκπομπές.
- Περιεκτικότητα των καυσίμων σε θείο: Η εφαρμογή των διαφόρων οδηγιών στην Ε.Ε. για τον περιορισμό της περιεκτικότητας σε θείο των καυσίμων που χρησιμοποιείται για μεταφορές συνέβαλε επίσης στη μείωση των εκπομπών SOx.
- Οι πτητικές οργανικές ενώσεις εκτός του μεθανίου (NMVOC) μειώθηκαν κατά 54% (59% στην ΕΕ28 την περίοδο 1990 - 2013). Στην Κύπρο, το 2013, οι εκπομπές NMVOC που προέρχονταν από τους τομείς των «διαλύτων» (27%), των «οδικών μεταφορών» (24%) και της «γεωργίας-κτηνοτροφίας» (21%) αντιστοιχούσε σε ποσοστό περίπου 71% των συνολικών εκπομπών του ρύπου. Τα αντίστοιχα ποσοστά το 2000 ήταν 17%, 46% και 13% (περίπου 76% των συνολικών εκπομπών).
- Οι εκπομπές NH₃ έχουν μειωθεί κατά περίπου 24% από το 2000, κυρίως λόγω των αλλαγών στον γεωργικό τομέα. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι αλλαγές στον χειρισμό και τη διαχείριση τόσο των οργανικών όσο και των συνθετικών λιπασμάτων. Ο γεωργικός τομέας κυριαρχεί στις εκπομπές NH₃, όπου αυτές ανέρχονταν στο 86% των συνολικών εκπομπών του ρύπου στην Κύπρο το 2013 και στο 81% το 2000. Οι εκπομπές προκύπτουν κυρίως από την αποσύνθεση ουρίας σε ζωικά απόβλητα και το ουρικό οξύ στα απόβλητα πουλερικών. Οι εκπομπές εξαρτώνται από το είδος του ζώου, την ηλικία, το βάρος, τη διατροφή, τα συστήματα στέγασης, τις μεθόδους διαχείρισης των αποβλήτων και τις τεχνικές αποθήκευσης υγρής κοπριάς.
- Τα αιωρούμενα σωματίδια (PM_{2.5}) μειώθηκαν κατά 75% (34% στην ΕΕ-28 την περίοδο 1990 - 2013). Αυτή η μεγάλη μείωση αντανακλά αρκετές αλλαγές στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και στους τομείς βαριάς βιομηχανίας, όπως η εισαγωγή εξοπλισμού μείωσης των εκπομπών (π.χ. ηλεκτροστατικά φίλτρα / σακκόφιλτρα), καθώς και αλλαγές στις οδικές μεταφορές που περιλαμβάνουν βελτιωμένο έλεγχο των εκπομπών με τεχνολογίες που έχουν εφαρμοσθεί (ιδίως στα οχήματα ντίζελ). Το 2013 στην Κύπρο, η συνεισφορά της «ηλεκτροπαραγωγής» στις συνολικές εκπομπές αιωρούμενων σωματιδίων ήταν της τάξης του 43%, ενώ οι εκπομπές από τις οδικές μεταφορές ανήλθαν περίπου στο 30% των συνολικών εκπομπών PM_{2.5}. Το 2000 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 19% και 48%.
- Τα αιωρούμενα σωματίδια PM₁₀, την περίοδο αναφοράς (2000 - 2014 για Λευκωσία, 2007 - 2014 για Λεμεσό και 2005 - 2014 για Λάρνακα) ο μέσος όρος ετησίως, συμπεριλαμβανομένου του ποσοστού που οφείλεται σε φυσικές πηγές, ξεπερνούσε τα 40

μg/m³. Στην Πάφο, οι τιμές ήταν μεγαλύτερες την περίοδο 2008-2010, ενώ από το 2011 - 2014 καταγράφονται χαμηλότερες τιμές. Ωστόσο, οι τιμές παραμένουν υψηλότερες από τις κατευθυντήριες γραμμές ποιότητας του αέρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (40 μg/m³). Ο αριθμός ημερών κατά τις οποίες η συγκέντρωση PM₁₀ υπερβαίνει τα επιτρεπτά όρια σε ένα έτος, για την περίοδο 2010-2014, στη Λευκωσία ήταν 30-35, ενώ στη Λεμεσό 3-24. Με την αφαίρεση του ποσοστού που οφείλεται σε φυσικές πηγές, σύμφωνα και με τις πρόνοιες της Οδηγίας, δεν υπάρχουν υπερβάσεις στις συγκεντρώσεις.

- Οι τιμές του όζοντος στη Λευκωσία, την περίοδο 2000-2014 ήταν 48-59 μg/m³, στη Λεμεσό 45-55 μg/m³ (περίοδος 2007 - 2014), στη Λάρνακα 37-58 μg/m³ (περίοδος 2004 - 2014) και στην Πάφο 64-69 μg/m³ (περίοδος 2007 - 2014).¹

Η Κύπρος εκπλήρωσε την υποχρέωσή της να διατηρεί τις συνολικές ετήσιες εκπομπές NO_x, SO_x, NH₃ και NMVOC κάτω από τους νομικά δεσμευτικούς στόχους, όπως αυτοί ορίζονται από την Οδηγία για τα Εθνικά Ανώτατα Όρια Εκπομπών (NEC) (2001/81/ΕΚ). Για τα αιωρούμενα σωματίδια PM_{2.5} δεν υπάρχουν ανώτατα όρια εκπομπών. Το αναθεωρημένο Πρωτόκολλο του Gothenburg (2012) προβλέπει δεσμευτικά ποσοστά μείωσης των εκπομπών των ρύπων NO_x, SO₂, NMVOC, NH₃, και PM_{2.5}, για τα έτη μετά το 2020.

Το πρόβλημα που έχει παρατηρηθεί στην Κύπρο από την υψηλή συγκέντρωση Όζοντος στην κατώτερη ατμόσφαιρα, ειδικά στις περιοχές που έχουν ψηλό υψόμετρο, όπως στο Τρόοδος, ερμηνεύεται ως ρύπανση που δεν δημιουργήθηκε στην Κύπρο αλλά μεταφέρθηκε μέσω διασυνοριακής μεταφοράς. Αντιθέτως, εντός των αστικών συγκροτημάτων το Όζον εμφανίζει γενικά χαμηλές τιμές, εξαιτίας της καταστροφής του κατά την χημική αντίδρασή του με πρωτογενείς ρύπους που προέρχονται κυρίως από την κυκλοφορία οχημάτων.

Οι οριακές τιμές που καθορίζονται από τη σχετική Ευρωπαϊκή και Κυπριακή νομοθεσία για κάθε ρύπο, παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.2, ενώ στον Πίνακα 3.3, παρουσιάζονται οι βασικοί δείκτες (Air Quality Index) που χρησιμοποιεί το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας για να καθορίσει την ποιότητα του αέρα.

Πίνακας 3.2: Οριακές Τιμές ρύπανσης βάση της Οδηγίας 2008/50/ΕΚ και τους περί της Ποιότητας Ατμοσφαιρικού Αέρα Κανονισμούς του 2010 και 2017

Ρύπος (Pollutant)	Οριακή τιμή (Limit Value)	Περίοδος μέσου όρου (Averaging period)	Επιτρεπτές υπερβάσεις ανά έτος (Permitted exceedances each year)
Διοξείδιο του Θείου (SO ₂)	350 µg/m ³	1 ώρα	24
	125 µg/m ³	24 ώρες	3
Διοξείδιο του αζώτου (NO ₂)	200 µg/m ³	1 ώρα	18
	40 µg/m ³	1 έτος	n/a
Λεπτόκοκκα Σωματίδια (PM ₁₀)	50 µg/m ³	24 ώρες	35
	40 µg/m ³	1 έτος	n/a
Μονοξείδιο του Άνθρακα (CO)	10 mg/m ³	Μέγιστος ημερήσιος μέσος όρος 8 ωρών	n/a
Βενζόλιο (C ₆ H ₆)	5 µg/m ³	1 έτος	n/a
Όζον (O ₃)	120 µg/m ³	Μέγιστος ημερήσιος μέσος όρος 8 ωρών	25 ημέρες κατά μέσον όρο για διάστημα 3 ετών

Πίνακας 3.3: Δείκτες Ποιότητα του Αέρα (Air Quality Index) (Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2017)

Ρύπος	Ποσοτικές Τιμές Ρύπανσης (µg/m ³)			
	Χαμηλό	Μέτριο	Ψηλό	Πολύ Ψηλό
SO ₂	0 - 150	150 - 250	250 - 350	> 350
NO ₂	0 - 100	100 - 150	150 - 200	> 200
PM ₁₀	0 - 50	50 - 100	100 - 200	> 200
CO	0 - 7000	7000 - 15000	15000 - 20000	> 20000
C ₆ H ₆	0 - 5	5 - 10	10 - 15	> 15
O ₃	0 - 100	100 - 130	130 - 160	> 160

3.7 Θόρυβος και Κυκλοφορία

3.7.1 Θόρυβος

Ένας από τους βασικούς στόχους της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος είναι η προστασία των πολιτών από το θόρυβο. Η οδηγία 2002/49/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου αποβλέπει στον «καθορισμό μιας κοινής προσέγγισης για την αποφυγή, πρόληψη ή περιορισμό, βάσει ιεράρχησης προτεραιοτήτων, των δυσμενών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένης της ενόχλησης από έκθεση στον περιβάλλοντα θόρυβο».

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, οι περί Αξιολόγησης και Διαχείρισης του Περιβαλλοντικού Θορύβου Νόμοι 2004 έως 2019 (στο εξής Νόμος για τον περιβαλλοντικό θόρυβο), οι οποίοι εναρμόνισαν την πιο πάνω οδηγία, επιβάλλουν τις ακόλουθες δράσεις:

1. προσδιορισμό της έκθεσης στον περιβάλλοντα θόρυβο με χαρτογράφηση θορύβου,
2. θέσπιση σχεδίων δράσης βασισμένων στα αποτελέσματα της χαρτογράφησης του θορύβου,
3. μέριμνα ώστε να είναι διαθέσιμες στο κοινό πληροφορίες σχετικά με τον περιβάλλοντα θόρυβο.

Ο «περιβαλλοντικός θόρυβος» σημαίνει τους ανεπιθύμητους ή επιβλαβείς θορύβους στην ύπαιθρο που δημιουργούνται από ανθρώπινες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των θορύβων που εκπέμπονται από μεταφορικά μέσα, από οδικές, σιδηροδρομικές και αεροπορικές μεταφορές και από χώρους βιομηχανικής δραστηριότητας.

Η Νομοθεσία για τον περιβαλλοντικό θόρυβο καλύπτει το θόρυβο στον οποίο εκτίθενται οι άνθρωποι, ιδίως σε περιοχές πυκνής δόμησης, σε δημόσια πάρκα ή άλλες ήσυχες περιοχές πολεοδομικών συγκροτημάτων, σε ήσυχες περιοχές της υπαίθρου, καθώς και κοντά σε σχολεία, νοσοκομεία, και άλλα κτίρια και περιοχές ευαίσθητες στον θόρυβο.

Η έκθεση σε ανεπιθύμητο θόρυβο απειλεί τη δημόσια υγεία, με αντίκτυπο στην κοινωνία. Συγκεκριμένα, μπορεί να προκαλέσει διαταραχές του ύπνου, να επηρεάσει τη γνωστική λειτουργία σε μαθητές, να προκαλέσει στρες. Οι επιπτώσεις της έκθεσης σε θόρυβο επηρεάζουν και την εθνική οικονομία, οδηγώντας σε απώλεια της παραγωγικότητας των εργαζομένων, επιβάρυνση των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και υποτίμηση της

αξίας της ακίνητης περιουσίας. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η ηχορύπανση αποτελεί το δεύτερο περιβαλλοντικό πρόβλημα ανθρώπινης υγείας στην Ευρώπη, μετά την αέρια ρύπανση.

Η αστικοποίηση, η αυξημένη ζήτηση οδικών μεταφορών και ο αναποτελεσματικός αστικός χωροταξικός σχεδιασμός, αποτελούν τους κύριους παράγοντες έκθεσης στον περιβαλλοντικό θόρυβο.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, ως αρμόδια αρχή για την εφαρμογή του νόμου για τον περιβαλλοντικό θόρυβο, μεριμνά για τον καταρτισμό στρατηγικών χαρτών θορύβου και σχεδίων δράσης και την υποβολή σχετικών εκθέσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανά πέντε έτη.

Ο πρώτος κύκλος της χαρτογράφησης του θορύβου ολοκληρώθηκε το 2008, για:

- το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Λευκωσίας, το οποίο περιελάμβανε τους Δήμους και Κοινότητες εντός των Ορίων του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας (διοικητικά όρια Δήμων Λευκωσίας, Αγίου Δομετίου, Έγκωμης, Στροβόλου, Αγλαντζιάς, Λακατάμειας και Λατσιών και Κοινοτικού Συμβουλίου Γερίου) και περιοχή εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Ιδαλίου, και
- το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Λεμεσού το οποίο περιελάμβανε τους Δήμους και Κοινότητες εντός των Ορίων του Τοπικού Σχεδίου Λεμεσού (διοικητικά όρια Δήμων Λεμεσού, Μέσα Γειτονιάς, Αγίου Αθανασίου, Κάτω Πολεμιδιών και Γερμασόγειας, Κοινοτικών Συμβουλίων Ύψωνα, Πάνω Πολεμιδιών και Τσερκέζ Τσιφλίκ και τμήματα στις διοικητικής περιοχής των Κοινοτικών Συμβουλίων Αγίου Τύχωνα, Παρεκκλησιάς, Πύργου, Μουτταγιάκας, Μονής και Μοναγρουλίου), καθώς και τα υπόλοιπα των διοικητικών περιοχών των Κοινοτικών Συμβουλίων Αγίου Τύχωνα, Παρεκκλησιάς, Πύργου, Μουτταγιάκας, Μονής και Μοναγρουλίου που δεν περιλαμβάνονται στα Όρια του Τοπικού Σχεδίου Λεμεσού), και
- τους οδικούς άξονες της Δημοκρατίας οι οποίοι καθορίζονται ως μεγάλοι οδικοί άξονες (επαρχιακές ή εθνικές οδικές αρτηρίες, στις οποίες καταγράφεται κυκλοφορία άνω των έξι εκατομμυρίων οχημάτων κατ' έτος)

Ο δεύτερος κύκλος της χαρτογράφησης του θορύβου ολοκληρώθηκε τον Μάιο 2015, για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Λευκωσίας (ως ανωτέρω) και Λεμεσού (ως ανωτέρω) και τους οδικούς άξονες με κυκλοφορία μεγαλύτερη των έξι εκατομμυρίων οχημάτων κατ' έτος.

Ο τρίτος κύκλος της χαρτογράφησης του θορύβου ολοκληρώθηκε το 2019, για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακος, τους οδικούς άξονες με κυκλοφορία μεγαλύτερη των έξι εκατομμυρίων οχημάτων κατ'έτος, και τον Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας με περισσότερες από 50.000 κινήσεις ετησίως.

Στα πλαίσια του τρίτου κύκλου χαρτογράφησης του θορύβου, ολοκληρώθηκε το 2020 η χαρτογράφηση του θορύβου για το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάφου με πληθυσμό άνω των 100.000 ατόμων, τους οδικούς άξονες με περισσότερες από 3.000.000 κινήσεις και τον Διεθνή Αερολιμένα Πάφου.

Για τη χαρτογράφηση του θορύβου του δεύτερου κύκλου, πραγματοποιήθηκαν 24ωρες ακουστικές καταγραφές δεικτών θορύβου (L_{den} , L_{day} , $L_{evening}$ & L_{night}), σε όλα τα πολεοδομικά συγκροτήματα, στους οδικούς άξονες και στους δύο Διεθνείς Αερολιμένες, αντίστοιχα, με τη χρήση ειδικών αυτοκινούμενων σταθμών παρακολούθησης θορύβου. Παράλληλα, για τη συμπλήρωση των στρατηγικών χαρτών θορύβου χρησιμοποιήθηκε λογισμικό πρόβλεψης περιβαλλοντικού και κυκλοφοριακού θορύβου (CadnaA), σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς:

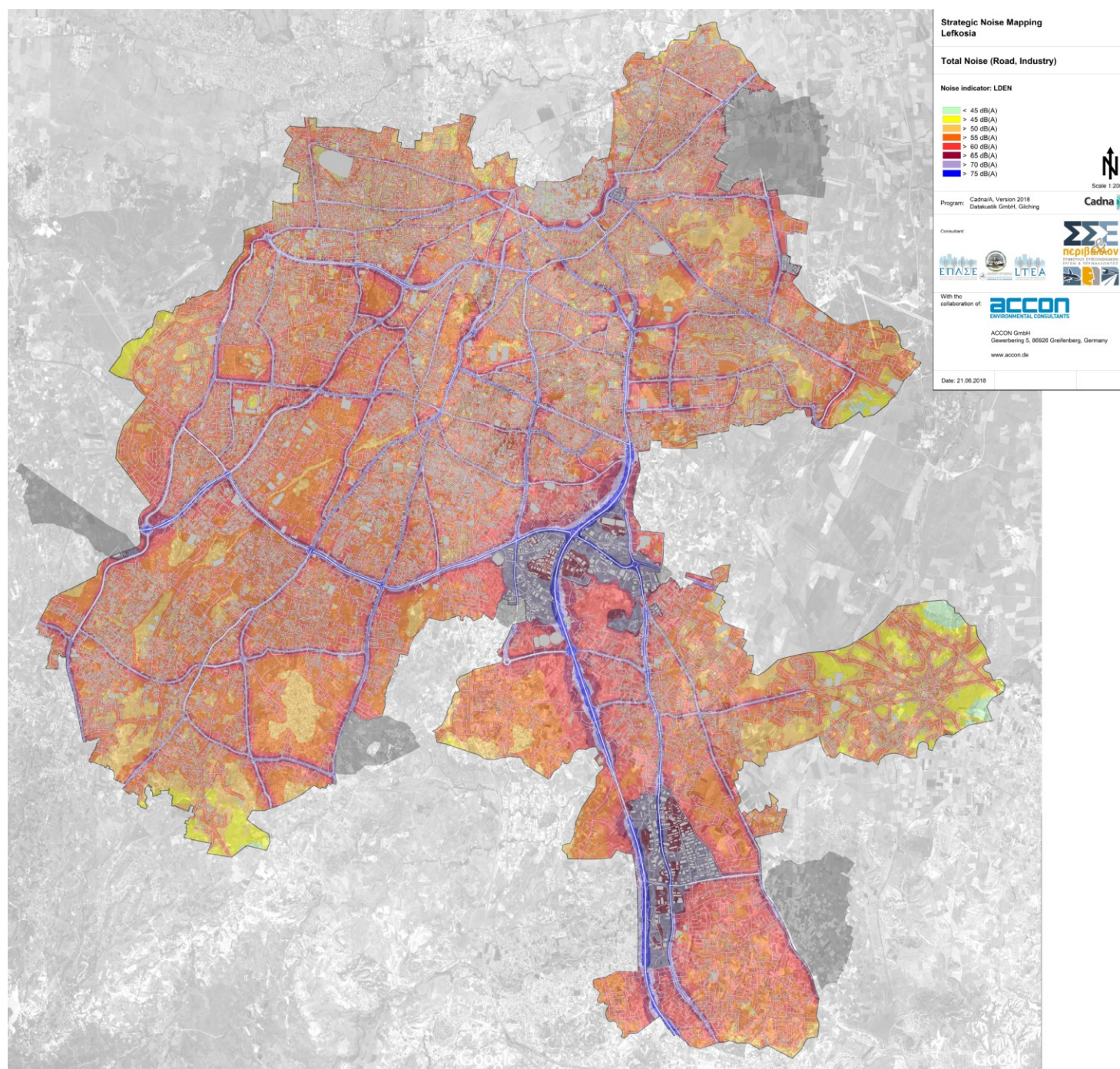
- ✓ CNOSSOS - EU
- ✓ ISO 9613-2 - Για τον Βιομηχανικό Θόρυβο
- ✓ NMPB (French) - Για τον Οδικό Κυκλοφοριακό Θόρυβο
- ✓ ECAC.CEAC Doc 29 "Report on Standard Method of Computing Noise Contours around Civil Airports" - Για τον αεροπορικό θόρυβο

Στον πρώτο κύκλο δεν εκτιμήθηκε ο θόρυβος από τα αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου γιατί καταγράφηκαν λιγότερες από 50.000 κινήσεις (απογειώσεις - προσγειώσεις) ετησίως. Παρόλα αυτά το Τμήμα Υγείας, Ασφάλειας και Περιβάλλοντος των αεροδρομίων Hermes εκπόνησε Στρατηγικούς Χάρτες Θορύβου για τα διεθνή αεροδρόμια Λάρνακας και Πάφου. Οι Χάρτες αυτοί παρουσιάζουν τις αναμενόμενες τιμές θορύβου σε βάθος χρόνου 10 ετών από την ημερομηνία εκπόνησης τους (μέχρι το 2018 για το αεροδρόμιο Λάρνακας και μέχρι το 2020 για το αεροδρόμιο Πάφου).

Στα πλαίσια της Στρατηγικής Χαρτογράφησης Θορύβου προτάθηκαν τα όρια των 70 dB(A) και 60 dB(A), για το δείκτη ημέρας-βραδιού-νύκτας (L_{den}) και το δείκτη νύκτας (L_{night}), αντίστοιχα, για το οδικό δίκτυο σε περιοχές αμιγούς η/και μικτής κατοικίας.

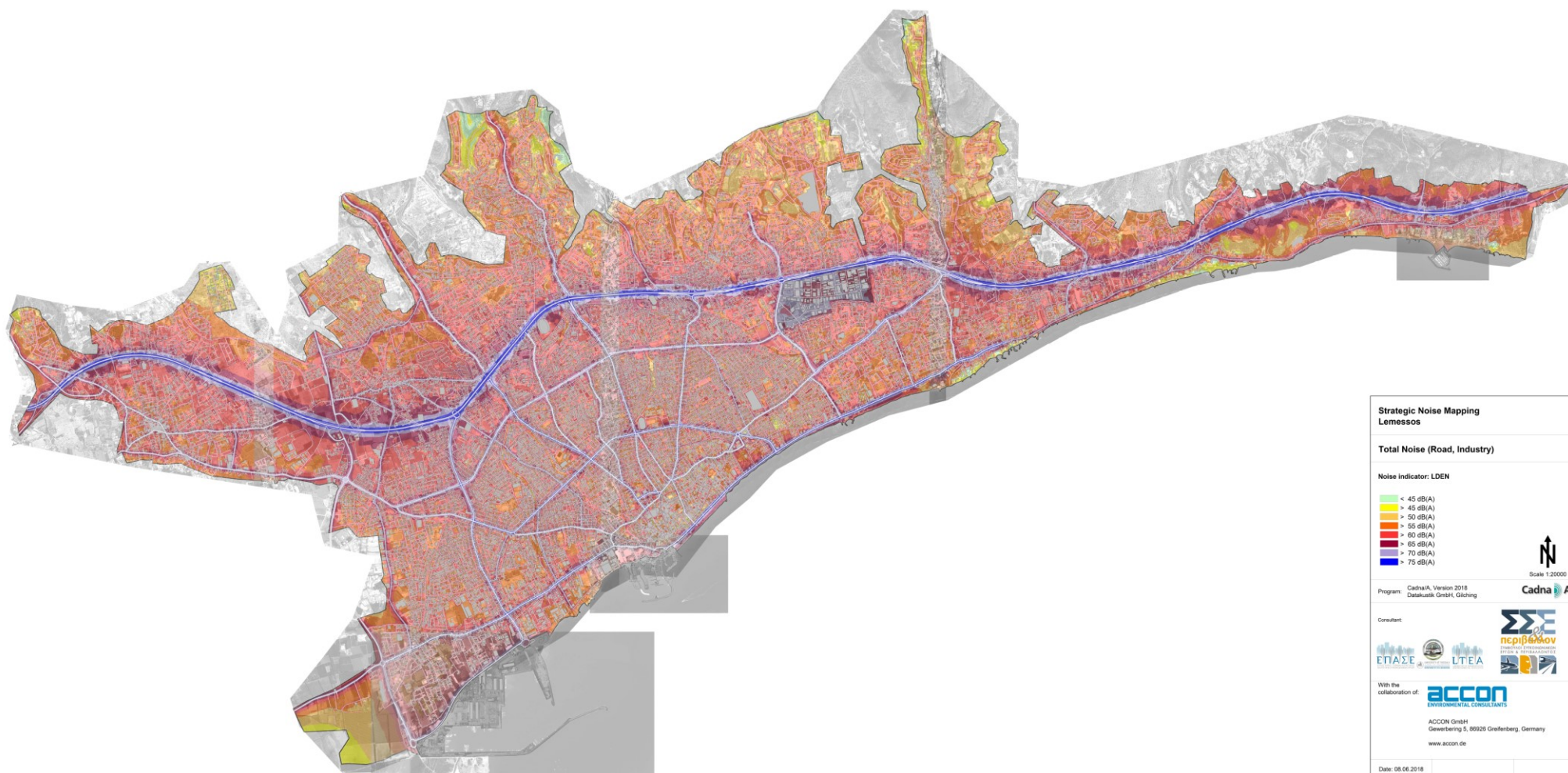
Ο πληθυσμός που εκτίθεται σε στάθμες των δεικτών L_{den} και L_{night} μεγαλύτερες των 70 και 609 dB(A) εκτιμήθηκε:

- σε 6,26% (L_{den}) και 7,43% (L_{night}) για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Λευκωσίας,
- σε 5,97% (L_{den}) και 7,62% (L_{night}) για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Λεμεσού,
- σε 5,4% (L_{den}) και 5,7% (L_{night}) για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Λάρνακας, και
- σε 0,17% (L_{den}) και 0,34% (L_{night}) για το Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου

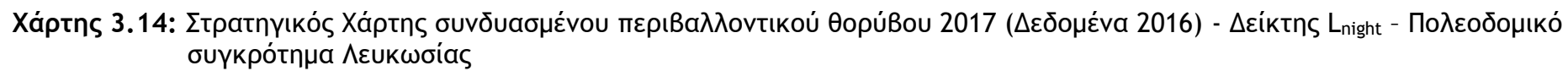

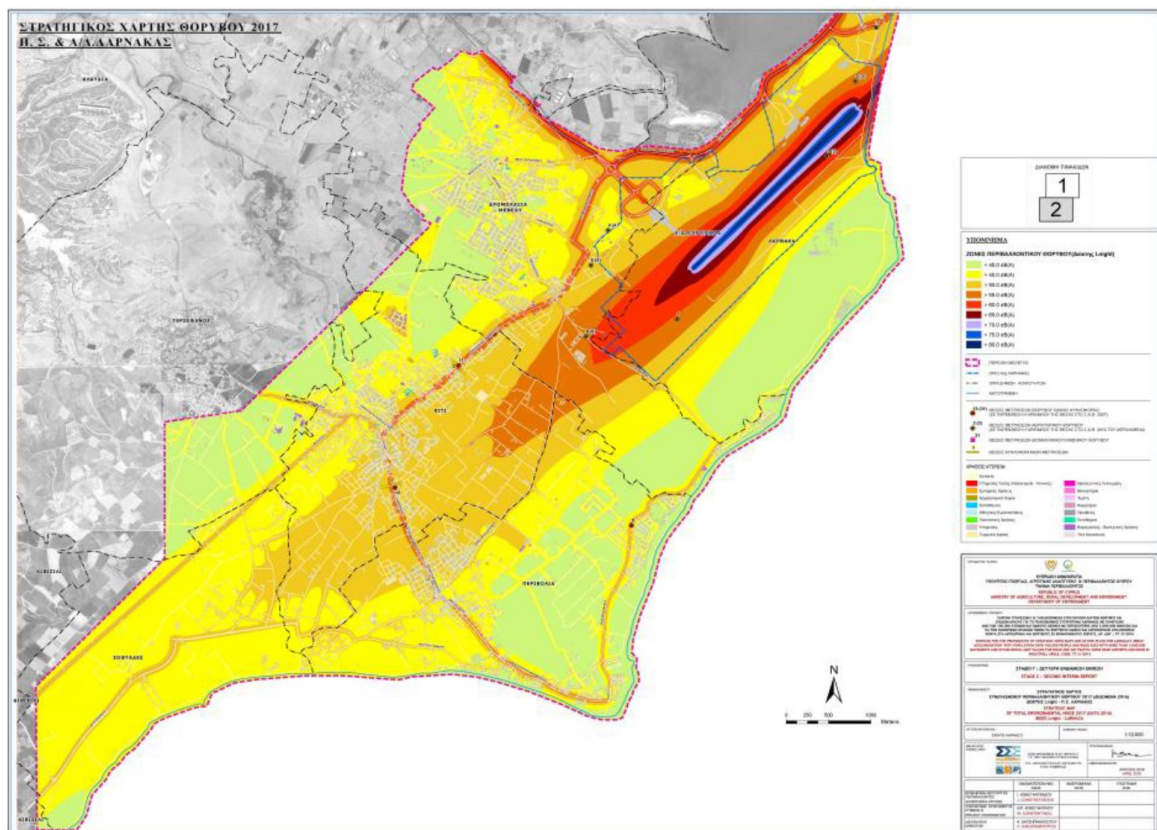
Χάρτης 3.11: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018
(Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λευκωσίας

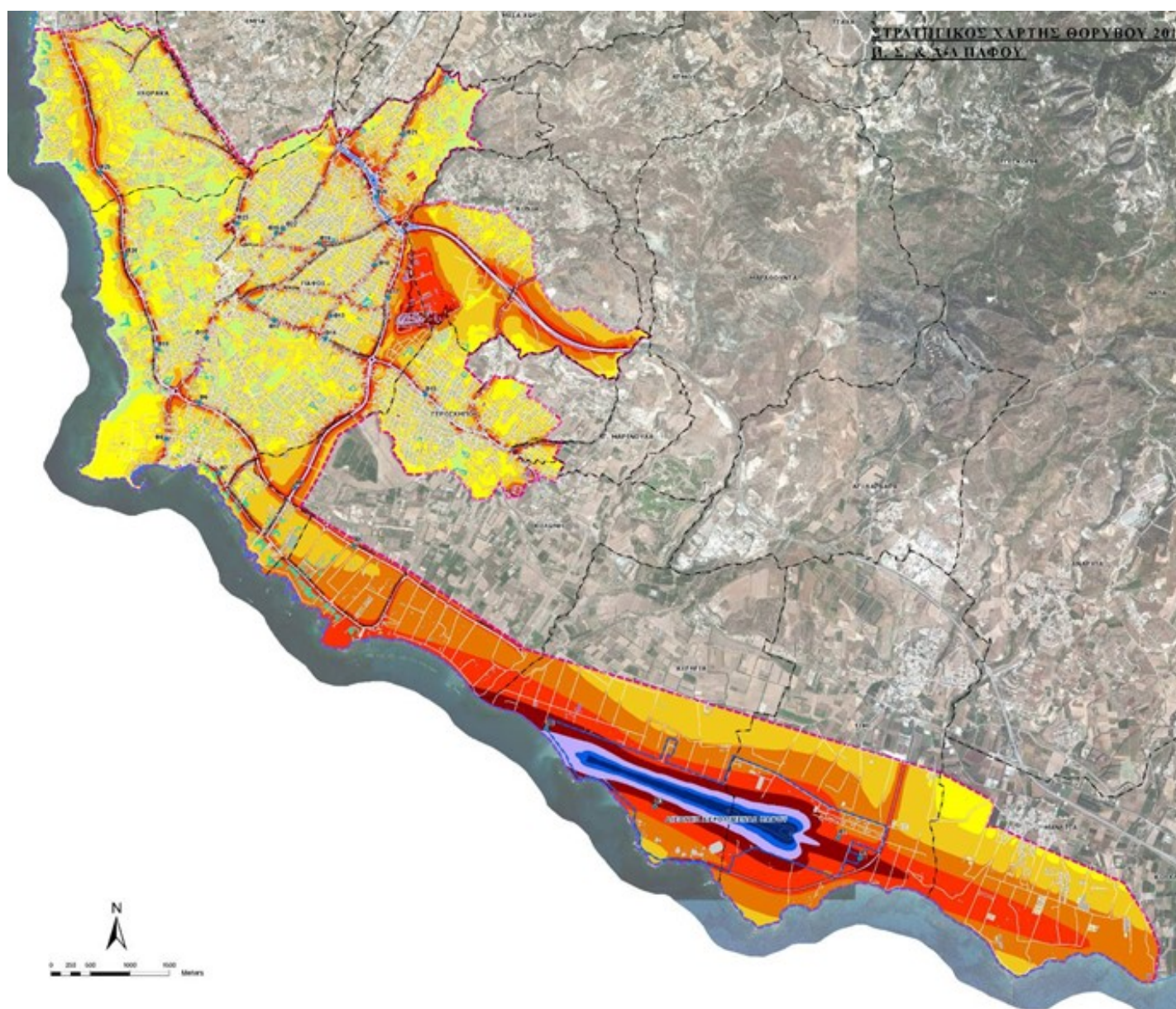

Χάρτης 3.13: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2017 (Δεδομένα 2016) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό συγκρότημα Λεμεσού

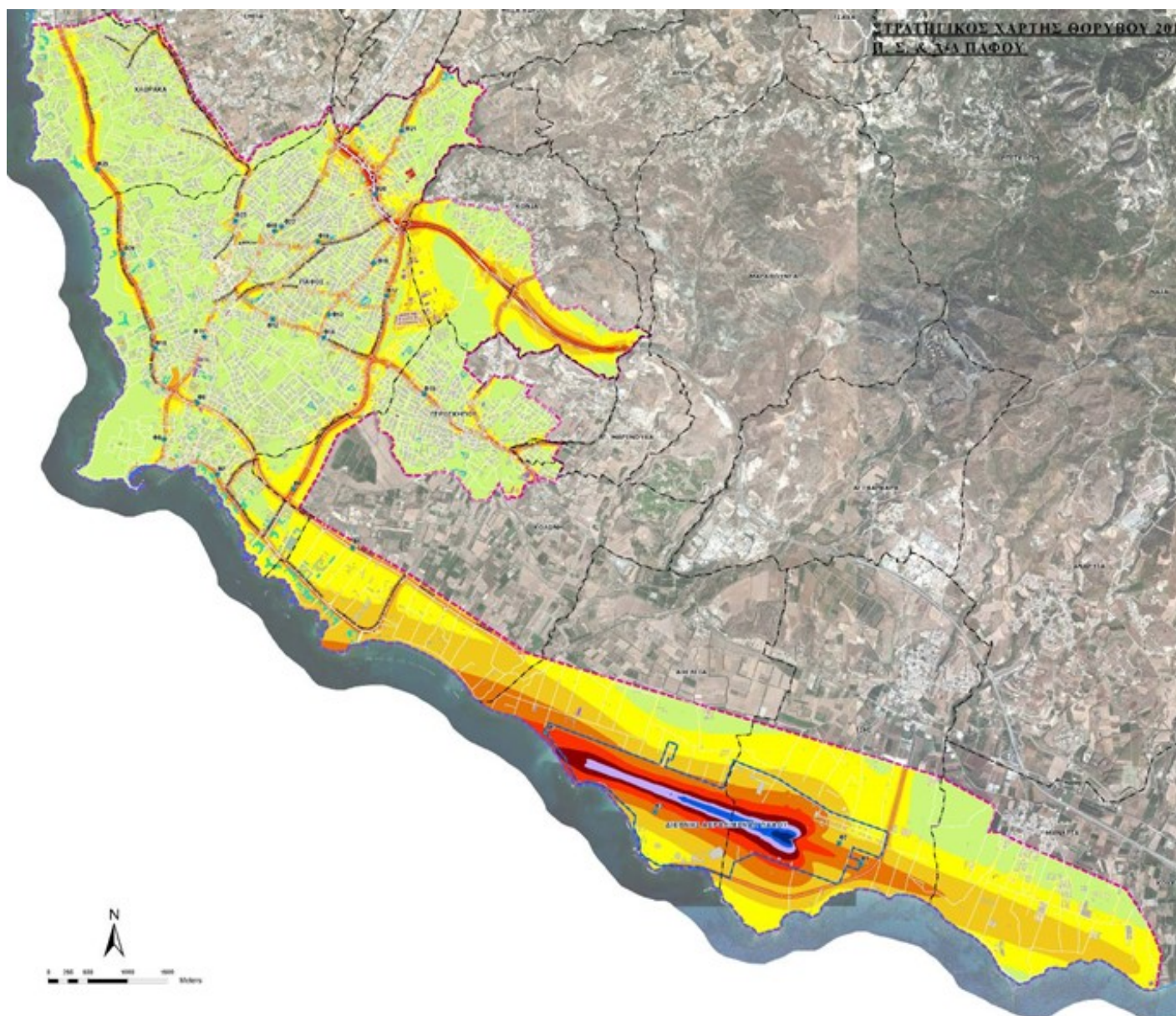

3.56

Χάρτης 3.16: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018
(Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{den} - Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου

Χάρτης 3.17: Στρατηγικός Χάρτης συνδυασμένου περιβαλλοντικού θορύβου 2018 (Δεδομένα 2017) - Δείκτης L_{night} - Πολεοδομικό Συγκρότημα Πάφου

Για την αντιμετώπιση της έκθεσης του πληθυσμού σε υψηλά επίπεδα θορύβου διαμορφώθηκε Σχέδιο Δράσης που αφορά την εισαγωγή μέτρων για τη διαχείριση των επιδράσεων του θορύβου. Το Σχέδιο αυτό εγκρίθηκε με Διατάγματα από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Συγκεκριμένα, τα μέτρα στοχεύουν στη μείωση του θορύβου από οδικές μεταφορές, με χρονικό ορίζοντα υλοποίησής τους το έτος 2022, και χωρίζονται σε δύο άξονες:

A. Μέτρα στην πηγή

- Διαχείριση της οδικής κυκλοφορίας
 - Κατασκευή . αναβάθμιση / βελτίωση οδικών αξόνων όπως εισαγωγή λεωφορειολωρίδων, μονοδρομήσεις, κατασκευή δικτύου ποδηλατοδρόμων, προώθηση «πράσινων μεταφορών».
 - Εφαρμογή μέτρων κυκλοφοριακής διαχείρισης όπως αυστηρότερος έλεγχος της ταχύτητας, εγκατάσταση συστήματος φωτοεπισήμανσης, πιλοτική απαγόρευση κυκλοφορίας βαρέων οχημάτων τη νυχτερινή περίοδο, ετοιμασία προτύπου ειδικών αντιθρομβικών οδοστρωμάτων, εκστρατεία ενημέρωσης για τη σήμανση του θορύβου στα ελαστικά των οχημάτων, θέσπιση οριακών τιμών για οδικές μεταφορές.
 - Εκπόνηση και εφαρμογή Ολοκληρωμένων Σχεδίων Κινητικότητας στις πόλεις.
- Εισαγωγή ηλεκτρικού οχήματος με εναλλακτικά καύσιμα (βιοκαύσιμα, υγραεροκίνηση, φυσικό αέριο, ηλεκτρισμός)
 - Καταρτισμός Εθνικής Στρατηγικής για την Ενέργεια στις Μεταφορές και εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προώθηση φιλικότερων προς το περιβάλλον τεχνολογιών και εναλλακτικών καυσίμων.
 - Ανάπτυξη υποδομών εναλλακτικών καυσίμων στον τομέα των μεταφορών.
 - Αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων για τις κρατικές αρχές.
- Ενθάρρυνση χρηματοοικονομικών κινήτρων που σχετίζονται με την ηχορύπανση που οφείλεται στην κυκλοφορία οδικών μεταφορών,
- Υλοποίηση του Συστήματος παρακολούθησης Αεροπορικού Θορύβου στον Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας

B. Μέτρα στον αποδέκτη

- Εφαρμογή αντιθρομβικών πετασμάτων κυρίως σε ευαίσθητους δέκτες όπως σχολεία και Πανεπιστήμια.
- Εφαρμογή πολεοδομικών ρυθμίσεων για την αύξηση της απόστασης μεταξύ της πηγής και του αποδέκτη.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος προγραμματίζει τις ακόλουθες δράσεις σε σχέση με την αναθεώρηση της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ:

- Εναρμόνιση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/996 για τη θέσπιση κοινών μεθόδων αξιολόγησης του θορύβου, σύμφωνα με το Παράρτημα II της πιο πάνω οδηγίας, το αργότερο μέχρι τις 31

Δεκεμβρίου 2018. Περιλαμβάνει ένα σύνολο εξισώσεων και συντελεστών που πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των επιπέδων θορύβου στην πρόσοψη των κτιρίων.

- Συνεργασία με τα αρμόδια Τμήματα για τη διαβούλευση της πρότασης οδηγίας σχετικά με τον καθορισμό μεθόδων αξιολόγησης για τις επιβλαβείς επιδράσεις, σύμφωνα με το Παράρτημα III της πιο πάνω οδηγίας. Οι μέθοδοι περιλαμβάνουν σχέσεις δόσης-επίπτωσης για ένα σύνολο παραμέτρων υγείας, όπως οι καρδιαγγειακές παθήσεις, ενόχληση και διαταραχή του ύπνου.
- Συντονισμός Υπουργείων / Τμημάτων για την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης του 2ου κύκλου Στρατηγικής Χαρτογράφησης του Θορύβου.
- Καθορισμός οριακών τιμών θορύβου για τους δείκτες ημέρας-βραδιού-νύκτας (Lden) και νύκτας (Lnight), ανά τύπο θορύβου (οδική, σιδηροδρομική, αεροπορική κυκλοφορία, και βιομηχανικές εγκαταστάσεις), η υπέρβαση των οποίων θα συνεπάγεται την παρέμβαση των αρμοδίων αρχών για τη μελέτη ή την επιβολή μέτρων περιορισμού του θορύβου.
- Καθορισμός κριτηρίων για ήσυχες περιοχές πολεοδομικών συγκροτημάτων και υπαίθρου.

3.7.2 Οδικό Δίκτυο

Οι πόλεις της Κύπρου και ιδιαίτερα οι κεντρικές περιοχές τους αντιμετωπίζουν σύνθετα τεχνικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, ως αποτέλεσμα της καταπόνησης του φυσικού περιβάλλοντος και της υποβάθμισης του δομημένου περιβάλλοντος (οικιστικών και άλλων υποδομών), της αυξημένης κυκλοφοριακής συμφόρησης ως συνέπεια της εξάρτησης από το αυτοκίνητο και της αδυναμίας ανάπτυξης και προώθησης εναλλακτικών και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μεταφορών.

Το οδικό δίκτυο στην Κύπρο έχει επεκταθεί υπέρμετρα, σε πυκνότητες που είναι πολλαπλάσιες από τις μέσες ευρωπαϊκές. Η συνεχής επέκταση του οδικού δικτύου έχει συμβάλει στον κατακερματισμό και στην υποβάθμιση των οικοτόπων με αποτέλεσμα να επηρεάζεται γενικότερα αρνητικά η βιοποικιλότητα. Σε ορισμένες περιπτώσεις η δημιουργία δρόμων ευνοεί την παρουσία ενδημικών σπάνιων και απειλούμενων φυτών στα πρανή, κατά μήκος των οδεύσεων. Για την τοπιοτέχνηση των περιοχών που παραμένουν διαταραγμένες μετά από την κατασκευή κάποιου δρόμου, στο παρελθόν χρησιμοποιήθηκαν εισβλητικά είδη που ενέτειναν τις αρνητικές επιπτώσεις στην τοπική βιοποικιλότητα.

Το οδικό δίκτυο που αναπτύσσεται στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας και το οποίο καλύπτει σε μεγάλο βαθμό το χερσαίο καθώς και τμήμα της παράκτιας περιοχής, διαχωρίζεται σε τρεις (3) βασικούς τύπους:

1. Υπεραστικό/υπερτοπικό.
2. Αγροτικό
3. Αστικό

Περιγραφή των βασικών τύπων του οδικού δικτύου παρουσιάζεται ακολούθως.

Υπεραστικό Οδικό Δίκτυο και Αγροτικό Οδικό Δίκτυο

Το υπεραστικό και το αγροτικό οδικό δίκτυο της Κύπρου διασφαλίζει τη σύνδεση μεταξύ των αστικών περιοχών και των περιοχών της υπαίθρου, καθώς και τη σύνδεση των βιομηχανικών και τουριστικών περιοχών με τις πύλες εισόδου της Κύπρου (Αεροδρόμια και Λιμάνια) και με τους οικισμούς.

Η επίσημη ιεράρχηση του υπεραστικού και αγροτικού οδικού δικτύου είναι η ακόλουθη:

- **Κατηγορία Α:** Περιλαμβάνει το υπεραστικό δίκτυο πρωταρχικής σημασίας που συνδέει τις κύριες πόλεις και τα κύρια κέντρα σημαντικών δραστηριοτήτων, όπως είναι τα Λιμάνια, τα Αεροδρόμια και οι τουριστικές περιοχές. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι αυτοκινητόδρομοι που αποτελούν δρόμους 4 λωρίδων κυκλοφορίας. Οι αυτοκινητόδρομοι στην Κύπρο, παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα 6.35. Εντός της Περιοχής Μελέτης εμπίπτει τμήμα του αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας- Λεμεσού ενώ εξ ολοκλήρου εμπίπτουν οι αυτοκινητόδρομοι Λάρνακας- Αγίας Νάπας και Λεμεσού- Πάφου.
- **Κατηγορία Β:** Περιλαμβάνει το οδικό δίκτυο περιφερειακής σημασίας που συνδέει τις κοινότητες, τα βιομηχανικά και ψυχαγωγικά κέντρα δραστηριότητας με το οδικό δίκτυο πρωταρχικής σημασίας, καθώς επίσης και τους δρόμους πρωταρχικής σημασίας (Κατηγορίας Α) μεταξύ τους. Οι δρόμοι που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή αποτελούν υπερτοπικούς δρόμους 2 έως 4 λωρίδων κυκλοφορίας. Τέτοιου τύπου δρόμοι είναι για παράδειγμα ο παλαιός δρόμος Λευκωσίας- Λεμεσού (Β1) και ο δρόμος Πόλης Χρυσοχούς- Αργάκας (Ε704).
- **Κατηγορία C:** Περιλαμβάνει δρόμους πιο τοπικής σημασίας που συνδέουν αγροτικές κοινότητες μεταξύ τους και με το οδικό δίκτυο των δρόμων της Κατηγορίας Β. Οι δρόμοι αυτοί είναι δρόμοι 2 λωρίδων κυκλοφορίας. Τέτοιου τύπου δρόμοι είναι για παράδειγμα ο δρόμος Δερύνειας- Σωτήρας (F316) και ο δρόμος Κοφίνου- Αγίου Θεοδώρου (F108).

- **Κατηγορία D:** Οι δρόμοι αυτοί αποτελούν το υπόλοιπο αγροτικό οδικό δίκτυο που περιλαμβάνει πολύ τοπικούς δρόμους που δίνουν πρόσβαση σε επιμέρους αναπτύξεις.

Πίνακας 3.4: Αυτοκινητόδρομοι στην περιοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας

Κατηγορία Αυτοκινητόδρομου	Κατεύθυνση	Μήκος (km)
A1	Λευκωσία - Λεμεσός	82
A2	Λευκωσία - Λάρνακα	20
A3	Λάρνακα - Αγία Νάπα	55
A5	Λάρνακα - Κοφίνου	22
A6	Λεμεσός - Πάφος	61
A9	Λευκωσία - Δένεια	17

Όλοι οι αυτοκινητόδρομοι της Κύπρου, καθώς και οι δρόμοι που τους συνδέουν με τα Αεροδρόμια και τα Λιμάνια της χώρας (π.χ. κάθετος δρόμος σύνδεσης του αυτοκινητόδρομου Λεμεσού-Πάφου με το Λιμάνι Λεμεσού), έχουν ενταχθεί στο Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο Μεταφορών (TEN-T) που έχει σχεδιαστεί για να διευκολύνει τις εμπορευματικές και επιβατικές μεταφορές μεταξύ των χωρών της ΕΕ.

Αστικό Οδικό Δίκτυο

Το αστικό οδικό δίκτυο αποτελείται από μια σειρά λειτουργικά ιεραρχημένων κατηγοριών οδών, έχοντας ως βασικό γνώμονα την εξυπηρέτηση των τοπικών μετακινήσεων εντός των αστικών ορίων που συνήθως αποτελούν και τα όρια των Τοπικών Σχεδίων των πόλεων. Η επίσημη ιεράρχηση του αστικού οδικού δικτύου στα αστικά συγκροτήματα της Κύπρου είναι η ακόλουθη:

- **Εθνικοί και Αστικοί Αυτοκινητόδρομοι**
Αφορούν δρόμους εθνικής ή περιφερειακής αστικής σημασίας, ταχείας κυκλοφορίας, μεγάλων αποστάσεων με αποκλειστικά ανισόπεδους κόμβους ελεγχόμενης πυκνότητας (Class A). Οι Εθνικοί Αυτοκινητόδρομοι διασχίζουν περιοχές των Τοπικών Σχεδίων ενώ οι Αστικοί Αυτοκινητόδρομοι αποτελούν φυσική συνέχεια των Εθνικών Αυτοκινητοδρόμων και εκτείνονται εντός του Ορίου Ανάπτυξης.
- **Δρόμοι Πρωταρχικής Σημασίας**
Οι δρόμοι πρωταρχικής σημασίας αποτελούνται από τις κύριες αστικές οδικές αρτηρίες με ή χωρίς φυσικό διαχωρισμό κατευθύνσεων κυκλοφορίας.
- **Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο**

Οι δρόμοι αυτοί αποτελούν βασικούς συλλεκτήριους δρόμους, που κατανέμουν την κυκλοφορία από τις υποπεριοχές των αστικών συγκροτημάτων στους δρόμους πρωταρχικής σημασίας.

- *Τοπικό Οδικό Δίκτυο*

Αποτελούν αμιγώς τοπικούς δρόμους/οδούς πρόσβασης ήπιας κυκλοφορίας, οι οποίοι συνδέουν επιμέρους αναπτύξεις με το δευτερεύον οδικό δίκτυο.

- *Ποδηλατόδρομοι και Πεζόδρομοι*

Τα Τοπικά Σχέδια των παράκτιων αστικών συγκροτημάτων περιλαμβάνουν πολιτικές καθώς και δίκτυα για την υλοποίηση ποδηλατοδρόμων. Η υλοποίηση των ποδηλατοδρόμων γίνεται σταδιακά. Χαρακτηριστικοί είναι οι ποδηλατόδρομοι κατά μήκος των παραλιακών μετώπων της Λεμεσού και της Αγίας Νάπας. Τα Τοπικά Σχέδια περιλαμβάνουν επίσης πρόνοιες για την κατασκευή πεζοδρόμων. Συνήθως οι ανεξάρτητοι πεζόδρομοι προνοούνται κατά μήκος της παραλίας και κατά μήκος ποταμών. Οι παραλιακοί πεζόδρομοι αποτελούν πρακτική εφαρμογής από τις Πολεοδομικές Αρχές τόσο σε αστικές όσο και σε αγροτικές περιοχές.

3.8 Βιοποικιλότητα

3.8.1 Φυσικά Οικοσυστήματα

Η Κύπρος, στο νοτιοανατολικό άκρο της Μεσογείου και στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, έχει να επιδείξει μεγάλη ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών και πετρωμάτων, έντονο γεωμορφολογικό ανάγλυφο, ποικιλία κλιματικών τύπων και βιοκλιματικών ζωνών. Σε συνδυασμό με τη γεωγραφική απομόνωσή λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα, τις εναλλαγές στο κλίμα, την ποικιλία στα γεωλογικά υποστρώματα και τη γεωμορφολογία καθώς και την ανθρώπινη παρουσία και την αλληλεπίδρασή της με τη φύση, είχαν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας μεγάλης ποικιλίας διαφορετικών οικοσυστημάτων.

Η Κύπρος διατηρεί εκτεταμένα δάση που καλύπτουν το 17% του νησιού και κατανέμονται κυρίως στις οροσειρές του Τροόδου και του Πενταδακτύλου. Οι χαμηλότεροι λόφοι καλύπτονται από θαμνώνες διαφόρων τύπων που εναλλάσσονται με καλλιέργειες και κατά τόπους με οικισμούς. Οι πεδινές περιοχές με κύρια την εκτεταμένη πεδιάδα της Μεσαορίας και η παράκτια ζώνη καλύπτονται από καλλιέργειες (περίπου 45% του νησιού) και οικισμούς,

αλλά τοπικά διατηρούνται μεγαλύτερες ή μικρότερες εκτάσεις φυσικής ή μη φυσικής βλάστησης.

Τα θερμόφιλα πευκοδάση της τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*) αποτελούν τα πλέον εκτεταμένα δάση, που εξαπλώνονται από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι και τα 1400m, καλύπτοντας μεγάλο μέρος των οροσειρών του Τροόδους και του Πενταδακτύλου και μέρος της Χερσονήσου του Ακάμα. Δάση κυπαρισσιών (*Cupressus sempervirens*) εμφανίζονται μόνο στον Πενταδάκτυλο. Η ημι-φυλλοβόλος βελανιδιά (*Quercus infectoria* subsp. *veneris*) σχηματίζει μεμονομένες συστάδες στο δυτικό κυρίως μέρος του νησιού. Τα δάση μαύρης πεύκης (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*) και του ενδημικού κέδρου (*Cedrus brevifolia*) καθώς και οι συστάδες ορεινών ειδών αρκεύθου (*Juniperus foetidissima*, *Juniperus oxycedrus*, *Juniperus excelsa*), εμφανίζονται στα υψηλά υψόμετρα της οροσειράς του Τροόδους. Η ενδημική χρυσόφυλλη δρυς (*Quercus alnifolia*) εμφανίζεται είτε στον υπόροφο των κωνοφόρων, είτε σε αμιγείς συστάδες, κυρίως σε υψόμετρα μεγαλύτερα των 700m, σε όλη την οροσειρά του Τροόδους.

Στη Θερμο-Μεσογειακή και την ημίξηρη ζώνη, επικρατούν διάφοροι τύποι θαμνώνων, με πιο σπάνιους τους θαμνώνες με ελιά (*Olea europaea*) και χαρουπιά (*Ceratonia siliqua*) καθώς επίσης και τους ψηλούς θαμνώνες με περνιά (*Quercus coccifera* subsp. *calliprinos*). Πιο συχνά εμφανίζεται η χαμηλή βλάστηση με τους αγκαθωτούς θαμνώνες των φρυγάνων. Στην παράκτια ζώνη είναι χαρακτηριστική η παρουσία των παράκτιων αόρατων (*Juniperus phoenicea*). Σε ανοικτές θέσεις, ανάμεσα στους θαμνώνες και σε ανοίγματα δασών ή σε παρυφές καλλιεργειών και δρόμων και σε εγκατελειμμένες καλλιέργειες, σχηματίζονται λιβάδια διαφόρων τύπων. Στην κατηγορία των υγρών λιβαδιών εντάσσονται οι μναδικοί αλκαλικοί τυρφώνες που σχηματίζονται σε δύο μόνο γειτονικές θέσεις του Τρόδους, σε υψόμετρο περίπου 1600-1650m.

Οι αμμώδεις ακτές είναι ως επί το πλείστον στενές, με αμμόφιλες κοινότητες σε χαμηλές πρωτογενείς ή κινούμενες θίνες. Εκτεταμένα αμμοθινικά συστήματα που περιλαμβάνουν και σταθεροποιημένες αμμοθίνες με θάμνους, αμμόφιλα λιβάδια, και υγρές κοιλότητες με υδρόφιλα είδη, αναπτύσσονται σε λίγες θέσεις, όπως για παράδειγμα στον Απόστολο Ανδρέα, στην Καρπασία και στον Ακάμα. Επίσης εκτεταμένα είναι τα αμμοθινικά συστήματα που συνδέονται με παράκτιους υγρότοπους όπως στην Αμμόχωστο, στη Αγία Ειρήνη και στις Αλμυρές λίμνες του Ακρωτηρίου της Λάρνακας.

Μια ασυνεχής και μάλλον στενή λωρίδα από παραποτάμια βλάστηση αναπτύσσεται κατά μήκος των ρυακιών που διασχίζουν το νησί, συχνά δια μέσω καλλιεργούμενης γης. Μόνιμες

υδατοσυλλογές είναι μόνο τα τεχνητά φράγματα και οι υδατοδεξαμενές που φιλοξενούν σημαντική υγρόφιλη βλάστηση. Οι βραχώδεις οικότοποι φιλοξενούν χασμοφυτικές κοινωνίες που αναπτύσσονται σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα (Ακάμας, Πενταδάκτυλος) πυριτικούς βράχους (Τρόδος) και υγρούς βράχους. Ενδημικές σερπεντινόφιλες χασμοφυτικές κοινότητες αναπτύσσονται σε διάφορες περιοχές, κυρίως στο Τρόδος, τον Ακάμα και το δάσος Λεμεσού.

Στην Κύπρο, 50⁶ περίπου τύποι οικοτόπων (ευρωπαϊκού και εθνικού ενδιαφέροντος)⁷ παρέχουν ενδιαίτημα σε μεγάλη ποικιλία ειδών και υποειδών της χλωρίδας και της πανίδας, πολλά από τα οποία είναι ενδημικά, σπάνια και για άλλους λόγους σημαντικά είδη.

⁶ Τα αριθμητικά στοιχεία που δίνονται για τη βιοποικιλότητα αποτελούν μόνο ενδεικτικές τιμές, καθώς με τη βελτίωση της γνώσης αυτά διαρκώς αλλάζουν.

⁷ Από χαρτογραφικά δεδομένα τα οποία είναι αναρτημένα στην Πύλη Γεωχωρικών Δεδομένων της Κύπρου.

Η μεγάλη ποικιλότητα που εμφανίζεται στο νησί σε τοπία και τύπους οικοτόπων, αντικατοπτρίζεται στον αριθμό των διαφορετικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ) που έχουν καταγραφεί στην Κύπρο.

Με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία από το Τμήμα Περιβάλλοντος, έχουν καταγραφεί στην Κύπρο 52 διαφορετικοί τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ), από τους οποίους οι πέντε εμφανίζονται αποκλειστικά στο νησί.

Οι σημαντικότερες απειλές για την βιοποικιλότητα είναι:

- Η ρύπανση του αέρα, του εδάφους και των νερών από ανθρωπογενείς δραστηριότητες
- Η υπέρμετρη αύξηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην παράκτια περιοχή και οι τουριστικές δραστηριότητες, κυρίως στην παράκτια ζώνη
- Οι διάφορες δασοκομικές δραστηριότητες (συγκομιδή ξυλείας, μηχανική προετοιμασία του εδάφους, κατασκευή δρόμων και αντιπυρικών λωρίδων κ.λπ.)
- Τα κατασκευαστικά έργα αναπτύξεως (υδατοφράκτες κ.λπ.)
- Η στεγανοποίηση (σφράγιση) του εδάφους από αδιαέραστα υλικά όπως η ασφαλτος και το σκυρόδεμα.
- Κλιματική αλλαγή / Απερήμωση
- Η εντατική γεωργία
- Η εντατική αλιεία
- Η εισαγωγή ξενικών ειδών στα οικοσυστήματα
- Η αλλαγή χρήσης γης και η αστική ανάπτυξη

- Οι φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, θεομηνίες κ.λπ.)

Συγκεντρωτικά στοιχεία για τη βιοποικιλότητα της Κύπρου και την κατάστασή της περιέχονται σε πλήθος επίσημων εγγράφων της Κυπριακής Δημοκρατίας τα οποία εκπονήθηκαν και εκπονούνται στο πλαίσιο των διεθνών και ευρωπαϊκών υποχρεώσεων της, αλλά και σε επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στα κράτη μέλη. Ενδεικτικά αναφέρονται η «Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο», οι Εθνικές Εκθέσεις προς τα Ηνωμένα Έθνη για την εφαρμογή της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, οι Εθνικές Εκθέσεις προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εφαρμογή των οδηγιών της φύσης (Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ), οι συνθετικές εκθέσεις της Επιτροπής για την κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων και των ειδών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σύνοψη των κυπριακών εκθέσεων. Αναλυτικά στοιχεία για επιμέρους αντικείμενα της βιοποικιλότητας περιέχονται σε πλήθος μελετών και ερευνητικών δημοσιεύσεων.

3.8.2 Χλωρίδα

Η χλωρίδα του νησιού παρουσιάζει ιδιαίτερα πλούσια ποικιλότητα με αρκετά ενδημικά και σπάνια taxa. Σήμερα στην Κύπρο απαντώνται περισσότερα από 1960 είδη φυτών (είδη, υποείδη, ποικιλίες και υβρίδια) εκ των οποίων τα 143 είναι ενδημικά. Το ποσοστό ενδημισμού, επί του συνόλου της ιθαγενούς χλωρίδας, σε επίπεδο είδους είναι 7,1% και σε επίπεδο υποείδους 8,7%.

Οι οροσειρές Τροόδους και Πενταδακτύλου αποτελούν κέντρα ενδημισμού. Στην οροσειρά Τροόδους απαντούν 102 ενδημικά είδη και υποείδη (71,8% των ενδημικών), από τα οποία 47 είναι τοπικά ενδημικά (περιορίζονται στην οροσειρά) όπως τα είδη *Cedrus brevifolia* (κέδρος), *Quercus alnifolia* (λατζιά), *Erysimum kykkoticum*, *Ranunculus kykkoensis*, *Crocus cyprius*, *Corydalis rutifolia*, *Onosma troodi*, *Nepeta troodi*, και *Alyssum chondrogynum*. Στην οροσειρά Πενταδακτύλου απαντούν 60 ενδημικά (είδη και υποείδη) από τα οποία 14 είναι τοπικά ενδημικά της οροσειράς. Τα πιο χαρακτηριστικά είναι τα χασμόφυτα *Brassica hilarionis*, *Delphinium caseyi*, *Dianthus cyprius*, *Onosma caspitosa* και *Sideritis cypria*.

Άλλες σημαντικές περιοχές ενδημισμού στην Κύπρο είναι η χερσόνησος Ακάμα με 42 ενδημικά (30%) από τα οποία τα δυο είναι τοπικά ενδημικά (*Centaurea akamantis*, *Tulipa akamasica*) και το Βουνί Παναγιάς, που παρά τη μικρή του έκταση, φιλοξενεί 37 ενδημικά (27%).

Σε εθνικό επίπεδο, το Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου (ΚΒΧΚ) (Τσιντίδης και συν., 2007) περιλαμβάνει 328 taxa της Κυπριακής χλωρίδας. Από αυτά 326 είναι Αγγειόσπερμα και μόνο 2 ανήκουν στα κωνοφόρα (Γυμνόσπερμα). Επίσης 238 είδη (14.6% της ιθαγενούς χλωρίδας) έχουν χαρακτηριστεί ως απειλούμενα ενώ 23 ως Τοπικά Εξαφανισθέντα. Τα αποτελέσματα ανά κατηγορία κινδύνου φαίνονται στον πιο κάτω Πίνακα 3.5.

Πίνακας 3.5: Χλωρίδα της Κύπρου - Κατηγορίες κινδύνου (πηγή: Τμήμα Δασών)

Κατηγορία Επικινδυνότητας	Φυτά
Τοπικά Εξαφανισθέντα,	23
Κρισίμως Κινδυνεύοντα	46
Κινδυνεύονατα	64
Εύτρωτα	128
Ανεπαρκώς Γνωστά	45
Εγγύς Απειλούμενα	15
Χαμηλού Κινδύνου	7

Τα Αγγειόσπερμα χαρακτηρίζονται από τη μεγαλύτερη ποικιλότητα. Από τα 143 ενδημικά taxa που απαντούν στην Κύπρο, μόνο ένα ανήκει στα Γυμνόσπερμα (*Cedrus brevifolia*) και τα υπόλοιπα ανήκουν στα Αγγειόσπερμα. Από τις 120 οικογένειες των Σπερματοφύτων (Γυμνόσπερμα και Αγγειόσπερμα), μόνο οι 33 περιλαμβάνουν ενδημικά taxa. Οι οικογένειες *Lamiaceae*, *Asteraceae*, *Brassicaceae* και *Caryophyllaceae* έχουν τα ψηλότερα επίπεδα ενδημισμού με 22, 15, 11 και 11 ενδημικά taxa, αντίστοιχα.

Σημαντική είναι και η συμπερίληψη 7 ενδημικών αντιπροσώπων της χλωρίδας της Κύπρου στο βιβλιάριο με Τα 50 Κορυφαία Φυτά των Νησιών της Μεσογείου (Montmollin & Strahm, 2005) που εξέδωσε η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και αναφέρεται σε ορισμένα από τα πιο σπάνια και απειλούμενα taxa των μεσογειακών νησιών.

3.8.3 Πανίδα

Η πανίδα της Κύπρου παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον μιας και διαθέτει πολλά ενδημικά στοιχεία καθώς και είδη με πολύ εντοπισμένη εξάπλωση. Η απομόνωση του νησιού και η ποικιλία των βιοτόπων του, έχουν οδηγήσει στη διαφοροποίηση πολλών ειδών. Παράλληλα η γεωγραφική θέση της Κύπρου στο ανατολικό άκρο της Μεσογείου, έχει συνεισφέρει σημαντικά στον πανιδικό της πλούτο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι συγγένειες των ειδών της Κύπρου με εκείνα των γειτονικών περιοχών, καθώς η Κύπρος

ουδέποτε ενώθηκε με ηπειρωτικές μάζες, οπότε όλα τα είδη ή οι πρόγονοί τους έφθασαν εδώ μέσω διασποράς.

Μέχρι σήμερα στον Κυπριακό χώρο έχουν καταγραφεί 30 είδη θηλαστικών, 25 είδη αμφιβίων και ερπετών, 400 είδη πουλιών, 250 είδη ψαριών και 6000 περίπου είδη εντόμων, όπως φαίνεται στον πιο κάτω Πίνακα 3.6.

Πίνακας 3.6: Κύρια είδη πανιάδας της Κύπρου (πηγή: Τμήμα Δασών)

Κατηγορία	Είδη	Αριθμός ειδών	Σύνολο
Θηλαστικά	Αγρινό	1	33
	Αλεπού	1	
	Λαγός	1	
	Σκαντζόχοιρος	1	
	Ποντικοί	6	
	Νυχτερίδες	19	
	Δελφίνια	3	
	Φώκια	1	
Πτηνά	Μόνιμα/μεταναστευτικά		400
Ερπετά	Φίδια	8	22
	Σαύρες	11	
	Χελώνες	3	
Αμφίβια	Βάτραχοι	3	3
Ψάρια	Ψάρια	250	250
Έντομα	Πεταλούδες	52	Περίπου 6000

Η γεωγραφική θέση της Κύπρου την καθιστά ως ένα από τους πιο σημαντικούς μεταναστευτικούς διαδρόμους και διεθνείς οργανισμοί με αντικείμενο την πτηνοπανίδα την τοποθετούν μεταξύ των σπουδαιότερων περιοχών από άποψη βιολογικής ποικιλότητας για τα πουλιά σ' ολόκληρο τον κόσμο και μοναδική περιοχή στην Ευρώπη με ενδημικά πουλιά.

Η ορνιθοπανίδα της Κύπρου περιλαμβάνει περίπου 400 είδη από τα οποία τα 324 είναι αποδημητικά και τα 53 είναι μόνιμοι κάτοικοι. Από τα αποδημητικά τα περισσότερα είναι τακτικοί επισκέπτες ενώ αρκετά είναι σπάνιοι ή πολύ σπάνιοι επισκέπτες. Ο αριθμός των επισκεπτών και κυρίως των χειμερινών, ποικίλει από χρόνο σε χρόνο και εξαρτάται από τις κλιματικές συνθήκες στη Βόρεια και Ανατολική Ευρώπη αλλά και τις βροχοπτώσεις στην Κύπρο.

Η μετανάστευση αποτελεί μια στρατηγική επιβίωσης των ειδών και ένα εντυπωσιακό φαινόμενο που επαναλαμβάνεται την ίδια περίπου περίοδο κάθε έτος. Τις μέρες με έντονη μεταναστευτική δραστηριότητα οι καιρικές συνθήκες τόσο την άνοιξη όσο και το φθινόπωρο χαρακτηρίζονται από ήπιους ανέμους, άριστη ορατότητα και ελάχιστη συννεφιά πράγμα που

βοηθά τα πουλιά κατά τη διάρκεια της μετανάστευσής τους από την Ευρώπη προς την καρδιά της Αφρικανικής Ηπείρου και αντίστροφα.

Η Κύπρος συγκαταλέγεται στις 6 περιοχές ενδημικών ειδών πουλιών της Ευρώπης και στις 218 του πλανήτη. Σε παγκόσμια κλίμακα οι πιο σημαντικές περιοχές για την προστασία των πουλιών μέσω διαχείρισης ενδιαιτημάτων είναι οι Ενδημικές για τα Πουλιά Περιοχές (Endemic Bird Areas) περιοχές κρίσιμης σημασίας για την προστασία της ορνιθοπανίδας και της βιοποικιλότητας.

3.8.4 Προστατευόμενες περιοχές

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καθορίσει περιοχές προστασίας, σε εθνικό επίπεδο, βάσει των νόμων περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας, περί Δασών και περί Αλιείας. Αρκετές από αυτές προστατεύονται παράλληλα σε ευρωπαϊκό επίπεδο λόγω της ένταξής τους στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών Natura 2000. Στην Κύπρο απαντώνται πολυάριθμοι οικοτόποι που φιλοξενούν σπάνια και προστατευόμενα είδη και στηρίζουν οικοσυστήματα με ιδιαίτερη οικολογική σημασία.

Το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000⁸ είναι ένα ευρύ ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων φυσικών περιοχών για είδη χλωρίδας, πανίδας, πτηνών και οικοτόπων. Αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας και έχει ως στόχο του την προστασία και διαχείριση ευάλωτων ειδών και οικοτόπων σε όλη τη φυσική τους περιοχή εξάπλωσης ανά την Ευρώπη, άσχετα από τα εθνικά ή πολιτικά σύνορα. Βασίζεται στην πλήρη και αποτελεσματική υλοποίηση και εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων και της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για την Προστασία των Άγριων Πτηνών.

Από το 1999 άρχισε η διαδικασία επιλογής και καθορισμού των περιοχών προστασίας του Δικτύου «Natura 2000». Μέσα στα πλαίσια της εφαρμογής των πιο πάνω οδηγιών πολλές περιοχές της Κύπρου εντάχθηκαν στο δίκτυο αυτό, με σκοπό την προστασία και διατήρησή τους. Μέχρι τώρα καθορίστηκαν συνολικά 40 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) και 30 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Επιπρόσθετα, ετοιμάστηκαν 39 διαχειριστικά σχέδια, που περιλαμβάνουν μέτρα και δράσεις για τη διατήρηση των οικοτόπων, των ειδών και των ενδιαιτημάτων. Υπό ετοιμασία βρίσκεται και το Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή του Ακάμα.

Η έκταση σε εκτάρια των περιοχών Natura (SCI, SPA, SCI-SPA) ανέρχεται στα 176.223 Ha. Στις πιο σημαντικές περιοχές του Κυπριακού καταλόγου προστατευόμενων περιοχών Natura

2000 ανήκουν η περιοχή των Αλυκών Λάρνακας, το Βουνί Παναγιάς στη ανατολική Πάφο, το Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους στο κέντρο του Τροόδους όρους, η περιοχή Κάβο Γκρέκο που περιλαμβάνει το Εθνικό Δασικό Πάρκο του Κάβο Γκρέκο και η κοιλάδα Διαρίζου στα δυτικά - βορειοδυτικά του όρους Τροόδους.

⁸ ΔΚΠ 34 Natura 2000

Σύμφωνα με τους Κοινούς Δείκτες Πλαισίου, οι περιοχές που εντάσσονται στο Δίκτυο Natura 2000, καλύπτουν το 28.4% της έκτασης της χώρας. Το 6% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης ανήκει στο Δίκτυο, ενώ το 50.4% της έκτασης των δασών εντάσσεται στο Δίκτυο και προστατεύεται βάσει των Οδηγιών 79/409 και 92/43.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στους υγροτόπους⁹, σύμφωνα με στοιχεία του Terra Cypria¹⁰, στην Κυπριακή Δημοκρατία έχουν καταγραφεί συνολικά 277 υγροτοπικά συστήματα με εμβαδό ίσο ή μεγαλύτερο των 1000 m² (0,1ha), από τα οποία μόνο 28 είναι φυσικά, ενώ τα υπόλοιπα είναι τεχνητά.

Χάρτης 3.18: Περιοχές Natura 2000 (Πηγή: Τμήμα Περιβάλλοντος)

Στο Δίκτυο NATURA 2000, έχουν ενταχθεί δασικές, θαλάσσιες και περιοχές εκτός δασών.

⁹ Βάσει ορισμού ο οποίος απορρέει από το Άρθρο 1 της Σύμβασης Ραμσάρ, ως υγρά τοπία θεωρούνται φυσικές ή τεχνητές περιοχές αποτελούμενες από έλη γενικώς (marshes), από μη αποκλειστικά ομβροδίατα έλη με τυρφώδες υπόστρωμα (fen), από τυρφώδεις γαίες (peatland) ή από νερό. Οι περιοχές αυτές μπορεί να είναι μόνιμα ή προσωρινά κατακλυζόμενες με νερό, το οποίο μπορεί να είναι στάσιμο ή ρέον, γλυκό, υφάλμυρο ή αλμυρό και μπορεί να περιλαμβάνουν επίσης περιοχές που καλύπτονται με θαλασσινό νερό, το βάθος του οποίου κατά τη ρηχία (αμπώτιδα) δεν υπερβαίνει τα έξι μέτρα.

¹⁰ http://www.cypruswetlands.org/el_GR/index.php

Στο σύνολό τους αριθμούνται 41 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ-SCI) για οικότοπους και είδη χλωρίδας και πανίδας εκτός από πουλιά και 30 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ - SPA) για τα πουλιά.

Επιπρόσθετες περιοχές έχουν καθοριστεί ως ισοδύναμες με ΖΕΠ στην περιοχή των Δυτικών Βρετανικών Βάσεων του Ακρωτηρίου σύμφωνα με τη Διάταξη της Διοίκησης των Βρετανικών Βάσεων για την Προστασία και Διαχείριση της Φύσης και της Άγριας Ζωής (26/2007) η οποία σε μεγάλο βαθμό αντικατοπτρίζει τον Κυπριακό ανάλογο νόμο. Η εθνική νομοθεσία ορίζει συγκεκριμένες περιοχές ως προστατευόμενες (εξαιρέτου του Δικτύου Natura 2000), στις οποίες περιλαμβάνονται:

- Εθνικά Δασικά Πάρκα, Δασικά Πάρκα, Προστατευτικά Δάση και Δασικά Μνημεία
- Φυσικά Αποθέματα και Φυσικά Μικροαποθέματα
- Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές
- Μόνιμα Απαγορευμένες Περιοχές Κυνηγιού
- Παραλία Φωλεοποίησης Χελώνων
- Προστατευόμενα Τοπία
- Εθνικό Γεωλογικό Πάρκο Τροόδους

Στον παρακάτω Πίνακα 3.7. παρουσιάζονται πληροφορίες για ΤΚΣ και ΖΕΠ.

Πίνακας 3.7: ΤΚΣ και ΖΕΠ (πηγή: Τμήμα Περιβάλλοντος)

A/A	ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΚΤΥΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ
1	Μάμμαρι-Δένεια	CY2000001	<u>Κ.Δ.Π. 292/2015</u> <u>Κ.Δ.Π. 294/2015</u>
2	Άλυκος Ποταμός-Άγιος Σωζόμενος	CY2000002	<u>Κ.Δ.Π. 292/2015</u> <u>Κ.Δ.Π. 294/2015</u>
3	Περιοχή Μιτσερού - Αγκοκηπιάς	CY2000003	<u>Κ.Δ.Π. 292/2015</u> <u>Κ.Δ.Π. 294/2015</u>
4	Δάσος Μαχαιρά	CY2000004	<u>Κ.Δ.Π. 205/2019</u> <u>Κ.Δ.Π. 206/2019</u>

5	Μαδαρή - Παπούτσα	CY2000005	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
6	ΖΕΠ Δάσος Πάφου	CY2000006	
7	Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς	CY2000009	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
8	Κοιλάδα Ποταμού Μαρούλλενας	CY2000010	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
9	Ποταμός Περιστερώνας	CY2000011	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
10	Κοιλάδα Καρκώτη	CY2000012	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
11	Περιοχή Τζιόνια	CY2000013	
12	Περιοχή Ατσα - Άγιος Θεόδωρος	CY2000014	
13	Βουνοκορφές Μαδαρής - Παπούτσας	CY2000015	
14	Δάσος Πάφου	CY2000016	
15	Εθνικό Δασικό Πάρκο Ποταμός Λιοπετρίου	CY3000001	
16	ΖΕΠ Κάβο Γκρέκο	CY3000002	
17	Κάβο Γκρέκο	CY3000005	Κ.Δ.Π. 205/2019 Κ.Δ.Π. 206/2019
18	Θαλάσσια Περιοχή Νησιά	CY3000006	Κ.Δ.Π. 230/2016
19	Φράγμα Άχνας	CY3000007	
20	Λίμνη Παραλιμνίου	CY3000008	Κ.Δ.Π. 137/2015 Κ.Δ.Π. 138/2015
21	Περιοχή Αγίας Θέκλας - Λιοπέτρι	CY3000009	
22	Περιοχή Πόλις - Γιαλιά	CY4000001	Κ.Δ.Π. 231/2017 Κ.Δ.Π. 233/2017
23	Χα-Ποτάμι	CY4000002	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
24	Κοιλάδα Διαρίζου	CY4000003	Κ.Δ.Π. 197/2011 Κ.Δ.Π. 182/2011
25	Βουνί Παναγιάς	CY4000004	Κ.Δ.Π. 197/2011 Κ.Δ.Π. 183/2011
26	Επισκοπή Μωρού Νερού	CY4000005	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
27	Θαλάσσια Περιοχή Μουλιά	CY4000006	Κ.Δ.Π. 230/2016
28	Ξερός Ποταμός	CY4000007	Κ.Δ.Π. 197/2011 Κ.Δ.Π. 184/2011
29	Κοίλη - Μαυροκόλυμπος	CY4000008	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
30	Περιοχή Σκούλλη	CY4000009	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
31	Χερσόνησος Ακάμα	CY4000010	
32	Φάρος Κάτω Πάφου	CY4000013	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
33	Περιοχή Δρύμου	CY4000014	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
34	Περιοχή Κρήτου Μαρόττου	CY4000015	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
35	Φαράγκια Αγίας Αικατερίνης - Αγίας Παρασκευής	CY4000016	
36	Κρεμμοί Χανουτάρη	CY4000017	
37	Εκβολές Ποταμών Έζουσας, Ξερού, και Διαρίζου	CY4000018	
38	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδα Σαραμά	CY4000019	
39	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδα Διαρίζου	CY4000020	
40	Κοιλάδα Έζουσας	CY4000021	
41	Κρεμμοί Έζουσας	CY4000022	
42	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα	CY4000023	
43	Ωκεανίς	CY4000024	Κ.Δ.Π. 57/2019

44	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Ξερού Ποταμού	CY4000025	
45	Δάσος Λεμεσού	CY5000001	Κ.Δ.Π. 205/2019 Κ.Δ.Π. 206/2019
46	Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους	CY5000004	Κ.Δ.Π. 205/2019 Κ.Δ.Π. 206/2019
47	Ακρωτήριο Άσπρο - Πέτρα Ρωμιού	CY5000005	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
48	Κοιλάδα Λιμνάτη	CY5000006	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
49	Περιοχή Ασγάτας	CY5000007	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
50	Περιοχή Κοιλάδας Ξυλούρικου	CY5000008	
51	Ποταμός Παραμαλιού	CY5000009	
52	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χα - Ποτάμι	CY5000010	
53	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Κοιλάδα Λιμνάτη	CY5000011	
54	Αλυκές Λάρνακας	CY6000002	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
55	Περιοχή Λυμπιών - Αγίας Άννας	CY6000003	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
56	Δάσος Σταυροβουνίου	CY6000004	Κ.Δ.Π. 205/2019 Κ.Δ.Π. 206/2019
57	Περιοχή Λευκάρων	CY6000005	Κ.Δ.Π. 292/2015 Κ.Δ.Π. 294/2015
58	Εθνικό Δασικό Πάρκο Ριζοελιάς	CY6000006	
59	Ποταμός Παναγίας Σταζούσας	CY6000007	
60	Ποταμός Πεντάσχοινας	CY6000008	
61	Περιοχή Κόσιης - Παλλουρόκαμπου	CY6000009	
62	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Λίμνη Ορόκλινης	CY6000010	
63	Λίμνη Ορόκλινης	CY6000011	Κ.Δ.Π. 573/2014 Κ.Δ.Π. 572/2014 Κ.Δ.Π. 293/2015

3.9 Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Για τη δημογραφική ανάλυση, έχουν συλλεγεί και αξιολογηθεί στοιχεία από τις δύο τελευταίες απογραφές (2001 και 2011) καθώς και ετήσια στοιχεία πληθυσμού από την ΣΥΚ. Επιπλέον στοιχεία έχουν συλλεγεί από τη Eurostat και από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Κύπρου. Τα στοιχεία αναλύονται με σκοπό να κατανοηθούν οι κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη διαχείριση της παράκτιας περιοχής, οι πιέσεις, οι κινητήριες δυνάμεις αλλά και τα μέτρα πολιτικής και οι επιπτώσεις τους από κοινωνική και οικονομική σκοπιά.

3.9.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός της Κύπρου, σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία, που είναι διαθέσιμα από την ΣΥΚ και αφορούν το έτος 2015, ανέρχεται σε 848.300 κατοίκους. Όσον αφορά το ρυθμό αύξησης του πληθυσμού, αυτός ανήλθε στο 21,9% (2001 - 2011). Οι αλλοδαποί που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Κύπρο, εκείνοι δηλαδή που διαμένουν στην Κύπρο για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους, αποτελούν το 20,3% του πληθυσμού που καταγράφηκε, φθάνοντας τις 170.383 από 64.811 (ποσοστό 9,4% του συνολικού πληθυσμού) που ήταν το 2001. Επομένως, διαφαίνεται ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει εντονότατα φαινόμενα εισροής και διέλευσης οικονομικών μεταναστών, γεγονός που δημιουργεί ανάγκες ομαλής ενσωμάτωσης τους στην τοπική οικονομία και κοινωνία προς αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η απογραφή έδειξε μικρή αύξηση της γήρανσης του πληθυσμού, με το ποσοστό των ηλικιωμένων 65 ετών και άνω να είναι 13,3% σε σύγκριση με 11,7% το 2001. Το ποσοστό των ατόμων 65 ετών και άνω, εξαιρουμένων των αλλοδαπών, είναι ψηλότερο (15,2% το 2011 από 12,3% το 2001). Η υπογεννητικότητα των τελευταίων χρόνων και η σταθερή αύξηση στο προσδόκιμο ζωής συνέβαλε στη μείωση του ποσοστού των παιδιών 0-14 χρόνων στο 16,1% από 21,4% που ήταν το 2001. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο γεγονός ότι 46 άτομα ήταν πέραν των 100 χρόνων την 1.10.2011.

Όπως στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, έτσι και στην Κύπρο, παρατηρείται μια συνεχόμενη ροή πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές στις πόλεις και στα παράλια. Το 2011 το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της Κύπρου που διαμένει στις πόλεις έφτασε το 67,37% του συνόλου. Η Επαρχία Λευκωσίας καταγράφεται ως η μεγαλύτερη σε πληθυσμό επαρχία της Κύπρου με τον αριθμό των ατόμων που διαμένει σε αυτή να ανέρχεται σε 330.000 κατοίκους το 2015. Ακολουθούν η Επαρχία Λεμεσού με 237.000 κατοίκους και η Επαρχία της Λάρνακας με 144.200 κατοίκους. Οι μικρότερες πληθυσμιακές επαρχίες είναι της Ελεύθερης

Επαρχίας Αμμοχώστου και της Πάφου. Ο πληθυσμός που διαμένει στη Λευκωσία αντιστοιχεί στο 38,9% του συνολικού πληθυσμού του νησιού για το 2015 (βλ. Διάγραμμα 6.32). Στη Λεμεσό διαμένει το 27,9% του πληθυσμού του νησιού, ενώ στην τρίτη μεγαλύτερη επαρχία της χώρας, στη Λάρνακα, διαμένει το 17% του συνολικού πληθυσμού.

Ο πληθυσμός των πόλεων καταγράφει αυξητικές τάσεις τα τελευταία χρόνια. Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού ζει σε αστικές περιοχές. Το ποσοστό αυτό ανήλθε σε περίπου 69% του συνολικού πληθυσμού το 2000 και την τελευταία δεκαεπενταετία έχει μειωθεί κατά δυο περίπου ποσοστιαίες μονάδες (67% το 2015), παραμένοντας όμως σταθερά μεγαλύτερο από το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει σε αγροτικές περιοχές¹¹.

3.9.2 Υγεία

Η υγειονομική περίθαλψη στην Κύπρο αντιπροσωπεύει το 5,8% του ΑΕΠ το 2002, εκ των οποίων το 51% προήλθε από ιδιωτικούς πόρους σε σύγκριση με το μέσο όρο, μόλις το 25%, στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 2011, το προσδόκιμο ζωής για τους άνδρες ήταν 79 και για τις γυναίκες 82 χρόνια. Η βρεφική θνησιμότητα το 2002 ήταν 5 ανά 1.000 γεννήσεις ζωντανών βρεφών, συγκρινόμενο ευνοϊκά με τις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες. Ο αριθμός ατόμων ανά ιατρό ανέρχεται σε 335.

Μια συστηματική ανάλυση του πληθυσμού των θανάτων στον πληθυσμό των ενηλίκων (ηλικίας 15 - 59) που κυκλοφόρησε το 2010 στο «The Lancet» η Κύπρος αναδείχθηκε ως η χώρα με το χαμηλότερο ποσοστό θνησιμότητας στις γυναίκες και 14ο χαμηλότερο ποσοστό θνησιμότητας στους άνδρες.

Στον τομέα της ανθρώπινης υγείας στην Κύπρο, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην πρόληψη ασθενειών και στην οργάνωση και παροχή υψηλού επιπέδου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και φροντίδας σε όλους τους πολίτες. Σε σχέση με το περιβάλλον, στόχος είναι η προαγωγή της καλής δημόσιας υγείας και η βελτίωση και προστασία έναντι των κινδύνων.

¹¹ Στην Επαρχία της Λευκωσίας το 2015 από συνολικά 330.000 κατοίκους οι 241.000 ζούσαν σε αστικές περιοχές ενώ 88.600 ζούσαν σε αγροτικές περιοχές. Στη Λεμεσό από τους συνολικά 237.000 κατοίκους 180.000 ζουν σε αστικές περιοχές ενώ 56.700 ζουν σε αγροτικές περιοχές. Για τη Λάρνακα οι αντίστοιχοι αριθμοί ανέρχονται σε 84.900 (αστικές περιοχές) και 59.300 (αγροτικές περιοχές) κατοίκους αντίστοιχα. Τη μεγαλύτερη συγκέντρωση αστικού πληθυσμού την καταγράφει η Λευκωσία, που παραμένει το βασικό αστικό κέντρο του νησιού, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού καταγράφεται στην επαρχία της Πάφου.

3.9.3 Εκπαίδευση

Η Κύπρος διαθέτει ένα ιδιαίτερα εξελιγμένο σύστημα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρουν τόσο δημόσια όσο και ιδιωτική εκπαίδευση. Η υψηλή ποιότητα της διδασκαλίας μπορεί να αποδοθεί σε μεγάλο βαθμό με την άνω του μέσου όρου ικανότητα των εκπαιδευτικών, αλλά και για το γεγονός ότι σχεδόν 7% του ΑΕΠ δαπανάται για την εκπαίδευση που καθιστά την Κύπρο ένα από τα τρία κορυφαία κράτη πάνω στα έξοδα της εκπαίδευσης στην ΕΕ μαζί με τη Δανία και τη Σουηδία.

Τα δημόσια σχολεία γενικά θεωρείται ως ισοδύναμο προς την ποιότητα της εκπαίδευσης με τα ιδιωτικά ιδρύματα. Ωστόσο, η αξία ενός πτυχίου γυμνασίου είναι περιορισμένη από το γεγονός ότι οι βαθμοί λαμβάνονται υπόψη μόνο για το περίπου 25% του τελικού βαθμού για κάθε θέμα, με το υπόλοιπο 75% αποδίδεται από τον καθηγητή κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, σε ένα ελάχιστο διαφανή τρόπο. Τα Κυπριακά πανεπιστήμια (όπως τα πανεπιστήμια στην Ελλάδα) δεν λαμβάνουν υπόψη την βαθμολογία στο σχολείο σχεδόν εξ ολοκλήρου για τους σκοπούς εισαγωγής σε αυτά. Ενώ το πτυχίο του γυμνασίου είναι υποχρεωτικό για τη συμμετοχή στο πανεπιστήμιο, η εισαγωγή στα πανεπιστήμια γίνεται αποκλειστικά με βάση τα αποτελέσματα εισαγωγικών εξετάσεων στο πανεπιστήμιο όπου όλοι οι υποψήφιοι στο πανεπιστήμιο καλούνται να λάβουν.

Η πλειονότητα των Κυπρίων λαμβάνουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση τους σε Ελληνικά, Αγγλικά, Τούρκικα και άλλα ευρωπαϊκά και βορειοαμερικανικά πανεπιστήμια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κύπρος έχει σήμερα το υψηλότερο ποσοστό των πολιτών (σε ηλικία εργασίας) που έχουν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης στην ΕΕ στο 30% που είναι μπροστά από τη Φινλανδία με 29,5%. Επιπλέον, το 47% του πληθυσμού ηλικίας 25-34 ετών της έχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση, το οποίο είναι το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 78,7 % των Κυπρίων φοιτητών σπουδάζει σε πανεπιστήμια έξω από την Κύπρο.

3.9.3.1 Ποσοστό αναλφαριθμητισμού

Στην Κύπρο το ποσοστό αλφαριθμητισμού του πληθυσμού ανέρχεται στο 98,7% (2011). Το μορφωτικό επίπεδο των αντρών είναι υψηλότερο από αυτό των γυναικών με ποσοστό αλφαριθμητισμού 98,9% και 96,3%, αντίστοιχα (2003).

3.9.4 Ναυτιλία

Η Κύπρος έχει αποδειχθεί ιδανικό κέντρο για την εγκαθίδρυση ναυτιλιακών εταιριών. Είναι αναγκαίος ο διαχωρισμός μεταξύ των επιχειρήσεων ιδιοκτησίας σκαφών και διαχείρισης σκαφών. Οι πρώτοι περιορίζονται στην ιδιοκτησία, τη ναύλωση και τη λειτουργία των σκαφών σε διεθνή ύδατα. Οι δεύτεροι περιορίζουν τις δραστηριότητες τους στην παροχή ενός ευρέος φάσματος υπηρεσιών εκτός Κύπρου. Η ναυτιλία ως όρος αναφέρεται στην ιδιοκτησία σκαφών όχι στη διαχείριση αυτών. Ένας μεγάλος αριθμός ναυτιλιακών εταιριών έχει εγγραφεί στην Κύπρο και αυτήν την περίοδο ο συνολικός αριθμός σκαφών που είναι καταχωρημένα στο Κυπριακό νηολόγιο ανέρχεται σε 1.790 (2007). Στη βάση αυτή, η Κύπρος βρίσκεται στην τέταρτη θέση στον κόσμο στις εγγραφές σκαφών.

3.9.5 Δημόσια Υπηρεσία

Η Κύπρος είναι ένα κράτος με μεγάλη και γραφειοκρατική δημόσια υπηρεσία. Ο ευρύτερος δημόσιος τομέας αυξήθηκε κατά 0,5% το 2007 σε σύγκριση με 2,2% το 2006. Στην κεντρική κυβέρνηση, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 261 άτομα και έφτασε τους 50.829 εργαζομένους και στις επιχειρήσεις, οι οποίες είναι ελεγχόμενες από το κράτος, μειώθηκε στους 9.914 από 9.955 εργαζόμενους το 2006. Η απασχόληση στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης έφτασε τις 4.333, σημειώνοντας αύξηση 2,9%.

3.9.6 Τηλεπικοινωνία και ΜΜΕ

3.9.6.1 Εφημερίδες

Στην Κύπρο κυκλοφορούν εννέα καθημερινές (οκτώ στα ελληνικά, μια στα αγγλικά) και οκτώ εβδομαδιαίες (επτά στα ελληνικά, μια στα αγγλικά) εφημερίδες. Υπάρχουν επίσης πολυάριθμα περιοδικά, εκ των οποίων μερικά είναι για επιχειρήσεις, μερικά από τα οποία είναι στα αγγλικά. Οι περισσότερες από τις καθημερινές εφημερίδες ανήκουν ή συνδέονται με διάφορα πολιτικά κόμματα, τα οποία και απεικονίζουν τις πολιτικές απόψεις και συγχρόνως το όριο εν μέρει της έκφραση της άποψης.

3.9.6.2 Τηλεόραση

Στην Κύπρο, υπάρχουν δύο κρατικά τηλεοπτικά κανάλια και πέντε ιδιωτικά. Επίσης, υπάρχουν τρεις κρατικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί και έξι ιδιωτικοί. Ακόμη υπάρχουν, περίπου 40 τοπικοί ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί.

3.9.6.3 Μέσα Διαδικτύου

Τα περισσότερα από τα σημαντικά μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα στη Δημοκρατία της Κύπρου, έχουν τις δικές τους ιστοσελίδες, καθώς το Διαδίκτυο γίνεται όλο και πιο σημαντικό για την αγορά των μέσων ενημέρωσης. Σύμφωνα με τη CIA Factbook, υπήρχαν 150.000 χρήστες του Διαδικτύου, 11 Παροχείς Υπηρεσιών Διαδικτύου [ISPs] στη Δημοκρατία της Κύπρου το 2006. Αν και το e-shopping είναι πολύ περιορισμένο, η λειτουργία e-banking γίνεται ολοένα και πιο δημοφιλής και διαδεδομένη.

3.9.7 Πολιτιστική κληρονομιά - Αρχαιολογικοί χώροι

Με τον όρο «Πολιτιστική Κληρονομιά» νοείται το σύνολο των υλικών ενδείξεων τα οποία κληροδοτήθηκαν από το παρελθόν και τα οποία αποτελούν το απόθεμα της ανθρώπινης εμπειρίας, παρέχοντας σε κάθε τόπο την ταυτότητά του (Thesaurus, European Heritage Network, Συμβούλιο της Ευρώπης).

Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει τα στοιχεία του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, όπου καταγράφονται ως σημαντικότερα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς τα εξής:

- τα αρχαιολογικά κατάλοιπα,
- οι συμπαγείς παραδοσιακοί πυρήνες ή τμήματά τους,
- οι ιστορικές/ παραδοσιακές οικοδομές,
- τα ιστορικά στοιχεία,
- οι χώροι λατρείας,
- τα στοιχεία τεχνολογικού ενδιαφέροντος,
- το πολιτιστικό και το φυσικό τοπίο, καθώς και
- άλλα αξιόλογα κτίσματα ή χώροι που καθορίζονται ως Ελεγχόμενες Περιοχές ή Περιοχές Ειδικού Χαρακτήρα (ΠΕΧ) (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως).

Η Κύπρος στο σύνολό της χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πλούσιου πολιτιστικού περιβάλλοντος με μνημεία παγκόσμιας ακτινοβολίας, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Στα μνημεία που έχουν ανακηρυχθεί από την UNESCO ως μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων, οι αρχιότητες της Πάφου, η νεολιθική

Χοιροκοιτία και οι 10 Βυζαντινές εκκλησίες του Τροόδους. Οι παραδοσιακοί οικισμοί και τα ιστορικά κέντρα πόλεων αποτελούν επίσης βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Με βάση τον περί Αρχαιοτήτων Νόμο, αρχαιολογικά ευρήματα και ιστορικά μνημεία, όπως εκκλησίες και τζαμιά, κηρύσσονται ως Αρχαία Μνημεία, ενώ οι περιοχές γύρω από τα Αρχαία Μνημεία καθορίζονται ως Ελεγχόμενες Περιοχές. Παράλληλα, ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος προνοεί για την κήρυξη οικοδομών που παρουσιάζουν ειδικό αρχιτεκτονικό, ιστορικό, κοινωνικό ή άλλο ειδικό ενδιαφέρον ή χαρακτήρα ως Διατηρητέες, από τον Υπουργό Εσωτερικών.

Με βάση τα Τοπικά Σχέδια, περιοχές στις οποίες υπάρχουν σε σημαντική συχνότητα οικοδομές ή άλλα ανθρωπογενή στοιχεία κοινωνικού, ιστορικού, αρχαιολογικού, αρχιτεκτονικού, πολεοδομικού ή άλλου ενδιαφέροντος ή περιοχές με αξιόλογο φυσικό περιβάλλον, καθορίζονται ως «Περιοχές Ειδικού Χαρακτήρα» (ΠΕΧ). Χαρακτηριστικές ΠΕΧ που εντοπίζονται στο χερσαίο τμήμα της παράκτιας περιοχής είναι τα παραδοσιακά κέντρα/οικισμοί, καθώς και άλλες περιοχές όπως η περιοχή με έντονες τοπογραφικές ιδιομορφίες (ανατολικά του Περιφερειακού Πάρκου Ποτίμων) στην Κισσόνεργα και ο χώρος της αρχαίας Αμαθούντας στον Άγιο Τύχωνα.

Οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, ανά επαρχία, με βάση στοιχεία του Τμήματος Αρχαιοτήτων της Κύπρου, αναφέρονται στον Πίνακα 3.8.

Πίνακας 3.8: Σημαντικότεροι Αρχαιολογικοί χώροι και Μνημεία της Κύπρου

Αρχαιολογικοί Χώροι	Μνημεία
Επαρχία Πάφου	
Άγιος Γεώργιος της Πέγειας	Άγιος Ανδρόνικος- Πόλη Χρυσοχούς
Μάα-Παλαιόκαστρο	Η Εγκλείστρα και το Μοναστήρι του Αγίου Νεοφύτου
Οι Τάφοι των Βασιλέων	Εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, Γεροσκήπου
Νέα Πάφος	Κάστρο Πάφου
Παλαίπαφος (Κούκλια)	
Επαρχία Λεμεσού	
Κούριο	Κάστρο Κολοσσίου
Αμαθούντα	Ναός του Αγίου Μάμα, Λουβαράς
	Εκκλησία του Τιμίου Σταυρού, Πελέντρι
Επαρχία Λάρνακας	
Καλαβασός-Τέντα	«Βασιλικό Παρεκκλήσι» της Αγίας Αικατερίνης, Πυργά

Χοιροκοιτία	Εκκλησία της Παναγίας της Αγγελόκτιστης, Κίτιο
Κίτιον	Χάλα Σουλτάν Τεκκέ
	Εκκλησία Αγίου Λαζάρου, Λάρνακα
	Κάστρο Λάρνακας
Επαρχία Λευκωσίας	
Ταμασσός	Εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (Αγία Σωτήρα), Παλαιχώρι
	Εκκλησία του Αρχάγγελου Μιχαήλ, Πεδουλάς
	Εκκλησία της Παναγίας της Ασίνου, Νικητάρι
	Εκκλησία Αποστόλων Βαρνάβα και Ιλαρίωνος, Περιστερώνα.
	Εκκλησία Αγίου Νικολάου της Στέγης, Κακοπετριά
	Εκκλησία Αγίου Σωζόμενου, Γαλάτα
	Εκκλησία Παναγίας του Άρακος, Λαγουδερά
	Εκκλησία της Παναγίας της Ποδίθου, Γαλάτα
	Εκκλησία της Παναγίας του Μουτουλλά
	Εκκλησία του Τιμίου Σταυρού του Αγιασμάτι, Πλατανιστάσα
	Μονή του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή, Καλοπαναγιώτης

Τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO φαίνονται στον Πίνακα 3.9:

Πίνακας 3.9: Κατάλογος μνημείων UNESCO

Μνημεία	Έτος Κήρυξης	Σημαντικότητα
Αρχαιολογικοί χώροι		
Χοιροκοιτία	1998	Είναι ο πιο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος της Νεολιθικής περιόδου που αντικατοπτρίζει την εξάπλωση, τη μόνιμη εγκατάσταση σε οικισμούς, και τον ρόλο που διαδραμάτισε η Κύπρος στη μετάδοση του Νεολιθικού πολιτισμού από την ανατολική Μεσόγειο στη Δύση (7η χιλ. - 4η χιλ. π.Χ.)
Παλαίπαφος	1980	Σημαντικός ρόλος που διαδραμάτισε η περιοχή της Πάφου στη λατρεία της θεάς Αφροδίτης και ειδικότερα στην
Νέα Πάφος	1980	

		εξάπλωση του Χριστιανισμού, καθώς και τα ψηφιδωτά της Ρωμαϊκής περιόδου στην Νέα Πάφο
Τάφοι των Βασιλέων	1980	Σημαντικός αρχαιολογικός χώρος ελληνιστικής περιόδου
Μνημεία		
Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου της στέγης	1985	Βυζαντινές και Μεταβυζαντινές εκκλησίες στην οροσειρά του Τροόδους
Παναγιά Φορβιώτισσα - Παναγιά της Ασίνου	1985	
Η εκκλησία της παναγιάς του Άρακα	1985	Αποτελούν μαρτυρία του Βυζαντινού πολιτισμού στο νησί, πρόκειται για σημαντικά μνημεία εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής της υπαίθρου που διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση, και η τέχνη των εκκλησιών αυτών περικλείει στοιχεία που επιδεικνύουν τη σχέση μεταξύ της Ανατολικής και της Δυτικής Χριστιανικής τέχνης
Μονή του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή	1985	
Παναγιά του Μουτουλά	1985	
Εκκλησία του Τιμίου Σταυρού	1985	
Εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ	1985	
Εκκλησία του Τιμίου Σταυρού του Αγιασμάτι	1985	
Εκκλησία της Παναγιάς Ποδύθου	1985	
Εκκλησία Μεταμορφώσεως του Σωτήρος	1985	

Τέλος οι ανασκαφές που έχουν διεξαχθεί ή/και διεξάγονται μέχρι σήμερα στην Κύπρο σύμφωνα με το Τμήμα Αρχαιοτήτων είναι στις ακόλουθες περιοχές:

- Αμαθούντα
- Αρχαίο Ιδάλιο
- Κολόσσι: Μεσαιωνικός Ζαχαρόμυλος (2008)
- Λόφος Αγίου Γεωργίου- ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ, Λευκωσία
- Οδός Κινύρας, Λευκωσία

- Παλαιό Δημαρχείο, εντός των τειχών Λευκωσία
- Καταλύματα των Πλακωτών (2008)
- Ερήμη Πιθάρκα (2008)
- Γεροσκήπου, «Άγιοι Πέντε»
- Παλαίπαφος: Πρόγραμμα διερεύνησης του αστικού περιβάλλοντος
- Γερόνησος
- Πόλη Χρυσοχούς
- Παλάτι της Αμαθούντας (2007)
- Θαλάσσιο Πρόγραμμα Επισκόπησης της νοτιοδυτικής Κύπρου (2006)
- Σουσκιού - Λαόνα (2009)
- Κάτω Πάφος - Τούμπαλος 2008
- Γεωργιανή Μονή της Παναγίας της Χρυσογιαλιώτισσας στη Γιαλιά, 2008
- Θέση Καλαβασός - Κοκκινόγια (2009)
- Θέση Πολιτικό - Κοκκινόροσος
- Άσπρος στον Ακάμα (2007)
- Θέση Πύλα-Κουτσοπετριά (2009)
- Θέσεις Άης Γιώρκης, Κρήτου Μαρόττου και Ακρωτήρι - Αετόκρεμνος (2009)
- Θέση Πολιτικό - Τρουλιά (2009)
- Υποβρύχιες έρευνες στην Ανατολική Κύπρο
- Χοιροκοιτία 2009
- Βόρεια Αίθουσα του Ιερού της Αφροδίτης, 2007
- Λόφος της Φάμπρικας (2008)
- Θέση Κισσόνεργα - Σκαλιά (2009)
- Επιφανειακή Αρχαιολογική Έρευνα στην Περιοχή Τροόδους
- Θέση Επισκοπή - Παμπούλα (2009)
- Κοιλάδα του ποταμού Κούρη
- Μαυροράχη στον Πύργο Λεμεσού
- Πηγάδι της Νεολιθικής περιόδου, Κισσόνεργα, Πάφος,
- Θέση Πραστειό -Μεσόροσος
- Θέση Ερήμη - Λαόνιν του Ποράκου, 2009

Τόσο τα Τοπικά Σχέδια, όσο και η Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο θέτουν ως βασικούς στόχους για την πολιτιστική κληρονομιά, μεταξύ άλλων, τα εξής: (α) την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη, τόσο του συνόλου της, όσο και των επιμέρους

στοιχείων της, ανεξάρτητα από την ιστορική περίοδο, το αρχιτεκτονικό στυλ και το κοινωνικό/ εθνικό/ θρησκευτικό υπόβαθρο, (β) τη βελτίωση και αναβάθμιση του δομημένου και ελεύθερου χώρου στους παραδοσιακούς πυρήνες και (γ) την ανάδειξη των Αρχαίων Μνημείων και την απόδοση σε αυτούς εκπαιδευτικού, πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ρόλου στη σύγχρονη κοινωνία.

3.10 Παράκτια Ζώνη

3.10.1 Ακτογραμμή

Η φυσιογνωμία της ακτογραμμής της Κύπρου χαρακτηρίζεται τόσο από απόκρημνες βραχώδεις ακτές με θαλάσσια σπήλαια, όσο και από ομαλής κλίσεως αμμώδεις ακτές. Οι νότιες και ανατολικές ακτές της Κύπρου χαρακτηρίζονται από κινητά αμμώδη υποστρώματα με άμμο και χαλίκια στα αβαθή ύδατα και από λεπτή άμμο και λάσπη στα βαθύτερα στρώματά της. Οι αβαθείς δυτικές και ανατολικές ακτές χαρακτηρίζονται από βραχώδη ασβεστολιθικά υποστρώματα, τα οποία σε μερικές περιπτώσεις διακόπτονται από αδρή άμμο και χαλίκια. Υπάρχουν επίσης και βιογενή υποστρώματα τα οποία δημιουργούνται από νεκρούς οργανισμούς, πχ όστρακα, ασβεστολιθικούς σκελετούς, φύκη.

Το νησί περιβάλλεται από πέντε στενές παράκτιες πεδιάδες στις οποίες απαντώνται θαλάσσιες αναβαθμίδες. Οι πεδιάδες αυτές είναι της Κερύνειας, της Λάρνακας, της Λεμεσού-Αυδήμου, της Πάφου και της Χρυσοχούς. Η ακτογραμμή της Κύπρου κυμαίνεται από απότομες απρόσιτες πλαγιές και τραχείες βραχώδεις ακτές με θαλάσσιες σπηλιές μέχρι αμμώδεις παραλίες ήπιας κλίσης. Οι κύριοι όρμοι των νότιων και ανατολικών ακτών χαρακτηρίζονται από απαλό υπόστρωμα άμμου και χαλικιών στα ρηχά νερά και ψιλή άμμο, λασπώδη άμμο και λάσπη στα βαθύτερα νερά. Αυτές οι μεγάλες παραλίες συχνά καταλήγουν σε παραλίες από χαλίκια, ανάλογα με το κύμα που παράγεται από την παράκτια κλίση. Επίσης, υπάρχουν πολλές μικρές παραλίες. Το βραχώδες υπόστρωμα, στο οποίο κυριαρχεί σκληρός ασβεστόλιθος και μερικώς χοντρή άμμος και χαλίκια, χαρακτηρίζει τα ρηχά νερά των δυτικών και βόρειων ακτών.

Στα πιο βαθιά νερά, μπορεί να εντοπιστεί λάσπη. Ο βυθός της θάλασσας μπορεί επίσης να αποτελείται από υλικό βιογενούς ή ανθρωπογενούς προέλευσης (πχ κοχύλια, ασβεστολιθικοί σκελετοί, κορμοί δέντρων, σκυρόδεμα). Οι κοινότητες του θαλάσσιου βυθού της Κύπρου και οπουδήποτε αλλού μπορούν να διαχωριστούν σε δύο ευρείες κατηγορίες, σε αυτές που

σχετίζονται με σκληρό υπόστρωμα και αυτές του μαλακού υποστρώματος. Ωστόσο, υπάρχει πλήρης διαβάθμιση ανάμεσα στις δύο κατηγορίες, αφού πολλές περιοχές του βυθού αποτελούνται από μείγματα σκληρού και μαλακού υποστρώματος.

Οι μετρήσεις της συγκέντρωσης θρεπτικών ουσιών στα ύδατα σε τρεις παράκτιες περιοχές της Κύπρου (Λεμεσό, Αμμόχωστο και Πάφο) έδειξαν τα ακόλουθα αποτελέσματα. Για την περίοδο 2012 - 2014, οι συγκεντρώσεις διαλυμένου ανόργανου αζώτου (DIN) είναι χαμηλές ως μέσες (1,87 έως 2,78 $\mu\text{mol/L}$), του οξειδωμένου αζώτου χαμηλές ως μέσες (0,06 έως 1,51 $\mu\text{mol/L}$) και των φωσφορικών χαμηλές (0,01 έως 0,06 $\mu\text{mol/L}$) δεικνύοντας τον υπερ-ολιγοτροφικό χαρακτήρα των θαλάσσιων υδάτων της Κύπρου. *

Στην Κύπρο, οι επικίνδυνες ουσίες και οι οργανικοί ρύποι, παρακολουθούνται συστηματικά σε θαλάσσιους οργανισμούς και ειδικά σε φιλέτα ψαριού *Mullus barbatus* (σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα). Υπάρχουν τρεις (3) σταθμοί δειγματοληψίας σε Λάρνακα, Λεμεσό και Πάφο, όπου πραγματοποιούνται δειγματοληψίες σε ετήσια βάση (σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο).

Οι συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων στην Κύπρο είναι χαμηλές έως μέτριες. Σε καταγραφές την περίοδο 2012 - 2015, οι περισσότερες συγκεντρώσεις υδραργύρου (Hg) ήταν μέτριας συγκέντρωσης, του καδμίου (Cd) ήταν όλες χαμηλής συγκέντρωσης, ενώ του μολύβδου (Pb) κάποιες ήταν μέτριας συγκέντρωσης και κάποιες χαμηλής.

Οι οργανικοί ρύποι (Aldrin, Dieldrin, Hexachlorobenzene, Hexachlorobutadiene, Lindane, heptachlor, heptachlor epoxide, pp' DDT, pp' DDD, pp' DDE, op' DDD, op' DDE, PCBs και Arochlor 1260), είναι κάτω από το όριο ποσοτικοποίησης, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει δυνατότητα αναπαραγωγής.

3.10.2 Παραλίες με Γαλάζια σημαία

Οι Γαλάζιες Σημαίες (BlueFlags) είναι ένα σύμβολο ποιότητας που απονέμεται σε οργανωμένες ακτές και μαρίνες διαχειριζόμενες από παράκτιους δήμους, ξενοδόχους ή και άλλους φορείς, με βάση αυστηρά κριτήρια. Πρόκειται για ένα εθελοντικό πρόγραμμα που αποτελεί μία πρότυπη περιβαλλοντική δράση για ακτές με μεγάλο αριθμό λουόμενων. Στόχος του προγράμματος είναι ο καθαρισμός των θαλασσών και των ακτών, οι ασφαλείς και κατάλληλες παρεχόμενες υπηρεσίες στους λουόμενους και τους επισκέπτες, η δημιουργία

περιβαλλοντικής ευαισθησίας και η ενεργή προστασία των παράκτιων περιοχών. Σήμερα το πρόγραμμα των γαλάζιων σημαιών εφαρμόζεται σε 39 χώρες παγκοσμίως με 3200 βραβευμένες ακτές και μαρίνες. Η εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί το κλειδί της επιτυχίας της εκστρατείας και η συμμετοχή υπονοεί τον συμμερισμό στην ευθύνη για το θαλάσσιο περιβάλλον. Η Γαλάζια Σημαία απονέμεται κάθε χρόνο στις παραλίες που συμμορφώνονται σε μια σειρά κριτηρίων που συμπεριλαμβάνουν την ποιότητα των νερών κολύμβησης, την περιβαλλοντική εκπαίδευση και πληροφόρηση καθώς και την ασφάλεια και ορθή διαχείριση των παραλιών.

Οι παραλίες της Κύπρου που πληρούν τα αυστηρά διεθνή κριτήρια ποιότητας του θεσμού αριθμούνται στις 62. Ο Δήμος Αγίας Νάπας είναι πρώτος με 14 σημαίες, 9 σημαίες έχει ο Δήμος Παραλιμνίου και 7 η κοινότητα Αγίου Τύκωνα Λεμεσού. Ο Δήμος Πάφου έλαβε 6 σημαίες, ο Δήμος Λεμεσού η Πέγεια και το Νέο Χωριό 3, ενώ από 2 σημαίες κατέχουν οι Δήμοι Λάρνακας, Γεροσκήπου, Πόλης Χρυσοχούς, καθώς και οι κοινότητες Πεντάκωμου και Πύργου. Μια Γαλάζια Σημαία έλαβαν ο Δήμος Αγίου Αθανασίου, η Επισκοπή, το Πισσούρι, η Γερμασόγεια, η Παρεκκλησία, τα Περβόλια και η Βορόκληνη (Εικόνα 3.1).

Εικόνα 3-1: Βραβευμένες ακτές με γαλάζια σημαία για το 2018 (Πηγή φωτογραφίας: <http://www.visitcyprus.com>)

3.11 Ενέργεια και Ανανεώσιμες Πηγές

Η Κύπρος όπως και τα περισσότερα νησιά, παρουσιάζουν κοινά ενεργειακά χαρακτηριστικά. Τα βασικότερα χαρακτηριστικά του ενεργειακού συστήματος της Κύπρου είναι τα εξής:

- Απομονωμένο ενεργειακό σύστημα,
- Μεγάλος βαθμός εξάρτηση από εισαγωγές ενέργειας,
- Υψηλό κόστος ενεργειακού εφοδιασμού,
- Μεγάλος ρυθμός αύξησης της ενεργειακής απαίτησης,
- Εποχιακές διακυμάνσεις ενεργειακής ζήτησης,
- Οριακή λειτουργία συστήματος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας,
- Αυστηροί περιορισμοί περιβαλλοντικής προστασίας,
- Αξιόλογο δυναμικό Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας,
- Υψηλό δυναμικό ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας,

Στην Κύπρο, η οικονομική ανάπτυξη (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) και η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας δεν είναι συνδεδεμένες. Το 2013, η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας ήταν 11,2% μεγαλύτερη συγκρινόμενη με το 1995 και 13,92% μικρότερη σε σχέση με το 2005. Αντίστοιχα, η οικονομία επιταχύνθηκε το 2013 κατά 50,3% και 4,01% σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές του 1995 και του 2005 (η σύγκριση για την οικονομική ανάπτυξη έγινε με μετατροπή του ΑΕΠ κάθε έτους σε αντίστοιχες τιμές αγοράς του έτους 2005).

Η τελική κατανάλωση ενέργειας στην Κύπρο αυξήθηκε για τον τομέα της γεωργίας κατά το 2005, αλλά έκτοτε παραμένει σταθερή. Ο τομέας μεταφορών παρουσίασε μια ραγδαία αύξηση από το 1990 μέχρι το 2012, έτος κατά το οποίο άρχισε να μειώνεται. Η τελική κατανάλωση ενέργειας για τις υπηρεσίες και τις κατοικίες παρουσιάζει μικρή αύξηση το ίδιο διάστημα, ενώ για τη βιομηχανία παρατηρείται μια μείωση από το 2005 μέχρι σήμερα. Το μεγαλύτερο μέρος της τελικής κατανάλωσης ενέργειας ανά τύπο καυσίμου, προέρχεται από πετρελαιοειδή, των οποίων η κατανάλωση άρχισε να παρουσιάζει μείωση από το 2011. Επίσης σημαντικό ποσοστό προέρχεται από τον ηλεκτρισμό, όπου το 2010 παρουσίασε τη μέγιστη ζήτησή του, ενώ σήμερα βρίσκεται σε τιμές 1990. Η τελική κατανάλωση ενέργειας από αέρια ή στερεά καύσιμα είναι μικρή και σχεδόν σταθερή το διάστημα 1990 - 2014. Το μεγαλύτερο μέρος της τελικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας δαπανάται σε «άλλους τομείς» και ακολουθούν η βιομηχανία και οι μεταφορές. Η κατανάλωση για τις μεταφορές είναι πολύ μικρή και σταθερή από το 2002 - 2013, ενώ για τους «άλλους τομείς», πέρα από

το μέγιστο που παρουσίασε το 2010, έπεσε πλέον κάτω από την τιμή που είχε αρχικά το 2002.¹

Πρωτογενής Ενέργεια

Η μεγαλύτερη κατανάλωση ενέργειας προέρχεται από προϊόντα πετρελαίου, όπου μέχρι το 2008 παρατηρείται αυξητική τάση. Ωστόσο, μετά το 2008 η τάση αντιστρέφεται και παρατηρείται μείωση της σχετικής κατανάλωσης και αντίστοιχη αύξηση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας προερχόμενης από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Στην Κύπρο, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ξεκίνησε το 2004, με την αξιοποίηση των ηλιακών φωτοβολταϊκών. Το 2007 άρχισε η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από βιοαέριο, ενώ μόλις το 2008 ξεκίνησε η αξιοποίηση ενέργειας από ΑΠΕ για τις μεταφορές. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον άνεμο ξεκίνησε το 2010. Το μεγαλύτερο ποσοστό ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην Κύπρο προέρχεται (το 2014) από την αιολική ενέργεια, ακολουθούμενο από την ηλιακή και τέλος από στερεά βιοκαύσιμα. Το ποσοστό ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε σχέση με τη συνολική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας παρουσιάζει τάση αύξησης για την περίοδο 2004 - 2014, και βρίσκεται σήμερα περίπου στο 8%.

Σε αρκετές κατηγορίες ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ παρουσιάζεται τάση αύξησης, όπως για παράδειγμα στην ηλιακή θερμική ενέργεια, στα ηλιακά φωτοβολταϊκά και στην αιολική ενέργεια. Αυξομειώσεις παρατηρήθηκαν στην ενέργεια από στερεά βιοκαύσιμα (εκτός κάρβουνο), ενώ το 2014 μειώθηκε η κατανάλωση από βιοντίζελ σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Το μεγαλύτερο ποσοστό ενέργειας που καταναλώνεται από ανανεώσιμες πηγές στην Κύπρο προέρχεται από την ηλιακή θερμική ενέργεια και την αιολική ενέργεια. Το ποσοστό ενέργειας που καταναλώνεται στην Κύπρο και προέρχεται από ΑΠΕ παρουσιάζει τάση αύξησης από το 2004 μέχρι το 2014 και ξεπέρασε το 6% το έτος 2014.

Στην Κύπρο παρατηρείται μια τάση αύξησης στο ποσοστό ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ σε σχέση με την ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας τη δεκαετία 2004 - 2014. Το ποσοστό που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές σε σχέση με την ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας έφθασε κατά το 2014 το 9%. Τάση αύξησης στην κατανάλωση

ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ παρατηρείται για θέρμανση και ψύξη, το διάστημα 2004 - 2014. Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο μερίδιο ενέργειας από ΑΠΕ καταναλώνεται για θέρμανση και ψύξη, σε αντίθεση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου χρησιμοποιείται ως ηλεκτρισμός.

Ηλιακή Ενέργεια

Το ηλιακό δυναμικό της Κύπρου συνίσταται για την ανάπτυξη συστημάτων που χρησιμοποιούν την ηλιακή ενέργεια. Τα φωτοβολταϊκά συστήματα αποτελούν μια αξιόπιστη τεχνολογία με σχετικά μεγάλη διάρκεια ζωής, αθόρυβη λειτουργία και ελάχιστες ανάγκες συντήρησης ενώ μπορούν είτε να συνδεθούν με το δίκτυο ηλεκτρισμού, είτε να χρησιμοποιηθούν ως αυτόνομα για τη δημιουργία μικρών τοπικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, εξοικονομώντας σημαντικό κόστος από την εγκατάσταση νέων δικτύων και γραμμών μεταφοράς ηλεκτρισμού σε περιοχές που δεν καλύπτει το υφιστάμενο δίκτυο. Στην Κύπρο βρίσκονται ήδη εγκατεστημένα φωτοβολταϊκά συστήματα, γεγονός που την καθιστά σήμερα μέσα στις 10 πρώτες χώρες στην Ευρώπη, όσον αφορά την ισχύ των εγκατεστημένων φωτοβολταϊκών συστημάτων ανά κάτοικο.

Όσον αφορά την ηλεκτροπαραγωγή από ηλιοθερμικά συστήματα, αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια τα ηλιοθερμικά συστήματα με τις διαθέσιμες τεχνολογίες των παραβολικών κατόπτρων, των ηλιακών πύργων και των ηλιακών δίσκων αποτελούν συστήματα ικανά να συμβάλουν ουσιαστικά στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του ήλιου. Οι τεχνολογίες αυτές είναι πλέον ώριμες, και ως επί τω πλείστον, ενδείκνυνται για αξιοποίηση του πολύ υψηλού ηλιακού δυναμικού που διαθέτει η χώρα, συνεισφέροντας παράλληλα στην εξοικονόμηση ενεργειακών και οικονομικών πόρων.

Αιολική ενέργεια

Στην Κύπρο παρόλο που το αιολικό δυναμικό δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, εντούτοις υπάρχουν περιοχές στις οποίες η μέση ένταση του ανέμου είναι ικανοποιητική (6-7 m/s) για την ανάπτυξη αιολικών πάρκων. Οι προσπάθειες που καταβάλλουν οι αρμόδιοι φορείς για επίτευξη των εθνικών στόχων που έχουν τεθεί έρχονται αντιμέτωπες με τις αντιδράσεις των τοπικών κοινοτήτων και τοπικών οργανώσεων. Η αντίσταση αυτή προέρχεται κυρίως από την άγνοια του κοινού στην νέα τεχνολογία καθώς κατά καιρούς στις διάφορες συναντήσεις τους διατυπώνουν την άποψη ότι οι ανεμογεννήτριες και οι πυλώνες μεταφοράς του ηλεκτρικού ρεύματος εκπέμπουν ηλεκτρομαγνητικά πεδία θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την υγεία των κατοίκων και των επισκεπτών της περιοχής.

Βιομάζα/ Βιοαέριο

Η Κύπρος, ως νησιωτική μεσογειακή χώρα, δεν παρουσιάζει ισχυρό δυναμικό βιομάζας που να επιτρέπει την αποφασιστική συμμετοχή της στο ενεργειακό ισοζύγιο, όπως συμβαίνει με τις χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης. Η απουσία δασικών εκτάσεων και δασικής βιομάζας, οι χαμηλές βροχοπτώσεις και η έλλειψη επαρκών εκτάσεων καλλιεργήσιμης γης αποτελούν τα βασικότερα εμπόδια για την ευρεία χρήση της βιομάζας στην Κύπρο. Παρόλα αυτά, για την κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη βιομάζα, έχει ολοκληρωθεί μελέτη με στόχο την εκτίμηση του διαθέσιμου εγχώριου δυναμικού βιομάζας και τον καθορισμό των εθνικών στόχων για ηλεκτροπαραγωγή και θέρμανση/ ψύξη από βιομάζα.

Σήμερα λειτουργούν ήδη έντεκα¹² μονάδες παραγωγής βιοαερίου. Επιπλέον η λειτουργία των μονάδων αυτών πλησίον των χώρων εκτροφής, επιλύει δυνητικά περιβαλλοντικά προβλήματα που σχετίζονται με τη συσσώρευση των ζωικών αποβλήτων και τον κίνδυνο ρύπανσης του υδροφορέα, ενώ μειώνει στο ελάχιστο το κόστος μεταφοράς της πρώτης ύλης στις μονάδες βιοαερίου. Σε εθνικό επίπεδο, παρέχονται οικονομικά κίνητρα για χρήση της βιομάζας για παραγωγή θερμότητας/ ψύξης, τηλεθέρμανση/ τηλεψύξη, συμπαραγωγή ηλεκτρισμού/ θερμότητας ή/ και ψύξης και παραγωγή βιοκαυσίμων.

Βιοκαύσιμα

Σε σχέση με τις δυνατότητες εγχώριας παραγωγής βιοκαυσίμων, η μελέτη για την εκτίμηση του δυναμικού βιομάζας στην Κύπρο κατέδειξε ότι με δεδομένη την περιορισμένη διαθεσιμότητα καλλιεργήσιμων εκτάσεων για ενεργειακή γεωργία, αλλά και τις ξηροθερμικές συνθήκες της Κύπρου, η παραγωγή βιοκαυσίμων θα στηριχθεί αποκλειστικά σε εισαγωγές πρώτων υλών. Όσον αφορά τη γεωθερμία, η εφαρμογή γεωεναλλάκτη θερμότητας στη χώρα μας παρουσιάζει σημαντική αύξηση το τελευταίο διάστημα. Η τεχνολογία έχει ήδη εφαρμοστεί σε νοσοκομεία, ξενοδοχεία, κτίρια εταιρειών και ιδιωτικές κατοικίες στην Κύπρο.

Εθνικό Σχέδιο της Κύπρου για την Ενέργεια και το Κλίμα

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα της Κύπρου (ΕΣΕΚ) καταρτίστηκε για την εκπλήρωση της απαίτησης που προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα,

σύμφωνα με το οποίο κάθε Κράτος Μέλος πρέπει να προετοιμάσει και να υποβάλει στην Επιτροπή το Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας και Κλίματος του.

Τον Οκτώβριο του 2014, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε 4 στόχους στο πλαίσιο της πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια σε επίπεδο ΕΕ για το 2030:

- (α) δεσμευτικό στόχο της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 40% έως το 2030, σε σύγκριση με το 1990
- (β) στόχο για τουλάχιστον 32% κατανάλωση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές
- (γ) βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά 32,5%
- (δ) ηλεκτρική διασυνδεσιμότητα τουλάχιστον 15%

Όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε περαιτέρω μέτρα για τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της ΕΕ και την αύξηση της ασφάλειας του εφοδιασμού της σε ηλεκτρική ενέργεια και φυσικό αέριο.

Επιπλέον, σύμφωνα με νομοθεσία της ΕΕ που εγκρίθηκε τον Μάιο του 2018, τα Κράτη Μέλη της ΕΕ πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης ή τη δασοπονία αντισταθμίζονται με τουλάχιστον ισοδύναμη απομάκρυνση CO₂ από την ατμόσφαιρα κατά την περίοδο 2021-2030.

Το εθνικό σχέδιο περιλαμβάνει τις πέντε διαστάσεις της Ένωσης Ενέργειας, δηλαδή την απαλλαγή από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (η οποία αναλύεται σε δύο διαφορετικά τμήματα: εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), την ενεργειακή απόδοση, την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, την εσωτερική αγορά ενέργειας και την έρευνα, καινοτομία και ανταγωνιστικότητα.

Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 και η μακροπρόθεσμη στρατηγική για χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, θα χρησιμεύσουν ως βάση για την προετοιμασία ρυθμιστικών πράξεων, την ανάπτυξη στρατηγικών σχεδίων και την εφαρμογή χρηματοδοτικών σχεδίων και εργαλείων, αναφορικά με την εφαρμογή τους.

Η Εικόνα 3.2 παρουσιάζει τους ποσοτικούς στόχους στο πλαίσιο της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα για το 2030. Αντίστοιχα, ο Πίνακας 3.10 απαριθμεί τις 23 βασικές πολιτικές προτεραιότητες για κάθε διάσταση του εθνικού σχεδίου για το κλίμα

και την ενέργεια, οι οποίες θεωρούνται αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων αυτών. Αυτές οι πολιτικές προτεραιότητες είναι οι άξονες για την ανάπτυξη συγκεκριμένων μέτρων στο πλαίσιο κάθε διάστασης.

Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και περιβαλλοντικοί στόχοι

- Οι εκπομπές στους τομείς εκτός ΣΕΔΕ να μειωθούν κατά 20,9% σε σύγκριση με το 2005. Ο εθνικός στόχος εκτός ΣΕΔΕ θα επιτευχθεί με τη χρήση ευέλικτων μηχανισμών που παρέχονται από τον Κανονισμό Κατανομής Προσπαθειών (ESR).
- Οι εκπομπές από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης ή τη δασοπονία να αντισταθμιστούν με τουλάχιστον ισοδύναμη αφαίρεση CO₂ από την ατμόσφαιρα.
- Μείωση των εκπομπών στους τομείς ΣΕΔΕ κατά 24,9% σε σύγκριση με το 2005.
- Επίτευξη ποσοτικών στόχων για τη μείωση των εθνικών εκπομπών συγκεκριμένων ατμοσφαιρικών ρύπων.

Αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ στην κατανάλωση ενέργειας

- Το μερίδιο των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας να φτάσει το 23%
- Το μερίδιο των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας μπορεί να φτάσει τουλάχιστον το 26%
- Το μερίδιο των ΑΠΕ στη θέρμανση και την ψύξη να φτάσει το 39%
- Το ποσοστό των ΑΠΕ στον τομέα των μεταφορών να φτάσει το 14%

Εξοικονόμηση ενέργειας

- Τελική κατανάλωση ενέργειας 2,0 Mtoe το 2030, που αντιστοιχεί σε 13% μείωση της τελικής κατανάλωσης ενέργειας*
- Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας 2,4 Mtoe το 2030, που αντιστοιχεί σε 17% μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας*
- Επίτευξη σωρευτικής εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση 243,04 ktoe κατά την περίοδο 2021-2030

* σε σύγκριση με την αντίστοιχη πρόβλεψη για την Κύπρο στο σενάριο αναφοράς EE PRIMES 2007 της Ε.Ε του 2007

Εικόνα 3-2: Ποσοτικοί στόχοι στο πλαίσιο της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα για το 2030 (Πηγή Εικόνας: Υπηρεσία Ενέργειας)

Πίνακας 3.10: Βασικές πολιτικές προτεραιότητες για κάθε διάσταση του Εθνικού Σχεδίου για το Κλίμα και την Ενέργεια (Πηγή Πίνακα: Υπηρεσία Ενέργειας)

Πυλώνας	Βασικές προτεραιότητες σχεδιασμού πολιτικής
Εκπομπές Ατθ και απορροφήσεις	✓ Προώθηση του φυσικού αερίου ως ενδιάμεσο καύσιμο για την απαλλαγή του ενεργειακού συστήματος από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ✓ Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ✓ Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, της βιομηχανίας και των υποδομών ✓ Μείωση των εκπομπών στον τομέα των μεταφορών ✓ Μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων ✓ Μείωση των εκπομπών από τον γεωργικό τομέα ✓ Μείωση των εκπομπών από τον τομέα των αποβλήτων ✓ Αύξηση των δεξαμενών άνθρακα
Πυλώνας	Βασικές προτεραιότητες σχεδιασμού πολιτικής
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	✓ Διάφορα σχέδια στήριξης ΑΠΕ για αυτοκατανάλωση ✓ Συνέργειες με άλλους τομείς (ενεργειακή απόδοση, απόβλητα, ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού και εσωτερική αγορά ενέργειας) για την προώθηση των ΑΠΕ σε όλους τους ενεργειακούς τομείς ✓ Σχέδια στήριξης για τη συμμετοχή ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ✓ Αντικατάσταση παλιών ηλιακών συλλεκτών στα νοικοκυριά ✓ Αντικατάσταση ηλιακών συλλεκτών σε εμπορικά υποστατικά και χρήση ηλιακών τεχνολογιών για παραγωγή θερμότητας ή/και ψύξης. ✓ Σχέδια απόσυρσης παλιών οχημάτων και οικονομικά κίνητρα για την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων (τόσο νέων όσο και μεταχειρισμένων) ✓ Προώθηση της γεωθερμίας ανοικτού κύκλου ✓ Εγκατάσταση τεχνολογιών ΑΠΕ και ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια κτίρια ✓ Εγκαταστάσεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, ανάπτυξη πλαισίου και πιθανά οικονομικά κίνητρα ✓ Διάφορα άλλα μέτρα για χρήση ΑΠΕ στις μεταφορές (Νέες συμβάσεις λεωφορείων (με εναλλακτικά καύσιμα, ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και βιοκαύσιμο B100). Χρήση βιοκαυσίμων (και βιοαερίου) στον τομέα των μεταφορών ✓ Άλλα έμμεσα μέτρα που θα συμβάλουν στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και, κατά συνέπεια, του μεριδίου ΑΠΕ στις μεταφορές ✓ Εξέταση του ενδεχομένου σύναψη συμφωνίας Στατιστικής Μεταβίβασης Ενέργειας από ΑΠΕ (εξαγωγή ενέργειας σε περίπτωση ηλεκτρικής διασύνδεσης)

Πυλώνας	Βασικές προτεραιότητες σχεδιασμού πολιτικής
Ενεργειακή Απόδοση	- Καθεστώς υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης για τους διανομείς ενέργειας - Χρηματοδοτικό εργαλείο "Fund of Funds" για τη παροχή χαμηλότοκων δανείων για την ενεργειακή απόδοση - Μεμονωμένες παρεμβάσεις για την ενεργειακή απόδοση και ενεργειακές αναβαθμίσεις σε δημόσια κτίρια - Εφαρμογή μέτρων ενημέρωσης και εκπαίδευσης - Σχέδια στήριξης/κίνητρα για την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και στο ευρύτερο κοινό - Ενεργειακά αποδοτικοί οδικός φωτισμός - Πρόσθετος συντελεστής δόμησης για κτίρια που υπερβαίνουν τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης της εθνικής νομοθεσίας - Σχέδιο για την Υποδομή Έξυπνης Μέτρησης της Κατανάλωσης Ενέργειας (Εφαρμογή προγράμματος εγκατάστασης έξυπνων μετρητών) - Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στις επιχειρήσεις μέσω εθελοντικών συμφωνιών/δεσμεύσεων - Σχέδιο Δράσης για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης στις οδικές μεταφορές - Μέτρα ενεργειακή απόδοση στον τομέα των υδάτων - Ειδικός φόρος κατανάλωσης οχημάτων με βάση τις εκπομπές CO₂ - Τέλος κατανάλωσης για ΑΠΕ και ενεργειακής απόδοσης στους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος - Ειδικός φόρος κατανάλωσης για τα καύσιμα οδικών μεταφορών που υπερβαίνουν τα ελάχιστα επίπεδα που ορίζει η Ευρωπαϊκή νομοθεσία
Ασφάλεια Εφοδιασμού	- Έλευση φυσικού αερίου, μέσω της εισαγωγής ΥΦΑ και ανάπτυξης των αναγκών υποδομών - Ενίσχυση της ευελιξίας του εθνικού ενεργειακού συστήματος
Εσωτερική Αγορά Ενέργειας	- Προώθηση της ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κύπρου μέσω του Έργου Κοινού Ενδιαφέροντος EuroAsia Interconnector - Ανάπτυξη υποδομής εσωτερικού δικτύου αγωγών φυσικού αερίου - Επενδύσεις για την ανάπτυξη και την ασφαλή λειτουργία του συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Προώθηση του αναγκαίου κανονιστικού πλαισίου και των έργων για τη λειτουργία της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Προώθηση του αγωγού EastMed
Έρευνα, Καινοτομία και Ανταγωνιστικότητα	- Ταμείο Κεφαλαίων - Νέα Βιομηχανική Πολιτική - Ίδρυση του Υφυπουργείου Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία κατά τη νέα περίοδο προγραμματισμού 2021 - 2027 - Αναθεώρηση των εθνικών κονδυλίων για την έρευνα και την καινοτομία με στόχο την ενίσχυση των προτεραιοτήτων για το κλίμα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Παρουσίαση του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της
περιόδου 2021 - 2027

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
4.1 Παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027	5
4.1.1 Δομή του Προγράμματος.....	7
4.1.2 Στόχοι του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ.....	9
4.1.3 Συνοπτική Περιγραφή των Δράσεων / Μέτρων του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027	9

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 4-1: Δομή του Προγράμματος.....	8

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔΕΠΣΑ

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της Σύμβασης αποτελεί η εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ για την περίοδο 2021-2027.

Ο σχεδιασμός και η προγραμματιζόμενη αξιοποίηση των επιμέρους προγραμμάτων των Ταμείων Συνοχής έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη και την σμίκρυνση των κοινωνικών διαφορών, και γι' αυτό ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έξυπνη επιχειρηματικότητα, στην πράσινη ανάπτυξη και στην δημιουργία θέσεων εργασίας.

Το ποσό που έχει κατανεμηθεί στην Κύπρο για την προγραμματική περίοδο 2021- 2027, είναι κατά 30% αυξημένο σε σχέση με την προηγούμενη, και ανέρχεται στα €968 εκατ. για έργα ύψους €1.5 δις περίπου συμπεριλαμβανομένης και της εθνικής συνεισφοράς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περασμένη επταετία η Κύπρος κατάφερε να έχει απορροφητικότητα 100% και η προσπάθεια σύμφωνα με τις δηλώσεις του Υπουργού Οικονομικών θα είναι αυτό να επαναληφθεί.

Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος περιλαμβάνει τα εξής ταμεία της Πολιτικής Συνοχής :

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ),
- Ταμείο Συνοχής,
- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+),
- Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

4.1 Παρουσίαση των βασικών σημείων του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

Η Κυπριακή Δημοκρατία, για την Προγραμματική Περίοδο 2021 - 2027, εξασφάλισε από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής κονδύλια συνολικού ύψους €968 εκ. τα οποία μαζί με την εθνική συμμετοχή ανέρχονται σε περίπου €1,5 δις. Η αξιοποίηση των εν λόγω κονδυλίων γίνεται στη βάση πολυετών στρατηγικών εγγράφων, τα οποία καταρτίζονται από το κάθε κράτος-μέλος και εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα προγραμματικά έγγραφα είναι η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) και τα Προγράμματα.

Η Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ), καταρτίστηκε σύμφωνα με το Άρθρο 8, και το υπόδειγμα στο Παράρτημα II, του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων XXXX/2020 και αποτελεί το γενικό στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού, στο οποίο παρουσιάζονται οι στόχοι πολιτικής στους οποίους θα επικεντρωθεί η αξιοποίηση των πόρων. Η ΣΕΣ αναπτύσσεται και εξειδικεύεται μέσα από τα Προγράμματα, τα οποία αναλύουν τη στρατηγική, τις ανάγκες και προτεραιότητες καθώς και τις επί μέρους κατηγορίες παρέμβασης. Η Κύπρος, έχει επιλέξει να υποβάλει τη ΣΕΣ μαζί με το Πρόγραμμα των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ, σύμφωνα με τις πρόνοιες του κανονιστικού πλαισίου.

Το Πρόγραμμα «Θ.Α.Ε.Ι.Α», είναι ένα πολυετές, πολυταμειακό, αναπτυξιακό σχέδιο στο οποίο αναλύεται η αναπτυξιακή στρατηγική για αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο μέσω των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής την περίοδο 2021 - 2027:

- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
- Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)
- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + (ΕΚΤ+)
- Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ)

Το Πρόγραμμα καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 17 και του σχετικού υποδείγματος στο Παράρτημα V, του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων XXXX/2006 και αποτελείται από τα ακόλουθα Κεφάλαια:

Η κατανομή των €968 εκατ. ανά Ταμείο είναι €467 εκατ. από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, €178 εκατ. από το Ταμείο Συνοχής, €222 εκατ. από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, και €101 εκατ. από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Για να καταρτιστεί το Πρόγραμμα έγιναν εκτενείς διαβουλεύσεις με όλα τα Υπουργεία, τις τοπικές αρχές και τους κοινωνικούς φορείς.

Το Πρόγραμμα δομείται στη βάση των πέντε (5) Πυλώνων (Στόχων Πολιτικής της ΕΕ) για την περίοδο 2021-2027, οι οποίοι είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με τους εθνικούς αναπτυξιακούς στόχους, όπως αυτοί περιγράφονται στη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020-2022 και στις επί μέρους τομεακές στρατηγικές.

Οι πέντε Στόχοι Πολιτικής της ΕΕ (οι οποίοι εξειδικεύονται μέσω των Ειδικών Στόχων) και οι οποίοι ορίζονται στις προτάσεις του Κανονιστικού Πλαισίου των Ταμείων της ΕΕ για την περίοδο 2021 - 2027 είναι:

1. Μια πιο έξυπνη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού
 - 1.1 Ενίσχυση της Έρευνας και Καινοτομίας
 - 1.2 Εκμετάλλευση των οφελών της Ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις
 - 1.3 Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας
2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων
 - 2.1 Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
 - 2.2 Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, πρόληψη κινδύνων και ανθεκτικότητα στις καταστροφές
 - 2.3 Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία

- 2.4 Προαγωγή της Βιώσιμης Διαχείρισης Υδάτων
- 2.5 Προώθηση της βιώσιμης αλιείας
- 2.6 Συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ μέσω της ανταγωνιστικής και βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και των ανταγωνιστικών και βιώσιμων αγορών
- 2.7 Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των θαλασσών και καθιέρωση ασφαλών προστατευόμενων, καθαρών και με βιώσιμη διαχείριση θαλασσών
- 3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ)
 - 3.1 Ενίσχυση ψηφιακής διασυνδεσιμότητας
 - 3.2 Βιώσιμες, ανθεκτικές, έξυπνες και ασφαλείς μεταφορές
 - 3.3 Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας
- 4. Μια πιο Κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων
 - 4.1 Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία
 - 4.2 Προώθηση της κοινωνικής συνοχής
 - 4.3 Προώθηση της ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση, ενίσχυση της κατάρτισης και προώθηση της δια βίου μάθησης
 - 4.4 Ενίσχυση των συστημάτων Υγείας
 - 4.5 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κοινωνική καινοτομία
- 5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών
 - 5.1 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές
 - 5.2 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, των αγροτικών και παράκτιων περιοχών.

4.1.1 Δομή του Προγράμματος

Η δομή του Προγράμματος παρουσιάζεται στον Πίνακα 4-1.

Πίνακας 4-1: Δομή του Προγράμματος

ID	Τίτλος	TB	Σενάριο Μελέτης	Βάση υπολογισμού Κοινοτική συνεισφορά (€)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
1	Προτεραιότητα 1: Έξυπνη, Ψηφιακή και Ανταγωνιστική Οικονομία	Όχι	2	147.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	1 (i)
			3	116.731.317			1 (ii) 1 (iii)
2	Προτεραιότητα 2: Ενέργεια και Περιβάλλον	Όχι	2	171.700.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	2 (i)
			3	140.077.580			2 (ii) 2 (v) 2 (vi) 2 (vii)
3	Προτεραιότητα 3: Πρώθηση της Βιώσιμης, Πολυτροπικής Αστικής Κινητικότητας	Όχι	2	63.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	2 (viii)
			3	63.000.000			
4	Προτεραιότητα 4: Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη	Όχι	2	75.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	5 (i)
			3	37.354.021			5 (ii)
5	Προτεραιότητα 5: Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση	Όχι	2	108.000.000	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	2 (iv)
			3	206.056.638			2 (vi)
6	Προτεραιότητα 6: Περιφερειακή Συνδεσιμότητα	Όχι	2	59.700.000	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	3 (iii)
			3	59.700.000			
7	Προτεραιότητα 7: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας	Όχι	2	101.155.180	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (i)
			3	101.155.180			4 (ii) 4 (iii) 4 (iv) 4 (vi)
8	Προτεραιότητα 8: Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας	Όχι	2	22.500.000	ΕΚΤ +	Μετάβασης	4 (i)
			3	27.775.648			
9	Προτεραιότητα 9: Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού	Όχι	2	76.250.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (vii)
			3	55.551.295			4 (ix)
10	Προτεραιότητα 10:	Όχι	2	12.300.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (xi)

ID	Τίτλος	TB	Σενάριο Μελέτης	Βάση υπολογισμού Κοινοτική συνεισφορά (€)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
	Αντιμετώπιση της Υλικής Υστέρησης Απόρων		3	6.667.155			
11	Ειδική Προτεραιότητα Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	Όχι	2	97.100.000	ΤΔΜ	Μετάβασης	
			3	97.100.000			
12	Προτεραιότητα 12 Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	Ναι	2	27.925.267	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	Δ/Ε
			3	97.100.000			
13	Προτεραιότητα 13 Τεχνική Βοήθεια Ταμείου Συνοχής	Ναι	2	10.621.777	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	Δ/Ε
			3	10.621.777			
14	Προτεραιότητα 14 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	Ναι	2	10.000.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	Δ/Ε
			3	10.000.000			

4.1.2 Στόχοι του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ

Οι Στόχοι Πολιτικής του Κυπριακού Προγράμματος είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με του Στόχους της ΕΕ, και παρουσιάζονται συνοπτικά στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α**.

4.1.3 Συνοπτική Περιγραφή των Δράσεων / Μέτρων του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

Η περιεκτική περιγραφή των δράσεων / μέτρων που προβλέπονται για κάθε προτεραιότητα του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ, παρουσιάζονται συνοπτικά στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Εναλλακτικές Δυνατότητες

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ.....	5
5.1 Εισαγωγή.....	5
5.2 Περιγραφή και αξιολόγηση εναλλακτικών επιλογών	7
5.2.1 Διαδικασία Διαβούλευσης για τον καταρτισμό του Προγράμματος	7
5.2.2 Εναλλακτικές επιλογές.....	11
5.2.3 Συγκριτική Αξιολόγηση των ειδικών στόχων και δράσεων	13

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 5.1:.....	27
Διάγραμμα 5.2:.....	27

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 5-1: Δομή του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ	12
Πίνακας 5-2: Αξιολόγηση Ειδικών Στόχων και δράσεων	17

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

5.1 Εισαγωγή

Σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ και την Εθνική Νομοθεσία Ν 102(Ι)/105, η ετοιμασία της ΣΜΠΕ περιλαμβάνει την σύνταξη της περιβαλλοντικής έκθεσης στην οποία να εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι πιθανές σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου ή του προγράμματος, καθώς και οι εύλογες εναλλακτικές λύσεις, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή του προγράμματος.

Οι εναλλακτικές δυνατότητες θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές και πραγματοποιήσιμες και να παρουσιάζουν τρόπους διαφορετικής προσέγγισης εφαρμογής του Προγράμματος, οι οποίοι όμως να πληρούν τις αναπτυξιακές απαιτήσεις του. Απαιτείται επίσης να αιτιολογηθούν οι λόγοι επιλογής των εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν και να περιγραφεί ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η αξιολόγησή τους, συμπεριλαμβανομένων τυχόν δυσκολιών (όπως ελλείψεις ή έλλειψη τεχνογνωσίας) που συναντώνται κατά την κατάρτιση των απαιτούμενων πληροφοριών.

Η οδηγία δεν προσδιορίζει τι είναι «ρεαλιστικές και πραγματοποιήσιμες», αλλά αναφέρει ότι η συζήτηση εναλλακτικών λύσεων πρέπει να περιλαμβάνει «... την πιθανή εξέλιξη της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος χωρίς την εφαρμογή των εναλλακτικών επιλογών». Η οδηγία δεν διευκρινίζει εάν «εναλλακτικές» σημαίνει εναλλακτικά προγράμματα ή διαφορετικές εναλλακτικές επιλογές στα πλαίσια του προτεινόμενου προγράμματος.

Ο σκοπός της ανάλυσης των εναλλακτικών επιλογών είναι να καθοριστεί εάν οι προτάσεις προσφέρουν τη βέλτιστη επιλογή όσον αφορά «την πιθανή εξέλιξη της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος » στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης». Αν και είναι πέραν μιας τέτοιας ανάλυσης να εξεταστούν λεπτομερώς οι οικονομικές ή οι κοινωνικές διαστάσεις, η πραγματικότητα είναι ότι αυτές οι διαστάσεις έχουν σημαντική επιρροή στην κατάσταση του περιβάλλοντος, επειδή η κατάστασή τους βασίζεται στην υποστήριξη οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμων δράσεων.

Οποιαδήποτε συζήτηση εναλλακτικών λύσεων πρέπει επομένως να βασίζεται σε αυτό που θεωρείται λογικό και πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους στόχους του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα περιέχει έναν αριθμό περιορισμών και ως ένα βαθμό έχει κάποιους βαθμούς ευελιξίας. Δεν θα ήταν λογικό συνεπώς να επιλεγούν και να συζητηθούν εναλλακτικές επιλογές που θα είναι παράνομες ή δεν μπορούν να εφαρμοστούν εντός των περιορισμών που θέτει το Πρόγραμμα:

1. Το περιεχόμενο του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ έχει καταρτιστεί σύμφωνα με την «Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης - ΣΕΣ» η οποία αποτελεί το ευρύτερο στρατηγικό έγγραφο για την αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων,

2. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του Προγράμματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους τομείς στους οποίους ενδείκνυται η στήριξη από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής,
3. Κατά τον καταρτισμό του Προγράμματος έχουν ληφθεί υπόψη οι «Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις 2019» το Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο και το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου για την Στρατηγική Ευρώπη 2020,
4. Το περιεχόμενο του Προγράμματος έχει λάβει υπόψη την Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020 - 2022,
5. Έχουν ληφθεί υπόψη οι υποχρεώσεις και προτεραιότητες της Κύπρου σε σχέση με την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης της Agenda 2030 των Ηνωμένων Εθνών, και τέλος
6. Το Πρόγραμμα διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθύνσεις που καθόρισαν τα διάφορα Υπουργεία στους τομείς αρμοδιοτήτων τους

Το τελικό περιεχόμενο του Προγράμματος διαμορφώθηκε μέσω μίας διαδικασίας ευρείας διαβούλευσης με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, η οποία προηγήθηκε του τελικού σχεδιασμού του. Μέσω της διαδικασίας της ευρείας διαβούλευσης, εξετάστηκαν οι εναλλακτικές λύσεις συνεκτιμώντας αφενός τις γενικές δεσμεύσεις και κατευθύνσεις οι οποίες διαμορφώνουν το εξωτερικό πλαίσιο του Προγράμματος, και την συμπληρωματικότητα κάθε εναλλακτικής προσέγγισης με άλλα σχέδια ή προγράμματα συναφούς χωρικής ή τομεακής αναφοράς, και αφετέρου την επίτευξη των στρατηγικών επιδιώξεων του Προγράμματος στο μεγαλύτερο βαθμό με το μικρότερο δυνατό περιβαλλοντικό και τεχνικοοικονομικό κόστος.

Η τελική επιλογή του περιεχόμενου του προγράμματος ως απόρροια της πιο πάνω διαδικασίας, κατέληξε στον βέλτιστο δυνατό συνδυασμό των επιμέρους στόχων και προτεραιοτήτων του Προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη σε στρατηγικό επίπεδο:

- τις στρατηγικές επιδιώξεις της ΕΕ,
- τους περιορισμούς που τίθενται στο Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων,
- τους οικονομικούς πόρους που τελικά θα κατανεμηθούν στην Κύπρο,
- την αναπτυξιακή πολιτική και τις προτεραιότητες της κυβέρνησης,
- την διαμόρφωση της οικονομικής πορείας της χώρας

Το έγγραφο του Επενδυτικού Σχεδιασμού καταρτίστηκε με βάση τις προτάσεις οι οποίες ελήφθησαν στα πλαίσια της διαδικασίας διαβούλευσης, η οποία ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2019. Παράλληλα, λήφθηκαν υπόψη, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων της ΕΕ, οι Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για τα έτη 2019 και 2020, περιλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ - με τις κατευθύνσεις της ΕΕ σχετικά με τις επενδυτικές προτεραιότητες της Κύπρου για την Πολιτική Συνοχής, οι αντίστοιχες Ανά Χώρα Συστάσεις και το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου. Όσον αφορά σε εθνικό επίπεδο, η εκπόνηση του εν λόγω εγγράφου βασίστηκε στην εθνική αναπτυξιακή στρατηγική όπως περιγράφεται στη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020-2022 και στις επί μέρους τομεακές στρατηγικές. Το κείμενο έχει τύχει της έγκρισης του Υπουργού Οικονομικών ώστε να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω διαβούλευση με τους φορείς του δημόσιου, του ευρύτερου δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, περιλαμβανομένων των κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και άλλων φορέων, τηρουμένων των αρχών της εταιρικής και της πολύ-επίπεδης διακυβέρνησης.

5.2 Περιγραφή και αξιολόγηση εναλλακτικών επιλογών

5.2.1 Διαδικασία Διαβούλευσης για τον καταρτισμό του Προγράμματος

Για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, όπως έχει προαναφερθεί η Κύπρος έχει εξασφαλίσει από τα Ταμεία Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε.¹ κονδύλια ύψους **€960 εκ.**, στα οποία αν συμπεριληφθεί και η εθνική συνεισφορά το συνολικό ποσό ανέρχεται περίπου στο **€1,5 δις**.

Για την αξιοποίηση των πόρων των Ταμείων, η ΓΔ ΕΠΣΑ ετοίμασε τα απαραίτητα προγραμματικά έγγραφα τα οποία περιλαμβάνονται στο Κανονιστικό Πλαίσιο της Ε.Ε. για τα Ταμεία Πολιτικής Συνοχής, ήτοι:

- **Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ):** στρατηγικό έγγραφο προγραμματισμού στο οποίο αναλύονται οι στόχοι πολιτικής και οι αναπτυξιακές επιδιώξεις της Κύπρου για την περίοδο 2021-2027,
- **Πρόγραμμα:** πολυετές, αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο εξειδικεύει τη ΣΕΣ, παραθέτοντας λεπτομέρειες για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Κύπρου, τους ειδικούς στόχους στους οποίους θα πραγματοποιηθούν επενδύσεις, καθώς και το χρηματοδοτικό πλάνο της περιόδου 2021-2027

Για τον καταρτισμό των προγραμματικών εγγράφων ελήφθησαν υπόψη:

- το Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων της ΕΕ 2021-2027,
- οι Εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για τα έτη 2019 και 2020, περιλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ (κατευθύνσεις της ΕΕ σχετικά με τις επενδυτικές προτεραιότητες της Κύπρου για την Πολιτική Συνοχής),
- οι αντίστοιχες Ανά Χώρα Συστάσεις,
- το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου,
- η Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής 2020-2022, καθώς και
- οι εθνικές τομεακές στρατηγικές και Σχέδια Υλοποίησής τους

Ταυτόχρονα ζητήθηκε από τα Υπουργεία / Τμήματα κι άλλους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα να υποβάλουν την προτεινόμενη στρατηγική στο τομέα της αρμοδιότητας τους. Ο κάθε φορέας είχε την υποχρέωση να διαβουλευθεί με τους εταίρους του τομέα αρμοδιότητας του.

Το περιεχόμενο των προγραμματικών εγγράφων διαμορφώθηκε μετά από ευρεία διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, στους οποίους περιλαμβάνοντο (τηρουμένων των αρχών της εταιρικής και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης) :

¹ Τα Ταμεία Πολιτικής Συνοχής 2021-2027 είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + (ΕΚΤ+), το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Υπουργεία/Υπηρεσίες, Ημικρατικοί Οργανισμοί, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Οικονομικοί και Κοινωνικοί Εταίροι	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις/ιδρύματα, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κλπ
Υπουργείο Άμυνας	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	Πανεπιστήμιο Κύπρου
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης	Αρχή Λιμένων Κύπρου	Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου	Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ)	Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου
Υπουργείο Εσωτερικών	Γραφείο Επιτρόπου Ρυθμίσεων Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων	Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου
Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων	Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου	Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας
Υπουργείο Οικονομικών	Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων	
Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας	Επίτροπος Μεταρρύθμισης Δημόσιας Υπηρεσίας	Επιτροπή Ισότητας των Φύλων στην Απασχόληση και Επαγγελματική Εκπαίδευση
Υπουργείο Υγείας	Επίτροπος Περιβάλλοντος	Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού,
Υφυπουργείο Ναυτιλίας	Επίτροπος Εθελοντισμού και ΜΚΟ	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων
Υφυπουργείο Τουρισμού	Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Αρχή Ισότητας και Αρχή κατά των Διακρίσεων	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων
Ένωση Δήμων Κύπρου,	Γενικός Ελεγκτής	Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Ανάπηρων (ΚΥ.ΣΟ.Α)
Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου	Γενική Λογίστρια	Παγκύπρια Συντεχνία Δημοσίων Υπαλλήλων (ΠΑΣΥΔΥ
	Κεντρική Τράπεζα	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων

Υπουργεία/Υπηρεσίες, Ημικρατικοί Οργανισμοί, Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Οικονομικοί και Κοινωνικοί Εταίροι	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις/ιδρύματα, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κλπ
	Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ)	Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία (ΠΕΟ)
	Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο	Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία (ΠΕΟ)
	Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο	Δημοκρατική Εργατική Ομοσπονδία Κύπρου (ΔΕΟΚ)
	Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων (ΟΕΒ)	Παγκύπρια Ομοσπονδία Βιοτεχνών Επαγγελματιών και Καταστηματαρχών (ΠΟΒΕΚ)
	Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ)	Παγκύπρια Ομοσπονδία Βιοτεχνών Επαγγελματιών και Καταστηματαρχών (ΠΟΒΕΚ)
	Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας	Αγροτική
		Παναγροτικός Σύνδεσμος Κύπρου
		Παναγροτικός Σύνδεσμος Κύπρου
		Ένωση Κυπρίων Αγροτών (ΕΚΑ)
		Παγκύπριος Σύνδεσμος Επαγγελματιών Ψαράδων Παράκτιας Αλιείας
		Σύνδεσμος Ψαράδων Πολυδύναμων Σκαφών
		Σύνδεσμος Εργοδοτών Αλιείας
		Συμβουλευτική Επιτροπή Υδατοκαλλιέργειας
		Παγκύπριος Σύνδεσμος Θαλασσοκαλλιεργητών

Η διαδικασία διαβούλευσης και συλλογής των προτάσεων / εισηγήσεων των ενδιαφερομένων μερών για την διαμόρφωση του περιεχομένου των Προγραμμάτων, ξεκίνησε επίσημα το 2ο εξάμηνο του 2019. Είχε προηγηθεί η παρουσίαση του νέου νομοθετικού πλαισίου των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Απρίλιος 2019) με την συμμετοχή εκπροσώπων του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα, των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Παράλληλα οι αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες ενημερώθηκαν και συμμετείχαν με την συνεισφορά τους στον καθορισμό εθνικών θέσεων στα πλαίσια των συζητήσεων του Κανονιστικού Πλαισίου της νέας Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027 στα διάφορα Ευρωπαϊκά Όργανα (Συμβούλιο, Ευρωκοινοβούλιο). και περιελάμβανε τις εξής φάσεις:

- Ευρεία Διαβούλευση με Υπουργεία/Υφυπουργεία και υποβολή προτάσεων στη ΓΔ ΕΠΣΑ (κατά την περίοδο Αύγουστος 2019 - Φεβρουάριος 2020). Τον Αύγουστο του 2019

εστάλη σε όλα τα Υπουργεία/Υφυπουργεία, Εγκύκλιος Προγραμματισμού με την οποία ενημερώνονταν για τις βασικές πρόνοιες Κανονιστικού Πλαισίου σχετικά με την διαδικασία του Προγραμματισμού, τους Στόχους Πολιτικής και τους Ειδικούς Στόχους. Με την εγκύκλιο Προγραμματισμού ζητήθηκε από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία να υποβάλουν τις προτάσεις τους, αναφορικά με τις στρατηγικές κατευθύνσεις στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους όπως επίσης και τις εισηγήσεις για προτάσεις έργων που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027. Για τον καθορισμό της στρατηγικής του κάθε Υπουργείου/ Υφυπουργείου, είχαν προηγηθεί διαβουλεύσεις/ επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους φορείς/ εταίρους του τομέα αρμοδιότητάς του.

- Σε συνέχεια των προτάσεων που συγκεντρώθηκαν από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία, η ΓΔ ΕΠΣΑ ετοίμασε του έγγραφο «Επενδυτικός Σχεδιασμός 2021-2027» (Μάρτιος - Ιούλιος 2020). Το εν λόγω έγγραφο αποτέλεσε το περίγραμμα στο οποίο καταγράφονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι επενδυτικές προτεραιότητες στα πλαίσια των οποίων θα αξιοποιηθούν οι πόροι από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής.
- Το εν λόγω έγγραφο αφού έτυχε της έγκρισης του Υπουργείου Οικονομικών τέθηκε σε ευρεία διαβούλευση με όλους τους εταίρους, συμπεριλαμβανομένων και των αρμόδιων Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η διαβούλευση ξεκίνησε στις 30 Ιουλίου και ολοκληρώθηκε στο τέλος Σεπτεμβρίου 2020. Παράλληλα, το έγγραφο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για την ενημέρωση του κοινού και την υποβολή σχολίων/ εισηγήσεων (www.structuralfunds.org.cy) .
- Διαβούλευση του Προσχέδιου των Προγραμματικών Εγγράφων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σε συνέχεια των αποτελεσμάτων της ευρείας διαβούλευσης του Επενδυτικού Σχεδιασμού, η ΓΔ ΕΠΣΑ, ετοίμασε τα Προσχέδια των Προγραμματικών Εγγράφων (ΣΕΣ και Πρόγραμμα). Καταρτίστηκε ένα πολυ-ταμειακό Πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει όλους τους Θεματικούς Στόχους. Τα εν λόγω προσχέδια εστάλησαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Διαβούλευση του Προσχέδιου των Προγραμματικών Εγγράφων με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Φεβρουάριος - Απρίλιος 2021). Στην συνέχεια των σχολίων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το αναθεωρημένο προσχέδιο των Προγραμματικών Εγγράφων ετέθη εκ νέου σε διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς προκειμένου να διαμορφωθεί κατάλληλα ενώ παράλληλα διενεργείται διάλογος με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- Ετοιμασία των αναθεωρημένων Προσχεδίων Προγραμματικών Εγγράφων και υποβολή τους στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση (Μάιος-Ιούνιος 2021).
- Υποβολή των Προγραμματικών Εγγράφων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση (Ιούλιος 2021).

5.2.2 Εναλλακτικές επιλογές

Ο Επενδυτικός Σχεδιασμός για την περίοδο 2021-2027 στοχεύει στην διαμόρφωση μιας εύρωστης και ανταγωνιστικής οικονομίας, μέσω έξυπνων, ψηφιακών, πράσινων και γαλάζιων δημόσιων επενδύσεων, με πλήρη απασχόληση και κοινωνική συνοχή, ικανοποιώντας την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (European Green Deal), η οποία αποτελεί τη νέα αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ προωθώντας την δίκαιη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, τις πράσινες και γαλάζιες επενδύσεις, την κυκλική οικονομία, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

Στα πλαίσια ετοιμασίας της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Μελέτης αναλύθηκαν τρεις εναλλακτικές επιλογές (μηδενική λύση, και δύο Σενάρια του Προτεινόμενου Προγράμματος που παρουσιάστηκε αναλυτικά στο Κεφάλαιο 4, τα οποία όμως διαφέρουν ως προς την κατανομή των κονδυλίων στους διάφορους στόχους) με καθαρά περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως περιγράφεται στην συνέχεια, ώστε να αξιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την νέα αναπτυξιακή στρατηγική που αποσκοπεί στον μετασχηματισμό της Κύπρου σε μια ευημερούσα κοινωνία, η οποία θα διαθέτει μια σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική οικονομία, όπου η ανάπτυξη θα έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων.

Σενάριο 1 - Πρώτη Εναλλακτική Επιλογή - Μηδενική Λύση: σύμφωνα με την Μηδενική Επιλογή δεν υλοποιείται το Πρόγραμμα,

Σενάριο 2 - Δεύτερη Εναλλακτική Επιλογή: η επιλογή αυτή αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.1.

Σενάριο 3 - Τρίτη Εναλλακτική Επιλογή: η επιλογή αυτή αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.1.

Στην βάση της αξιολόγησης των επιμέρους ειδικών στόχων και δράσεων της δεύτερης και τρίτης εναλλακτικής επιλογής αξιολογήθηκε η αποδοτικότητα και η περιβαλλοντική συμβατότητα κάθε σεναρίου υλοποίησης του Προγράμματος. Το σενάριο με την μεγαλύτερη αποδοτικότητα και περιβαλλοντική συμβατότητα εκλέχθηκε ως το Προτεινόμενο Σενάριο.

Πίνακας 5-1: Δομή του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ

ID	Τίτλος	TB	Σενάριο Μελέτης	Βάση υπολογισμού Κοινοτική συνεισφορά (€)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
1	Προτεραιότητα 1: Έξυπνη, Ψηφιακή και Ανταγωνιστική Οικονομία	Όχι	2	147.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	1 (i)
			3	116.731.317			1 (ii) 1 (iii)
2	Προτεραιότητα 2: Ενέργεια και Περιβάλλον	Όχι	2	171.700.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	2 (i)
			3	140.077.580			2 (ii) 2 (v) 2 (vi) 2 (vii)
3	Προτεραιότητα 3: Προώθηση της Βιώσιμης, Πολυτροπικής Αστικής Κινητικότητας	Όχι	2	63.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	2 (viii)
			3	63.000.000			
4	Προτεραιότητα 4: Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη	Όχι	2	75.000.000	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	5 (i)
			3	37.354.021			5 (ii)
5	Προτεραιότητα 5: Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση	Όχι	2	108.000.000	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	2 (iv)
			3	206.056.638			2 (vi)
6	Προτεραιότητα 6: Περιφερειακή Συνδεσιμότητα	Όχι	2	59.700.000	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	3 (iii)
			3	59.700.000			
7	Προτεραιότητα 7: Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας	Όχι	2	101.155.180	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (i)
			3	101.155.180			4 (ii) 4 (iii) 4 (iv) 4 (vi)
8	Προτεραιότητα 8: Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας	Όχι	2	22.500.000	ΕΚΤ +	Μετάβασης	4 (i)
			3	27.775.648			

Πίνακας 5-1: Δομή του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ (Συνέχεια)

ID	Τίτλος	TB	Σενάριο Μελέτης	Βάση υπολογισμού Κοινοτική συνεισφορά (€)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
9	Προτεραιότητα 9: Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού	Όχι	2	76.250.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (vii)
			3	55.551.295			4 (ix)
10	Προτεραιότητα 10: Αντιμετώπιση της Υλικής Υστέρησης Απόρων	Όχι	2	12.300.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	4 (xi)
			3	6.667.155			
11	Ειδική Προτεραιότητα Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	Όχι	2	97.100.000	ΤΔΜ	Μετάβασης	
			3	97.100.000			
12	Προτεραιότητα 12 Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	Ναι	2	27.925.267	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	Δ/Ε
			3	97.100.000			
13	Προτεραιότητα 13 Τεχνική Βοήθεια Ταμείου Συνοχής	Ναι	2	10.621.777	Ταμείο Συνοχής	Δ/Ε	Δ/Ε
			3	10.621.777			
14	Προτεραιότητα 14 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	Ναι	2	10.000.000	ΕΚΤ+	Μετάβασης	Δ/Ε
			3	10.000.000			

5.2.3 Συγκριτική Αξιολόγηση των ειδικών στόχων και δράσεων

Πρώτη Εναλλακτική Επιλογή - Μηδενική Λύση

Η μηδενική λύση, δηλαδή η μη υλοποίηση του Προγράμματος, δεν είναι η επιθυμητή επιλογή καθώς :

- με την μη εφαρμογή του Προγράμματος δεν θα είναι δυνατόν η Κύπρος, να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις της σε όλους τους τομείς της οικονομίας για ανάπτυξη φιλοπεριβαλλοντικών τεχνολογιών, στήριξη της καινοτομίας στο βιομηχανικό τομέα, ανάπτυξη καθαρότερων μέσων μαζικής μεταφοράς, απαλλαγή του ενεργειακού τομέα από τις ανθρακούχες εκπομπές αλλά και διασφάλιση της ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων,
- θα είναι δύσκολη η εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την βιώσιμη ανάπτυξη,
- θα είμαι δύσκολο να εφαρμοστεί το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, το οποίο στοχεύει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για βιώσιμα προϊόντα, υπηρεσίες και επιχειρηματικά μοντέλα και δίνει έμφαση στο ευρύτερο

ολοκληρωμένο πλαίσιο για αποφυγή δημιουργίας αποβλήτων, πέραν από τη σωστή τους διαχείριση,

- θα είναι εξαιρετικά δύσκολο για την χώρα, εάν όχι αδύνατο να επιτευχθεί ο στόχος για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ιδιαίτερα εάν ληφθεί υπόψη ότι η Κύπρος δεν κατάφερε να επιτύχει τον στόχο του 2020 που ήταν 5% μείωση σε σχέση με το 2005, ενώ ο στόχος για το 2030 είναι 25%,
- θα είναι δύσκολη η εφαρμογή των απαιτήσεων που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, όπως αυτό αντανakλάται στις προτάσεις της Επιτροπής προς το Συμβούλιο (country-specific recommendations) : η Επιτροπή καλεί την Κύπρο να εστιάσει τις επενδύσεις στην πράσινη μετάβαση και την ψηφιακή μετάβαση, ιδίως στην καθαρή και αποδοτική παραγωγή και χρήση ενέργειας, τη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων, τις βιώσιμες μεταφορές, την ψηφιοποίηση, την έρευνα και την καινοτομία,
- θα είναι δύσκολη η σύσταση που αναφέρεται στο Παράρτημα Δ της Ετήσιας Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για διενέργεια επενδύσεων και προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, και ιδίως για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε οικιστικά και δημόσια κτήρια και σε κτηριακές εγκαταστάσεις ΜΜΕ λαμβάνοντας υπόψη το πολύ χαμηλό επίπεδο θερμικής προστασίας του κτιριακού αποθέματος της χώρας,
- δεν θα μπορούν να επιτευχθούν οι ευρωπαϊκοί στόχοι ενέργειας που έχουν καθοριστεί για την Κύπρο, ούτε ο στόχος για την ενεργειακή απόδοση της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ και την υποχρέωση για ετήσια ανακαίνιση του 3% του εμβαδού ψυχόμενων και θερμαινόμενων ιδιόκτητων δημοσίων κτηρίων, που χρησιμοποιούνται από την κεντρική δημόσια διοίκηση, προκειμένου να ικανοποιούν τις εθνικές ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων, ή εφαρμογή άλλων μέτρων στα υφιστάμενα κτήρια της κεντρικής δημόσιας διοίκησης που θα επιφέρουν ετησίως ισοδύναμη εξοικονόμηση ενέργειας.
- θα είναι πολύ δύσκολη η προώθηση των ΑΠΕ στο βαθμό που θα επιτρέψει την επίτευξη των καθορισμένων στόχων του 2030: υποχρεωτικός στόχος 23% Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση, ενώ οι επιμέρους εθνικοί στόχοι για ΑΠΕ είναι: υποχρεωτικός στόχος για 14% ΑΠΕ στις μεταφορές και ενδεικτικός στόχος για 1,1% ετήσια αύξηση στη θέρμανση-ψύξη από ΑΠΕ,
- θα είναι δύσκολη η επίτευξη του στόχου για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας, ιδιαίτερα στους τομείς : Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία,
- με δυσκολία θα επιτευχθούν οι πρόνοιες της Δήλωσης της Κυβερνητικής Στρατηγικής για την διαχείριση των αποβλήτων και την Κυκλική Οικονομία,
- θα είναι δύσκολη η εφαρμογή η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τη βιοποικιλότητα στην Κύπρο 2020-2030, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2020, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της Κύπρου που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη βιοποικιλότητα και από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα εκπονήθηκε

Δεύτερη και Τρίτη Εναλλακτικές Επιλογές - Το Πρόγραμμα Θ.Αλ.Ε.Ι.Α

Η διαμόρφωση των δύο εναλλακτικών σεναρίων (Σενάριο 2 και Σενάριο 3) τα οποία αξιολογήθηκαν στα πλαίσια της πολυκριτηριακής ανάλυσης, στηρίχθηκε στην κατανομή των πόρων στους διάφορους στόχους πολιτικής καθώς και σε πιθανούς πρόσθετους στόχους (π.χ. για κλιματική αλλαγή, για αστική ανάπτυξη κ.λπ.).

Το Σενάριο 2 διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη την κατανομή των πόρων υιοθετώντας τους περιορισμούς που καθορίζονται στο Κανονιστικό Πλαίσιο των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027, ήτοι :

Το ΕΤΠΑ, αφορά τους Στόχους Πολιτικής 1 και 2. Τα κριτήρια της θεματικής συγκέντρωσης εφαρμόζονται σε εθνικό επίπεδο και όχι σε επίπεδο κατηγοριών περιφερειών, γεγονός που προσφέρει ευελιξία στις επιλογές του κάθε Κράτους - Μέλους. Έτσι για τα ΚΜ όπως η Κύπρος, προβλέπεται ότι:

- τουλάχιστον το 25% των πόρων του ΕΤΠΑ να διατεθεί στο Στόχο Πολιτικής 1 και
- τουλάχιστον το 30% των πόρων του ΕΤΠΑ να διατεθεί στο Στόχο Πολιτικής 2.

Επιπλέον, ποσοστό μεγαλύτερο από το 8 % των πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη με τη μορφή τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων ή άλλων εδαφικών εργαλείων στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 5.

Στο ΕΚΤ+ αντίστοιχα, στον προϋπολογισμό που αναλογεί στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης θα πρέπει να διατεθεί :

- τουλάχιστον το 25% για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης (Μειονεκτούσες ομάδες, μεταξύ άλλων, οι οικονομικά μη ενεργοί και οι μακροχρόνια άνεργοι, τα παιδιά, οι περιθωριοποιημένες κοινότητες όπως οι Ρομά, οι άποροι και οι υπήκοοι τρίτων χωρών, αναφέρονται ρητά στο σκέλος του ΕΚΤ+ που αφορά την πολιτική ένταξης),
- τουλάχιστον το 3% για την καταπολέμηση της υλικής στέρησης, με στόχο την προώθηση των προτεραιοτήτων και των δραστηριοτήτων του σημερινού ΤΕΒΑ (στήριξη των απόρων),
- τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τουλάχιστον το 5 % των εθνικών τους πόρων από το σκέλος του ΕΚΤ+ στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης για την αντιμετώπιση των ακραίων μορφών φτώχειας με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η έλλειψη στέγης, η παιδική φτώχεια και η στέρηση τροφής,
- τουλάχιστον το 12.5% των εθνικών πόρων από το σκέλος του ΕΚΤ+ για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων στα κράτη μέλη με ποσοστό νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΑΚ)

Για το σύνολο του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπάρχει επιπλέον η δέσμευση ότι το 25% των πόρων να διατεθεί για δράσεις κλιματικής αλλαγής.

Το Σενάριο 3 αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.1.

Η αξιολόγηση των ειδικών δράσεων και στόχων του Προγράμματος που παρουσιάστηκε και αναλύθηκε στο Κεφάλαιο 4, έγινε στην βάση 4 κριτηρίων :

- Ενεργητική προστασία του περιβάλλοντος (με βαρύτητα 45%), για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της επιλογής σε σχέση με την διαφύλαξη του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (άμεση περιβαλλοντική βελτίωση)
- Έμμεσο θετικό ή ουδέτερο περιβαλλοντικό αποτέλεσμα (με βαρύτητα 15%), ώστε να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση της κάθε επιλογής οι έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις που επιτυγχάνονται με την στήριξη τομέων οι οποίοι χαρακτηρίζονται από έμμεσες περιβαλλοντικές πτυχές ή η στήριξή τους έχει ουδέτερο αποτέλεσμα,
- Ισορροπία κατανομής πόρων μεταξύ επιλογών με καθαρά περιβαλλοντική διάσταση και επιλογών που περιλαμβάνουν δράσεις σε άλλους τομείς (με βαρύτητα 25%),
- Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (με βαρύτητα 15%)

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με κλίμακα το 1 - 10 (μέγιστος βαθμός το 10). Επειδή οι διάφορες επιλογές του Προγράμματος περιλαμβάνουν διαφορετικό αριθμό ειδικών στόχων και δράσεων, οι βαθμολογίες κανονικοποιούνται με βάση την μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να λάβει κάθε ειδικός στόχος.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης παρουσιάζονται στον Πίνακα 5-2: Αξιολόγηση Ειδικών Στόχων και δράσεων που ακολουθεί.

Πίνακας 5-2: Αξιολόγηση Ειδικών Στόχων και δράσεων

ΔΡΑΣΕΙΣ		ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Ενεργητική Προσφορά του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περίβλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με φραγμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις
1. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 : ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΞΥΠΝΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ		147,000,000	49.15	0.4915				
1 i	Ανάπτυξη & Ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών	57,000,000	19.90	0.4975				
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 1(ii), επιδίδουν στην ενίσχυση της έντασης της Έρευνας και Καινοτομίας και στην αύξηση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων σε Ε&Κ με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της χώρας, την στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της ενίσχυσης της εξωστρέφειας προς τις διεθνείς αγορές. Οι επενδύσεις σε Έρευνα και Καινοτομία, έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και αποτελούν μια σημαντική επένδυση για το μέλλον της χώρας. 2. Οι δράσεις στα πλαίσια αυτού του Ειδικού Στόχου, θα εκπηγάζουν από τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας, οι τομείς προτεραιότητας για την Κύπρο είναι η ενέργεια, ο τουρισμός, η γεωργία-τρόφιμα, το δομημένο περιβάλλον-κατασκευές, οι μεταφορές-ναυτιλία, η υγεία, το περιβάλλον και οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Βασική επιδίωξη είναι η διασύνδεση του συστήματος Ε&Κ με την οικονομία, την κοινωνία και τον επιχειρηματικό κόσμο, ώστε οι θετικές επιδράσεις της χρηματοδότησης να έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη στην οικονομία και στην κοινωνία. Παράλληλα, επιδιώκεται μέσω των δράσεων που θα προωθηθούν, να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες και οι ανασταλτικοί παράγοντες που υπάρχουν, ώστε να αναπτυχθεί περαιτέρω ο τομέας της Ε&Κ.								
003 Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας		12,000,000	4.75	0.119	4	5	4	8
006 Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας		15,000,000	5.05	0.126	4	5	4	10
008 Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης		23,000,000	5.05	0.126	4	5	4	10
020 Διαδικασίες καινοτομίας στις ΜΜΕ (διαδικασία καινοτομίας, οργανωτική καινοτομία, καινοτομία μάρκετινγκ, συνδημιουργία και με βάση τις ανάγκες των χρηστών και τη ζήτηση)		7,000,000	5.05	0.126	4	5	4	10
1 ii Αξιοποίηση ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες / επιχειρήσεις / ερευνητικούς οργανισμούς / δημόσιες αρχές		42,000,000	14.40	0.480				
1. Μέσω των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου επιδιώκεται η αύξηση των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) που παρέχονται ηλεκτρονικά προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, καθώς και η βελτίωση της ποιότητας τους, ενώ παράλληλα επιδιώκεται η αύξηση της ζήτησης για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η οποία παραμένει ακόμα σε χαμηλά επίπεδα. 2. Οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα καθώς και στη μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης του κοινού, στον περιορισμό του κόστους λειτουργίας της κρατικής μηχανής, στην αύξηση των δημόσιων εσόδων με την εισαγωγή προσοδοφόρων δημόσιων υπηρεσιών ή και την επέκταση υφιστάμενων υπηρεσιών, στη μείωση της φοροδιαφυγής και στη διεύρυνση της δημοκρατίας με την ενθάρρυνση μεγαλύτερης συμμετοχής των πολιτών στα κοινά καθώς και με τη 3. Πρόσθετα, επιδιώκεται καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων μέσω της παροχής υπηρεσιών σε 24ωρη βάση και όχι μόνο κατά τις ώρες λειτουργίας των κρατικών υπηρεσιών και στην περαιτέρω ανάπτυξη της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε τομείς όπως η υγεία και η παιδεία. Στα πλαίσια αυτά επιδιώκεται, ανάμεσα σε άλλα, η ψηφιοποίηση των φακέλων των ασθενών σε όλα τα Κρατικά Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας, η δημιουργία υποδομών -έξυπνης- ανάλυσης δεδομένων (smart analytics) για το Γενικό Σύστημα Υγείας (ΓεΣΥ), η ηλεκτρονική διαχείριση των σχολικών μονάδων και η αξιοποίηση των στοιχείων που τηρούνται από τα διάφορα συστήματα του Δημοσίου για εξαγωγή συμπερασμάτων, διαμόρφωση πολιτικής και λήψη αποφάσεων.								
011 Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις		32,300,000	4.80	0.16	4	5	3	10
013 Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής υγείας (συμπεριλαμβάνονται η ηλεκτρονική περιθάλψη, το διαδίκτυο των πραγμάτων για τη φυσική δραστηριότητα και η υποθηθομένη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση).		8,000,000	4.80	0.16	4	5	3	10
055 ΤΠΕ: Άλλα είδη υποδομών ΤΠΕ (συμπεριλαμβάνονται πόροι/εξοπλισμός πληροφορικής μεγάλης κλίμακας, κέντρα δεδομένων, αισθητήρες και άλλος ασύρματος εξοπλισμός)		1,700,000	4.80	0.16	4	5	3	10
1 iii Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων		48,000,000	14.85	0.495				
1. Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 1(iii) επιδιώκεται η ενίσχυση του επιχειρηματικού και βιομηχανικού οικοσυστήματος ώστε να διασφαλίζεται η δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας. Στα πλαίσια αυτά θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλλουν στην 2. Βασική επιδίωξη είναι αύξηση της παραγωγικότητας των ΜΜΕ, μέσω του εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας και της βελτίωσης της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται. Θα προωθηθεί η ενίσχυση της ψηφιακής ταυτότητας των								
010 Ψηφιοποίηση των ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται το ηλεκτρονικό εμπόριο, η ηλεκτρονική επιχειρηματική δραστηριότητα και οι δικτυωμένες επιχειρηματικές διεργασίες, κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, ζωντανά εργαστήρια, επιχειρηματίες του διαδικτύου και νεοσύστατες επιχειρήσεις στον τομέα των ΤΠΕ, B2B)		12,000,000	5.25	0.175	5	5	3	10
015 Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ		33,000,000	4.8	0.160	4	5	3	10
019 Στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) καινοτομίας και δικτύων επιχειρήσεων κατ' εσχάτη προς όφελος των ΜΜΕ		3,000,000	4.8	0.160	4	5	3	10

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Ενεργητική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Επίλυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 : ΕΝΕΡΓΕΙΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	171,700,000	98.80	0.988				
2 i Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	80,000,000	30.00	1.000				
1. Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(ι) επιδιώκεται αφενός η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και η συμβολή στην επίτευξη εθνικού υποχρεωτικού σωρευτικού στόχου εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση και αφετέρου η αύξηση του ποσοστού χρήσης ΑΠΕ στην 2. Με βάση τους παραπάνω στόχους θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των υφιστάμενων δημόσιων και ιδιωτικών κτηρίων και στη βελτίωση των συνθηκών θερμικής άνεσης. Επίσης δράσεις που θα συμβάλουν στην επίτευξη του 3. Στόχος είναι η μείωση της κατανάλωσης συμβατικών καυσίμων και ηλεκτρισμού (μείωση λειτουργικών δαπανών), η μείωση του ενεργειακού κόστους για τους τελικούς πελάτες ηλεκτρισμού και η αποφυγή δημόσιου κόστους για αγορά πρόσθετων δικαιωμάτων εκπομπής 4. Απώτερος στόχος είναι η μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και ρυπογόνων αερίων και η αύξηση της ποιότητας ζωής και κατά συνέπεια η μείωση πρόωρων θανάτων.							
024 Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ και υποστηρικτικά μέτρα	4,500,000	10.00	0.333	10	10	10	10
025 Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	43,500,000	10.00	0.333	10	10	10	10
026 Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	32,000,000	10.00	0.333	10	10	10	10
2 ii Προαγωγή ΑΠΕ	5,000,000	9.85	0.985				
1. Με βάση το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 η εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ είναι 23% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση, ως εκ τούτου θα πρέπει να υλοποιηθούν σημαντικές δράσεις στον τομέα των ΑΠΕ για τα επόμενα χρόνια.							
029 Ανανεώσιμη πηγή ενέργειας: ηλιακή	5,000,000	9.85	0.985	10	10	10	9
2 v Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων	42,000,000	29.25	0.975				
1. Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2(ι), θα υλοποιηθούν δράσεις στον τομέα της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και των υγρών αποβλήτων. Οι δράσεις αυτές θα συμβάλουν στην μείωση του σοβαρού προβλήματος έλλειψης νερού που αντιμετωπίζει η Κύπρος λόγω της 2. Για αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας, επιδιώκεται η μεγιστοποίηση της εκμετάλλευσης του ανακυκλωμένου νερού με στόχο την ενίσχυση του υδατικού ισοζυγίου και εμπλουτισμό των υπόγειων υδροφορέων. Συγκεκριμένα με τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού 3. Πρόσθετα, θα υλοποιηθούν δράσεις για επέκταση και ολοκλήρωση των αποχετευτικών συστημάτων σε πόλεις και κοινότητες. Ενώ σημαντική προτεραιότητα, αποτελεί η βελτίωση του υφιστάμενου δικτύου μεταφοράς νερού και η κατάλληλη συντήρησή του, όπως και η αύξηση							
039 Παροχή νερού το οποίο προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)	21,000,000	9.55	0.318	10	10	10	7
040 Διαχείριση υδάτων και διατήρηση υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση λεκάνης απορροής ποταμού, ειδικά μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επαναχρησιμοποίηση, μείωση των διαρροών)	12,500,000	10.00	0.333	10	10	10	10
041 Συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων	8,500,000	9.70	0.323	10	10	10	8
2 vi Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	32,700,000	9.70	0.970				
1. Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(ι), θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στους στόχους για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, όπως ορίζονται στην Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και 2. Προτεραιότητα είναι η προώθηση δράσεων για χωριστή συλλογή, η αύξηση της διαλογής στην πηγή, η επαναχρησιμοποίησης και η ανακύκλωση με στόχο τη σημαντική μείωση των αποβλήτων που προορίζονται για υγειονομική ταφή.							
042 Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, ανακύκλωσης	32,700,000	9.70	0.970	10	10	10	8
2 vii Ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	12,000,000	20.00	1.000				
1. Στα πλαίσια του εν λόγω Ειδικού Στόχου, θα ενταχθούν δράσεις που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση της Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη 2. Βασικές επιδιώξεις είναι η αποκατάσταση και διατήρηση της βιοποικιλότητας μέσω της καταγραφής και της εφαρμογής των κατάλληλων ανά περίπτωση μέτρων και η αποκατάσταση των οικοτόπων και οικοσυστημάτων στη βάση των διαχειριστικών σχεδίων και κατευθυντήριων 3. Δράσεις για προστασία και ενίσχυση της βιοποικιλότητας θα υλοποιηθούν συμπληρωματικά από το Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) όσον αφορά στη θαλάσσια βιοποικιλότητα, όπως επίσης και μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.							
Διαχείριση και προστασία των περιοχών NATURA 2000.	10,000,000	10.00	0.500	10	10	10	10
Δημιουργία και Αποκατάσταση Εθνικών Πάρκων / οικοτόπων	2,000,000	10.00	0.500	10	10	10	10

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Ενεργητική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με αργητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 : ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	63,000,000	29.05	0.581				
2 viii Ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	63,000,000	29.05	0.581				
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 2(viii) επιδιώκουν την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας. 2. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναγκαιότητα ανάπτυξης Σχεδίων Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) για όλες τις Ευρωπαϊκές πόλεις. Στη Λευκωσία υπάρχει Ολοκληρωμένο Σχέδιο Κινητικότητας, το οποίο αναμένεται να αναθεωρηθεί, το ΣΒΑΚ της Λεμεσού έχει 3. Στόχος είναι οι παρεμβάσεις αστικής κινητικότητας να συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων από τον τομέα των μεταφορών, συνεισφέροντας έτσι στην επίτευξη των εθνικών στόχων της χώρας για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και ευρύτερα 4. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η εφαρμογή μέτρων που θα ενθαρρύνουν τη χρήση των λεωφορείων (π.χ. συχνότερες διαδρομές, καλύτερες διασυνδέσεις, καλύτερες στάσεις λεωφορείων, διαμόρφωση άξονα προτεραιότητας λεωφορείων/τραμ της Λευκωσίας κ.λπ.) και θα							
048 Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου	4,000,000	6.35	0.127	7	5	5	8
073 Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές	36,000,000	6.35	0.127	7	5	5	8
074 Τροχαίο Υλικό καθαρών αστικών μεταφορών	17,500,000	5.60	0.112	5	5	5	9
075 Υποδομές ποδηλασίας	3,500,000	5.60	0.112	5	5	5	9
076 Ψηφιοποίηση των αστικών μεταφορών	2,000,000	5.15	0.103	4	5	5	9

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ (€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Εκτιμητική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 : ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	72,000,000	89.35	0.745				
5 i Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	59,000,000	45.50	0.758				
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα προκύψουν από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, που ετοίμασαν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ). Οι ΑΤΑ θα επιλέξουν ή θα συμμετέχουν στην επιλογή των δράσεων 2. Δράσεις που περιλαμβάνονται στις Στρατηγικές των ΑΤΑ και δεν υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 11, είναι πιθανόν να χρηματοδοτηθούν από άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος ή από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και							
050 Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, πράσινες και γαλάζιες υποδομές		9.70	0.162	10	10	10	8
073 Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές		8.95	0.149	10	10	7	8
075 Υποδομές ποδηλασίας		8.00	0.133	7	10	8	9
091 Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα		5.15	0.086	5	6	2	10
129 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών		6.85	0.114	6	8	7	8
131 Φυσική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων		6.85	0.114	6	8	7	8
5 ii Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων	13,000,000	43.85	0.731				
1. Για τις παράκτιες μη αστικές περιοχές, οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα προκύψουν από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, που ετοίμασαν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ). 2. Για τις ορεινές περιοχές, οι δράσεις θα πρέπει να εμπίπτουν στην Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) 2019-2030. Οι ΑΤΑ θα επιλέξουν ή θα συμμετέχουν στην επιλογή των δράσεων που θα υλοποιήσουν στο πλαίσιο της Στρατηγικής τους. 3. Δράσεις που περιλαμβάνονται στις Στρατηγικές των ΑΤΑ και στην ΕΣΑΟΚ και δεν υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 11, είναι πιθανόν να χρηματοδοτηθούν από άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος ή από τον Μηχανισμό							
014 Επιχειρηματική υποδομή για ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται βιομηχανικά πάρκα και βιομηχανικοί χώροι)		8.05	0.134	8	10	7	8
073 Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές		8.95	0.149	10	10	7	8
075 Υποδομές ποδηλασίας		8.00	0.133	7	10	8	9
091 Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα		5.15	0.086	5	6	2	10
129 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών		6.85	0.114	6	8	7	8
131 Φυσική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων		6.85	0.114	6	8	7	8

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Εκτιμητική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 : ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	108,000,000	29.10	0.970				
2 iv Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στι καταστροφές λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα	83,000,000	19.40	0.970				
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 2(iv), επιδιώκουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη των κινδύνων που προκύπτουν από αυτή και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στις καταστροφές. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την 2. Οι τομείς που τέθηκαν ως προτεραιότητα στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(iv) αφορούν τις παράκτιες ζώνες και την προστασία των υποδομών, ιδιαίτερα από τις πλημμύρες. Οι παράκτιες περιοχές της Κύπρου θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή και χρήζουν 3. Σύμφωνα με έκθεση του Τμήματος Δημοσίων Έργων μέσω πολυκριτηριακής ανάλυσης έχουν κατηγοριοποιηθεί οι περιοχές που επηρεάζονται από τη διάβρωση των ακτών. Παράλληλα, σύμφωνα και με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (2017)							
035 Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πλημμύρες (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών)	44,000,000	9.70	0.485	10	10	10	8
037 Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: άλλοι κίνδυνοι, π.χ. καταγίδες και ξηρασία (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών)	39,000,000	9.70	0.485	10	10	10	8
2 vi Προώθηση της μετάβασης σε μία κυκλική οικονομία	25,000,000	9.70	0.970				
1. Σε συμπληρωματικότητα με την Προτεραιότητα 2, ο εν λόγω ειδικός στόχος στην Προτεραιότητα 5, θα επικεντρωθεί αποκλειστικά σε δράσεις σχετικά με την εκπλήρωση της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ, σχετικά με το κλείσιμο και την αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ). Οι δράσεις αποτελούν συνέχεια δράσεων που υλοποιούνται κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014 -2020 και θα συνεχιστούν και να ολοκληρωθούν στην ΠΠ 2021 -2027.							
046 Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	25,000,000	9.70	0.970	10	10	10	8

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Εκπεριτηκή Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ	59,700,000	11.65	0.583				
3 ii Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή έξυπνου ασφαλούς και διατροποκού Διευρωπαϊκού Δικτύου μεταφορών	59,700,000	11.65	0.583				
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα πρέπει να περιλαμβάνονται είτε στην υφιστάμενη Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης Χερσαίων Μεταφορών και Θαλάσσιων Μεταφορών 2014-2023 είτε στο Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών Κύπρου 2023-2030 (υπό ετοιμασία) και να εμπίπτουν σε Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Το μεγαλύτερο τμήμα των αυτοκινητοδρόμων της Κύπρου ανήκει στο ΔΕΔ-Μ της Ε.Ε. και ειδικότερα στον Διάδρομο του Κεντρικού Δικτύου Orient/East-Med, ο οποίος έχει αφετηρία το Αμβούργο της Γερμανίας και καταλήγει στην Κύπρο μέσω των χωρών Τσεχίας, Σλοβακίας, Αυστρίας, Ουγγαρίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας και Ελλάδας.							
056: Νέοι αυτοκινητόδρομοι και οδοί - Κεντρικό δίκτυο ΔΕΔ-Μ	56,700,000	5.75	0.288	6	5	5	7
063 Ψηφιοποίηση των μεταφορών: οδοί	3,000,000	5.9	0.295	6	5	5	8

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις				ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλα τομείς)	
				ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Ενεργητική Προστασία του περιβάλλοντος				
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 : ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	101,155,180	29.8	0.497						
4 i Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακρόχρονα ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	9,500,000	5.25	0.525						
1. Η στρατηγική για την πολιτική απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά την παρούσα χρονική περίοδο κρίσης που διανύουμε (Covid-19) επικεντρώνεται σε βραχυπρόθεσμα ανακουφιστικά μέτρα τα οποία θα εφαρμοστούν χωρίς θεματική/ τομεακή στόχευση αλλά με οριζόντιο χαρακτήρα, δηλαδή ενίσχυση του συνόλου των οικονομικών δραστηριοτήτων και όλων των κατηγοριών ωφελούμενων ομάδων. Σε μεσοπρόθεσμο στάδιο οι σχετικές παρεμβάσεις θα μπορούν να εφαρμοστούν με σχετική εξειδίκευση, δηλαδή με τομεακή ή κλαδική στόχευση καθώς και σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.									
097 Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση	9,500,000	5.25	0.525	5	5	3	10		
4 ii Εκσυγχρονισμός των θεσμών αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξης της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας των μεταβάσεων και της κινητικότητας	18,955,180	4.60	0.460						
1. Κυρίαρχος πυλώνας του Ειδικού Στόχου 4(iii) θα αποτελέσει η περαιτέρω βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα σε ένα πιο ενεργό ρόλο όσον αφορά τις πολιτικές ενεργοποίησης των πολιτών και με στόχο τη μείωση της εξάρτησής τους από τα επιδόματα και την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων με μεγαλύτερη εστίαση στη ζήτηση εργασίας.									
102 Μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε να εκτιμώνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια	18,955,180	4.60	0.460	5	4	1	10		
4 iii Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος νιά την αντιμετώπιση των κινδύνων για την υγεία	21,200,000	9.20	0.460						
1. Η στρατηγική ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας επιβάλλει όπως προωθηθούν ειδικά στοχευμένες παρεμβάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών της ομάδας στόχου (γυναικών) και ειδικότερα τη διευκόλυνση της συμφιλίωσης της οικογενειακής και									
2. Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν την προώθηση μέτρων που αποσκοπούν στην άμεση πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας, και αφετέρου δε την εφαρμογή έμμεσων συμπληρωματικών μέτρων τα οποία να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες που να ευνοούν									
105 (Μέτρα για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και τη μείωση των διακρίσεων λόγω φύλου στην αγορά εργασίας)	5,500,000	4.60	0.230	5	4	1	10		
106 (Μέτρα για την προώθηση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα και στη φροντίδα	15,700,000	4.60	0.230	5	4	1	10		
4 iv Βελτίωση της ποιότητας της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, με σκοπό την στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων περιλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων	49,000,000	5.55	0.555						
1. Ο Ειδικός Στόχος 4 (iv) συνδέεται με την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ως προς τη δημιουργία των κατάλληλων δομών που θα συμβάλουν στην αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στόχος των πιο πάνω αποτελεί η διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης προς όλους τους εκπαιδευόμενους χωρίς αποκλεισμούς, η απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και η διασφάλιση της συνάφειας/ διασύνδεσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.									
112 Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	49,000,000	5.55	0.555	5	7	3	10		
4 vi Προώθηση της διά βίου μάθησης ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και των απαιτήσεων για νέες δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στην σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα	2,500,000	5.20	0.520						
1. Ο Ειδικός Στόχος 4 (vi) συνδέεται με την προώθηση της διά βίου μάθησης, κυρίως μέσα από δράσεις κατάρτισης / επανακατάρτισης ατόμων με χαμηλή ειδίκευση που είτε βρίσκονται εκτός εργασίας είτε επιθυμούν να αλλάξουν εργασία, καθώς και δράσεις που αποδίδουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων των ατόμων για ενίσχυση της απασχολησιμότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες καθώς και τις απαιτήσεις για νέες δεξιότητες ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.									
103 Στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των μεταβάσεων στην αγορά εργασίας	2,500,000	5.20	0.520	5	8	1	10		

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

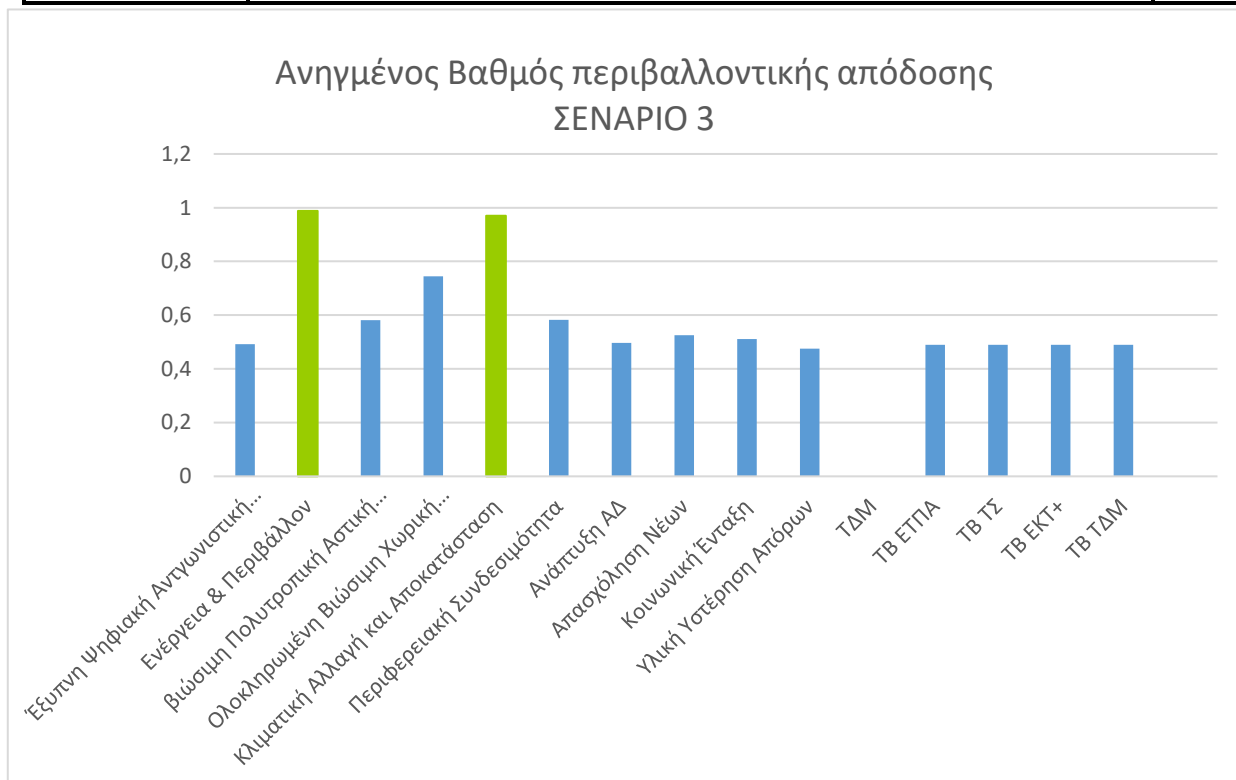
ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ (€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Εκτιμητική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 : ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	22,500,000	5.25	0.525				
4 i Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία ιδίως των νέων και των μακρόχρονα ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	22,500,000	5.25	0.525				
1. Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου θα προωθηθούν μέτρα στήριξης της απασχόλησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των νέων περιλαμβανομένης της εφαρμογής της Σύστασης «Γέφυρα Εργασίας» που αφορά στην «Ενίσχυση της Εγγύησης για τη Νεολαία». 2. Ειδικότερα, προγραμματίζεται να προωθηθούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που αφορούν στην ένταξη/ επανένταξη των νέων στην απασχόληση ή/και την εκπαίδευση/ κατάρτιση καθώς και στην πρόωρη πρόληψη, εντοπισμό και προσέγγιση, δίνοντας προτεραιότητα στους							
099 Απασχόληση Νέων	22,500,000	5.25	0.525	5	5	3	10

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

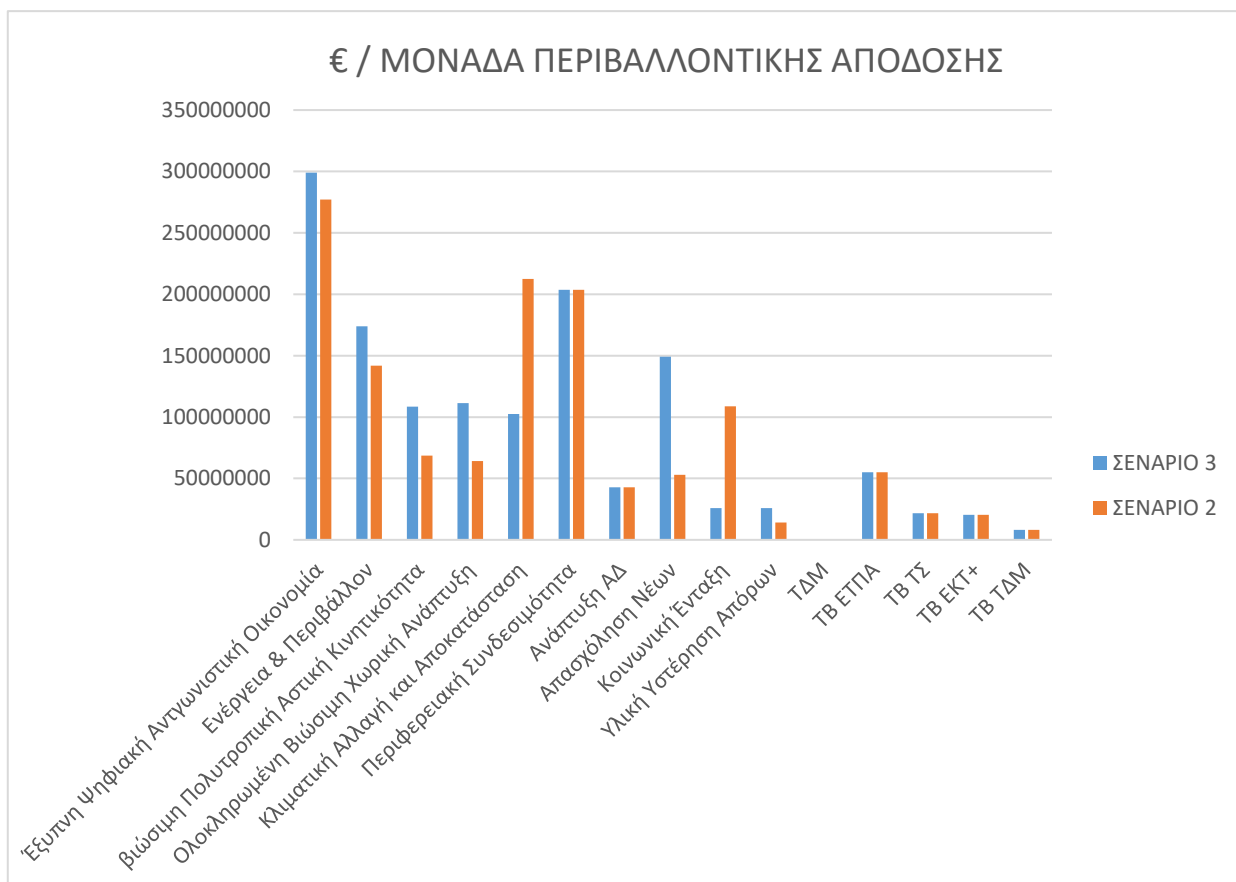
ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Ενταγτική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Κοινωνία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με αμνησιγόνα περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	76,250,000	20.45	0.511				
4 vii Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας	9,000,000	5.25	0.525				
1. Η στρατηγική για την πολιτική απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά την παρούσα χρονική περίοδο κρίσης που διανύουμε (Covid-19) επικεντρώνεται σε βραχυπρόθεσμα ανακουφιστικά μέτρα τα οποία θα εφαρμοστούν χωρίς θεματική/ τομεακή στόχευση αλλά με 2. Σε μεσοπρόθεσμο στάδιο οι παρεμβάσεις αυτές θα μπορούν να εφαρμοστούν με σχετική εξειδίκευση, δηλαδή με τομεακή ή κλαδική στόχευση καθώς και σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού οι οποίες αντιμετωπίζουν συνεχή απειλή 3. Η αποτελεσματική εφαρμογή των ενεργητικών μέτρων των πολιτικών απασχόλησης συνδυάζεται με τον εξορθολογισμό της επιδοματικής πολιτικής του κράτους στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόνοιας αφού η βιώσιμη ένταξη/ επανένταξη των ανέργων και η ενεργοποίηση των ληπτών							
116 Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση για μειονεκτούντα άτομα	9,000,000	5.25	0.525	5	5	3	10
4 ix Ενθάρρυνση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες... εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία. Βελτίωση της προσβασιμότητας της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης	67,250,000	15.20	0.507				
1. Ο Ειδικός Στόχος 4 (ix) συνδέεται με την ενίσχυση της πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένης της προσφοράς υπηρεσιών φροντίδας καθώς και στη διασφάλιση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ευάλωτων ομάδων							
121 Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες	29,500,000	5.40	0.540	5	6	3	10
122 Μέτρα για την ενίσχυση της υλοποίησης υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων	22,500,000	4.90	0.490	5	6	1	10
115 Μέτρα για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία	15,250,000	4.90	0.490	5	6	1	10

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΟΣΟ ΚΟΙΝΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ(€)	ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΑΝΗΓΜΕΝΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (%)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 1 (45%): Εκτιμητική Προστασία του περιβάλλοντος	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 2 (15%):	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3 (25%): Ισορροπία κατανομής των δαπανών (περιβάλλον vs άλλοι τομείς)	ΚΡΙΤΗΡΙΟ 4 (15%): Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 10 : ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΛΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ ΑΠΟΡΩΝ	12,300,000	4.75	0.475				
4 xί Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης μέσω της παροχής τροφίμων και ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους περιλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων	12,300,000	4.75	0.475				
1. Ο Ειδικός Στόχος 4(κί) σχετίζεται με την παροχή μη οικονομικής βοήθειας για την ανακούφιση της στέρησης τροφής και της σοβαρής υλικής στέρησης των απόρων. Στόχος είναι η αντιμετώπιση των χειρότερων μορφών φτώχειας με το μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η παιδική φτώχεια και η στέρηση τροφής.							
127 Υλική Βοήθεια	12,300,000	4.75	0.475	5	5	1	10

Διάγραμμα 5.2.31:Ανηγμένος βαθμός σημαντικότητας προτεραιοτήτων - Σενάριο 3

Διάγραμμα 5.2.32: Σύγκριση Σεναρίων 2 και 3 - διατιθέμενα κονδύλια ανά μονάδα περιβαλλοντικής απόδοσης

Από την αξιολόγηση διαφαίνεται ότι το Σενάριο 3 με διαφοροποιημένη κατανομή πόρων στους στόχους όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.1, αξιοποιεί τα διαθέσιμα κονδύλια με μεγαλύτερη περιβαλλοντική απόδοση (**Διάγραμμα 5.2**), και αποτελεί το Προτεινόμενο Σενάριο.

Οι εισηγήσεις που προτάθηκαν στοχεύουν πρώτιστα στην επαναδραστηριοποίηση και ανάπτυξη μιας εύρωστης οικονομίας, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, στη διατήρηση και δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, στην προστασία του περιβάλλοντος και στο μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις εθνικές ιδιαιτερότητες όσο και τις προτεραιότητες και περιορισμούς/πλαίσιο που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση:

- Η ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας θα εξαρτηθεί κυρίως από την ύπαρξη ενός εύρωστου οικονομικού μοντέλου, το οποίο θα μπορεί να ανταποκρίνεται γρήγορα και με ευελιξία στις μεταβαλλόμενες και απρόβλεπτες καταστάσεις. Η πρόσφατη κρίση της πανδημίας αποτελεί μια ευκαιρία επαναξιολόγησης του κυπριακού οικονομικού μοντέλου για αντιμετώπιση των προκλήσεων, ώστε η οικονομία να εξέλθει από την κρίση ακόμα πιο εύρωστη και υγιής. Ο Επενδυτικός Σχεδιασμός για την περίοδο 2021-2027 έχει ως κύριο στόχο την διαμόρφωση μιας εύρωστης και ανταγωνιστικής οικονομίας, μέσω έξυπνων, ψηφιακών, πράσινων και γαλάζιων δημόσιων επενδύσεων, με πλήρη απασχόληση και κοινωνική συνοχή. Η αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, αποτελεί δε μία από τις Ειδικές Συστάσεις του Συμβουλίου για την Κύπρο στα πλαίσια της αξιολόγησης του Εθνικού Μεταρρυθμιστικού Προγράμματος (ΕΜΠ) για το 2020. Παράλληλα το νέο αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας² στηρίζεται στην αειφόρο ανάπτυξη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, προωθώντας την δίκαιη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, τις πράσινες και γαλάζιες επενδύσεις, την κυκλική οικονομία, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων, με άμεσα αποτελέσματα τόσο στην ορθολογική αξιοποίηση των πόρων, όσο και στην δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Επιπλέον, τονώνει τους κρισιμότερους τομείς θεματικών προτεραιοτήτων της Κύπρου, στους οποίους μάλιστα έχουν καταγραφεί σημαντικά ελλείμματα στη σημερινή κατάσταση.
- Η περιβαλλοντική διάσταση του Προγράμματος αναφέρεται στην ενίσχυση μίας πράσινης και ψηφιακής οικονομίας η οποία καλλιεργεί την επιχειρηματικότητα προς όφελος όλων, όπως καθορίζεται εξάλλου στο νέο ευρωπαϊκό μέσου του «Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας». Η αξιολόγηση του Προγράμματος έδειξε ότι στην κατάρτιση του Προγράμματος, αξιοποιήθηκε σε σημαντικό βαθμό η εμπειρία από την εφαρμογή των προηγούμενων Προγραμμάτων (Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2014 - 2020, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 - 2020) ώστε να διαμορφωθεί ένα Πρόγραμμα το οποίο στοχεύει στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αλλά προωθεί ταυτόχρονα την πράσινη και ψηφιακή ανάπτυξη.

² Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Μεθοδολογία Εκπόνησης ΣΜΠΕ

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

6. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΕΠ	5
6.1 Εισαγωγή	5
6.2 Προσδιορισμός περιβαλλοντικών θεμάτων, στόχων και δεικτών.....	7
6.3 Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου.....	14
6.4 Περιβαλλοντικές Πλευρές και Προσδιορισμός Επιπτώσεων.....	16
6.4.1 Καθορισμός των περιβαλλοντικών πτυχών.....	16
6.4.2 Προσδιορισμός Περιβαλλοντικών πτυχών	16
6.4.3 Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	16
6.4.4 Διαχειριστικά Μέτρα	18

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 6.1: Πίνακας Συμβολισμών	17

6. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΕΠ

6.1 Εισαγωγή

Η συνήθης διαδικασία διεξαγωγής μιας Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), περιλαμβάνει έναν αριθμό βασικών βημάτων όπως παρουσιάζονται στην συνέχεια. Η διαδικασία αυτή αποτελεί μια οργανωμένη προσέγγιση στην αξιολόγηση ενός προτεινόμενου Σχεδίου στα πλαίσια του φυσικού, νομοθετικού και κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος.

Στα πλαίσια της ΣΜΠΕ το Πρόγραμμα Θ.Αλ.Ε.Ι.Α θα αξιολογηθεί ως προς το κατά πόσον οι στόχοι του έχουν θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, σε επίπεδο χώρας και ευρύτερα. Οι επιπτώσεις που θα μελετηθούν στα πλαίσια της ΣΜΠΕ δεν καλύπτουν όλο το φάσμα των δυνατών επιπτώσεων αλλά καλύπτουν μόνο τις κύριες επιπτώσεις, έτσι ώστε να μπορεί να επιτευχθεί ο αντικειμενικός σκοπός μιας Περιβαλλοντικής Στρατηγικής Εκτίμησης.

Τα επιμέρους βήματα της Μεθοδολογίας που ακολουθούνται στην ΣΜΠΕ περιλαμβάνουν:

- Αποκωδικοποίηση του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α και των θεματικών τομέων του. Καθορισμός προτάσεων - δράσεων ανά Ειδικό Στόχο (βλέπε **Κεφάλαιο 4**),
- Διερεύνηση και ανάλυση σε σχέση με την περιβαλλοντική διάσταση πιθανών εναλλακτικών δυνατοτήτων / σεναρίων του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α,
- Συνοπτική και ουσιαστική περιγραφή της Υπάρχουσας Κατάστασης του Περιβάλλοντος σε επίπεδο εφαρμογής του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α (βλέπε **Κεφάλαιο 3**),
- Συνοπτική περιγραφή περιβαλλοντικών θεμάτων (environmental aspects) ενδιαφέροντος (βιοποικιλότητα, πληθυσμός, ανθρώπινη υγεία, πανίδα & χλωρίδα, έδαφος, ύδατα, αέρας, κλιματικοί παράγοντες, υλικά περιουσιακά στοιχεία, πολιτιστική κληρονομιά, τοπίο - σχέση μεταξύ τους) και καθορισμός της σχέσης τους με το Πρόγραμμα Θ.Αλ.Ε.Ι.Α,
- Προσδιορισμός περιβαλλοντικών στόχων και δεικτών βάσει των οποίων θα αξιολογηθούν οι επιπτώσεις στο περιβάλλον του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α και θα επιλεγούν οι πλέον συναφείς και σημαντικοί με αυτό,
- Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου (με βάση την περιβαλλοντική του διάσταση)

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

- Αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (κυρίως των άμεσων σημαντικών) λαμβανομένων υπόψη των προτεινόμενων δράσεων και χαρακτηρισμός τους ως πρωτογενών / δευτερογενών, βραχυπρόθεσμων / μεσοπρόθεσμων / μακροπρόθεσμων, προσωρινών / μόνιμων, συνεργιστικών, θετικών / αρνητικών,
- Αξιολόγηση των πιθανών δευτερευουσών επιπτώσεων (βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μόνιμων και προσωρινών επιπτώσεων) καθώς και των διασυννοριακών επιπτώσεων,
- Αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α, καθορισμός του χαρακτήρα τους και διαμόρφωση τελικών συμπερασμάτων για την επίδραση του ΕΣΔΕΚ στους κύριους τομείς του περιβάλλοντος,
- Καθορισμός και παρουσίαση μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων,
- Πρόταση προγράμματος παρακολούθησης των επιπτώσεων κατά την εφαρμογή του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α, με βάση κατάλληλους περιβαλλοντικούς δείκτες,
- Εντοπισμός ευκαιριών για τροποποιήσεις στα προτεινόμενα μέτρα που θα ελαχιστοποιήσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις τους και θα μεγιστοποιήσουν τις θετικές επιπτώσεις,
- Μόλις προσδιοριστούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις και τα μέτρα βελτιστοποίησης για όλα τα περιβαλλοντικά ζητήματα που σχετίζονται με το μέτρο, αυτές οι πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διατύπωση: συνιστώμενων αλλαγών στην διατύπωση των προτεινόμενων μέτρων (π.χ. εναλλακτικές τοποθεσίες, εναλλακτικές τεχνολογίες ή εναλλακτικές αλληλουχίες / χρονοδιάγραμμα), προϋποθέσεις για την εφαρμογή του δεδομένου μέτρου (π.χ. ειδικοί όροι για την εφαρμογή, προκαταρκτικές συμβουλές σχετικά με το εύρος οποιασδήποτε περιβαλλοντικής εκτίμησης λεπτομερών προτάσεων έργων ή απαιτήσεις παρακολούθησης)

6.2 Προσδιορισμός περιβαλλοντικών θεμάτων, στόχων και δεικτών

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Προγράμματος θα αξιολογηθούν βάσει περιβαλλοντικών παραμέτρων. Σε επίπεδο στρατηγικής, έχουν επιλεγεί οι κύριες περιβαλλοντικές παράμετροι ή τομείς, ως προς τις οποίες θα εξεταστούν οι επιπτώσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τις εξής:

- Π1. Βιοποικιλότητα,
- Π2. Χλωρίδα,
- Π3. Πανίδα,
- Π4. Πληθυσμός,
- Π5. Ανθρώπινη υγεία,
- Π6. Έδαφος,
- Π7. Ύδατα,
- Π8. Αέρας,
- Π9. Κλιματική αλλαγή και ενέργεια,
- Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος
- Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία
- Π12. Τοπίο
- Π13. Πολιτιστική κληρονομιά
- Π14. Αστική Βιωσιμότητα
- Π15. Διαχείριση Αποβλήτων
- Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο

οι οποίες κατ' ελάχιστον καθορίζονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ περί «της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» καθώς και στον «Νόμο που προβλέπει για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων και/ή προγραμμάτων» (Νόμος 102(Ι)/2005).

Κατά περίπτωση, ανάλογα με το περιεχόμενο του Σχεδίου / Προγράμματος, μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιπρόσθετες περιβαλλοντικές παράμετροι. Στην συγκεκριμένη μελέτη οι επιπρόσθετες περιβαλλοντικές παράμετροι βάσει των οποίων αξιολογήθηκαν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ, περιλαμβάνουν :

Αστική βιωσιμότητα : Η αστική βιωσιμότητα απαιτεί ορθολογική κινητικότητα και βιώσιμες μεταφορές που επηρεάζουν το περιβάλλον (εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ατμοσφαιρική ρύπανση, θόρυβος, επιπτώσεις στα εξωτερικά οικοσυστήματα), την οικονομία (αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα, που επηρεάζεται από τη συμφόρηση) και την κοινωνία (όσον αφορά τις συνθήκες υγείας, συνοχής και ολοκλήρωσης, δημογραφικών αλλαγών, προσβασιμότητας και κατοικίας),

Πολεοδομικό πλαίσιο : Το πολεοδομικό πλαίσιο ανάπτυξης των επιμέρους δράσεων θα πρέπει να διευκολύνει την λήψη αποφάσεων για την υλοποίηση της ανάπτυξης της γης λαμβάνοντας υπόψη τους φυσικούς παράγοντες του περιβάλλοντος, τους κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και διακυβέρνησης και να παρέχει ένα ολιστικό πλαίσιο για την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Προγράμματος αναλύθηκαν για κάθε μια από τις παραπάνω παραμέτρους, και η αξιολόγησή τους έγινε χρησιμοποιώντας ως πρότυπα Περιβαλλοντικούς Στόχους (οι οποίοι καθορίζονται ξεχωριστά για κάθε παράμετρο).

Ο προσδιορισμός στρατηγικών περιβαλλοντικών στόχων¹ είναι μία διαδικασία απαραίτητη για την εξέταση της τήρησης των απαιτήσεων που προκύπτουν από διεθνείς και εθνικές πολιτικές, Ευρωπαϊκές Οδηγίες και Συβάσεις σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος. Με βάση τις αντίστοιχες πολιτικές σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό Επίπεδο, την γνώση της περιοχής μελέτης, την διεθνή βιβλιογραφία, και την ειδική γνώση-κρίση των μελών της Ομάδας μελέτης, καθορίζονται οι περιβαλλοντικοί στόχοι ως προς τους οποίους εξετάζονται και αξιολογούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός Σχεδίου.

Βασικοί στόχοι του Προγράμματος Θ.Αλ.Ε.Ι.Α που αφορούν το περιβάλλον είναι η ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (αειφορία) με ιδιαίτερη έμφαση εντός των αστικών συγκροτημάτων και η βελτιστοποίηση της χρήσης φυσικών πόρων.

Στα πλαίσια της προαναφερόμενης μεθοδολογικής προσέγγισης που ακολουθήθηκε για τη σύνταξη της ΣΜΠΕ επιλέχθηκαν οι ακόλουθοι περιβαλλοντικοί στόχοι ανά περιβαλλοντικό τομέα / παράμετρο ως οι πλέον συναφείς με το Πρόγραμμα.

Π1.Βιοποικιλότητα

- i. Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων,
- ii. Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές)
- iii. Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη.

Π2.Χλωρίδα

¹ Όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία, οι Περιβαλλοντικοί Στόχοι μιας περιβαλλοντικής παραμέτρου (σε στρατηγικό επίπεδο) είναι μια έκφραση της επιθυμητής κατάστασης ή εξέλιξης της συγκεκριμένης περιβαλλοντικής παραμέτρου στην οποία αναφέρεται (EC-DHV, 1999, p.38). Η ευρωπαϊκή βιβλιογραφία υποδεικνύει ότι είναι χρήσιμο η Στρατηγική Μελέτη να αναφέρεται τόσο σε στόχους περιβαλλοντικής προστασίας όσο και σε στόχους αειφορικής ανάπτυξης.

- i. Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών
- ii. Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών,
- iii. Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών
- iv. Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων,
- v. Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών,
- vi. Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου

Π3. Πανίδα

- i. Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν),
- ii. Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν),

Π4. Πληθυσμός

- i. Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον,
- ii. Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές),
- iii. Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή,
- iv. Ένταξη / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες,
- v. Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές
- vi. Ένταξη / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης

Π5. Ανθρώπινη υγεία

- i. Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του

περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία),

- ii. Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.

Π6. Έδαφος

- i. Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους,
- ii. Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης,
- iii. Υποστήριξη των εκτάσεων βιολογικής καλλιέργειας,
- iv. Προστασία των εδαφών από την ερημοποίηση και διάβρωση,
- v. Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης),
- vi. Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)

Π7. Ύδατα

- i. Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών,
- ii. Μείωση των κινδύνων πλημμυρών,
- iii. Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας)
- iv. Κατανάλωση υπόγειων υδάτων,
- v. Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων,
- vi. Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)

Π8. Αέρας

- i. Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Προγράμματος,
- ii. Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα),

Π9. Κλιματική αλλαγή και ενέργεια

- i. Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO₂, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Προγράμματος,
- ii. Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ),
- iii. Μείωση των εκπομπών CO₂, CH₄, N₂O, HFCs / PFCs
- iv. Εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)

Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος

- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον

Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία

- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων)
- ii. Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία,
- iii. Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις

Π12. Τοπίο

- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας,
- ii. Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση του Προγράμματος
- iii. Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου,
- iv. Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπιών

Π13. Πολιτιστική κληρονομιά

- i. Διατήρηση και προστασία ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (αποφυγή ζημιών),
- ii. Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος,
- iii. Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος),
- iv. Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς

Π14. Αστική Βιωσιμότητα

- v. Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ,
- vi. Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης,
- vii. Μείωση μήκους μετακινήσεων,
- viii. Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών,
- ix. Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο),
- x. Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών,
- xi. Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης

Π15. Διαχείριση Αποβλήτων

- i. Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων,
- ii. Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων,
- iii. Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων,
- iv. Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης

Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο

- v. Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη,
- vi. Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις,

- vii. *Αλλαγές χρήσεων γης,*
- viii. *Εκτός σχεδίου δόμηση*
- ix. *Εντός σχεδίου δόμηση*
- x. *Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη*

Ο βαθμός επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων που τέθηκαν, και κατά συνέπεια η εκτίμηση του μεγέθους των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του Προγράμματος αξιολογήθηκε με τα κριτήρια που καθορίστηκαν για κάθε ένα στόχο κάθε μίας περιβαλλοντικής παραμέτρου ως ανωτέρω.

Η επιλογή των κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν εξασφαλίζει ότι αυτά αρμόζουν με τον στρατηγικό χαρακτήρα της μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη ότι :

- Ως μεταβολές σε μια περιβαλλοντική παράμετρο εννοούνται οι διαφοροποιήσεις που αναφέρονται σε μία περιοχή αναφοράς η οποία είναι ευρύτερη από την περιοχή εφαρμογής της δράσης. Έτσι επιπτώσεις τοπικού χαρακτήρα στην άμεση περιοχή της δράσης από κάθε μελλοντική δραστηριότητα του Προγράμματος δεν θεωρούνται μεταβολές στρατηγικού χαρακτήρα, και δεν αναλύονται στα πλαίσια της ΣΜΠΕ. Αυτές οι επιπτώσεις θα αναλυθούν σε μεταγενέστερο στάδιο στα πλαίσια των επιμέρους Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
- Αξιολογούνται όχι μόνο οι πρωτογενείς αλλαγές που συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή μιας ομάδας μέτρων ή έργων του Προγράμματος, αλλά και τυχόν δευτερογενείς αλλαγές που μπορεί να προκληθούν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του Προγράμματος,
- Εξετάζεται και η πιθανότητα η επίπτωση να επεκτείνεται και έξω από τα σύνορα της χώρας (διασυνοριακός στρατηγικός χαρακτήρας),

6.3 Πολυκριτηριακή περιβαλλοντική συγκριτική ανάλυση σεναρίων - Επιλογή Προτεινόμενου Σεναρίου

Στα πλαίσια ετοιμασίας της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Μελέτης αναλύθηκαν τρεις εναλλακτικές επιλογές (μηδενική λύση, και δύο Σενάρια του Προτεινόμενου Προγράμματος που παρουσιάστηκε αναλυτικά στο Κεφάλαιο 4, τα οποία όμως διαφέρουν ως προς την κατανομή των κονδυλίων στους διάφορους στόχους) με καθαρά περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως περιγράφεται στην συνέχεια, ώστε να αξιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την νέα αναπτυξιακή στρατηγική που αποσκοπεί στον μετασχηματισμό της Κύπρου σε μια ευημερούσα κοινωνία, η οποία θα διαθέτει μια σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική οικονομία, όπου η ανάπτυξη θα έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων.

Σενάριο 1 - Πρώτη Εναλλακτική Επιλογή - Μηδενική Λύση: σύμφωνα με την Μηδενική Επιλογή δεν υλοποιείται το Πρόγραμμα,

Σενάριο 2 - Δεύτερη Εναλλακτική Επιλογή: η επιλογή αυτή αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.1.

Σενάριο 3 - Τρίτη Εναλλακτική Επιλογή: η επιλογή αυτή αναφέρεται στην υλοποίηση του Προγράμματος όπως αυτό περιγράφεται με λεπτομέρεια στο Κεφάλαιο 4 και την κατανομή των κονδυλίων όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.1.

Στην βάση της αξιολόγησης των επιμέρους ειδικών στόχων και δράσεων της δεύτερης και τρίτης εναλλακτικής επιλογής αξιολογήθηκε η αποδοτικότητα και η περιβαλλοντική συμβατότητα κάθε σεναρίου υλοποίησης του Προγράμματος. Το σενάριο με την μεγαλύτερη αποδοτικότητα και περιβαλλοντική συμβατότητα εκλέγεται ως το Προτεινόμενο Σενάριο.

Στην συνέχεια η ΣΜΠΕ αναλύει και αξιολογεί διεξοδικά, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της νομοθεσίας, το Προτεινόμενο Σενάριο.

Η αξιολόγηση των ειδικών δράσεων και στόχων του Προγράμματος έγινε στην Βάση 4 κριτηρίων :

- Ενεργητική προστασία του περιβάλλοντος (με βαρύτητα 45%), για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της επιλογής σε σχέση με την διαφύλαξη του περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (άμεση περιβαλλοντική βελτίωση)
- Έμμεσο θετικό ή ουδέτερο περιβαλλοντικό αποτέλεσμα (με βαρύτητα 15%), ώστε να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση της κάθε επιλογής οι έμμεσες περιβαλλοντικές που επιτυγχάνονται με την στήριξη τομέων οι οποίοι χαρακτηρίζονται από έμμεσες περιβαλλοντικές πτυχές ή η στήριξή τους έχει ουδέτερο αποτέλεσμα,

- Ισορροπία κατανομής πόρων μεταξύ επιλογών με καθαρά περιβαλλοντική διάσταση και επιλογών που περιλαμβάνουν δράσεις σε άλλους τομείς (με βαρύτητα 25%, ώστε να αξιολογηθεί
- Ενίσχυση τομέων με αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (με βαρύτητα 15%)

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με κλίμακα το 1 - 10 (μέγιστος βαθμός το 10). Επειδή οι διάφορες επιλογές του Προγράμματος περιλαμβάνουν διαφορετικό αριθμό ειδικών στόχων και δράσεων, οι βαθμολογίες κανονικοποιούνται με βάση την μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να λάβει κάθε στόχος.

6.4 Περιβαλλοντικές Πλευρές και Προσδιορισμός Επιπτώσεων

6.4.1 Καθορισμός των περιβαλλοντικών πτυχών

Ο προσδιορισμός των περιβαλλοντικών πλευρών που υιοθετείται από την παρούσα ΣΜΠΕ προέρχεται από το Πρότυπο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001: 2015. Μια περιβαλλοντική πλευρά δηλώνει ότι μια δραστηριότητα έχει τη δυνατότητα να επιδράσει με το περιβάλλον.

6.4.2 Προσδιορισμός Περιβαλλοντικών πτυχών

Προκειμένου να προσδιοριστούν οι περιβαλλοντικές πλευρές του Προγράμματος, είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν οι ειδικοί στόχοι οι οποίοι συνθέτουν το περιεχόμενο του Προγράμματος.

Με την ανάλυση όλων των ειδικών στόχων του Προγράμματος, προσδιορίστηκαν οι περιβαλλοντικοί πλευρές. Οι βασικές παράμετροι για τον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών πλευρών συμπεριλαμβάνουν:

- Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο,
- Την υφιστάμενη κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος (**Κεφάλαιο 3**).

Για να προσδιοριστούν οι περιβαλλοντικές πτυχές του Προγράμματος, αναλύθηκαν όλοι οι προτεινόμενοι ειδικοί στόχοι, ως προς το ενδεχόμενο άμεσης ή έμμεσης:

- Παράβασης του σχετικού νομοθετικού και διοικητικού πλαισίου, της εφαρμοζόμενης Εθνικής, Ευρωπαϊκής και Διεθνούς νομοθεσίας, των προτύπων και οδηγιών, των εταιρικών συστημάτων πολιτικής και διαχείρισης για το περιβάλλον,
- Αλληλεπιδράσεις με το φυσικό περιβάλλον,

6.4.3 Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Το Πρότυπο ISO 14001:2015 καθορίζει μια περιβαλλοντική επίπτωση όπως:

"Κάθε μεταβολή στο περιβάλλον, είτε αρνητική είτε θετική, η οποία προκύπτει ως αποτέλεσμα, εν όλο ή εν μέρει, από τις δραστηριότητες, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες ενός οργανισμού".

Μια περιβαλλοντική επίπτωση είναι δυνατόν να προκληθεί από οποιαδήποτε από τις προσδιοριζόμενες πλευρές του Προγράμματος.

ως πρωτογενείς / δευτερογενείς, βραχυπρόθεσμες / μεσοπρόθεσμες / μακροπρόθεσμες, προσωρινές / μόνιμες, συνεργιστικές, θετικές / αρνητικές.

Θα πρέπει να γίνει επίσης και αξιολόγηση των πιθανών δευτερευουσών επιπτώσεων (βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μόνιμων και προσωρινών επιπτώσεων) καθώς και των διασυννοριακών επιπτώσεων.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις χαρακτηρίζονται ως πιθανές σημαντικές θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις των προτεινόμενων μέτρων στους σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους και δείκτες. Αυτά τα αποτελέσματα δεν περιορίζονται μόνο στις άμεσες επιπτώσεις, αλλά περιλαμβάνουν επίσης πιθανές δευτερεύουσες επιπτώσεις και βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες μόνιμες και προσωρινές επιπτώσεις καθώς και διασυννοριακές επιπτώσεις. Η ανάλυση αναφέρεται επίσης σε σωρευτικά αποτελέσματα των προτεινόμενων μέτρων.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η σαφήνεια και η διαφάνεια της αξιολόγησης των επιπτώσεων, η μέθοδος που θα ακολουθηθεί προσδιορίζει με σαφήνεια τα χαρακτηριστικά των προσδιορισμένων επιπτώσεων, δηλαδή πιθανότητα, κλίμακα, συχνότητα / διάρκεια, αντιστρεψιμότητα και οποιαδήποτε διασυννοριακή διάσταση, ακολουθώντας το συμβολισμό του Πίνακα 6.1 που ακολουθεί.

Πίνακας 6.1: Πίνακας Συμβολισμών

Χαρακτήρας επίπτωσης	Σύμβολο	Εξήγηση
Πιθανότητα	!!	Πολύ πιθανή
	!	Πιθανή
Μέγεθος	- -	Αρνητική Μεγάλης κλίμακας
	-	Αρνητική
	+ +	Θετική μεγάλης κλίμακας
	+	Θετική
	ο	Ουδέτερη
Συχνότητα / διάρκεια	>>	Συχνές έως σταθερές / μακροπρόθεσμες έως μόνιμες
	>	Περιστασιακές / βραχυπρόθεσμες
Αναστρεπτό	ΜΑ	μη αναστρέψιμες
	Α	Αναστρέψιμες
Διασυννοριακή διάσταση	ΔΡ	Πιθανή διασυννοριακή επίπτωση
Αβεβαιότητα	?	Η πιθανή επίπτωση εξαρτάται πλήρως από τις ρυθμίσεις εφαρμογής που περιγράφονται στα συνοδευτικά σχόλια του μέτρου / ειδικού στόχου

6.4.4 Διαχειριστικά Μέτρα

Εκτός από την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προτεινόμενων μέτρων, η διαδικασία αξιολόγησης θα εντοπίσει τις ευκαιρίες για τροποποιήσεις στα προτεινόμενα μέτρα που θα ελαχιστοποιήσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις τους και θα μεγιστοποιήσουν τις θετικές επιπτώσεις. Μόλις προσδιοριστούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις και τα μέτρα βελτιστοποίησης για όλα τα περιβαλλοντικά ζητήματα που σχετίζονται με το μέτρο, αυτές οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν κατά περίπτωση για την διατύπωση:

- συνιστώμενων αλλαγών στη διατύπωση των προτεινόμενων μέτρων (π.χ. εναλλακτικές τοποθεσίες, εναλλακτικές τεχνολογίες ή εναλλακτικές αλληλουχίες / χρονοδιάγραμμα),
- προϋποθέσεις για την εφαρμογή του δεδομένου μέτρου (π.χ. ειδικοί όροι για την εφαρμογή, προκαταρκτικές συμβουλές σχετικά με το εύρος οποιασδήποτε περιβαλλοντικής εκτίμησης λεπτομερών προτάσεων έργων ή απαιτήσεις παρακολούθησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Αξιολόγηση των Επιπτώσεων - Μέτρα μετριασμού

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

7. Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.....	5
7.1. Πιθανές επιπτώσεις από την υλοποίηση των δράσεων του Σχεδίου	5
7.2. Εκτίμηση των περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	6
7.2.1. Αναλυτικά Αποτελέσματα Αξιολόγησης των Επιπτώσεων.....	6
7.2.2. Συνοψιση περιβαλλοντικών επιπτώσεων	97
7.3. Προτάσεις Μέτρων Μετριασμού των Επιπτώσεων	105
7.3.1 Αναγκαιότητα λήψης μέτρων	105
7.4. Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης	110
7.5. Δημόσια Διαβούλευση.....	114
7.5.1 Πρότυπα που αφορούν στις διαβουλεύσεις και στην δημοσιοποίηση	114
7.5.2 Στόχοι των Δημόσιων Διαβουλεύσεων και της Δημοσιοποίησης στο πλαίσιο της εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος	115

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i) ..	7
Πίνακας 7.2: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii) .	13
Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii) .	19
Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(i) .	25
Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii) .	31
Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(v) .	37
Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vi) .	43
Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)	49
Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)	55
Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i) .	61
Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv)	67
Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)	73
Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικό Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)	79
Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i) .	85
Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικό Στόχοι 4(vii), 4(ix)	91
Πίνακας 7.16: Συνολική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σχεδίου	101
Πίνακας 7.17: Μέτρα Αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	107
Πίνακας 7.18: Δείκτες Παρακολούθησης.....	112

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

7. Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

7.1. Πιθανές επιπτώσεις από την υλοποίηση των δράσεων του Σχεδίου

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Προγράμματος (Σενάριο 3) θα αξιολογηθούν βάσει περιβαλλοντικών παραμέτρων. Σε επίπεδο στρατηγικής, έχουν επιλεγεί στο **Κεφάλαιο 5**, οι κύριες περιβαλλοντικές παράμετροι ή τομείς, ως προς τις οποίες θα εξεταστούν οι επιπτώσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τις εξής:

- Π1. Βιοποικιλότητα,
- Π2. Χλωρίδα,
- Π3. Πανίδα,
- Π4. Πληθυσμός,
- Π5. Ανθρώπινη υγεία,
- Π6. Έδαφος,
- Π7. Ύδατα,
- Π8. Αέρας,
- Π9. Κλιματική αλλαγή,
- Π10. Περιβαλλοντικός Θόρυβος,
- Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία,
- Π12. Τοπίο,
- Π13. Πολιτιστική κληρονομιά,
- Π14. Αστική Βιωσιμότητα,
- Π15. Διαχείριση Αποβλήτων,
- Π16. Πολεοδομικό Πλαίσιο

οι οποίες κατ' ελάχιστον καθορίζονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ περί «της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» καθώς και στον «Νόμο που προβλέπει για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων και/ή προγραμμάτων» (Νόμος 102(Ι)/2005).

Κατά περίπτωση, ανάλογα με το περιεχόμενο του Σχεδίου / Προγράμματος, μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιπρόσθετες περιβαλλοντικές παράμετροι. Στην συγκεκριμένη μελέτη

οι επιπρόσθετες περιβαλλοντικές παράμετροι βάσει των οποίων αξιολογήθηκαν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ, περιλαμβάνου :

Αστική Βιωσιμότητα : Η αστική βιωσιμότητα απαιτεί ορθολογική κινητικότητα και βιώσιμες μεταφορές που επηρεάζουν το περιβάλλον (εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ατμοσφαιρική ρύπανση, θόρυβος, επιπτώσεις στα εξωτερικά οικοσυστήματα), την οικονομία (αποδοτικότητα και ανταγωνιστικότητα, που επηρεάζεται από τη συμφόρηση) και την κοινωνία (όσον αφορά τις συνθήκες υγείας, συνοχής και ολοκλήρωσης, δημογραφικών αλλαγών, προσβασιμότητας και κατοικίας),

Πολεοδομικό πλαίσιο : Το πολεοδομικό πλαίσιο ανάπτυξης των επιμέρους δράσεων θα πρέπει να διευκολύνει την λήψη αποφάσεων για την υλοποίηση της ανάπτυξης της γης λαμβάνοντας υπόψη τους φυσικούς παράγοντες του περιβάλλοντος, τους κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και διακυβέρνησης και να παρέχει ένα ολιστικό πλαίσιο για την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Προγράμματος αναλύονται για κάθε μια από τις παραπάνω παραμέτρους, και η αξιολόγησή τους έγινε χρησιμοποιώντας ως πρότυπα Περιβαλλοντικούς Στόχους (οι οποίοι καθορίζονται ξεχωριστά για κάθε παράμετρο).

7.2. Εκτίμηση των περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

7.2.1. Αναλυτικά Αποτελέσματα Αξιολόγησης των Επιπτώσεων

Στις ενότητες που ακολουθούν, ακολουθεί ο σχολιασμός και επεξήγηση των μητρών ανά περιβαλλοντική παράμετρο, που είναι αναπόσπαστο τμήμα της εκτίμησης των επιπτώσεων.

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 1(i): Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 1(i), επιδιώκουν στην ενίσχυση της έντασης της Έρευνας και Καινοτομίας και στην αύξηση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων σε Ε&Κ με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της χώρας, την στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της ενίσχυσης της εξωστρέφειας προς τις διεθνείς αγορές. Οι επενδύσεις σε Έρευνα και Καινοτομία, έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και αποτελούν μια σημαντική επένδυση για το μέλλον της χώρας. <i>Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν :</i> •Αναβάθμιση και ενίσχυση υφιστάμενων και δημιουργία νέων ερευνητικών υποδομών, όπως και δράσεις για παροχή στήριξης για πρόσβαση σε ερευνητικές υποδομές. Οι ερευνητικές υποδομές αφορούν σε ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια, δημόσιους φορείς και επιχειρήσεις. Μέσω της ενίσχυσης των ερευνητικών υποδομών επιδιώκεται η αύξηση του ερευνητικού δυναμικού της χώρας και η παραγωγή έρευνας υψηλού επιπέδου. •Προγράμματα υλοποίησης ερευνητικών έργων από νέους ερευνητές, με στόχο την ένταξη νέου υψηλού επιπέδου ερευνητικού δυναμικού προ-διδασκτικού/ μεταδιδασκτικού επιπέδου στο σύστημα Έρευνας και Καινοτομίας. Τα έργα θα υλοποιούνται σε ερευνητικά/ακαδημαϊκά ιδρύματα /κέντρα αριστείας, σε δημόσιους οργανισμούς ή σε επιχειρήσεις ή ακόμα και σε συνεργασία μεταξύ των επί μέρους φορέων. •Ενίσχυση της συμμετοχής ερευνητών και ερευνητικών οργανισμών/ πανεπιστημίων/ επιχειρήσεων σε Ευρωπαϊκές συμπράξεις/προγράμματα (πρόγραμμα «Ορίζοντας Ευρώπη 2021-2027») όπως επίσης και δράσεις συμπληρωματικότητας και συνέργειας με το Πρόγραμμα Πλαίσιο της ΕΕ. •Πρωώθηση συνεργασίας και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων ή δικτύων επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων/οργανισμών/πανεπιστημίων με στόχο τη διασύνδεση της Έρευνας με την αγορά και την ανάπτυξη προϊόντων/υπηρεσιών για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. •Ενίσχυση της ανάπτυξης καινοτόμων συνεργασιών δικτύων επιχειρήσεων / ερευνητικών κέντρων / πανεπιστημίων. •Προγράμματα στήριξης εξωστρέφειας και προώθησης διεθνούς συνεργασίας σε θέματα Έρευνας και Καινοτομίας •Πρωώθηση επιχειρηματικής καινοτομίας και στήριξη υφιστάμενων και νεοσύστατων καινοτόμων επιχειρήσεων καθώς και παροχή κινήτρων για υποστηρικτικές δομές/υπηρεσίες και καθοδήγηση για δημιουργία και ανάπτυξη καινοτόμων νεοφυών επιχειρήσεων (εκκολαπτήρια και επιταχυντές επιχειρήσεων). •Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών •Προγράμματα στήριξης κατοχύρωσης και εμπορικής αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων. • Προσέλκυση ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού από το εξωτερικό.		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο έχουν κυρίως άμεσες επιδράσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον ενώ οι αναμενόμενες επιδράσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης αναμένονται ουδέτερες έως άμεσα θετικές. Οι δράσεις δεν αναμένονται να έχουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα της περιοχής ούτε στην χλωρίδα, στην πανίδα, στα δάση και στο αστικό περιβάλλον αφού αποτελούν δράσεις που θα αναπτυχθούν σε υφιστάμενα δημόσια ερευνητικά κέντρα και κέντρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και θα αφορούν ανάπτυξη εφαρμογών έρευνας και καινοτομίας. Είναι δεδομένο ότι η έρευνα για την ανάπτυξη της καινοτομίας στα ερευνητικά ιδρύματα λαμβάνει πάντα σοβαρά υπ’ όψιν την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
		Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν φαίνεται να έχουν άμεση επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Έμμεσα όμως είναι δυνατόν με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων να περιορίσει την έκθεση σε περιβαλλοντικούς κινδύνους ατόμων ή ομάδες ατόμων ή να βελτιώσει την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(i): Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 003 Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας 006 Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας 008 Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης 020 Διαδικασίες καινοτομίας στις ΜΜΕ (διαδικασία καινοτομίας, οργανωτική καινοτομία, καινοτομία μάρκετινγκ, συνδημιουργία και με βάση τις ανάγκες των χρηστών και τη ζήτηση)	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο αναμένεται να έχουν άμεση επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία. Μέσω της ενίσχυσης των ερευνητικών υποδομών αναμένεται η παραγωγή έρευνας υψηλού επιπέδου και στον τομέα της υγείας. Έμμεσα όμως είναι δυνατόν με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων να περιορίσει την έκθεση σε περιβαλλοντικούς κινδύνους ατόμων ή ομάδες ατόμων ή να βελτιώσει την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων με άμεσα αποτελέσματα στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας.			
	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Υποστήριξη των εκτάσεων βιολογικής καλλιέργειας, •Προστασία των εδαφών από την ερημοποίηση και διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), •Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Το Πρόγραμμα είναι ένα ανωτέρου επιπέδου σχεδιασμού πρόγραμμα και κατά τη φάση των σχεδιαζόμενων αξόνων προτεραιότητας δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν επακριβώς τα προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας τα οποία θα αναπτυχθούν από τα ερευνητικά Ιδρύματα της χώρας. Δεδομένο όμως είναι ότι κατά τη διαμόρφωση των προγραμμάτων καινοτομίας από τα συγκεκριμένα ερευνητικά ιδρύματα θα ληφθούν υπόψιν οι παράμετροι προστασίας του εδάφους από την ερημοποίηση και τη διάβρωση καθώς και τη ρύπανση αστικής, βιομηχανικής και γεωργικής προέλευσης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	
					Διασυννοριακή διάσταση
					Αβεβαιότητα
					?
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	
					Διασυννοριακή διάσταση
					Αβεβαιότητα
					?

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 1(i): Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η ενίσχυση της έρευνας της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας σε ερευνητικά ιδρύματα της χώρας δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στα επιφανειακά και υπόγεια νερά. Αναμένεται όμως ότι η ενίσχυση της ερευνητικής υποδομής θα συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την προστασία των υδατικών συστημάτων, την προστασία από κινδύνους πλημμυρών, ην ορθολογική διαχείριση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τον περιορισμό και την ορθολογικότερη χρήση των νερών τόσο από τη βιομηχανία αλλά ιδιαίτερα από τη γεωργία η οποία αποτελεί και τον κυριότερο καταναλωτή νερού στην χώρα, την εξοικονόμηση και την επαναχρησιμοποίηση του νερού. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιδράσεις σε επιφανειακά και υπόγεια νερά της χώρας.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή χρηματοδοτούμενων δράσεων έρευνα, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας . Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν θα πρέπει να έχουν ως κριτήριο την ανάπτυξη καινοτομικών εφαρμογών για τη μείωση των αέριων εκπομπών και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(i): Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs - Εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Αναμένεται ότι ως στόχος χρηματοδοτούμενων ερευνητικών Προγραμμάτων και δράσεων να είναι η προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας στα κτήρια και η προώθηση της χρήσης των ΑΠΕ. Συνεπώς η ενίσχυση της ανάπτυξης καινοτόμων δράσεων από το Πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά θετικά στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και στην αντιστροφή των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένονται όμως έμμεσες θετικές επιπτώσεις ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης καινοτόμων εφαρμογών οι οποίες εφαρμοζόμενες θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει επιδράσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης. Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος δεν φαίνεται να ασκεί άμεση επίδραση στις περιβαλλοντικές και ενεργειακές υποδομές της χώρας χωρίς βέβαια να παραβλέπεται η έμμεση θετική επίπτωση του με τη δημιουργία καινοτομικών δράσεων οι οποίες θα συμβάλουν στην αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών και περιβαλλοντικών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(i): Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Πρωώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρωώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρωώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - πρωώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		

Πίνακας 7.1: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(i)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(i): Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος αναμένεται να έχει έμμεση θετική επίπτωση στην διαχείριση αποβλήτων με τη δημιουργία καινοτομικών δράσεων οι οποίες μπορεί να περιορίσουν τη συνολική παραγόμενη ποσότητα αποβλήτων από τους φορείς στους οποίους θα εφαρμοστούν οι συγκεκριμένες δράσεις. Όπως επίσης αντίστοιχα είναι δυνατόν να εφαρμοστούν καινοτομικές δράσεις οι οποίες να δημιουργήσουν συνθήκες ασφαλούς διάθεσης στερεών αποβλήτων, αστικών λυμάτων αλλά και επικίνδυνων τοξικών αποβλήτων που παράγονται από τους φορείς που πιθανόν να εφαρμοστούν τέτοιες δράσεις.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		

Πίνακας 7.2:Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 1(ii): Αξιοποίηση των ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές Μέσω των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου επιδιώκεται η αύξηση των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) που παρέχονται ηλεκτρονικά προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, καθώς και η βελτίωση της ποιότητας τους, ενώ παράλληλα επιδιώκεται η αύξηση της ζήτησης για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η οποία παραμένει ακόμα σε χαμηλά επίπεδα. <i>Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν :</i> - Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών για επέκταση των υπηρεσιών που προσφέρονται στο κοινό. - Πρωώθηση της διαλειτουργικότητας των δημόσιων ηλεκτρονικών υπηρεσιών. - Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων/εφαρμογών/υποδομών εντός του δημόσιου τομέα, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των εσωτερικών διαδικασιών και την συλλογή και επεξεργασία δεδομένων ηλεκτρονικά, για βελτίωση της διοικητικής ικανότητας και της λήψης αποφάσεων - Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων/εφαρμογών/υποδομών για περαιτέρω ενίσχυση της ηλεκτρονικής υγείας και της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης. - Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων/εφαρμογών/υποδομών στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για επέκταση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που προσφέρουν στο κοινό, καθώς και για δημιουργία έξυπνων πόλεων (smart cities).		Π1. Βιοποικιλότητα - Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, - Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) - Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, - Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών - Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων - Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, - Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός - Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, - Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), - Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή - Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, - Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές - Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο έχουν κυρίως άμεσες επιδράσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον ενώ οι αναμενόμενες επιδράσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης αναμένονται ουδέτερες έως άμεσα θετικές. Οι δράσεις δεν αναμένονται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα ούτε στην χλωρίδα, στην πανίδα, στα δάση και στο αστικό περιβάλλον, αλλά αντίθετα αναμένεται να έχουν έμμεσα θετικές επιπτώσεις με την ανάπτυξη των τεχνολογιών των πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), των ηλεκτρονικών εφαρμογών, των προϊόντων και εφαρμογών ΤΠΕ. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνورياκή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
		Εξ ορισμού η ανάπτυξη ηλεκτρονικών εφαρμογών τόσο εμπορίου αλλά και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αποτελούν δράσεις βελτίωσης της διαφάνειας, της ισότητας και του περιορισμού του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι προβλεπόμενες δράσεις δεν αναμένεται να μεταβάλουν τον πληθυσμό. Δυνητικά μπορεί ίσως να έχουν θετικές επιπτώσεις στις προσπάθειες αποκέντρωσης (επηρεάζοντας την πυκνότητας του πληθυσμού) αφού η εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, μάθησης, υγείας, ένταξης και ηλεκτρονικού εμπορίου καθιστά μη-απαραίτητη την παραμονή του πληθυσμού στα αστικά κέντρα. Η υλοποίηση του ειδικού στόχου αυτού αναμένεται να έχει θετική μεγάλης κλίμακας επίπτωση στην ισότητα πρόσβασης όλων των κοινωνικών ομάδων στις κοινωνικές υποδομές, ενώ ταυτόχρονα αναμένεται να εξομαλυνθούν οι συνθήκες κοινωνικού/ χωρικού αποκλεισμού ιδιαίτερα όσον αφορά τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και περιορίζονται οι πολώσεις ανάμεσα σε προνομιακές και «υποβαθμισμένες» περιοχές των πόλεων της χώρας. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνورياκή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ + Θετική μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ + Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!!	+ + Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?												

Πίνακας 7.2:Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ															
Ειδικός Στόχος 1(ii): Αξιοποίηση των ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 011 Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις 013 Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής υγείας (συμπεριλαμβάνονται η ηλεκτρονική περίθαλψη, το διαδίκτυο των πραγμάτων για τη φυσική δραστηριότητα και η υποβοηθούμενη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση). 008 Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης 055 ΤΠΕ: Άλλα είδη υποδομών ΤΠΕ (συμπεριλαμβάνονται πόροι/εξοπλισμός πληροφορικής μεγάλης κλίμακας, κέντρα δεδομένων, αισθητήρες και άλλος ασύρματος εξοπλισμός)	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Εξ ορισμού η ανάπτυξη ηλεκτρονικών εφαρμογών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αποτελούν δράσεις βελτίωσης της διαφάνειας, της ισότητας και του περιορισμού του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι προβλεπόμενες δράσεις αναμένεται να έχουν θετικές μεγάλης κλίμακας επιπτώσεις αφού η εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στον τομέα της υγείας θα επιτρέψει την ισότητα πρόσβασης όλων των κοινωνικών ομάδων στις κοινωνικές υποδομές υγείας, ενώ ταυτόχρονα αναμένεται να εξομαλυνθούν οι συνθήκες κοινωνικού/ χωρικού αποκλεισμού ιδιαίτερα όσον αφορά τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ + Θετική μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ + Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	+ + Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?												
Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο έδαφος αφού δεν προβλέπονται παρεμβάσεις οι οποίες θα επηρεάσουν την έκταση της καλλιεργούμενης περιοχής ή το ποσοστό των βιολογικών καλλιεργειών όπως επίσης δεν αναμένεται να εμφανιστούν φαινόμενα ρύπανσης του εδάφους από βιομηχανικά, αστικά ή γεωργικά απόβλητα ενώ τέλος δεν προκύπτουν φαινόμενα ερημοποίησης ή διάβρωσης του εδάφους. Δεν αναμένονται επίσης αλλαγές στις χρήσεις γης κτλ. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.2:Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 1(ii): Αξιοποίηση των ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση του ειδικού στόχου αυτού δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στα επιφανειακά και υπόγεια νερά, ούτε να συμβάλει στην δημιουργία κινδύνου πλημμυρών, ή στην αυξημένη κατανάλωση επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, ή στην ρύπανση ή και επιβουλή των υδάτινων οικοσυστημάτων. Τέλος, δεν αναμένεται καμία περαιτέρω αύξηση της σημερινής τομεακής ζήτησης νερού.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις στην της ατμόσφαιρας καθώς η αξιοποίηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η ευκολότερη πρόσβαση στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών εμμέσως θα περιορίσει τις μετακινήσεις, με ευεργετικό αποτέλεσμα την μείωση των εκπομπών αέριων ρύπων (NOx, SO2, CO, VOC και αιωρούμενων σωματιδίων PM2.5 και PM10) στην ατμόσφαιρα.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!!	+ Θετική	>>			?

Πίνακας 7.2:Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(ii): Αξιοποίηση των ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO₂, CH₄, N₂O, HFCs / PFCs) - Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει άμεσες θετικές επιπτώσεις καθώς η ανάπτυξη ηλεκτρονικών εφαρμογών, προϊόντων και εφαρμογών ΤΠΕ καθώς και ηλεκτρονικού εμπορίου θα συμβάλουν στον περιορισμό των δράσεων οι οποίες αυξάνουν τα φαινόμενα της κλιματικής αλλαγής.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	?
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένονται όμως έμμεσες θετικές επιπτώσεις ως αποτέλεσμα του περιορισμού των μετακινήσεων στις οδικές αρτηρίες με άμεσο αποτέλεσμα τον περιορισμό του θορύβου .			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων. Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος δεν φαίνεται να ασκεί άμεση επίδραση στις περιβαλλοντικές και ενεργειακές υποδομές της χώρας χωρίς βέβαια να παραβλέπεται η έμμεση θετική επίπτωση του με τη δημιουργία καινοτομικών δράσεων οι οποίες θα συμβάλουν στην αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών και περιβαλλοντικών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία. Οι προβλεπόμενες δράσεις αναμένεται να έχουν θετική επίδραση στον περιορισμό της ζήτησης για αστική ανάπτυξη αφού η πρόσβαση σε υπηρεσίες πλέον θα παρέχεται σε όλες τις περιοχές της χώρας και όχι μόνο στα αστικά κέντρα αυτής. Τέλος δεν αναμένεται να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις για αλλαγή χρήσεων γης στην εδαφική επικράτεια της χώρας, ούτε απαλλοτριώσεις ή πιέσεις για εκτός ή εντός σχεδίου δόμηση αφού δεν αναμένεται αύξηση του πληθυσμού που θα διαμένει στην Περιφέρεια. Αντίθετα μάλιστα αναμένεται εξισορρόπηση των πολεοδομικών εντάσεων στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, τάσεις αποκέντρωσης του πληθυσμού με αποτέλεσμα τη βελτίωσης της ποιότητας ζωής,			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?

)

Πίνακας 7.2:Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 1(ii): Αξιοποίηση των ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων. Εμμέσως όμως μέσω της μείωσης της ανάγκης για ενδοπεριφερειακές μετακινήσεις περιορίζεται και η ανάγκη για δημιουργία νέων ή επέκταση των υφιστάμενων αυτοκινητόδρομων με αποτέλεσμα τον περιορισμό της αλλοίωσης των χαρακτηριστικών του τοπίου της Περιφέρειας.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			O / + Ουδέτερη / Θετική				
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			O / + Ουδέτερη				
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή ΤΠΕ εξ ορισμού συμβάλει στην ανάπτυξη εφαρμογών βιώσιμης κινητικότητας αφού περιορίζει σημαντικά την ανάγκη για μετακινήσεις του πληθυσμού για την συναλλαγή του με τους δημόσιους φορείς αλλά και για την εκπλήρωση των καταναλωτικών τους αναγκών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την θετική συμβολή των δράσεων στη μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, στη μείωση του μήκους των μετακινήσεων αλλά και στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των αστικών και υπεραστικών εμπορευματικών μεταφορών.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			O / + Ουδέτερη				

Πίνακας 7.2:Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(ii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 1(ii): Αξιοποίηση των ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος αναμένεται δεν έχει επίπτωση στην διαχείριση αποβλήτων αφού η υλοποίηση του δεν αναμένεται να ασκεί επίδραση στη συνολική παραγόμενη ποσότητα στερεών αποβλήτων και κατά συνέπεια στην ασφαλή τους διάθεση, όπως επίσης στην ασφαλή διάθεση των αστικών λυμάτων και στην ασφαλή διάθεση των επικίνδυνων τοξικών λυμάτων που παράγονται από τις παραγωγικές δραστηριότητες της χώρας.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης. Δεν αναμένεται να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις για αλλαγή χρήσεων γης στην εδαφική επικράτεια της Κύπρου, ούτε απαλλοτριώσεις ή πιέσεις για εκτός ή εντός σχεδίου δόμηση αφού δεν αναμένεται σημαντική αύξηση του πληθυσμού που πιθανόν να επιλέξει να μετακινηθεί από τα αστικά κέντρα. Αναμένεται όμως. Όπως έχει προαναφερθεί, εξισορρόπηση των πολεοδομικών εντάσεων στα αστικά κέντρα, τάσεις αποκέντρωσης του πληθυσμού που θα έχουν ως αποτέλεσμα την βελτίωση της ποιότητας ζωής,					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			0 / + Ουδέτερη				

Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 1(iii): Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 1(iii) επιδιώκεται η ενίσχυση του επιχειρηματικού και βιομηχανικού οικοσυστήματος ώστε να διασφαλίζεται η δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας. Στα πλαίσια αυτά θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων και της διατήρησης και ανάπτυξης των υφιστάμενων με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. <i>Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν :</i> •Παροχή κινήτρων για δημιουργία νέων βιώσιμων, δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Έμφαση θα δίνεται στη προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών. •Παροχή κινήτρων και ενθάρρυνση των επενδύσεων σε ψηφιακή επιχειρηματικότητα και ενίσχυση του βαθμού ενσωμάτωσης της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις. Αυτό αναμένεται να επιτευχθεί με την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις επιχειρήσεις, περιλαμβανομένου και του ηλεκτρονικού εμπορίου, ώστε να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα τους στην εγχώρια και διεθνή αγορά, να επεκταθούν σε σύγχρονους και επικερδείς κλάδους της οικονομίας αυξάνοντας έτσι και την παραγωγή τους. •Δράσεις για υποστήριξη, ανάπτυξη και προώθηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) του μεταποιητικού τομέα και άλλων στοχευμένων οικονομικών δραστηριοτήτων. Στόχος θα είναι ενίσχυση της παραγωγικής διαδικασίας, της παραγωγικότητας, της δημιουργίας νέων μονάδων και της τόνωσης της επιχειρηματικότητας στο δευτερογενή τομέα παραγωγής. •Παροχή κινήτρων για ανάπτυξη εταιρικών επιχειρηματικών συμπράξεων / συστάδων (clusters) επιχειρήσεων με στόχο την ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, την ανάπτυξη καινοτομίας και την ενίσχυση της τεχνογνωσίας και του εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων.		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο έχουν κυρίως άμεσες επιδράσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον ενώ οι αναμενόμενες επιδράσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης αναμένονται ουδέτερες έως άμεσα θετικές. Οι δράσεις αναμένονται να έχουν θετικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα της περιοχής, στην χλωρίδα, στην πανίδα, στα δάση και στο αστικό περιβάλλον αφού αποτελούν δράσεις που θα προωθούν την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων και της διατήρησης και ανάπτυξης των υφιστάμενων με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Είναι δεδομένο ότι η ενίσχυση του επιχειρηματικού και βιομηχανικού περιβάλλοντος θα λαμβάνει σοβαρά υπ' όψιν την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνورياκή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												
		Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο θα έχουν άμεση επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Είναι αναμενόμενο ότι η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων και της διατήρησης και ανάπτυξης των υφιστάμενων με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης θα συμβάλει θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνورياκή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία								
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 1(iii): Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων		Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία.					
			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ								
010 Ψηφιοποίηση των ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται το ηλεκτρονικό εμπόριο, η ηλεκτρονική επιχειρηματική δραστηριότητα και οι δικτυωμένες επιχειρηματικές διεργασίες, κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας, ζωντανά εργαστήρια, επιχειρηματίες του διαδικτύου και νεοσύστατες επιχειρήσεις στον τομέα των ΤΠΕ, B2B)		Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η στήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών, αναμένεται ότι θα λαμβάνει υπόψιν την προστασία του εδάφους ιδιαίτερα από την ρύπανση (αστικής, βιομηχανικής και αγροτικής προέλευσης).					
015 Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ								
019 Στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) καινοτομίας και δικτύων επιχειρήσεων κατ’ εξοχήν προς όφελος των ΜΜΕ								
			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			!	+ Θετική	>>			?

Πίνακας 7.3 Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(iii): Ενίσχυση της Βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η στήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών, δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στα επιφανειακά και υπόγεια νερά. Αναμένεται όμως ότι η στήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την προστασία των υδατικών συστημάτων, την προστασία από κινδύνους πλημμυρών, ην ορθολογική διαχείριση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τον περιορισμό και την ορθολογικότερη χρήση των νερών τόσο από τη βιομηχανία αλλά ιδιαίτερα από τη γεωργία η οποία αποτελεί και τον κυριότερο καταναλωτή νερού στην χώρα, την εξοικονόμηση και την επαναχρησιμοποίηση του νερού. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιδράσεις σε επιφανειακά και υπόγεια νερά της χώρας. Οι μεγαλύτερες θετικές επιπτώσεις αναμένονται στους τομείς : εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση), ποιότητα επιφανειακών και υπογείων υδάτινων σωμάτων, προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων, συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας), Κατανάλωση υπόγειων υδάτων			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή χρηματοδοτούμενων δράσεων ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ. Αναμένεται ότι η στήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την μείωση των αέριων εκπομπών. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?

Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(iii): Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO₂, CH₄, N₂O, HFCs / PFCs - Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Αναμένεται ότι μέσω της ενίσχυσης του επιχειρηματικού και βιομηχανικού συστήματος για δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας, και την παροχή κινήτρων για δημιουργία νέων βιώσιμων, δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Θα δημιουργηθεί το ενδιαφέρον σε ΜΜΕ στην ανάπτυξη σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας στα κτήρια και της χρήσης των ΑΠΕ, που θα συμβάλει θετικά στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και στην αντιστροφή των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένονται όμως έμμεσες θετικές επιπτώσεις ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης καινοτόμων εφαρμογών οι οποίες εφαρμοζόμενες θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων. Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος φαίνεται να ασκεί άμεση θετική επίδραση στις περιβαλλοντικές και ενεργειακές υποδομές της χώρας με τη δημιουργία καινοτομικών δράσεων οι οποίες θα συμβάλουν στην αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών και περιβαλλοντικών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία. Δεν αναμένεται να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις για αλλαγή χρήσεων γης στην εδαφική επικράτεια της χώρας, ούτε απαλλοτριώσεις ή πιέσεις για εκτός ή εντός σχεδίου δόμηση αφού δεν αναμένεται αύξηση του πληθυσμού που θα διαμένει στην Περιφέρεια. Αντίθετα μάλιστα αναμένεται εξισορρόπηση των πολεοδομικών εντάσεων στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, τάσεις αποκέντρωσης του πληθυσμού με αποτέλεσμα τη βελτίωσης της ποιότητας ζωής, Τέλος μέσω της ενίσχυσης του επιχειρηματικού και βιομηχανικού συστήματος με την παροχή κινήτρων για δημιουργία νέων βιώσιμων, δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, θα δημιουργηθεί το ενδιαφέρον σε ΜΜΕ στην ανάπτυξη σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης, της ασφαλούς διάθεσης αστικών λυμάτων και περιβαλλοντικά ασφαλούς διάθεσης στερεών μη-επικίνδυνων και επικίνδυνων & τοξικών αποβλήτων			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?

)

Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 1(iii): Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Πρωώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρωώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρωώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - πρωώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	<u>Εναλλακτικό Σενάριο 1 - Ισχύοντα Μέτρα</u> Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας με εξαίρεση την αποτελεσματική διαχείριση αστικών και υπεραστικών εμπορευματικών μεταφορών (θετική επίπτωση) και την κυκλοφοριακή συμφόρηση (αρνητική επίπτωση, εξαιτίας της δημιουργίας νέων μονάδων και της προώθησης της επιχειρηματικότητας στο δευτερογενή τομέα παραγωγής)			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	- αρνητική		A

Πίνακας 7.3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 Ειδικός Στόχος 1(iii)

Προτεραιότητα 1 : Ανταγωνιστική Έξυπνη και Ψηφιακή Οικονομία							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 1(iii): Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Ο συγκεκριμένος ειδικός στόχος αναμένεται να έχει έμμεση θετική επίπτωση στην διαχείριση αποβλήτων με τη δημιουργία καινοτομικών δράσεων οι οποίες μπορεί να περιορίσουν τη συνολική παραγόμενη ποσότητα αποβλήτων από τους φορείς στους οποίους θα εφαρμοστούν οι συγκεκριμένες δράσεις. Όπως επίσης αντίστοιχα είναι δυνατόν να εφαρμοστούν καινοτομικές δράσεις οι οποίες να δημιουργήσουν συνθήκες ασφαλούς διάθεσης στερεών αποβλήτων, αστικών λυμάτων αλλά και επικίνδυνων τοξικών αποβλήτων που παράγονται από τους φορείς που πιθανόν να εφαρμοστούν τέτοιες δράσεις.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			- αρνητική		A		

Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(ι): Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(ι) επιδιώκεται αφενός η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και η συμβολή στην επίτευξη εθνικού υποχρεωτικού σωρευτικού στόχου εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση και αφετέρου η αύξηση του ποσοστού χρήσης ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας και η συνεισφορά έτσι στην επίτευξη του Στόχου της χώρας για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ για το 2030. Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : •Ολοκληρωμένη Ενεργειακή Αναβάθμιση κτηρίων που ανήκουν και χρησιμοποιούνται από τον Δημόσιο Τομέα. Η δράση αποσκοπεί στην προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης μέσω της εφαρμογής μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης στο υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα του Δημοσίου Τομέα της χώρας, με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοση, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). •Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης μέσω της εφαρμογής παρεμβάσεων ολοκληρωμένης ενεργειακής αναβάθμισης στο υφιστάμενο οικιστικό απόθεμα της χώρας, με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στις κατοικίες, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). •Ολοκληρωμένη ενεργειακή αναβάθμιση μεγάλης κλίμακας σχολικών κτηρίων και η μετατροπή τους σε κτήρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Καθώς περισσότερα από τα μισά σχολικά κτήρια στη Κύπρο έχουν ανεγερθεί πριν από την καθιέρωση απαιτήσεων ελάχιστης ενεργειακής απόδοσης, μέσω της δράσης αυτής επιδιώκεται η ανακαίνιση μεγάλου αριθμού σχολικών κτηρίων ώστε να καταστούν ενεργειακά αποδοτικά. Πρόσθετα επιδιώκεται η αντιμετώπιση χρόνιων και μακροχρόνιων προβλημάτων όπως η θέρμανση, ο κλιματισμός και ο φωτισμός στα σχολεία. Η δράση μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και των συνθηκών άνεσης των δημόσιων σχολικών κτηρίων στην Κύπρο, θα συμβάλει παράλληλα στην επίτευξη των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα. •Μέτρο προώθησης της εφαρμογής εργαλείου χρηματοοικονομικής τεχνικής για έργα ενεργειακής αναβάθμισης και χρήσης ΑΠΕ, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της αγοράς με βάση τα αποτελέσματα εκ των προτέρων αξιολόγησης που θα διενεργηθεί.		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Οι δράσεις δεν αναμένονται να έχουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα της περιοχής ούτε στην χλωρίδα, στην πανίδα, στα δάση και στο αστικό περιβάλλον αφού αποτελούν δράσεις που αναφέρονται κυρίως σε εγκαταστάσεις ενεργειακής αναβάθμισης στο κτιριακό απόθεμα της χώρας ή την εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας. Οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να εξαλειφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων. Θετική επίπτωση αναμένεται από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων ως αποτέλεσμα : α) της μείωσης της ζήτησης της ενέργειας (ηλεκτρική και ψύξη / θερμότητα) και της συνεπαγόμενης μείωσης της κατανάλωσης καυσίμων, και β) αύξηση της διείσδυσης των ηλιακών τεχνολογιών. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Ουδέτερη / Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
		Τα έργα του πακέτου αναμένεται ότι θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση, καθώς η υλοποίηση των έργων θα δημιουργήσει συνθήκες απασχόληση για μεγάλο αριθμό εργαζομένων και για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Θα τονωθεί παράλληλα και ο κατασκευαστικός κλάδος δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, πέρα από τη φάση κατασκευής των έργων, η λειτουργία τους και οι ανάγκες συντήρησης θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εξειδικευμένης εργασίας, βελτιώνοντας του δείκτες της απασχόλησης και της πρόσβασης στην εργασία. Επίσης, αναμένονται θετικές επιπτώσεις ως αποτέλεσμα της μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου και των αέριων ρύπων, αφού θα συμβάλει θετικά στον τομέα της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος (αποφυγή ρύπανσης υδάτων, εδάφους, ατμόσφαιρας). Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα συμβάλει επίσης θετικά στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συμβάλλοντας επίσης θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. Τα έργα του πακέτου αναμένεται να μειώσουν το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας, και συνεπώς θα συνεισφέρουν στην μείωση του μεγέθους του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!!	+ Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(i)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(i): Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Θετική επίπτωση ως αποτέλεσμα της εξοικονόμησης ενέργειας. Τα μέτρα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την σημαντική μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων, και θα περιοριστεί η έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους (μείωση έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους λόγω από την ρύπανση του περιβάλλοντος), βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, και της βελτίωσης της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής.			
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ					
024 Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ και υποστηρικτικά μέτρα					
025 Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα					
026 Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα					
	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Οι επιπτώσεις στο έδαφος αναμένεται να είναι μικρές έως ασήμαντες, αφού αποτελούν δράσεις που αναφέρονται κυρίως σε εγκαταστάσεις ενεργειακής αναβάθμισης στο κτιριακό απόθεμα της χώρας ή την εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας. Θετική επίπτωση αναμένεται από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων ως αποτέλεσμα : α) της μείωσης της ζήτησης της ενέργειας (ηλεκτρική και ψύξη / θερμότητα) και της συνεπαγόμενης μείωσης της κατανάλωσης καυσίμων, και β) αύξηση της διείσδυσης των ηλιακών τεχνολογιών.			

Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(i)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ															
Ειδικός Στόχος 2(ι): Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Κατά την κατασκευή και λειτουργία οι επιπτώσεις στα επιφανειακά και υπόγεια νερά αναμένεται να είναι μικρές έως ασήμαντες, αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό αναφέρονται κυρίως σε εργασίες ενεργειακής αναβάθμισης στο κτιριακό απόθεμα της χώρας ή στην εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας. Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αερίων ρύπων ως αποτέλεσμα : α) της μείωσης της ζήτησης της ενέργειας (ηλεκτρική και ψύξη / θερμότητα) και της συνεπαγόμενης μείωσης της κατανάλωσης καυσίμων, και β) αύξηση της διείσδυσης των ηλιακών τεχνολογιών, οι οποίες θα συμβάλλουν στην προστασία των εδαφών από την διάβρωση και τις πλημμύρες. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων, όπως αυτή εκτιμήθηκε στα εγκεκριμένα Ολοκληρωμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής της χώρας, η υλοποίηση των έργων του Σχεδίου δεν αναμένεται να επιβαρύνει περισσότερο την κατάστασή τους.															
	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td>A</td><td></td><td>?</td></tr></table>					Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>	A		?
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>	A		?												
	Π8. Αέρας •Μείωση των αερίων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Μεγάλης κλίμακας μείωση των αερίων ρύπων ως αποτέλεσμα των ενεργειακών τεχνολογιών του Σεναρίου αυτού μαζί με τα άλλα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας. Κατά την διάρκεια των κατασκευαστικών εργασιών των έργων υποδομής, θα προκληθούν άμεσες, μικρής έντασης, τοπικές, βραχυπρόθεσμες και προσωρινές και αναστρέψιμες με την λήψη κατάλληλων μέτρων επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας. Η φέρουσα ικανότητα της ατμόσφαιρας δεν θα επηρεαστεί από την υλοποίηση του σχεδίου (κατασκευή και λειτουργία).															
<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>						Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!!	+ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?												

Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(i)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ															
Ειδικός Στόχος 2(i): Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	Π9. Κλιματικές Αλλαγές •Μείωση του συνόλου των αερίων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), •Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs •Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Θετική επίπτωση, από τον περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου από την διείσδυση των ΑΠΕ και των αντλιών θερμότητας στον κτιριακό τομέα. Το αποτύπωμα CO2 eq όλων των μέτρων είναι θετικό αφού οι επιτυγχάνεται σημαντική μείωση της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και αντικατάστασή τους με παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Επιπρόσθετα το πακέτο των μέτρων θα συμβάλει στον εξορθολογισμό του ποσοστού συμμετοχής του τομέα της «ψύξης / θέρμανσης» στο σύνολο των εκπεμπόμενων αερίων του θερμοκηπίου.															
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυνοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>++ Θετική μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?			
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?												
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένεται μικρή τοπικής κλίμακας αύξηση του περιβαλλοντικού θορύβου η οποία μπορεί να εξαλειφθεί με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων.															
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυνοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Ουδέτερη	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	0 Ουδέτερη	>>			?												
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) •Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, •Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Αναμένεται να επηρεαστεί θετικά η αξία της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων, καθώς τα μέτρα του πακέτου αυτού περιλαμβάνουν την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων μαζί με την εγκατάσταση τεχνολογιών ΑΠΕ για την ψύξη / θέρμανση. Επίσης δεν αναμένεται ουσιαστική διαφοροποίηση της κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις.															
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυνοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												

)

Πίνακας 7.4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(i)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(i): Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπιών	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού δεν αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο τοπίο, ή στο ανάγλυφο αφού τα μέτρα αφορούν επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης και την εγκατάσταση τεχνολογιών ΑΠΕ στα κτίρια, τα οποία κυρίως ευρίσκονται μέσα στον αστικό ιστό. Στην αξιολόγηση των επιπτώσεων ελήφθησαν υπόψη οι πρόνοιες της Πολεοδομίας για την τοποθέτηση των ΦΒ κυψελών ώστε να μην αλλοιώνουν την αισθητική του περιβάλλοντος.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο / + Ουδέτερη		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού δεν αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αφού τα μέτρα αφορούν παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης του κτιριακού αποθέματος την εγκατάσταση τεχνολογιών ΑΠΕ στα κτίρια. Επιπτώσεις μπορεί να υπάρξουν όταν οι εγκαταστάσεις ΑΠΕ αφορούν κτίρια που γειτνιάζουν με μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ή γίνονται στα ίδια τα μνημεία. Με την λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων οι όποιες επιπτώσεις θα είναι μικρές. Η μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων θα έχουν θετικές επιπτώσεις στην διατήρηση ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο / + Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	<u>Εναλλακτικό Σενάριο 1 - Ισχύοντα Μέτρα</u> Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο / + Ουδέτερη		

Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii)

1Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																													
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ																										
Ειδικός Στόχος 2(ii): Προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας Με βάση το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 η εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ είναι 23% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση, ως εκ τούτου θα πρέπει να υλοποιηθούν σημαντικές δράσεις στον τομέα των ΑΠΕ για τα επόμενα χρόνια. Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : Δημιουργία Φωτοβολταϊκών Πάρκων Σχέδια Στήριξης για προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 029 Ανανεώσιμη πηγή ενέργειας: ηλιακή		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό απαιτούν την κατάληψη γης. Η υλοποίηση των έργων ενδέχεται να επηρεάσει τις περιοχές Natura, λόγω εγγύτητας, όπως επίσης και τα ως επακόλουθο έργα ανάπτυξης του ηλεκτρικού δικτύου Οι αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών, εκτός από τις περιπτώσεις εγγύτητας με προστατευόμενες περιοχές όπου οι επιπτώσεις δυνητικά θα επηρεάσουν και περιοχές εκτός των ορίων ανάπτυξης. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να εξαλειφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων. Στην αξιολόγηση των επιπτώσεων που ακολουθεί έχει ληφθεί υπόψιν ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία δεν επιτρέπεται η υλοποίηση τέτοιου χαρακτήρα έργων σε προστατευόμενες περιοχές ή περιοχές με υψηλή περιβαλλοντική αξία. Θετική επίπτωση αναμένεται από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αερίων ρύπων. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>- Αρνητική</td><td>>></td><td>A</td><td></td><td>?</td></tr></table> Τα έργα του πακέτου αναμένεται ότι θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση, καθώς η υλοποίηση των έργων θα δημιουργήσει συνθήκες απασχόληση για μεγάλο αριθμό εργαζομένων και για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Θα τονωθεί παράλληλα και ο κλάδος της παραγωγής και διανομής ενέργειας δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, πέρα από τη φάση κατασκευής των έργων, η λειτουργία τους και οι ανάγκες συντήρησης θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εξειδικευμένης εργασίας, βελτιώνοντας του δείκτες της απασχόλησης και της πρόσβασης στην εργασία. Επίσης, η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετική επίπτωση ως αποτέλεσμα μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου και των αερίων ρύπων, αφού θα συμβάλει θετικά στον τομέα της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος (αποφυγή ρύπανσης υδάτων, εδάφους, ατμόσφαιρας). Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων (π.χ. επέκταση του ηλεκτρικού δικτύου) και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Η διείσδυση των ΑΠΕ θα συμβάλει θετικά στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συμβάλλοντας επίσης θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. Τα έργα του πακέτου αναμένεται να μειώσουν το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας, και συνεπώς θα συνεισφέρουν στην μείωση του μεγέθους του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	- Αρνητική	>>	A		?	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																								
!!	- Αρνητική	>>	A		?																								
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																								
!	+ Θετική	>>			?																								

Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον														
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ											
Ειδικός Στόχος 2(ii): Προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας		Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Θετική επίπτωση ως αποτέλεσμα της μεγάλης διείσδυσης των ΑΠΕ για τη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, και της διακοπής της λειτουργίας των ρυπογόνων ηλεκτροπαραγωγών μονάδων της ΑΗΚ. Τα μέτρα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την σημαντική μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων, αφού θα περιοριστεί η έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους (μείωση έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους λόγω από την ρύπανση του περιβάλλοντος), βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, και της βελτίωσης της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος. Το μέτρο θα συμβάλει θετικά στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συμβάλλοντας επίσης θετικά στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής.											
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							
!	+ Θετική	>>			?									
		Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Κατά την κατασκευή και λειτουργία θα υπάρξουν επιπτώσεις στο έδαφος αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό απαιτούν την κατάληψη γης. Οι αρνητικές επιπτώσεις θα είναι τοπικού χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Αρνητικές επιπτώσεις από την μείωση της συνολικής έκτασης της καλλιεργούμενης γης λόγω εγκατάστασης των υποδομών ΑΠΕ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι σήμερα τα έργα ΑΠΕ δύναται να χωροθετούνται σε γεωργική/ κτηνοτροφική γη, η συνολικά απαιτούμενη γεωργική γη για την εγκατάσταση των έργων ΑΠΕ (εάν όλα τα έργα ΑΠΕ του Σεναρίου 1 υλοποιηθούν σε γεωργική γη αποκλειστικά) αντιστοιχεί στο 0.5% της γεωργικής γης της χώρας. Λόγω του μικρού ποσοστού κατάληψης οι επιπτώσεις αυτές θα είναι μικρές. Επιπτώσεις στο έδαφος δυνητικά θα έχουν και τα συνοδευτικά έργα ανάπτυξης του ηλεκτρικού δικτύου. Οι αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Αναμένονται θετικές έμμεσες επιπτώσεις από την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, οι οποίες θα συμβάλλουν στην προστασία των εδαφών από την διάβρωση. Το πακέτο μέτρων θα επηρεάσει σε μικρό βαθμό την έκταση της καλλιεργούμενης γης. Θετική επίπτωση από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συνεισφέροντας στην απάβλυνση της έντασης των φαινομένων ερημοποίησης.											
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>- Αρνητική</td><td>>></td><td>A</td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	- Αρνητική	>>	A		?
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							
!	- Αρνητική	>>	A		?									

Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(ii): Προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, Βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση των παρεμβάσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει επιπτώσεις στα υπόγεια και επιφανειακά αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό απαιτούν την κατάληψη γης. Η υλοποίηση των έργων ενδέχεται να επηρεάσει τις περιοχές Natura, λόγω εγγύτητας, όπως επίσης και τα ως επακόλουθο έργα ανάπτυξης του ηλεκτρικού δικτύου Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 αναμένεται ότι θα μειωθεί η δυναμικότητα των θερμικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (από 1,630 MW το 2021 σε 1,498 MW το 2030) που θα συμβάλλει στην μείωση των επιπτώσεων από την απόρριψη του νερού ψύξης στον θαλάσσιο αποδέκτη. Οι άμεσες αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στις θέσεις όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών, ενδέχεται όμως να επηρεαστούν και περιοχές εκτός των ορίων ανάπτυξης. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να εξαλειφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων. Στην αξιολόγηση των επιπτώσεων που ακολουθεί έχει ληφθεί υπόψιν ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία σε ότι αφορά τις ζώνες προστασίας των επιφανειακών και υπόγειων νερών (διατρήσεων). Αναμένονται θετικές έμμεσες επιπτώσεις από την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, οι οποίες θα συμβάλλουν στην προστασία των εδαφών από την διάβρωση και τις πλημμύρες. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων, όπως αυτή εκτιμήθηκε σ τα εγκεκριμένα Ολοκληρωμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής της χώρας, η υλοποίηση των έργων του Σχεδίου δεν αναμένεται να επιβαρύνει περισσότερο την κατάστασή τους.			
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Μεγάλης κλίμακας μείωση των αερίων ρύπων ως αποτέλεσμα των ενεργειακών τεχνολογιών του συγκεκριμένου ειδικού στόχου. Κατά την διάρκεια των κατασκευαστικών εργασιών των έργων υποδομής, θα προκληθούν άμεσες, μικρής έντασης, τοπικές, βραχυπρόθεσμες και προσωρινές και αναστρέψιμες με την λήψη κατάλληλων μέτρων επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας. Η φέρουσα ικανότητα της ατμόσφαιρας δεν θα επηρεαστεί από την υλοποίηση του σχεδίου (κατασκευή και λειτουργία).			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	- Αρνητική	>>	A
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>	?

Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(ii): Προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs - Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Θετική επίπτωση, από τον περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου από την μεγάλη διείσδυση των ΦΒ μονάδων. Το αποτύπωμα CO2 eq όλων των μέτρων είναι θετικό αφού αναμένεται μεγάλη μείωση των συνολικών εκπομπών του CO2 eq. Επιπρόσθετα το πακέτο των μέτρων θα συμβάλει στον εξορθολογισμό του ποσοστού συμμετοχής του τομέα της «ηλεκτροπαραγωγής» στο σύνολο των εκπεμπόμενων αερίων του θερμοκηπίου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	
	Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένεται μικρή τοπικής κλίμακας αύξηση του περιβαλλοντικού θορύβου κατά τις κατασκευαστικές εργασίες οι οποίες μπορούν να εξαιρεθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων, καθώς το ποσοστό της κάλυψης του εδάφους από τα έργα του Σχεδίου είναι πολύ μικρό με πολύ μικρές γενικά επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία κατά τη φάση κατασκευής, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των έργων θα είναι έργα ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Στις περιπτώσεις βέβαια που θα γίνουν απαλλοτριώσεις θα ληφθούν όλα τα μέτρα για την αποζημίωση των δικαιούχων. Επίσης δεν αναμένεται ουσιαστική διαφοροποίηση της κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις. Μικρές τοπικής κλίμακας αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται στις περιοχές πλησίον των έργων υλοποίησης, οι οποίες όμως δύναται να μετριαστούν με τη λήψη επανορθωτικών μέτρων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	

)

Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(ii): Προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Πρώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπιών	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο, ή στο ανάγλυφο από την κατάληψη εδάφους. Αρνητικές επιπτώσεις είναι πιθανό να προκληθούν σε τοπικό επίπεδο σε περίπτωση που τα προτεινόμενα έργα υλοποιηθούν σε περιοχές εξαιρετικής φυσικής καλλονής, που προστατεύονται για τα χαρακτηριστικά του τοπίου τους (π.χ. γεωμορφώματα) (ειδική μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί κατά τη διάρκεια της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων).			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			- Αρνητική		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αφού γενικά δεν αναμένεται η χωροθέτηση των έργων κοντά από περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, εκτός λίγων περιπτώσεων, οπότε και οι αναμενόμενες επιπτώσεις τόσο κατά την κατασκευή όσο και τη λειτουργία αναμένονται ασήμαντες ή ελαφρά αρνητικές. Με την λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων οι όποιες επιπτώσεις θα είναι ασήμαντες. Η μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων θα έχουν θετικές επιπτώσεις στην διατήρηση ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - πρώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	<u>Εναλλακτικό Σενάριο 1 - Ισχύοντα Μέτρα</u> Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		

Πίνακας 7.5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(ii): Προαγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στη ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων. Οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να εξαλειφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	?
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη		?

Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ν)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(ν): Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2(ν), θα υλοποιηθούν δράσεις στον τομέα της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και των υγρών αποβλήτων. Οι δράσεις αυτές θα συμβάλουν στην μείωση του σοβαρού προβλήματος έλλειψης νερού που αντιμετωπίζει η Κύπρος λόγω της λειψυδρίας και της ξηρασίας, το οποίο επιδεινώνεται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : - Κατασκευή αποχετευτικών δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων. - Δημιουργία υποδομών για βελτίωση του δικτύου μεταφοράς νερού για ύδρευση (αγωγοί μεταφοράς νερού και διυλιστήρια). - Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών ή/και κατασκευή νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο. - Δημιουργία υποδομών για επεξεργασία αστικών λυμάτων και χρήσης/μεταφοράς ανακυκλωμένου νερού. - Εγκατάσταση έξυπνων μετρητών για ποσοτικό και ποιοτικό έλεγχο των υδάτων και δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για καταχώριση και παρακολούθηση των δεδομένων για άμεση λήψη αποφάσεων.		Π1. Βιοποικιλότητα - Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, - Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) - Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, - Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών - Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων - Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, - Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός - Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, - Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), - Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή - Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, - Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές - Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα και χλωρίδα και πανίδα, με τις θετικές επιπτώσεις να εστιάζονται: - στις προστατευόμενες περιοχές, - στην διαχείριση προστατευόμενων περιοχών (Σχέδια και Φορείς Διαχείρισης), - στην διατήρηση της συνέχειας και περιορισμού της κατάτμησης των οικοσυστημάτων, - στους βιοτόπους πανίδας και χλωρίδας, - στα δασικά οικοσυστήματα, Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει μικρές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό απαιτούν την κατάληψη γης. Η υλοποίηση των έργων ενδέχεται να επηρεάσει τις περιοχές Natura, λόγω εγγύτητας. Οι αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών, εκτός από τις περιπτώσεις εγγύτητας με προστατευόμενες περιοχές όπου οι επιπτώσεις δυνητικά θα επηρεάσουν και περιοχές εκτός των ορίων ανάπτυξης. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να εξαιρεφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων. Στην αξιολόγηση των επιπτώσεων που ακολουθεί έχει ληφθεί υπόψιν ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία δεν επιτρέπεται η υλοποίηση τέτοιου χαρακτήρα έργων σε προστατευόμενες περιοχές ή περιοχές με υψηλή περιβαλλοντική αξία. <table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td>A</td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>	A		?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!!	+ Θετική	>>	A		?												
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 039 Παροχή νερού το οποίο προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού) 040 Διαχείριση υδάτων και διατήρηση υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση λεκάνης απορροής ποταμού, ειδικά μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επαναχρησιμοποίηση, μείωση των διαρροών) 041 Συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων		Τα έργα του πακέτου αναμένεται ότι θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση, καθώς η υλοποίηση των έργων θα δημιουργήσει συνθήκες απασχόληση για μεγάλο αριθμό εργαζομένων και για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Θα τονωθεί παράλληλα και ο κατασκευαστικός κλάδος και οι εξειδικευμένοι κλάδοι διαχείρισης υδάτων και υγρών αποβλήτων, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, πέρα από τη φάση κατασκευής των έργων, η λειτουργία τους και οι ανάγκες συντήρησης θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εξειδικευμένης εργασίας, βελτιώνοντας του δείκτες της απασχόλησης και της πρόσβασης στην εργασία. Επίσης, η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετική επίπτωση ως αποτέλεσμα των ειδικών μέτρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την επαναχρησιμοποίηση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων, και την περιβαλλοντικά βιώσιμη διαχείριση των υγρών αποβλήτων, αφού θα συμβάλει θετικά στον τομέα της προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος (αποφυγή ρύπανσης υδάτων, εδάφους). Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων (π.χ. κατασκευή αποχετευτικών δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων, δημιουργία υποδομών για βελτίωση του δικτύου μεταφοράς νερού για ύδρευση (αγωγοί μεταφοράς νερού και διυλιστήρια), Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών ή/και κατασκευή νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο, δημιουργία υποδομών για επεξεργασία αστικών λυμάτων και χρήσης/μεταφοράς ανακυκλωμένου νερού) και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. Τα έργα του πακέτου αναμένεται να μειώσουν το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας, και συνεπώς θα συνεισφέρουν στην μείωση του μεγέθους του φαινομένου της υδατικής φτώχειας. <table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ν)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(ν): Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων		Π5. Ανθρώπινη Υγεία - Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), - Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Θετική επίπτωση ως αποτέλεσμα: α) της αντιμετώπισης του σοβαρού προβλήματος έλλειψης νερού που αντιμετωπίζει η Κύπρος λόγω της λειψυδρίας και της ξηρασίας, το οποίο επιδεινώνεται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, β) της ορθολογικής διαχείρισης των υγρών αποβλήτων με την κατασκευή των αναγκαίων υποδομών (αποχετευτικά δίκτυα συλλογής λυμάτων, αγωγοί μεταφοράς λυμάτων και σταθμοί επεξεργασίας λυμάτων)														
			που θα έχει ως αποτέλεσμα να περιοριστεί η έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους (μείωση έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους λόγω από την ρύπανση του περιβάλλοντος), βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, και της βελτίωσης της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!!	+ Θετική	>>			?												
		Π6. Έδαφος - Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, - Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, - Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, - Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), - Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην αντιμετώπιση της διάβρωσης των εδαφών και της ερημοποίησης. Θετική συνεισφορά θα έχει και : α) στην καλλιεργούμενη γη β) στην προώθηση των βιολογικών καλλιεργειών γ) στην αντιμετώπιση της ρύπανσης του εδάφους (αστικής, βιομηχανικής και αγροτικής προέλευσης) Κατά την κατασκευή και λειτουργία θα υπάρξουν επιπτώσεις στο έδαφος αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό απαιτούν την κατάληψη γης. Οι αρνητικές επιπτώσεις θα είναι τοπικού χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Αρνητικές επιπτώσεις από την μείωση της συνολικής έκτασης της καλλιεργούμενης γης λόγω εγκατάστασης των υποδομών. Λόγω του μικρού ποσοστού κατάληψης οι επιπτώσεις αυτές θα είναι μικρές και τοπικού χαρακτήρα. Επιπτώσεις στο έδαφος δυνητικά θα έχουν και τα συνοδευτικά έργα ανάπτυξης του δικτύου των αγωγών μεταφοράς νερού και υγρών αποβλήτων. Οι αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στα τεμάχια όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Αναμένονται θετικές έμμεσες επιπτώσεις από την προστασία των εδαφών από την ρύπανση και την διάβρωση. Το πακέτο μέτρων θα επηρεάσει σε μικρό βαθμό την έκταση της καλλιεργούμενης γης. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ν)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ															
Ειδικός Στόχος 2(ν): Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις στους υδάτινους αποδέκτες και στην διαχείριση των υδάτινων πόρων: 1. θα συμβάλει στην βελτίωση της ποιότητας των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και στην προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων (Κατασκευή αποχετευτικών δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων) 2. θα συμβάλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των κινδύνων από τις πλημμύρες 3. η δημιουργία υποδομών για βελτίωση του δικτύου μεταφοράς νερού για ύδρευση (αγωγοί μεταφοράς νερού και διυλιστήρια) και η βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών ή/και κατασκευή νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο θα έχει σημαντική θετική επίπτωση στην μείωση της κατανάλωσης των επιφανειακών και της υπεράντλησης των υπόγειων υδάτων και στην εξοικονόμηση και επαναχρησιμοποίηση των διαθέσιμων πόρων, 4. θα συμβάλει στην ορθολογική και βιώσιμη τομεακή ζήτηση νερού από τη γεωργία, τη βιομηχανία, την οικιακή χρήση Η υλοποίηση των παρεμβάσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει επιπτώσεις στα υπόγεια και επιφανειακά αφού τα νέα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στο σενάριο αυτό απαιτούν την κατάληψη γης. Οι άμεσες αρνητικές επιπτώσεις θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και αναφέρονται στις θέσεις όπου θα γίνει η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών, ενδέχεται όμως να επηρεαστούν και περιοχές εκτός των ορίων ανάπτυξης. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να εξαιρεθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων. Στην αξιολόγηση των επιπτώσεων που ακολουθεί έχει ληφθεί υπόψιν ότι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία σε ότι αφορά τις ζώνες προστασίας των επιφανειακών και υπόγειων νερών (διατρήσεων). Αναμένονται θετικές έμμεσες επιπτώσεις από την εφαρμογή των ειδικών μέτρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τα οποία θα συμβάλλουν στην προστασία των εδαφών από την διάβρωση και τις πλημμύρες. Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων, όπως αυτή εκτιμήθηκε σ τα εγκεκριμένα Ολοκληρωμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής της χώρας, η υλοποίηση των έργων του Σχεδίου δεν αναμένεται να επιβαρύνει περισσότερο την κατάστασή τους.															
	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>++ Θετική Μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>					Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	++ Θετική Μεγάλης κλίμακας	>>			?
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!!	++ Θετική Μεγάλης κλίμακας	>>			?												
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας. Κατά την διάρκεια των κατασκευαστικών εργασιών των έργων υποδομής, θα προκληθούν άμεσες, μικρής έντασης, τοπικές, βραχυπρόθεσμες και προσωρινές και αναστρέψιμες με την λήψη κατάλληλων μέτρων επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας. Η φέρουσα ικανότητα της ατμόσφαιρας δεν θα επηρεαστεί από την υλοποίηση του σχεδίου (κατασκευή και λειτουργία).															
	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>					Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	0 Ουδέτερη	>>			?
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!!	0 Ουδέτερη	>>			?												

Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ν)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον						
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ				
Ειδικός Στόχος 2(ν): Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων	Π9. Κλιματικές Αλλαγές •Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), •Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs •Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή.				
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένεται μικρή τοπικής κλίμακας αύξηση του περιβαλλοντικού θορύβου κατά τις κατασκευαστικές εργασίες οι οποίες μπορούν να εξαλειφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων.				
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) •Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, •Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων, καθώς το ποσοστό της κάλυψης του εδάφους από τα έργα του Σχεδίου είναι πολύ μικρό με πολύ μικρές γενικά επιπτώσεις στα υλικά περιουσιακά στοιχεία κατά τη φάση κατασκευής. Στις περιπτώσεις βέβαια που θα γίνουν απαλλοτριώσεις θα ληφθούν όλα τα μέτρα για την αποζημίωση των δικαιούχων. Επίσης δεν αναμένεται ουσιαστική διαφοροποίηση της κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις. Μικρές τοπικής κλίμακας αρνητικές επιπτώσεις αναμένονται στις περιοχές πλησίον των έργων υλοποίησης, οι οποίες όμως δύναται να μετριαστούν με τη λήψη επανορθωτικών μέτρων.				

)

Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ν)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(ν): Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία υποδομών •Πρώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται ότι θα συνεισφέρει θετικά στο τοπίο αφού η διαθεσιμότητα των αναγκαίων υδάτινων πόρων συνεισφέρει στην αποτελεσματική προστασία και διαχείριση αξιόλογων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), και στην αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων, Αρνητικές επιπτώσεις κατά τις κατασκευαστικές εργασίες των παρεμβάσεων είναι πιθανό να προκληθούν σε τοπικό επίπεδο σε περίπτωση που τα προτεινόμενα έργα υλοποιηθούν σε περιοχές εξαιρετικής φυσικής καλλονής, που προστατεύονται για τα χαρακτηριστικά του τοπίου τους (π.χ. γεωμορφώματα) (ειδική μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί κατά τη διάρκεια της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των έργων).			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αφού γενικά δεν αναμένεται η χωροθέτηση των έργων κοντά από περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, εκτός λίγων περιπτώσεων, οπότε και οι αναμενόμενες επιπτώσεις τόσο κατά την κατασκευή όσο και τη λειτουργία αναμένονται ασήμαντες ή ελαφρά αρνητικές. Με την λήψη των κατάλληλων μέτρων προστασίας σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων οι όποιες επιπτώσεις θα είναι ασήμαντες. Η μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αερίων ρύπων θα έχουν θετικές επιπτώσεις στην διατήρηση ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρώθηση MMM / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων MMM - πρώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη	>>	?

Πίνακας 7.6: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(ν)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 2(ν): Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων •Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, •Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, •Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, •Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει μεγάλες θετικές επιπτώσεις στην ορθολογική διαχείριση των υγρών αποβλήτων. Οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις από την παραγωγή αποβλήτων κατά την φάση της κατασκευής και λειτουργίας (λάσπη σταθμών επεξεργασίας λυμάτων) θα έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα και μπορούν να εξαλειφθούν με τη λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	+ Θετική	>>			?
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο •Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, •Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, •Αλλαγές χρήσεων γης, •Εκτός σχεδίου δόμηση •Εντός σχεδίου δόμηση •Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>			?

Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(νι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(νι): Προώθηση της Μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει έμμεσες θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα και στην βιοποικιλότητα και χλωρίδα και πανίδα. Ο ειδικός στόχος περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες θα συμβάλουν στους στόχους για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, όπως ορίζονται στην Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-2021 και την αναθεωρημένη στρατηγική η οποία ετοιμάζεται. Ο στόχος που έχει τεθεί, ώστε μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται θα συμβάλει στην μείωση των πιέσεων στα οικοσυστήματα, και στην βιοποικιλότητα από την λειτουργία των χώρων υγειονομικής ταφής <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνورياκή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td>A</td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>	A		?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!!	+ Θετική	>>	A		?												
Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(νι), θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στους στόχους για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, όπως ορίζονται στην Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-2021 και την αναθεωρημένη στρατηγική η οποία ετοιμάζεται. Οι δράσεις κάτω από τον εν λόγω ειδικό στόχο θα συμβάλουν στην επίτευξη του εθνικού στόχου, μέχρι το 2025 να υπάρχει χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων και μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται.																	
Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν :		Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου	Οι δημογραφικές παράμετροι στην περιοχή μελέτης δεν αναμένεται να επηρεαστούν από την υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου. Ειδικότερα, δεν διακρίνεται πιθανότητα επίδρασής του στους ρυθμούς γεννήσεων ή θανάτων, στο προσδόκιμο ζωής, καθώς και σε παράγοντες που επηρεάζουν τη μετακίνηση πληθυσμών. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνورياκή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Ουδέτερη	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνورياκή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	0 Ουδέτερη	>>			?												
Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)																	
Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης																	
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ																	
042 Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, ανακύκλωσης																	
046 Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης																	

Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(νι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(νι): Προώθηση της Μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην υγείας, καθώς θα απαμβλυνθούν όλες οι πιέσεις στη δημόσια υγεία του παρελθόντος ως αποτέλεσμα της ελλειμματικής διαχείρισης των αποβλήτων που θα έχει ως αποτέλεσμα να περιοριστεί η έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, και της βελτίωσης της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος.														
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>			?		
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!!	+ Θετική	>>			?											
	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους. Ο στρατηγικός στόχος του δραστικού περιορισμού της ταφής μόνο του 10% των συνολικών παραγομένων αστικών αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής θα συμβάλει στην μείωση των πιέσεων από την υπέρμετρη επιβάρυνση των εδαφών. Η αξιοποίηση των οργανικών αποβλήτων από την χωριστή συλλογή για παραγωγή εδαφοβελτιωτικών, θα βελτιώσει την ποιότητα των γεωργικών εκτάσεων και θα οδηγήσει σε μείωση της χρήσης χημικών λιπασμάτων.														
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>			?		
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!!	+ Θετική	>>			?											

Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(νι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(νι): Προώθηση της Μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην μείωση της ρύπανσης των υδάτινων σωμάτων (επιφανειακά και υπόγεια). Ο στρατηγικός στόχος του δραστικού περιορισμού της ταφής μόνο του 10% των συνολικών παραγομένων αστικών αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής θα συμβάλει στην μείωση των πιέσεων από την υπέρμετρη επιβάρυνση των επιφανειακών και υπόγειων νερών από τις απορροές και στραγγίσματα των χώρων υγειονομικής ταφής. Επίσης, η αξιοποίηση των οργανικών αποβλήτων από την χωριστή συλλογή για παραγωγή εδαφοβελτιωτικών, θα οδηγήσει σε μείωση της χρήσης χημικών λιπασμάτων με θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα των επιφανειακών και υπόγειων νερών.			
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει έμμεσες θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας ως αποτέλεσμα της μείωσης του αριθμού και του μεγέθους των χώρων υγειονομικής ταφής των αποβλήτων : • Περιορισμός των εκπομπών αέριων ρύπων (π.χ. διοξίνες, αιωρούμενα σωματίδια βαρέων μετάλλων κ.ά.) από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές σε χώρους ταφής αποβλήτων. • Εκπομπές αποσύνθεσης σε χώρους ταφής αποβλήτων			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	

Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(νι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(νι): Προώθηση της Μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Π9. Κλιματικές Αλλαγές •Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), •Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs •Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει συμβολή στον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, πέραν της αποφυγής πυρκαγιών και διαφυγών βιοαερίου στην ατμόσφαιρα από τους χώρους ταφής των αποβλήτων, έμμεση θετική επίπτωση σχετίζεται με τις δράσεις βιώσιμης διαχείρισης των απορριμμάτων (ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση κ.ά.). Αυτές συνεπάγονται μια αξιοσημείωτη συμβολή στη βιώσιμη χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων, επαναξιοποιώντας κατά μία έννοια την ενέργεια (και συνακόλουθα την εκπομπή CO2) που επενδύθηκε κατά την αρχική παραγωγή των προϊόντων που κατέληξαν στα απορρίμματα			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	?
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) •Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, •Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου αναμένεται να επηρεαστεί σε ένα βαθμό θετικά την αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας, ως αποτέλεσμα του μικρότερου αριθμού χώρων υγειονομικής ταφής και της αποκατάστασης όσων θα περιέλθουν σε ανενεργή κατάσταση.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?

)

Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(νι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(νι): Προώθηση της Μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται ότι θα συνεισφέρει θετικά στο τοπίο : • Ο περιορισμός της ανεξέλεγκτης διάθεση απορριμμάτων στην ύπαιθρο ως αποτέλεσμα της υλοποίησης των παρεμβάσεων του συγκεκριμένου στόχου αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στο τοπίο, • Εξίσου θετικές επιπτώσεις αναμένονται ως αποτέλεσμα της αποκατάστασης των ανενεργών χώρων ταφής: αν και η αποκατάσταση των ανενεργών χώρων ταφής δεν συμπεριλαμβάνονται στις παρεμβάσεις του στόχου αυτού, αναμένεται ότι θα δρομολογηθεί στα πλαίσια του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης των Αποβλήτων, • Ο περιορισμός των χώρων ταφής θα έχει ως έμμεσο αποτέλεσμα και τον περιορισμό των πυρκαγιών σε αυτούς, με θετικές επιπτώσεις στο τοπίο			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αφού γενικά δεν περιλαμβάνει την κατασκευή οποιονδήποτε νέων έργων η χωροθέτηση των οποίων θα μπορούσε δυνητικά να επηρεάσει περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	?

Πίνακας 7.7: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(νι)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																						
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ																				
Ειδικός Στόχος 2(νι): Προώθηση της Μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων •Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, •Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, •Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, •Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει μεγάλες θετικές επιπτώσεις στην ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων αφού στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(νι), θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στους στόχους για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, όπως ορίζονται στην Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-2021 και την αναθεωρημένη στρατηγική η οποία ετοιμάζεται. Οι δράσεις κάτω από τον εν λόγω ειδικό στόχο θα συμβάλουν στην επίτευξη του εθνικού στόχου, μέχρι το 2025 να υπάρχει χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων και μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται.																				
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>++ Θετική μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?								
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																	
!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?																	
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο •Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, •Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, •Αλλαγές χρήσεων γης, •Εκτός σχεδίου δόμηση •Εντός σχεδίου δόμηση •Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων •Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης ως αποτέλεσμα των μικρότερων πιέσεων στις χρήσεις γης από τον περιορισμό των αναγκών για χωροθέτηση νέων χώρων ταφής απορριμμάτων.																				
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							!	+ Θετική	>>			?		
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																	
!	+ Θετική	>>			?																	

Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(vii): Ενίσχυση της Βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης Στα πλαίσια του εν λόγω Ειδικού Στόχου, θα ενταχθούν δράσεις που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση της Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα (Convention on Biological Diversity) καθώς και από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (EU Biodiversity Strategy) με γενικότερο στόχο την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, την ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου, καθώς και την ενίσχυση της συμμετοχικής διαδικασίας σε όλους τους τομείς. Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : • Διαχείριση και προστασία των περιοχών NATURA 2000. • Δημιουργία και Αποκατάσταση Εθνικών Πάρκων / οικοτόπων ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 049 Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των τόπων του δικτύου Natura 2000 050 Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, πράσινες υποδομές		Π1. Βιοποικιλότητα • Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, • Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) • Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει έμμεσες θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα και στην βιοποικιλότητα και χλωρίδα και πανίδα. Ο ειδικός στόχος περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες θα συμβάλουν στην ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, την ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου, καθώς και την ενίσχυση της συμμετοχικής διαδικασίας σε όλους τους τομείς. Άμεσα θετικές επιπτώσεις αναμένονται : στην έκταση των προστατευόμενων περιοχών, στη κατάσταση / διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών (Σχέδια και Φορείς Διαχείρισης), στην συνέχεια των οικοσυστημάτων αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα της κατάτμηση οικοσυστημάτων, τον αριθμός των βιοτόπων πανίδας και χλωρίδας, την έκταση των δασικών οικοσυστημάτων, την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στα οικοσυστήματα από τον κίνδυνο των πυρκαγιών, στην αύξηση της επιφάνειας του αστικού πρασίνου μεταξύ άλλων														
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!!</td><td>++ Θετική μεγάλης κλίμακας</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?
		Πιθανότητα				Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							
!!	++ Θετική μεγάλης κλίμακας	>>			?												
Π2. Χλωρίδα • Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών • Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, • Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών • Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων • Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, • Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου																	
Π3. Πανίδα • Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), • Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)		Οι δημογραφικές παράμετροι στην περιοχή μελέτης δεν αναμένεται να επηρεαστούν από την υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου. Η προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας και η υποστήριξη των πράσινων υποδομών θα έχουν έμμεσες θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό με την δημιουργία ενός πιο βιώσιμου περιβάλλοντος διαβίωσης.															
Π4. Πληθυσμός • Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, • Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), • Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή • Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, • Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές • Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης																	
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Ουδέτερη	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	0 Ουδέτερη	>>			?												

Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(vii): Ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην υγείας, καθώς θα απαμβλυνθούν όλες οι πιέσεις στη δημόσια υγεία του παρελθόντος ως αποτέλεσμα της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών πράσινων υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, και της βελτίωσης της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος.			
	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της ερημοποίησης και της διάβρωσης των εδαφών.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	

Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(vii): Ενίσχυση της Βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην μείωση της ρύπανσης των υδάτινων σωμάτων (επιφανειακά θαλάσσια και υπόγεια), στην προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων, την μείωση των κινδύνων από τις πλημμύρες.			
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις στην ποιότητα του αέρα.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	
					Αβεβαιότητα
					?
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	0 Ουδέτερη	>>	
					Αβεβαιότητα
					?

Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(vii): Ενίσχυση της Βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs - Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	
	Π10. Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον ως αποτέλεσμα κυρίως των πράσινων υποδομών και την αύξηση του πράσινου το οποίο λειτουργώντας ως ηχοπέτασμα συνεισφέρει στον περιορισμό του θορύβου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου αναμένεται να επηρεαστεί σε ένα βαθμό θετικά την αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας, ως αποτέλεσμα των δράσεων δημιουργίας πράσινων υποδομών και αύξησης του πράσινου και της βελτίωσης της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	

)

Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(vii): Ενίσχυση της Βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία υποδομών •Πρωώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται ότι θα συνεισφέρει θετικά στο τοπίο αφού οι προβλεπόμενες δράσεις συνεισφέρουν στην αναγνώριση και αξιολόγηση του τοπίου, στην αποτελεσματική προστασία και διαχείριση αξιόλογων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), στην αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), στην διατήρηση χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και στην αποκατάσταση της αλλοίωσης του τοπίου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αφού γενικά αναμένεται ότι τα έργα ενίσχυσης της βιοποικιλότητας έχουν συνέργειες με δράσεις προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, ή της προστασίας και ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς , της προώθηση πολιτιστικών υποδομών και δράσεων και της ανάδειξης "άυλων" στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			+ Θετική		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρωώθηση MMM / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρωώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων MMM - πρωώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας. Έμμεσες θετικές επιπτώσεις στην βιώσιμη κινητικότητα δυνητικά μπορεί να προέρχονται από την αξιοποίηση των υφιστάμενων ή νέων πράσινων υποδομών.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 /+ Ουδέτερη /Θετική	>>	?

Πίνακας 7.8: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 Ειδικός Στόχος 2(vii)

Προτεραιότητα 2 : Ενέργεια και Περιβάλλον																							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ																					
Ειδικός Στόχος 2(vii): Ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να συσχετίζεται με την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων																					
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Ουδέτερη	>>			?									
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																	
!	0 Ουδέτερη	>>			?																		
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων • Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.																					
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							!	0 Ουδέτερη	>>			?			
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																	
!	0 Ουδέτερη	>>			?																		

Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)

Προτεραιότητα 3 : Προώθηση της Βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 2(viii): Προώθηση της Βιώσιμης, πολυτροπικής, αστικής κινητικότητας Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 2(viii) επιδιώκουν την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας. Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : •Κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, •Προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων / οχημάτων μηδενικών ρύπων διαφόρων τύπων •Εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας •Τοποθέτηση ηχοπετασμάτων •Ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας •Υποδομές για προώθηση δημόσιων μεταφορών ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 048 Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου 073 Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές 074 Τροχαίο Υλικό καθαρών αστικών μεταφορών 075 Υποδομές ποδηλασίας 076 Ψηφιοποίηση των αστικών μεταφορών		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης. Οι επιπτώσεις αναμένονται ουδέτερες έως άμεσα θετικές. Οι δράσεις δεν αναμένονται να έχουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα της περιοχής ούτε στην χλωρίδα, στην πανίδα, στα δάση και στο αστικό περιβάλλον αφού αποτελούν δράσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας. Η ανάπτυξη υποδομών για καθαρές αστικές μεταφορές που θα έχουν ως επακόλουθο την βελτίωση της ποιότητας του αέρα, ενώ η προώθηση μέτρων για την μείωση του θορύβου θα έχουν θετικές έμμεσες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Αναμένονται επίσης θετικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα από την μείωση της κατανάλωσης των ρυπογόνων καυσίμων και την διείσδυση των ηλεκτροκίνητων οχημάτων.														
		Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου															
		Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)															
		Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης															
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)

Προτεραιότητα 3 : Προώθηση της Βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας																
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ													
Ειδικός Στόχος 2(viii): Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής, αστικής κινητικότητας		Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Τα μέτρα του πακέτου αυτού θα έχουν ως αποτέλεσμα την σημαντική μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων, περιορίζοντας την έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους (μείωση έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους λόγω από την ρύπανση του περιβάλλοντος, μείωση του περιβαλλοντικού θορύβου από την κυκλοφορία στο οδικό δίκτυο), βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Μέσω της ενίσχυσης των υποδομών (κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων / οχημάτων μηδενικών ρύπων διαφόρων τύπων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, τοποθέτηση ηχοπετασμάτων, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, υποδομές για προώθηση δημόσιων μεταφορών) αναμένεται να περιορίσει την έκθεση σε περιβαλλοντικούς κινδύνους ατόμων ή ομάδες ατόμων ή να βελτιώσει την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων με άμεσα αποτελέσματα στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Το μέτρο θα συμβάλει θετικά στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συμβάλλοντας επίσης θετικά στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής.													
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?		
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα									
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?											
		Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Το Πρόγραμμα δεν φαίνεται να έχει επιπτώσεις στο έδαφος. Τα προτεινόμενα μέτρα αφορούν υποδομές βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, και άρα δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αναμένονται επίσης θετικές επιπτώσεις στο έδαφος από την μείωση της κατανάλωσης των ρυπογόνων καυσίμων και την διείσδυση των ηλεκτροκίνητων οχημάτων.													
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / Ουδέτερη / Θετική	>>			?		
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα									
!	O / Ουδέτερη / Θετική	>>			?											

Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)

Προτεραιότητα 3 : Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(viii): Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής, αστικής κινητικότητας	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Τα προτεινόμενα μέτρα αφορούν υποδομές βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, και άρα δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στους υδάτινους αποδέκτες. Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την μείωση της κατανάλωσης των ρυπογόνων καυσίμων και την διείσδυση των ηλεκτροκίνητων οχημάτων.			
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Η υλοποίηση των δράσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου (κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων / οχημάτων μηδενικών ρύπων διαφόρων τύπων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, υποδομές για προώθηση δημόσιων μεταφορών) συνεισφέρουν στην μείωση των αέριων εκπομπών και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Αναμένονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις κυρίως από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αερίων ρύπων, ως αποτέλεσμα της προώθησης αλλαγών στον τρόπο διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών και του πληθυσμού. Η αναμενόμενη μείωση του στόλου των βενζινοκίνητων οχημάτων με αντίστοιχη αύξηση των ηλεκτροκίνητων θα έχει επίσης θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	

Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)

Προτεραιότητα 3 : Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ							
Ειδικός Στόχος 2(viii): Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής, αστικής κινητικότητας	Π9. Κλιματικές Αλλαγές	Η υλοποίηση των δράσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου (κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων / οχημάτων μηδενικών ρύπων διαφόρων τύπων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, υποδομές για προώθηση δημόσιων μεταφορών) συνεισφέρουν στην μείωση των αέριων εκπομπών και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.					
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει άμεσες θετικές επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον ως αποτέλεσμα των παρεμβάσεων που έχουν συμπεριληφθεί (κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, τοποθέτηση ηχοπετασμάτων, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, υποδομές για προώθηση δημόσιων μεταφορών) οι οποίες εφαρμοζόμενες θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου.					
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων. Το υφιστάμενο οδικό δίκτυο χρησιμοποιείται σήμερα κυρίως από επιβατηγά οχήματα, με πολύ περιορισμένη χρήση από τα Μαζικά Μέσα Μεταφοράς. Άλλοι βιώσιμοι τρόποι διακίνησης (περπάτημα, χρήση του ποδηλάτου) είναι επίσης περιορισμένοι. Τα προτεινόμενα μέτρα του πακέτου στοχεύουν στην στροφή προς βιώσιμους τρόπους μεταφοράς έχοντας θετικές επιπτώσεις στα υλικά αγαθά.					

)

Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)

Προτεραιότητα 3 : Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(viii): Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής, αστικής κινητικότητας	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων. Επιπλέον, ως μέρος των προτεινόμενων έργων υποδομής αναμένεται ότι θα φυτευτούν δέντρα και βλάστηση και να γίνει τοπιοτέχνηση δημόσιων δρόμων και χώρων πρασίνου. δημιουργώντας αισθητικά όμορφους δρόμους, ενώ ταυτόχρονα θα έχουν όλες τις αναγκαίες υποδομές για την σωστή περιβαλλοντική διαχείριση (δίκτυο ομβρίων, συλλογή απορριμμάτων, ηχοπετάσματα, κτ.).			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη / Θετική		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού δεν αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Η μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων θα έχουν θετικές επιπτώσεις στην διατήρηση ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Τα μέτρα του πακέτου αυτού αναμένεται να βελτιώσουν και την ευκολία πρόσβασης σε χώρους σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (τα προβλεπόμενα δίκτυα ποδηλασίας και δημόσιων συγκοινωνιών, οι πεζοδρομήσεις, θα επιτρέψουν σε περισσότερους ανθρώπους να μετακινούνται με γρήγορο, ασφαλή και άνετο τρόπο στους χώρους των αρχαιολογικών και πολιτιστικών μνημείων, εξασφαλίζοντας ότι οι χώροι αυτοί θα είναι προσβάσιμοι από όλες τις κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			+ Θετική		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση MMM / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων MMM - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές σημαντικής έκτασης επιπτώσεις στις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας αφού οι δράσεις που θα υλοποιηθούν επιδιώκουν την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			++ Θετική σημαντικής κλίμακας		

Πίνακας 7.9: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 Ειδικός Στόχος 2(viii)

Προτεραιότητα 3 : Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(viii): Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής, αστικής κινητικότητας	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις ως αποτέλεσμα παραγωγής αποβλήτων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης αφού θα συμβάλουν στην ικανοποίηση / εξομάλυνση της ζήτησης για αστική ανάπτυξη ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας, θα περιορίσουν την ανάγκη για εκτεταμένη αναβάθμιση /επέκταση του υφιστάμενου οδικού δικτύου ή δημιουργία καινούργιου μειώνοντας έτσι την ανάγκη για εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, ενώ τέλος οι αλλαγές στις χρήσεις γης και η εντός σχεδίου δόμηση θα είναι λιγότερο έντονες.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			+ Θετική		

Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i)

Προτεραιότητα 4 : Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη, Χωρική Ανάπτυξη																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ															
Ειδικός Στόχος 5(i): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει έμμεσες θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα και στην βιοποικιλότητα και χλωρίδα και πανίδα. Ο ειδικός στόχος περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες θα συμβάλουν στην ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, την ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου, καθώς και την ενίσχυση της συμμετοχικής διαδικασίας σε όλους τους τομείς. Άμεσα θετικές επιπτώσεις αναμένονται : στην έκταση των προστατευόμενων περιοχών, στη κατάσταση / διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών (Σχέδια και Φορείς Διαχείρισης), στην συνέχεια των οικοσυστημάτων αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα της κατάτμηση οικοσυστημάτων, τον αριθμός των βιοτόπων πανίδας και χλωρίδας, την έκταση των δασικών οικοσυστημάτων, την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων στα οικοσυστήματα από τον κίνδυνο των πυρκαγιών, στην αύξηση της επιφάνειας του αστικού πρασίνου μεταξύ άλλων															
	Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												
Οι ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων είναι οι εξής: •Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς, περιλαμβανομένων και δράσεων ανάδειξης του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και άλλων δράσεων εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος. •Αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της αποκατάστασης κτιριακών υποδομών ή/και ανοικτών χώρων, της ανάπλασης ή δημιουργίας πλατειών κ.λπ. •Πράσινες υποδομές ή/και άλλες δράσεις προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, που βρίσκονται εκτός των περιοχών Natura 2000. •Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση/επέκταση υφιστάμενων υποδομών προώθησης της αστικής κινητικότητας (π.χ. ποδηλατόδρομοι, πεζοδρόμια, μονοδρομήσεις, αναβάθμιση συστημάτων φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών/ποδηλατιστών, σταθμοί και στάσεις λεωφορείων κ.λπ.) με σκοπό την ενθάρρυνση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, ποδηλάτων και πεζοπορίας. •Κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. • Δράσεις που αφορούν στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων, περιλαμβανομένων των εφαρμογών έξυπνης διαχείρισης νερού, καθώς και στην προστασία και διατήρηση των περιοχών Natura 2000	Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)																
	Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												
		Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο θα έχουν άμεση επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Είναι αναμενόμενο ότι η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων και της διατήρησης και ανάπτυξης των υφιστάμενων με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης θα συμβάλει θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. Μέσω της ενίσχυσης των υποδομών (δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς, κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού) αναμένεται η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. Έμμεσα είναι δυνατόν με την υλοποίηση των παρεμβάσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου να βελτιωθεί η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Η κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, αναμένεται να έχει έντονη επίδραση στην εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, στην ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές, ή στην εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές των πόλεων.															
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	+ Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i)

Προτεραιότητα 4 : Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη, Χωρική Ανάπτυξη																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 5(ii): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων. Για τις παράκτιες μη αστικές περιοχές, οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα προκύψουν από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, που ετοίμασαν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ). Για τις ορεινές περιοχές, οι δράσεις θα πρέπει να εμπίπτουν στην Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) 2019-2030. Οι ΑΤΑ θα επιλέξουν ή θα συμμετέχουν στην επιλογή των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της Στρατηγικής τους. Οι ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων είναι οι εξής: • Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς, περιλαμβανομένων και δράσεων ανάδειξης του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και άλλων δράσεων εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος. • Αναζωογόνηση του δομημένου περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της αποκατάστασης κτιριακών υποδομών ή/και ανοιχτών χώρων, της ανάπτυξης ή δημιουργίας πλατειών κ.λπ. • Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση/επέκταση υφιστάμενων υποδομών προώθησης της αστικής κινητικότητας (π.χ. ποδηλατόδρομοι, πεζοδρόμια, μονοδρομήσεις, αναβάθμιση συστημάτων φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών/ποδηλατιστών, σταθμοί και στάσεις λεωφορείων κ.λπ.) με σκοπό την ενθάρρυνση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, ποδηλάτων και πεζοπορίας. • Δημιουργία νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων χώρων για αξιοποίησή τους από μικρομεσαίες επιχειρήσεις. • Κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.		Π5. Ανθρώπινη Υγεία • Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), • Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Μέσω της ενίσχυσης των υποδομών (δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς, κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, ανάπτυξη οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού) αναμένεται να περιορίσει την έκθεση σε περιβαλλοντικούς κινδύνους ατόμων ή ομάδες ατόμων ή να βελτιώσει την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων με άμεσα αποτελέσματα στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Το μέτρο θα συμβάλει επίσης στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συμβάλλοντας επίσης θετικά στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής. Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην υγείας, καθώς θα απαμβλυνθούν όλες οι πιέσεις στη δημόσια υγεία του παρελθόντος ως αποτέλεσμα της ελλειμματικής διαχείρισης των αποβλήτων που θα έχει ως αποτέλεσμα να περιοριστεί η έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, και της βελτίωσης της κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>Ο / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
		Π6. Έδαφος • Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, • Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, • Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, • Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Δεν αναμένονται επιπτώσεις στο έδαφος αφού δεν προβλέπονται παρεμβάσεις οι οποίες θα επηρεάσουν την έκταση της καλλιεργούμενης περιοχής ή το ποσοστό των βιολογικών καλλιεργειών όπως επίσης δεν αναμένεται να εμφανιστούν φαινόμενα ρύπανσης του εδάφους από βιομηχανικά, αστικά ή γεωργικά απόβλητα ενώ τέλος δεν προκύπτουν φαινόμενα ερημοποίησης ή διάβρωσης του εδάφους. Δεν αναμένονται επίσης αλλαγές στις χρήσεις γης κτλ. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>Ο / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i)

Προτεραιότητα 4 : Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη, Χωρική Ανάπτυξη															
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ													
Ειδικός Στόχος 5(i): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση του ειδικού στόχου αυτού δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στα επιφανειακά και υπόγεια νερά, ούτε να συμβάλει στην δημιουργία κινδύνου πλημμυρών, ή στην αυξημένη κατανάλωση επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, ή στην ρύπανση ή και επιβουλή των υδάτινων οικοσυστημάτων. Τέλος, δεν αναμένεται καμία περαιτέρω αύξηση της σημερινής τομεακής ζήτησης νερού.													
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 / + Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 / + Ουδέτερη	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα										
!	0 / + Ουδέτερη	>>			?										
Ειδικός Στόχος 5(ii): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή χρηματοδοτούμενων δράσεων ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης : για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, για πράσινες και γαλάζιες υποδομές, για δημιουργία βιομηχανικών πάρκων και βιομηχανικών χώρων, δημιουργία υποδομών για καθαρές αστικές μεταφορές / υποδομών ποδηλασίας,													
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυνοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα										
!	+ Θετική	>>			?										
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ															
050 Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, πράσινες και γαλάζιες υποδομές															
014 Επιχειρηματική υποδομή για ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται βιομηχανικά πάρκα και βιομηχανικοί χώροι)															
073 Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές															
075 Υποδομές ποδηλασίας															
091 Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα															
129 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών															
131 Φυσική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων															

Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i)

Προτεραιότητα 4 : Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη, Χωρική Ανάπτυξη																
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 5(i): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές	Π9. Κλιματικές Αλλαγές •Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), •Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs •Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή χρηματοδοτούμενων δράσεων ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης : για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, για πράσινες και γαλάζιες υποδομές, για δημιουργία βιομηχανικών πάρκων και βιομηχανικών χώρων, δημιουργία υποδομών για καθαρές αστικές μεταφορές / υποδομών ποδηλασίας,														
	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	+ Θετική	>>			?											
Ειδικός Στόχος 5(ii): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. Αναμένονται όμως έμμεσες θετικές επιπτώσεις ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης των υποδομών (π.χ. κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας) οι οποίες εφαρμοζόμενες θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου.														
	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?											
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) •Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, •Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου αναμένεται να επηρεαστεί σε ένα βαθμό θετικά την αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας, ως αποτέλεσμα των δράσεων δημιουργίας πράσινων υποδομών και αύξησης του πράσινου και της βελτίωσης της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος. Δεν αναμένεται να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις για αλλαγή χρήσεων γης στην εδαφική επικράτεια της χώρας, ούτε απαλλοτριώσεις ή πιέσεις για εκτός ή εντός σχεδίου δόμηση. Αντίθετα μάλιστα αναμένεται εξισορρόπηση των πολεοδομικών εντάσεων στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, τάσεις αποκέντρωσης του πληθυσμού με αποτέλεσμα τη βελτίωσης της ποιότητας ζωής, Τέλος μέσω της ενίσχυσης του επιχειρηματικού και βιομηχανικού συστήματος με την παροχή κινήτρων για δημιουργία νέων βιώσιμων, δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, θα δημιουργηθεί το ενδιαφέρον σε ΜΜΕ στην ανάπτυξη σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης, της ασφαλούς διάθεσης αστικών λυμάτων και περιβαλλοντικά ασφαλούς διάθεσης στερεών μη-επικίνδυνων και επικίνδυνων & τοξικών αποβλήτων														
	<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?			
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	+ Θετική	>>			?											

)

Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i)

Προτεραιότητα 4 : Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη, Χωρική Ανάπτυξη					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 5(i): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές Ειδικός Στόχος 5(ii): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Πρώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται ότι θα συνεισφέρει θετικά στο τοπίο αφού οι προβλεπόμενες δράσεις συνεισφέρουν στην αναβάθμιση του τοπίου, στην αποτελεσματική προστασία και διαχείριση αξιόλογων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), στην αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), στην διατήρηση χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και στην αποκατάσταση της αλλοίωσης του τοπίου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, μέσω των δράσεων προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, ή της προστασίας και ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς , της πρώθηση πολιτιστικών υποδομών και δράσεων και της ανάδειξης "άυλων" στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - πρώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να συνεισφέρει στην βελτίωση των συνθηκών βιώσιμης κινητικότητας μέσω των προβλεπόμενων δράσεων για την ανάπτυξη υποδομών για καθαρές αστικές μεταφορές, για δίκτυα ποδηματοδρόμων, για μονοδρομήσεις, για αναβάθμιση συστημάτων φωτοελεγχόμενων κόμβων και για διαβάσεις πεζών/ποδηλατιστών, σταθμών και στάσεων λεωφορείων κ.λπ., οι οποίες έχουν σκοπό την ενθάρρυνση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, ποδηλάτων και πεζοπορίας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?

Πίνακας 7.10: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 Ειδικός Στόχος 5(i)

Προτεραιότητα 4 : Ολοκληρωμένη, Βιώσιμη, Χωρική Ανάπτυξη					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 5(i): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές		Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μειστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης			
		Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχει συνεισφορά στην ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων αφού στα πλαίσια του συγκεκριμένου ειδικού στόχου, θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στους στόχους για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων οι οποίες αναμένονται να υλοποιούν την Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-2021 και την αναθεωρημένη στρατηγική η οποία ετοιμάζεται. Οι δράσεις κάτω από τον εν λόγω ειδικό στόχο θα συμβάλουν στην επίτευξη του εθνικού στόχου, μέχρι το 2025 να υπάρχει χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων και μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται.			
Ειδικός Στόχος 5(ii): Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.					
Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη		Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης αφού θα συμβάλουν στην ικανοποίηση / εξομάλυνση της ζήτησης για αστική ανάπτυξη ως αποτέλεσμα των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, που ετοίμασαν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ).			

Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv)

Προτεραιότητα 5 : Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση																													
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ																										
Ειδικός Στόχος 2(iv): Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 2(iv), επιδιώκουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη των κινδύνων που προκύπτουν από αυτή και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στις καταστροφές. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (2017) η Κύπρος περιλαμβάνεται στις πλέον ευπαθείς περιφέρειες από την Κλιματική Αλλαγή, ενώ συγκεκριμένα οι τομείς που επηρεάζονται είναι: Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία. Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : •Παράκτιες ζώνες: Δράσεις προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών, •Ανάπτυξη έργων πλημμυρικής αποσυμφόρησης σε περιοχές που κινδυνεύουν από πλημμύρες με την προώθηση διαπερατών επιφανειών, λιμνών κατακράτησης, απορροφητικών φρεατίων, οχετών, όμβριων κλπ. ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 035 Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πλημμύρες (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών) 037 Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: άλλοι κίνδυνοι, π.χ. καταιγίδες και ξηρασία (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών)		Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει έμμεσες θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα και στην βιοποικιλότητα και χλωρίδα και πανίδα. Ο ειδικός στόχος περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες θα συμβάλουν στην ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, την ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου και αναμένεται ενδεχομένως να αυξηθεί το ποσοστό των εκτάσεων που προστατεύονται για την βιοποικιλότητά τους, καθώς επίσης και να ανασχεθούν σημαντικά τα όποια φαινόμενα διάσπασης και κατακερματισμού. <table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυνорιακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table> Η υλοποίηση των δράσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να προάγει την βιώσιμη ανάπτυξη του πληθυσμού ως αποτέλεσμα της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων που συνδέονται με τις πλημμύρες, τις καταιγίδες και την ξηρασία. Ομοίως, η υλοποίηση των παρεμβάσεων που αφορούν την προστασία προστατευόμενων περιοχών αναμένεται να επιφέρει θετικές επιπτώσεις στα πληθυσμιακά χαρακτηριστικά της χώρας. Η προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας και η υποστήριξη των πράσινων υποδομών θα έχουν έμμεσες θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό με την δημιουργία ενός πιο βιώσιμου περιβάλλοντος διαβίωσης. <table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυνорιακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνорιακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>			?	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνорιακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνорιακή διάσταση	Αβεβαιότητα																								
!!	+ Θετική	>>			?																								
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνорιακή διάσταση	Αβεβαιότητα																								
!!	+ Θετική	>>			?																								

Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv)

Προτεραιότητα 5 : Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(iv): Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα.	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην υγείας, καθώς θα απαμβλυνθούν όλες οι πιέσεις στη δημόσια υγεία του παρελθόντος ως αποτέλεσμα του περιορισμού στην έκθεση του πληθυσμού σε φυσικούς και τους συνεπαγόμενους περιβαλλοντικούς κινδύνους.			
	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της ερημοποίησης και της διάβρωσης των εδαφών.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	
					Αβεβαιότητα
					?
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	++ Θετική σημαντικής έκτασης	>>	
					Αβεβαιότητα
					?

Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv)

Προτεραιότητα 5 : Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(iv): Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα.	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές επιπτώσεις, αφού θα συμβάλει στην μείωση της ρύπανσης των υδάτινων σωμάτων (επιφανειακά θαλάσσια και υπόγεια), στην προστασία των υδάτινων οικοσυστημάτων, την μείωση των κινδύνων από τις πλημμύρες.			
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις στην ποιότητα του αέρα αφού το πρόγραμμα δράσης δεν συνδέεται άμεσα με τις εν λόγω εκπομπές			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	+ Θετική	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!!	0 Ουδέτερη	>>	

Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv)

Προτεραιότητα 5 : Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(iv): Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα.	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs - Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να μην έχει επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή, αφού το πρόγραμμα δράσης δεν συνδέεται άμεσα με τις εν λόγω εκπομπές.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον ως αποτέλεσμα κυρίως των πράσινων υποδομών και την αύξηση του πράσινου το οποίο λειτουργώντας ως ηχοπέτασμα συνεισφέρει στον περιορισμό του θορύβου.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απαλλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Η υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου αναμένεται να επηρεαστεί σε ένα βαθμό θετικά την αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας, ως αποτέλεσμα των δράσεων αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών από τις πλημμύρες, την ερημοποίησης και την διάβρωσης των εδαφών.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	

)

Πίνακας 7.11: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 Ειδικός Στόχος 2(iv)

Προτεραιότητα 5 : Κλιματική Αλλαγή και Αποκατάσταση					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 2(iv): Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα.	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται ότι θα συνεισφέρει θετικά στο τοπίο αφού οι προβλεπόμενες δράσεις συνεισφέρουν στην διαφύλαξη της ακεραιότητας του τοπίου, στην αποτελεσματική προστασία και διαχείριση αξιόλογων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), στην αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων (αστικών ή εξωαστικών), στην διατήρηση χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και στην αποκατάσταση της αλλοίωσης του τοπίου. Ομοίως θετικές επιπτώσεις αναμένονται από την υλοποίηση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου, αφού οι τα έργα αποκατάστασης αποτελούν και έργα αποκατάστασης στο ανάγλυφο και στην ευρύτερη μορφολογία των περιοχών όπου θα υλοποιηθούν.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	?
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου των μέτρων αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αφού γενικά αναμένεται ότι τα έργα πρόληψης των κινδύνων από φυσικές καταστροφές εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, συνεισφέρουν στην προστασία και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, ή της προστασίας και ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, της προώθηση πολιτιστικών υποδομών και δράσεων και της ανάδειξης "άυλων" στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			0 / + Ουδέτερη / Θετική		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας. Έμμεσες θετικές επιπτώσεις στην βιώσιμη κινητικότητα δυνητικά μπορεί να προέρχονται από την διατήρηση σε λειτουργική κατάσταση των υφιστάμενων ή νέων πράσινων υποδομών στις περιοχές που θα προστατευθούν.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 /+ Ουδέτερη /Θετική	>>	?

Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)

Προτεραιότητα 6 : Περιφερειακή Συνδεσιμότητα																													
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ																										
Ειδικός Στόχος 3(ii): Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα πρέπει να περιλαμβάνονται είτε στην υφιστάμενη Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης Χερσαίων Μεταφορών και Θαλάσσιων Μεταφορών 2014-2023 είτε στο Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών Κύπρου 2023-2030 (υπό ετοιμασία) και να εμπίπτουν σε Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων που θα προωθηθούν : - Ανάπτυξη ή/και αναβάθμιση οδικού δικτύου για βελτίωση της συνδεσιμότητας των περιοχών της υπαίθρου και των ορεινών και ημιορεινών περιοχών με τα αστικά κέντρα. - Δράσεις βελτίωσης του επιπέδου ασφάλειας του οδικού δικτύου. - Έργα αποσυμφόρησης της τροχαίας κίνησης στο υπεραστικό οδικό δίκτυο, αξιοποιώντας, όπου είναι εφικτό, ευφυή συστήματα μεταφορών. ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 056: Νέοι αυτοκινητόδρομοι και οδοί 063 Ψηφιοποίηση των μεταφορών: οδοί		Π1. Βιοποικιλότητα - Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, - Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) - Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη Π2. Χλωρίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, - Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών - Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων - Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, - Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου Π3. Πανίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) Π4. Πληθυσμός - Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, - Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), - Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή - Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, - Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές - Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο αναμένεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον στις περιοχές κατασκευής των αυτοκινητοδρόμων και των λοιπών οδικών αξόνων. Οι δράσεις αναμένονται να έχουν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα της περιοχής, στην χλωρίδα, στην πανίδα, στα δάση και στο αστικό περιβάλλον. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>- Αρνητική</td><td>>></td><td>A</td><td></td><td>?</td></tr></table> Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο φαίνεται να έχουν άμεση επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Έμμεσα είναι δυνατόν με την υλοποίηση των παρεμβάσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου να βελτιωθεί η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων. Η δημιουργία βιώσιμου ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή και ασφαλούς δικτύου μεταφορών, αναμένεται ότι θα μειώσει τους κινδύνους) και δυνητικά θα επηρεάσουν θετικά την βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, Η υλοποίηση του εξεταζόμενου πακέτου μέτρων συμβάλει στην υλοποίηση δράσεων και στη δημιουργία των απαιτούμενων βασικών υποδομών που αναμένεται να συμβάλουν θετικά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών. Δεν αναμένεται να έχει έντονη επίδραση στην εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, στην ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές, ή στην εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές των πόλεων. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>+ Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	- Αρνητική	>>	A		?	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	+ Θετική	>>			?
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																								
!	- Αρνητική	>>	A		?																								
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα																								
!	+ Θετική	>>			?																								

Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)

Προτεραιότητα 6 : Περιφερειακή Συνδεσιμότητα					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 3(ii): Ανάπτυξη Βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	Π5. Ανθρώπινη Υγεία - Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), - Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Τα μέτρα του πακέτου αυτού θα έχουν ως αποτέλεσμα την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων, και θα βελτιώσει σημαντικά την ασφαλή χρήση του οδικού δικτύου, περιορίζοντας την έκθεση του πληθυσμού σε κινδύνους (μείωση έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς κινδύνους λόγω από την ρύπανση του περιβάλλοντος, μείωση του περιβαλλοντικού θορύβου από την κυκλοφορία στο οδικό δίκτυο), βελτιώνοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Μέσω της ενίσχυσης των υποδομών (κατασκευή αυτοκινητοδρόμων και λοιπού οδικού δικτύου, εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας, τοποθέτηση ηχοπετασμάτων, ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, υποδομές που βοηθούν τις δημόσιες μεταφορές) αναμένεται να περιορίσει την έκθεση σε περιβαλλοντικούς και άλλους κινδύνους ατόμων ή ομάδες ατόμων ή να βελτιώσει την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος των πόλεων με άμεσα αποτελέσματα στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Το μέτρο θα συμβάλει θετικά στην μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου συμβάλλοντας επίσης θετικά στην βελτίωση της ανθρώπινης υγείας. Θα επηρεαστούν με θετική επίπτωση οι παράγοντες θνησιμότητα και μέσο προσδόκιμο ζωής.			
	Π6. Έδαφος - Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, - Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, - Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, - Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), - Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Το Πρόγραμμα αναμένεται να έχει επιπτώσεις στο έδαφος. Τα προτεινόμενα μέτρα αφορούν την κατασκευή υποδομών βιώσιμου ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, και άρα θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον: επηρεασμός της ποιότητας του εδάφους, κατάληψη καλλιεργούμενης γης, αλλαγές στις χρήσεις γης, Αναμένονται όμως θετικές επιπτώσεις στο έδαφος από την μείωση της κατανάλωσης των ρυπογόνων καυσίμων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	- Αρνητική	>>	A

Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)

Προτεραιότητα 6 : Περιφερειακή Συνδεσιμότητα					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 3(ii): Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Τα προτεινόμενα μέτρα αφορούν την κατασκευή υποδομών βιώσιμου ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών, και άρα δεν θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στους υδάτινους αποδέκτες. Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την μείωση της κατανάλωσης των ρυπογόνων καυσίμων και την διείσδυση των ηλεκτροκίνητων οχημάτων. Αναμένεται ότι κατά τον σχεδιασμό των έργων θα λαμβάνεται η πρόνοια για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτινων σωμάτων από την ρύπανση και την αποφυγή της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου, την αποφυγή κινδύνων πλημμυρών,			
	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Η υλοποίηση των δράσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου συνεισφέρουν στην μείωση των αέριων εκπομπών και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Αναμένονται θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις κυρίως από την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αερίων ρύπων, ως αποτέλεσμα της προώθησης αλλαγών στον τρόπο διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών και του πληθυσμού. Η αναμενόμενη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών στο οδικό δίκτυο θα έχει επίσης θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	+ Θετική	>>	

Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)

Προτεραιότητα 6 : Περιφερειακή Συνδεσιμότητα						
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ				
Ειδικός Στόχος 3(ii): Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs - Εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Η υλοποίηση των δράσεων του συγκεκριμένου ειδικού στόχου συνεισφέρουν στην μείωση των αέριων εκπομπών και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.				
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου αναμένεται να έχει άμεσες θετικές επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον ως αποτέλεσμα των παρεμβάσεων που έχουν συμπεριληφθεί οι οποίες εφαρμοζόμενες θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό του περιβαλλοντικού θορύβου.				
		Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού αναμένεται να έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον, αφού τα μέτρα που προτείνονται θα έχουν ως αποτέλεσμα την βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών και συνεπώς του κυκλοφοριακού περιβαλλοντικού θορύβου.				
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων.				

)

Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)

Προτεραιότητα 6 : Περιφερειακή Συνδεσιμότητα					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 3(ii): Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων υποδομών •Πρωώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπιών	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού η κατασκευή των οδικών έργων είναι συνδεδεμένη με τον κατακερματισμό του τοπίου. Οι αρνητικές επιπτώσεις απαμβλύνονται από την φύτευση δέντρων και βλάστησης και της τοπιστέχνησης των δημόσιων δρόμων και των χώρων πρασίνου, δημιουργώντας αισθητικά όμορφους δρόμους. Ταυτόχρονα τα έργα θα έχουν όλες τις αναγκαίες υποδομές για την σωστή περιβαλλοντική διαχείριση (δίκτυο ομβρίων, συλλογή απορριμμάτων, ηχοπετάσματα, κτ.).			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			- Αρνητική		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Η υλοποίηση του πακέτου του μέτρου αυτού δεν αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Η μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου και των άλλων αέριων ρύπων θα έχουν θετικές επιπτώσεις στην διατήρηση ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος ως αποτέλεσμα της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Τα μέτρα του πακέτου αυτού αναμένεται να βελτιώσουν και την ευκολία πρόσβασης σε χώρους σε χώρους και μνημεία πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, εξασφαλίζοντας ότι οι χώροι αυτοί θα είναι προσβάσιμοι από όλες τις κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			+ Θετική		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Πρωώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Πρωώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - πρωώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου θα έχει θετικές σημαντικής έκτασης επιπτώσεις στις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας αφού οι δράσεις που θα υλοποιηθούν επιδιώκουν την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			++ Θετική σημαντικής κλίμακας		

Πίνακας 7.12: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 Ειδικός Στόχος 3(ii)

Προτεραιότητα 6 : Περιφερειακή Συνδεσιμότητα					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 3(ii): Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν επιπτώσεις ως αποτέλεσμα παραγωγής αποβλήτων.			
	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης αφού θα συμβάλουν στην ικανοποίηση / εξομάλυνση της ζήτησης για αστική ανάπτυξη ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας. Η υλοποίηση των έργων αναβάθμισης /επέκτασης του υφιστάμενου οδικού δικτύου ή δημιουργίας καινούργιου αυξάνει την ανάγκη για απαλλοτριώσεις, με πιθανές επιπτώσεις και στις χρήσεις γης (εκτός και εντός σχεδίου δόμησης)			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			+ Θετική		

Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)

Προτεραιότητα 7 : Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ				
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας		Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία της βιοποικιλότητας και της χλωρίδας και της πανίδας.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>			?
Η στρατηγική για την πολιτική απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας επικεντρώνεται σε μέτρα τα οποία θα εφαρμοστούν χωρίς θεματική/ τομεακή στόχευση αλλά με οριζόντιο χαρακτήρα, δηλαδή ενίσχυση του συνόλου των οικονομικών δραστηριοτήτων και όλων των κατηγοριών ωφελούμενων ομάδων. Σε μεσοπρόθεσμο στάδιο οι σχετικές παρεμβάσεις θα μπορούν να εφαρμοστούν με σχετική εξειδίκευση, δηλαδή με τομεακή ή κλαδική στόχευση καθώς και σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Στα πλαίσια αυτά προγραμματίζεται να υλοποιηθούν οι παρακάτω κατηγορίες δράσεων: • Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης		Π1. Βιοποικιλότητα - Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, - Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) - Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη					
		Π2. Χλωρίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών - Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, - Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών - Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων - Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, - Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου					
		Π3. Πανίδα - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), - Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)					
		Π4. Πληθυσμός - Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, - Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), - Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή - Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, - Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές - Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο αναμένεται ότι θα έχουν επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Είναι αναμενόμενο ότι οι προβλεπόμενες πολιτικές για την απασχόληση και την δημιουργία θέσεων εργασίας θα συμβάλει θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών συμβάλλοντας στην εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες				
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυνοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	+ Θετική	>>			?

Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)

Προτεραιότητα 7 : Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας																
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ														
Ειδικός Στόχος 4(ii): Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξης της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία.														
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?		
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?											
Κυρίαρχος πυλώνας του Ειδικού Στόχου 4(ii) θα αποτελέσει η περαιτέρω βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα σε ένα πιο ενεργό ρόλο όσον αφορά τις πολιτικές ενεργοποίησης των πολιτών και με στόχο τη μείωση της εξάρτησής τους από τα επιδόματα και την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων με μεγαλύτερη εστίαση στη ζήτηση εργασίας.	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία του εδάφους.														
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Ουδέτερη	>>			?		
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	0 Ουδέτερη	>>			?											

Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)

Προτεραιότητα 7 : Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(iii): Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία.		Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, Βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)			
Η στρατηγική ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας επιβάλλει όπως προωθηθούν ειδικά στοχευμένες παρεμβάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών της ομάδας στόχου (γυναικών) και ειδικότερα τη διευκόλυνση της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.		Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία των υδάτων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν την προώθηση μέτρων που αποσκοπούν στην άμεση πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας, και αφετέρου δε την εφαρμογή έμμεσων συμπληρωματικών μέτρων τα οποία να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες που να ευνοούν την ενεργοποίηση των γυναικών με παράλληλη αποδέσμευση τους από τις υποχρεώσεις φροντίδας εξαρτώμενων μελών των οικογενειών τους.		Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)			
Οι ενδεικτικές παρεμβάσεις που δύναται να προωθηθούν στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου είναι οι εξής:		Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία του αέρα.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
• Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης					
• Σχέδια επιδότησης της απασχόλησης με ευέλικτες ρυθμίσεις:					
• Υπηρεσίες βρεφικής και παιδικής φροντίδας και προσχολικής εκπαίδευσης					

Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)

Προτεραιότητα 7 : Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(iv): Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης Βασικών δεξιοτήτων, περιλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων. Ο Ειδικός Στόχος 4 (iv) συνδέεται με την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ως προς τη δημιουργία των κατάλληλων δομών που θα συμβάλουν στην αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στόχος των πιο πάνω αποτελεί η διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης προς όλους τους εκπαιδευόμενους χωρίς αποκλεισμούς, η απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και η διασφάλιση της συνάφειας/ διασύνδεσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στα πλαίσια αυτά προγραμματίζεται να υλοποιηθούν οι παρακάτω κατηγορίες δράσεων: • Ανάπτυξη της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης; • Δράσεις Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Ένταξης • Ένταξη μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό σύστημα	Π9. Κλιματικές Αλλαγές •Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), •Μείωση των εκπομπών CO₂, CH₄, N₂O, HFCs / PFCs •Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την κλιματική αλλαγή.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία από τον περιβαλλοντικό θόρυβο.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) •Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, •Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με τα υλικά περιουσιακά στοιχεία.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 097 (Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση) 102 (Μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε να εκτιμώνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια) 105 (Μέτρα για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και τη μείωση των διακρίσεων λόγω φύλου στην αγορά εργασίας) 106 (Μέτρα για την προώθηση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα και στη φροντίδα εξαρτώμενων προσώπων) 112 (Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης)					

Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)

Προτεραιότητα 7 : Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			Ο ω Ουδέτερη				
Ειδικός Στόχος 4(ii): Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξης της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			Ο Ουδέτερη				
Ειδικός Στόχος 4(iii): Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία.	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την βιώσιμη κινητικότητα					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	+ Ουδέτερη		A		?
Ειδικός Στόχος 4(iv): Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, περιλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων.							

Πίνακας 7.13: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 Ειδικοί Στόχοι 4(i), 4(ii), 4(iii), 4(iv)

Προτεραιότητα 7 : Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Ένταξη στην Αγορά Εργασίας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την διαχείριση των αποβλήτων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη	>>	
Ειδικός Στόχος 4(ii): Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξης της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο Ουδέτερη		A
Ειδικός Στόχος 4(iii): Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία.					
Ειδικός Στόχος 4(iv): Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, περιλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων.					

Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i)

Προτεραιότητα 8 : Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία της βιοποικιλότητας και της χλωρίδας και της πανίδας.			
	Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου				
Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου θα προωθηθούν μέτρα στήριξης της απασχόλησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των νέων περιλαμβανομένης της εφαρμογής της Σύστασης «Γέφυρα Εργασίας» που αφορά στην «Ενίσχυση της Εγγύησης για τη Νεολαία».	Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο αναμένεται ότι θα έχουν επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Είναι αναμενόμενο ότι οι προβλεπόμενες πολιτικές για την στήριξης της απασχόλησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των νέων θα συμβάλει θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών συμβάλλοντας στην εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Επίσης αναμένεται η ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης θα συμβάλει επίσης θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών.			
	Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πολώσεων ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης				
Ειδικότερα, προγραμματίζεται να προωθηθούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που αφορούν στην ένταξη/ επανένταξη των νέων στην απασχόληση ή/και την εκπαίδευση/ κατάρτιση καθώς και στην πρόωρη πρόληψη, εντοπισμό και προσέγγιση, δίνοντας προτεραιότητα στους μακροχρόνια άνεργους, ανενεργούς και μειονεκτούντες νέους.					
Πιο συγκεκριμένα θα προωθηθούν οι εξής κατηγορίες δράσεων:					
•Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης •Δράσεις Εντοπισμού, Συμβουλευτικής και Καθοδήγησης •Προγράμματα κατάρτισης •Προγράμματα Πρακτικής Άσκησης •Σχέδια απασχόλησης με ευέλικτες ρυθμίσεις •Προώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας					

Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i)

Προτεραιότητα 8 : Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας						
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ				
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία.				
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
	Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών, αναμένεται ότι θα λαμβάνει υπόψιν την προστασία του εδάφους ιδιαίτερα από την ρύπανση (αστικής, βιομηχανικής και αγροτικής προέλευσης).				
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
	!	+ Θετική	>>			?

Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i)

Προτεραιότητα 8 : Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας																	
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ															
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στα επιφανειακά και υπόγεια νερά. Αναμένεται όμως ότι η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την προστασία των υδατικών συστημάτων, την προστασία από κινδύνους πλημμυρών, ην ορθολογική διαχείριση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τον περιορισμό και την ορθολογικότερη χρήση των νερών τόσο από τη βιομηχανία αλλά ιδιαίτερα από τη γεωργία η οποία αποτελεί και τον κυριότερο καταναλωτή νερού στην χώρα, την εξοικονόμηση και την επαναχρησιμοποίηση του νερού. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιδράσεις σε επιφανειακά και υπόγεια νερά της χώρας. Οι μεγαλύτερες θετικές επιπτώσεις αναμένονται στους τομείς : εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση), ποιότητα επιφανειακών και υπογείων υδάτινων σωμάτων, προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων, συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας), Κατανάλωση υπόγειων υδάτων <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα											
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Αναμένεται ότι η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την μείωση των αέριων εκπομπών. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας. <table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>O / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>				Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
!	O / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												

Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i)

Προτεραιότητα 8 : Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π9. Κλιματικές Αλλαγές - Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, - Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), - Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs - Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και στην αντιστροφή των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Αναμένεται ότι η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την μείωση των αέριων εκπομπών. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>	?
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. .			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Ουδέτερη	>>	?
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία - Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) - Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπαρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, - Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων. Δεν αναμένεται να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις για αλλαγή χρήσεων γης στην εδαφική επικράτεια της χώρας, ούτε απαλλοτριώσεις ή πιέσεις για εκτός ή εντός σχεδίου δόμηση αφού δεν αναμένεται αύξηση του πληθυσμού που θα διαμένει στην Περιφέρεια.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	0 Θετική	>>	?

)

Πίνακας 7.14: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 Ειδικός Στόχος 4(i)

Προτεραιότητα 8 : Απασχόληση των Νέων και Διευκόλυνση της Εισόδου τους στην Αγορά Εργασίας					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(i): Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο Ουδέτερη		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη		A

Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)

Προτεραιότητα 9 : Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(vii): Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας.	Π1. Βιοποικιλότητα •Προστασία, διατήρηση και διαχείριση της βιοποικιλότητας και η αποφυγή απώλειας οικοσυστημάτων, •Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές) •Αποφυγή πρόκλησης βλαβών στη χλωρίδα και στην πανίδα, στις φυσικές περιοχές και στα προστατευόμενα είδη	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία της βιοποικιλότητας και της χλωρίδας και της πανίδας.			
	Π2. Χλωρίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών •Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών, •Διατήρηση και / ή αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών •Διατήρηση και / ή αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων •Μείωση των κινδύνων εκδήλωσης πυρκαγιών, •Διατήρηση ή/και αύξηση του αστικού πράσινου				
Σε μεσοπρόθεσμο στάδιο οι παρεμβάσεις αυτές θα μπορούν να εφαρμοστούν με σχετική εξειδίκευση, δηλαδή με τομεακή ή κλαδική στόχευση καθώς και σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού οι οποίες αντιμετωπίζουν συνεχή απειλή κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας.	Π3. Πανίδα •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν), •Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)				
	Π4. Πληθυσμός •Διασφάλιση της πληθυσμιακής αύξησης μέσα σε ένα βιώσιμο περιβάλλον, •Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές), •Βελτίωση πρόσβασης και προσβασιμότητας στην εργασία, εκπαίδευση, αγορές, υπηρεσίες, αναψυχή •Ένταση / εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, •Ισότητα πρόσβασης / εγγύτητα σε κοινωνικές υποδομές •Ένταση / εξομάλυνση των χωρικών - κοινωνικών πόλωσης ανάμεσα σε προνομιακές και "υποβαθμισμένες" περιοχές της πόλης				
Πιο συγκεκριμένα θα προωθηθούν οι εξής κατηγορίες δράσεων:		Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο αναμένεται ότι θα έχουν επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην κοινωνική συνοχή της χώρας. Είναι αναμενόμενο ότι οι προβλεπόμενες πολιτικές για την στήριξης της απασχόλησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των νέων θα συμβάλει θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών συμβάλλοντας στην εξομάλυνση των συνθηκών κοινωνικού - χωρικού αποκλεισμού, ειδικά ως προς τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Επίσης αναμένεται η ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης θα συμβάλει επίσης θετικά στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών.			
•Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης					

Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)

Προτεραιότητα 9 : Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού								
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 4(ix): Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία· βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.		Π5. Ανθρώπινη Υγεία •Περιορισμός της έκθεσης του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, του εδάφους, των αέριων εκπομπών και του περιβαλλοντικού θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου και που είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία), •Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας με αναβάθμιση ποιότητας αέρα, ευκολότερη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αυξημένη δυνατότητα εμπλοκής σε φυσική δραστηριότητα.	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην ανθρώπινη υγεία.					
			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?
Ο Ειδικός Στόχος 4 (ix) συνδέεται με την ενίσχυση της πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένης της προσφοράς υπηρεσιών φροντίδας καθώς και στη διασφάλιση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού χωρίς αποκλεισμούς, ειδικότερα των ατόμων με αναπηρία. Στα πλαίσια αυτά προγραμματίζεται να υλοποιηθούν οι παρακάτω κατηγορίες δράσεων: • Ενίσχυση πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες • Υπηρεσίες φροντίδας • Κοινωνική ενσωμάτωση/ μη διάκριση		Π6. Έδαφος •Μείωση της ρύπανσης των εδαφών και η διαφύλαξη της ποσότητας και της ποιότητας του εδάφους, •Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης, •Προστασία των εδαφών από την διάβρωση, •Διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης), • Χρήσεις γης, αλλαγή χρήσης γης, δασοπονία (LULUCF)	Η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών, αναμένεται ότι θα λαμβάνει υπόψιν την προστασία του εδάφους ιδιαίτερα από την ρύπανση (αστικής, βιομηχανικής και αγροτικής προέλευσης).					
			Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			!	+ Θετική	>>			?
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ								
116 (Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση για μειονεκτούντα άτομα)								
121 (Μέτρα για την αναβάθμιση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και προσιτές υπηρεσίες)								
122 (Μέτρα για την ενίσχυση της υλοποίησης υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων)								
115 (Μέτρα για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία)								

Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)

Προτεραιότητα 9 : Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού												
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ										
Ειδικός Στόχος 4(vii): Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας.	Π7. Ύδατα •Η ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (διατήρηση και βελτίωση ποιότητας υπόγειων, θαλάσσιων και επιφανειακών υδάτων) και της διάσπασης του υδρογραφικού δικτύου κατά την υλοποίηση των ενεργειακών υποδομών, •Μείωση των κινδύνων πλημμυρών, •Συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας) •Κατανάλωση υπόγειων υδάτων, •Εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, •Εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στα επιφανειακά και υπόγεια νερά. Αναμένεται όμως ότι η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την προστασία των υδατικών συστημάτων, την προστασία από κινδύνους πλημμυρών, ην ορθολογική διαχείριση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τον περιορισμό και την ορθολογικότερη χρήση των νερών τόσο από τη βιομηχανία αλλά ιδιαίτερα από τη γεωργία η οποία αποτελεί και τον κυριότερο καταναλωτή νερού στην χώρα, την εξοικονόμηση και την επαναχρησιμοποίηση του νερού. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιδράσεις σε επιφανειακά και υπόγεια νερά της χώρας. Οι μεγαλύτερες θετικές επιπτώσεις αναμένονται στους τομείς : εξοικονόμηση / επαναχρησιμοποίηση υδάτων, εναλλακτικές πηγές υδάτων (αφαλάτωση), ποιότητα επιφανειακών και υπογείων υδάτινων σωμάτων, προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων, συνολική ζήτηση υδάτινων πόρων (γεωργία, βιομηχανία, οικιακός τομέας), Κατανάλωση υπόγειων υδάτων										
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>Ο / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							
!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?							
Ειδικός Στόχος 4(ix): Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία· βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.	Π8. Αέρας •Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Αναμένεται ότι η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την μείωση των αέριων εκπομπών. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας.										
		<table><tr><td>Πιθανότητα</td><td>Μέγεθος</td><td>Συχνότητα/Διάρκεια</td><td>Αναστρεψιμότητα</td><td>Διασυννοριακή διάσταση</td><td>Αβεβαιότητα</td></tr><tr><td>!</td><td>Ο / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>	
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα							
!	Ο / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?							

Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)

Προτεραιότητα 9 : Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού																		
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ																
Ειδικός Στόχος 4(vii): Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας. Ειδικός Στόχος 4(ix): Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία· βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.	Π9. Κλιματικές Αλλαγές •Μείωση του συνόλου των αέριων εκπομπών του θερμοκηπίου σε ισοδύναμους τόνους CO2, που προκύπτουν από την υλοποίηση των μέτρων του Σχεδίου, •Εξοικονόμηση ενέργειας και καυσίμων και αύξηση εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), •Μείωση των εκπομπών CO2, CH4, N2O, HFCs / PFCs •Εξ ορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (Ενέργεια, Βιομηχανία, Αγροτική παραγωγή, Στερεά Απόβλητα, Μεταφορές)	Οι δράσεις που προβλέπονται στον συγκεκριμένο ειδικό στόχο δεν αναμένεται να έχουν επίπτωση στην στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και στην αντιστροφή των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Αναμένεται ότι η στήριξη της νεανικής επιχειρηματικής ανάπτυξης με την προώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίησης νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και προώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών να συμβάλει στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών η καινοτόμων δράσεων για την μείωση των αέριων εκπομπών. Τέτοιου είδους δράσεις θα είχαν σημαντικές θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας.																
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>0 / + Ουδέτερη / Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?				
	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα												
	!	0 / + Ουδέτερη / Θετική	>>			?												
	Π10.Περιβαλλοντικός θόρυβος •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο ακουστικό περιβάλλον	Η υλοποίηση αυτού του ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο ακουστικό περιβάλλον. .																
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>0 Ουδέτερη</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Ουδέτερη	>>			?				
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα													
!	0 Ουδέτερη	>>			?													
	Π11. Υλικά περιουσιακά στοιχεία •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης (περιορισμός των απολλοτριώσεων) •Διαχείριση, συντήρηση και αποτελεσματική χρήση των υπάρχουσών ενεργειακών υποδομών καθώς και των πόρων για την ανάπτυξη νέων υποδομών, με αποτροπή επεμβάσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία, •Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις	Δεν αναμένεται να επηρεαστεί η αξία της γης και της ακίνητης περιουσίας από την υλοποίηση του πακέτου των μέτρων. Δεν αναμένεται να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις για αλλαγή χρήσεων γης στην εδαφική επικράτεια της χώρας, ούτε απαλλοτριώσεις ή πιέσεις για εκτός ή εντός σχεδίου δόμηση αφού δεν αναμένεται αύξηση του πληθυσμού που θα διαμένει στην Περιφέρεια.																
		<table><tr><th>Πιθανότητα</th><th>Μέγεθος</th><th>Συχνότητα/Διάρκεια</th><th>Αναστρεψιμότητα</th><th>Διασυννοριακή διάσταση</th><th>Αβεβαιότητα</th></tr><tr><td>!</td><td>0 Θετική</td><td>>></td><td></td><td></td><td>?</td></tr></table>	Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα	!	0 Θετική	>>			?				
Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα													
!	0 Θετική	>>			?													

Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)

Προτεραιότητα 9 : Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού					
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ			
Ειδικός Στόχος 4(vii): Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας. Ειδικός Στόχος 4(ix): Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία· βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.	Π12. Τοπίο •Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, ειδικότερα σε περιπτώσεις αυξημένης προστασίας και ευαισθησίας, •Αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου κατά την υλοποίηση και λειτουργία έργων ενεργειακών υποδομών •Προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης του Τοπίου, •Αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων	Κατά την υλοποίηση των δράσεων του ειδικού στόχου δεν αναμένονται επιπτώσεις στο τοπίο αφού δεν προβλέπεται προώθηση δράσεων αναγνώρισης και αξιολόγησης τοπίων, αποτελεσματικής προστασίας και διαχείρισης αξιόλογων τοπίων, αποκατάστασης υποβαθμισμένων τοπίων ή ακόμα και δράσεων διατήρησης χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τοπίων.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο Ουδέτερη		
	Π13. Πολιτιστική Κληρονομιά •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος) - αποφυγή ζημιών, •Ενίσχυση της προσβασιμότητας σε χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος, •Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των αρχαιολογικών ευρημάτων που μπορεί να βρεθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος), •Ανάδειξη άυλων στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς	Δεν φαίνεται να υπάρχει συσχέτιση του συγκεκριμένου ειδικού στόχου με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
			Ο Ουδέτερη		
	Π14. Αστική Βιωσιμότητα •Προώθηση ΜΜΜ / Αποθάρρυνση χρήσης ΙΧ, •Μείωση κυκλοφοριακής συμφόρησης, •Μείωση μήκους μετακινήσεων, •Βέλτιστη αξιοποίηση υφιστάμενων υποδομών, •Προώθηση εναλλακτικών - «ήπιων» μορφών μετακίνησης (βάδισμα, ποδήλατο), •Ολοκλήρωση δικτύων ΜΜΜ - προώθηση συνδυασμένων επιβατικών μεταφορών, •Αποτελεσματική διαχείριση και οργάνωση στάθμευσης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες βιώσιμης κινητικότητας.			
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα
		!	Ο Ουδέτερη		A

Πίνακας 7.15: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 Ειδικοί Στόχοι 4(vii), 4(ix)

Προτεραιότητα 9 : Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού							
ΠΑΚΕΤΟ ΜΕΤΡΩΝ		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ					
Ειδικός Στόχος 4(vii): Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας.	Π15. Διαχείριση Αποβλήτων • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση αστικών λυμάτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση στερεών αποβλήτων, • Παραγωγή και ασφαλής διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, • Μείωση της συνολικής παραγόμενης ποσότητας στερεών αποβλήτων - Μεγιστοποίηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Η εφαρμογή του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να ασκήσει πιέσεις αλλά ούτε να βελτιώσει τις συνθήκες διαχείρισης αποβλήτων.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
		!	Ο Ουδέτερη		A		?
Ειδικός Στόχος 4(ix): Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία· βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης.	Π16. Πολεοδομικό πλαίσιο • Ικανοποίηση / εξομάλυνση ζήτησης για αστική ανάπτυξη, • Εκτεταμένες απαλλοτριώσεις, • Αλλαγές χρήσεων γης, • Εκτός σχεδίου δόμηση • Εντός σχεδίου δόμηση • Επάρκεια θεσμικών εργαλείων εφαρμογής (υφιστάμενων και προτεινόμενων Μηχανισμοί αναδιανομής / αντισταθμιστικά οφέλη	Οι δράσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου δεν αναμένεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο υφιστάμενο πολεοδομικό πλαίσιο και στους μηχανισμούς εφαρμογής της πολιτικής γης.					
		Πιθανότητα	Μέγεθος	Συχνότητα/Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Διασυννοριακή διάσταση	Αβεβαιότητα
			+ Ουδέτερη		A		

Η Προτεραιότητα 10 στόχο έχει την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης μέσω της παροχής τροφίμων και / ή βασικής υλικής βοήθειας προς του άπορους. Οι παρεμβάσεις του συγκεκριμένου ειδικού στόχου συμπληρώνεται κυρίως από τους ειδικούς στόχους 4 (ix) όσον αφορά πολιτικές οι οποίες αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη και 4 (iii) όσον αφορά την πρώιμη παιδική εκπαίδευση και φροντίδα στο πλαίσιο πολιτικών προώθησης της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα. Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων περιλαμβάνεται στους Πίνακες 7.1 και 7.15.

Οι Προτεραιότητες 11 μέσω του ειδικού στόχου 2(ii) στόχο έχει την παροχή δυνατότητας στις περιφέρειες και στους πολίτες να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές επιπτώσεις στην απασχόληση, τις οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2030 για το κλίμα και μία κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050 βάσει της συμφωνίας του Παρισιού. Στην παρούσα φάση η ΓΔ ΕΠΣΑ σε συνεργασία με την Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής και Αστικής Πολιτικής και άλλους αρμόδιους / ενδιαφερόμενους φορείς ετοιμάζει το Περιφερειακό Πλάνο Δίκαιης Μετάβασης μέσα από το οποίο θα αναδειχθούν οι δράσεις που θα προηγηθούν από το ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Ο ειδικός στόχοι, παρότι θα καθοριστούν και συμπληρωθούν μετά την ολοκλήρωση του πλάνου, δεν αναμένεται ότι θα περιλαμβάνουν παρεμβάσεις οι οποίες θα έχουν διαφορετική φιλοσοφία και περιεχόμενο από τις παρεμβάσεις που αξιολογήθηκαν στα πλαίσια των Προτεραιοτήτων 1 έως 9. Συνεπώς οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε μεγάλο βαθμό καλύπτονται από την ανάλυση που προηγήθηκε (Πίνακες 7.1 έως 7.15).

Οι Προτεραιότητες 12 έως 15 περιλαμβάνουν δράσεις οι οποίες στόχο θα έχουν την διευκόλυνση της ομαλής και αποτελεσματικής υλοποίησης των πόρων του Ταμείου Συνοχής. Ενδεικτικές δράσεις περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό,
- Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης του ΕΠ, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, αξιολογήσεων, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνομοσύνων,
- Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων),
- Δράσεις υποστήριξης των Δικαιούχων, με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (task forces), την οργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την επεξεργασία οδηγιών ωρίμανσης και εκτέλεσης έργων, την ανάπτυξη πληροφοριακών εφαρμογών, κλπ από Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή,
- Παροχή τεχνικής στήριξης από τη Διαχειριστική Αρχή ή και τον κατά περίπτωση αρμόδιο Ενδιάμεσο Φορέα στον προγραμματισμό και την προετοιμασία των παρεμβάσεων, τις διαδικασίες διαχείρισης τους, τις διαδικασίες παρακολούθησής τους, την προετοιμασία και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων σε τοπικούς φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) οι οποίοι εμπλέκονται στις διαδικασίες

προγραμματισμού και υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων μέσω τοπικών πρωτοβουλιών,

- Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε να υπάρχει πλήρης λειτουργική κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου,
- Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής,
- Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων των Ταμείων καθώς και ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος,
- Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ, όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων,
- Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων,
- Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται),
- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη,
- Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, επιτροπών παρακολούθησης, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του ΕΠ

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις αυτών των δράσεων καλύπτονται από την ανάλυση που προηγήθηκε (Πίνακες 7.1 έως 7.15).

7.2.2. Σύνοψη περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Σε στρατηγικό επίπεδο, συνοψίζοντας την αξιολόγηση όλων των μέτρων του Προγράμματος λαμβάνοντας υπόψη όλα τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια που περιλαμβάνονται στη στρατηγική της Ένωσης για το Ταμείο Συνοχής, προκύπτει ότι το Πρόγραμμα όπως έχει σχεδιαστεί δεν αναμένεται να έχει μεγάλης κλίμακας και έντασης αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον της Κύπρου. Ωστόσο, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί:

- Στην βελτιστοποίηση της χωροθέτησης των εγκαταστάσεων με στόχο την αποκόμιση οικονομιών κλίμακας τόσο σε σχέση με την κατασκευή όσο και σε σχέση με τη λειτουργία των έργων υποδομών που θα κατασκευασθούν,
- Στην πιστή εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων βάσει των οποίων αδειοδοτούνται τα υλοποιούμενα έργα υποδομής,

- Στη συστηματική παρακολούθηση των χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος (ποιότητα υδατικού δυναμικού, υπόγειου και επιφανειακού, ποιότητα ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος, ζητήματα θορύβου),
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις ορεινές και απομονωμένες περιοχές, έτσι ώστε να μπορέσουν να ενσωματωθούν και να λειτουργήσουν αναπτυξιακά. Για το λόγο αυτό σημαντική θεωρείται η βελτίωση των υποδομών και η πρόσβαση των απομακρυσμένων περιοχών στα βασικά οδικά και λοιπά συγκοινωνιακά δίκτυα,
- Πέραν των παρεμβάσεων που σχετίζονται με την ανάπτυξη δικτύων υποδομής μεταφορών (οδικό δίκτυο) θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η παρουσία ενός σύγχρονου «καθαρού» και αποτελεσματικού συστήματος δημόσιων συγκοινωνιών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη μείωση της χρήσης των Ι.Χ αυτοκινήτων για τις καθημερινές μετακινήσεις,
- Οι παρεμβάσεις στον τομέα προώθησης τόπων φυσικού κάλλους και προστασία φυσικής κληρονομιάς θα πρέπει να στοχεύουν στην αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και των περιοχών του Δικτύου "Natura 2000" ως δυναμικού ανάπτυξης στα πλαίσια της αειφόρου χρήσης των πόρων,
- Οι παρεμβάσεις στον τομέα του πολιτισμού θα πρέπει να ενισχύουν την αναπτυξιακή, πολιτισμική και χωρική "ταυτότητα", ενότητα και συνοχή σε επίπεδο Επαρχίας

Τα συνολικά αποτελέσματα της περιβαλλοντικής αξιολόγησης συνοψίζονται στον **Πίνακα 7.16**. Αρνητικές επιπτώσεις αναγνωρίστηκαν στην βιοποικιλότητα, στο έδαφος και στο τοπίο, οι οποίες όμως με τα κατάλληλα διαχειριστικά μέτρα είναι αναστρέψιμες.

- 10 παράμετροι είχαν θετικές και θετικές / ουδέτερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, το οποίο είναι αναμενόμενο λόγω της φύσεως και της περιβαλλοντικής διάστασης όλων των μέτρων,
- Μικρές αρνητικές επιπτώσεις αναγνωρίστηκαν σε τέσσερεις παραμέτρους, οι οποίες όμως είναι αναστρέψιμες με τα κατάλληλα μέτρα (**ενότητα 7.3**):
 - Βιοποικιλότητα : Προτεραιότητες 2 (παραγωγή από ΑΠΕ), και 6 (ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)),
 - Έδαφος : Προτεραιότητες 2 (παραγωγή από ΑΠΕ), και 6 (ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)),
 - Ύδατα : Προτεραιότητα 2 (παραγωγή από ΑΠΕ)
 - Τοπίο: Προτεραιότητες 2 (παραγωγή από ΑΠΕ), και 6 (ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)),
- Η εφαρμογή των μέτρων δεν συνδέεται με διασυννοριακές επιπτώσεις

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

Πίνακας 7.16: Συνολική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σχεδίου (Σενάριο 3)

		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ									
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ											
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ											
Βελτίωση						Επιδείνωση					
											
		μεγάλη	μέτρια	μικρή				μεγάλη	μέτρια	μικρή	ουδέτερη
ΣΕΝΑΡΙΟ : Με τις προγραμματισμένες πολιτικές και Μέτρα											
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
1	Βιοποικιλότητα Αποφυγή απώλειας και διατήρηση οικοτόπων - διατήρηση και αύξηση του συνολικού αριθμού φυτικών ειδών - αποφυγή μείωσης απειλούμενων και ενδημικών ειδών		 								
2	Πληθυσμός Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά										

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
3	Υγεία των κατοίκων Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας / βελτίωση της ποιότητας ζωής / περιορισμός της έκθεσης σε κίνδυνο										
4	Έδαφος Μείωση των επιπτώσεων / προστασία από την διάβρωση / αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης										
5	Υδατα Μείωση της ρύπανσης										
6	Αέρας Τήρηση οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων										

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
7	Κλιματικές αλλαγές Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου / εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών κάθε τομέα	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
8	Περιβαλλοντικός Θόρυβος Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
9	Υλικά περιουσιακά στοιχεία Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων στην αξία της γης / Βέλτιστη διαχείριση ενεργειακών υποδομών	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
10	Τοπίο Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
11	Πολιτιστική κληρονομιά Διατήρηση, προστασία, ανάδειξη / ενίσχυση προσβασιμότητας	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15
12	Αστική Βιωσιμότητα Προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας										
13	Διαχείριση Αποβλήτων Ασφαλής διαχείριση αποβλήτων										
14	Πολεοδομικό πλαίσιο Ορθολογική ανάπτυξη										

7.3. Προτάσεις Μέτρων Μετριασμού των Επιπτώσεων

7.3.1 Αναγκαιότητα λήψης μέτρων

Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε στρατηγικό επίπεδο, έχει προσδιορίσει μια σειρά περιβαλλοντικών επιπτώσεων οι οποίες είναι αναστρέψιμες με την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισής τους: μέτρα που θα επιτυγχάνουν τον περιορισμό ή εξάλειψη των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων ενώ παράλληλα θα συμβάλλουν στην ενίσχυση των θετικών επιπτώσεων, οι οποίες είναι άμεσα συσχετισμένες με την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Τα μέτρα αυτά αναλύονται στην συνέχεια.

Γενική κατευθυντήρια γραμμή για την εφαρμογή του Προγράμματος είναι η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας η οποία αναφέρεται στην περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και Σχεδίων / Προγραμμάτων σύμφωνα με τους νόμους:

- Ο περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμος του 2018 (Ν. 127(I)/2018),
- Νόμος για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων και/ή προγραμμάτων (Ν. 102(I)/2005).

οι οποίοι προνοούν ότι ανάλογα με την περιβαλλοντική κατάσταση και το στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης θα πρέπει να εκπονούνται οι απαιτούμενες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, στις οποίες θα γίνεται εκτίμηση και αξιολόγηση των πιθανά σημαντικών επιπτώσεων από τις εργασίες κατασκευής και λειτουργίας των επιμέρους έργων και θα περιγράφονται με σαφήνεια και πληρότητα τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων. Κατά την εκπόνηση των περιβαλλοντικών μελετών η επιλογή της βέλτιστης περιβαλλοντικά λύσης και η ενσωμάτωση μέτρων και όρων ελαχιστοποίησης των αναμενόμενων επιπτώσεων έχει ιδιαίτερη σημασία.

Επιπρόσθετα, για τα έργα και σχέδια/προγράμματα που χωροθετούνται εντός των γεωγραφικών ορίων των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 θα πρέπει να εκπονείται Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ), η οποία θα εξετάζει τις πιθανές σημαντικές επιπτώσεις στα είδη και τα ενδιαιτήματα σύμφωνα με τους καθορισμένους στόχους διατήρησης της κάθε προστατευόμενης περιοχής.

Η υλοποίηση οποιουδήποτε έργου ή σχεδίου /προγράμματος δεν μπορεί να προχωρήσει, εάν στην βάση της αξιολόγησης της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, η περιβαλλοντική Αρχή δεν έχει εκδώσει θετική περιβαλλοντική γνωμάτευση.

Σημαντική επίσης είναι, η παρακολούθηση όχι μόνον της εφαρμογής των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης αλλά και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους στην διαφύλαξη της καλής κατάστασης του περιβάλλοντος. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την ικανοποίηση της παραπάνω απαίτησης, είναι η συμπερίληψη στους όρους της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης, της υποχρέωσης εκ μέρους του ιδιοκτήτη του έργου ή σχεδίου / προγράμματος, της ανάπτυξης και εφαρμογής Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης τόσο κατά το στάδιο της κατασκευής όσο και κατά το στάδιο της λειτουργίας.

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

Στην συνέχεια παρουσιάζεται με λεπτομέρεια το προτεινόμενο Σχέδιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, η φιλοσοφία του οποίου είναι τα μέτρα να επιτυγχάνουν τον περιορισμό ή εξάλειψη των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων όπου εμφανίζονται, ενώ παράλληλα να ενισχύουν τις θετικές επιπτώσεις, οι οποίες είναι άμεσα συσχετισμένες με τη αποτελεσματικότητα των μέτρων που συμπεριλαμβάνονται στο Πρόγραμμα.

Πίνακας 7.17: Μέτρα Αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Σενάριο 3)

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ		ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΠΤΩΣΗΣ
		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ 1 έως 15
1	Βιοποικιλότητα Αποφυγή απώλειας και διατήρηση οικοτόπων - διατήρηση και αύξηση του συνολικού αριθμού φυτικών ειδών - αποφυγή μείωσης απειλούμενων και ενδημικών ειδών	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων προτεραιότητας, κτλ., για την προστασία της γενετικής ποικιλομορφίας, - Εκπόνηση Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για τα έργα που χωροθετούνται εντός ή κοντά προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, - Αποκατάσταση και επαναφορά των υποβαθμισμένων προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων προτεραιότητας, υγροτόπων, δασών, αλυκών, και οικοσυστημάτων γενικότερα - Εκπόνηση Περιβαλλοντικών Μελετών Υποβάθρου, οι οποίες θα περιλαμβάνουν την χαρτογράφηση και σήμανση των οικοτόπων προτεραιότητας, των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης, των σημαντικών ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας (φωλιές, θέσεις αναπαραγωγής και τροφοληψίας), πριν την έναρξη της φάσης κατασκευής, καθορίζοντας και τα μέτρα προστασίας τους κατά την φάση της κατασκευής
2	Πληθυσμός Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή οικισμών, - Αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού των κοινοτήτων που προγραμματίζονται τα έργα
3	Ανθρώπινη Υγεία Βελτίωση της ανθρώπινης υγείας / βελτίωση της ποιότητας ζωής / περιορισμός της έκθεσης σε κίνδυνο	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή οικισμών, - Αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού των κοινοτήτων που προγραμματίζονται τα έργα
4	Έδαφος Μείωση των επιπτώσεων / προστασία από την διάβρωση / αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή περιοχών όπου το έδαφος παρουσιάζει προβλήματα ευστάθειας και διάβρωσης ανάλογα με τους γεωλογικούς σχηματισμούς της περιοχής, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την περιορισμό τις κάλυψης του εδάφους από τις εγκαταστάσεις των έργων, - Προσεκτικός σχεδιασμός ώστε να αξιοποιούνται κατά το δυνατόν υποβαθμισμένες περιοχές και εδάφη αντί παραγωγικών εδαφών, - Υιοθέτηση πρακτικών για τη σωστή διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων. - Επαναχρησιμοποίηση των χωματοργικών υλικών που προκύπτουν από τις εργασίες διαμόρφωσης του χώρου και τις εκσκαφές, στο μέγιστο δυνατόν και διάθεση της περίσσειας των χωματοργικών υλικών σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις
5	Ύδατα Μείωση της ρύπανσης	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή επηρεασμού των επιφανειακών και υπόγειων νερών από την ρύπανση ή την αλλαγή του υδρογραφικού καθεστώτος και των υδρολογικών συνθηκών, - Να τηρούνται οι προβλεπόμενες αποστάσεις από τα όρια υδατορεμάτων και εφόσον απαιτείται να εκπονούνται οι μελέτες οριοθέτησης σύμφωνα με τις υποδείξεις του ΤΑΥ προκειμένου να μην παρεμποδίζεται η φυσική επιφανειακή απορροή και η αποστράγγιση, - Μέτρα ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων (τεχνολογίες επεξεργασίας υγρών αποβλήτων παραγωγής επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων κατάλληλων για άρδευση και όπου κριθεί σκόπιμο να εφαρμοστούν, προγράμματα επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στο κτηριακό απόθεμα, προγράμματα παρακολούθησης και ελέγχου της υπεράντλησης των υπόγειων υδροφορέων, - Βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων
6	Αέρας Τήρηση οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Τήρηση των ορίων εκπομπής. - Εφαρμογή μέτρων που προτείνονται στο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα στην Κύπρο» και μέτρων τα οποία αναφέρονται στην Έκθεση για τα Ετήσια Ανώτατα Όρια Εκπομπών των Ατμοσφαιρικών Ρύπων στην Ατμόσφαιρα της Κύπρου, - Προγράμματα προώθησης των μέσων μαζικής μεταφοράς και άλλων βιώσιμων μέτρων μετακίνησης, - Δημιουργία υποδομών για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης και των καθαρών αστικών μεταφορών, - Περιβαλλοντική αναβάθμιση του στόλου ΜΜΜ με την εισαγωγή τροχαίου υλικού χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών
7	Κλιματικές αλλαγές Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου / εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών κάθε τομέα	- Προγράμματα ενημέρωσης των καταναλωτών και χρηστών του Ηλεκτρικού Συστήματος σε σχετικά με τις πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας με στόχο τη μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, - Προώθηση προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης του κτηριακού αποθέματος της Κύπρου (Βιοκλιματικός σχεδιασμός, θερμομόνωση κελύφους κτηρίων, αντλίες θερμότητας, κτλ.), - Προώθηση των έργων ΑΠΕ, - Ετοιμασία Χωροθετικής Πολιτικής για τα ΦΒ έργα, λαμβανομένου υπόψιν του μεγάλου μεγέθους ανάπτυξής τους που προνοείται από το ΕΣΔΕΚ, - Βελτίωση των πολεοδομικών σχεδιασμών και ένταξη σε αυτούς πράσινων και γαλάζιων υποδομών, - Περιορισμός των συμβατικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, - Έλεγχοι των ρυπογόνων βιομηχανιών και άλλων χρήσεων/δραστηριοτήτων ώστε να διασφαλιστεί ότι πληρούνται οι όροι των αδειών εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου,

		- Τα μέτρα για την προσαρμογή των έργων στην κλιματική αλλαγή να συνδέονται με τους όρους των αδειών οποιουδήποτε νέου έργου στην περιοχή και να επιβάλλονται από τις Αρμόδιες Αρχές, - Εφαρμογή μέτρων που προτείνονται στο Στρατηγικό Σχέδιο για την Μείωση των Εκπομπών των Αερίων του Θερμοκηπίου βάσει της Οδηγίας 2003/87/ΕΚ - Μέτρα ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων (προγράμματα επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στο κτηριακό απόθεμα, προγράμματα παρακολούθησης και ελέγχου της υπεράντλησης των υπόγειων υδροφορέων, - Βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων
8	Περιβαλλοντικός Θόρυβος Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Για τα έργα εντός προστατευόμενων περιοχών να λαμβάνεται μέριμνα ώστε κατά το δυνατόν οι κατασκευαστικές εργασίες να πραγματοποιούνται εκτός εποχής αναπαραγωγής και φωλεασμού της ορνιθοπανίδας (Μάρτιος - Ιούνιος). Επιπλέον, συνιστάται η παρακολούθηση του θορύβου πριν και κατά τη διάρκεια της φάσης κατασκευής εντός και στα όρια του γηπέδου επέμβασης παράλληλα με τις εργασίες πεδίου για την ορνιθοπανίδα, σύμφωνα και με τους όρους της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης
9	Υλικά περιουσιακά στοιχεία Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων στην αξία της γης / Βέλτιστη διαχείριση ενεργειακών υποδομών	- Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή περιοχών: γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας, υψηλού κινδύνου πλημμύρας, με έντονη τουριστική ανάπτυξη - Ετοιμασία Χωροθετικής Πολιτικής για τα ΦΒ έργα, λαμβανομένου υπόψιν του μεγάλου μεγέθους ανάπτυξής τους που προνοείται από το ΕΣΔΕΚ (ΣΜΠΕ), - Η υλοποίηση των προτεραιοτήτων να γίνει με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να η υλοποίηση του κάθε ειδικού στόχου να συνεισφέρει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στις περιοχές παρέμβασης και συνεπώς στην περαιτέρω αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων στις περιοχές όπου θα γίνουν τα έργα, - Να λαμβάνεται υπόψη κατά την χωροθέτηση των περιβαλλοντικών υποδομών η αξία της γης στις γειτονικές περιοχές και να χρησιμοποιηθεί στην ανάλυση κόστους οφέλους των επί μέρους έργων, έτσι ώστε να προστατευτούν τα περιουσιακά στοιχεία των περιοχών όπου θα υλοποιηθούν οι παρεμβάσεις.
10	Τοπίο Ελαχιστοποίηση επιπτώσεων	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων προτεραιότητας, κτλ., - Εκπόνηση Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για τα έργα που χωροθετούνται εντός ή κοντά προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, - Εφαρμογή της Σύμβασης για το Τοπίο, - Ετοιμασία Χωροθετικής Πολιτικής για τα ΦΒ έργα, λαμβανομένου υπόψιν του μεγάλου μεγέθους ανάπτυξής τους που προνοείται από το ΕΣΔΕΚ (ΣΜΠΕ), - Σε όλες τις παρεμβάσεις υιοθέτηση μέτρων ενσωμάτωσής τους στο τοπιολογικό περιβάλλον όπου αναμένεται να υλοποιηθούν, - Κατά τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων αποκατάστασης να ληφθούν υπόψη τα υφιστάμενα τοπιολογικά χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν οι θετικές επιπτώσεις στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου. Σε περιπτώσεις αποκατάστασης εντός υποβαθμισμένων τοπίων θα πρέπει να γίνουν φυτοτεχνικές μελέτες έτσι ώστε να επέλθει τοπιολογική αναβάθμιση.
11	Πολιτιστική κληρονομιά Διατήρηση, προστασία, ανάδειξη / ενίσχυση προσβασιμότητας	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την αποφυγή χωροθέτησης των έργων εντός αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, - Τήρηση των αποστάσεων ασφαλείας σύμφωνα με τις υποδείξεις του Τμήματος Αρχαιοτήτων, - Σε περίπτωση εντοπισμού αρχαιοτήτων οι εργασίες θα πρέπει να διακόπτονται και να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα προστασίας κατόπιν υπόδειξης του Τμήματος Αρχαιοτήτων
12	Αστική Βιωσιμότητα Προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας	- Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, - Εφαρμογή κατάλληλης διαδικασίας από κάθε Αρχή Σχεδιασμού ώστε να διασφαλίζεται ότι οι επενδύσεις σε υποδομές και τα θεσμικά και οργανωτικά μέτρα υλοποίησης της κάθε παρέμβασης που περιλαμβάνεται στους ειδικούς στόχους θα χαρακτηρίζονται από επαρκή περιβαλλοντική συμβατότητα, - Ενσωμάτωση αρχών βιώσιμης κινητικότητας: Τα έργα εντός των αστικών συγκροτημάτων θα πρέπει να σχεδιάζονται ενσωματώνοντας τις αρχές της ελαχιστοποίησης των ατμοσφαιρικών εκπομπών και του θορύβου, της ενθάρρυνσης τρόπων μετακίνησης που διακρίνονται από φιλικότητα προς το περιβάλλον και της ενίσχυσης της χρήσης μέσων συλλογικής αντί ατομικής μετακίνησης, - Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς: Οι υποδομές μεταφορών θα πρέπει να λαμβάνουν εξαρχής μέριμνα αποφυγής επιβλαβών επιδράσεων σε σημαντικά στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, επιδιώκοντας επιπροσθέτως την ενσωμάτωση τρόπων προβολής και ανάδειξης ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής τους, - Ενίσχυση της ασφάλειας ως προς την αποφυγή ατυχημάτων με επίπτωση στο περιβάλλον ή/και ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους: Στο σχεδιασμό των επενδύσεων, ιδίως εκείνων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στην ενίσχυση της ασφάλειας των μεταφορών, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται μέριμνα για την πρόληψη ατυχημάτων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν περιβαλλοντική υποβάθμιση, καθώς και μέτρα για τον περιορισμό και την αποτελεσματικότερη δυνατή αντιμετώπιση των συνεπειών τους, - Η δημιουργία υποδομών για καθαρές αστικές μεταφορές, ιδιαίτερα αυτές που αφορούν την ηλεκτροκίνηση, η οποία μεταξύ άλλων συνοδεύεται από σημαντικά οφέλη ως προς το περιβάλλον των μεγάλων πόλεων, θα πρέπει να εξειδικευθούν και να εφαρμοστούν κατά τον ταχύτερο δυνατό τρόπο, είτε ως αυτοτελείς δράσεις (π.χ. αύξηση των σημείων φόρτισης) είτε ως μέρη άλλων δράσεων (π.χ. ανανέωση στόλου οχημάτων), - Οι ειδικοί στόχοι του Προγράμματος που σχετίζονται ευθέως ή εμμέσως με την «έξυπνη κινητικότητα», όπως π.χ. η αύξηση χωρητικότητας αυτοκινητοδρόμων, η βελτίωση του επιπέδου ασφάλειας των οδικών μεταφορών, καθώς και οι νέοι αυτοκινητόδρομοι ή οι αναβαθμίσεις υπαρχόντων, θα πρέπει να ενσωματώνουν εξαρχής μέριμνα για τις επερχόμενες τεχνολογίες αυτόνομων και συνδεδεμένων οχημάτων, οι οποίες αυξάνουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των μεταφορών και ως εκ τούτου προσφέρουν σημαντικά οφέλη στο περιβάλλον. Κατ' ανάλογο τρόπο, το σκέλος των θεσμικών και επιχειρησιακών μέτρων του Προγράμματος θα πρέπει να εμπλουτιστεί κατάλληλα ώστε να συμπεριλάβει εγκαίρως ρυθμίσεις και ενισχυτικές παρεμβάσεις για τα αυτόνομα και συνδεδεμένα οχήματα
13	Διαχείριση Αποβλήτων	Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία,

	Ασφαλής διαχείριση αποβλήτων • Προώθηση της οικο-καινοτομίας στις επιχειρήσεις, • Εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης της μείωσης των αποβλήτων, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, • Προώθηση της εφαρμογής Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (EMAS, ISO 14001) στις επιχειρήσεις και στην βιομηχανία, • Μέτρα προώθησης τεχνολογιών επεξεργασίας υγρών αποβλήτων παραγωγής επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων κατάλληλων για άρδευση και όπου κριθεί σκόπιμο να εφαρμοστούν, προγραμμάτων επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στο κτηριακό απόθεμα, • Βελτίωση αποχετευτικών συστημάτων
14	Πολεοδομικό πλαίσιο Ορθολογική Ανάπτυξη • Εφαρμογή των όρων της περιβαλλοντικής γνωμάτευσης - παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων κατά το στάδιο της κατασκευής και λειτουργίας των έργων τα οποία περιλαμβάνονται στις δράσεις κάθε ειδικού στόχου - Εφαρμογή ΣΠΔ κατά την κατασκευή και λειτουργία, • Να εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις σχεδιασμού με στόχο την ενσωμάτωση των έργων στο πολεοδομικό πλαίσιο ανάπτυξης της κάθε περιοχής παρέμβασης , • Κατά τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων να ληφθούν υπόψη τα υφιστάμενα πολεοδομικά χαρακτηριστικά, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν οι θετικές επιπτώσεις: στις χρήσεις γης, στις προοπτικές ανάπτυξης μειώνοντας στο ελάχιστο την ανάγκη απαλλοτριώσεων, στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα των περιοχών των παρεμβάσεων.

7.4. Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης

Ένα ευρύ φάσμα υφιστάμενων προγραμμάτων που ισχύουν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο στοχεύουν στην παρακολούθηση της περιβαλλοντικής κατάστασης και στην αξιολόγηση των επιδόσεων μέσω δεικτών. Πολλοί από αυτούς τους δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση του Προγράμματος. Η «Έκθεση για την Κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Κύπρο 2015», παρέχει πληροφορίες για ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών θεμάτων και δεικτών, συμπεριλαμβανομένων δεικτών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, τις χρήσεις της γης, την ποιότητα των υδάτων, του εδάφους, της παραγωγής αποβλήτων, και της βιοποικιλότητας.

Το προτεινόμενο Πρόγραμμα της Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης και οι αντίστοιχοι δείκτες, παρουσιάζεται στον Πίνακα 7.18 που ακολουθεί.

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

Πίνακας 7.18: Δείκτες Παρακολούθησης

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Δείκτης Παρακολούθησης	Βάση Δεδομένων
Βιοποικιλότητα - Χλωρίδα και Πανίδα	Ποσοστό προστατευόμενων περιοχών οι οποίες θα επηρεαστούν από το Σχέδιο	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Αφθονία και Κατανομή Επιλεγμένων Ειδών	
	Είδη Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος	
	Βαθμός ανάσχεσης απώλειας βιοποικιλότητας	
Πληθυσμός	Αριθμός απασχολούμενων	Στατιστική Υπηρεσία
Ανθρώπινη Υγεία	Προσδόκιμο ζωής	Στατιστική Υπηρεσία
Έδαφος	Εκτροπή βιοαποικοδομήσιμων υλικών από τους χώρους υγειονομικής ταφής	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Παρακολούθηση και έλεγχος των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Κάλυψη της γης	
Επιφανειακά και υπόγεια νερά	Ισοδύναμος πληθυσμός που καλύπτεται από αποχετευτικά δίκτυα και σταθμούς επεξεργασίας αστικών υγρών αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος - Τμήμα Αναπτύξεως υδάτων
	Χρήση υδάτινων πόρων	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
Ατμοσφαιρικός Αέρας	Εκπομπές κύριων ατμοσφαιρικών ρύπων	Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας
	Τάσεις και προβλέψεις των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Η πρόοδος στην επίτευξη των στόχων για τις εκπομπές του θερμοκηπίου	
Κλιματικοί παράγοντες	Παγκόσμιες και Ευρωπαϊκές θερμοκρασίες	Μετεωρολογική Υπηρεσία
	Η πρόοδος στην επίτευξη των στόχων για τις εκπομπές του θερμοκηπίου	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Τάσεις και προβλέψεις των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Ένταση Ενέργειας	Υπηρεσία Ενέργειας
	Τελική Κατανάλωση Ενέργειας	
	Κατανάλωση Πρωτογενούς Ενέργειας	
	Ανανεώσιμες πηγές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας	
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε σχέση με την ακαθάριστη εσωτερική κατανάλωση ενέργειας	
	Μερίδιο των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας	
	Χρήση καθαρότερων και εναλλακτικών καυσίμων	Υπηρεσία Ενέργειας

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

Θόρυβος	Πολεοδομικά Συγκροτήματα για τα οποία έχουν ετοιμαστεί Στρατηγικοί Χάρτες Θορύβου	Τμήμα Περιβάλλοντος
Τοπίο	% γης που προορίζεται για πράσινες και γαλάζιες υποδομές	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
	Αριθμός ΧΑΔΑ που έχουν αποκατασταθεί	Τμήμα Περιβάλλοντος
Πολιτιστική κληρονομιά	Αριθμός επισκεπτών σε χώρους πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος	Τμήμα Αρχαιοτήτων
	Αριθμός υποδομών πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος	
Αστική Βιωσιμότητα	Αριθμός σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων	Τμήμα Οδικών Μεταφορών
	Ανθρωποχιλιόμετρα που διανύονται ανά έτος ανά είδος μεταφορικού μέσου	Τμήμα Οδικών Μεταφορών
	Χιλιόμετρα ποδηλατοδρόμων	Τμήμα Δημοσίων Έργων
	% χρηστών των ΜΜΜ και του ποδήλατου	Στατιστική Υπηρεσία
Διαχείριση αποβλήτων	Ποσοστό του πληθυσμού συνδεδεμένο με συστήματα επεξεργασίας αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος
	Ποσοστό του πληθυσμού που εξυπηρετείται από σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων	
	Ετήσια κατά κεφαλήν παραγωγή απορριμμάτων	
	Ποσοστό ανακύκλωσης επί της συνολικής παραγωγής απορριμμάτων	
	Αριθμός επιχειρήσεων και βιομηχανιών που έχουν πιστοποιημένο ΣΠΔ κατά EMAS ή ISO 14001	
Πολεοδομικό πλαίσιο	Αριθμός πολεοδομικών συγκροτημάτων και τοπικών αρχών στις οποίες: • έχει εγκαθιδρυθεί σύστημα ξεχωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων, • εφαρμόζεται το σύστημα «Πληρώνω όσο Πετάω»	Τμήμα Περιβάλλοντος
	% δημόσιων κτηρίων στα οποία ελήφθησαν μέτρα ενεργειακής αναβάθμισης	Υπηρεσία Ενέργειας
	% οικιστικού αποθέματος στο οποίο ελήφθησαν μέτρα ενεργειακής αναβάθμισης	
	Μέτρα βιώσιμης κινητικότητας τα οποία περιλαμβάνονται στα Τοπικά Σχέδια Ανάπτυξης	Τμήμα Δημοσίων Έργων

7.5. Δημόσια Διαβούλευση

Οι δημόσιες διαβουλεύσεις και η κοινοποίηση/δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων τους είναι ένα βασικό μέρος της διαδικασίας εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Εκτίμησης των Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ). Οι απαιτήσεις για την οργάνωση δημόσιων διαβουλεύσεων κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης ενός Προγράμματος, απορρέουν από τις πρόνοιες της Κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και Οδηγιών, αλλά και της Εθνικής Νομοθεσίας, και έτσι αποτελούν απαίτηση και της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως κράτους μέλος της Ε.Ε.

7.5.1 Πρότυπα που αφορούν στις διαβουλεύσεις και στην δημοσιοποίηση

Με την ολοκλήρωση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σύμφωνα με τον Νόμο Ν. 102(Ι)/2005 τα αποτελέσματα της μελέτης θα πρέπει να τύχουν διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και το κοινό.

Για την διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διαβούλευσης και της δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων της, θα εφαρμοστεί η διαδικασία που προβλέπεται στον Νόμο Ν 102(Ι)/2005 ο οποίος έχει κυρωθεί βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2001/42/ΕΚ.

Η διαδικασία διαβουλεύσεων έχει ως ακολούθως:

Κάθε αρμόδια αρχή που υποβάλλει μελέτη οφείλει, ταυτόχρονα με την υποβολή του προκαταρκτικού σχεδίου και/ή προγράμματος και της μελέτης που εκπονείται, σύμφωνα με το άρθρο 15, να θέσει τα ανωτέρω έγγραφα στη διάθεση των αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 14(1) και να δημοσιεύσει στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, σε δύο ευρείας κυκλοφορίας ημερήσιες εφημερίδες στη Δημοκρατία και μέσω του διαδικτύου γνωστοποίηση με την οποία να ανακοινώνεται:

- η ημερομηνία υποβολής του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και το όνομα του υποβάλλοντος αρχή,
- η φύση του προτεινόμενου σχεδίου ή προγράμματος,
- ότι η μελέτη μπορεί να τύχει επιθεώρησης κατά τις εργάσιμες ώρες, στα γραφεία της Περιβαλλοντικής Αρχής και της αρμόδιας αρχής,
- ότι οποιοδήποτε πρόσωπο μπορεί να υποβάλει στην Περιβαλλοντική Αρχή απόψεις ή παραστάσεις αναφορικά με το περιεχόμενο της μελέτης ή επιπτώσεις που ενδέχεται να επιφέρει στο περιβάλλον η έγκριση του σχεδίου και/ή προγράμματος εντός 35 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της γνωστοποίησης.

Ακολουθώντας, με το πέρας της διαδικασίας διαβούλευσης η Αρμόδια Αρχή θα είναι σε θέση να λάβει απόφαση σχετικά με την περιβαλλοντική έγκριση (Περιβαλλοντική Δήλωση/ Απόφαση) του Σχεδίου.

Ένα βασικό όργανο διαδικασίας διαβούλευσης στο πλαίσιο της εκπόνησης της Αξιολόγησης των Κοινωνικών Επιπτώσεων είναι η προετοιμασία του Δημόσιου Σχεδίου Διαβουλεύσεων και Δημοσιοποίησης (ΔΣΔΔ). Οι διαδικασίες προσδιορίζουν μια τεχνικά άρτια και κατάλληλη προσέγγιση των διαβουλεύσεων και των ενεργειών δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων τους. Ο στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι επαρκείς και αξιόπιστες πληροφορίες είναι έγκαιρα διαθέσιμες στους συμμετέχοντες σε αυτή τη πριν και κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων. Οι παρεχόμενες πληροφορίες πρέπει να είναι σε μορφή και μια γλώσσα που είναι κατανοητή και προσιτή στους ενδιαφερόμενους που επηρεάζονται ή/και ενδιαφέρονται για το Πρόγραμμα.

Αυτές οι διαδικασίες παρέχουν έναν μηχανισμό για την συνεχή επικοινωνία μεταξύ της Αρμόδιας Αρχής και των ενδιαφερομένων φορέων και περιλαμβάνουν:

- Μια περιγραφή των εθνικών ρυθμιστικών προνοιών αλλά και απαιτήσεων της Αρμόδιας Αρχής αναφορικά με τις δημόσιες διαβουλεύσεις,
- Μια ανασκόπηση και καταγραφή των ενδιαφερομένων φορέων,
- Μια λεπτομερή επισκόπηση/ των δημόσιων διαβουλεύσεων που πραγματοποιήθηκαν,
- Μια ανασκόπηση των δραστηριοτήτων δημόσιας διαβούλευσης που θα απαιτηθούν κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος και,
- Μια ανασκόπηση των ρόλων και των απαιτούμενων πόρων για την εφαρμογή αυτής της διαδικασίας.

Οι διαδικασίες λαμβάνουν επίσης υπόψη το γεγονός ότι οι επιπλέον ενδιαφερόμενοι φορείς μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια του κύκλου υλοποίησης του Προγράμματος. Πρέπει επομένως τα στοιχεία και οι λεπτομέρειες του ΔΣΔΔ, να αναθεωρούνται και ανανεώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα καθώς νέες πληροφορίες έρχονται στο φως.

7.5.2 Στόχοι των Δημόσιων Διαβουλεύσεων και της Δημοσιοποίησης στο πλαίσιο της εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Προγράμματος

Οι στόχοι της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης και δημοσιοποίησης είναι να:

- Προσδιορίσει όλους τους ενδιαφερομένους φορείς και να τους ενημερώσει για το προτεινόμενο Πρόγραμμα,

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔ ΕΠΣΑ

- Δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον που θα ενθαρρύνει την διαβούλευση αναφορικά με τους προβληματισμούς και ανησυχίες των συμμετεχόντων,
- Διασφαλίσει ότι οι αντιλήψεις και οι ανησυχίες όλων των συμμετεχόντων καταγράφονται από το αρχικό ακόμη στάδιο της διαδικασίας και ότι λαμβάνονται υπόψη,
- Να συλλέξει από τους ενδιαφερόμενους φορείς απόψεις αναφορικά με την Υπάρχουσα Κατάσταση, τις πιθανές επιπτώσεις, πιθανές λύσεις μετριασμού τους, όπως επίσης και πιθανά μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την περαιτέρω ενίσχυση των θετικών επιπτώσεων του έργου,
- Να εξακριβώσει το βαθμό αποδοχής του Προγράμματος

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔΕΠΣΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Παρουσίαση του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔΕΠΣΑ

Στόχοι του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ

Οι Στόχοι Πολιτικής του Κυπριακού Προγράμματος είναι σε πλήρη ευθυγράμμιση με του Στόχους της ΕΕ, και παρουσιάζονται συνοπτικά στην συνέχεια.

Πίνακας Α-1: Στόχοι του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021-2027

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
1. Μια πιο ανταγωνιστική και εξυπνότερη Ευρώπη με την προώθηση καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού	1.1 Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και η υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών	Η Ε&Κ αποτελούν εθνική προτεραιότητα που θα συμβάλει στη στήριξη και ανάπτυξη της οικονομίας. Ανάγκη αύξησης των δαπανών (δημόσιων και ιδιωτικών) σε Ε&Κ ως ποσοστό του ΑΕΠ. Με βάση τα συμπεράσματα της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης αλλά και σύμφωνα με την ανάλυση του τομέα Ε&Κ προκύπτει: - Ανάγκη αξιοποίησης του ερευνητικού δυναμικού της χώρας και δημιουργία βιώσιμων ερευνητικών θέσεων εργασίας, όπως και δημιουργία κρίσιμης μάζας ερευνητών σε τομείς επιστημονικής αιχμής - Ανάγκη ενίσχυσης και δημιουργίας σύγχρονων ερευνητικών υποδομών, (εργαστήρια, εξοπλισμό) που θα συμβάλουν στη διαφοροποίηση και ανάπτυξη του τομέα έρευνας. - Ανάγκη ενίσχυσης της διασύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ της ερευνητικής κοινότητας του επιχειρηματικού τομέα. - Αύξηση της συμμετοχής των επενδύσεων των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες Ε&Κ. - Βελτίωση των επιδόσεων της χώρας στον τομέα της καινοτομίας. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2020 συστήνουν όπως η επενδυτική οικονομική πολιτική της Κύπρου εστιάσει, μεταξύ άλλων, στην Έ&Κ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, αναγνωρίζει ότι η Κύπρος διαθέτει ένα μικρό αλλά αναπτυσσόμενο σύστημα Ε&Κ, το οποίο διαδραματίζει περιορισμένο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη. Υπάρχουν, ωστόσο μεγάλες δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης ώστε η Ε&Κ να διαδραματίζουν αυξημένο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.. Η κρίση που προέκυψε λόγω της πανδημίας έχει εντείνει την ανάγκη ανάπτυξης του τομέα της Ε&Κ ως βασικού πυλώνα για την έξοδο από την κρίση και τη δημιουργία μιας υγιούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Στο Παράρτημα Δ, της Έκθεσης της Κύπρου, στις επενδυτικές προτεραιότητες που εισηγείται η Επιτροπή, περιλαμβάνεται η ενίσχυση της ικανότητας Έ&Κ Στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου, τίθεται, μεταξύ άλλων, ως προτεραιότητα η ενίσχυση της Έρευνας και Ανάπτυξης και η αύξηση των δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		Η έκθεση ανταγωνιστικότητας της Κύπρου για το 2019, τονίζει την ανάγκη σύνδεσης των επιχειρήσεων με τον ακαδημαϊκό και ερευνητικό κόσμο και δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για ανάπτυξη της καινοτομίας. Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 25% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 1.
	1.2 Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις δημόσιες αρχές	Ο βασικός στρατηγικός στόχος της Κύπρου είναι η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού, που θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης και στην οικοδόμηση μιας στέρεης βάσης για μια σύγχρονη, ευέλικτη, ανταγωνιστική και βιώσιμη οικονομία. Οι Ειδικές ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2020, συστήνουν όπως α) η επενδυτική οικονομική πολιτική εστιάσει στην ψηφιακή μετάβαση και ψηφιοποίηση και β) βελτιωθεί η ψηφιοποίηση της δημόσιας υπηρεσίας και του δικαστικού συστήματος. Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, οι κύριες αναπτυξιακές επιδιώξεις περιλαμβάνουν την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η ψηφιοποίηση και οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα. Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 25% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 1. Επιπρόσθετα, στην Έκθεση Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο (2019), αναγνωρίζεται ο κρίσιμος ρόλος του τομέα της ψηφιοποίησης στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και στη βιώσιμη ανάπτυξη. Γίνεται σύσταση για ενίσχυση του τομέα και δημιουργία κατάλληλου πλαισίου που θα εγγυάται την άμεση υλοποίηση της Ψηφιακής Στρατηγικής. Επίσης, συστήνεται η παροχή κινήτρων (οικονομικών, ή άλλων), που θα συμβάλουν στην ψηφιοποίηση βασικών τομέων της οικονομίας (πχ. τουρισμός, ναυτιλία), και στην προσέλκυση ξένων εταιρειών στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ICT) στην Κύπρο. Η πανδημία του κορωνοϊού έχει αναδείξει τη σημασία και την επιτακτική ανάγκη για επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού στις επιχειρήσεις, στους πολίτες και στη δημόσια υπηρεσία. Παράλληλα, η υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής θα συμβάλει και στην επίτευξη των στόχων της Ψηφιακής Στρατηγικής της ΕΕ, στόχος της οποίας είναι να καταστήσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό επωφέλη για όλους, θέτοντας ως προτεραιότητα τον άνθρωπο και το κοινωνικό σύνολο. Η στρατηγική της ΕΕ δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και ενισχύει την

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		ανάπτυξη αξιόπιστης τεχνολογίας προς όφελος μιας ανοικτής, δημοκρατικής κοινωνίας και μιας δυναμικής και βιώσιμης οικονομίας. Η ψηφιακή τεχνολογία θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην επίτευξη της πράσινης μετάβασης.
	1.3 Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)	Σύμφωνα με τη Δήλωση Πολιτικής για την ενίσχυση του Επιχειρηματικού Οικοσυστήματος της Κύπρου, η προώθηση της επιχειρηματικότητας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ αποτελούν σημαντική προτεραιότητα της κυβέρνησης. Στα πλαίσια αυτά προωθούνται δράσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την επιχειρηματική καινοτομία, την καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας, την ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά. Το Εθνικό όραμα, όπως περιγράφεται στη Δήλωση Πολιτικής είναι «η ενίσχυση του επιχειρηματικού οικοσυστήματος ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας, παρέχοντας τις κατάλληλες συνθήκες για επιτυχή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας. Η μεγαλύτερη πρόκληση για τις ΜΜΕ, όπως εντοπίζεται από αναλύσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο είναι η αδυναμία πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας για την Κύπρο (2019), στις συστάσεις της τονίζει ότι δεδομένου ότι η Κύπρος έχει μικρό αριθμό μεγάλων επιχειρήσεων, η οικονομία της στηρίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη των ΜΜΕ για την ενίσχυση της απασχόλησης και την αύξηση της παραγωγικότητας. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας και στην ανάπτυξη της ευελιξίας των επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσει η οικονομία να ανταποκριθεί σε εξωγενή σοκ και να μπορέσει να κάνει διαρθρωτικές αλλαγές για ένα πιο ισορροπημένο και αειφόρο μοντέλο ανάπτυξης. Η Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο (αριθμός 3) του 2020, συστήνει όπως η Κύπρος λάβει δράσεις, ώστε να διασφαλίσει την απρόσκοπτη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ειδικά για τις ΜΜΕ. Πρόσθετα, στις επενδυτικές προτεραιότητες που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Κύπρο (Παράρτημα Δ) χαρακτηρίζεται ως υψηλή επενδυτική προτεραιότητα η ενίσχυση της ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και η αύξηση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, όπως επίσης και η προώθηση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και η ενίσχυση της διεθνοποίησης των ΜΜΕ μέσω συμπράξεων και συνεργασιών.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 25% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 1 Η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού δημιούργησε νέο ισχυρό πλήγμα για τις επιχειρήσεις και μείωσε σημαντικά την οικονομική δραστηριότητα, με σοβαρό κίνδυνο επιβίωσης τους.
2. Μια πιο πράσινη, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και μετάβαση προς μια καθαρή οικονομία μηδενικού άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων	2.1 Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου	Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (Παράρτημα Δ), το κτιριακό απόθεμα της Κύπρου, κατασκευασμένο χωρίς ή με πολύ χαμηλό επίπεδο θερμικής προστασίας, αποτελεί πηγή ενεργειακής αναποτελεσματικότητας. Δεδομένου ότι: (1) τα κτήρια βρίσκονται στο επίκεντρο της εθνικής πολιτικής για την ενεργειακή απόδοση, αφού σε αυτά αναλογεί σχεδόν το 30% της κατανάλωσης τελικής ενέργειας σε εθνικό επίπεδο, (2) το 91% των κτηρίων στην Κύπρο ανεγέρθηκαν πριν από την καθιέρωση απαιτήσεων ελάχιστης ενεργειακής απόδοσης. ενισχύεται η σύσταση που αναφέρεται στο Παράρτημα Δ για διενέργεια επενδύσεων και προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, και ιδίως για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε οικιστικά και δημόσια κτήρια και σε κτηριακές εγκαταστάσεις ΜΜΕ. Πρόσθετα βάσει του Παραρτήματος Δ, η Κύπρος έχει υψηλή εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα με αποτέλεσμα τις υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ενώ δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Βάσει τούτου έχουν προσδιοριστεί επενδυτικές ανάγκες προώθηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μικρής κλίμακας από ΑΠΕ. Στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 παρουσιάζεται η συνεισφορά της Κύπρου στην επίτευξη των ακόλουθων ευρωπαϊκών στόχων ενέργειας (μεταξύ άλλων): Υποχρεωτικός στόχος για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά 32,5% σε επίπεδο ΕΕ μέχρι το 2030. - Επίτευξη σε εθνικό επίπεδο υποχρεωτικού σωρευτικού στόχου εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση ύψους 243,04 ktoe τα έτη 2021-2030, με λήψη μέτρων πέραν των όσων επιβάλλουν οι ευρωπαϊκές νομοθεσίες.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		- Εκτιμώμενη ενδεικτική εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ: Εθνική πρωτογενής κατανάλωση ενέργειας το 2030 μέχρι 2,4 Mtoe και τελική κατανάλωση ενέργειας το 2030 μέχρι 2,0 Mtoe. Πρόσθετος στόχος σχετικά με την ενεργειακή απόδοση, αφορά στην Οδηγία 2012/27/ΕΕ και την υποχρέωση για ετήσια ανακαίνιση του 3% του εμβαδού ψυχόμενων και θερμαινόμενων ιδιοκτητών δημοσίων κτηρίων, που χρησιμοποιούνται από την κεντρική δημόσια διοίκηση, προκειμένου να ικανοποιούν τις εθνικές ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων, ή εφαρμογή άλλων μέτρων στα υφιστάμενα κτήρια της κεντρικής δημόσιας διοίκησης που θα επιφέρουν ετησίως ισοδύναμη εξοικονόμηση ενέργειας. Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 30% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 2.
	2.2 Προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Σημαντική προτεραιότητα είναι η μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της χώρας από τα συμβατικά καύσιμα με αποτέλεσμα το υψηλό κόστος της ενέργειας και τη μεγάλη επιβάρυνση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η Κύπρος λόγω των κλιματικών χαρακτηριστικών της διαθέτει σημαντικό πλεονέκτημα στη χρήση ΑΠΕ και κυρίως της ηλιακής ενέργειας. Καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες για επέκταση της χρήσης ΑΠΕ παράλληλα με τα μέτρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Παρόλο ο εθνικός στόχος για 13% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας μέχρι το 2020 έχει ήδη επιτευχθεί (14% για το 2018), εντούτοις η συνεισφορά των ΑΠΕ θα πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά ώστε να επιτύχει τους υποχρεωτικούς στόχους της ΕΕ μέχρι το 2030. Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (Παράρτημα Δ), η Κύπρος έχει υψηλή εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα. με αποτέλεσμα τις υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ενώ δεν έχει αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 παρουσιάζεται η συνεισφορά της Κύπρου στην επίτευξη των ακόλουθων ευρωπαϊκών στόχων ενέργειας (μεταξύ άλλων): Υποχρεωτικός στόχος 32% Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση της ΕΕ μέχρι 2030. Η εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ: είναι 23% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση, ενώ οι επιμέρους εθνικοί στόχοι για ΑΠΕ είναι: υποχρεωτικός στόχος για 14% ΑΠΕ στις μεταφορές και ενδεικτικός στόχος για 1,1% ετήσια αύξηση στη θέρμανση-ψύξη από ΑΠΕ.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 30% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 2.
	2.4 Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές.	Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ, οι επενδύσεις στον τομέα πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα με στόχο τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας. Η εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της ικανότητας προσαρμογής και της ευπάθειας της Κύπρου προσδιορίστηκε στους τομείς που επηρεάζονται ή αναμένεται να επηρεαστούν από την κλιματική αλλαγή σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Κλιματική Αλλαγή. Οι τομείς που επηρεάζονται είναι: Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία. Σημειώνεται ότι ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους τομείς Διαχείρισης των Υδάτων, της Ενίσχυσης της Βιοποικιλότητας και της Ενέργειας, ωστόσο εκτενής ανάλυση γίνεται στις σχετικές ενότητες του εν λόγω Κεφαλαίου, δεδομένου ότι αποτελούν ξεχωριστούς τομείς προτεραιότητας. Οι τομείς προτεραιότητας που τέθηκαν στο πλαίσιο της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή αφορούν στις παράκτιες ζώνες και την προστασία των υποδομών, ιδιαίτερα από τις πλημμύρες.
	2.5 Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων	Η Κύπρος αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα λειψιδρίας και παράλληλα, παρά τις σημαντικές επενδύσεις ακόμα παρατηρείται υστέρηση στην επεξεργασία υγρών αποβλήτων. Επιπρόσθετα παρατηρούνται σημαντικές απώλειες νερού λόγω βλάβης και παλαιότητας του δικτύου (ύδρευσης και άδρευσης). Ως εκ τούτου αποτελεί σημαντική προτεραιότητα η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, η οποία θα συμβάλει και στη μερική αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψιδρίας. Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ στην Κύπρο παρατηρείται υπεράντληση των υπόγειων υδάτων και λειψυδρία, ενώ σημαντικές ποσότητες λυμάτων απορρίπτονται χωρίς συλλογή ή/ και επεξεργασία, ως εκ τούτου η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων πρέπει να τεθεί ως υψηλή επενδυτική προτεραιότητα. Στο πλαίσιο υλοποίησης του στόχου του Στρατηγικού Σχεδίου για τη διασφάλιση της ποιότητας και την προστασία των υδάτινων πόρων και του υδατικού περιβάλλοντος στον τομέα των υγρών αποβλήτων, η Κύπρος θα πρέπει να εφαρμόσει πλήρως την Οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων 91/271/ΕΟΚ. Η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2020 (αριθμός 3) και η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2019 (αριθμός 4), συστήνουν όπως η Κύπρος εστιάσει την οικονομική της πολιτική σε σχέση με τις επενδύσεις, μεταξύ άλλων, στον τομέα του περιβάλλοντος και κυρίως στη διαχείριση των υδάτων και των υγρών αποβλήτων.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 30% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 2.
	2.6 Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Η διαχείριση αποβλήτων και η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία αποτελεί άμεση αναγκαιότητα για την Κύπρο, με στόχο τη αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την προστασία του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας. Η ανάγκη εστίασης της επενδυτικής οικονομικής πολιτικής στη διαχείριση των αποβλήτων τονίζεται και στις Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο του 2019, όπως επίσης και στο Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα της Κύπρου 2019 όπου αναγνωρίζεται ότι παρά τις πρόσφατες επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων, απαιτούνται ακόμα σημαντικά κονδύλια για την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων και την επίτευξη συμμόρφωσης με τους Ευρωπαϊκούς στόχους. Η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2020 (αριθμός 3) και η ειδική ανά χώρα σύσταση για το 2019 (αριθμός 4), συστήνουν όπως η Κύπρος εστιάσει την οικονομική της πολιτική σε σχέση με τις επενδύσεις, μεταξύ άλλων, στον τομέα του περιβάλλοντος και κυρίως στη διαχείριση των αποβλήτων. Σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο για το 2019, χρειάζονται ακόμα σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη των Ευρωπαϊκών στόχων για τα απόβλητα, καθιστώντας ως προτεραιότητα τις επενδύσεις για βελτιώσεις στη διαχείριση των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και συγκεκριμένα για την προώθηση της χωριστής συλλογής, της επαναχρησιμοποίησης, της ανακύκλωσης, των μονάδων διαχείρισης και των κέντρων επαναχρησιμοποίησης. Στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών υποχρεώσεων και συστάσεων, η Δήλωση της Κυβερνητικής Στρατηγικής για το 2020-22 τονίζει τη σημασία προώθησης των επενδύσεων στους τομείς διαχείρισης των αποβλήτων και ενίσχυσης των δράσεων μετάβασης από το γραμμικό στο κυκλικό μοντέλο, με βασικό στόχο την επίτευξη μιας κυκλικής οικονομίας με μηδενική παραγωγή αποβλήτων, στα πλαίσια του νέου αναπτυξιακού μοντέλου. Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ, παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις στην επίτευξη των στόχων σε σχέση με τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Η Κύπρος παράγει κατά κεφαλή περισσότερα σκουπίδια από τον ευρωπαϊκό μ.ό. και δεν επαναχρησιμοποιεί ούτε ανακυκλώνει αρκετά. Οι επενδυτικές ανάγκες για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και τη βελτίωση της διαχείρισης στερεών αποβλήτων, σύμφωνα και με την πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για όλα τα Ευρωπαϊκά νησιά» πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα την προγραμματική περίοδο 2021-2027

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		Σύμφωνα με την Έκθεση Έγκαιρης Προειδοποίησης για την Κύπρο που εκδόθηκε από την ΕΕ το 2018 στα πλαίσια παρακολούθησης της επίτευξης των στόχων για τα απόβλητα, προτείνεται η παροχή στήριξης σε τοπικές αρχές με στόχο τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για τη βελτίωση της χωριστής συλλογής, την ανάπτυξη της χωριστής συλλογής των οργανικών αποβλήτων και τη θέσπιση συστημάτων «Πληρώνω Όσο Πετώ» με παράλληλη εξασφάλιση διαχωρισμού στην πηγή, συμπεριλαμβανομένων των οργανικών αποβλήτων και βελτίωση των συστημάτων συλλογής. Οι δράσεις αυτές κρίνονται από την ΕΕ απαραίτητες ώστε η Κύπρος να πετύχει τους στόχους της για χωριστή συλλογή και ανακύκλωση των δημοτικών αποβλήτων. Η προώθηση του πακέτου μέτρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κυκλική Οικονομία έχει τεθεί ως επενδυτική προτεραιότητα για την Κύπρο. Ως μέρος του πακέτου Κυκλικής Οικονομίας, το 2018 τέθηκαν σε ισχύ οι τροποποιήσεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τα απόβλητα θέτοντας φιλόδοξους μακροπρόθεσμους στόχους και αυξημένες υποχρεώσεις για μείωση της δημιουργίας αποβλήτων, αύξηση της διαλογής στην πηγή, αύξηση της επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων και σημαντική μείωση των αποβλήτων που προορίζονται για υγειονομική ταφή.
	2.7 Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης·	Η βιοποικιλότητα έχει καθοριστική σημασία για τη ζωή και εγγενή αξία. Η προστασία και ενίσχυση της βιοποικιλότητας αποτελεί σημαντική προτεραιότητα η οποία θα πρέπει να ενσωματώνεται σε όλες τις καίριες τομεακές πολιτικές του κράτους. Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της Κύπρου που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη βιοποικιλότητα και από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα εκπονήθηκε η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τη βιοποικιλότητα στην Κύπρο 2020-2030, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2020. Γενικός στόχος της Στρατηγικής είναι η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και η διατήρηση και προστασία των οικοσυστημάτων της Κύπρου σε καλή κατάσταση, μέσω της αποτελεσματικής διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών, της αειφόρου χρήσης των συνιστωσών της βιοποικιλότητας, του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων, καθώς και της ευαισθητοποίησης των ενδιαφερόμενων φορέων στις λήψεις αποφάσεων. Για την υλοποίηση της Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για τη βιοποικιλότητα στην Κύπρο, θα συμβάλουν και τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής με συγκεκριμένα έργα/δράσεις, σε συμπληρωματικότητα με άλλα ευρωπαϊκά μέσα και εθνικούς πόρους.

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔΕΠΣΑ

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
		Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 30% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 2.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
	2.8 Προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας	Σύμφωνα και με το Παράρτημα Δ της Ετήσιας Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, η προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας έχει αναγνωριστεί ως μια από τις κυριότερες επενδυτικές ανάγκες της Κύπρου. Σημαντική συμβολή στην εν λόγω προσπάθεια θα διαδραματίσουν τόσο η κεντρική κυβέρνηση όσο και οι τοπικές αρχές, για την υλοποίηση των δράσεων που περιλαμβάνονται στα ΣΒΑΚ. Στη Δέσμη Αστικής Κινητικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Μαζί για Ανταγωνιστική και Αποδοτική από Άποψη Πόρων Αστική Κινητικότητα» καταγράφονται οι δράσεις/πολιτικές για να ενισχυθεί η στήριξη των ευρωπαϊκών πόλεων στην αντιμετώπιση των προβλημάτων αστικής κινητικότητας, καθώς και στην επίτευξη των στόχων για ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού ανταγωνιστικού και αποδοτικού από άποψη πόρων συστήματος μεταφορών. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην αναγκαιότητα ανάπτυξης Σχεδίων Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) για όλες τις Ευρωπαϊκές πόλεις. Στον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2018/842/ΕΕ καταγράφονται οι δεσμευτικές ετήσιες μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα ΚΜ από το 2021 έως το 2030, στο πλαίσιο της συμβολής στη δράση για το κλίμα για την τήρηση των δεσμεύσεων που απορρέουν από τη συμφωνία του Παρισιού. Για την Κύπρο, το ποσοστό μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου το 2030 σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό του 2005 καθορίστηκε στο -24%. Σύμφωνα με υπολογισμούς του Τμήματος Περιβάλλοντος, ο τομέας των μεταφορών συμβάλλει κατά 50% στην εκπομπή των ρύπων αυτών. Η κύρια στρατηγική επιδίωξη του κράτους, είναι η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέσω της αναβίωσης του συστήματος των δημόσιων επιβατικών μεταφορών της μείωσης των συμβατικών οχημάτων ιδιωτικής χρήσης, την ενθάρρυνση της ποδηλατοκίνησης και της πεζοκίνησης. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η εφαρμογή μέτρων που θα ενθαρρύνουν τη χρήση των λεωφορείων (π.χ. συχνότερες διαδρομές, καλύτερες διασυνδέσεις, λεωφορειολωρίδες κ.λπ.) και θα αποθαρρύνουν τη χρήση των ιδιωτικών οχημάτων (π.χ. μονοδρομήσεις, μείωση λωρίδων διακίνησης με οχήματα κ.λπ.). Η θεματική συγκέντρωση του ΕΤΠΑ, προνοεί την κατανομή τουλάχιστον 30% των πόρων στο Στόχο Πολιτικής 2 και ο εν λόγω ειδικός στόχος θα συμβάλει με το 50% του συνόλου των πόρων του.

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ)	3.2 Ανάπτυξη και ενδυνάμωση μιας ανθεκτικής στο κλίμα, έξυπνης, ασφαλούς και βιώσιμης διατροφικής, εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, περιλαμβάνοντας της βελτιωμένης πρόσβασης στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και της διασυνοριακής κινητικότητας	Οι χερσαίες μεταφορές είναι το μοναδικό μέσο διακίνησης εντός της χώρας και αποτελούν την κυριότερη υποστηρικτική υποδομή προς τους τρεις τομείς της κυπριακής οικονομίας (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας). Σύμφωνα με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (α) οι απομακρυσμένες ορεινές και αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν μείωση του πληθυσμού τους, περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης και ελλείψεις σε βασικές υπηρεσίες (β) η σύνδεση αστικών-αγροτικών περιοχών περιλαμβάνεται στις κύριες επενδυτικές προτεραιότητες. Επίσης, στις Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο 2019, προτείνεται όπως οι επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν λάβουν υπόψη και τις εδαφικές ανισότητες που υπάρχουν εντός της Κύπρου. Ως εκ των πιο πάνω, κρίνεται αναγκαία η βελτίωση της προσβασιμότητας των απομακρυσμένων περιοχών, ιδιαίτερα των ορεινών και ημιορεινών περιοχών, στα μητροπολιτικά κέντρα των πόλεων. Αυτό θα δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των περιοχών αυτών, καθώς και για τη διαφοροποίηση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Επιπρόσθετα, είναι αναγκαία η βελτίωση του επιπέδου οδικής ασφάλειας, συμβάλλοντας στην επίτευξη του μακροπρόθεσμου εθνικού στόχου για μηδενικούς θανάτους από οδικές συγκρούσεις (Vision Zero).

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (συνοπτικά)
4.Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων	4.1 Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας	Ο Ειδικός Στόχος 4(i) σχετίζεται με την ανάγκη βιώσιμης ένταξης των νέων ηλικίας 15-29 ετών στην αγορά εργασίας, ειδικότερα των νέων εκείνων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (NEET). Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης είναι υψηλό και η κατάσταση τους στην αγορά εργασίας παραμένει επισφαλής, ενώ η συμμετοχή και η στόχευση σε μέτρα ενεργοποίησης των νέων είναι περιορισμένα. Προς το σκοπό αυτό προκύπτει η ανάγκη ενίσχυσης της πρόσβασης των νέων στην απασχόληση κυρίως μέσω βελτίωσης της αντιστοίχισης της αγοράς εργασίας και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων ή/και επανακατάρτισης των εργαζομένων και προώθηση μιας προσαρμοσμένης και χωρίς αποκλεισμούς στρατηγικής και προσέγγισης για την ένταξη τους στην αγορά εργασίας, ιδίως μέσω της χαρτογράφησης των νέων που δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την κατάρτιση από τις Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης. Η ενίσχυση του εντοπισμού και της ενεργοποίησης των νέων αναφέρεται και στην υπ' αριθμό 3 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2019. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του σχετικού Κανονισμού, ο εν λόγω Ειδικός Στόχος υπόκειται σε υποχρέωση Θεματικής Συγκέντρωσης 10% των συνολικών πόρων του Ταμείου (ΕΚΤ+) αφού το ποσοστό νέων 15-29 ετών οι οποίοι βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (NEET) στην Κύπρο για το 2019 υπερβαίνει τον ευρωπαϊκό μ.ό.. Επιπρόσθετα, ο Ειδικός Στόχος 4(i) σχετίζεται με την ανάγκη εφαρμογής Μέτρων των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης με στόχο τη δημιουργία νέων, βιώσιμων θέσεων εργασίας συμβάλλοντας στη μείωση της ανεργίας και στην αύξηση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ καταγράφει την ανάγκη προώθησης ενεργητικών μέτρων πολιτικών απασχόλησης προσβάσιμων προς όλους, μέσω υλοποίησης, μεταξύ άλλων, στοχευμένων Σχεδίων επιδοτούμενης απασχόλησης.
	4.2 Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την	Ο Ειδικός Στόχος 4(ii) σχετίζεται με την ανάγκη ενίσχυσης και εκσυγχρονισμού των αρμόδιων θεσμικών φορέων και Υπηρεσιών της αγοράς εργασίας που είναι αρμόδιες για την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση της απασχολησιμότητας και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, την προστασία και ενίσχυση των εργασιακών σχέσεων, σε συνδυασμό με την προώθηση Μέτρων των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης, κλπ.

	πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας	Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ καταδεικνύει ως προτεραιότητα την ανάγκη βελτίωσης της πρόσβασης στην απασχόληση, ιδιαίτερα όσον αφορά στους νέους και μακροχρόνια ανέργους, προώθηση της αυτό-απασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας, και εκσυγχρονισμό των θεσμικών φορέων και υπηρεσιών της Αγοράς Εργασίας. Η υπ' αριθμό 3 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το 2019 προνοεί, μεταξύ άλλων, την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης και στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της στήριξης της ενεργοποίησης των νέων. Η υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση για το 2020 προτείνει την ενίσχυση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων απασχόλησης και βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας
	4.3. Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση	Ο Ειδικός Στόχος 4(iii) σχετίζεται με τη στρατηγική ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Διαχρονικά το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών 20-64 ετών παραμένει σταθερά χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό απασχόλησης των ανδρών ενώ το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων διευρύνεται. Η συμμετοχή και πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες, ιδιαίτερα για γυναίκες ηλικίας 25-40 ετών και άνω των 50 ετών οι οποίες είναι επιφορτισμένες με τη φροντίδα εξαρτωμένων μελών της οικογένειας (ανήλικα μέλη και ηλικιωμένοι). Για επίλυση των προκλήσεων αυτών απαιτείται η προώθηση στρατηγικής στόχευσης των παρεμβάσεων ενεργοποίησης των γυναικών στο πλαίσιο μιας ολιστικής προσέγγισης. Στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2019 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ) σημειώνεται ότι η παροχή οικονομικά προσιτής υψηλής ποιότητας προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας για την εν λόγω ηλικιακή ομάδα είναι ανεπαρκής, με αποτέλεσμα την υψηλή εξάρτηση από την άτυπη φροντίδα και αντίκτυπο στις επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά στην ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και την παροχή υποστήριξης στα παιδιά. Επιπρόσθετα, στην υπ' αριθμό 3 Ειδική Ανά Χώρα Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ για το 2019 καταγράφεται η ανάγκη μεταρρύθμισης για παροχή οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. Σύμφωνα με την Αρχή υπ. Αριθμό 11 του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε προσιτή προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα καλής ποιότητας.

		Για το 2020 η υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση προτείνει, μεταξύ άλλων, την προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων απασχόλησης.
	4.4 Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων	Ο Ειδικός Στόχος 4(iv) συνδέεται με την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ως προς τη δημιουργία των κατάλληλων δομών που θα συμβάλουν στην αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ αναφέρει ότι η συμμετοχή στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση είναι χαμηλή, και καταγράφει την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας κυρίως μέσω: (1) της απόκτησης δεξιοτήτων (2) της βελτίωσης της συνάφειας της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας (3) της βελτίωσης της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της καταπολέμησης των στερεοτύπων και δημιουργία ευέλικτων μηχανισμών διακυβέρνησης, της προώθησης συνεργασιών μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών (4) της υποστήριξης συνεχούς εκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς (5) της υλοποίησης προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών. Η υπ' αριθμό 3 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση (ΑΧΣ) του Συμβουλίου της ΕΕ προς την Κύπρο για το έτος 2019 περιλαμβάνει πρόνοια για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, την αύξηση της εμπλοκής των εργοδοτών, τη συμμετοχή των μαθητευομένων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση κ.α Αντίστοιχα, η υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση για το 2020 προτείνει, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
	4.6 Προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, την καλύτερη πρόβλεψη των	Ο Ειδικός Στόχος 4 (vi) συνδέεται με την προώθηση της διά βίου μάθησης, κυρίως μέσα από δράσεις κατάρτισης / επανακατάρτισης ατόμων με χαμηλή ειδίκευση που είτε βρίσκονται εκτός εργασίας είτε επιθυμούν να αλλάξουν εργασία, καθώς και δράσεις που αποβλέπουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων των ατόμων για ενίσχυση της απασχολησιμότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες καθώς και τις απαιτήσεις για νέες δεξιότητες ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ καταγράφει την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας κυρίως μέσω της απόκτησης δεξιοτήτων κ.α.

	αλλαγών και τις νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα.	Η υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση για το 2020 προτείνει, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας. Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο Δεξιοτήτων- πενταετές πλάνο- για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα προτείνει 12 δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη συνεργασιών για απόκτηση και αναβάθμιση δεξιοτήτων, επανειδίκευση και ενίσχυση της διά βίου μάθησης Ως πρώτη αρχή στον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων αναφέρεται ότι κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση προκειμένου να διατηρήσει και να αποκτήσει δεξιότητες που θα του επιτρέψουν να συμμετέχει πλήρως στην κοινωνία και να διαχειρίζεται με επιτυχία τις αλλαγές στην αγορά εργασίας. Επίσης, αναφέρεται το δικαίωμα κάθε ανθρώπου σε έγκαιρη και εξατομικευμένη στήριξη με στόχο τη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης, στην κατάρτιση και την επανειδίκευση, στη συνεχή εκπαίδευση και τη στήριξη για την αναζήτηση εργασίας.
	4.7 Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας	Ο Ειδικός Στόχος 4(vii) σχετίζεται με την ανάγκη λήψης μέτρων για ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας και βελτίωση των προοπτικών βιώσιμης απασχόλησης ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, τα οποία αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ καταδεικνύει ως ανάγκη την προώθηση ενεργητικών μέτρων πολιτικών απασχόλησης προσβάσιμων προς όλους, μέσω υλοποίησης, μεταξύ άλλων, στοχευμένων Σχεδίων επιδοτούμενης απασχόλησης. Με βάση τον σχετικό Κανονισμό του ΕΚΤ+, ο Ειδικός Στόχος 4(vii) υπόκειται στην υποχρέωση για θεματική συγκέντρωση των πόρων σε ποσοστό 25% τουλάχιστον επί του συνολικού κονδυλίου του Ταμείου για υποστήριξη παρεμβάσεων που εμπίπτουν στις πολιτικές κοινωνικής ένταξης. Για τον υπολογισμό της θεματικής συγκέντρωσης προσμετρούν οι πόροι που θα κατανεμηθούν στους Ειδικούς Στόχους 4(vii) μέχρι και 4(xi).
	4.9 Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες.	Ο Ειδικός Στόχος 4 (ix) συνδέεται με την ενίσχυση της πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένης της προσφοράς υπηρεσιών φροντίδας καθώς και στη διασφάλιση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού χωρίς αποκλεισμούς, ειδικότερα των ατόμων με αναπηρία. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ καταδεικνύει ως προτεραιότητα την ενίσχυση της πρόσβασης σε προσιτές και αποτελεσματικές κοινωνικές

	εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της πρόωξης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία· βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης	υπηρεσίες και κοινωνική προστασία κυρίως μέσω συνεργασίας των ενδιαφερομένων μερών για ενίσχυση της προσέγγισης και εξατομικευμένων υπηρεσιών σε μειονεκτούντα άτομα, και παροχή μέτρων κοινωνικής ένταξης. Επιπρόσθετα προνοεί την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών στην κοινότητα για ευάλωτες ομάδες. Η υπ' αριθμό 2 Ειδική ανά Χώρα Σύσταση για το 2020 προτείνει, μεταξύ άλλων, την επαρκή αντικατάσταση εισοδήματος και την πρόσβαση σε κοινωνική προστασία για όλους. Ο Ειδικός Στόχος συνδέεται επίσης με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες καθώς και με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων υπ' αριθμό 17 για την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες και υπ' αριθμό 18 για την μακροχρόνια φροντίδα. Με βάση τον σχετικό Κανονισμό του ΕΚΤ+, ο Ειδικός Στόχος 4(ix) υπόκειται στην υποχρέωση για θεματική συγκέντρωση των πόρων σε ποσοστό 25% τουλάχιστον επί του συνολικού κονδυλίου του Ταμείου για υποστήριξη παρεμβάσεων που εμπίπτουν στις πολιτικές κοινωνικής ένταξης. Για τον υπολογισμό της θεματικής συγκέντρωσης προσμετρούν οι πόροι που θα κατανεμηθούν στους Ειδικούς Στόχους 4(vii) μέχρι και 4(xi).
	4.11 αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων	Ο Ειδικός Στόχος 4(xi) σχετίζεται με την παροχή μη οικονομικής βοήθειας για την ανακούφιση της στέρησης τροφής και της σοβαρής υλικής στέρησης των απόρων. Στόχος είναι η αντιμετώπιση των χειρότερων μορφών φτώχειας με το μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η παιδική φτώχεια και η στέρηση τροφής. Η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο του 2019 - Παράρτημα Δ αναφέρει ότι το ποσοστό υλικής στέρησης και κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει σε υψηλά, προ της κρίσης, επίπεδα. Ως εκ τούτου καταδεικνύεται ως προτεραιότητα η παροχή βασικής υλικής βοήθειας σε άτομα που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Εγγύηση για τα παιδιά» που σκοπό έχει να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού, μειονεκτούν, έχουν πρόσβαση σε καλής ποιότητας βασικές υπηρεσίες: δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, επαρκή σίτιση, δωρεάν εκπαίδευση -συμπεριλαμβανομένης της πρώιμης παιδικής εκπαίδευσης και φροντίδας, ευπρεπή στέγαση. Σύμφωνα με την αρχή υπ' αριθμό 11 τα παιδιά έχουν το δικαίωμα προστασίας από τη φτώχεια. Τα παιδιά από μειονεκτικά περιβάλλοντα έχουν το δικαίωμα σε συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση των ίσων ευκαιριών. Με βάση τον σχετικό Κανονισμό του ΕΚΤ+, ο Ειδικός Στόχος 4(xi) υπόκειται στην υποχρέωση για θεματική συγκέντρωση των πόρων σε ποσοστό 25% τουλάχιστον επί του συνολικού κονδυλίου του

		Ταμείου για υποστήριξη παρεμβάσεων που εμπίπτουν στις πολιτικές κοινωνικής ένταξης. Για τον υπολογισμό της θεματικής συγκέντρωσης προσμετρούν οι πόροι που θα κατανεμηθούν στους Ειδικούς Στόχους 4(vii) μέχρι και 4(xi).
5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών».	5.1 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές·	Σύμφωνα με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (α) οι πυρήνες των αστικών κέντρων των πόλεων εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα παρακμής, μείωσης του πληθυσμού τους, καθώς και αλλοίωσης τόσο του ιστορικού τους χαρακτήρα όσο και των συνθηκών διαβίωσης σε αυτούς, (β) οι κύριες αναπτυξιακές επιδιώξεις στις αστικές περιοχές περιλαμβάνουν την εκπόνηση Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στα κύρια αστικά κέντρα, την προώθηση της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, την ενσωμάτωση μικρότερων αστικών κέντρων στο αστικό δίκτυο, καθώς και την αναζωογόνηση των μειονεκτουσών/ υποβαθμισμένων αστικών περιοχών, περιλαμβανομένης της προώθησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και κοινωνικής οικονομίας σε υποβαθμισμένες γειτονίες. Επίσης, στις Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο 2019, προτείνεται όπως οι επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν λάβουν υπόψη και τις εδαφικές ανισότητες που υπάρχουν εντός της Κύπρου. Υπάρχει επίσης η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ), για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων όπως (α) η πυκνή τροχαία κίνηση στα αστικά κέντρα των πόλεων, μέσω της υλοποίησης του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) της κάθε πόλης, (β) η βιώσιμη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στις αστικές περιοχές και (γ) οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των φαινομένων πλημμύρας, που δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στα αστικά κέντρα. Επιπρόσθετα, στις παράκτιες αστικές περιοχές, που πλήγηκαν πολύ από την πανδημία του COVID-19 λόγω του τουρισμού, απαιτούνται κοινές δράσεις ανάδειξης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με σκοπό τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος που προσφέρουν. Απαιτείται επίσης από κοινού αντιμετώπιση του προβλήματος της διάβρωσης των ακτών λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η συνεργασία μεταξύ των ΑΤΑ για αντιμετώπιση των προαναφερθέντων κοινών προβλημάτων και προκλήσεων θα συμβάλει σημαντικά και στην εφαρμογή της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης που προωθεί η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τον Κανονισμό του ΕΤΠΑ/Τ.Σ. 2021-2027, τουλάχιστον 8% των πόρων του ΕΤΠΑ πρέπει να διατεθεί για ενίσχυση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
	5.2 Ενίσχυση της ολοκληρωμένης	Σύμφωνα με το Παράρτημα Δ της Έκθεσης 2019 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο (α) οι απομακρυσμένες ορεινές και αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν μείωση του πληθυσμού τους,

	κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.	περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης και ελλείψεις σε βασικές υπηρεσίες (β) οι κύριες αναπτυξιακές επιδιώξεις στις ορεινές και αγροτικές περιοχές περιλαμβάνουν την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, του βιώσιμου τουρισμού, του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς, της συνδεσιμότητας μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών και της ανάπτυξης διαφοροποιημένων οικονομικών δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο σχεδίων ολοκληρωμένης βιώσιμης ανάπτυξης. Επίσης, στις Ειδικές Ανά Χώρα Συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για την Κύπρο 2019, προτείνεται όπως οι επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν λάβουν υπόψη και τις εδαφικές ανισότητες που υπάρχουν εντός της Κύπρου. Επιπρόσθετα, στις παράκτιες μη αστικές περιοχές, που πλήγηκαν πάρα πολύ από την πανδημία του COVID-19, αφού οι οικονομικές τους δραστηριότητες εξαρτώνται σχεδόν στην ολότητά τους από τον τουρισμό, απαιτούνται κοινές δράσεις ανάδειξης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με σκοπό τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος που προσφέρουν. Απαιτείται επίσης από κοινού αντιμετώπιση του προβλήματος της διάβρωσης των ακτών λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Σημειώνεται ότι ο Τουρισμός ενώ αποτελεί τομέα προτεραιότητας για την κυβερνητική πολιτική εντούτοις δεν αναλύεται σε ξεχωριστή αυτόνομη ενότητα. Ο λόγος είναι ότι στη δομή των στρατηγικών στόχων που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν ορίζεται ως ξεχωριστός αυτούσιος ειδικός στόχος ο Τουρισμός. Δράσεις που θα συμβάλλουν στην στήριξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα του Τουρισμού καταγράφονται και θα περιληφθούν κάτω από όλους τους Στόχους Πολιτικής ανάλογα με τις ανάγκες. Συγκεκριμένα:

1. Στόχος 1: ψηφιοποίηση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ τουριστικών επιχειρήσεων,
2. Στόχος 2: βελτίωση του περιβάλλοντος ώστε η Κύπρος να γίνει πιο ελκυστικός προορισμός,
3. Στόχος 3: βελτίωση των μεταφορών,
4. Στόχος 4: α) μέτρα επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού που απασχολείται στην τουριστική βιομηχανία και β) προώθηση έργων για στήριξη του τουρισμού και του πολιτισμού με στόχο την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική καινοτομία,
5. Στόχος 5: έργα υποδομών/εξωραϊσμού σε Δήμους και Κοινότητες και προώθηση αγροτουρισμού.

Συνοπτική Περιγραφή των Δράσεων / Μέτρων του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021 - 2027

Πίνακας Error! No text of specified style in document.-2: Προτεραιότητες και Δράσεις του Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ της περιόδου 2021-2027

1. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 : ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΞΥΠΝΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
1 i	Ανάπτυξη & Ενδυνάμωση της ικανότητας για έρευνα και καινοτομία και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 1(i), επιδιώκουν στην ενίσχυση της έντασης της Έρευνας και Καινοτομίας και στην αύξηση των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων σε Ε&Κ με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της χώρας, την στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της ενίσχυσης της εξωστρέφειας προς τις διεθνείς αγορές. Οι επενδύσεις σε Έρευνα και Καινοτομία, έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και αποτελούν μια σημαντική επένδυση για το μέλλον της χώρας. 2. Οι δράσεις στα πλαίσια αυτού του Ειδικού Στόχου, θα εκπηγάζουν από τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας, οι τομείς προτεραιότητας για την Κύπρο είναι η ενέργεια, ο τουρισμός, η γεωργία-τρόφιμα, το δομημένο περιβάλλον-κατασκευές, οι μεταφορές-ναυτιλία, η υγεία, το περιβάλλον και οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών. Βασική επιδίωξη είναι η διασύνδεση του συστήματος Ε&Κ με την οικονομία, την κοινωνία και τον επιχειρηματικό κόσμο, ώστε οι θετικές επιδράσεις της χρηματοδότησης να έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη στην οικονομία και στην κοινωνία. Παράλληλα, επιδιώκεται μέσω των δράσεων που θα προωθηθούν, να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες και οι ανασταλτικοί παράγοντες που υπάρχουν, ώστε να αναπτυχθεί περαιτέρω ο τομέας της Ε&Κ.	
Δράσεις	
Αναβάθμιση και ενίσχυση υφιστάμενων και δημιουργία νέων ερευνητικών υποδομών	
Πρόγραμμα υλοποίησης ερευνητικών έργων από νέους ερευνητές	
Ενίσχυση συμμετοχής σε Ερευνητικά Προγράμματα	
Πρωώθηση συνεργασίας επιχειρήσεων / Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων → διασύνδεση έρευνας με την αγορά / Βιομηχανία	
Ανάπτυξη καινοτόμων συνεργασιών	
Πρωώθηση διεθνούς συνεργασίας σε θέματα Έρευνας & Καινοτομίας	
Εκκολαπτήρια και επιταχυντές επιχειρήσεων	
Ενίσχυση ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας - αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών	
Προγράμματα στήριξης κατοχύρωσης και εμπορικής αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων	
Προσέλκυση ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού από το εξωτερικό	
1 ii	Αξιοποίηση ωφελημάτων της ψηφιοποίησης για τους πολίτες / επιχειρήσεις / ερευνητικούς οργανισμούς / δημόσιες αρχές
1. Μέσω των παρεμβάσεων του ειδικού στόχου επιδιώκεται η αύξηση των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) που παρέχονται ηλεκτρονικά προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, καθώς και η βελτίωση της ποιότητας τους, ενώ παράλληλα επιδιώκεται η αύξηση της ζήτησης για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η οποία παραμένει ακόμα σε χαμηλά επίπεδα. 2. Οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ειδικού στόχου θα συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα καθώς και στη μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης του κοινού, στον περιορισμό του κόστους λειτουργίας της κρατικής μηχανής, στην αύξηση των δημόσιων εσόδων με την εισαγωγή προσοδοφόρων δημόσιων υπηρεσιών ή και την επέκταση υφιστάμενων υπηρεσιών, στη μείωση της φοροδιαφυγής και στη διεύρυνση της δημοκρατίας με την ενθάρρυνση μεγαλύτερης συμμετοχής των πολιτών στα κοινά καθώς και με τη λήψη μέτρων προστασίας των δικαιωμάτων του πολίτη. 3. Πρόσθετα, επιδιώκεται καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των επιχειρήσεων μέσω της παροχής υπηρεσιών σε 24ωρη βάση και όχι μόνο κατά τις ώρες λειτουργίας των κρατικών υπηρεσιών και στην περαιτέρω ανάπτυξη της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε τομείς όπως η υγεία και η παιδεία. Στα πλαίσια αυτά επιδιώκεται, ανάμεσα σε άλλα, η ψηφιοποίηση των φακέλων των ασθενών σε όλα τα Κρατικά Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας, η δημιουργία υποδομών «έξυπνης» ανάλυσης δεδομένων (smart analytics) για το Γενικό Σύστημα Υγείας (ΓεΣΥ), η ηλεκτρονική διαχείριση των σχολικών μονάδων και η αξιοποίηση των στοιχείων που τηρούνται από τα διάφορα συστήματα του Δημοσίου για εξαγωγή συμπερασμάτων, διαμόρφωση πολιτικής και λήψη αποφάσεων.	
Δράσεις	
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών για επέκταση των υπηρεσιών που προσφέρονται στο κοινό.	
Πρωώθηση της διαλειτουργικότητας των δημόσιων ηλεκτρονικών υπηρεσιών	
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων/εφαρμογών/υποδομών εντός του δημόσιου τομέα, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των εσωτερικών διαδικασιών και την συλλογή και επεξεργασία δεδομένων ηλεκτρονικά, για βελτίωση της διοικητικής ικανότητας και της λήψης αποφάσεων	
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων/εφαρμογών/υποδομών για περαιτέρω ενίσχυση της ηλεκτρονικής υγείας και της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης.	
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων/εφαρμογών/υποδομών στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για επέκταση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που προσφέρουν στο κοινό, καθώς και για δημιουργία έξυπνων πόλεων (smart cities).	
1 iii	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων
1. Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 1(iii) επιδιώκεται η ενίσχυση του επιχειρηματικού και βιομηχανικού οικοσυστήματος ώστε να διασφαλίζεται η δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το σύνολο της οικονομίας. Στα πλαίσια αυτά θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας νέων, βιώσιμων επιχειρήσεων και της διατήρησης και ανάπτυξης των υφιστάμενων με απώτερο στόχο τη διατήρηση και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. 2. Βασική επιδίωξη είναι αύξηση της παραγωγικότητας των ΜΜΕ, μέσω του εκσυγχρονισμού της παραγωγικής διαδικασίας και της βελτίωσης της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται. Θα προωθηθεί η ενίσχυση της ψηφιακής ταυτότητας των επιχειρήσεων και η αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων οι οποίες χρησιμοποιούν τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου. Όπως επίσης και η αύξηση της παραγωγικής δυνατότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων μέσω οριζόντιων ή κάθετων συνενώσεων μεταξύ τους.	
Δράσεις	
Παροχή κινήτρων για δημιουργία νέων βιώσιμων, δυναμικών, εξελίξιμων και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Έμφαση θα δίνεται στη πρωώθηση σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας μέσω της αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, της χρήσης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και πρωώθησης των προϊόντων και υπηρεσιών.	
Παροχή κινήτρων και ενθάρρυνση των επενδύσεων σε ψηφιακή επιχειρηματικότητα και ενίσχυση του βαθμού ενσωμάτωσης της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις. Αυτό αναμένεται να επιτευχθεί με την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις επιχειρήσεις, περιλαμβανομένου και του ηλεκτρονικού εμπορίου, ώστε να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα τους στην εγχώρια και διεθνή αγορά, να επεκταθούν σε σύγχρονους και επικερδείς κλάδους της οικονομίας αυξάνοντας έτσι και την παραγωγή τους.	
Δράσεις για υποστήριξη, ανάπτυξη και πρωώθηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) του μεταποιητικού τομέα και άλλων στοχευμένων οικονομικών δραστηριοτήτων. Στόχος θα είναι ενίσχυση της παραγωγική διαδικασία, της παραγωγικότητας, της δημιουργίας νέων μονάδων και της τόνωσης της επιχειρηματικότητας στο δευτερογενή τομέα παραγωγής.	
Παροχή κινήτρων για ανάπτυξη εταιρικών επιχειρηματικών συμπράξεων / συστάδων (clusters) επιχειρήσεων με στόχο την ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, την ανάπτυξη καινοτομίας και την ενίσχυση της τεχνογνωσίας και του εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων.	

1. Σημειώνεται, ότι επιπρόσθετες δράσεις για στήριξη της επιχειρηματικής Καινοτομίας θα χρηματοδοτηθούν συμπληρωματικά κάτω από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επίσης, οι δράσεις του Ειδικού Στόχου 1i βρίσκονται σε συμπληρωματικότητα με το Πρόγραμμα «Ορίζοντας». Συγκεκριμένα, θα συνεχιστεί το Πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην υφιστάμενη προγραμματική περίοδο (Seal of excellence- Ορίζοντας 2^η ευκαιρία-), κατά το οποίο υποστηρίζονται νέοι επιστήμονες και καινοτόμες επιχειρήσεις, που επιδίωξαν να λάβουν χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Προγράμματος Ορίζοντας και των οποίων οι προτάσεις εγκρίθηκαν αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν λόγω εξάντλησης του προϋπολογισμού.

2. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του **Ειδικού Στόχου 1ii** θα είναι συμπληρωματικές στις δράσεις που θα υλοποιηθούν σε άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος. Συγκεκριμένα, δράσεις ενίσχυσης της ψηφιακής επιχειρηματικότητας θα καλυφθούν στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 1 (iii) της Προτεραιότητας 1, ενώ δράσεις που συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων σε εργαζόμενους και στοχευμένες ομάδες θα προωθηθούν στα πλαίσια των Ειδικών Στόχων 4(i) και 4 (iv) της Προτεραιότητας 7. Παράλληλα, υπάρχει συμπληρωματικότητα με τις δράσεις που θα υλοποιηθούν από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στα πλαίσια του οποίου θα υλοποιηθεί, μεταξύ άλλων, το εθνικό ευρυζωνικό πλάνο.
3. Στα πλαίσια του **Ειδικού Στόχου 1iii** δεν περιλαμβάνονται ειδικά στοχευμένες δράσεις για τον καίριο τομέα του τουρισμού, ο οποίος πλήγηκε σοβαρά από την πανδημία. Στα πλαίσια του Προγράμματος ο τομέας του τουρισμού δύναται να ενισχυθεί μέσω διάφορων δράσεων κυρίως από την Προτεραιότητα 4, αλλά και από την Προτεραιότητα 1 και 3 (ψηφιοποίηση, επιχειρηματικότητα, Ε&Κ, ενεργεια). Δράσεις στήριξης του τουρισμού θα προωθηθούν κυρίως μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 : ΕΝΕΡΓΕΙΑ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
2 ι Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου
1. Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(ι) επιδιώκεται αφενός η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και η συμβολή στην επίτευξη εθνικού υποχρεωτικού σωρευτικού στόχου εξοικονόμησης ενέργειας στην τελική χρήση και αφετέρου η αύξηση του ποσοστού χρήσης ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας και η συνεισφορά έτσι στην επίτευξη του Στόχου της χώρας για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ για το 2030. 2. Με βάση τους παραπάνω στόχους θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των υφιστάμενων δημόσιων και ιδιωτικών κτηρίων και στη βελτίωση των συνθηκών θερμικής άνεσης. Επίσης δράσεις που θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου για ανακαίνιση του υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος με όραμα ένα απαλλαγμένο από εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κτηριακό τομέα μέχρι το 2050. 3. Στόχος είναι η μείωση της κατανάλωσης συμβατικών καυσίμων και ηλεκτρισμού (μείωση λειτουργικών δαπανών), η μείωση του ενεργειακού κόστους για τους τελικούς πελάτες ηλεκτρισμού και η αποφυγή δημόσιου κόστους για αγορά πρόσθετων δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου. 4. Απώτερος στόχος είναι η μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου και ρυπογόνων αερίων και η αύξηση της ποιότητας ζωής και κατά συνέπεια η μείωση πρόωρων θανάτων.
Δράσεις
Ολοκληρωμένη Ενεργειακή Αναβάθμιση κτηρίων που ανήκουν και χρησιμοποιούνται από τον Δημόσιο Τομέα. Η δράση αποσκοπεί στην προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης μέσω της εφαρμογής μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεων ενεργειακής αναβάθμισης στο υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα του Δημοσίου Τομέα της χώρας, με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης μέσω της εφαρμογής παρεμβάσεων ολοκληρωμένης ενεργειακής αναβάθμισης στο υφιστάμενο οικιστικό απόθεμα της χώρας, με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στις κατοικίες, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ).
Ολοκληρωμένη ενεργειακή αναβάθμιση μεγάλης κλίμακας σχολικών κτηρίων και η μετατροπή τους σε κτήρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Καθώς περισσότερα από τα μισά σχολικά κτήρια στη Κύπρο έχουν ανεγερθεί πριν από την καθιέρωση απαιτήσεων ελάχιστης ενεργειακής απόδοσης, μέσω της δράσης αυτής επιδιώκεται η ανακαίνιση μεγάλου αριθμού σχολικών κτηρίων ώστε να καταστούν ενεργειακά Μέτρο προώθησης της εφαρμογής εργαλείου χρηματοοικονομικής τεχνικής για έργα ενεργειακής αναβάθμισης και χρήσης ΑΠΕ, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της αγοράς με βάση τα αποτελέσματα εκ των προτέρων αξιολόγησης που θα διενεργηθεί.
2 ιι Προαγωγή ΑΠΕ
1. Με βάση το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για το 2030 η εθνική συνεισφορά στο στόχο της ΕΕ είναι 23% ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση, ως εκ τούτου θα πρέπει να υλοποιηθούν σημαντικές δράσεις στον τομέα των ΑΠΕ για τα επόμενα χρόνια.
Δράσεις
Δημιουργία Φωτοβολταϊκών Πάρκων
Σχέδια Στήριξης για προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
2 ν Προαγωγή της πρόσβασης και της βιώσιμης διαχείρισης υδάτων
1. Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2(ν), θα υλοποιηθούν δράσεις στον τομέα της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και των υγρών αποβλήτων. Οι δράσεις αυτές θα συμβάλουν στην μείωση του σοβαρού προβλήματος έλλειψης νερού που αντιμετωπίζει η Κύπρος λόγω της λειψυδρίας και της ξηρασίας, το οποίο επιδεινώνεται εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. 2. Για αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας, επιδιώκεται η μεγιστοποίηση της εκμετάλλευσης του ανακυκλωμένου νερού με στόχο την ενίσχυση του υδατικού ισοζυγίου και εμπλουτισμό των υπόγειων υδροφορέων. Συγκεκριμένα με τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού για άρδευση, θα γίνει σημαντική εξοικονόμηση νερού (νερού από φράγματα, υπόγειους υδροφορείς κ.ά) ώστε να χρησιμοποιηθούν για άλλη χρήση. Παράλληλα μειώνονται οι ποσότητες νερού από την αφαλάτωση, γεγονός που συμβάλλει στην εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. 3. Πρόσθετα, θα υλοποιηθούν δράσεις για επέκταση και ολοκλήρωση των αποχετευτικών συστημάτων σε πόλεις και κοινότητες. Ενώ σημαντική προτεραιότητα, αποτελεί η βελτίωση του υφιστάμενου δικτύου μεταφοράς νερού και η κατάλληλη συντήρησή του, όπως και η αύξηση της ικανότητας ελέγχων ώστε να μειώνεται η απώλεια νερού από διαρροές.
Δράσεις
Κατασκευή αποχετευτικών δικτύων συλλογής λυμάτων, αγωγών μεταφοράς λυμάτων και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων.
Δημιουργία υποδομών για βελτίωση του δικτύου μεταφοράς νερού για ύδρευση (αγωγοί μεταφοράς νερού και διυλιστήρια).
Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών ή/και κατασκευή νέων υποστηρικτικών υποδομών, με σκοπό τη μείωση των απωλειών ύδατος στο συνολικό δίκτυο.
Δημιουργία υποδομών για επεξεργασία αστικών λυμάτων και χρήσης/μεταφοράς ανακυκλωμένου νερού.
Εγκατάσταση έξυπνων μετρητών για ποσοτικό και ποιοτικό έλεγχο των υδάτων και δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για καταχώριση και παρακολούθηση των δεδομένων για άμεση λήψη αποφάσεων.
2 νι Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
1. Στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(νι), θα προωθηθούν δράσεις που θα συμβάλουν στους στόχους για τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, όπως ορίζονται στην Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων και το Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-2021 και την αναθεωρημένη στρατηγική η οποία ετοιμάζεται. Οι δράσεις κάτω από τον εν λόγω ειδικό στόχο θα συμβάλουν στην επίτευξη του εθνικού στόχου, μέχρι το 2025 να υπάρχει χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων και μέχρι το 2035, οι συνολικές ποσότητες αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής να μειωθούν στο 10% των συνολικών ποσοτήτων που παράγονται. 2. Προτεραιότητα είναι η προώθηση δράσεων για χωριστή συλλογή, η αύξηση της διαλογής στην πηγή, η επαναχρησιμοποίησης και η ανακύκλωση με στόχο τη σημαντική μείωση των αποβλήτων που προορίζονται για υγειονομική ταφή.
Δράσεις
Εγκαθίδρυση συστήματος χωριστής συλλογής στην πηγή στερεών δημοτικών αποβλήτων και εφαρμογή συστήματος «Πληρώνω όσο Πετάω» (ΠΟΠ) σε τοπικές αρχές.
Προγράμματα μείωσης παραγωγής, χωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων σε Δήμους ή συμπλέγματα κοινοτήτων με σκοπό τη μείωση των σύμμεικτων αποβλήτων που καταλήγουν σε ταφή και αύξηση του ποσοστού συλλογής υψηλής ποιότητας ανακυκλώσιμου υλικού π.χ. αγορά κατάλληλου εξοπλισμού, εκπαίδευση προσωπικού εμπλεκόμενων φορέων, εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού.
Αξιοποίηση αποβλήτων από τη χωριστή συλλογή.
2 νii Ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης
1. Στα πλαίσια του εν λόγω Ειδικού Στόχου, θα ενταχθούν δράσεις που θα συμβάλουν στην υλοποίηση της Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα (Convention on Biological Diversity) καθώς και από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα (EU Biodiversity Strategy) με γενικότερο στόχο την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, την ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου, καθώς και την ενίσχυση της συμμετοχικής διαδικασίας σε όλους τους τομείς. 2. Βασικές επιδιώξεις είναι η αποκατάσταση και διατήρηση της βιοποικιλότητας μέσω της καταγραφής και της εφαρμογής των κατάλληλων ανά περίπτωση μέτρων και η αποκατάσταση των οικοτόπων και οικοσυστημάτων στη βάση των διαχειριστικών σχεδίων και κατευθυντήριων γραμμών. Επιπρόσθετα, σημαντική προτεραιότητα είναι η Διαχείριση Δικτύου Natura 2000 και των προστατευόμενων περιοχών και των αντικειμένων προστασίας τους (οικότοποι, είδη και συνεκτικότητα τοπίου) με στόχο την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας. 3. Δράσεις για προστασία και ενίσχυση της βιοποικιλότητας θα υλοποιηθούν συμπληρωματικά από το Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) όσον αφορά στη θαλάσσια βιοποικιλότητα, όπως επίσης και μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.
Δράσεις
Διαχείριση και προστασία των περιοχών NATURA 2000.
Δημιουργία και Αποκατάσταση Εθνικών Πάρκων / οικοτόπων

- Πρόσθετες δράσεις που αφορούν την προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, θα υλοποιηθούν στα πλαίσια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας συμβάλλοντας συμπληρωματικά στην επίτευξη τόσο των εθνικών όσο και των Ενωσιακών στόχων ενεργειακής απόδοσης και μείωσης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.
- Σημειώνεται, ότι μεγάλος αριθμός έργων που θα συνεισφέρουν σημαντικά στον τομέα τον ΑΠΕ θα υλοποιηθούν στα πλαίσια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρεται και σε προηγούμενη ενότητα, δράσεις οι οποίες θα υλοποιηθούν στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 1(iii) θα συνεισφέρουν επίσης στον τομέα των ΑΠΕ.
- Σημειώνεται ότι ο **Ειδικός Στόχος 2νι** βρίσκεται σε συμπληρωματικότητα με την Προτεραιότητα 5, όπου κάτω από τον ίδιο Ειδικό Στόχο αλλά με τη χρηματοδότηση του Ταμείου Συνοχής θα υλοποιηθούν δράσεις για αποκατάσταση των ΧΑΔΑ.
- Παράλληλα, δράσεις για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία θα υλοποιηθούν μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.
- Δράσεις για προστασία και ενίσχυση της βιοποικιλότητας θα υλοποιηθούν συμπληρωματικά από το Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) όσον αφορά στη θαλάσσια βιοποικιλότητα, όπως επίσης και μέσω του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 : ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
2 viii Ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και της μείωσης της ρύπανσης
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 2(viii) επιδιώκουν την αντιμετώπιση των προκλήσεων του κυκλοφοριακού προβλήματος, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση των εναλλακτικών - βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων κυκλοφορίας. 2. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναγκαιότητα ανάπτυξης Σχεδίων Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) για όλες τις Ευρωπαϊκές πόλεις. Στη Λευκωσία υπάρχει Ολοκληρωμένο Σχέδιο Κινητικότητας, το οποίο αναμένεται να αναθεωρηθεί, το ΣΒΑΚ της Λεμεσού έχει ολοκληρωθεί, ενώ βρίσκεται υπό ετοιμασία το ΣΒΑΚ της Λάρνακας. Τα ΣΒΑΚ της Πάφου και της Ευρύτερης Περιοχής Αμμοχώστου αναμένεται να προκηρυχθούν το Φθινόπωρο του 2021. Τα έργα που θα υλοποιηθούν στα πλαίσια της βιώσιμης αστικής κινητικότητας θα συνάδουν με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας σε στρατηγικό επίπεδο. 3. Στόχος είναι οι παρεμβάσεις αστικής κινητικότητας να συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων από τον τομέα των μεταφορών, συνεισφέροντας έτσι στην επίτευξη των εθνικών στόχων της χώρας για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και ευρύτερα στη μείωση ατμοσφαιρικών ρύπων, όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το διοξείδιο του θείου και το διοξείδιο του αζώτου, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο ποιότητας του αέρα. Πρόσθετα, θα υλοποιηθούν έργα που θα συνεισφέρουν στη μείωση της ηχορύπανσης. 4. Στο πλαίσιο αυτό επιδιώκεται η εφαρμογή μέτρων που θα ενθαρρύνουν τη χρήση των λεωφορείων (π.χ. συχνότερες διαδρομές, καλύτερες διασυνδέσεις, καλύτερες στάσεις λεωφορείων, διαμόρφωση άξονα προτεραιότητας λεωφορείων/τραμ της Λευκωσίας κ.λπ.) και θα αποθαρρύνουν τη χρήση των ιδιωτικών συμβατικών οχημάτων (π.χ. μονοδρομήσεις, μείωση λωρίδων διακίνησης με οχήματα κ.λπ.). Παράλληλα, αναμένεται να προωθηθεί η χρήση των ηλεκτρικών οχημάτων διαφόρων τύπων και των οχημάτων μηδενικών ρύπων. Επισημαίνεται ότι τα έργα που θα προωθηθούν θα συνάδουν σε στρατηγικό επίπεδο με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας καθώς και τα τοπικά σχέδια.
Δράσεις
Κατασκευή ποδηλατοδρόμων / πεζοδρόμων
Προώθηση της χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων / οχημάτων μηδενικών ρύπων διαφόρων τύπων
Εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αστικής κυκλοφορίας
Τοποθέτηση ηχοπετασμάτων
Ανάπλαση οδικού χώρου στη βάση των αρχών της βιώσιμης αστικής κινητικότητας
Υποδομές για προώθηση δημόσιων μεταφορών

1. Συμπληρωματικές δράσεις στην ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικά καύσιμα και στην προώθηση συμπληρωματικών έργων βιώσιμης αστικής θα προωθηθούν στα πλαίσια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 : ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
5 i Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα προκύψουν από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, που ετοίμασαν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ). Οι ΑΤΑ θα επιλέξουν ή θα συμμετέχουν στην επιλογή των δράσεων που θα υλοποιήσουν στο πλαίσιο της Στρατηγικής τους. 2. Δράσεις που περιλαμβάνονται στις Στρατηγικές των ΑΤΑ και δεν υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 11, είναι πιθανόν να χρηματοδοτηθούν από άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος ή από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)
Δράσεις Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς, περιλαμβανομένων και δράσεων ανάδειξης του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και άλλων δράσεων εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος. Αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της αποκατάστασης κτιριακών υποδομών ή/και ανοιχτών χώρων, της ανάπλασης ή δημιουργίας πλατειών κ.λπ. Πράσινες υποδομές ή/και άλλες δράσεις προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, που βρίσκονται εκτός των περιοχών Natura 2000. Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση/επέκταση υφιστάμενων υποδομών προώθησης της αστικής κινητικότητας (π.χ. ποδηλατόδρομοι, πεζοδρόμια, μονοδρομήσεις, αναβάθμιση συστημάτων φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών/ποδηλατιστών, σταθμοί και στάσεις λεωφορείων κ.λπ.) με σκοπό την ενθάρρυνση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, ποδηλάτων και πεζοπορίας. Κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Δράσεις προώθησης και ανάπτυξη της καινοτομίας από την Προτεραιότητα 1 του παρόντος Προγράμματος. Δράσεις που σχετίζονται με την μηχανογράφηση των υπηρεσιών των ΑΤΑ ή την ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διοίκησης από την Προτεραιότητα 2. Δράσεις ανάπτυξης εφαρμογών για «έξυπνες πόλεις», όπως είναι η έξυπνη στάθμευση, ο έξυπνος φωτισμός, η έξυπνη διαχείριση στερεών αποβλήτων κ.λπ. από τον ΜΑΑ. Δράσεις που προωθούν την εξοικονόμηση ενέργειας ή/και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε κτήρια ή/και άλλες υποδομές των ΑΤΑ από τον ΜΑΑ. Δράσεις που αφορούν στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων, περιλαμβανομένων των εφαρμογών έξυπνης διαχείρισης νερού, καθώς και στην προστασία και διατήρηση των περιοχών Natura 2000 από την Προτεραιότητα 4. Δράσεις πρόληψης, μετριασμού και προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σχετικά με τη διάβρωση των ακτών και την αντιμετώπιση των φαινομένων πλημμύρας από την Προτεραιότητα 3.
5 ii Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς του αειφόρου τουρισμού και της ασφάλειας συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και παράκτιων περιοχών, μέσω επίσης της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τ ν τοπικών κοινοτήτων
1. Για τις παράκτιες μη αστικές περιοχές, οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα προκύψουν από τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, που ετοίμασαν οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ). 2. Για τις ορεινές περιοχές, οι δράσεις θα πρέπει να εμπίπτουν στην Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (ΕΣΑΟΚ) 2019-2030. Οι ΑΤΑ θα επιλέξουν ή θα συμμετέχουν στην επιλογή των δράσεων που θα υλοποιήσουν στο πλαίσιο της Στρατηγικής τους. 3. Δράσεις που περιλαμβάνονται στις Στρατηγικές των ΑΤΑ και στην ΕΣΑΟΚ και δεν υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 11, είναι πιθανόν να χρηματοδοτηθούν από άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος ή από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) ή από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)
Δράσεις Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων χώρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή υποδομών πολιτιστικής κληρονομιάς, περιλαμβανομένων και δράσεων ανάδειξης του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς ή/και άλλων δράσεων εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος. Αναζωογόνηση του δομημένου περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της αποκατάστασης κτιριακών υποδομών ή/και ανοιχτών χώρων, της ανάπλασης ή δημιουργίας πλατειών κ.λπ. Δημιουργία νέων ή αναβάθμιση/επέκταση υφιστάμενων υποδομών προώθησης της αστικής κινητικότητας (π.χ. ποδηλατόδρομοι, πεζοδρόμια, μονοδρομήσεις, αναβάθμιση συστημάτων φωτοελεγχόμενων κόμβων και διαβάσεων πεζών/ποδηλατιστών, σταθμοί και στάσεις λεωφορείων κ.λπ.) με σκοπό την ενθάρρυνση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, ποδηλάτων και πεζοπορίας. Δημιουργία νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων χώρων για αξιοποίησή τους από μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Κατασκευή νέων ή αποκατάσταση υφιστάμενων υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, με σκοπό την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε μικρά παιδιά, ηλικιωμένους και άλλες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Δράσεις προώθησης και ανάπτυξη της καινοτομίας από την Προτεραιότητα 1 του παρόντος Προγράμματος. Δράσεις που σχετίζονται με την μηχανογράφηση των υπηρεσιών των ΑΤΑ ή την ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διοίκησης από την Προτεραιότητα 2. Δράσεις ανάπτυξης εφαρμογών για «έξυπνες πόλεις», όπως είναι η έξυπνη στάθμευση, ο έξυπνος φωτισμός, η έξυπνη διαχείριση στερεών αποβλήτων κ.λπ. από τον ΜΑΑ. Δράσεις που προωθούν την εξοικονόμηση ενέργειας ή/και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε κτήρια ή/και άλλες υποδομές των ΑΤΑ από τον ΜΑΑ. Δράσεις που αφορούν στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων, περιλαμβανομένων των εφαρμογών έξυπνης διαχείρισης νερού, καθώς και στην προστασία και διατήρηση των περιοχών Natura 2000 από την Προτεραιότητα 4. Δράσεις ενίσχυσης ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού της υπαίθρου από τον ΜΑΑ. Δράσεις προώθησης και εμπορίας αγροδιατροφικών προϊόντων από το ΕΓΤΑΑ. Δράσεις πρόληψης, μετριασμού και προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σχετικά με (α) τη διάβρωση των ακτών και την αντιμετώπιση των φαινομένων πλημμύρας από την Προτεραιότητα 3 (β) προστασία των δασών, πρόληψη πυρκαγιών και απερίμωση των εδαφών από το ΕΓΤΑΑ. Δράσεις Βελτίωσης της πρόσβασης των ορεινών και ημιορεινών περιοχών με τα αστικά κέντρα από την Προτεραιότητα 6.

1. Οι δράσεις των ΑΤΑ για προώθηση της αστική κινητικότητα που θα χρηματοδοτηθούν από αυτό τον ειδικό στόχο θα απορρέουν από τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας των πόλεων και θα είναι συμπληρωματικές στις δράσεις που θα υλοποιηθούν για τον ίδιο σκοπό μέσω της Προτεραιότητας 5. Οι δράσεις που αφορούν σε κοινωνικές υποδομές θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ για στήριξη και ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα, είναι δυνατόν να γίνει χρήση του Άρθρου XXX του Κανονισμού (ΕΕ) XXX/2021 για χρηματοδότηση μέρους δράσεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ+. Επίσης, δράσεις που περιλαμβάνονται στις Στρατηγικές των ΑΤΑ και δεν υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 11, είναι πιθανόν να χρηματοδοτηθούν από άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος ή από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) .
2. Διευκρινίζεται ότι οι Στρατηγικές που εκπονήθηκαν στις παράκτιες μη αστικές περιοχές δεν καλύπτουν παρεμβάσεις στους τομείς της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, αφού αυτές θα χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ). Οι δράσεις των ΑΤΑ για προώθηση της αστική κινητικότητα που θα χρηματοδοτηθούν από αυτό τον ειδικό στόχο θα απορρέουν από τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) των πόλεων και θα είναι συμπληρωματικές στις δράσεις που θα υλοποιηθούν για τον ίδιο σκοπό μέσω της Προτεραιότητας 5. Δράσεις αστικής κινητικότητας δεν θα εφαρμοστούν στις ορεινές περιοχές.
3. Οι δράσεις που αφορούν σε κοινωνικές υποδομές θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ+ για στήριξη και ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα, είναι δυνατόν να γίνει χρήση του Άρθρου XXX του Κανονισμού (ΕΕ) XXX/2021 για χρηματοδότηση μέρους δράσεων των οποίων οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ+. Επίσης, δράσεις που περιλαμβάνονται στις Στρατηγικές των ΑΤΑ και στην ΕΣΑΟΚ και δεν υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν από την Προτεραιότητα 11, είναι πιθανόν να χρηματοδοτηθούν από άλλες Προτεραιότητες του παρόντος Προγράμματος ή από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) ή από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 : ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
2 iv Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στι καταστροφές λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες στο οικοσύστημα
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν κάτω από τον Ειδικό Στόχο 2(iv), επιδιώκουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη των κινδύνων που προκύπτουν από αυτή και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στις καταστροφές. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (2017) η Κύπρος περιλαμβάνεται στις πλέον ευπαθείς περιφέρειες από την Κλιματική Αλλαγή, ενώ συγκεκριμένα οι τομείς που επηρεάζονται είναι: Υδάτινοι Πόροι, Εδάφη, Παράκτιες Ζώνες, Βιοποικιλότητα, Δάση, Τουρισμός, Ενέργεια, Υποδομές και Δημόσια Υγεία. 2. Οι τομείς που τέθηκαν ως προτεραιότητα στα πλαίσια του Ειδικού Στόχου 2(iv) αφορούν τις παράκτιες ζώνες και την προστασία των υποδομών, ιδιαίτερα από τις πλημμύρες. Οι παράκτιες περιοχές της Κύπρου θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή και χρήζουν ιδιαίτερης διαχείρισης και προστασίας. Σύμφωνα με την αξιολόγηση των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η μείωση της παράκτιας διάβρωσης της Κύπρου, η οποία αναμένεται να επιδεινωθεί, λόγω της κλιματικής αλλαγής. 3. Σύμφωνα με έκθεση του Τμήματος Δημοσίων Έργων μέσω πολυκριτηριακής ανάλυσης έχουν κατηγοριοποιηθεί οι περιοχές που επηρεάζονται από τη διάβρωση των ακτών. Παράλληλα, σύμφωνα και με την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (2017) προτεραιότητα αποτελεί η μείωση της συχνότητας και της έντασης των παράκτιων πλημμυρών λόγω κλιματικής αλλαγής. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να αυξήσει τον κίνδυνο πλημμυρών και καταστροφών σε υποδομές και κοινότητες αλλά και να προκαλέσει προβλήματα στις μεταφορές, στην παροχή ενέργειας και στα τηλεπικοινωνιακά συστήματα.
Δράσεις
Παράκτιες ζώνες: Δράσεις προστασίας και βελτίωσης των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών
Ανάπτυξη έργων πλημμυρικής αποσυμφόρησης σε περιοχές που κινδυνεύουν από πλημμύρες με την προώθηση διαπερατών επιφανειών, λιμνών κατακράτησης, απορροφητικών φρεατίων, οχετών, όμβριων κλπ.
2 vi Προώθηση της μετάβασης σε μία κυκλική οικονομία
1. Σε συμπληρωματικότητα με την Προτεραιότητα 2, ο εν λόγω ειδικός στόχος στην Προτεραιότητα 5, θα επικεντρωθεί αποκλειστικά σε δράσεις σχετικά με την εκπλήρωση της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ, σχετικά με το κλείσιμο και την αποκατάσταση των Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ). Οι δράσεις αποτελούν συνέχεια δράσεων που υλοποιούνται κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014 - 2020 και θα συνεχιστούν και να ολοκληρωθούν στην ΠΠ 2021 -2027.
Δράσεις
Αποκατάσταση και αξιοποίηση των ΧΑΔΑ

1. Δράσεις στους τομείς της Βιώσιμης Διαχείρισης των Υδάτων, της Βιοποικιλότητας και της Ενέργειας περιλαμβάνονται κάτω από τους αντίστοιχους ειδικούς στόχους του εν λόγω Προγράμματος, ενώ επενδύσεις στους τομείς των Δασών, Τουρισμού και Δημόσιας Υγείας θα προωθηθούν στα πλαίσια του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Επενδύσεις στον τομέα των εδαφών αναμένεται να προωθηθούν από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 : ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ
3 ii Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή έξυπνου ασφαλούς και διατροποκού Διευρωπαϊκού Δικτύου μεταφορών
1. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του ειδικού στόχου θα πρέπει να περιλαμβάνονται είτε στην υφιστάμενη Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης Χερσαίων Μεταφορών και Θαλάσσιων Μεταφορών 2014-2023 είτε στο Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών Κύπρου 2023-2030 (υπό ετοιμασία) και να εμπίπτουν σε Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Το μεγαλύτερο τμήμα των αυτοκινητοδρόμων της Κύπρου ανήκει στο ΔΕΔ-Μ της Ε.Ε. και ειδικότερα στον Διάδρομο του Κεντρικού Δικτύου Orient/East-Med, ο οποίος έχει αφετηρία το Αμβούργο της Γερμανίας και καταλήγει στην Κύπρο μέσω των χωρών Τσεχίας, Σλοβακίας, Αυστρίας, Ουγγαρίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας και Ελλάδας.
Δράσεις
Ανάπτυξη ή/και αναβάθμιση οδικού δικτύου για βελτίωση της συνδεσιμότητας των περιοχών της υπαίθρου και των ορεινών και ημιορεινών περιοχών με τα αστικά κέντρα.
Δράσεις βελτίωσης του επιπέδου ασφάλειας του οδικού δικτύου.
Έργα αποσυμφόρησης της τροχαίας κίνησης στο υπεραστικό οδικό δίκτυο, αξιοποιώντας, όπου είναι εφικτό, ευφυή συστήματα μεταφορών.

1. Οι δράσεις που αφορούν σε θέματα ασφάλειας του οδικού δικτύου θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021-2030. Σημειώνεται ότι οι δράσεις που θα υλοποιηθούν στον **Ειδικό Στόχο 3ii** θα είναι συμπληρωματικές στις δράσεις που θα υλοποιηθούν μέσω του Μηχανισμού Συνδέοντας την Ευρώπη.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 : ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
4 i Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακρόχρονα ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας
1. Η στρατηγική για την πολιτική απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά την παρούσα χρονική περίοδο κρίσης που διανύουμε (Covid-19) επικεντρώνεται σε βραχυπρόθεσμα ανακουφιστικά μέτρα τα οποία θα εφαρμοστούν χωρίς θεματική/ τομεακή στόχευση αλλά με οριζόντιο χαρακτήρα, δηλαδή ενίσχυση του συνόλου των οικονομικών δραστηριοτήτων και όλων των κατηγοριών ωφελούμενων ομάδων. Σε μεσοπρόθεσμο στάδιο οι σχετικές παρεμβάσεις θα μπορούν να εφαρμοστούν με σχετική εξειδίκευση, δηλαδή με τομεακή ή κλαδική στόχευση καθώς και σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
Δράσεις
Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης
4 ii Εκσυγχρονισμός των θεσμών αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξης της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας των μεταβάσεων και της κινητικότητας
1. Κυρίαρχος πυλώνας του Ειδικού Στόχου 4(ii) θα αποτελέσει η περαιτέρω βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΑ) προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα σε ένα πιο ενεργό ρόλο όσον αφορά τις πολιτικές ενεργοποίησης των πολιτών και με στόχο τη μείωση της εξάρτησής τους από τα επιδόματα και την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων με μεγαλύτερη εστίαση στη ζήτηση εργασίας.
Δράσεις
Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης όλων όσων αναζητούν εργασία διευκολύνοντας την πρόσβαση τους στην απασχόληση. Ειδικότερη στόχευση θα δοθεί στα άτομα που ανήκουν της ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως μακροχρόνια άνεργοι, νέοι, γυναίκες, ΑμεΑ, μετανάστες καθώς και άτομα που στηρίζονται από προνοιακά επιδόματα τα οποία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μειωμένες ευκαιρίες για ενεργοποίηση, ένταξη/ επανένταξη τους στην αγορά εργασίας και για την επαγγελματική τους αποκατάσταση.
Δράσεις για τη διευκόλυνση της λειτουργίας της ΔΥΑ μέσω της ανάπτυξης νέων και σύγχρονων εργαλείων εξυπηρέτησης και συμβουλευτικής για ανέργους και για εργοδότες, της κατάρτιση του προσωπικού, της αυτοματοποίηση των υπηρεσιών της κ.λ.π.
Δράσεις ενίσχυσης του Εθνικού Γραφείου Συντονισμού EURES με ανθρώπινο, τεχνικό και μηχανολογικό εξοπλισμό έτσι ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις αυξημένες υποχρεώσεις του που πηγάζουν από τους σχετικούς Κανονισμούς που αφορούν κυρίως στη διεύρυνση του Δικτύου με νέους Εταίρους και Μέλη από τον ιδιωτικό τομέα, όπως Πανεπιστήμια, Κοινωνικοί εταίροι Ιδιωτικά Γραφεία Εργασίας, κλπ, καθώς και στη λειτουργία της Ενιαίας Ψηφιακής Θύρας για την οποία το Δίκτυο EURES θα ενεργεί ως Κέντρο Υποστήριξης και Επίλυσης Προβλημάτων για τους Ευρωπαίους Πολίτες.
Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος, το οποίο θα αποτελέσει το συνδετικό κρίκο όλων των υπηρεσιών επιθεώρησης του ΥΕΠΚΑ (ΤΕΣ, ΤΕ, ΤΕΕ,ΥΕΠ ,ΥΚΑ) για καλύτερο συντονισμό και ενημέρωση μέσω της διαλειτουργικότητας που θα προσφέρει στους χρήστες.
Δράσεις συστηματικής επιμόρφωσης του προσωπικού (επιθεωρητών/βοηθών) καθώς και των εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων, ώστε μελλοντικά να χρησιμοποιηθούν ως εκπαιδευτές στα μέλη τους.
Δράσεις ενίσχυσης / ενδυνάμωσης των θεσμικών φορέων της αγοράς εργασίας με στόχο τη δημιουργία μιας εύρυθμης, προσβάσιμης, χωρίς αποκλεισμούς αγοράς εργασίας που να διασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού, την προστασία και προαγωγή των εργασιακών δικαιωμάτων περιλαμβανομένης της ισότητας στην απασχόληση.
Δράσεις ενίσχυσης της συνεργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους για την από κοινού προσπάθεια διαφύλαξης και προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων και την κατοχύρωση της αξιοπρεπούς απασχόλησης, τη συμμόρφωση/ προσαρμογή των επιχειρήσεων με το ισχύον νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, περιλαμβανομένης της ισότητας στην απασχόληση και της ίσης αμοιβής, την έγκαιρη πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, τον εντοπισμό και ενεργοποίηση των οικονομικά μη ενεργών ατόμων και την αύξηση της προσφοράς ποιοτικών θέσεων εργασίας, κλπ.
Δράσεις ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων ή/και άλλων οργανώσεων που αντιπροσωπεύουν τα κοινωνικά σύνολα για στήριξη και ενδυνάμωση της αποτελεσματικής εκτέλεσης του ρόλου τους και της ουσιαστικής συμμετοχής τους στις διαδικασίες συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων, μεταξύ άλλων, υπό τη μορφή κατάρτισης, δικτύωσης, ενδυνάμωσης του κοινωνικού διαλόγου καθώς και της από κοινού εφαρμογής σχετικών δράσεων.
4 iii Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος νιά την αντιμετώπιση των κινδύνων για την υγεία
1. Η στρατηγική ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας επιβάλλει όπως προωθηθούν ειδικά στοχευμένες παρεμβάσεις για ολιστική αντιμετώπιση των αναγκών της ομάδας στόχου (γυναικών) και ειδικότερα τη διευκόλυνση της συμφιλίωσης της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. 2. Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει αφενός μεν την προώθηση μέτρων που αποσκοπούν στην άμεση πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας, και αφετέρου δε την εφαρμογή έμμεσων συμπληρωματικών μέτρων τα οποία να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες που να ευνοούν την ενεργοποίηση των γυναικών με παράλληλη αποδέσμευση τους από τις υποχρεώσεις φροντίδας εξαρτώμενων μελών των οικογενειών τους.
Δράσεις
Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης: υπό τη μορφή παροχής κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για την πρόσληψη ανέργων γυναικών σε θέσεις εργασίας
Σχέδια επιδότησης της απασχόλησης με ευέλικτες ρυθμίσεις: τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα απασχόλησης ωφελούμενων ατόμων υπό όρους που ικανοποιούν τόσο τους εργοδότες όσο και τους εργαζομένους, παρέχοντας σχετική ευελιξία σε διάφορες πτυχές της εργασίας (πχ ευέλικτο ωράριο, επιτόπια παρουσία κλπ) ενώ παράλληλα επιτρέπουν τη δυνατότητα των γυναικών να συνδυάζουν την εργασία με τυχόν υποχρεώσεις φροντίδας παιδιών ή με δραστηριότητες αναβάθμισης των προσόντων και επαγγελματικών τους δεξιοτήτων με σκοπό την περαιτέρω βελτίωση της θέσης τους στην αγορά εργασίας κλπ.
Υπηρεσίες βρεφικής και παιδικής φροντίδας και προσχολικής εκπαίδευσης: Προώθηση συμπληρωματικών μέτρων με στόχο τη διευκόλυνση της ενεργοποίησης των γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω παροχής οικονομικά προσιτών υπηρεσιών βρεφικής και παιδικής φροντίδας και προσχολικής εκπαίδευσης, ειδικότερα σε παιδιά από μειονεκτούσες οικογένειες.
4 iv Βελτίωση της ποιότητας της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, με σκοπό την στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων περιλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων
1. Ο Ειδικός Στόχος 4 (iv) συνδέεται με την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ως προς τη δημιουργία των κατάλληλων δομών που θα συμβάλουν στην αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στόχος των πιο πάνω αποτελεί η διασφάλιση ίσων ευκαιριών μάθησης προς όλους τους εκπαιδευόμενους χωρίς αποκλεισμούς, η απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και η διασφάλιση της συνάφειας/ διασύνδεσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
Δράσεις
Ανάπτυξη της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
Δράσεις Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Ένταξης
Ένταξη μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία στο εκπαιδευτικό σύστημα
4 vi Προώθηση της διά Βίου μάθησης ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανεπίδικοευση για όλους λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και των απαιτήσεων για νέες δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στην σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα
1. Ο Ειδικός Στόχος 4 (vi) συνδέεται με την προώθηση της διά Βίου μάθησης, κυρίως μέσα από δράσεις κατάρτισης / επανακατάρτισης ατόμων με χαμηλή ειδίκευση που είτε βρίσκονται εκτός εργασίας είτε επιθυμούν να αλλάξουν εργασία, καθώς και δράσεις που αποβλέπουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων των ατόμων για ενίσχυση της απασχολησιμότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες καθώς και τις απαιτήσεις για νέες δεξιότητες ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
Δράσεις
Προγράμματα Κατάρτισης

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 : ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
4 i Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία ιδίως των νέων και των μακρόχρονα ανέργων, καθώς και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας
1. Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου θα προωθηθούν μέτρα στήριξης της απασχόλησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των νέων περιλαμβανομένης της εφαρμογής της Σύστασης «Γέφυρα Εργασίας» που αφορά στην «Ενίσχυση της Εγγύησης για τη Νεολαία». 2. Ειδικότερα, προγραμματίζεται να προωθηθούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που αφορούν στην ένταξη/ επανένταξη των νέων στην απασχόληση ή/και την εκπαίδευση/ κατάρτιση καθώς και στην πρόωρη πρόληψη, εντοπισμό και προσέγγιση, δίνοντας προτεραιότητα στους μακροχρόνια άνεργους, ανενεργούς και μειονεκτούντες νέους.
Δράσεις
Δράσεις Εντοπισμού, Συμβουλευτικής και Καθοδήγησης
Προγράμματα κατάρτισης
Προγράμματα Πρακτικής Άσκησης
Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης
Σχέδια απασχόλησης με ευέλικτες ρυθμίσεις
Προώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας

1. Στο πλαίσιο εφαρμογής των παρεμβάσεων του **Ειδικού Στόχου 4i** δύναται να χρησιμοποιηθεί η δυνατότητα συμπερίληψης δαπανών τύπου ΕΤΠΑ, όπως για παράδειγμα την προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού, επίπλωσης, διαμόρφωσης εργαστηρίων και αιθουσών διδασκαλίας κλπ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 : ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ
4 vii Ενθάρρυνση της ενεργού ένταξης με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας
1. Η στρατηγική για την πολιτική απασχόλησης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά την παρούσα χρονική περίοδο κρίσης που διανύουμε (Covid-19) επικεντρώνεται σε βραχυπρόθεσμα ανακουφιστικά μέτρα τα οποία θα εφαρμοστούν χωρίς θεματική/ τομεακή στόχευση αλλά με οριζόντιο χαρακτήρα, δηλαδή ενίσχυση του συνόλου των οικονομικών δραστηριοτήτων και όλων των κατηγοριών ωφελούμενων ομάδων, περιλαμβανομένων των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού. 2. Σε μεσοπρόθεσμο στάδιο οι παρεμβάσεις αυτές θα μπορούν να εφαρμοστούν με σχετική εξειδίκευση, δηλαδή με τομεακή ή κλαδική στόχευση καθώς και σε συγκεκριμένες ομάδες στόχου με έμφαση στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού οι οποίες αντιμετωπίζουν συνεχή απειλή κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας. 3. Η αποτελεσματική εφαρμογή των ενεργητικών μέτρων των πολιτικών απασχόλησης συνδυάζεται με τον εξορθολογισμό της επιδοματικής πολιτικής του κράτους στο πλαίσιο της κοινωνικής πρόνοιας αφού η βιώσιμη ένταξη/ επανένταξη των ανέργων και η ενεργοποίηση των ληπτών δημοσίου βοηθήματος (Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος) στην αγορά εργασίας μπορούν να διασφαλίσουν την αποδοτική χρήση των δημοσίων πόρων και το πλέγμα κοινωνικής προστασίας. Σημειώνεται ότι, στόχος του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος είναι η παροχή ενός κοινωνικού δικτύου προστασίας, βασισμένου στην εξατομικευμένη προσέγγιση αξιολογώντας τις συνολικές ανάγκες του ατόμου/ αιτητή με σκοπό την προώθηση των ικανών προς εργασία ατόμων σε προγράμματα ενεργοποίησης και αποκατάστασης, ενώ παράλληλα να παρέχεται ένα βασικό επίπεδο διαβίωσης για όσους αποδεδειγμένα το έχουν ανάγκη.
Δράσεις
Σχέδια επιδοτούμενης απασχόλησης
4 ix Ενθάρρυνση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες... εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, περιλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία Βελτίωση της προσβασιμότητας της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης
1. Ο Ειδικός Στόχος 4 (ix) συνδέεται με την ενίσχυση της πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, περιλαμβανομένης της προσφοράς υπηρεσιών φροντίδας καθώς και στη διασφάλιση της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού χωρίς αποκλεισμούς, ειδικότερα των ατόμων με αναπηρία.
Δράσεις
Δράσεις ενίσχυση πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες
Δράσεις ενίσχυσης των Υπηρεσιών φροντίδας
Δράσεις ενίσχυσης της κοινωνική ενσωμάτωσης/ μη διάκρισης

1. Στο πλαίσιο εφαρμογής των παρεμβάσεων του **Ειδικού Στόχου 4ix** δύναται να χρησιμοποιηθεί η δυνατότητα συμπερίληψης δαπανών τύπου ΕΤΠΑ, όπως για παράδειγμα την προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού, επίπλωσης, διαμόρφωσης κτηριακών εγκαταστάσεων κλπ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 10 : ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΛΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ ΑΠΟΡΩΝ
4 xi Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης μέσω της παροχής τροφίμων και ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους περιλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων
1. Ο Ειδικός Στόχος 4(xi) σχετίζεται με την παροχή μη οικονομικής βοήθειας για την ανακούφιση της στέρησης τροφής και της σοβαρής υλικής στέρησης των απόρων. Στόχος είναι η αντιμετώπιση των χειρότερων μορφών φτώχειας με το μεγαλύτερο αντίκτυπο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως η παιδική φτώχεια και η στέρηση τροφής.
Δράσεις
Δράσεις μείωσης της υλικής υστέρησης και στον περιορισμό του κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού
Δράσεις παροχής δωρεάν σίτισης σε άπορα ή φτωχά παιδιά

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 11 : ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ
2 ii Παροχή δυνατότητας στις περιφέρειες και τους πολίτες να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές επιπτώσεις, στην απασχόληση τις οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τον στόχο της Ένωσης το 2030 για το κλίμα και μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050, βάσει της συμφωνίας του Παρισιού
Δράσεις
Δεν έχουν καθοριστεί ακόμη - Θα καθοριστούν μετά την ολοκλήρωση του Πλάνου Δίκαιης Μετάβασης

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 12 : ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ
1. Η εν λόγω προτεραιότητα, περιλαμβάνει παρεμβάσεις με στόχο τη διευκόλυνση της ομαλής και αποτελεσματικής υλοποίησης των πόρων του ΕΤΠΑ και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Στα πλαίσια αυτά, προτεραιότητα θα δοθεί στην ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων Φορέων Διαχείρισης (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου, Ενδιάμεσοι Φορείς, Δικαιούχοι), ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με αποτελεσματικότητα και επιτυχία στις απαιτήσεις της διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν. Θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για υποστήριξη της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό δυναμικό, όπως επίσης και δράσεις κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού που εμπλέκεται στη διαχείριση και υλοποίηση των έργων ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζουν το Πρόγραμμα. 2. Παράλληλα, εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η ενίσχυση και προσαρμογή των συστημάτων και των διαδικασιών όλων των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του Προγράμματος για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση του. Ως εκ τούτου θα υλοποιηθούν δράσεις για αναβάθμιση και βελτίωση των πληροφοριακών συστημάτων και των εργαλείων οργάνωσης, διαχείρισης, ελέγχου, επαληθεύσεων και αξιολόγησης, σύμφωνα και με τις διατάξεις του νέου Κανονιστικού Πλαισίου που διέπει τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής. 3. Επιπρόσθετα, θα καλυφθούν δράσεις για δημοσιότητα και πληροφόρηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και δράσεις για ευρεία ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τη συμβολή και τα αποτελέσματα του ΕΤΠΑ στην οικονομία και στην κοινωνία.
Δράσεις
Ενίσχυση της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης του ΕΠ, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, αξιολογήσεων, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνωμοσύνων.
Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων).
Δράσεις υποστήριξης των Δικαιούχων, με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (task forces), την οργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την επεξεργασία οδηγών ωρίμανσης και εκτέλεσης έργων, την ανάπτυξη πληροφοριακών εφαρμογών, κλπ από Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή.
Παροχή τεχνικής στήριξης από τη Διαχειριστική Αρχή ή και τον κατά περίπτωση αρμόδιο Ενδιάμεσο Φορέα στον προγραμματισμό και την προετοιμασία των παρεμβάσεων, τις διαδικασίες διαχείρισης τους, τις διαδικασίες παρακολούθησής τους, την προετοιμασία και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων σε τοπικούς φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) οι οποίοι εμπλέκονται στις
Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε να υπάρχει πλήρης λειτουργική κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής.
Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων των Ταμείων καθώς και ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ, όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων.
Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων.
Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται).
Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη.
Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, επιτροπών παρακολούθησης, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του ΕΠ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 13 : ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
1. Η εν λόγω προτεραιότητα, περιλαμβάνει παρεμβάσεις με στόχο τη διευκόλυνση της ομαλής και αποτελεσματικής υλοποίησης των πόρων του Ταμείου Συνοχής και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Στα πλαίσια αυτά, προτεραιότητα θα δοθεί στην ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων Φορέων Διαχείρισης (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου, Ενδιάμεσοι Φορείς, Δικαιούχοι), ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με αποτελεσματικότητα και επιτυχία στις απαιτήσεις της διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν. Θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για υποστήριξη της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό δυναμικό, όπως επίσης και δράσεις κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού που εμπλέκεται στη διαχείριση και υλοποίηση των έργων ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζουν το Πρόγραμμα. 2. Παράλληλα, εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η ενίσχυση και προσαρμογή των συστημάτων και των διαδικασιών όλων των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του Προγράμματος για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση του. Ως εκ τούτου θα υλοποιηθούν δράσεις για αναβάθμιση και βελτίωση των πληροφοριακών συστημάτων και των εργαλείων οργάνωσης, διαχείρισης, ελέγχου, επαληθεύσεων και αξιολόγησης, σύμφωνα και με τις διατάξεις του νέου Κανονιστικού Πλαισίου που διέπει τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής. 3. Επιπρόσθετα, θα καλυφθούν δράσεις για δημοσιότητα και πληροφόρηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και δράσεις για ευρεία ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τη συμβολή και τα αποτελέσματα του Ταμείου Συνοχής στην οικονομία και στην κοινωνία.
Δράσεις
Ενίσχυση της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης του ΕΠ, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, αξιολογήσεων, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνωμοσύνων.
Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων).
Δράσεις υποστήριξης των Δικαιούχων, με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (task forces), την οργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την επεξεργασία οδηγών ωρίμανσης και εκτέλεσης έργων, την ανάπτυξη πληροφοριακών εφαρμογών, κλπ από Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή.
Παροχή τεχνικής στήριξης από τη Διαχειριστική Αρχή ή και τον κατά περίπτωση αρμόδιο Ενδιάμεσο Φορέα στον προγραμματισμό και την προετοιμασία των παρεμβάσεων, τις διαδικασίες διαχείρισης τους, τις διαδικασίες παρακολούθησής τους, την προετοιμασία και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων σε τοπικούς φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) οι οποίοι εμπλέκονται στις
Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε να υπάρχει πλήρης λειτουργική κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής.
Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων των Ταμείων καθώς και ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ, όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων.
Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων.
Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται).
Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη.
Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, επιτροπών παρακολούθησης, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του ΕΠ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 14 : ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ+
1. Η εν λόγω προτεραιότητα, περιλαμβάνει παρεμβάσεις με στόχο τη διευκόλυνση της ομαλής και αποτελεσματικής υλοποίησης των πόρων του ΕΚΤ+ και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Στα πλαίσια αυτά, προτεραιότητα θα δοθεί στην ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων Φορέων Διαχείρισης (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου, Ενδιάμεσοι Φορείς, Δικαιούχοι), ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με αποτελεσματικότητα και επιτυχία στις απαιτήσεις της διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν. Θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για υποστήριξη της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό δυναμικό, όπως επίσης και δράσεις κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού που εμπλέκεται στη διαχείριση και υλοποίηση των έργων ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζουν το Πρόγραμμα. 2. Παράλληλα, εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η ενίσχυση και προσαρμογή των συστημάτων και των διαδικασιών όλων των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του Προγράμματος για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση του. Ως εκ τούτου θα υλοποιηθούν δράσεις για αναβάθμιση και βελτίωση των πληροφοριακών συστημάτων και των εργαλείων οργάνωσης, διαχείρισης, ελέγχου, επαληθεύσεων και αξιολόγησης, σύμφωνα και με τις διατάξεις του νέου Κανονιστικού Πλαισίου που διέπει τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής. 3. Επιπρόσθετα, θα καλυφθούν δράσεις για δημοσιότητα και πληροφόρηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και δράσεις για ευρεία ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τη συμβολή και τα αποτελέσματα του ΕΚΤ+ στην οικονομία και στην κοινωνία.
Δράσεις
Ενίσχυση της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης του ΕΠ, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, αξιολογήσεων, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνωμοσύνων.
Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων).
Δράσεις υποστήριξης των Δικαιούχων, με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (task forces), την οργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την επεξεργασία οδηγών ωρίμανσης και εκτέλεσης έργων, την ανάπτυξη πληροφοριακών εφαρμογών, κλπ από Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή.
Παροχή τεχνικής στήριξης από τη Διαχειριστική Αρχή ή και τον κατά περίπτωση αρμόδιο Ενδιάμεσο Φορέα στον προγραμματισμό και την προετοιμασία των παρεμβάσεων, τις διαδικασίες διαχείρισης τους, τις διαδικασίες παρακολούθησής τους, την προετοιμασία και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων σε τοπικούς φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) οι οποίοι εμπλέκονται στις
Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε να υπάρχει πλήρης λειτουργική κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής.
Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων των Ταμείων καθώς και ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ, όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων.
Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων.
Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται).
Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη.
Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, επιτροπών παρακολούθησης, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του ΕΠ.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 15 : ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΑΜΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ
1. Η εν λόγω προτεραιότητα, περιλαμβάνει παρεμβάσεις με στόχο τη διευκόλυνση της ομαλής και αποτελεσματικής υλοποίησης των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Στα πλαίσια αυτά, προτεραιότητα θα δοθεί στην ενίσχυση και βελτίωση της διοικητικής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων Φορέων Διαχείρισης (Διαχειριστική Αρχή, Αρχή Πιστοποίησης, Αρχή Ελέγχου, Ενδιάμεσοι Φορείς, Δικαιούχοι), ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν με αποτελεσματικότητα και επιτυχία στις απαιτήσεις της διαχείρισης και υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν. Θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για υποστήριξη της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό δυναμικό, όπως επίσης και δράσεις κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού που εμπλέκεται στη διαχείριση και υλοποίηση των έργων ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζουν το Πρόγραμμα. 2. Παράλληλα, εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η ενίσχυση και προσαρμογή των συστημάτων και των διαδικασιών όλων των φορέων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του Προγράμματος για την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση του. Ως εκ τούτου θα υλοποιηθούν δράσεις για αναβάθμιση και βελτίωση των πληροφοριακών συστημάτων και των εργαλείων οργάνωσης, διαχείρισης, ελέγχου, επαληθεύσεων και αξιολόγησης, σύμφωνα και με τις διατάξεις του νέου Κανονιστικού Πλαισίου που διέπει τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής. 3. Επιπρόσθετα, θα καλυφθούν δράσεις για δημοσιότητα και πληροφόρηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων αλλά και δράσεις για ευρεία ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τη συμβολή και τα αποτελέσματα του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης στο περιβάλλον, στην οικονομία και στην κοινωνία.
Δράσεις
Ενίσχυση της στελέχωσης των Φορέων με κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της αποτελεσματικότητας και ποιότητας της υλοποίησης του ΕΠ, με την παροχή εξειδικευμένων μελετών, αξιολογήσεων, παροχή υπηρεσιών τεχνικών συμβούλων και εμπειρογνωμοσύνων.
Εκπαίδευση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, των Φορέων Διαχείρισης ή/και των Δικαιούχων σε όσες περιπτώσεις καθίσταται αναγκαίο και ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία των παρεμβάσεων αλλά και κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των παρεμβάσεων σε τομείς όπου εντοπίζονται ιδιαίτερες αδυναμίες (π.χ. διαχείρισης συμβάσεων).
Δράσεις υποστήριξης των Δικαιούχων, με τη δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (task forces), την οργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την επεξεργασία οδηγών ωρίμανσης και εκτέλεσης έργων, την ανάπτυξη πληροφοριακών εφαρμογών, κλπ από Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή.
Παροχή τεχνικής στήριξης από τη Διαχειριστική Αρχή ή και τον κατά περίπτωση αρμόδιο Ενδιάμεσο Φορέα στον προγραμματισμό και την προετοιμασία των παρεμβάσεων, τις διαδικασίες διαχείρισης τους, τις διαδικασίες παρακολούθησής τους, την προετοιμασία και υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων σε τοπικούς φορείς (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης) οι οποίοι εμπλέκονται στις
Επέκταση και αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ώστε να υπάρχει πλήρης λειτουργική κάλυψη του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.
Ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων στους Φορείς Διαχείρισης Σχεδίων Χορηγιών που να υποστηρίζουν τις ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Αιτητών, Δικαιούχων, Ενδιάμεσων Φορέων και Διαχειριστικής Αρχής.
Ενέργειες για τη διαχείριση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις και τον έλεγχο των παρεμβάσεων των Ταμείων καθώς και ενέργειες που συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
Παρεμβάσεις για την υποστήριξη του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ, όσον αφορά τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, και τη διασφάλιση των γενικών αρχών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, όπως ορίζονται στον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων.
Ανάπτυξη συστημάτων και μεθοδολογιών επαληθεύσεων και ελέγχου, περιλαμβανομένων εφαρμογών εξειδικευμένου λογισμικού το οποίο να υποστηρίζει και τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικασίες επαληθεύσεων και ελέγχων.
Τεχνικές επαληθεύσεις έργων περιλαμβανομένων και των ενεργειών ποιοτικού ελέγχου των δημοσίων έργων (όπου απαιτείται).
Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας που απευθύνονται τόσο σε ενδιαφερόμενους φορείς, όσο και στην Κυπριακή και διεθνή κοινή γνώμη.
Πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων, συναντήσεων εργασίας, επιτροπών παρακολούθησης, εκδηλώσεων για ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε ειδικά θέματα που άπτονται της εφαρμογής του ΕΠ.

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ	ΓΔ ΕΠΣΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Πρόγραμμα των Ταμείων Πολιτικής Συνοχής 2021 - 2027	ΓΔΕΠΣΑ

- (1) Ο περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ ή Προγράμματα Νόμος του 2005 (Ν. 102(I)/2005)
- (2) Πρόγραμμα «Θ.Α.Ε.Ι.Α» Πολιτική Συνοχής 2021 - 2027, Ιανουάριος 2021
- (3) Επενδυτικός Σχεδιασμός 2021-2027 Ιούλιος 2020, Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης
- (4) Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014 - 2020»
- (5) Στατιστική Υπηρεσία, Εθνικοί Λογαριασμοί, Ιούνιος 2020
- (6) Eurostat, (Ιούνιος 2020), για όλα τα Στατιστικά στοιχεία της ανεργίας
- (7) Υπουργείο Οικονομικών, Οικονομικές Εξελίξεις 2019 και Προοπτικές 2020-2022, Οκτώβριος 2019
- (8) Stability Programme 2020-2023, April 2020
- (9) Summer 2020 Economic Forecasts, 7 July 2020
- (10) Eurostat, Μάιος 2019, προκαταρκτικά στοιχεία
- (11) European Innovation Scoreboard (2020),.
- (12) Στατιστική Υπηρεσία. Μητρώο Επιχειρήσεων 2018
- (13) 2019 SBA Fact Sheet - Cyprus & Country Report 2019
- (14) Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας 2019, world economic forum
- (15) Στατιστική Υπηρεσία, Στατιστικά της Βιομηχανίας, Μάιος 2020
- (16) Eurostat, Ιούνιος 2020
- (17) Τμήμα Δημοσίων Έργων, 2020
- (18) www.structuralfunds.org.cy
- (19) Οδηγία 2001/42/ΕΟΚ (ΣΜΕΠ)
- (20) Δήλωση Πολιτικής για την ενίσχυση του Επιχειρηματικού Οικοσυστήματος - Έκθεση ανταγωνιστικότητα για την Κύπρο 2019
- (21) Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής για την Ε&Κ «Innovate Cyprus 2019/2023»
- (22) Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3CY)
- (23) Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική
- (24) Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021 - 2030
- (25) Εθνικός προγραμματισμός για την εξοικονόμηση ενέργειας και για τις ΑΠΕ για την περίοδο 2021-2030
- (26) Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
- (27) Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας
- (28) Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας
- (29) Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση των Δημοτικών Αποβλήτων
- (30) Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων 2015-202
- (31) Στρατηγική για τη Διαχείριση των Υδάτων και Αντιμετώπιση της Ανομβρίας
- (32) Πολιτική για την Αειφόρο Διαχείριση Απορροής Ομβρίων Υδάτων

- (33) Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού
- (34) Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο
- (35) Διαχειριστικό Σχέδιο Δικτύου Natura 2000
- (36) Σχέδιο Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Λευκωσίας,
- (37) Σχέδιο Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Λεμεσού
- (38) Σχέδιο Βιώσιμης Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) Λάρνακας
- (39) Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Οδική Ασφάλεια 2021 - 2030
- (40) Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Πολιτική 2014-2020
- (41) Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης